

© T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı
Kùtùphaneler ve Yayınlar Genel Mùdùrlùđù

Eser Adı: Kalkandelenli Mu'îdî Dîvânı

Mùellifi: Kalkandelenli Mu'îdî

Hazırlayan: Gülçin Tanrıbuyurdu

Yayın Yılı: 2018

ISBN: 978-975-17-4081-6

Ana Yayın Numarası: 3612

Kùltür Eserleri Dizisi- 600

Adres: Anafartalar Mahallesi, Cumhuriyet
Caddesi, No: 4, B-Blok, 06030 Ulus/ANKARA

Telefon: +90 312 470 80 00

Faks: +90 312 470 54 71

e-posta: yaphaz@kulturturizm.gov.tr

www.kulturturizm.gov.tr-
<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>

KALKANDELENLİ MU'İDÎ

DÎVÂN

Hazırlayan
Dr. Gülçin Tanrıbuyurdu

Ankara
2018

KISALTMALAR

- AKMB: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı
b. : beyit
bkz. : Bakınız
BN : Bibliotheque Nationale
C. : Cilt
Çev. : Çeviren
G. : Gazel
G₁ : Afyon Gedik Ahmet Paşa İl Halk Ktp. 18185.
H. : hicrî
hzl. : Hazırlayan
Kit. : Kit'a
Kit. : Kitaplığı
KTB : Kültür ve Turizm Bakanlığı
Ktp. : Kütüphanesi
M. : milâdî
M₁ : Ali Emîrî Kit. Manzum 554.
M₂ : Ali Emîrî Kit. Manzum 563.
M₃ : Ali Emîrî Kit. Manzum 674.
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
MK₁ : Milli Kütüphane Yazmalar HK 319.
MK₂ : Milli Kütüphane Yazmalar HK 329.
MK₃ : Milli Kütüphane Yazmalar HK 436 .
MK₄ : Milli Kütüphane Yazmalar HK 460.
MK₅ : Milli Kütüphane Yazmalar A54.
MK₆ : Milli Kütüphane Yazmalar A1701.
MK₇ : Milli Kütüphane Yazmalar A3291.
MK₈ : Milli Kütüphane Yazmalar A3513
MK₉ : Milli Kütüphane Yazmalar A4213
MK₁₀ : Milli Kütüphane Yazmalar A5544.
MK₁₁ : Milli Kütüphane Yazmalar Cönk 18.
MK₁₂ : Milli Kütüphane Yazmalar Cönk 88.
MK₁₃ : Milli Kütüphane Yazmalar Cönk 136.
MK₁₄ : Milli Kütüphane Yazmalar Cönk 139.
MK₁₅ : Milli Kütüphane Yazmalar Cönk 274.
Mur. : Murabba
Mus. : Musammat
Müst : Müstezad
N₁ : Nuruosmaniye Ktp. 4222.
N₂ : Nuruosmaniye Ktp. 4915.
S. : sayı

- S₁ : Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihad Tarlan Kit. 21.
S₂ : Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihad Tarlan Kit.62.
S₃ : Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihad Tarlan Kit.67.
S₄ : Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihad Tarlan Kit.68.
S₅ : Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihad Tarlan Kit.82.
S₆ : Süleymaniye Kütüphanesi Halet Efendi Eki Kit. 224.
S₇ : Süleymaniye Kütüphanesi Tahir Ağa Tekke Kit. 285.
S₈ : Süleymaniye Kütüphanesi Zühdü Bey Kit. 607.
S₉ : Süleymaniye Kütüphanesi Hasan Hüsnü Paşa Kit. 1031.
S₁₀ : Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Kit. 4078
SÇ₁ : Yapı Kredi Sermet Çifter Ktp. Yazmaları 327.
SÇ₂ : Yapı Kredi Sermet Çifter Ktp. Yazmaları 475.
SÇ₃ : Yapı Kredi Sermet Çifter Ktp. Yazmaları 678.
T₁ : Pervâne Beg, Mecmû'a-i Nezâ'ir Topkapı Sarayı Müzesi Ktp.
Bağdad Köşkü Kit. 406.
T₂ : Edirneli Nazmi, Mecma'u'n-Nezâ'ir Topkapı Sarayı Müzesi Ktp.
III.Ahmed Kit. 2644.
T₃ : Topkapı Sarayı Müzesi Ktp. Yazmaları 93.
T₄ : Topkapı Sarayı Müzesi Ktp.Revan Köşkü Kit. 1073.
T₅ : Topkapı Sarayı Müzesi Ktp. Revan Köşkü Kit. 1969.
Tah. : Tahmîs
Taş. : Taştîr
TDK : Türk Dil Kurumu
TDV : Türkiye Diyanet Vakfı
trc. : tercüme
TTK : Türk Tarih Kurumu

1. MU'İDÎ'NİN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE DÜŞÜNCE YAPISI

1.1. HAYATI

1.1.1. Adı ve mahlâsı

Mu'îdî mahlâsı ile tanınan Kalkandelenli şâirin asıl adı ile ilgili olarak kaynaklarda herhangi bir bilgi yer almamaktadır. Kaleme aldığı eserlerin tümünde kullandığı mahlâsı, onun asıl ismi gibi benimsenmiştir.

Sözlükte “asistan, yardımcı, deneyimli, tecrübeli, farkında”² gibi anlamları olan *mu'îd* kelimesi Arapça *عود* kökünden türemiştir. *Mu'îd*, *esmâ-i hüsnâ*dandır ve “yaratılmışları yok ettikten sonra tekrar yaratan, vücut veren”³ anlamına gelmektedir. Klâsik şiir geleneğinde şâirler, *esmâ-i hüsnâ*dan ‘Adl, Câmî’, Celîl, Kuddûs, Latîf, Vâhid gibi bazı isimlerin sonlarına yâ-yı nisbet ekleyerek kendilerine ‘Adlî, Câmî’î, Celîlî, Kuddûsî, Latîfî, Vâhidî gibi mahlâslar edinmişlerdir. Genel itibarıyla bütün bu isimlerin “yaratıcısına bağlı, onun kulu” anlamına geldiği göz önünde tutulduğunda *Mu'îdî*'nin de bu güzel isimlerden birini kendisine mahlâs edindiği gözlenmektedir.

Söz konusu mahlâs edinme geleneğinin yanı sıra, şâirin, babası *mu'îd* olduğu⁴ ve *mu'îd-zâde* olarak tanındığı⁵ için bu mahlâsı edindiği bilinmektedir. Dönemin şâir tezkirelerinden bazılarında şâirin, Müftü Ali Çelebi'nin *mu'îdî*⁶ olduğu için bu mahlası kullandığı söylene de, *Mu'îdî*'nin, babası Mevlânâ *Mu'îdzâde*'nin mesleği ve pâyesinden ötürü bu mahlâsı kullandığı belirtilebilir.

² Franciscus a Mesgnien Meninski (2000). *Thesaurus Linguarum Orientalium (Turcicae-Arabicae-Persicae)*. İstanbul: Simurg Yay.; Mehmet Kanar (2009). *Arapça-Türkçe Sözlük*. İstanbul: Say Yay. 1637.

³ M. Nusret Tura (1995). *Onun Güzel İsimleri*. hzl. M. Erol Kılıç. İstanbul: İnsan Yay. 108.

⁴ G. M. Meredith-Owens (hzl.) (1971). *Meşâ'ir üş Şu'arâ or Tezkere of Aşık Çelebi*. London: Mssrs Luzac and Company. 125^b; Mustafa İsen (hzl.) (1994). *Gelibolulu Mustafa Âlî Kühü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*. Ankara: AKMB Yay. 276.

⁵ İbrahim Kutluk (hzl.) (1989). *Kınalı-zâde Hasan Çelebi Tezkiretü's-Şu'arâ*. Ankara: TTK Basımevi. 916.; İbrahim Kutluk (hzl.) (1997). *Beyânî Mustafa Bin Carullah Tezkiretü's-Şu'arâ*. Ankara: TTK Basımevi. 268; Şemseddin Sami (1898). *Kâmusü'l-Âlâm*. İstanbul: Mihran Matbaası. 4335^a.

⁶ Günay Kut (hzl.) (1978). *Sehî Beg Heşt-Bihîşt*. Harvard: Harvard Üniversitesi Basımevi. 304; Rıdvan Canım (hzl.) (2000). *Latîfî Tezkiretü's-Şu'arâ ve Tabsiratü'n-Nuzamâ*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yay. 502; Süleyman Solmaz (hzl.) (2005). *Ahdî Gülşen-i Şu'arâ*. Ankara: AKMB Yay. 265; Cemal Kurnaz-Mustafa Tatçı (hzl.) (2001). *Mehmet Nâil Tuman Tuhfe-i Nâilî*. Ankara: Bizim Büro Yay. 969; Bursalı Mehmet Tâhir (1972). *Osmanlı Müellifleri*. C. II. İstanbul: Meral Yay. 221; Seyit Ali Kahraman (hzl.) (1994). *Mehmed Süreyya, Sicill-i Osmânî*. C. IV. İstanbul. 503.

Kaynaklarda, *Kalkandelenli Mu'îdî* dışında aynı mahlası taşıyan iki şâire daha tesadüf edilmektedir ki bunlardan ilki Zülkadiriye tarikatına mensup olduğu belirtilen ve asıl adı Mehmed olup Maraşlı bir ailenin oğlu olarak Bursa'da dünyaya gelen Mu'îdî'dir.⁷ Bursa'da Hançeriye Medresesi müderrisliğinden azl edildiği söylenen ve vefat tarihi H. 994 (M.1586) senesi olarak belirtilen şâirin, *Kalkandelenli Mu'îdî*'nin vefat tarihi olarak öngörülen 1560-1568 aralığında hayatta olduğu bilinmektedir. Ayrıca kaynaklarda Maraşlı Mu'îdî'ye ait olarak bir *Dîvân* ya da herhangi bir eserden bahsedilmemektedir.

Aynı mahlası taşıyan bir diğer şâir ise Kütahya'nın Germiyan beldesinden olduğu nakledilen Mu'îdî'dir.⁸ Beyânî tezkiresinde Necâtî'nin bir gazelinde tahmîsine yer verilen şâir ile ilgili başkaca bir bilgi bulunmazken, alıntılanan söz konusu nazım parçası, üslup ve dil özellikleri de dikkate alındığında tahmis yazmaktaki hüneri teslim edilmiş⁹ olan *Kalkandelenli Mu'îdî*'ye ait olmalıdır.

Bu bağlamda yukarıda adı geçen Mu'îdî mahlaslı üç şâirden en velud olanı ve kaynaklarda *Dîvân*'ı ile *Hamsé*'si olduğundan bahsedilerek sanatı ve şâirliği övülen kişi *Kalkandelenli Mu'îdî*'dir. Dönemin şiir mecmualarının bazılarında "Kalkandelenli Mu'îdî" künyesiyle şiirlerine yer verilen¹⁰ şâirin, gerek *Dîvân*'ın metne esas olan elimizdeki nüshasındakilerle örtüşen gazelleri¹¹ gerekse nüshada yer almayan farklı şiirleri ve bugün için elimizde bulunan *Şem' ü Pervâne*¹² mesnevisi, ayrıca *Miftâhü't-Teşbih*¹³ risalesinde yer alan kimi beyitlerin *Dîvân*'da aynen yer alıyor oluşu ve elbette şâirin kendi şahsına münhasır üslubu bu değerlendirmeyi doğrulamaktadır.

⁷ İbrahim Kutluk (hızl.) (1989). *Kınalı-zâde Hasan Çelebi Tezkiretü'ş-Şu'arâ*. Ankara: TTK Basımevi. 917-918; İbrahim Kutluk (hızl.) (1997). *Beyânî Mustafa Bin Carullah Tezkiretü'ş-Şu'arâ*. Ankara: TTK Basımevi. 270; Şemseddin Sami (1898). *Kâmusü'l-Âlâm*. İstanbul: Mihran Matbaası. 4335^a.

⁸ İbrahim Kutluk (hızl.) (1997). *Beyânî Mustafa Bin Carullah Tezkiretü'ş-Şu'arâ*. Ankara: TTK Basımevi. 268-269.

⁹ Süleyman Solmaz (hızl.) (2005). *Ahdî Gülşen-i Şu'arâ*. Ankara: AKMB Yay. 265; Riyâzî. *Riyâzü'ş-Şu'arâ*. 134^b-135^a.

¹⁰ *Mecmu'a-i Eş'ar*. Topkapı Sarayı Müzesi Ktp. Revan Köşkü Kit. No: 1969. 110^a.

¹¹ *Dîvân*. G. 5, G. 41, G. 90, G. 121, G. 125, G. 143, G. 146, G. 154, G. 161, G. 174, G. 179, G. 180.

¹² Nihal Kara (2007). *Mu'îdî Şem' ü Pervâne*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi. (b.567, 367, 1564).

¹³ İsmail Erünsal (1988). "Mu'îdî'nin Miftâhü't-Teşbih'i". *Osmanlı Araştırmaları Dergisi* VII-VIII: 237, 241, 243; *Dîvân*. G. 36/6, G. 81/2, G. 411/2, G. 411/4.

1.1.2. Doğum Yeri ve Yılı

Mu'îdî'nin yaşadığı döneme ışık tutan kaynaklar, onun Rumeli bölgesinden olduğu noktasında birleşirler. Şâir, Üsküp yakınlarında bulunan *Kalkandelen*¹⁴ kasabasıdır.

Bugün için elimizde bulunan eserlerinin hiç birinde şâirin sözü edilen memleketi ile ilgili bir ize rastlanmasa da babası *Mevlânâ Mu'îdzâde*'nin Üsküp şehrinde müderrislik etmiş olması bu bilgiyi doğrular niteliktedir.¹⁵ *Mu'îdî*, şiirlerinden öğrendiğimiz kadarıyla yaşamı boyunca büyük ölçüde zaruri sebeplerden ötürü seyahat ederek Horasan, Isfahan, Karaman, Halep, Mısır gibi farklı bölgelerde bulunmuştur (G.358). Ancak bunlar arasında şâirin vatanı gibi benimsediği İstanbul'un ayrı bir yeri olduğu anlaşılmaktadır. Şâirin İstanbul'a hangi yıllarda geldiği bilinmemekle birlikte, Müftü Ali Çelebi'nin mu'îdi olup Anadolu Kazaskeri olan Mîrim Çelebi'nin yanında mülazım olduğuna göre İstanbul'a gelmiş ve İmparatorluk başkentinde ilim tahsil etmiş olmalıdır. İlim yolunu terk edip başıboş bir hayat sürdüğü ve sürgün edilmesine bağlı olarak sürekli seyahat ettiği yıllarda, gerek dönemin padişahına yakın olup bir koruyucu bulmak gerekse devrin şâirler mektebi içerisinde yer edinebilmek için bir daha dönmek üzere uzaklaştırıldığı Dersaâdet'te olmayı hep arzulamıştır. Şâir, vatanı gibi benimsediği İstanbul'a olan özlemini, Rodos Adası'na sürgün edildiğini ifade ettiği hüznün ve ümitsizlik temasıyla örülür bir beyitinde dile getirmiştir (G.192/7).

¹⁴ G. M. Meredith-Owens (hzl.) (1971). *Meşâ'ir üş Şu'arâ or Tezkere of Aşık Çelebi*. London: Mssrs Luzac and Company. 125^b ; Süleyman Solmaz (hzl.) (2005). *Ahdî Gülşen-i Şu'arâ*. Ankara: AKMB Yay. 265; İbrahim Kutluk (hzl.) (1989). *Kınalı-zâde Hasan Çelebi Tezkiretü'ş-Şu'arâ*. Ankara: TTK Basımevi. 916; İbrahim Kutluk (hzl.) (1997). *Beyânî Mustafa Bin Carullah Tezkiretü'ş-Şu'arâ*. Ankara: TTK Basımevi. 268; Mustafa İsen (hzl.) (1994). *Gelibolulu Mustafa Âlî Kühü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*. Ankara: AKMB Yay. 276; Riyâzî. *Riyâzü'ş-Şu'arâ*. 134^b; Rüştü Balcı (trc.) (2007). *Kâtib Çelebi, Keşfü'z-Zünûn (An Esâmi'l-Kütübi Vel'l-Fünûn)*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yay. 1602; Şemseddin Sami (1898). *Kâmusü'l-Âlâm*. İstanbul: Mihran Matbaası. 4335^a; Cemal Kurnaz-Mustafa Tatçı (hzl.) (2001). *Mehmet Nâil Tuman Tuhfe-i Nâilî*. Ankara: Bizim Büro Yay. 979; Bursalı Mehmet Tâhir (1972). *Osmanlı Müellifleri*. C. II. İstanbul: Meral Yay. 221; *Mehmed Süreyya, Sicill-i Osmânî*. C. IV. İstanbul. 503; E. J. Wilkinson Gibb (1999). *Osmanlı Şiir Tarihi*. C. III-V. Ankara: Akçağ Yay. 120.

Yukarıda zikredilen tezkire yazarları dışında, Sehî ve Latîfî, şâirin Üsküplü olduğunu belirtmişlerdir. Öyle sanıyoruz ki bu durum, Kalkandelen kasabasının Üsküp'e çok yakın olmasından kaynaklanan bir dikkatsizliğe işaret etmektedir. *Kalkandelen*, 14. yüzyılın ikinci yarısının sonlarında Osmanlı Türklerinin eline geçmiştir. Şehrin Osmanlı fethinden öncesi eski adı Tetova'dır. 1463'ten sonra ise Üsküp sancağına bağlı bir nahiye olmuştur. Osmanlı hakimiyeti altındaki tarihsel süreçte edebiyat, kültür ve sanat alanında pek çok sanatkar, edip ve şâir yetiştiren bir kültür merkezi konumundaki Üsküp'ün nicelik bakımından şâir yetiştirmekteki üçüncü büyük şehri olan Kalkandelen, Âşık Çelebi gibi tezkire yazarlarınca övülmüş ise de Kınalızâde Hasan Çelebi *Mu'îdî*'nin şâirlik vasfını kalkanı delegecek derecede tesirli bir oka benzettikten sonra onun Kalkandelen'den oluşunu garip bulmuştur.

¹⁵ Abdülkadir Özcan (hzl.) (1989). *Şakâik-ı Nu'mâniyye ve Zeyilleri*. C. 1. İstanbul: Çağrı Yay. 332.

Hakkında bilgi veren kaynaklarda ve şâirin kendi eserlerinde *Mu'îdî*'nin doğum tarihi ile ilgili bir bilgiye rastlanmamaktadır. Ancak şâirin sürgüne gönderildiği Rodos Ada'sının fethedildiği tarih olan 1522, *Dîvân*'ının sonunda yer alan H.933 (1527 M) tarihi, ve tezkireler ışığında şâirin vefat tarihi olarak öngörülen 1568 yılı göz önünde bulundurulduğunda *Mu'îdî*'nin 1500'lü yılların başında doğmuş olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. *Sehî*'nin onu VIII. tabaka şâirler arasında anması, Latîfî'nin "bu devr şu'arâsındandır"¹⁶ şeklindeki ifadesi, kendisinin de devrin padişahı Kânûnî Sultân Süleyman'a olan bağlılığını ifade ettiği şiirleri (G.405/9; Mur.3) şâirin XVI. yüzyılın ortalarında eserlerini veren bir şâir olduğunu göstermektedir.

1.1.3. Babası

Mu'îdî'nin babası II. Bayezid devri müderrislerinden *Mevlânâ Mu'id-zâde*'dir.¹⁷ M. Zeki Pakalın'ın verdiği bilgiye göre mu'îd; "medreselerde müzakerecilik edenler ve müderris muavini mertebesinde bulunanlar hakkında kullanılır bir tâbirdir"¹⁸ Bu bağlamda, Osmanlı'da medreselerin başında bulunan müderrislere yardımcı olmak üzere onların yanlarına verilen asistanlar mu'îd olarak adlandırılmış mu'îdler müderrislerin anlattıkları dersleri öğrencilere tekrar etme ve medresede gerekli düzenin sağlanması noktasında görev almışlardır.

Mu'idzâde, o asrın âlimlerinden dersler alıp medrese tahsilini tamamladıktan sonra bazı medreselerde dersler vermiş ve sonraki süreçte Üsküp'te müderrislik etmiştir. Tahsil ettiği ilimlerde kemal derecesine erişmiş ve fen bilimleri âlimi olmuştur. *Mevlânâ Hatip-zâde*'nin *Hâşiye-i Şerh-i Tecrîd*'ine hulasa yazmış, anlaşılması güç noktaları açıklayarak anlatmıştır.¹⁹

*Hâşiye-i Tecrîd*²⁰ aynı zamanda Osmanlı'da "yirmili" olarak adlandırılan medreselerin adıdır.²¹ Mülazım olan kişilerin ilk atandığı kurumlar

¹⁶ Günay Kut (hızl.) (1978). *Sehî Beg Heşt-Bihîşt*. Harvard: Harvard Üniversitesi Basımevi. 304; Rıdvan Canım (hızl.) (2000). *Latîfî Tezkiretü's-Şu'arâ ve Tabsiratü'n-Nuzamâ*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yay. 502.

¹⁷ İbrahim Kutluk (hızl.) (1989). *Kınalı-zâde Hasan Çelebi Tezkiretü's-Şu'arâ*. Ankara: TTK Basımevi. 917-918; İbrahim Kutluk (hızl.) (1997). *Beyânî Mustafa Bin Carullah Tezkiretü's-Şu'arâ*. Ankara: TTK Basımevi. 270; Şemseddin Sami (1898). *Kâmusü'l-Âlâm*. İstanbul: Mihran Matbaası. 4335^a; Abdülkadir Özcan (hızl.) (1989). *Şakâik-ı Nu'mâniyye ve Zeyilleri*. C. 1. İstanbul: Çağrı Yay. 332.

¹⁸ M. Zeki Pakalın (2004). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: MEB Yay. 573.

¹⁹ Abdülkadir Özcan (hızl.) (1989). *Şakâik-ı Nu'mâniyye ve Zeyilleri*. C. 1. İstanbul: Çağrı Yay. 332.

²⁰ *Hâşiye-i Tecrîd*, Şia mezheplerinden İmamiye mezhebine mensup yüksek âlimlerden olup Matematik ve Astronomi ilimlerinde de büyük üstad olan meşhur allâme Nasirüddin Tusî'nin *Tecrîdü'l-İ'tikâd* veya *Tecrîdü'l-Kelâm* ismindeki eserinin meşhur âlim Seyyid Şerif diye anılan Ali b. Mahmud-i Cürçânî tarafından tedkik ve izah edilmiş olan haşiyedir. [İ. Hakkı Uzunçarşılı (1988). *Osmanlı Devletinin İlmîye Teşkilatı*. Ankara: TTK Basımevi. 25.]

niteliğindeki bu medreselerde okutulan en önemli eser de Hâşiye-i Tecrîd'tir. Eskiden, âlimlerin yeni bir eser kaleme almaktan ziyade yazılmış olan kitaplara hâşiye yazdıklarını bildiğimizden²², müderris *Mu'îd-zâde*'nin bu söz konusu esere yazdığı hâşiye onun bilgi birikimi ve donanımına da işaret etmesi bakımından önemlidir.

Kaynaklarda *Mu'îdzâde*'nin vefat tarihine ilişkin bir bilgi bulunmamakla birlikte kendisi hakkında bilgi sahibi olduğumuz Şâkâ'ik-i Nu'mâniyye müellifi Taşköprü-zâde İsmâeddîn Ahmed 936 H. (1529 M.)-942 H. (1536 M.) yılları arasında Üsküp'te İshak Bey medresesi müderrisliği görevinde bulunmuş ve *Mu'îdzâde*'nin Üsküp'teki medreselerde ders verip talebeleri feyizlendirirken bu âlemden göçtüğünü yazmıştır.²³ Dolayısıyla şâirin babasının vefatı Üsküp'te söz konusu tarihler aralığında olmalıdır.

1.1.4. Eğitimi ve Mesleği

Osmanlı ilmiye sınıfına mensup olarak Üsküp'te uzun yıllar müderrislik etmiş olan *Mu'îdzâde*, bilgi birikimi ve tecrübesiyle oğlu *Mu'îdî*'nin eğitimi noktasında aktif rol almış olmalıdır. Şâir, babasının da yönlendirmesi ile küçük yaşlardan itibaren iyi bir eğitim görmüş ve öğrenmeye hevesli bir genç olarak Karamanlı Müftü Ali Çelebi'nin²⁴ *mu'îdî*²⁵ olmuştur. Osmanlı ilmiye sınıfı içerisinde son derece müstesna bir yer edinen bu zâtın *mu'îdî* olan şâir, hiç şüphesiz dahil olduğu bu çevrenin ilim ve kültür zenginliğinden yeterince faydalanmıştır.

²¹ Yusuf Halaçoğlu (1998). *Osmanlı İmparatorluğu Devlet Teşkilatı*. Ankara: TTK Yay. 136.

²² M. Zeki Pakalın (2004). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: MEB Yay. 764.

²³ Abdülkadir Özcan (hzl.) (1989). *Şakâik-ı Nu'mâniyye ve Zeyilleri*. C. 1. İstanbul: Çağrı Yay. 332.

²⁴ Tezkirelerin Karamanlı Müftü Ali Çelebi olarak andıkları kişi, asıl olarak Zenbilli Ali Efendi olarak bilinen ve Osmanlı'nın II. Bayezid, Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Süleyman ile sürüp giden saltanat yıllarına tanıklık etmiş fıkıhda söz sahibi mütefekkir şeyhülislamıdır ve fetvalarıyla meşhur olmuştur. Asıl adı Ali Cemali olan Zenbilli Ali Efendi Karaman'da doğmuştur ve ilk tahsilini Karaman ve Konya'da tamamlamıştır. II. Bayezid döneminde şeyhülislam olmuş, Yavuz'un idam emri verdiği pek çok kimseyi pervasız müdahaleleriyle kurtarmış ve hatta çoğuna vazifelerini geri verdirecek kadar önemli roller üstlenmiştir. Kanuni döneminde de aynı şekilde görev almış ve İstanbul'da vefat etmiştir. (İ. Hakkı Uzunçarşılı (2011). *Osmanlı Tarihi*. C. II. Ankara: TTK Basımevi. 665-670.)

²⁵ Günay Kut (hzl.) (1978). *Şehî Beg Heşt-Bihîşt*. Harvard: Harvard Üniversitesi Basımevi. 304; Rıdvan Canım (hzl.) (2000). *Latîfî, Tezkiretü's-Şu'arâ ve Tabsiratü'n-Nuzamâ*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yay. 502; Süleyman Solmaz (hzl.) (2005). *Ahdî Gülşen-i Şu'arâ*. Ankara: AKMB Yay. 265; Mehmet Nâil Tuman *Tuhfe-i Nâilî*. Ankara: Bizim Büro Yay. 979; Bursalı Mehmet Tâhir (1972). *Osmanlı Müellifleri*. C. II. İstanbul: Meral Yay. 221.

Mu'îdî daha sonra, Kazasker Mirim Çelebi'den mülâzım olmuştur.²⁶ Medrese tahsilini bitirip icazet alanlar için kullanılan bir tabir olan mülâzım, yedi yıllık bir eğitimin sonunda imtihana girerek başarılı olanların müderris oldukları, olamayanların da kadı makamında görev aldıkları bir sürecin ilk aşamasıdır. *Mu'îdî* bu ilk aşamayı tamamladıktan sonra ilim yolunu terk etmiştir.²⁷ Halbuki yanında mülâzım olduğu Kazasker Mirim Çelebi, 16. asra damgasını vurmuş bilim adamlarındandır. Kadızâde-i Rûmî'nin torunu olan ve Mirim Çelebi adıyla tanınan Mahmud ibni Mehmed, asrın önemli astronom ve matematikçilerindendir ve alanında büyük başarılar göstermiştir.²⁸ Sehî Bey'in, zahir ilimleri öğrenmek için çabaladığını ve son derece yetenekli olduğunu²⁹ söylediği *Mu'îdî*, bu donanımlı ve zahir ilimlerdeki başarısı kabul görüp takdir edilmiş hocasının yanında astronomi ve matematik gibi ilimleri tahsil etmiş, Osmanlı medreselerinde sağlam bir eğitim almıştır. Zîrâ son derece seçkin, kendini ilme adanmış, beğenilen ve takdir edilen donanımlı bir öğrenci³⁰ olarak her bir fenni tahsil etmiştir³¹ (G.431/6).

Mülâzımlıktan sonraki süreçte kendisine iftira edildiği için gözden düşerek sürgün edildiğini (G.192/7) ve bu nedenle Anadolu'da başıboş bir hayat sürdürdüğünü³² öğrendiğimiz şâir, Hac ziyareti sonrasında Mısır'a yerleşmiş ve vefatından önceki yıllarında Beytü'l-mâl katipliği görevinde bulunmuştur.³³

1.1.5. Hayatı

Rumeli topraklarında doğup öğrenmeye ve zâhir ilimleri tahsil etmeye son derece hevesli, aynı zamanda da kabiliyetli bir genç olarak, iyi bir eğitim gören ve Mirim Çelebi'den mülâzım olan *Mu'îdî* ilim elde etmek üzere gösterdiği çabayı bir beytinde açıkça ifade etmiştir (G.431/6)

Mu'îdî'nin mülâzım olduktan sonraki süreçte yaşamını hangi yönde sürdürdüğü ile ilgili olarak kaynaklarda yeterli bilgi bulunmamakla beraber şiirlerinden öğrendiğimize göre; yaşamı boyunca, vatanından uzakta diyar

²⁶ G. M. Meredith-Owens (hızl.) (1971). *Meşâ'ir üş Şu'arâ or Tezkere of Aşık Çelebi*. London: Mssrs Luzac and Company. 125^b.

²⁷ G. M. Meredith-Owens (hızl.) (1971). *Meşâ'ir üş Şu'arâ or Tezkere of Aşık Çelebi*. London: Mssrs Luzac and Company. 125^b.

²⁸ İ. Hakkı Uzunçarşılı (1988). *Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilatı*. Ankara: TTK Basımevi. 632; Ayrıca bkz. Yavuz Unat. "Osmanlı Astronomisine Genel bir Bakış". *Osmanlı VIII*: 667-676.

²⁹ Günay Kut (hızl.) (1978). *Sehî Beg Heşt-Bihişt*. Harvard: Harvard Üniversitesi Basımevi. 304.

³⁰ Rıdvan Canım (hızl.) (2000). *Latîfî Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsiratü'n-Nuzamâ*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yay. 502.

³¹ Süleyman Solmaz (hızl.) (2005). *Ahdî Gülşen-i Şu'arâ*. Ankara: AKMB Yay. 265.

³² G. M. Meredith-Owens (hızl.) (1971). *Meşâ'ir üş Şu'arâ or Tezkere of Aşık Çelebi*. London: Mssrs Luzac and Company. 125^b.

³³ G. M. Meredith-Owens (hızl.) (1971). *Meşâ'ir üş Şu'arâ or Tezkere of Aşık Çelebi*. London: Mssrs Luzac and Company. 125^b; Mustafa İsen (hızl.) (1994). *Gelibolulu Mustafa Âlî Kühnü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*. Ankara: AKMB Yay. 276.

diyar gezmiş olan şâir, İsfahan, Horasan, Bağdat, Konya, Bursa, Halep, Mısır gibi şehirlerde bulunmuştur (G.357). O devre kadar birer kültür merkezi olan bu şehirler, ilim ve edebiyat tahsili için yoğun rağbet gören, dolayısıyla büyük sanatkarların ve âlimlerin yetiştiği çevreler olmuştur. *Mu'îdî*, bu şehirlerden bazılarında ilim tahsili sebebiyle bulunmuş olmalıdır. Ancak şâirin, mülazım olduktan sonraki süreçteki, başı boş ve derbeder hayatındaki durak noktaları da yine bu şehirler olmuştur.

Kânûnî Sultân Süleyman döneminde söz konusu kültür merkezlerinin hâiz oldukları önemi kaybetmeleri ve Osmanlı başkenti İstanbul'un kısa zamanda büyük şâir ve sanatkarlar yetiştiren bir kültür merkezi olma yolundaki yükselişi, devrin padişahından başlayarak devlet büyüklerinin edebiyatla uğraşmaları ve uğraşanları da korumaları yönündeki tutumun neticesidir. Bu doğrultuda, sarayda ve konaklarda düzenlenen şiir ve musikî meclisleri, şâirlerin eserlerini beğeniye sundukları ve himaye edilerek derece derece lütuf gördükleri bu şaşaalı devir³⁴ bu asrın şâiri *Mu'îdî* için de aynı ölçüde cezbedici olmuştur. Şâir bir süre padişahın lütfuna mazhar olduğundan bahsettiğine (G.431/4) ve halini arz etmek üzere dîvâna çağrılmayı beklediğini bildirdiğine göre (G.151/6; G.164/3; G.219/4) İstanbul'a gelmiş ve sözü edilen ilmi ve edebi çevreye dahil olmuştur. Ancak şâirin, padişahın himayesini gördüğü yıllar uzun sürmemiş, dahil olmaya çalıştığı ilmî ve edebî mektepteki yeri daimi olamamıştır. Zîrâ şiirlerinden edinilen bilgiler ışığında *Mu'îdî*'nin bir süre sonra gözden düşüp padişahın öfkesine mağlup olduğu anlaşılmaktadır (G.431/4). Şâirin gözden düşmesine neyin sebep olduğu konusunda bugün için elimizde kesin bir bilgi olmamakla birlikte *Mu'îdî*, kendisini kıskanıp çekemeyen rakiplerin iftirasına uğradığından söz etmektedir:³⁵

Şâire atılan bu iftiranın yüz kızartıcı bir suçla ilişkin olduğunu yine şâirin kendi kaleminden tespit edebilmeye imkan sunan bir beyit, aynı zamanda *Mu'îdî*'nin padişahın gazabına uğramasına sebep olan suçunun ya da başka bir deyişle atılan iftiranın niteliğine de işaret etmektedir (G.192/6).

Atılan bu iftira *Mu'îdî*'yi son derece güç bir duruma düşürmüştü (G.350/3); şâir, padişahın huzuruna çıkıp halini anlatmak ve bu iftirayı yalanlamak istemişse de bunda muvaffak olamamıştır.³⁶ *Dîvân*'da yer alan şiirlerden öğrendiğimize göre, bu iftiranın soruşturulması için devrin padişahınca hafiyeler gönderilmiş³⁷ ve nihayet *Mu'îdî*'nin katli vacib görülmüştür; ancak

³⁴ Haluk İpekten (1996). *Dîvan Edebiyatında Edebî Muhitler*. İstanbul: MEB Yay. 82.

³⁵ G. 33/1, G. 56/7, G. 192/4, G. 232/6, G. 397/5.

³⁶ G. 150/6, G. 163/3, G. 218/4.

³⁷ G. 392/4

daha sonra bu cezadan vazgeçilerek şâirin **Rodos Adası**'na sürgün³⁸ edilmesine karar verilmiştir (G.191/7).

Mu'îdî'nin yaşadığı bu sürgün, şâirin siyasi bir suçtan dolayı cezalandırılıp merkezden uzaklaştırıldığını düşündürmektedir. Ancak ilerleyen bölümlerde bahsedileceği üzere Rodos sürgününden sonra Hacc vesilesiyle yolu Halep'e düşecek ve sonrasında Mısır'a yerleşecek olan şâirin müebbed değil muvakkat (süreli) bir sürgün yaşadığı düşünülebilir. Rodos Adası'nın fetih tarihi olan 1522 ve şâirin Dîvân'ını tamamladığı tarih olan H.933 (1527 M) yılları aralığındaki yaklaşık beş yıllık süreç, söz konusu sürgünün yaşandığı yıllara işaret etmektedir. Zirâ şâir yukarıdaki beytinde Rodos Ada'sından kurtulabilmeyi dilemekte, İstanbul'a özlemine dile getirmektedir. Dolayısıyla şâirin üç cilt tutarındaki Dîvân'ının elimizde bulunan cildini tutsaklığın getirmiş olduğu ruh hali içerisinde Rodos'ta yazmış olduğu da anlaşılmaktadır.

Şâirin kendi deyişiyle bu zaruri seferi³⁹ ve vatanından ayrı geçirdiği yıllar, hayatının sonraki dönemlerine de sirayet etmiş, bir ömür boyu gurbeti ve vatan hasretini içinde hissetmesine neden olmuştur.⁴⁰ Gönlü kırık, gözü yaşlı, sinesi yaralı şâir, hem vatanından avare düşüp yersiz yurtsuz kalmış hem de adı kötüye çıktığı için kınanarak hakir görülmüştür.⁴¹

Mu'îdî'nin hiç alışamadığı ve ayrılığın acısını her daim yüreğinde taşıdığı bu yerlerden bir daha İstanbul'a dönebilmesi mümkün olmamıştır, şâir gurbet illerde bir köşede ömrünün nihayete ermesini beklemiştir (G.444/7).

Şâir, bu yıllarda devrin padişahından gelecek bir haberi beklemiş, hasret köşesinde unutulduğunu yazmıştır (G.133/4). Bu sancılı yıllar, şâirin affedilip himmet görmeyi umduğu yıllardır (G.391/3; G.391/4). *Mu'îdî*, ne halde olduğunun padişaha bildirilmesi halinde onun lütfuna mazhar olacağından emin bir duruş da sergilemektedir. Zîrâ yüce padişaha yakışan, kullarını affedip onlara himmet etmesidir. Aşağıdaki beyitten anlaşıldığına göre *Mu'îdî*,

³⁸ Eski çağlardan beri kullanıla gelen bir ceza olan sürgün, ölüme denk sayıldığından suçlu eğer idam cezası almışsa bu cezası idama karşılık olarak kabul edilen sürgüne çevrilebilmiştir. Osmanlı döneminde kamu düzenine karşı suç işlemek, yalancı şahitlik, adam öldürme veya yaralama, fuhuş, ırza tecavüz, iftira, küfür, hırsızlık, rüşvet, kaleden suçlu kaçırmak, halka zulüm, tezvîr, görevi ihmal, çekemezlik, asayîşi bozmak, emre itaatsizlik, tehdit, sahtekarlık, rüşvet, edebe aykırı mektup yazmak, şekavet, fetva emirlerine karşı gelmek, vergi ödememek, kaçakçılık, devleti zarara uğratmak gibi suçların cezası olarak sürgün uygulanmış özellikle yönetime muhalif olan kişilerin merkezden (İstanbul) uzaklaştırılmaları sağlanmıştır. (Abdullah Acehan (2008). "Osmanlı Devleti'nin Sürgün Politikası ve Sürgün Yerleri". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 1/5: 12-29.)

³⁹ G. 437/3

⁴⁰ G. 133/2, G. 215/3, G. 346/6, G. 448/7.

⁴¹ İsmail Erünsal (1988). "Mu'îdî'nin Miftâhu't-Teşbih'i". *Osmanlı Araştırmaları Dergisi* VII-VIII: 215-272.

padişahın doğrudan bilgisi dışında bir cezaya muhatap olmuştur. Şâir, devletlilerden birinin tasarrufu olan bu cezalandırmayı padişaha arz edebilmesi halinde ferah bulacağına inanmaktadır (G.350/4).

Şâir, sürgünden kurtulmayı ve affedilmeyi beklediği süreçte, içinde bulunduğu sefaleti ve güç durumu anlatırken aynı zamanda da kendisine iftira edenleri eleştirmektedir. Şâirin isyanı, kendisinin bu kadar güç durumda olmasına karşılık başkalarının yiyip içip eğlenerek bayram ediyor olmalarıdır. Bu eleştiri aynı zamanda padişahın lütfuna mazhar olan ilim ve edebiyat çevrelerinedir. Kendisi bu kadar sefil ve çaresizken rakiplerinin gülüp eğleniyor olması, onun için bir o kadar kahredicidir. Tıpkı Harnâme örneğinde olduğu gibi, devlete yakın olanların imtiyazlarını kullanarak, kendilerine maddi ya da manevi rakip olabileceklere yönelik tasarrufları *Mu'îdî* için de söz konusu olmuştur. Şâir, şiirlerinde rakip tipi üzerinden bir zümreyi işaret etmekte ve onların hak etmedikleri başarılarına teessüf etmektedir (G.398/5).

Mu'îdî, söz konusu eleştirisini klâsik şiirin poetik zemini üzerinden yapmakta kendisine sahip çıkıldığında yeteneğini göstererek en iyi şâirler derecesinde eserler verip himaye edileceğini ve bolluk içerisinde yaşayacağına olan inancı ve güvenini de sergilemek istemektedir (G.192/5).

Şâirin bundan sonraki yaşamı Hacc'a⁴² gitmeye niyetlenip -hayatının büyük kısmında olduğu gibi- seferine devam ettiği yıllarla sürmektedir. Şâirin dünyadan el etek çekip derbeder bir yaşam sürdüğü bu yılların izini yine kendi eserlerinden takip etmek mümkün olmaktadır. Şâirin *Dîvân'*ında yer alan bir gazel sürgünde iken Hacc'a gitmeye karar verdiğini göstermekte (G.303), *Şem' ü Pervâne* mesnevisindeki bazı beyitler de söz konusu yolculuğa ilişkin ipuçları sunmaktadır. *Mu'îdî*, Hacc'a gitmeye karar verme sürecini adı geçen mesnevisinde anlatmaktadır⁴³:

Şem' ü Pervâne mesnevisinin ilerleyen beyitlerinde yer alan ifadelerden, şâirin Hacc yolculuğu sırasında yolunun Halep'e düştüğü⁴⁴ ve çok beğendiği bu şehirde bir süre konakladığı anlaşılmaktadır.⁴⁵

⁴² G. M. Meredith-Owens (hzl.) (1971). *Meşâ'ir ü Şu'arâ or Tezkere of Aşık Çelebi*. London: Mssrs Luzac and Company. 125b; Mustafa İsen (hzl.) (1994). *Gelibolulu Mustafa Âlî Kühü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*. Ankara: AKMB Yay. 276.

⁴³ Nihal Kara (2007). *Mu'îdî Şem' ü Pervâne*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi. 89.

⁴⁴ *Halep*, 12. yüzyıldan itibaren bölgede hüküm süren Türk devletlerinin egemenlik sahasında yer almış, 16. yüzyılda Osmanlı hakimiyetine girmiş ve I. Dünya Savaşı'na kadar da Osmanlı sınırlı içerisinde varlığını sürdürmüştür. Şehir, uzun süren Osmanlı hakimiyeti boyunca bölgesel ve uzak mesafeli ticaretin yoğun merkezi olmuş; bunun yanında camileri, medreseleri, hanlar ve hamamlarıyla Osmanlı şehirciliğinin önemli göstergelerinden biri olmuştur. (Ayrıntılı bilgi için bkz. Cengiz Eroğlu vd. (2007). *Osmanlı Vilayet Salnamelerinde HALEP*. Ankara: Global Strateji Enstitüsü; J. Sauvaget (2001). "Halep". *İslam Ansiklopedisi*. Eskişehir: MEB Yay. 17-122).

Şâirin Halep'te bir süre kalarak orada yazdığı *Şem' ü Pervâne* mesnevisinin münacat kısmındaki beyitlerden bazıları, Tanrı'ya yalvararak onun yardımını dileme yanında aynı zamanda şâirin hayat muhasebesi yaptığı söylemleri de ihtiva etmektedir. *Mu'îdî*, itibarının zedelendiğini ve artık bir geleceğinin olmadığını söyledikten⁴⁶ sonra durmadan isyan ettiğini ancak adını lekeleyerek yüzünü kara çıkaran tüm işlerinden ve isyan noktasındaki ahlarından pişman olduğunu anlatır.⁴⁷ Dile gelip söylenemeyecek uygunsuz davranışlar sergilemiş olmasaydı devlet tarafından da itibar göreceğinden söz eder.⁴⁸ Hz. Muhammed'in şefaatine nail olmayı dilediği kısımda ise şâir, işlediği günahı (suçu) kabullenişin ağır bastığı bir temada şefkat ve merhamet diler:⁴⁹

Yaşamı boyunca çektiği gurbet sıkıntısından dem vuran şâir, beklediği lütuf ve himmeti hiçbir zaman görememiş ve durumundan hoşnut olmamıştır (G.391/3; G.438/7). Gerek sürgün edilmesi gerekse sonraki süreçte vatan hasreti içerisinde yaşadığı başıboş hayat, şâirin sahipsiz ve aynı oranda nasipsiz kalmasına da neden olmuştur (G.137/5). Söz konusu süreç şâirin dünyadan el etek çekip meyhane köşelerinde içki müptelası olması, aynı zamanda başkalarının elden bıraktığı kadehin dibindeki içecek kadar düşkün ve sefil bir hayat yaşamasını da beraberinde getirmiştir. *Şem' ü Pervâne* mesnevisinde, Şem'in aşığı olan dertli Pervâne'nin şahsında, aynı zamanda kendi hayat hikayesinden de izler sunan *Mu'îdî*, kendisini mekansız (gezgin) bir rind ve derviş olarak tanımlarken çaresiz, dertli, kırgın ve vatanından avare oluşunu da özellikle vurgulamaktadır.

Hüner sahibi bir şâir olarak ihmal edilip bir koruyucu bulamayan *Mu'îdî*, son umut olarak Halep Defterdarı Muhammed Bey'den⁵⁰ medet ummuş, *Şem' ü Pervâne*'yi de ona sunarak himayesini görmeyi arzulamıştır. *Mu'îdî*,

⁴⁵ Nihal Kara (2007). *Mu'îdî Şem' ü Pervâne*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi. 89-90.

⁴⁶ Nihal Kara (2007). *Mu'îdî Şem' ü Pervâne*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi. 69.

⁴⁷ Nihal Kara (2007). *Mu'îdî Şem' ü Pervâne*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi. 69.

⁴⁸ Nihal Kara (2007). *Mu'îdî Şem' ü Pervâne*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi. 69-71.

⁴⁹ Nihal Kara (2007). *Mu'îdî Şem' ü Pervâne*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi. 85.

⁵⁰ *Mehmed Çelebi -Yeşilce, Ramazanzâde-*: Merzifonludur. Tahsilden sonra Divan-ı Hümâyûn katibi ve 960 (1553) da baş defterdar olup 961 (1554) de reisülküttab olarak 965 (1558) de nişancı ve sonra Halep defterdarı oldu. Sonra muhafaza-i Mısır'a ve sonra Mora'nın tahririne memuren gönderilip nişancılık boşalınca "Mora muharriri Mehmed'e verdim" diye Hatt-ı Hümâyûn çıktı. 970 (1562/3) de tekaüd edildi. Cemaziyelevvel 979 (Eylül/Ekim 1571) da vefat etti. Fuzala ve üdebadan idi. "Nişancı Tarihi"ni kaleme almıştır. Oğlu Ahmed ve torunu Kudsi Mehmed Efendi'lerdir. (Seyit Ali Kahraman (hzl.) (1994). *Mehmed Süreyya, Sicill-i Osmânî*. C. IV. İstanbul. 120.)

mesnevisinin 210-263. beyitleri aralığında memdûhunu övmüş, kanaatimizce *Dîvân*'ındaki "begüm" redifli gazellerini Muhammed Bey övgüsünde kaleme almış (G.295, G.312), diğer şiirlerindeki müstakil beyitlerinde de onun himayesine olan ihtiyacını dile getirmiştir (G.224/7). Şâirin ölümünden önceki son resmi vazifesi olan Mısır Beytü'lmal katipliği de, Defterdar Muhammed Bey'in himayesiyle olmalıdır.

Hacc vazifesini tamamladıktan sonra Mısır'a yerleşip ölümüne kadar orada yaşadığını bildiğimiz şâir⁵¹, gençlik çağlarında babasını kaybettikten sonra yalnız bir ömür geçirmiştir. Bugün için elimizde bulunan ve değerlendirmeye tabii tuttuğumuz eserlerindeki ifadelerinden hasta (G.249/7, G.321/7) ve yorgun (G.83/9, G.120/7, G.164/7) olduğunu anlayabildiğimiz şâirin, Allah'tan başka kimsesi yoktur (G.30/7).

1.1.6. Ölümü

Mu'îdî'nin doğum tarihi bahsinde olduğu gibi vefat tarihiyle ilgili olarak da kaynaklarda herhangi bir bilgi yer almamaktadır. Sadece dönemin tezkire müelliflerinden Âşık Çelebi, şâirin vefat etmiş olduğunu belirtmiştir⁵². Dolayısıyla *Mu'îdî*'nin vefat tarihi noktasında elde bulunan yegane sınırlama, Âşık Çelebi tezkiresinin yazıldığı yıllarda [1568] şâirin hayatta olmadığıdır. Sehî, Latîfî ve Ahdî'nin şâirin vefatından hiç söz etmemeleri, Âşık Çelebi'nin ise şâirin öldüğü bilgisine yer vermesinden hareketle Mu'îdî'nin vefat tarihinin Gülşen-i Şu'arâ'nın yazıldığı tarih olan 1560 ile Meşâirü'ş Şu'arâ'nın yazıldığı 1568 yılları aralığı olduğunu söylemek yanlış olmasa da Âşık Çelebi'nin kullandığı ibareden hareketle şâirin, 1568'e yakın bir tarihte vefat ettiği söylenebilir. Dolayısıyla 1500'lü yılların başında doğmuş olabileceğini düşündüğümüz şâir, 60'lı yaşlarında vefat etmiş olmalıdır. Fakat onun, Beytü'l-mâl katibi iken Mısır'da vefat ettiği üzerinde şüphe bulunmamaktadır.⁵³

1.2. EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Türk kültür ve edebiyatının hemen her bakımından tamamen şahsiyetini kazandığı en verimli ve en görkemli yüzyılında Batı'da cihan hakimi Kânûnî Sultan Süleyman, Doğu'da Türk-Hind imparatoru Bâbur Şah, aynı zamanda

⁵¹ M. Meredith-Owens (hzl.) (1971). *Meşâ'ir üş Şu'arâ or Tezkere of Aşık Çelebi*. London: Mssrs Luzac and Company. 125b; Cemal Kurnaz-Mustafa Tatçı (hzl.) (2001). *Mehmet Nâil Tuman Tuhfe-i Nâilî*. Ankara: Bizim Büro Yay. 969; Bursalı Mehmet Tâhir (1972). *Osmanlı Müellifleri*. C. II. İstanbul: Meral Yay. 221.

⁵² M. Meredith-Owens (hzl.) (1971). *Meşâ'ir üş Şu'arâ or Tezkere of Aşık Çelebi*. London: Mssrs Luzac and Company. 125b.

⁵³ M. Meredith-Owens (hzl.) (1971). *Meşâ'ir üş Şu'arâ or Tezkere of Aşık Çelebi*. London: Mssrs Luzac and Company. 125b; Mustafa İsen (hzl.) (1994). *Gelibolulu Mustafa Âlî Kühü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*. Ankara: AKMB Yay. 276.

kendileri de bir şâir, sanatkar ve âlim olarak ilmi, edebiyatı, sanatı teşvik etmişler; âlimleri, şâirleri ve sanat erbabını himaye etmişlerdir.⁵⁴ Her dönemde edebî muhitlerin meydana gelmesinde ve dolayısıyla edebiyatın gelişmesinde padişahların büyük tesirleri olduğu gibi Kânûnî Sultân Süleyman'ın uzun süren saltanatında edebiyat hiçbir devirde görülmemiş derecede hızlı bir gelişme göstermiştir. Saltanatının ilk yıllarından itibaren kendisi de şâir olan ve şâirlerin koruyucusu olarak tanınan Kânûnî'nin etrafında geniş bir şâirler topluluğu meydana gelmiştir. Bu devirde şiir yazan, hünerini göstermek isteyen ve padişahın beğenisini kazanarak himayesine girmek isteyenler İstanbul'a yönelmişlerdir.⁵⁵ *Mu'îdî* de bu devrin havasını teneffüs etmiş ve söz konusu edebî çevreye dahil olma hevesinde bir şâir olarak edebiyat tarihi sayfalarındaki yerini almıştır. O, *Dîvân'ı*, hamsesinden şu an elimizde bulunan *Şem' ü Pervâne* mesnevisi ve belâgatın teşbih bölümü ile ilgili olarak yazmış olduğu risalesiyle, dönemin şâirleri arasında önemli bir yere sahip olduğunu göstermiştir.

Mu'îdî'nin şâir kimliğinin temeli öyle sanıyoruz ki İstanbul'da atılmış, adı yeni yeni duyulmaya başlayıp şiirlerinin başarısı takdir göreceken şâirin Dersâadet'ten zorunlu ayrılışına neden olan Rodos Adası'na sürgünü gündeme gelmiştir. Şâir, *Gül ü Nevruz*'nda edebiyat çevrelerinde tanındığını söylemekte ve şiirinin baştan başa bir inci olduğu halde kara toprağa düştüğü için rağbet görmediğini söylemektedir.⁵⁶

Şâir, sürgün yıllarında ve sonrasında Halep ve Mısır'da bulunduğu yıllarda İstanbul'a dönüp, sanatını icra ederek şiirdeki başarısının teslim edileceği günlerin özlemiyle yaşamıştır. Dolayısıyla şâirin tek isteği devlet büyüklerinin himayesini görerek yazdığı şiirler ve sanatı vasıtasıyla geçimini sağlamaktır. Şâirin edebî kişiliği hakkında bilgi veren kaynaklar onun çok yazıp çok söyleyen bir şâir olduğunu⁵⁷ belirtirken Latîfî, yazdıklarının halk arasında rağbet görmeyip devlet büyüklerinin iltifatına mazhar olmadığını, kaleme aldığı eserlerin de şöhret bulmadığını yazmaktadır. Latîfî, ayrıca şâiri, musiki ilmini çok iyi bildiği halde söyleyişinde lezzet ve zevk olmayan bir şarkıcıya, O'nun şâirlik vasfını da bir inciye benzettikten sonra şiirlerinin rağbet görmemesinin nedenini çok yazıp çok söylemesine ve sözü fazlaca uzatıp tekrara düşmesine bağlar.⁵⁸ Tezkirelerde yer alan değerlendirmeleri de göz ardı

⁵⁴ Amil Çelebioğlu (1994). *Kanunî Sultân Süleymân Devri Türk Edebiyatı*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yay. 7.

⁵⁵ Haluk İpekten (1996). *Dîvan Edebiyatında Edebî Muhitler*. İstanbul: MEB Yay. 81.

⁵⁶ Rıdvan Canım (hızl.) (2000). *Latîfî, Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yay. 503.

⁵⁷ Rıdvan Canım (hızl.) (2000). *Latîfî Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yay. 502; M. Meredith-Owens (hızl.) (1971). *Meşâ'ir üş Şu'arâ or Tezkere of Aşık Çelebi*. London: Mssrs Luzac and Company. 126^a.

⁵⁸ Rıdvan Canım (hızl.) (2000). *Latîfî, Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yay. 502.

etmeden, şâirin yukarıda kurgulanan hayat hikayesi göz önünde bulundurulduğunda, *Mu'îdî*'nin İstanbul'dan ayrı düşüp adının kötüye çıktığı ve herkesçe hakir görüldüğü yıllarda, yazdığı eserlerin edebiyat çevrelerine sağlıklı intikali ve dönemin psiko-sosyal havasında ne derece sıhhatli takdir gördüğü tartışılması gereken bir konu olmalıdır. Ancak şâirin gerek vücuda getirdiği eserlerdeki mahareti, gerekse edebiyatımızın en önemli hazineleri mahiyetindeki şiir mecmualarında yer alan şâire ait onlarca şiir, *Mu'îdî*'nin bu edebi gelenekteki müstesna yerine işaret etmesi bakımından anlam taşımaktadır.

Mu'îdî de rakiplerinin iftirasına uğrayıp sürgün edilmiş bir şâir olarak her fırsatta bu lütfâ mazhar olamadığından ve kendisine hak ettiği değerin verilmediğinden dert yanar. Birer mücevhere benzettiği sözlerinin padişahın öfkesiyle değerini yitirdiğini söyleyen şâir, gözden düştüğü için tıpkı kırılmış bir cevher gibi şiirine de kimsenin rağbet etmediğinden yakınır (G.399/6).

Mu'îdî'nin gözden düşerek bertaraf edilmesinin ve şiirine hak ettiği değerin biçilmemesinin asıl sebebi, klâsik gelenekte her şeyin sorumlusu olarak görülen felektir. Felek tellalı, şâirin şiirlerini satışa çıkarmadığı için ona kıymet veren de olmamıştır (G.55/7)

Mu'îdî, İstanbul, Halep ve Mısır gibi farklı bölgelerde yaşamını güç şartlarda sürdürmüş, göz yaşı ve hüznle ilmek ilmek ördüğü eserlerine yüreğinin derinliklerinde hissettiği manevi ızdırabını yansıtmıştır. Eğitimi için doğduğu toprakları terk eden, saraya yakınlaşıp İstanbul'daki mahfillere adım attıktan sonra gözden düşerek sürgün edilen ve İstanbul'dan ayrılmak zorunda kalan şâirin, yaşamı boyunca çektiği gurbet sancısı ve vatan hasreti onun şiirlerine damgasını vuran temaların en başında yer almaktadır.⁵⁹

Vatanından sürgün edildikten sonra -hayatı bahsinde de ifade edildiği üzere- başı boş, derbeder bir yaşam süren şâir, gurbet sancısının kişiliği ve elbette sanatı üzerindeki tesirini *Miftâhü't-Teşbih* risalesinin baş kısmında da ifade etmiştir. Gönlü kırık, dertli, çaresiz *Mu'îdî*'nin adı kötüye çıkmış vatanından avare olmuştur.⁶⁰ Yersiz yurtsuz başıboş bir halde dolaşan, gözü yaşlı bağı yanık şâir, şiirlerinde de hüznün ve kederden dem vuran bir bülbül misali feryadını dile getirmiş (G.2/1), bağındaki ateşin şiirlerini yazdığı yaprakları bile yakacak kadar şiddetli olduğunu vurgulamıştır (G.390/7).

Dönemin tezkire yazarlarından Latîfî'nin, "şu'arânın hâfız-keâm u hüsn-üslûbudur"⁶¹ diyerek, gerek kullandığı lafızlar gerekse üslubu konusundaki ayrıcalıklı yerine işaret ettiği *Mu'îdî*'nin, edebi kişiliği, dahil olduğu edebi

⁵⁹ G. 34/1, G. 62/3, G. 133/2, G. 215/3, G. 346/6, G. 363/5, G. 448/7, Tah. 4/1.

⁶⁰ İsmail Erünsal (1988). "Mu'îdî'nin Miftâhü't-Teşbih'i". *Osmanlı Araştırmaları Dergisi* VII-VIII: 215-272.

⁶¹ Rıdvan Canım (hzl.) (2000). *Latîfî Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsiratü'n-Nuzamâ*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yay. 502.

gelenek çerçevesinde şekillenmiştir. Dolayısıyla *Mu'îdî*'nin şiiri, klâsik edebiyatımızın on altıncı yüzyıldaki genel çerçevesi içerisinde değerlendirilmelidir. Zîra şâir, vatanından ayrı olduğu süreçte bu yüzyıl edebiyatını uzaktan bir bakışla ve farklı pencerelerden değerlendirme fırsatı da bulmuştur. *Mu'îdî*'nin, *Dîvân*'ı ve diğer eserleri, geleneğin kendisinden önceki halkalarının iyice özümşenip okunarak tahlil edildiği bir süreçten bugüne yansıyanlardır. *Dîvân*'da yer alan Necâtî'ye nazireler⁶², şiir mecmualarında kayıtlı Necâtî ve Ahmed Paşa'nın gazellerinden tahmisler⁶³, *Miftâhü't-Teşbih* risalesinde Ahmed Paşa'dan alıntılanan beyit örnekleri⁶⁴; mazmun, klişe ve imajlarda Muhibbî'ye öykünme, söz konusu durumu örneklemiştir.

Şiir söyleme hususunda geleneğin çizdiği sınırlar dışına pek fazla çıkmayan ve söz konusu çerçeve içerisinde kalan şâir, bu derece güzel bir nazmı ve yüce şanıyla gurbette geçen günlerine hayıflanırken, dönemin tezkirelerinde söylenildiği üzere kendisini devrin kıyas kabul etmeyecek derece üstadı sayar.

Klâsik Türk şiirinde hemen hemen her şâirde gördüğümüz, sanatı takdir edilen ve ustalığı kabul görmüş şâirlerle kendini kıyaslama, *Mu'îdî Dîvânı*'nda da örnekleri ile temsil edilmiştir. Şâir kendisini İran şiirinin üstadları ile kıyaslamakta ve onların eriştiği duyuş ve söyleyiş derinliğine eriştiğini (G.42/5), hatta Acem şâirlerini kışkıracak derece başarılı olmuşken yazdığı mesnevilerle Nizâmî'ye eş olduğunu söyleyip⁶⁵ Anadolu'da kendisi ile boy ölçüşecek başka bir şâir bulunamayacağından dem vurmıştır (G.240/7).

Mu'îdî, şiirini ve sanatını övdüğü kimi beyitlerinde son derece kendinden emin bir duruş sergileyerek devrinde şiirin üstadı olduğunu söylemektedir. Şâirin çektiği acılar, içinde bulunduğu sefalet, düştüğü zor durum O'nu her ne kadar hakir bir köle görünümüne haps etmişse de verdiği eserler, hüner mülkünün sultanı olduğunun delilidir:

Şâirin bu yöndeki beyitleri onun mürettep bir *Dîvân* sahibi olduğunu göstermesi bakımından da önemlidir. Bazı kaynaklarda üç cilt divanı olduğundan söz edilen⁶⁶ *Mu'îdî*, kendisi de bu bilgiyi doğrularcasına üç ciltlik eksiksiz bir divan vücuda getirdiğini hatta elimizdeki metne esas olan nüshanın da *Dîvânı*'nın üçüncü cildi olduğunu söylemektedir.

⁶² Ayrıntılı bilgi için bkz. Üzeyir Aslan (2009). "Mu'îdî'nin Necâtî'ye Nazireleri". *Turkish Studies* 4/2 (Winter): 29-78.

⁶³ Tah.1, Tah.2, Tah.3.

⁶⁴ İsmail Erünsal (1988). "Mu'îdî'nin Miftâhü't-Teşbih'i". *Osmanlı Araştırmaları Dergisi* VII-VIII: 215-272.

⁶⁵ Nihal Kara (2007). *Mu'îdî Şem' ü Pervâne*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi. 367.

⁶⁶ Rıdvan Canım (hızl.) (2000). *Latîfî, Tezkiretü's-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yay. 502; Bursalı Mehmet Tâhir (1972). *Osmanlı Müellifleri*. C. II. İstanbul: Meral Yay. 221.

Ben iki bir dimeyüp nakd-i câna alur idüm

MU'ÎDÎnün ele girse **üçüncü dîvânı**

G.478/7

Şâir söz konusu *Dîvân*'ı ve diğer eserlerinde görülen, akranları arasında şiir söylemekteki kabiliyeti ve türlü ilimlere gereği gibi kadir oluşuyla yaşadığı dönemde “şiirin beyi” olmuştur. Çünkü gerçek şiir, ilim ve irfanla temellendirilen ve zenginleştirilen şiirdir ki fazilet ve irfan, şiiri kemale erdirerek ayakta tutmaktadır (G.39/7, G.388/7).

Şâirin şiirini ve sanatını yücelttiği beyitleri aynı zamanda poetik görüşlerini de yansıtmaktadır. Osmanlı şiirinde özellikle şiirlerin makta beyitlerinde şâirlerin kendilerini ve sanatlarını övmeleri adettendir. *Mu'îdî*, öncelikle Kur'an-ı Kerim'in şâirler hakkındaki beyanına uyarak “şâir sözü yalandır” gerçeğini dile getirmektedir⁶⁷. O'na göre iyi bir şâir olabilmenin ilk şartı, doğuştan gelen şiir söyleme kabiliyetidir.⁶⁸

Allah vergisi bu yeteneğe sahip olduğunu dile getiren *Mu'îdî*, sözlerinin okuyanlar üzerindeki tesirini ifade etmek üzere dilini bir kılıca teşbih ettiği beytinde *Dîvânı*'nı okuyanların, onun ne derece usta bir şâir olduğunu anlayabileceklerinin altını çizmiştir (G.413/7).

Klâsik şiir geleneğinde papağanlar, insan olmadıkları halde konuşma özelliklerine sahip olduklarından, olağanüstü sözler söylemenin, dolayısıyla şâirliğin sembolü olmuşlardır.⁶⁹ *Mu'îdî* de geleneğin izinde bir şâir olarak, sevgilisini şekerle, kendisini de bu şekerle beslenerek güzel sözler söyleyen bir papağana benzetir⁷⁰

Mu'îdî, şâirlikteki ustalığından dem vurduğu bir başka beytinde ise kendini kalemin bulutundan “cihana inci ve mercan yağdıran bir büyücüye benzetmektedir”. Şiirin siyah mürekkeple yazılan yazısı, rengi dolayısıyla yağmur yüklü kara bir bulutu çağrıştırırken yağmurun doğada meydana getirdiği canlılık, parlaklık da inci ve mercan teşbihiyle şiirdeki manaya vurgu yapmaktadır.⁷¹

Şem' ü Pervâne mesnevisinde yer alan bir beyitte ise şâir, kendisini Hızır'a, şiirini ise onu okuyanlara can bağışlayan ölümsüzlük suyuna benzetmektedir.⁷²

⁶⁷ Kur'an. Şuara. 26/224-226, (G. 24/7)

⁶⁸ G. 388/7

⁶⁹ Muhammet Nur Doğan (2009). *Eski Şiirin Bahçesinde*. İstanbul: Yelkenli Yay. 105.

⁷⁰ G. 338/6

⁷¹ G. 85/7

⁷² Nihal Kara (2007). *Mu'îdî Şem' ü Pervâne*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi. 363.

Mu'îdî'nin lafız ve mana hususiyetinde de gelenekten ayrılmadığı görülür. Şâir, gelenekten beslenen pek çok şâirde görüldüğü üzere bir benzetmeyle şiirin maddi yapısını oluşturan yazıyı, siyahlığı ve bütün bir gökyüzünü kaplaması nedeniyle karanlık bir geceye, yazının içerisinde parıldayarak insan ruhunu aydınlatan manayı da gecenin karanlığında parlayan mehtaba benzetmiştir (G.88/7).

Şâir, *Gül ü Nevruz* mesnevisinde lafız ve mana üzerinde farklı bir kurgu yaparak şiirine rağbet edilmediğini vurgulamak üzere geliştirdiği bir söylemde, şiiri meydana getiren yazıyı kara toprağa, içindeki manayı da inciye benzetmiştir.

Şâire göre şiir, üzerine sayısız inciler dizilmiş bir iptir. Kendisi de ipe dizilmek üzere saklı duran incileri elinde bulunduran ve ipe özenle dizen bir sanatçıdır. Beytin yazılı kısmını oluşturan harf, kelime ve terkip gibi şekli yapısını oluşturan kısmın ipe, orijinal hayal, imaj ve mazmunlar saklayan muhtevasının ise ipe dizilmiş Aden incisine benzetildiği beyitte, yazı yani beyitteki şekliyle ip, manayı (inciye) taşıyan taşıyıcı bir unsur görevindedir.⁷³ (G.328/7).

Mu'îdî, şâirlik vasfını yüceltmek üzere söylediği bir beyitte ise "hurdedân" sözcüğüyle nükteden anlayan ve ince manaları bilen şâir vasfını kendine yakıştırırken aynı zamanda her yazdığı eserin bir dürr-i meknûn olduğunu söyler.⁷⁴ Dürr-i meknûn, kıymetli mahfazalar içerisinde saklanan gizli saklı parlak inci demektir ki şâirin eserlerinin her biri birer söz ve anlam mücevheridir ve söz konusu terkip mana mücevherinin de sembolüdür.⁷⁵

Şâir, derin denizlerin diplerinde oluşan istiridye içerisindeki incileri benzetme unsuru olarak kullandığı bir başka beyitinde de nazmı oluşturan beyitleri bir istiridye, beyitlerde gizlenmiş mana ve el değmemiş mazmunları da birer inci olarak tasavvur etmiştir. Bu benzetme ile şiirden anlayanların onu okumaktan ve incilerle dolu bu derin deryaya dalarak mana incilerini toplamaktan kendilerini alamayacakları vurgulanmıştır. Öyle ki, mana yüklü sözlerin dinleyenlerin kulağına küpe olması motifinden yola çıkılan beyitte, denizin dibindeki istiridye bile kulağını açarak o incilerden nasiplenmek üzere beytin kurgusundaki yerini almıştır (G.211/6).

Mu'îdî'nin kendisi hoş sözler söyleyen bir papağan, sözleriyle halkı etkisi alan bir büyücü, dili kılıç, sözlerinden her biri de okuyanın kulağına küpe olacak değerde manalar taşıyan birer inci de olsa söze kıymet verecek, onun değerini artıracak olan, padişahın lütfudur. Şâir gereken himmeti ve lütfu görebilse söz yerine inciler saçacağını (G.388/5), rakiplerin iftiraları ne kadar güçlü olura

⁷³ Muhammet Nur Doğan (2002). *Fuzûlî'nin Poetikası*. İstanbul: Yelkenli Yay. 54.

⁷⁴ G. 422/7

⁷⁵ Muhammet Nur Doğan (2009). *Eski Şiirin Bahçesinde*. İstanbul: Yelkenli Yay. 117.

olsun sanatı ve kabiliyeti ile onları alt etmeyi başaracağını söylemiştir (G.391/7). Bunun için de yapılacak tek şey dünyada padişahın başka hiç kimseden yardım ve vefa ummamak, devrin adaletli padişahından himmet dilemektir (G.421/7).

Mu'îdî'nin "iyi şiir nasıl olmalı" noktasında da söyleyecek sözleri vardır. Zira şâir şiirlerini acı, hüznün ve gurbet temiyiyle örerken içenlik, duyguyu yoğunluğu ve samimiyeti de üslubunun yapı taşı olarak belirlemiştir. Ona göre şâirin sözleri yakıcı olmalı, yüreğe tesir etmeli, samimi duygularla yazılmalıdır. Sanat yapmak kaygısı tüm bunlardan sonra gelmelidir (G.474/7)

İzdirap ve dertle yoğrulmuş şiir aynı zamanda renkli hayallerle süslü (G.77/5) ve sarhoş edici (G.74/7) olmalıdır. Şâir, şiirin asıl sermayesi olan ızdırap ve hüznün ile neyin feryadı arasındaki bağdan yola çıktığı bir beytinde ise şiir ile musiki arasındaki -olması gereken- güçlü etkileşime göndermede bulunarak, şiirdeki ahenk, ritim ve müzikaliteyi de aynı ölçüde önemseydiğini göstermektedir. Söz konusu beyit şâirin bestelenerek okunan şiirlerine işaret etmektedir (G.410/7).⁷⁶

Mu'îdî, poetik görüşlerinin bir uzantısı olarak edebiyat eleştirisi de yapmıştır. Şiir okuyan, dinleyen yani gerçek şiirden anlayan kimse kalmadığı için şiir yazmaktan zevk almadığını belirten şâir (G.199/7), gerçek şiiri bilip, onu okuma zevkından mahrum olanların şiiri okumak bir yana beyitleri bozduklarını dile getirir.⁷⁷ Şâirlerin yazdıkları şiirleri istinsah eden katiplerin, şiiri aslından uzaklaştırırcasına yaptıkları hatalara ilişkin olarak *Mu'îdî*'nin bu yöndeki kaygılarını içeren kıt'a, bu yüzyılın şâirlerinden Fuzûlî'nin "Kalem olsun eli ol kâtib-i bed-tahrîrin" mısraıyla başlayan meşhur kıt'asını anımsatmaktadır. Şâir, tıpkı Fuzuli gibi hem fesad ehlinden, hem kötü okuyuculardan hem de kabiliyetsiz katiplerden şikayetini dile getirmektedir (Kıt.3).

Eğitimi, yaşadığı acıları ve gurbet sancularıyla hatırı sayılır bir hayat tecrübesi ve bilgi birikime sahip olduğu konusunda şüphe olmayan *Mu'îdî*, devirden ve felekten şikayet ederken, hastalık, yaşlılık ve hüznü anlatırken tevazu ve tevekkülünden birakmamıştır. Üslubunun bir uzantısı olarak şiirine de yansıyan bu tutum onun eserlerini daha lirik ve içten kılmış, beyitlerini yürek yakıcı bir hüznü bürümüştür.

Şâirin kullandığı dil, onun acı ve hüznün üzerine temellendirdiği üslubunu yansıtmaya ve koruma noktasındaki en değerli vasıtası olmuştur. Halkın diliyle, açık, duru ve anlaşılır bir dille söylediği şiirlerini renkli ve akıcı

⁷⁶ Ahdî, şâirin gazellerinden bazılarının bestelenerek okunduğunu haber vermektedir. Süleyman Solmaz (hzl.) (2005). *Ahdî Gülşen-i Şu'arâ*. Ankara: AKMB Yay. 295.

⁷⁷ G. 151/5

kılmak adına, atasözü ve atasözü değerindeki veciz sözlerden faydalanmıştır (G.43/7)

Mu'îdî, döneminin okunması ve anlaşılması kolay bir şâiridir. Uzun terkiplere yer vermeden ve sanat yapma kaygısı taşımadan kullandığı halk dili, vücuda getirdiği ve bugün için elde bulunan tüm eserlerinde dikkati çekmektedir.

Üslup konusunda *Mu'îdî*'nin gazellerindeki en belirgin tutum “didüm-didi” şeklindeki kullanımlarıdır. Okuyucusunun zihninde karşılıklı bir konuşmanın muhatabı olarak sevgilisiyle konuşuyormuş izlenimi uyandıran şâir, üslubunu akıcı ve renkli kılmak adına bu forma yer vermiş olmalıdır. Bu kullanım aynı zamanda üsluptaki samimiyet ve içtenliği de pekiştirmektedir.⁷⁸

Mu'îdî'nin üslubundaki bir diğer hususiyet, şâirin kimi söyleyiş ve hayallerinde tekrara düşmesidir. Şâir, Latîfî'nin de belirttiği gibi sözü uzatarak tekrara düşmüş aynı hayal ve kurguyu aynı sözcük ve benzetmelerle kurma yoluna gitmiştir (G. 464/4, G. 465/1).

Klâsik gelenekten beslenen *Mu'îdî*'nin üslup, dil, duyuş ve söyleyiş konusunda kendisine örnek aldığı ve izlerinden gitme gayreti içerisinde bulunduğu kimi şâirler olduğu dikkati çekmektedir. Bunlardan ilki 15. yüzyıl klâsik şiirimizin usta şâirlerden Necâtî'dir. *Mu'îdî*'nin şiir mecmualarında bulunan şiirlerinden bir bölümünü Necâtî'ye nazire olarak yazdığı şiirler oluşturmaktadır. Bu şiirlerde vezin ve kafiye birliği söz konusu iken redif kullanımının birebir aynı olmadığı görülmektedir. Rediflerin ortak olduğu nazirelerde söz, ifade ve mana benzerliğinin daha az olduğu tespit edilen şiirlerden hareketle, *Mu'îdî*'nin Necâtî'nin tarzını benimsediği ancak özgünlüğünü korumayı başararak tekrara düşmediği görülür.⁷⁹ Ayrıca *Mu'îdî*'nin şiir mecmualarından tespit edebildiğimiz bir taşir ve üç tahmisen ikisinin Necâtî'nin gazellerine⁸⁰ olması, yine söz konusu etkiyi örneklemiştir. Şiir mecmualarında yer alanlar dışında şâirin *Divân*'ında yer alan özellikle “yigit” redifli gazel de yine şâirin Necâtî'nin meşhur gazeline nazire olarak kaleme aldığı örnekler arasındadır.(G. 37)

Şâirin, beğenisini kazanan ve örnek alarak takipçisi olduğu bir diğer şâir ise yine 15. yüzyıl şiirinin üstadlarından Ahmed Paşa'dır. Şâir, Ahmed Paşa'nın gazelinden⁸¹ tahmiyle (Tah.3) şiir mecmualarındaki yerini almış, *Miftâhü't-Teşbîh* risalesinde de sevgiliye ait güzellik unsurlarını açıklarken kendi beyitleri

⁷⁸ G. 15/2, G. 15/5, G. 51/3, G. 80/7, G. 127/7, G. 165/6, G. 182/5, G. 195/4, G. 220/4, G. 278/5, G. 285/4, G. 306/6, G. 316/5, G. 335/3, G. 367/4, Kit. 4.

⁷⁹ Üzeyir Aslan (2009). “Mu'îdî'nin Necâtî'ye Nazireleri”. *Turkish Studies* 4/2 (Winter): 29-78.

⁸⁰ Ali Nihat Tarlan (hızl.) (1992). *Necâtî Beg Divânı*. Ankara: Akçağ Yay. 346, 239, 180.

⁸¹ Ali Nihat Tarlan (hızl.) (1992). *Ahmed Paşa Divânı*. Ankara: Akçağ Yay. 190.

dışında Ahmed Paşa'nın şiirlerinden beyit örnekleri kullanmayı tercih etmiştir.⁸²

Mu'îdî'nin söyleyişini, üslubunu, tarzını kısacası şiirini şâirlerden biri de, aynı zamanda devrin padişahı olan Muhibbî'dir. Şâir, sürgün edilmeden önceki süreçte, saltanatının ilk yıllarından itibaren, aynı zamanda kendisi de şâir olması vasfıyla şâirlerin koruyucusu olan Kânûnî'nin sınırlarını çizdiği edebi çevreye dahil olmuş ve yaşadığı yüzyıl öncesinin geleneği üzerine şekillendirdiği şâir kimliğini Muhibbî'nin şiirleri ile de beslemiştir. Şâirin elimizdeki *Dîvân* nüshasında yer alan bazı şiirlerindeki bir iki sözcük farkı ile yazılmış beyitler, söz konusu etkiyi örneklendirmektedir.

Mu'îdî, eserlerini vücuda getirirken de geleneksel formdan ayrılmamıştır. *Şem' ü Pervâne*'nin Münâcât kısmında⁸³ ve *Miftâhü't-Teşbîh* adlı risalesinin baş kısmında⁸⁴ hem klâsik şiir geleneği açısından, bir şâirin eserine başlarken Hakk'ın yardımına sığındığının bir klişesini ortaya koyma hem de bir sanatçı olarak eserini yazmaya başlarken onun edebî değerini, dikkat edeceği hususları ve beklentilerini ortaya koyma anlamında Allah'a yakarıшта bulunmuştur.⁸⁵

Şâir, *Dîvânı*'nda (G. 312) ve *Şem' ü Pervâne*'de⁸⁶ yine gelenek dahilinde bir tutumla, hayatının son demlerinde himayesini gördüğü, sayesinde yeniden bir makam sahibi olduğu ve şiirlerini sunarak lütuf gördüğü Defterdar Muhammed Bey'i de överek ona duada bulunmuştur.

Görülmektedir ki, meskeni gurbet yoldaşı hüznün olan *Mu'îdî*'nin acı, ızdırap ve dert mürekkebiyle şekillenen şâir kimliği ve bu doğrultuda ortaya koyduğu eserler, onun hem hayatının hem de edebi kişiliğinin belgesi niteliğindedir. Bugün için elde bulunan ve dil, üslup, söyleyiş ve tema yönünden hepsinin aynı şâire yani *Kalkandelenli Mu'îdî*'ye ait olduğundan emin olduğumuz eserler, onun gerek ilmi birikimi, gerek yeteneği gerekse poetik zeminde edebiyat eleştirisi olarak değerlendirilebilecek görüşleri bakımından klâsik şiir geleneği dahilinde müstesna bir yeri olduğuna işaret etmektedir.

⁸² İsmail Erünsal (1988). "Mu'îdî'nin Miftâhü't-Teşbîh'i". *Osmanlı Araştırmaları Dergisi* VII-VIII: 215-272.

⁸³ Nihal Kara (2007). *Mu'îdî Şem' ü Pervâne*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi. 67-75.

⁸⁴ İsmail Erünsal (1988). "Mu'îdî'nin Miftâhü't-Teşbîh'i". *Osmanlı Araştırmaları Dergisi* VII-VIII: 222.

⁸⁵ Nihal Kara (2007). *Mu'îdî Şem' ü Pervâne*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi. 73-75.

⁸⁶ Nihal Kara (2007). *Mu'îdî Şem' ü Pervâne*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi. 95-107.

1.3. DÜŞÜNCE YAPISI

Bir şiir metni hangi yüzyıla ait olursa olsun içinde üretildiği kültür ve düşünce yapısına ilişkin ipuçları sunar. Walter G. Andrews “Şiir, bir toplumun üyelerinin ya da toplum içindeki bir sınıfın yaşamlarındaki çok yönlü etkileşimleri (ruhsal, toplumsal) eyleme geçirdikleri ve yorumlamayı öğrendikleri bir kültürün oyun metni/ senaryo olarak da iş görür” derken aynı zamanda şiir metinlerinin kendilerini biçimlendiren toplumsal olguların yorumlanışına biçim verdiklerini de söylemektedir.⁸⁷

Klâsik şiir metinleri, köklü bir edebiyat geleneğinin sonucunda ortaya çıkmış ürünlerdir. Ve bu geleneğe yön veren şâirler şiirlerinde Osmanlı toplum hayatı ve sosyal yaşamına ilişkin örf-adet, giyim-kuşam, süslenme, eğlence hayatı, mimari gibi pek çok kültür unsuru yanında toplumun maneviyatını, inanç değerlerini ve kendi yaşam felsefelerini de şiirlerine yansıtmışlardır.

Mu'îdî, bu geleneğin en verimli ve görkemli yüzyılı olarak bilinen 16. yüzyılda yaşamış bir dîvân şâiri olarak duygu ve düşüncelerini önceden tespit edilmiş belirli ifade kalıpları içerisinde kendine has bir biçimde dile getirmiştir.

Şâirin elimizdeki tüm eserlerinde İslam inancı doğrultusunda bir söylemle bütün varlıkların yegâne yaratıcısı olan Tanrı'nın yüceliğine dair övgü beyitleri yer almaktadır. Tanrı en yücedir, her derdin dermanıdır ve esirgeyendir (G. 135/1)

Mu'îdî, İslâm inancının temel esaslarından olan peygamberlere yönelik övgülerde de bulunur.⁸⁸ Müslüman bir şâir olarak da, son peygamber Hz. Muhammed'in övgüsünü yerine getirmeyi ve ona olan bağlılığını dile getirmeyi görev sayar (G. 17677).

Şâir aynı zamanda İslam dininin temel kaynağı olan Kuran'dan alıntılar yaparak bu dinin değerlerini şiirlerinde kullanmıştır (G. 453/4).

İslamın gereklerinden olan ve Allah'a güvenme, işleri tam bir inançla Allah'a havale etme şeklinde tanımlanabilecek olan tevekkül Kur'an'da⁸⁹ da pek çok ayetle zikredildiği üzere *Mu'îdî*'nin hayat felsefesinde de yer etmiştir. Tevekkül durumunda şâirin yâveri Hak'tır.⁹⁰ Tevekkül aynı zamanda bir boyun eğiş ve kabullenıştır ki sevgiliden iyi ve kötü her ne geliyorsa aşığın kabulüdür. Bu kabulleniş, kişiyi hiç şüphesiz selamete erdirecektir (G. 12/6).

⁸⁷ Walter G. Andrews (2007). “Osmanlı Divan Şiirinin Toplumsal Ekolojisi”. Çev. Yurdanur Salman. *Türk Edebiyatı Tarihi*. C. I. İstanbul: KTB Yay. 331.

⁸⁸ Nihal Kara (2007). *Mu'îdî Şem' ü Pervâne*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi. 77-83.

⁸⁹ *Kur'an*. Furkan. 25/58 (Ölümsüz ve daima diri olan Allah'a güvenip dayan. O'nu hamd ile tesbih et. Kullarının günahlarını O'nun bilmesi yeter.)

⁹⁰ G. 21/6

İslamiyet, dünya malına tamah etmemeyi, tok gözlü ve kanaatkar olmayı emretmektedir. *Mu'îdî* bu konuda da İslamî kabule uygun bir tutum içerisinde dünya malına tamah etmediğinden bahsetmekte asıl olanın amel olduğu noktasında kanaatkar bir kişiliğe sahip olduğunu bildirmektedir.⁹¹ Kanaatkar olmak çoğu zaman kendisiyle ve çevreyle barışık olmayı da beraberinde getiren bir tutumdur. Ve bunların temelinde de sabır, kendine güven ve en önemlisi sevgi vardır. Şâir kavga etmenin gereksizliğinden söz ettiği bir beyitinde hem kendisi hem çevresiyle barışık olma yolunda bir yaşam felsefesinin ipuçlarını sunmaktadır.⁹²

İslami kabulde can Allah'ın kişiye emanetidir. Canı veren de alacak olan da odur. Yaratılmışlara düşen, bu emaneti zamanı geldiğinde teslim etmektir. Şâirin ölüme bakışı ve ölüm karşısında takındığı tavır bu kabulde aynı doğrultudadır (G. 26/2).

İslamî inanç sisteminin insanlara öğütlediği en önemli vasıflardan birisi doğruluktur. Dürüstlük, sadakat, istikamet gibi sözcüklerle karşılanabilecek olan doğruluğa ilişkin Kur'an'da "...emr olunduğun gibi dosdoğru ol" buyrulmaktadır.⁹³ *Mu'îdî*, doğruluğu öne çıkardığı beyitlerde halis niyet, doğru sözlü olma, azimde doğru olma gibi vasıflar üzerinde durmaktadır.⁹⁴

İslam dini ile ilgili inanç esaslarından ve imanın temel şartlarından biri de ahiret inancıdır. Ahiret, Allah'ın emriyle, İsrail'in sura ilk üflemesiyle başlayacak olan ebedi hayat olarak bilinmektedir. *Mu'îdî*, her insanın bu dünyada yaptıklarının karşılığını ahirette görecektir olmasına ilişkin inancını dile getirmektedir (G. 451/4);

Mu'îdî, bütün bir klâsik şiir geleneğinin bel kemiğini oluşturan ve şiir metinlerinin esasını teşkil eden "aşk ve âşıklık" konusunda da gelenekten ayrılmaz. Çünkü Osmanlı toplumunda aşk bir hayat felsefesi olarak benimsenip değerlendirilmiştir. Ahmet Atilla Şentürk, "Türklerin şiirle bu derece yoğunlaşmaları, ancak gündelik hayatın bütün kurumlarında aşkı canlı tutan bir toplum yapısına sahip olmalarıyla izah edilebilir" derken Osmanlı şiirini dünyada var olan her şeyi "aşk" ile izah etme inceliğine erişen bir zihniyetin şiiri olarak değerlendirmektedir.⁹⁵ *Mu'îdî* ideal bir sevgili ve ideal bir

⁹¹ Nihal Kara (2007). *Mu'îdî Şem' ü Pervâne*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi. 365.

⁹² G. 8/4

⁹³ *Kuran*. Hûd. 11/112; Şûrâ, 42/15.

⁹⁴ G.1/6, G. 20/1, G. 21/2, G. 23/5, G. 248/4, G. 442/6.

⁹⁵ A. Atilla Şentürk (2007). "Klâsik Şiir Estetiği". *Türk Edebiyatı Tarihi*. C. I. İstanbul: KTB Yay. 371.

aşkı anlatarak aşkı yüceltirken her şeyi aşk ile izah edecek bilinç düzeyinde olduğunu gösterir⁹⁶.

Şâire göre aşk, sıradan kelimelerle anlatılması mümkün olmayan manevî hallerin tarifidir ve dillere pelesenk olmuş olsa da herkesin anlayıp yaşayabileceği bir hal değildir.⁹⁷

Klâsik Türk şiirinde kabul gören anlayışa göre; Allah ruhlar alemini yarattığında insanın tanıdığı ilk güzellik Allah'ın cemâli olmuş, ilk tanışma ve ahitleşme "Elest Bezmî"nde gerçekleşmiştir. Ruhlar gördükleri bu güzellik karşısında kendilerinden geçmişler ve dünyaya gönderildikten sonra bu güzelliği hiç unutamamışlardır. Sonrasında âşık oldukları her güzellik bu ilk yaşanana duyulan özlemin uzantısı olmuştur.⁹⁸ Bezm-i Elest'teki ahitleşmeden sonra, bu dünyada gurbette bulunan insanoğlu anavatanı olan "Mutlak Güzellik"e yeniden kavuşmayı arzulamıştır. Klâsik şiir geleneğinde de şâirler insanoğlunun bu özlemini ve çektiği çileleri anlatırken, Mu'îdî de söz konusu anlayış ekseninde, hüznün ve çile dolu bu dünyada kimsenin mutlu olamayacağını söylemektedir (G. 25/7).

İnsan ruhunu saran yüce bir duygu ve mistik bir kavram olan aşk ve âşıklığın gerekleri konusunda ise şâir, aşk sarhoşu olduğunu söylemekte ve aşk topunu yüceltebilmek için bu yolda başını feda etme gereğini vurgulamaktadır. Bu, âşıklar için hem zevktir hem de ideal olandır (G. 7/6).

Mu'îdî bazı beyitlerinde de adı ölümsüzleşen aşk kahramanlarını örnek göstererek onların arasındaki yerini aldığını dile getirmekte ve âşıklık hususundaki yeterliliğini ifade etmektedir.⁹⁹

Aşk söz konusu olduğunda, Horasan mistik ekolü tarafından öne çıkarılan ve klâsik şiir geleneği tarafından da benimsenen melâmet¹⁰⁰ meşrebi ve onun ilkelerinin de Mu'îdî'nin düşünce yapısına hakim olduğu görülmektedir. "Belâ meyhanesinin rindi, dert ve mihnet mahallesinin adı kötüye çıkmış rüsvası, lale yanaklı güzellerin müptela aşığı başıboş ve gamlı Mu'îdî" için "aşk uğruna rüsva olma, ayıplanma, şana ve şöhrete önem vermeme", üzerinde önemle durulan âşıklık gereklerindedir.¹⁰¹

⁹⁶ Nihal Kara (2007). *Mu'îdî Şem' ü Peroâne*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi. (b.53).

⁹⁷ G. 49/5

⁹⁸ A. Atilla Şentürk (2007). "Klâsik Şiir Estetiği". *Türk Edebiyatı Tarihi*. C. I. İstanbul: KTB Yay. 361.

⁹⁹ G. 23/2, G. 70/4, G. 93/7, G. 220/6, G. 221/2, G. 327/3, G. 364/6, G. 365/1, G. 433/6.

¹⁰⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ali Bolat (2011). *Bir Tasavvuf Okulu Olarak Melâmetîlik*. İstanbul: İnsan Yay.; M. Esat Harmancı (2006). "A[pt]al'ın Velice Görünümü". *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi* 3 (4) : 77-90.

¹⁰¹ G. 142/6, G. 224/4, G. 225/4, G. 281/6, G. 406/3.

Şâir, rint meşrep, kalender, derviş hüviyetindeki âşık kimliğini onaylamakta ve övgüyle söz etmekte (G. 129/8), Mur. 3/1), aynı zamanda sarhoş, adı kötüye çıkmış, irfan sahibi bir rind olduğunu her fırsatta tekrarlayarak kendi yaşam felsefesinin de bu olduğunu ifade etmektedir. Aşığın aşk karşısında donanmak üzere vaziyet aldığı bir meşrep olması yanında bu kötü şöhretin Mu'îdî'nin meşrebine de ışık tuttuğunu belirtmeliyiz. Örneğine kültür tarihinde çokça rastlandığı üzere batını donatmak üzere kınanma yolunda zahiren hukuki ya da toplumsal normlara aykırı sayılan halleri sebebiyle şâirlerin ve sûfilerin gadre uğradıklarını biliyoruz. Emin olmamakla birlikte, içki düşkünü ve lâubâlî bir görüntü vererek melameten başarılı olmuş bir şâirin siyaseten cezalandırılması da söz konusu edilmelidir. Onun sürgün hayatını biraz da bu meşrepte aramanın yanlış olmayacağını düşünmekteyiz.

Melamet meşrebin benimsendiği klâsik şiir geleneğinde sahte ve riyakar tipleri sürekli tenkit yoluna gidilerek vaizler ve kaba sofularla mücadele edilmiştir. Şâir bu konuda da geleneğe paralel bir tutum içerisindedir.¹⁰²

Osmanlı şiirinde felekler, yıldızlar ve diğer gök cisimleri ile ilgili olarak geliştirilen hayal ve tasavvurlar o dönem toplumunun insan ve evren hakkındaki kanaatlerini yansıtmaktadır. Osmanlı şâirleri, birtakım mitolojik ve efsanevî motifleri kullanmakla birlikte esas olarak medreseye bağlı bir görüş olan feleklerin iç içe girmiş küreler şeklinde dünyanın etrafında döndüğünü iddia eden Batlamyus'un felek tasavvurunu çoklukla zikretmişlerdir. Öyle ki, Galile, Kopernik ve Keppler'in gezegenlerin dünya etrafında değil güneş etrafında döndüğünü ispatlaması bile sonucu değiştirmemiştir.¹⁰³

Klâsik Türk şiirindeki anlayışa göre "...gökyüzü iç içe geçmiş dokuz çadır ve kâse gibi, yâhut yine iç içe sıralanmış soğan kabukları gibi tasavvur edilmekteydi"¹⁰⁴ Bu anlayışa göre ay, güneş ve yıldızlar dünya etrafında dönmektedir. *Mu'îdî*, bu anlayış doğrultusundaki ifadeleri şiirinde kullanmış, yıldızların dünya etrafında döndüklerini vurgulamıştır.¹⁰⁵

"Osmanlı edebiyatına temel teşkil eden gökyüzü, felekler ve yaratılış ile ilgili tasavvurlar sadece İlkçağ filozoflarının görüşlerinden ibaret kalmamış, Kur'ân'da geçen bazı âyetler, Hz. Muhammed'in hadisleri ve ona isnad edilen diğer pek çok sözler, daha sonra gelişen kısmen Hint kaynaklı tasavvuf görüşlerinin ve İsrâiliyâtın da karışmasıyla hayli geniş bir nazariyeler silsilesi

¹⁰² G. 15/3, G. 195/6, G. 224/5, G. 258/4.

¹⁰³ A. Atilla Şentürk (1994). "Osmanlı Edebiyatında Felekler, Seyyare ve Sabiteler (Burçlar)". *Türk Dünyası Araştırmaları* (Haziran): 132.

¹⁰⁴ A. Atilla Şentürk (1994). "Osmanlı Edebiyatında Felekler, Seyyare ve Sabiteler (Burçlar)". *Türk Dünyası Araştırmaları* (Haziran): 135.

¹⁰⁵ G. 148/4

oluşturmuştur."¹⁰⁶ Hûd suresi yedinci ayette; "Arşı su üzerinde iken gökleri ve yeri altı günde yaratandır." hükmünden yola çıkılarak Arş'ın su üzerinde bulunduğu tasavvur edilmiştir. Arş ve Kürsî'nin altında ise en yükseği Adn cenneti olan sekiz cennet yaratılmıştır. Bunlar sırasıyla; Dârü'l-Celâl, Dârü's-Selâm, Cennetü'l-Me'vâ, Cennetü'l-Huld, Cennetü'n-Na'îm, Cennetü'l-Firdevs, Cennetü'l-Karâr, Cennetü'l-Adn'dir. Bunların altında altı deniz onların altında da yedi kat gök yer alır. "Bu yedi kat gök iç içe girmiş yedi çadır gibi olup yeryüzünü çevreleyen iç içe daireler şeklindeki sekiz Kaf dağından yedisi üzerinde bulunurlar. Sekizinci dağ dünya semasını çevreler."¹⁰⁷ Bunun yanı sıra Kur'ân'da bu dokuz kat göğün aksine yedi kat gök ve onun karşısında yedi kat yer yaratıldığı hükmü yer almaktadır.¹⁰⁸ Mu'îdî bu doğrultuda yedi kat yer ve sekiz cennete ilişkin anlayışını şöyle dile getirmektedir (G. 472/2, G. 167/6). Ayın güneşle dünya arasına girerek ışığın yayılmasına engel olmasına güneş tutulması (küsûf) adı verilmektedir. Eskilerin tutulmuş güneşe bakmayı uğursuzluk sayarak, bakana zararı dokunacağına ve akıbetinin iyi olmayacağına inanmışlardır.¹⁰⁹ Mu'îdî'nin, sevgilinin saçlarının gölgesinin yanağı üzerine düşmesini güneş tutulmasına benzettiği beyti aynı zamanda eskilerin güneş tutulmasını uğursuzluk saymaları konusundaki telakkiye işaret etmektedir (G. 60/3).

Klâsik Türk şiirinde gök cisimlerinin özellikle de yıldızların dünya ve dünya üzerindeki her şeye hakim oldukları ve onlara tesir ettikleri düşüncesi hakimdir. Yıldızların her biri az çok uğurlu ya da uğursuz sayılmış, olup biten her şeyin sorumluluğu feleğe yüklenmiştir. Felek doğudan batıya doğru tersine dönmekte ve bu aksine dönüşle dünya üzerindeki her şeyin kaderi üzerinde etkili olmaktadır.¹¹⁰ Şâirin meramı üzerine dönmeyen, onu her dem inleyen felek yıkılmalı, yere geçmelidir.¹¹¹

Eski bir inanca göre herkesin gökte bir yıldızı vardır. Kişinin kaderi, bu yıldızın diğer gök cisimleri ile olan durumlarına göre değişir. Ağlayan, inleyen şâirin ters giden işlerinin sorumlusu, gökteki yıldızdır (G. 122/5).

¹⁰⁶ A. Atilla Şentürk (1994). "Osmanlı Edebiyatında Felekler, Seyyare ve Sabiteler (Burçlar)". *Türk Dünyası Araştırmaları* (Haziran): 132.

¹⁰⁷ A. Atilla Şentürk (1994). "Osmanlı Edebiyatında Felekler, Seyyare ve Sabiteler (Burçlar)". *Türk Dünyası Araştırmaları* (Haziran): 133-134.

¹⁰⁸ Kur'ân. Talak. 65/12, İsrâ. 17/44.

¹⁰⁹ Ahmet Talat Onay (1996). *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*. İstanbul: MEB Yay. 210.

¹¹⁰ Ahmet Talat Onay (1996). *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*. İstanbul: MEB Yay. 219.

¹¹¹ G. 82/8, G. 45/6, G. 109/3, G. 111/2, G. 115/1, G. 132/6, G. 227/1, G. 371/4, G. 394/3, G. 405/6, G. 437/3, G. 462/6.

Şâir bir başka beyitinde ise uğursuzluk getirdiğine inanılan kuyruklu yıldızı fitne sözcüğü ile birlikte zikrederek bu konudaki telakkiyi vurgulamıştır (G. 392/2).

Bütün bu değerlendirmeler göstermektedir ki, *Mu'îdî*, devre hakim olan düşünce yapısı boyutunda, devrindeki yaygın tutum ve inanışları aksettirmiş ve onun şiirlerinde genel kanaate aykırı yeni bir unsura tesadüf edilmemiştir.

Mu'îdî'nin düşünce yapısı bahsinde son olarak üzerinde durulması gereken, şâirin toplum idaresi, yönetim ve idareciler konusundaki ideolojik tutumudur. Şâire göre mutlaka her memleketin bir yöneticisi olmalıdır, aksi halde kargaşa ve başkaldırılar olacak ve memleketin huzuru bozulacaktır.¹¹²

Şâir, memleketi yönetenlere ilişkin bir takım ideal vasıfları da beyitlerinin satır aralarında zikretmiştir. Ülkenin viran olmaması, içinde yaşayan halkın huzurlu olması için padişah zalim olmamalı (G. 78/6), öfkesinin sınırlarını iyi çizmeli, zulmü kanun haline getirmemeli (G. 345/1), ihtiyaç sahiplerini reddetmemeli (G. 64/5), gelişigüzel vergiler koyarak halkı perişan etmemelidir (G. 35/5).

Mu'îdî, şiirlerinden anlaşıldığı kadarıyla, tebası bulunduğu Osmanlı yönetiminden hoşnuttur ve ona bağlılığını her fırsatta dile getirmektedir (G. 18/3).

Bazı şiirlerinde her ne kadar koruyucu bulamadığından bahsederek değerinin bilinmediğini söylese de rahatının yerinde olduğunu ifade etmiş (G. 250/5), bir murabba'ında ise son mısralarında tekrar edilen "Süleymânilerüz" ibaresi ile milliyetçi bir söylem olmaktan öte devrin padişahını onaylayan bir söylem geliştirmiştir. Her ne şartta olursa olsun devrin padişahına olan bağlılığından vazgeçmediğini bildiren şâir, bunun sebebini de dini ve ahlaki bir değer olarak kin tutmayan temiz bir yaradılışa sahip olmasına bağlamıştır (Mur.3/5).

¹¹² G. 163/7

2. ESERLERİ

2.1. Dîvân

Mu'îdî'nin yaşadığı dönemde ve Türk kültür tarihinde hatırı sayılır saygınlığa *Dîvân*'da toplanan şiirlerinin başlıca âmil olduğu söylenebilir. Adından bahseden kaynaklar da onu *Dîvân*'ı üzerinden değerlendirmektedirler.¹¹³

Şâire ait *Dîvân*, Paris Bibliotheque Nationale Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Gaulmin/Regius Turc 1317,4 numarada kayıtlıdır.¹¹⁴

Dîvân'da alfabenin tüm harflerinden 383 gazel bulunmaktadır. Nüshanın tanıtıldığı kısımda belirtilen sebeplerden, 50^a ve 50^b yapraklarındaki şiirler okunamayacak durumdadır. 52^a ve 52^b yaprakları da nüshanın bakım ve tamir gördüğü süreçte dijital kaynaklara eklenmemesi sebebiyle bütünüyle eksiktir.

Dîvân'ın sonunda üç murabba, bir müstezâd ve üç kıt'a yer almaktadır. Murabbalardan üçüncüsü şâirin yaşam felsefesi ve benimsediği dünya görüşüne ilişkin ipuçları sunarken, yazdığı üç kıt'a ise yazdığı şiirlerin vasıflarına, kendisinden sonra şiirlerini istinsah edecek katiplere ve şiirlerine nazire yazacak diğer şâirlere yönelik olarak şâirin aynı zamanda dönemi için edebiyat eleştirisi sayılabilecek görüşlerini yansıtmaktadır.

Elimizdeki nüsha üzerinde yaptığımız çalışma, bize *Dîvân*'ın eksik olduğunu göstermektedir. Şâirin kendi ifadesiyle üç cilt halinde vücuda getirdiği ve metne esas olan elimizdeki nüshanın üçüncü cilt olduğu yönündeki beyanı, *Mu'îdî*'nin üç cilt hacminde bir *Dîvân* oluşturduğuna güçlü deliller sunmaktadır. Ayrıca nüshada kaside nazım şekliyle yazılmış şiirler yer almadığı gibi Türkiye kütüphanelerinde yer alan belli başlı şiir mecmualarının taranması neticesinde elde edilen ve büyük çoğunluğu elimizdeki nüshada bulunmayan gazeller, tahmis ve kıt'alar da söz konusu durum için ayrıca önem arz etmektedirler. *Dîvân* metnini oluştururken yazmadaki şiirlere ilave olarak mecmualardan derlediğimiz 95 şiir, şâirin çok ciltli *Dîvân*'ına işaret etse de şimdilik yegâne nüsha üzerinden değerlendirilmektedir.

Dîvân üzerinde bugüne değin hiçbir çalışma yapılmamıştır.

2.2. Hamse

Mu'îdî hakkında bilgi veren kaynaklar, şâirin *hamse*'si¹¹⁵ veya *kütüb-i seb'a*'sı¹¹⁶ olduğunu söylemektedir. Bu kaynaklardan Latîfî, sözü edilen

¹¹³ Kaynaklarda üç cilt olduğundan bahsedilen *Dîvân*'ın beyaza geçirilmiş halde gazeliyyat kısmı bulunmaktadır.

¹¹⁴ E. Blochet (1932). *Catologue des Manuscrits Turcs*. Tome I. Paris. 129.

Hamse'nin Nizâmi-i Gencevî'ye ait Penc-genc'e nazire olarak yazıldığını bildirmektedir. Âşık Çelebi ve Gelibolulu Âlî şâirin Mahzenü'l-Esrâr bahrinde *Vâmuk u Azrâsı* ve başkaca manzum hikayeleri olduğunu yazmaktadırlar. Daha da önemlisi *Mu'îdî*, *Şem' ü Pervâne*'de bizzat kendi dilinden *Hamse* sahibi olduğunu söylemekte ve kaynakları doğrularcasına Nizâmî'nin Penc-genc'ini de anmaktadır.

Şâire isnâd edilen mesnevîler şunlardır:

2.2.1. Şem' ü Pervâne

Mu'îdî ile ilgili bilgi veren kaynaklarda adı geçen¹¹⁷ ve kütüphanelerde kayıtlı, ondan günümüze ulaşan tek mesnevîsidir. Latîfî, Anadolu şâirlerinden üç üstadın *Şem' ü Pervâne* yazdığını söylemiş, Mevlânâ Lâmi'î ve Zâtî'nin yanında *Mu'îdî*'nin adını zikretmiştir. Kâtib Çelebi ise Keşfü'z-Zünûn'da bu isimler arasına Zamîrî el-Hemedânî ile Şirâzî'yi de ekleyerek *Mu'îdî*'yi adı geçen şâirler arasına dahil etmiştir.¹¹⁸

Mesnevi, Hafif Bahri'nin *fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün* kalıbıyla yazılmış 1599 beyitten oluşmaktadır. Şâirin Hacc yolculuğuna çıktığı sırada, dinlenmek üzere Halep'e uğrayıp vakti boş geçirmemek için, bahar aylarında, birkaç haftalık sürede kaleme aldığı bir eser olan *Şem' ü Pervâne*, o dönemde şâirin himayesini gördüğü Halep Defterdarı Muhammed Bey'e sunulmuştur. Şâirin gam köşesinde kimsesizce ağlayıp inerken gönlü ateş ve sevdıyla dolu bir halde kaleme aldığı bu eser tüm gazellerinde de yoğun olarak hissedilen vatan hasreti, gurbet ve hüznün teması ile örülmüştür.

Mesnevinin giriş bölümünde "Besmele" ile ilgili olarak yazılmış 27 beyitlik başlıksız bir manzume, 43 beyitlik bir tevhid, 39 beyitlik bir münacat, 53 beyitlik bir na't, 78 beyit tutarında sebep-i telif, memduhun övgüsüne ayrılmış 22 beyit ve asıl konuya hazırlık mahiyetinde 19 beyit yer almaktadır.

¹¹⁵ Rıdvan Canım (hzl.) (2000). *Latîfî Tezkiretü's-Şu'arâ ve Tabsiratü'n-Nuzamâ*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yay. 502; İbrahim Kutluk (hzl.) (1989). *Kınalı-zâde Hasan Çelebi Tezkiretü's-Şu'arâ*. Ankara: TTK Basımevi. 916.; İbrahim Kutluk (hzl.) (1997). *Beyânî Mustafa Bin Carullah Tezkiretü's-Şu'arâ*. Ankara: TTK Basımevi. 268; Şemseddin Sami (1898). *Kâmusü'l-Âlâm*. İstanbul: Mihran Matbaası. 4335^a; Rüştü Balcı (trc.) (2007). *Kâtib Çelebi, Keşfü'z-Zünûn (An Esâmi'l-Kütübi Vel'l-Fünûn)*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yay. 600; Bursalı Mehmet Tâhir (1972). *Osmanlı Müellifleri*. C. II. İstanbul: Meral Yay. 222.

¹¹⁶ Rıdvan Canım (hzl.) (2000). *Latîfî Tezkiretü's-Şu'arâ ve Tabsiratü'n-Nuzamâ*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yay. 502; Bursalı Mehmet Tâhir (1972). *Osmanlı Müellifleri*. C. II. İstanbul: Meral Yay. 222.

¹¹⁷ Rıdvan Canım (hzl.) (2000). *Latîfî Tezkiretü's-Şu'arâ ve Tabsiratü'n-Nuzamâ*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yay. 502; Rüştü Balcı (trc.) (2007). *Kâtib Çelebi, Keşfü'z-Zünûn (An Esâmi'l-Kütübi Vel'l-Fünûn)*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yay. 600.; Bursalı Mehmet Tâhir (1972). *Osmanlı Müellifleri*. C. II. İstanbul: Meral Yay. 221.

¹¹⁸ Rüştü Balcı (trc.) (2007). *Kâtib Çelebi, Keşfü'z-Zünûn (An Esâmi'l-Kütübi Vel'l-Fünûn)*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yay. 600.

Asıl konu 282-1527. beyitler arasında işlenirken kendi içerisinde 41 bölüme ayrılmıştır. Hatime bölümünü oluşturan 71 beyitlik kısımda ise şâir, şiirinden ve sanatından bahsederek, beklediği ihsanı göremediğinden yakınmış ve son olarak Allah'a şükür ve dua ile eserini sonlandırmıştır. Mesnevi içerisinde 9 gazele yer verilmiş ancak gazellerin hiç birinde şâirin mahlası yer almamıştır. Şâir, eserinin adını da iki yerde zikretmiştir.

Mesnevi üzerinde yapılan tek çalışma Nihal Kara'ya aittir. Araştırmacı 2009 yılında tamamladığı yüksek lisans tezinde mevcut üç nüsha üzerinden metnin edisyon kritiğini yaparak, metni günümüz Türkçesine aktarmıştır.

Mesnevînin, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmalar bölümü 2255, Millet kütüphanesi Ali Emirî Manzum 1193 ve İngiltere Millî Kütüphanesi Türkçe yazmaları bölümü 19450 numarada kayıtlı üç nüshası bulunmaktadır.

2.2.2. Vâmık u 'Azrâ

Kaynaklar, şâirin hamsesini oluşturan mesnevîlerinden birisinin *Vâmık u Azrâ* olduğunu belirtmekte¹¹⁹ ve mesnevinin Mahzenü'l-Esrâr bahrinde kaleme alındığını yazmaktadırlar.¹²⁰ Adı geçen mesnevînin kütüphanelerde kaydı yoktur ve bugün itibarıyla bulunamamıştır.

2.2.3. Gül ü Nevrûz

Kaynaklarda adından bahsedilen¹²¹ ve şâirin, zamânesinden şikayet ile hasb-i halini dile getirdiği belirtilen mesnevi Viyana'da bulunan Avusturya Devlet Arşivi 217 numarada kayıtlıdır. Latîfî Tezkiresinde, adı geçen mesneviye ait 8 beyit ve Tuhfe-i Nâilî'de de 2 beyit yer almaktadır.¹²² 942/1535 tarihinde Kânûnî Sultan Süleyman'a sunulmak üzere kaleme alınan Gül ü

¹¹⁹ M. Meredith-Owens (hızl.) (1971). *Meşâ'ir üş Şu'arâ or Tezkere of Aşık Çelebi*. London: Mssrs Luzac and Company. 126^a; Rüştü Balcı (trc.) (2007). *Kâtib Çelebi, Keşfü'z-Zünûn (An Esâmî'l-Kütübi Vel'l-Fünûn)*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yay. 1999; İbrahim Kutluk (hızl.) (1997). *Beyânî Mustafa Bin Carullah Tezkiretü's-Şu'arâ*. Ankara: TTK Basımevi. 77; M. Esat Harmancı (2003). *Câmi'î Muhabbetnâme (Vâmık u Azrâ) İnceleme-Metin-Nesre Çeviri*. Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

¹²⁰ G. M. Meredith-Owens (hızl.) (1971). *Meşâ'ir üş Şu'arâ or Tezkere of Aşık Çelebi*. London: Mssrs Luzac and Company. 126^a; Mustafa İsen (hızl.) (1994). *Gelibolulu Mustafa Âlî Kühü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*. Ankara: AKMB Yay. 276.

¹²¹ Rıdvan Canım (hızl.) (2000). *Latîfî Tezkiretü's-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yay. 503; Cemal Kurnaz-Mustafa Tatçı (hızl.) (2001). *Mehmet Nâil Tuman Tuhfe-i Nâilî*. Ankara: Bizim Büro Yay. 969; Bursalı Mehmet Tâhir (1972). *Osmanlı Müellifleri*. C. II. İstanbul: Meral Yay. 221-222.

¹²² Rıdvan Canım (hızl.) (2000). *Latîfî Tezkiretü's-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yay. 503-504; Cemal Kurnaz-Mustafa Tatçı (hızl.) (2001). *Mehmet Nâil Tuman Tuhfe-i Nâilî*. Ankara: Bizim Büro Yay. 979.

Nevrûz, aruzun mefûlü/mefâilün/feûlün kalıbıyla yazılmış 2000 beyitlik çift kahramanlı alegorik bir mesnevidir.¹²³

2.2.4. Hüsrev ü Şîrîn

Kaynaklarda adı geçen¹²⁴ bu mesnevînin kütüphanelerde kaydı yoktur ve bugün itibarıyla bulunamamıştır.

2.2.5. 'İşk-efzâ (Leylâ vü Mecnûn)

Şâir hakkında bilgi veren kaynaklarda adı geçmeyen bu mesnevînin varlığını, şâire ait olan *Miftâhu't-Teşbih* isimli risaleden tespit etmek mümkün olmaktadır. Risalenin 2^a yaprağında yer alan "...İşk-efzâ adlı kitâbını tamâm idüp..." ibaresi adı geçen mesnevîye işaret etmektedir. Risaleyi neşreden İsmail Erünsal, şâirin teşbihleri açıklamak üzere verdiği beyit örneklerinden ve şâirin adlandırmasından yola çıkarak '*İşk-efzâ* adlı mesnevînin yanında şâirin bir de Leylâ vü Mecnûn mesnevisini olabileceğini söylemektedir. Ancak risalede sevgilinin güzellik unsurlarını açıklamak üzere verilen bilgiler ve eserden seçilen beyit örnekleri incelendiğinde, şâirin '*İşk-efzâ* olarak adlandırdığı eserin şahıs kadrosunun Leylâ ile Mecnûn olduğu görülecek, dolayısıyla iki ayrı mesnevi değil tek bir eser olduğu anlaşılacaktır.

Miftâhu't-Teşbih risalesinde yer alan birkaç örnek beyit dışında '*İşk-efzâ* mesnevisinin kütüphanelerde kaydı yoktur ve bugün itibarıyla bulunamamıştır.

2.3. Miftâhü't-Teşbih

Belâgatın sadece teşbih bölümünü konu edinen küçük bir risaledir. Eserin bilinen tek nüshası Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Kütüphanesi, Yazmalar no.67'de bulunmaktadır. Eser üzerinde yapılan tek çalışma Prof. Dr. İsmail Erünsal'a aittir. Erünsal, risale ile ilgili olarak yazdığı makalenin baş kısmında belâgat konusunda yazılmış eserleri sıraladıktan sonra Miftâhü't Teşbih'in eldeki nüshasını tanıtip müellifin hayatı ve eserleri hakkında genel bilgi vermiş ve dönemin tezkirelerinde adı geçen Mu'îdî mahlaslı diğer şâirlere ait bilgilerden hareketle eldeki nüshanın Kalkandelenli Mu'îdî'ye ait olabileceğini söylemiştir. Daha sonra risalenin muhtevası ve özellikleri hakkında ayrıntılı bilgi vermiş ve metnin transkripsiyonunu yapmıştır.¹²⁵

¹²³ Gülşah Taşkın (2015). *Kalkandelenli Mu'îdî, Gül ü Nevrûz*. İstanbul: Simurg Yay.

¹²⁴ Rıdvan Canım (hızl.) (2000). *Latîfî Tezkiretü's-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yay. 502; Bursalı Mehmet Tâhir (1972). *Osmanlı Müellifleri*. C. II. İstanbul: Meral Yay. 221; Rüştü Balcı (trc.) (2007). *Kâtib Çelebi, Keşfü'z-Zünûn (An Esâmî'l-Kütübi Vel'l-Fünûn)*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yay. 1602.

¹²⁵ İsmail Erünsal (1988). "Mu'îdî'nin Miftâhu't-Teşbih'i". *Osmanlı Araştırmaları Dergisi* VII-VIII: 215-272.

Nüsha 150x100mm ölçülerinde ve 19 varaktır. Nüshada telif ve istinsah tarihi bulunmamaktadır.

Nüshanın 3a sayfası dördüncü satırında yer alan “yigirmi bir bâb ile mukaddime ve bir hâtîme üzerine tertîb itmeği teveccüh idüp temâm olduktan sonra nâm-ı şerîfin Miftâhü't-Teşbîh kodum...” ibaresi eserin adına , 2b sayfasındaki “çeşmi tolu âb ü gönli âteş ya'ni Mu'îdî-yi belâ-keş” ifadesi de eserin müellifine işaret etmektedir. Yine 2b sayfasındaki “dîvânını temâm eyledi” ifadesi de bu risalenin kronolojik olarak *Dîvân'*dan sonra vücuda getirildiğini göstermektedir.

Risale bir mukaddime, yirmi bir bâb ve bir hatimedden oluşmaktadır. Şâir, hamdele ve salveleden sonra mukaddimedede kendisinden, yazdığı diğer eserlerden, eserinin özelliklerinden, te'lif metodundan ve teşbih sanatının vasıflarından söz etmektedir.

Bâblar sırasıyla sevgilinin ; saç, kulak, alın, kaş, göz, burun, kirpik, yüz, ayva tüyü (sakal), ben, dudak, diş, ağız, çene, boyun, sine, parmak , kol, boy, bel ve baldırına yönelik teşbihleri Ahmet Paşa ve şâirin kendi şiirlerinden verdiği örneklerle açıklamaktadır.

Risalenin hâtîme kısmında ise müellif bu risalenin bir iki haftada kaleme alındığını, Türkçe'de daha önce bu türde bir eser bulunmadığını belirtmekte, bu eserin te'lifinden sonra başka müelliflerin bu yönde eserler ortaya koyduklarını yazmaktadır.

Eserin giriş bölümünde söz konusu risaleyi kaleme alırken Enisü'l-Uşşâk adlı eseri örnek aldığı belirten *Mu'îdî*, Fars edebiyatındaki teşbihleri açıklamak üzere Şerefüddin Rami tarafından yazılan bu risaleyi sadece şekli yapısıyla örnek almıştır. Gerek verilen açıklamalar gerekse sunulan örnekler bağlamında değerlendirildiğinde, Erünsal'ın da belirttiği üzere, söz konusu risalenin basit bir tercüme ve adaptasyon değil orijinal bir eser olduğu anlaşılacaktır.

Risalede, Ahmed Paşa'dan alınanlar dışında şâirin kendisine ait olarak sunduğu gazel beyitlerinden bazıları elimizdeki *Dîvân* nüshasındaki gazellerde yer alan beyitlerdir. Dolayısıyla söz konusu eserin *Dîvân'*ı üzerinde çalıştığımız *Mu'îdî'*ye ait olduğu şüphesizdir. Bu bağlamda gerek eserin muhtevası gerekse sunulan örnekler bakımından dönemi için son derece başarılı sayılabilecek bu eser, müellifin donanımını ve bu edebiyat içerisindeki yerini göstermesi bakımından da dikkate değerdir. Zira bu yöndeki eserlere sıklıkla rastlamadığımız, daha çok *Dîvân* ve mesnevilerin kaleme alındığı bir dönemde vücuda getirilen bu eser şâirin dönemindeki poetik birikimini aktarmış olması bakımından onun ayrıcalıklı yerini işaret etmektedir.

KAYNAKÇA

- Acehan, Abdullah (2008). "Osmanlı Devletinin Sürgün Politikası ve Sürgün Yerleri". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 1/5 (Fall): 12-29.
- Andrews, Walter G. (2007). "Osmanlı Divan Şiirinin Toplumsal Ekolojisi". Çev. Yurdanur Salman. *Türk Edebiyatı Tarihi*. C. I. İstanbul: KTB Yay.
- Aslan, Üzeyir (2009). "Mu'îdî'nin Necâtî'ye Nazireleri". *Turkish Studies* 4/2 (Winter): 29-78.
- Balcı, Rüştü (trc.) (2007). *Kâtib Çelebi, Keşfü'z-Zünûn (An Esâmi'l-Kütübi Vel'l-Fünûn)*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yay.
- Barkan, Ömer Lütfi (1951). "Osmanlı İmparatorluğunda Bir İskan ve Kolonizasyon Metodu Olarak Sürgünler". *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası* 13 (1-2): 63.
- Başpınar, Fatih (2003). *Pervane Beg, Mecmû'a-i Nezâ'ir (315a-340a)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Başer, Tuğba (2004). *Pervane Beg Mecmû'a-i Nezâ'ir (557a-580b)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Bilgin, Üzeyir (2002). *Pervane Beg, Mecmû'a-i Nezâ'ir (131a-164b)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Bloch, E. (1932). *Catologue des Manuscrits Turcs*. Tome I. Paris.
- Bolat, Ali (2011). *Bir Tasavvuf Okulu Olarak Melâmetîlik*. İstanbul: İnsan Yay.
- Bursalı Mehmet Tâhir (1972). *Osmanlı Müellifleri*. C. II. İstanbul: Meral Yay.
- Canım, Rıdvan (hızl.) (2000). *Latîfî Tezkiretü's-Şu'arâ ve Tabsiratü'n-Nuzamâ*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yay.
- Çelebioğlu, Amil (1994). *Kanunî Sultân Süleymân Devri Türk Edebiyatı*. İstanbul: MEB Yay.
- Çetinkol, Fatma Baş (2004). *Pervane Beg Mecmû'a-i Nezâ'ir (416b-440 b)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Demirkazık, İbrahim (2002). *Pervane Beg, Mecmû'a-i Nezâ'ir (67b-100b)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Dilçin, Cem (1997). *Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: TDK Yay.
- Doğan, Muhammet Nur (2002). *Fuzûlî'nin Poetikası*. İstanbul: Yelkenli Yay.
- Doğan, Muhammet Nur (2009). *Eski Şiirin Bahçesinde*. İstanbul: Yelkenli Yay.

- Dzuneis Nureski (2006). *Tezkirelere Göre Bugünkü Makedonya Şehirlerinden Yetişen Divan Şâirleri*. Yüksek Lisans Tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi.
- Eren, İdris (2002). *Pervane Beg, Mecmû'a-i Nezâ'ir (291a-316a)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Eroğlu, Cengiz v.d. (2007). *Osmanlı Vilayet Salnamelerinde HALEP*. Ankara: Global Strateji Enstitüsü.
- Erünsal, İsmail (1988). "Mu'îdî'nin Miftâhu't-Teşbih'i". *Osmanlı Araştırmaları Dergisi* VII-VIII: 215-272.
- Erünsal, İsmail (2005). "Miftâhu't-Teşbih". *İslam Ansiklopedisi*. C. 30. İstanbul: TDV Yay. 19-20.
- İsen, Mustafa (hızl.) (1994). *Gelibolulu Mustafa Âlî Kühü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*. Ankara: AKMB Yay.
- Gibb, E. J. Wilkinson (1999). *Osmanlı Şiir Tarihi*. C. III-V. Ankara: Akçağ Yay.
- Gökyurt, Aygül (2004). *Pervane Beg Mecmû'a-i Nezâ'ir (603b-624b)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Gözükara, Ahmet (2004). *Pervane Beg Mecmû'a-i Nezâ'ir (464b-488a)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Güler, Saim (2006). *Pervane Beg, Mecmû'a-i Nezâ'ir (230b-261a)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Gündoğdu, Betül (2002). *Pervane Beg, Mecmû'a-i Nezâ'ir (30a-67b)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Halaçoğlu, Yusuf (1998). *Osmanlı İmparatorluğu Devlet Teşkilatı*. Ankara: TTK Yay.
- Harmancı, M. Esat (2006). "A[pt]al'ın Velice Görünümü". *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi* 3 (4): 77-90.
- Harmancı, M. Esat (2003). *Câmi'î Muhabbetnâme (Vâmuk u Azrâ): İnceleme-Metin-Nesre Çeviri*. Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Harmancı, M. Esat (hızl.) (2007). *Süheylî Ahmed bin Hemdem Kethüdâ Dîvân*. Ankara: Akçağ Yay.
- İpekten, Haluk (1996). *Dîvan Edebiyatında Edebî Muhitler*. İstanbul: MEB Yay.
- İpekten, Haluk (1999). *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Arûz*. İstanbul: Dergâh Yay.
- İpekten, Haluk v.d. (1988). *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Ankara: KTB Yay.

- İsen, Mustafa (2009). *Varayım Gideyim Urumeli'ne Türk Edebiyatı'nın Balkan Boyutu*. İstanbul.
- İsen, Mustafa (hızl.) (1998). *Sehî Bey Heşt-Behişt*. Ankara: Akçağ Yay.
- Kahraman, Seyit Ali (hızl.) (1994). *Mehmed Süreyya, Sicill-i Osmânî*. C. IV. İstanbul.
- Kara, Nihal (2007). *Mu'îdî Şem' ü Pervâne*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi.
- Karagöz, Özgür (2004). *Pervane Beg Mecmû'a-i Nezâ'ir (489a-512a)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Kaya, Hasan (2002). *Pervane Beg, Mecmû'a-i Nezâ'ir (165a-199b)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Keklik, Saadettin (2003). *Pervane Beg Mecmû'a-i Nezâ'ir (340b-368a)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Köksal, Fatih (2006). *Sana Benzer Güzel Olmaz Divan Şiirinde Nazire*. Ankara: Akçağ Yay.
- Köksal, Fatih. "Metin Tamiri (Usul ve Esaslar, Uygulamalar ve Bazı Teklifler)". *Osmanlı Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* 1.
- Köksal, M. Fatih (2001). *Edirneli Nazmî, Mecma'u'n-Nezâ'ir*. Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Kula, Ayşe (2004). *Pervane Beg Mecmû'a-i Nezâ'ir (534a-557a)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Kurnaz Cemal, Tatçı Mustafa (hızl.) (2001). *Mehmet Nâil Tuman Tuhfe-i Nâilî*. Ankara: Bizim Büro Yay.
- Kut, Günay (hızl.) (1978). *Sehî Beg Heşt-Bihişt*. Harvard: Harvard Üniversitesi Basımevi.
- Kutluk, İbrahim (1989). *Kınalı-zâde Hasan Çelebi Tezkiretü's-Şu'arâ*. Ankara: TTK Basımevi.
- Kutluk, İbrahim (hızl.) (1997). *Beyânî Mustafa Bin Carullah Tezkiretü's-Şu'arâ*. Ankara: TTK Basımevi.
- Levend, Agah Sırrı (1984). *Divan Edebiyatı, Kelimeler ve Remizler Mazmunlar ve Mefhumlar*. İstanbul: Enderun Kitabevi.
- Levend, Agah Sırrı (1998). *Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara: TTK Yay.
- Meninski, Franciscus a Mesgnien (2000). *Thesaurus Linguarum Orientalium (Turcicae-Arabicae-Persicae)*, İstanbul: Simurg Yay.
- Mu'îdî. *Dîvân*. Bibliothéque Nationel, Gaulmin Regius Turc 1317, 4.

- Mütercim Âsım Efendi (2000). *Burhân-ı Katı*. Çev. Mürsel Öztürk ve Derya Örs. Ankara: TDK Yay.
- Onay, Ahmet Talat (1996). *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*. İstanbul: MEB Yay.
- Owens, G. M. Meredith (hzl.) (1971). *Meşâ'irü'ş- Şu'arâ or Tezkere of Aşık Çelebi*. London: Mssrs Luzac and Company.
- Özcan, Abdülkadir (hzl.) (1989). *Şakâik-ı Nu'mâniyye ve Zeyilleri*. İstanbul: Çağrı Yay.
- Öztürkçi, İbrahim (2004). *Pervane Beg Mecmû'a-i Nezâ'ir (580b-603a)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Pakalın, M. Zeki (2004). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: MEB Yay.
- Parmaksız, Esra Güzide (2004). *Pervane Beg Mecmû'a-i Nezâ'ir (511b-534a)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Pehlivan, Mahmut (2004). *Pervane Beg Mecmû'a-i Nezâ'ir (439b-464a)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Riyâzî, Riyazü'ş-Şu'arâ. Nuruosmaniye Kütüphanesi 3724.
- Sami Es-Sakkâr (2006). "Mu'id". *İslam Ansiklopedisi*. C. 31. İstanbul: TDV Yay. 86-87.
- Sauvaget, J. (2001). "Haleb". *İslam Ansiklopedisi*. Eskişehir: MEB Yay. 17-122.
- Sevinç, İbrahim (2001). *Pervane Beg, Mecmû'a-i Nezâ'ir (1a-29b)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Solmaz, Süleyman (hzl.) (2005). *Ahdî Gülşen-i Şu'arâ*. Ankara: AKMB Yay.
- Soyer, İ. Murat (2002). *Pervane Beg Mecmû'a-i Nezâ'ir (366b-391a)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Şemseddin Sami (1898). *Kâmusü'l-Âlâm*. İstanbul: Mihran Matbaası.
- Şener, Kısmet Gül (2002). *Pervane Beg Mecmû'a-i Nezâ'ir (392a-415b)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Şentürk, A. Atilla (1994). "Osmanlı Edebiyatında Felekler, Seyyare ve Sabiteler (Burçlar)". *Türk Dünyası Araştırmaları* (Haziran): 131-179.
- Şentürk, A. Atilla (1999). *Osmanlı Şiiri Antolojisi*. İstanbul: Yapı Kredi Yay.
- Şentürk A. Atilla ve Ahmet Kartal (2007). *Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Dergah Yay.
- Şentürk, A. Atilla (2007). "Klâsik Şiir Estetiği". *Türk Edebiyatı Tarihi*. C. I. İstanbul: KTB Yay.

- Tarlan, Ali Nihat (hızl.) (1992). *Necâtî Beg Dîvânı*. Ankara: Akçağ Yay.
- Taştan, Erdoğan (2001). *Pervane Beg, Mecmû'a-i Nezâ'ir (199b-230b)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Tarlan, Ali Nihat (1990). "Divan Şiirinde Sanat Telakkisi". *Prof. Dr. Ali Nihad Tarlan'ın Makalelerinden Seçmeler*. Ankara: AKMB Yay. 70-80.
- Tarlan, Ali Nihat (1937). *Metin Tamiri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yay. Burhaneddin Basımevi.
- Tarlan, Ali Nihat (hızl.) (1992). *Ahmed Paşa Dîvânı*. Ankara: Akçağ Yay.
- Taşkın, Gülşah (2015). *Kalkandelenli Mu'îdî, Gül ü Nevrûz*. İstanbul: Simurg Yay.
- Tura, M. Nusret (1995). *Onun Güzel İsimleri*. hızl. M. Erol Kılıç. İstanbul: İnsan Yay.
- Unat, Yavuz. "Osmanlı Astronomisine Genel bir Bakış". *Osmanlı*. C.VIII. 667-676.
- Uzunçarşılı, İ. Hakkı (1988). *Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilatı*. Ankara: TTK Basımevi.
- Uzunçarşılı, İ. Hakkı (2011). *Osmanlı Tarihi*. C. II. Ankara: TTK Basımevi.
- Ünver, İsmail (1993). "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler". *Türkoloji Dergisi* XI (I): 51-89.
- Yılmaz, Mehmet (1992). *Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler*. İstanbul: Enderun Kitabevi.
- Yılmaz, Yakup (2001). *Pervane Beg, Mecmû'a-i Nezâ'ir (99b-129a)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Zülfe, Ömer (2006). *Onaltıncı Yüzyıl Şâiri Selikâ ve Şiirleri*. İstanbul: Edebiyat Yay.

ŞİİR MECMÛ'ALARI

- Mecmû'a-i Eş'âr :Millet Ktp., Ali Emîrî Kit. Manzum 554.
- Mecmû'a-i Eş'âr : Millet Ktp., Ali Emîrî Kit. Manzum 563.
- Mecmû'a-i Eş'âr : Millet Ktp., Ali Emîrî Kit. Manzum 674.
- Mecmû'a-i Eş'âr : Milli Kütüphane Yazmalar HK 319.
- Mecmû'a-i Eş'âr : Milli Kütüphane Yazmalar HK 329.
- Mecmû'a-i Eş'âr : Milli Kütüphane Yazmalar HK 436 .
- Mecmû'a-i Eş'âr : Milli Kütüphane Yazmalar HK 460.
- Mecmû'a-i Eş'âr : Milli Kütüphane Yazmalar A54.

- Mecmû'a-i Eş'âr : Milli Kütüphane Yazmalar A1701.
- Mecmû'a-i Eş'âr : Milli Kütüphane Yazmalar A3291.
- Mecmû'a-i Eş'âr : Milli Kütüphane Yazmalar A3513
- Mecmû'a-i Eş'âr : Milli Kütüphane Yazmalar A4213
- Mecmû'a-i Eş'âr : Milli Kütüphane Yazmalar A5544.
- Mecmû'a-i Eş'âr : Milli Kütüphane Yazmalar Cönk 18.
- Mecmû'a-i Eş'âr : Milli Kütüphane Yazmalar Cönk 88.
- Mecmû'a-i Eş'âr : Milli Kütüphane Yazmalar Cönk 136.
- Mecmû'a-i Eş'âr : Milli Kütüphane Yazmalar Cönk 139.
- Mecmû'a-i Eş'âr : Milli Kütüphane Yazmalar Cönk 274.
- Mecma'u'n-Nezâ'ir : Edirneli Nazmi, Nuruosmaniye Ktp. 4222.
- Mecma'u'n-Nezâ'ir : Edirneli Nazmi, Nuruosmaniye Ktp. 4915.
- Mecmû'a-i Eş'âr : Süleymaniye Ktp., Ali Nihad Tarlan Kit. 21.
- Mecmû'a-i Eş'âr : Süleymaniye Ktp., Ali Nihad Tarlan Kit.62.
- Mecmû'a-i Eş'âr : Süleymaniye Ktp., Ali Nihad Tarlan Kit.67.
- Mecmû'a-i Eş'âr : Süleymaniye Ktp., Ali Nihad Tarlan Kit.68.
- Mecmû'a-i Eş'âr : Süleymaniye Ktp., Ali Nihad Tarlan Kit.82.
- Mecmû'a-i Eş'âr : Süleymaniye Ktp., Halet Efendi Eki Kit. 224.
- Mecmû'a-i Eş'âr : Süleymaniye Ktp., Tahir Ağa Tekke Kit. 285.
- Mecmû'a-i Eş'âr : Süleymaniye Ktp., Zühdü Bey Kit. 607.
- Mecmû'a-i Eş'âr : Süleymaniye Ktp., Hasan Hüsnü Paşa Kit. 1031.
- Mecmû'a-i Eş'âr : Süleymaniye Ktp., Fatih Kit. 4078
- Mecmû'a-i Nezâ'ir : Pervâne Beg, Topkapı Sarayı Müzesi Ktp. Bağdad 406.
- Mecma'u'n-Nezâ'ir : Edirneli Nazmi, Topkapı Sarayı Müzesi Ktp. III. Ahmed Kit. 2644.
- Mecmû'a-i Eş'âr : Topkapı Sarayı Müzesi Ktp. 93.
- Mecmû'a-i Eş'âr : Topkapı Sarayı Müzesi Ktp. Revan Köşkü Kit. 1073.
- Mecmû'a-i Eş'âr : Topkapı Sarayı Müzesi Ktp. Revan Köşkü Kit. 1969.
- Mecmû'a-i Eş'âr : Yapı Kredi Sermet Çifter Ktp. Yazmaları 327.
- Mecmû'a-i Eş'âr : Yapı Kredi Sermet Çifter Ktp. Yazmaları 475.
- Mecmû'a-i Eş'âr : Yapı Kredi Sermet Çifter Ktp. Yazmaları 678.

DÎVÂN METNİ

[ĠAZELİYYĀT]

[ĤARFÜ'L-ELİF]

001.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Tatlı tatlı ĥande-i pinhānuĥa cānum fedā
Ĥalka ĥalka zülfüñüñ küfrine imānum feda

Sünbülün sevdāsına şükrāne ' ömr-i cāvidān
Yüzüñe cennetdeki bāĝ ü gülistānum fedā
3. Bende-ĥānemden yaĥa tek bir ĥadem-rencide ĥıl
Yoluña nem var ise devletlü sulĥānum fedā

Ġam degül cān virsem āĥir cām-ı la' lüñ şevĥine
Mest-i ' ışķam sākıyā bir cür' aña ĥanum fedā
5. Der-miyāndur cān u dil bilün ĥayāline senün
Ĥāk-i pāyuñ küĥline bu çeşm-i giryānum fedā

Şem' veş kesseñ başum tıĝünle yüz döndürmezem
' Aşķam cān ile sen cānāneye cānum fedā
7. İy MU'İDİNÜN ümīdi aĝzuñ aç kim eyleyem
Lafz-ı gevher-bāruña nazm-ı dür-efşānum fedā

G. 001 BN: 1^a

- ¹ [Sevgilim!] Tatlı tatlı kaçamak gülüşlerine canım, halka halka saçlarının karasına [da] imanım feda [olsun].
- ² Sünbül [saçlarının] sevdası için uzun ömrüm armağandır. Yüzüne [ise] cennette [gireceğim] bağım ve gül bahçem feda [olsun].
- ³ [A] devletli sultanım! Yeter ki [bu] kölenin evine doğru bir adım gel, [sonra] neyim varsa yoluna feda [olsun].
- ⁴ Sâkî! Dudağının kadehinin arzusuyla sonunda canımı versem ne önemi var? Aşk sarhoşuyum, bir yudum şarabına canım feda [olsun].
- ⁵ Can ve gönül senin [yok kadar ince] belinin hayali için kendini ortaya koymuştur. Ayağının toprağının sürmesine bu ağlayan gözüm feda olsun.
- ⁶ Kılıcınla mum gibi başımı kessen yine de yüz çevirmem. [Zira] candan aşğınım, canım sana feda [olsun].
- ⁷ A Mu'îdî'nin umudu [olan sevgili]! Ağzını aç ki mücevher [gibi] sözlerine, inci gibi dizdiğim şiirlerimi feda edeyim

002.

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dil yine efgân ider derd ile cānāndan cüdā
Nağmesini ḥod keser bülbül gülîstāndan cüdā
Cān fedā kılmazsam āḥîr dil-rübālar yolına
Ḥaḳ Te'ālā tîz günde eylesün cāndan cüdā
3. Sen kemān-ebrū için 'ayb itme ḳurbān olduğım
Ḥaste göñlüm ḥoş degül ol tîr-i müjgāndan cüda

Cevr-i yāre incinüp dūr olmağ isterdüm velî
Ne belālar geldi görseñ başuma andan cüdā
5. Cāme gibi sîneni çāk eyle iy dil çünkü yok
Bir selāmet yaḳası ol pāk-dāmāndan cüdā

Bir yaña pend-i eḥîbbā bir yaña ḫa' n-ı a' dū
Başka derd ancaḳ baña bunlar da hicrāndan cüdā
7. İy MU'İDÎ ḫālümü şorma şeb-i fūrḳatde kim
Ḳılca şabrum ḳalmamışdur zülf-i cānāndan cüdā

003.

Mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Göñüldür 'ışḳ yolında baña hem-rāh olan tenhā
Dirîğā dūr olup andan ḳalursam nā-gehān tenhā
Bu ḥüsn ile cihānuḡ āftābıdur 'aceb olmaz
Seḫerden seyre gitse ol meh-i nā-mihrbān tenhā

G. 002 BN: 3^b

- ¹ Bülbülün gül bahçesinden ayrı [kalınca] nağmeli [ötüşlerini] kestiği gibi gönül de sevgiliden ayrı [olduğu için] yine dertle inler.
- ² Sonunda, gönül alıcı [güzeller] uğruna canımı feda etmezsem Allah tez zamanda canımı alsın.
- ³ Senin gibi yay kaşlı [bir güzel] için kurban oluşumu ayıplama; [zira] hasta gönlüm o kirpik okları olmadan şifa bulmaz.
- ⁴ Sevgilinin cefalarından incinip [ondan] uzak olmak isterdim ancak ayrılığın başıma ne belalar açtığını bir görsen.
- ⁵ A gönül! O iffetli [sevgiliden] başka bir kurtuluş sahili olmadığı için göğsünü elbise yakası yırtar gibi parçala.
- ⁶ Bir yanda dostların öğütleri bir yanda düşmanların kınamaları. Ayrılık [yetmezmiş gibi], bir de bunların derdi var.
- ⁷ A Mu'îdî! Ayrılık gecesindeki halimi sorma; zîrâ sevgilinin saçından ayrı düşeli kıl kadar sabrım kalmamıştır.

G. 003 BN: 3^a

- ¹ Aşk yolundaki yoldaşım sadece gönül olduğu için eğer ondan uzaklaşıp yalnız kalırsam bana yazıklar olsun!
- ² [Sevgilim] bu güzellik ile cihanın güneşidir. O fersiz ay, seher vaktinde tek başına onun [güzelliğini] seyre etmeye gitse şaşılmaz.

3. İle karşı kabâ gibi yakam çâk olsa tañ mıdur
 Kuçar pîrâhen ol Yûsuf-cemâli her zamân tenhâ
- Yine iy lebleri gönçe yanağuş lâle-reng olmuş
 İçersin gizlüce beñzer şarâb-ı ergavân tenhâ
5. İçerseñ nûş-ı cân olsun velî vehm eyle andan kim
 Dem-â-dem kan yudup eyler niçe bî-dil figân tenhâ
- Ruğuş şem' in gice nâ-geh dil-i pervâne yâd itdi
 Şabâh olunca ağlaşduğ ben ü ol nâ-tüvân tenhâ
7. MU'İDÎ hastenün derdi öküşdür korkaram bir gün
 Kimesne tuymadan miskîn ider teslim-i cân tenhâ

004.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'İşk gülşendür bu gönlüm bülbül-i hoş-ğâl aña
 Bir hazân yaprağı rüy-ı zerd ü eşk-i âl aña
- Lâleveş yanup kıarmışdur derünü 'âşıkuş
 Vây eger kim şunmaya la' lün şarâb-ı âl aña
3. Kâmetüm lâm olduğın dil tıflı şerh itmek neden
 Halka halka sünbülüş yitmez mi iy gül dâl aña
- Küyüşü yâd idüp uçmağ istemezdi mürğ-i dil
 Her taraftan oklarıuş olmasa perr ü bâl aña

³ O Yusuf [gibi güzel] yüzlüyü gömleği her an sararken [ben de] aleme karşı yırtık kabâ gibi yakamı yırtsam şaşılmaz.

⁴ A dudakları gonca! Yanağın yine lale [gibi] kızarmış. Yoksa gizlice erguvan şarabı mı içtin?

⁵ [Sevgilim!] İçiyorsan da canına değsin ama sürekli kan yutup bir köşede inleyen korkak aşığını da göz ardı etme.

⁶ Pervâne gönül gece birden bire yanağının mumunu hatırlayınca ben bir yerde o takatsiz [pervane] bir yerde sabaha kadar ağlaştık.

⁷ Hasta Mu'îdî'nin derdi çoktur. Zavallının bir gün kimse duymadan bir köşede canını vereceğinden korkuyorum.

G. 004 BN:5^b-6^a

¹ Aşk gülbahçesi, gönlüm ise oranın rahatı yerinde bülbülüdür; sararmış benzim ve kanlı gözyaşlarım [ise] oradaki sonbahar yapraklarıdır.

² Aşğın gönlü lale gibi yanıp kızarmışken senin dudağın ona kırmızı bir şarap sunmazsa vay aşğın haline!

³ Ey gül! Gönül çocuğu, neden boyumun lâm harfine döndüğünü söyleyip duruyor [bilmem]. Halka halka sünbül saçın ona delil olarak yetmez mi?

⁴ Senin okların gönül kuşuna her taraftan kol kanat olmasaydı [o], mahalleni düşünüp [oraya] uçmak istemezdi.

5. Vecd ü hâl ehli geçüp geçmezdi şüfi bâdeden
Dün gice halvetde iken olmasa bir hâl aña

Bir hevâidür kebüter bād ise andan beter
Nāmemi yā Rab kimünle eylesem irsāl aña

7. Çün bu menzilden MU‘İDİ mest olup geçmek diler
Sâkiyâ billâh şun bir cām-ı māl-â-māl aña

005.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Şem‘-i hüsnün kim atar dīvâne gönlüm cān aña
Olmuşam pervâne gibi zār ü ser-gerdān aña

Nāfe miskindür ham-ı zülfüne öykünmez senün
Bilmezem kimden olupdur bu kıru bühtān aña

3. Bülbül-i şüridedür gönlüm belā bağında kim
Süz-ı sinem dūd āhumdur gül ü reyhān aña

‘Ār idüp nāmeñde nāmın yazmamışsın ‘āşıkun
Müstedām ol kim yiter ölince bu ‘unvān aña

5. Gül yüzün sünbül saçun ‘aksiyle iy dilber gözüm
Şişedür güyâ ki zeyn olmuş bahāristān aña
Ġam yolında kârbān-ı ‘ışka irmezdi gönül
Rehber olmasa ceresler itdügi efgān aña

⁵ Vecd ve hal ehli şaraptan vazgeçse bile sofü vazgeçmezken dün gece halvette ona bir haller olmuş olmalı.

⁶ Allah’ım! Güvercin uçarı, rüzgar ise ondan beterdir. Mektubumu ona kiminle ulaştıracağımı [bilmiyorum].

⁷ Sâki! Mu’îdi, bu dünyadan sarhoş olup geçmek istemektedir; Allah aşkına sen de ona ağzına kadar şarapla dolu bir kadeh sun.

G. 005 BN: 6^a, Mecmū‘a S₂: 109^b, ENM N₁: 10^a; S₂ ve N₁’de b.2 ve 3 yok // b.5 ve 6 ise BN nüshasında bulunan G. 7/2 ve G. 7/6 ile aynı.

¹ [Sevgilim!] Deli gönlüm, güzelliğinin mumuna can attığı için [ben de ona] inleyen ve başı dönen bir pervane olmuşum.

² Ahunun göbeğindeki güzel koku senin saçının kıvrımına benzemeye çalışmaz. Bu kuru iftirayı ona kim attı bilemiyorum. [Çünkü o bir] miskindir.

³ Gönlüm, belâ bağının çılgın bülbüldür. Sinemdeki ateş [oranın] dumanı, ahım da gül ve reyhanıdır.

⁴ Mektubunda aşğının adını yazmayı ar edinmişsin ama senin canın sağolsun. Zaten ölünceye kadar ona bu unvan yeter.

⁵ Sevgilim! Gözüm, gül yüzün ve sünbül saçının yansıması ile üzerine ilk bahar resmedilmiş bir cam gibidir.

⁶ Kervan çanlarının iniltilerinin sesi yol gösterici olmasaydı gönül, gam yolunda aşk kervanına erişemezdi.

7. Yitdi ğālib va^c desi cānā MU'İDÎ-ḡastenūḡ
Yok yire zaḡmet virūp dermān arar yārān aḡa

006.

Fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilūn

Remel - + --- / - + --- / - + --- / - + -

1. Bir büt-i naḡḡāşı sevdüm kim fedādur cān aḡa
İl anuḡ taşvīrine ḡayrān ü ben ḡayrān aḡa

Ḥükmi geçmez kimsenūḡ vīrāne göḡlüm taḡtına
Ol perī-peyker ḡayālīdür bugūn sultān aḡa

3. Bilmezem esrār-ı ^cışḡum yāre kim şerḡ eyleye
Bir perīdür baḡıcaḡ ḡayrān olur insān aḡa

Bende tedbīr-i beden yok dutma nabzum iy ḡabīb
Yārdur derdüm bilürsin idegör dermān aḡa

5. İd-i vaşla irgürüp ḡurbān idersin ^cāşığı
İy MU'İDÎ bir degül olsun fedā biḡ cān aḡa

007.

Fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilūn

Remel - + --- / - + --- / - + --- / - + -

1. La^c l-i şīrīnūḡ ki dā'im diş biler yārān aḡa
Cān virür bir teşne dildür çeşme-i ḡayvān aḡa

⁷ Sevgilim! Hasta Mu'idi'nin ölüm vakti gelip çatmışken dostlar boşu boşuna zahmet çekip ona derman aramaktadırlar.

G. 006 PBM T₁:3^a, ENM N₂:10^b, Mecmū'a S₂:109^b, Ahmet Atilla Şentürk, *Osmanlı Şiiri Antolojisi*, s.236.

¹ Heykel [kadar güzel öyle] bir nakkaşı sevdim ki can ona fedadır; başkaları onun nakışlarına hayranken ben onun hayranıyım.

1^a naḡḡāşı : naḡḡāş S₂

² Harap olmuş gönlüme kimsenin hükmü geçmez; [çünkü o ülkenin] tahtına bugün o peri yüzünün hayali sultanıdır.

³ Aşkın sırlarını sevgiliye kim açıklayacak bilmiyorum. [Çünkü] o bir peridir ve insan ona bakınca kendinden geçer.

3^a esrār : eş^cār S₂ // ^cışḡum : ^cışığı T₁ // kim şerḡ eyleye : kim şerḡ ide kim N₂

⁴ A tabip! Bende vücuda tedbir [gerekirecek bir hâl] yok, nabzımı tutma. Benim derdim sevgilidir, biliyorsan ona bir çare buluver.

⁵ [Sevgilim!] Aşığı kavuşma bayramına eriştirip kurban etmekteisin. A Mu'idi! O [sevgiliye] bir değil bin can feda olsun.

5^b biḡ : yüz N₂

G. 007 BN: 6^a-6^b

¹ Tatlı dudağın, ölümsüzlük suyunun bile can verircesine susadığı bir çeşme olduğundan dostlar ona daima diş bilerler.

Hîç egilmez kaşların bâzû-yı ârāmum şıdı
Oğ niçe ser-keş kemāndur olayın kırbān aña

3. Bir perîye mübtelâ olmağa dil cânlar virür
N'eylesün dîvānedür bilmez gelür âsān aña

Devlet-i hüsñünde çeşmüñ şan Habeş sultānidur
Karşusunda şaf tutup dîvān turur müjgān aña

5. Kıymet olmazdı meta^ç -ı vaşluğa dünyāda hîç
Hüsñ bâzārında noqşān virmese hicrān aña

‘Işk topın göge ağdurmak dilersen gün gibi
Yirde yüzün hāk olup kıaddün gerek çevgān aña

7. Ney gibi deldi MU^ç İDİ bağıruñı kıānūn-ı ğam
Hem-dem olursa yaraşur nāle vü efgān aña

008.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gerçi dermān aņsalar her hāste virür cân aña
Ben şu derdi isterem kim olmaya dermān aña
Yanılp hırşide teşbih itdüğičün ‘ārızuñ
Baķsa kıan derler hāyādan dide-i giryān aña
3. ‘Işk meydānında başum top olupdur āh eger
Şeh-süvār-ı ca^ç d-ı zülfün urmaya çevgān aña

² Her daim çatık duran kaşların rahatımı kaçırdı. Oh, [o] nasıl bükülmez bir yaydır, ben ona kurban olayım!
³ Gönül, bir peri [gibi güzele] tutulmak için canını verir, divanedir ne bilsin [can vermek] kolay görünür.
⁴ Gözün, güzelliğinin devletinde sanki Habeş sultanıdır. Kirpiğin ise [o sultanın] meclisinde [el pençe] divan durmaktadır.
⁵ Güzellik pazarında ayrılık acısı [kavuşmanın] değerini düşürmeseydi dünyada kavuşma malına hiç değer verilmezdi.
⁶ Aşk topunu güneş gibi gökyüzüne yükseltmek istersen yüzün yerde top, boyun da o [topla oynamak için] çevgan olmalıdır.
⁷ A Mu‘îdi! Gam kanunu senin bağrını ney gibi delmişken inlemeler ve feryatlar [da] ona eşlik etse yakışır.
G. 008 PBM T₁: 3^a, ENM N₂: 10^b, Mecmū^ç a M₃: 30^a; M₃ ‘de 3. ve 4. beyit yoktur.
¹ Derman lafi etseler her hasta onun için canını verir ama ben öyle bir dert istiyorum ki dermanı olmasın.
² [Sevgilim!] Ağlayan göz, yanılıp da yanağını güneşe benzettiği için [yanağına] baktıkça utancından kan terlemektedir.
³ Aşk meydanında başım top olmuşken saç kıvrımlarının süvarisi çevganını ona vurmazsa vay halime!
^{3a} eger : kim T₁
⁴ [Sevgilim!] Güzelliğinin bahçesi aşıklara ve bülbüle bahar mevsimi olarak yeter [de artarken] çılgın bülbül artık kavgadan vazgeçsin.

Vâz gelsün bülbül-i şūrīde gavgādan n'olur
Bağ-ı hüsnün ' aşıkā yiter bahāristān aña

5. Ğabgabuñ bir sīb-i nāzūkdür siyeh beñlerle kim
Dānesi yir yir görünür urmadın dendān aña

La'l-i nābuñdan cūdā cān virdügiçün haste-dil
Karalar geymişdür ağlar çeşme-i hayvān aña

7. Derd ü ğamla dirligi hoşdur MU'İDÎ-ğastenün
Devlet-i ' işkuñda müşkiller begüm āsān aña

009.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Būy-ı cān viren müdām ol ca'd-ı ğīsūdur baña
Dünyede ' ömr-i dırāzumdan ğarez budur baña

Ķana ğarķ olan ğadengūñ sīneme çeksem n'ola
Ergāvānī cāmelü bir serv-i dil-cūdur baña

3. Zūlmet-i hecrūñde la'lün özlesem ' ayb itme kim
Şol Sikender isteyüp bulmaduğı şudur baña

Vezn için ğāk-i rehūñ küñline kaşum gözlerüm
Keffesi la'l ābnūsī bir terāzūdur baña

5. Gerçi bir müflis gedāyam devletūñde her müjem
Dāne dāne eşk ile bir silk-i lü'lü'dür baña

⁵ [Sevgilim!] Çenen, [üzerindeki] siyah benlerle [öylesine] taze bir elmaya [benzer ki] ona tek dış bile değdirmesen [yine de dış] izleri yer yer belli olur.

⁶ Hasta gönül, saf dudağından ayrı [kalıp] can verdiği için ölümsüzlük suyu karalar giymiş onun için ağlamaktadır.

^{6a} cūdā : senūñ M₃

⁷ A beyim! Hasta Mu'idi'nin dert ve ğamla keyfi yerindedir. [Senin] aşkının devletindeki tüm güçlükler onun için kolaylaşmıştır.

G. 009 BN: 2^b-3^a

¹ Beni her daim hayata bağlayan, [sevgilinin] kıvrıcık saçlarıdır. Dünyada uzun ömürden anladığım da budur.

² Kana batmış okunu göğsüme batırsam ne önemi var. [O ok] benim için erguvan çiçeği renginde giyinmiş, gönül alıcı servi [boylu bir güzeldir].

³ Ayrılığımın karanlığında dudağımı arzularsam ayıplama, çünkü [o] benim için İskender'in arayıp ta bulamadığı su [gibidir].

⁴ Kaşım ve gözlerim [senin] yolunun toprağının sürmesini tartabilmek için kefelere la'l taşından [yapılmış] siyah bir terazi [gibidir].

^{4a} kaşum: kaşumla vezin gereği böyle okundu.

⁵ Devletinde, her şeyini kaybetmiş bir köle olsam da benim için her kirpiğim tane tane göz yaşı ile [adeta] bir inci dizisidir.

Bezm-i ‘âlemden geç iy gönlüm ecel cāmın içüp
Bî-vefâlar cevri ni çekmek ne kayğudur baña

7. İncinür āhumdan ol gül-ruḥ MU‘İDÎ n’eyleyem
Nâle ḥod âşüfte bülbüller gibi ḥûdur baña

010.

Mefâ‘ilün fe‘ilātün mefâ‘ilün fe‘ilün

Müctess +-+-/+ +--/+ -+-/+ +-

1. Belâlu bülbülem aḥmaḥ gül ü bahâr baña
Bahâr ü gül yiter ol serv-i gül-‘izâr baña

Getürdi başuma yüz fitne biḡ belâ-yı siyâh
Ayak ṭolayalı ‘ayyâr-ı zülf-i yâr baña

3. Hevâ düzağına göz yaşı dâneler saçalı
Hümâ-yı ‘ışkuḡ olupdur begüm şikâr baña

Miyānuḡ ile dehānuḡ düşince ḥâtıruma
Ne kılca şabr ola ne zerrece qarâr baña

5. Kenâre çıkmadı deryâ-yı gamda zevraḡ-ı dil
MU‘İDÎ çâre ne ḡadr itdi rûzgâr baña

011.

Fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilün

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1. Dil n’ola yüklense her dem bār-ı hicrâmı baña
Bundan özge iş buyurmaz ‘ışḡ sulṭâmı baña

⁶ A gönlüm! Ecel kadehini içip bu dünya meclisinden geç, [zîrâ] vefasız [güzellerin] eziyetlerini çekmek benim için büyük derttir.

⁷ A Mu‘îdî! O gül yanaklı [güzel], ahımdan incinir [ama] ne yapayım; [bu] kötü inlemelerim benim huyumdur.

G. 010 BN: 3^a-3^b

¹ Kederli bir bülbülüm, bana bahar ve gülden bahsetmeyin. O gül yanaklı servi [boylu güzel] bana bahar ve gül olarak yeter.

² Sevgilinin hilekar saçları bana ayak doladığından beri başıma yüz fitne, bin kara bela getirdi.

³ [A] beyim! Göz yaşı, aşk tuzacağına taneler saçtığından beri aşkının hümasını avlayabildim.

⁴ Belin ile ağzını hatırlayınca ne kıl kadar sabrım ne de zerrece kararım kalır.

⁵ A Mu‘îdî! Gönül kayığı gam denizinde kıyıya çıkamadı, rüzgarın bana ettiği bu hainliğin çaresi nedir.

G. 011 BN: 4^a

¹ Gönül sürekli bana ayrılık acısının yükünü yüklese ne önemi var? Aşk sultanı bana bundan başka bir iş buyurmaz [ki].

Gül yüzün şevkiyle cennet olmuş iken her taraf
Medh idüp n'eyler ki vâ' iz hür u gilmânı baña

3. Bir perî hecriyle cismüm zâr olupdur şöyle kim
Bağcağ dem-beste kalur âdem oğlanı baña

Çorçaram 'aqlum gide yüzün toyınca görmeyem
Nâ-gehân göstermeñüz ol âfet-i cānı baña

5. Piş-keş-i cān virdüm āhir ol güzeller şāhına
Bilmezem dañi nedür bu yolda fermānı baña

Cāna kıymağ göz göre müşkil olur dirler velî
Derdi çok 'aşıklığuş budur en āsānı baña

7. Mātem-i gāmda MU'İDÎ yandüğimçün odlara
Bir ulu bayram düğündür göñlüm efgānı baña

012.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gerçi şöhet yiri şimdi bāğ u büstāndur baña
Çünki yok bir sākî-i gül-çihre zindāndur baña

Yalnız künc-i belāda göñlüm irgürdi velî
Müstedām olsun hayālün münis-i cāndur baña

3. Ol kadar peykānlaruñ var cism-i efkārında kim
Sine-i şad-pāre bir pülād-çalkāndur baña

'Aks-i rüyunla gözüm gülzārı zīnet bulalı
Kānde bağsam her taraf gül-berg-i hāndāndur baña

² Gül yüzünün arzusuyla [benim için] her yer cennet olmuşken sofu neden [hala] bana cennetteki güzelleri övüp durmaktadır ki?

³ Bir peri [gibi güzelin] ayrılık acısıyla o kadar inlemekteyim ki beni gören insanoğlunun dili tutulur.

⁴ [O sevgilinin] yüzünü doyana kadar göremediğimde aklımı kaybedeceğimden korkuyorum. O canın belası [olan güzeli] bana ansızın göstermeyin.

⁵ O güzeller padişahı için sonunda canımı armağan olarak verdim. Bu yolda [benden daha ne istiyor], fermanı nedir bilmiyorum.

⁶ Göz göre göre cana kıymak zor olur derler ama aşkın bunca derdi arasında benim için en kolay olanı budur

⁷ [A] Mu'idi! Gam yasıyla ateşlerde yandığım için gönlümün iniltileri benim için büyük bir bayram ve düğündür.

G. 012 BN : 4^b-5^a

¹ Şimdilerde bağ ve bahçe sohbet yeri olsa da gül yüzlü bir saki olmadığı için bana zindandan farksızdır.

² [Sevgilim!] Gönlüm belâ köşesinde yalnızken yetişip bana [orada] can yoldaşı olan hayalinin ömrü uzun olsun.

³ Ok kırpiklerin zihnimde öylesine yer etmiştir ki yüz parça olmuş göğsüm beni [korumak] için çelik bir kalkan [gibidir.]

⁴ [Güzel] yüzünün aksi ile gözümün gül bahçesi süslendiğinden beri hangi yöne baksam, her taraf bana açılmış bir gül yaprağı gibi [görünür].

5. Hâsret-i zülf ü ruḥıyle bir büt-i meh-pârenün
Şu^ç le-i âhum gice şem^ç -i şebistândur baña

Tevbeliyem bâde-i gül-renge ammâ n'eyleyem
Zehr ise dildâr elinden âb-ı hayvândur baña
7. Öpmedüm ağzın uyurken ol gözi mestânenün
İy MU^ç İDİ yok yire bunlar ne bühtândur baña

013.*Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün**Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + -*

1. Niçe kıan ağlamasun dide-i ḥün-bâr baña
Ki^ç aceb işler ider çerḥ-i sitemkâr baña

Gice kim ḥ^çâba varam nâlesi derḥâl uyarur
Hiç râḥat kıomadı bu dil-i bîmâr baña
3. Tuymadum ağulu^ç akreb ise zülf-i siyehün
Hey meded çâre gerek eylemedin kâr baña

Nâşihâ dünye vü^ç uḳbâyı iki baḥş idelüm
Şaḡa cennet mey-i dil-cû ile gülzâr baña
5. Ehl-i^ç ışık oldı MU^ç İDİ niçe neng ü niçe nâm
Çâr u nâmûs dimek şimdi zihî^ç âr baña

⁵ Ay parçası [gibi güzel] bir heykelin yanağı ve saçının hasreti yüzünden [ettiğim] ahımın kıvılcımı, gece vakti yatak odamı [aydınlatan] mum [gibidir.]

⁶ Gül renkli şarap [içmeye] tövbeliyim ama sevgilinin elinden zehir olsa bana ölümsüzlük suyu gibi gelir.

⁷ A Mu'idi! O sarhoş gözlü [sevgili] uyurken [onun] dudaklarını öpmedim [ki]. Bana yok yere atılan bu iftira da nedir?

G. 013 Mecmû'a MK₅:6^b

¹ Bu zalim felek bana akıl almayacak işler ederken kan ağlayan göz benim için nasıl kan ağlamasın ki?

² Bu hasta gönül bende hiç rahatlık bırakmadı; gece ne zaman uykuya dalsam feryatları beni hemen uyandırıyor. [Sevgilim], duymadım ama eğer siyah saçın zehirli bir akrepse başıma bir iş getirmeden imdadıma yetiş.

³ A nasihat eden [kişi!] Dünya ve ahireti ikiye ayırılım; cennet senin, gönlü hoş eden şarap ve gülbahçesi de benim olsun.

⁵ Mu'idi aşık oldu, şana ve şöhrete [değer vermez]. Ar ve namus lafı etmek bile benim için utançtır.

014.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Görmesem nāzük vücūduñ atı müşkildür baa
Kim firāuñla adem şarāsı menzildür baa

Ne tebessüm ne tekellüm gāh şive gāh nāz
Dil ulūş itmek bu ortalıda müşkildür baa

3. Bād-ı āhumdur iden bunca şovulu ortada
Yosa ol şā-ı gülüm bir pāre mā'ildür baa

Göz görüp göñlüm sevüp dürlü belāya uğradum
Dōstlar düşmen kedersüz tīre-i dildür baa

5. Geri bu aya MU'İDÎ va de itmişdür nigār
Her günü bir laza vü her laza biñ yıldur baa

015.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dōstum amzeñ süzüp mestāne sōylersin baa
ün bilürsin uluam şāhā ne sōylersin baa

Didüm iy meh nie bir yanam yaılam şem veş
Didi kendüñ düşdüñ oda yā ne sōylersin baa

G. 014 Mecmū a MK₅:6^b

¹ [Sevgilim!] Zarif vücudunu görmediğim [vakitlerde] işim çok zordur. Senden ayrı olduğumda konaklayacağım yer yokluk sahrasıdır.

² [Sevgiliden] ne tebessüm ne bir söz [var.] [O], bazen işve bazen naz [ediyorken] bu yerde saf bir gönle sahip olmak benim için zordur.

³ Aradaki bu soğukluğun sebebi ahımın rüzgarıdır. Yoksa o gül sultanı bana az da olsa meyillidir.

⁴ [A] dostlar! Göz görüp gönüm sevince türlü türlü belalara düştüm. Düşmanlar ise bu dertten habersiz, [hakkımda] fesatlık yapmaktadırlar.

^{4b} tīre : dire şeklinde yazılmıştır.

⁵ Mu'îdî! Sevgili geri bu ay [kavuşma] sözü vermiştir ama ondan [ayrı kaldığım] her gün bir ana, her an ise bin yıla bedeldir.

G. 015 PBM T₁ : 33^a

¹ [A] dostum! Yan bakışlarını süzerek benimle lakayd konuşuyorsun. Ey şahım! Kulun olduğumu bildiğin halde böyle konuşmana sebep ne?

² “Ey ay [gibi güzel sevgili] ne zamana kadar böyle yanıp yakılacağım” dedim; “ateşe kendi elinle düştün, neden bana soruyosun” ki, dedi.

3. Vaşl-ı dilberden haber vir aňma cennet gülşenin
Billâh iy vâ' iz niçe efsâne söylersin baňa

Ĥör bakma baňa iy düşmen ki gam sulţānıyam
Ne sebebden böyle gŭstāhāne söylersin baňa

5. İy perī-peyker MU'İDİye vefālar kııl didüm
Didi 'aqluň yođ mıdur dīvāne söylersin baňa

016.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'İşka meylün çünki bildüm reh-nümā oldum saňa
İy göñül sen baňa derd ü ben belā oldum saňa

Hep senün fikründe yem bir kimse gelmez yāduma
Ne belāya uğradum kim āšnā oldum saňa

3. Bīm-i cāndan haste göñlüm ol dem āzād oldı kim
Bir nazar ĥünī-gözün gördüm fedā oldum saňa

Sünbül-i zülfün beni şalup uzun sevdālara
Gül yüzün şevkiyle mürğ-i hoş-nevā oldum saňa

5. Terk-i ĥayl ü ĥānmān terk-i külāhum olalı
El virüp iĥbāl-i devlet ĥāk-pā oldum saňa

Tāc ü taĥtına cihānuň zerrece meyl itmezem
Baňa yetmez mi bu devlet kim gedā oldum saňa

³ A vaiz! Nicedir bana efsane anlatıp durmaktasın; Allah aşkına cennet bahçesinden söz etmeyi bırak ta sevgiliye kavuşmayı anlat.

⁴ A düşman! Beni küçük görme, ben gam sultanıyım. Bana neden böyle küstahça davranıyorsun?

⁵ "A peri yüzlü [güzel], Mu'idi'ye vefa göster" dedim; "aklın yok mu neden böyle saçma sapan sözler söylüyorsun" dedi.

G. 016 BN : 2^a

¹ A gönül! Aşka meyilli olduğumu bildiğim için sana kılavuz oldum; [aslında] sen bana dert oldun, ben ise sana bela oldum.

² Sürekli seni düşündüğüm için bir kimse bile hatırıma gelmiyor. Seni tanıyarak nasıl bir belaya uğradığımı [bilmiyorum].

³ Kanlı gözlerine bir kez bakıp [kendimi] sana feda ettiğim anda hasta gönlüm can korkusundan kurtuldu.

⁴ Sünbül saçların beni uzun sevdalara saldığından beri gül yüzünün aşkıyla senin için hoş ötüşlü bir kuş oldum.

⁵ Dünyevi zenginlikleri terk etmeyi düstur edinince ikbal ve devletin el verdiği imkanla senin ayağının toprağı oldum.

⁶ Bu cihanın tahtına da tacına da zerre kadar meyl etmem. Sana köle olmuşum, bana bu devlet yeter.

7. Dimedüğ bir gün daği miskîn MU'İDİ nicesin
Gerçi yıllardur ki zâr u mübtelâ oldum saña

017.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + --- / - + --- / - + --- / - + -

1. İy güzeller hüsrevi lâzım degül ' asker saña
Çünkü 'askersüz musahhhardur yidi kişver saña

Şūhlar cem' indesin yıldızlar içre mâhsın
Beñzemez buñca perîveşlerde bir dilber saña

3. Serv-kâmet lâle-ğad ra' nâ güzeller hağ velî
Baña bir âfet gerekdür çağ saña beñzer saña

Şâh-ı zâlimsin dem-â-dem baş kesüp ÷an dökmege
Sağlu şollu taşınırşuñ yaraşur hançer saña

5. Gördüğün hūbuğ cefâsın yazup eylersin hisâb
İy MU'İDİ elde hoş eglence derd ÷atar saña

018.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + --- / - + --- / - + --- / - + -

1. Yüz kızardup derdüm ağlar çeşm-i giryânım saña
Dem-be-dem varşun mı öldür eşk-i galñânım saña

Ebr-i ğamdan rûzgârım tîredür zülfüñ gibi
Âh eger arz olmaya hâl-i perîşânım saña

⁷ Yıllardır senin için inleyip sana tutulmuş olduğum halde bir gün bile zavallı Mu'idi ne haldesin diye sormadın.

G. 017 BN :4^a

¹ Ey güzeller padişahı! Sana asker gerekmez çünkü yedi iklim senin için askersiz fethedilmiştir.

² Güzeller arasında yıldızların içindeki ay [gibisin]; bunca peri gibi güzeller arasında sana benzer tek bir güzel yoktur.

³ Sevgilim! Servi boylu, lale yanaklı [başkaca] güzeller olduğu muhakkaktır ancak bana tam da senin gibi bir sevgili gerektir.

⁴ Zalim bir padişahsın; sürekli baş kesip kan dökmek için sağlı sollu hançerler takınmak sana yakışır.

⁵ A Mu'idi! Her gördüğün güzelin cefasını yazıp hesaplıyorsun; başkalarına hoş eglence [olanlar] seni kederlendirmektedir.

G. 018 BN : 4^b

¹ [Sevgilim!] Yüzümü kızartıp sana derdimi anlatan gözyaşlarım akmaya devam etsin mi, öldür [de kurtulayım]!

² Talihim, gam bulutu yüzünden saçın gibi kararmıştır. Bu perişan halim sana bildirilmezse vay halime!

3. Āsmāna āstānuḡ var iken baş egmezem
İntisābum saḡadur devletlū sulṡānum saḡa
- Sīnemi çāk eyle billāh tiḡ-i müjgānuḡla kim
Āřkār olsun ciġerde zaḡm-ı pinhānum saḡa
5. Arturırsın zārımı her laḡza iy gül var ise
Naġme-i bülbül gelür feryād u efġānum saḡa
- Ķorġıdup   uřřākı öldürsem gerek dirsın velī
Ger  urırsaḡ   ahdüġe řükrānedür cānum saḡa
7. Niçe yanmasın MU İDİ odlara pervāneveř
  Āřık olmuşdur benüm şem -i řebistānum saḡa

019.

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Veh niçe fetvā virür bu çeřm ü bu ebrū saḡa
Kim dem-ā-dem   āřık öldürmek olupdur ḡū saḡa
- Leblerüġ bir būseye biġ cān alursa ġam degül
Tek hemīn söz gelmesüġ iy gözleri şanlı saḡa
3. Ḥasret-i ḡālūġle řara ġeydüġinden aġla kim
  Anber-i sārā olupdur bende-i hindū saḡa
- Ṣaġ degüldür şem  veş cānla gülerken aġlasam
Ķorġaram řād olduġım nā-ġeh vire řayġu saḡa
5. Dir imiřsün beġzerem zülf-i niġāra būy alam
Bilseġe miskinliġüġ iy nāfe düřmez bū saḡa

³ [A] devletli sultanım! Senin eřiġin varken gökyüzüne boyun eġmem. Baġlılıġım sadece sanadır sana...

⁴ Allah rızası için kirpiġinin okuyla göġsümü parçala ki ciġerdeki gizli yaralarım ortaya çıksın.

⁵ A gül! Benim bu feryat ve inlemelerim sana bülbül sesi gibi geliyor olmalı ki iniltilerimi her an biraz daha artırıyorsun.

⁶ Aşıkları korkutup öldüreyim diyorsun ama eġer sözünde duracaksın canım sana feda [olsun].

⁷ [A] gecemi aydınlatan mumum! Mu idi, sana aşık olmuştur; pervane gibi nasıl ateşlerde yanmasın ki?

G. 019 BN :5^a-5^b

¹ Bu göz ve kaş sana nasıl bir cevaz vermiştir ki her an bir ařiġin canını almayı huy edinmişsin, pes doġrusu!

² A gözleri kanlı! Dudakların bir öpücük için bin can alırsa ne önemi var? Sana söz gelmesin yeter.

³ Siyah amberin [senin için] zenci bir köle olduġunu yanaġının hasretiyle karalar giymesinden anla.

⁴ Mum gibi, tüm varlıġımda gülerken aġlasam şaşılmamalıdır zira mutluluġumun ansızın seni endişelendirmesinden korkuyorum.

⁵ A güzel koku! Sevgilinin saçının kokusuna benzerim, bari [ondan] koku alayım diyormuşsun. Bu miskinlikle bu kokunun sana düřmeyeceġini bilmez misin?

Gerçi delmişdür leb-i la' lün gamıyla yüregün
Bir boğazı iplidür ' aşık geçer lü'lü' saña

7. Cām-ı ' ışka zehr-i hecrin katdı çün ol bî-vefā
İy MU' İDÎ çāre ne içsem gerek yāhū saña

020.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Yār iken iy dil güzeller ok gibi toğru saña
Yā n' için egri bakar ol gözleri āhū saña

Hefte n' olsun ay olur göstermez ol meh-rū yüzün
İy gözüm kan ağla kim oldı hārām uyhu saña

3. Mātem-i gamda ser-ā-ser qaraya boyandüğüm
Şol sebedendür ki oldum bende-i hindū saña

Sākiyā geh bāde mest eyler beni gāhī gözün
Var di bir kez öpmege iki tolı yāhū saña

5. Hatt-ı dilber geldüğün gördüğ helāk oldun gönül
Āh kim yüz tutdı nā-geh bu kara kayğū saña

Ṭolaşurken ol perī-rünü şacı zencirine
İy MU' İDÎ kankı Mecnūn' dur diyen uşlu saña

⁶ İnci, gerçi yüregini [senin] la'l dudağının gamıyla delmiştir ama [o] aşık geçinen bir boğazı iplidir.

⁷ A Mu'idi! O vefasız [güzel] aşk kadehine ayrılık acısının zehrini kattı. [Bu zehre] çare olsun diye ne içeceğimi şaşırđım.

G. 020 PBM T₁:8^b, ENM N₂:15^a, Mecmū' a S₉ : 20^b.

¹ A gönül! Güzeller sana ok gibi dosdoğru bir yār olmuşken o ahu gözlü [güzel] sana neden [hala] ters ters bakmaktadır?

² Hafta nedir ki ay geçer o ay yüzlü [güzel] yüzünü göstermez. Ey gözüm! Kan ağla çünkü [artık] uyku sana haramdır.

^{2a} n' olsun : geçer S₉

³ Gam mateminde baştan başa karalara bürünmemin sebebi senin [hizmetinde] zenci bir köle olmamdır.

^{3a} qaraya : kan ile T₁, N₂

⁴ Sâki! Beni bazen şarap bazen de gözlerin sarhoş eder. Bir kez öpmeme izin ver [de] kadehlerin ikisi de sana feda olsun.

^{4a} eyler : ider S₉ // gözün : lebün N₂, S₉

⁵ [A] gönül! Sevgilinin ayva tüyelerinin çıktığını görüp perişan oldun. Bu kara kaygı sana beklenmedik bir anda geldi çattı.

^{5a} gördüğ : gördi T₁, S₉ // oldun : oldı T₁, S₉

⁶ A Mu'idi! O peri yüzlü [güzelin] saçının zincire [benzeyen kıvrımlarına] dolaşıp duruken sana akıllı diyen Mecnun [da] kimdir?

021.

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Bendeñe zulum olduğın bildürmege şâhum saña
Gitti yanup yakılıp feryād için âhum saña

Çün bilürsin toğrıyam 'ışkuñ yolında ok gibi
Yâ çeküp n'eyler beni ağyâr-ı bed-ğ'âhum saña
3. Dilde mihrün olduğın iy döst inkâr itme kim
Gün gibi rüşen kıllur âh-ı seher-gâhum saña

Virseler gönüm kabul itmez cihânun beğlugin
Bende olmağ iledür bu 'izzet ü câhum saña
5. Niçe kez eksüklüğim gördün beni arturmadun
Göreyin çok çok 'ömürler vire Allâh'um saña

Kul degüldür diyü rüsvâ-yı cihân itdün beni
Ben seni Allâh'a şaldum ne diyem şâhum saña
7. Yiridür artursa feryādın MU'İDİ-derdmend
Göklere irişdi âhı irmez iy mâhum saña

G. 021 PBM T₁ : 15^b, ENM N₂ : 13^a

- ¹ A şahım! Kölene zulm edildiğini anlatmak için ahım yanıp yakılıp feryad ederek sana geldi.
- ² [Sevgilim!] Sen, aşkının yolunda benim ok gibi dosdoğru [bir aşık] olduğumu biliyorken kötülüğümü isteyen rakip beni neden sana çekiştirip durmaktadır?
- ^{2b} çeküp : geçüp N₂
- ³ A dost! Gönümüzde aşkının bulunduğunu inkar etme, zira sabah vaktinde ettiğim ahlar onu gün gibi ortaya çıkarmaktadır.
- ^{3a} iy döst : ayru sen T₁
- ⁴ Cihanın beyliğini verseler gönüm [yine de] kabul etmez. Şerefim ve övüncüm senin kölen olmaktır.
- ^{4b} bende : sende T₁
- ⁵ [Sevgilim!] Pek çok defa eksikliğimi gördüğün [halde] benden vazgeçmedin. Allah'ım sana uzun ömürler versin, ben de göreyim.
- ⁶ Şahım! Kul değildir diyerek beni cihana rüsva ettin. Ne diyeyim ki , ben seni Allah'a havale ettim.
- ⁷ A ay [gibi güzel sevgilim!] Dertli Mu'idi feryatlarını artırsa yeridir çünkü ahı göklere eriştii [ama] sana erişemedi.

022.*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün**Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Cümleden bî-gāneyem tā āšnā oldum saña
Ne belāya uğradum kim mübtelā oldum saña

Gāh kendü hālün ağlarsın gehī derdüm benüm
İy gönül ben daği başka bir belā oldum saña

3. Dönmeyüp tîr-i müjeñden sînemi kıldum siper
Yoluña cānum revān idüp fedā oldum saña

Sünbül-i zülfün beni şaldı kırı sevdalara
Gül yüzün şevkiyle mürğ-i hoş-nevā oldum saña

5. Ol MU'İDİyem ki bir dem gamdan āzād itmedün
Gerçi yıllardur esîr-i mübtelā oldum saña

023.*Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün**Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -*

1. Hūblar çokdur velî oldum görüp şeydā saña
Degme bir meh-rūya baş egmez gönül illā saña

Bu 'izār u hūsn için āşüfte vü zār olduğım
Kim ki seyr itdi baña Vāmık didi 'Azrā saña

3. Gül gibi nüş it şarāb-ı ergavānî kim yine
Göz ider her küşeden yüz nerges-i şehlä saña

G. 022 PBM T₁: 37^b; 4. beyit BN nüshasında yer alan G.16/4 ile aynı.

¹ Seni tanıdığımndan beri herkesten ve herşeyden habersizim. Sana tutularak nasıl bir belaya uğradığımı bilmiyorum.

² A gönül! Bazen kendi haline bazen de benim derdime ağlıyorsun. Ben de sana ayrıca bir bela oldum.

³ [Sevgilim!] Kirpik oklarından kaçmayıp göğsümü [o oklara] siper ettiğimden beri canımı yoluna serip kendimi sana feda ettim.

⁴ Sünbül saçların beni uzun sevdalara salınca gül yüzünün aşkıyla senin için hoş ötüşlü bir kuş oldum.

⁵ Yıllardır [sana] tutulmuş bir esir olduğum halde bir an bile gamdan kurtarmadığım o Mu'idi benim.

G. 023 PBM T₁: 18^a

¹ [Sevgilim!] Güzeller çokdur ama seni görüp çılgın [aşığın] oldum; gönül [gördüğü] her ay yüzlüye değil sadece sana boyun eğer.

² Bu yanak ve güzellik uğruna çılgına dönüp inlediğimi kim gördüyse bana Vamık sana Azra dedi.

³ Her köşede yüz şehla gözlü nergis sana göz kırpmakta olduğu için sen yine gül gibi [kırmızı] erguvan şarabını iç.

Hâstenâk olmuş nigâruñ çeşm-i h̄'âb-âlûdı âh
Hâzır ol iy dil ki kaçdı ya bañadur ya saña

5. Nâşihâ yolundan ırma sâlik-i 'ışkam beni
'Âşıkâ didâr besdür cennetü'l-me'vâ saña

Dil perişândur MU'İDÎ nâ-tüvândur bilmezem
Hâlümi kim 'arz ide iy dilber-i ra' nâ saña

024.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dil ki ser-gerdân olup 'azm itdi cânândan yaña
Zerredür çerh urdı gitdi mihr-i tâbândan yaña

Ṭoldı göñlüm ser-be-ser zulm-i sipâh-ı 'ışk ile
Bir nazâr şalsañ şehâ bu mülk-i vîrândan yaña

3. Kâtlüme her serv olur bir nîze süsen tîğ-i tîz
Ben ki sensüz 'azm idem tâ ki gülistândan yaña

Âb-ı hayvân gibi geçsün zulmet-i gamda günüm
Leblerüñ koyup varursam âb-ı hayvândan yaña

5. Bu leb ü zülfe bedel bir la'l ü nâfe bulmağa
Dil Hoten mülkine gitdi cân Bedaḥşân'dan yaña

Kendin atar top olup ortaya şevk ile güneş
Şeh-süvârum atın eylendürse meydândan yaña

⁴ A gönül! Sevgilinin uykulu gözleri hastalanmış. Dikkatli ol, ya seni ya beni öldürecek, eyvah!

⁵ A nasihat eden! Ben aşk yolcusuyum, beni yolundan ayırma. Cennetin senin olsun, aşklar için [sevgilinin] yüzü daha iyidir.

⁶ A güzel sevgili! Gönül perişan, Mu'idi ise dermansızdır. Halimi sana kimin anlatacağımı bilmiyorum.

G. 024 BN : 1^b-2^a

¹ Gönül, güneşe doğru dönerek yükselen zerreler [gibi] başı dönmüş bir halde sevgiliye gitti.

² Ey şah! Gönlüm baştan başa aşk askerlerinin zulmü ile doldu. Bu harap olmuş memleketten yana bir kerecik baksan [ne olur].

³ Sensiz ne zaman gül bahçesine gitsem beni öldürmek için her servi bir mızrak, susam ise keskin bir kılıç olur.

⁴ [Sevgilim!] Dudağımı bırakıp ölümsüzlük suyunu [aramaya] gidersem günlerim, ölümsüzlük suyu gibi gam karanlığında geçsin.

⁵ Bu dudağın yerini tutacak bir la'l taşı ve saçın yerini tutacak güzel bir koku bulabilmek için gönül Hoten, can ise Bedaḥşan şehrine gitti.

⁶ Şehsüvarım atı ile meydana gelse güneş, [çevgan oyunu için] top olup kendini heyecanla ortaya atar.

7. Eyledüm dirmiş MU'İDÎ sen boyı servi kenâr
Mişâli yokdur şâ' irüñ toğrusı yalândan yaña

025.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + --- / - + --- / - + --- / - + -

1. Gitse âhum tañ degül sen şüh-ı bed-ğūdan yaña
Çün düter ekşer varur bir hūb-ı meh-rūdan yaña
- Nerges-i mestānesi kanludur andan vehm idüp
Kimse toğru baqamaz ol serv-i dil-cūdan yaña
3. Şahn-ı sīnem tıldı zaħmum penbesinden ħaymeler
Gel berü şāhum temāşā eyle ordūdan yaña
- Çün meh-i nev gözlenür bayrama karşı vechi var
Devr-i hūsnūñde nazarlar şalsam ebrūdan yaña
5. Eksük olmaz dīdeden ğamzeñ ħayāli dem-be-dem
Şanasın āhū-yı Çin'dür meyl ider şudan yaña
- Māni' olma terk iderse cennet-i kūyuñ rakīb
Bir zebānīdür ço gitsün doğru tamudan yaña
7. Kimse şād olmaz MU'İDÎ dār-ı dünyā içre kim
Kapusın üstād açupdur hūzn ü kayğudan yaña

⁷ Mu'îdi, senin gibi servi boyluya sarıldığını söylüyormuş [ama] doğrusu yalan söyleme hususunda şâirin eşi yoktur.

G. 025 BN : 2^b

¹ [Sevgilim!] Ahım senin gibi vefasız bir güzelden yana gitse şaşılmamalıdır; çünkü [ahım] dumanı çoğu zaman ay yüzlü bir güzel için tüter ve ona ulaşır.

² O, gönül alıcı servi [boylu güzelin], sarhoş gözleri kanlı olduğu için kimse korkusundan o tarafa bakamaz.

³ Şâhim! Göğsümün ortası yaralarımın üzerindeki pamuklardan çadırlar ile doldu. Beri gel de, oradaki orduyu seyret.

⁴ Güzelliğini seyrederken kaşlarına baksam yeridir zira bayram gelişine yakın hilâl gözlenir.

⁵ Gözümden yan bakış okunun hayali hiç eksik olmaz. [Gözüm] sanki suyun bulunduğu tarafa yönelen bir Çin ahusudur.

⁶ Rakib, senin cennete [benzeyen] mahalleni terk ederse engel olma. [O], bir zebanidir, bırak cehenneme gitsin.

⁷ [A] Mu'îdi! İlahi taktir, bu dünyanın kapısını hüzn ve kaygıdan yana açtığı için [burada] kimse mutlu olamaz.

026.

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Eşk-i çeşmüm aqdı ol serv-i semensâdan yaña
Gıtdi şebnem gibi mihr-i 'âlem-ârâdan yaña

Cân emânetdür baña gel saña teslim ideyin
Kıl kadem-rence bu ben bîmâr ü şeydâdan yaña
3. İy şanem senden şikâyetler idüp yanmağ için
Dûd-ı âhum 'azm idüpdür göge İsâ'dan yaña

Nev-bahâr-ı hüsniñ eyyâmında kim dîvâneyem
Yil gibi gitsen 'aceb mi kûh u şahrâdan yaña
5. Kõ MU'İDİyi ser-i küyında yârünğ fâriğ ol
Zâhidâ var yûri sen firdevs-i a' lâdan yaña

027.

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ğamze-i hûn-rîzine iy dil naẓar kıl dâ'imâ
Ol iki zâlim seni gözler hâzer kıl dâ'imâ

Sâyesinde ser-firâz olmağ dilersenğ bir nefes
Yolına ol serv-i nâzuğ terk-i ser kıl dâ'imâ
3. Hâttın ol mâhuğ görüp düşme sevâd-ı zülfüne
Yol uzun gice qarânûdur hâzer kıl dâ'imâ

G. 026 PBM T1: 36^a, ENM N1: 15^b, ENM N2: 16^b

- ¹ Gözyaşlarım o yaseminle döşenmiş servi [boyulu güzel] için aktı [ve] çiğ tanesi misali cihanı süsleyen güneşe doğru meyletti.
- ² Can bana emanettir, gel sana teslim edeyim. [Yeter ki] benim gibi hasta ve çılgın [aşığa] doğru küçük bir adım at.
- ³ A heykel [kadar güzel sevgili!] Ahımın dumanı seni şikayet edip senden [dert] yanmak için gökyüzüne İsâ'nın yanına çıkmıştır.
- ⁴ Güzellüğünün bahar günlerinde [böylesine] divane olmuşken yel gibi [bir] dağa, [bir] çöle savrulmam şaşılmalıdır.
- ⁵ A sofu! Rahat ol, Mu'îdî'yi sevgilinin mahallesinin başında bırak, sen de yürü cennete git.

G. 027 BN :5^a

- ¹ A gönül! [Sevgilinin] kan dökücü yan bakışlarına dikkat et [çünkü] o iki zalim sürekli seni gözetlemektedir.
- ² O naz servisinin gölgesinde sen de bir nefes olsun boyunu göstermek istiyorsan [onun] uğrunda başını feda etmekten çekinme.
- ³ O ay [yüzlü güzelin] yanağındaki ayva tüylerini görüp saçlarının karanlığına düşme, yol uzun gece karanlıktır her daim dikkatli ol.

Çün harāmiler yatağıdur gözün şevkiyle dil
 ‘Adl idüp ol hāneyi zîr ü zeber kııl dā’imā

5. Teng-dest oldum lebüñsüz bāri gül andan bedel
 Pertev-i mihrünle eşküm la‘l-i ter kııl dā’imā

Sākiyā dünyā gāmin bir dem ferāmüş itmege
 Mey şunup ‘uşşākı mest ü bî-ḥaber kııl dā’imā

7. Gāh ü bî-gāh itme düşnāmuñ MU‘İDÎden dirîğ
 Tu‘ mesin ol tütî-i rûḥuñ şeker kııl dā’imā

028.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + -

1. Bu hümāyün turre midür ya hümā
 Sāye şalsa pādşāh olur gedā

Dāl-i devletdür bu kākül ‘aşıkça
 Rā-yı rahmetdür ol ebrū-yı dü-tā

3. Sen bize bî-gāneveş deprenme kim
 Olmışuz rüz-ı ezelde āšnā

Bu ḳad-i bālā vü ol zülf-i siyeh
 Cāna olmuşdur belā üzre belā

5. Ḥāk-i pāyuñ gibi cevher var iken
 Zerrece gözüme girmez tütüyā

Serv-i nāzumdan virüp toğrı ḥaber
 Göñlümi gül gibi açduñ iy şabā

⁴ Gönül, [senin] gözlerine olan aşkıdan eşkiya yuvasına [dönmüştür]. Orayı ancak senin adaletin alt üst edebilir.

⁵ [Sevgilim!] Dudaklarından ayrı iyice fakirleştim, bari onun yerine bir kerecik gülüver [de] gözyaşımı, güneşinin ışığı ile değerli bir la‘l taşına çevir.

⁶ Sâki! Dünya derdini bir an olsun unutabilelim diye aşıklara şarap sunarak sarhoş et ve [onları] herşeyden habersiz kıl.

⁷ Yerli yersiz sövmelerini Mu‘îdî’den esirgeme yazıktır. O gönül papağanına yem olarak hep şeker ver.

G. 028 ENM T₂ : 20^b

¹ Gölgesini kölenin üzerine salsa [o köleyi] padişah edecek [olan] bu kutlu ve mübarek şey saç kıvrımları mı yoksa hüma mıdır?

² Bu kākül aşıklar için devletin “dāl”i, ikiye bükülmüş kaş da rahmetin “rā”ıdır.

³ [Sevgilim!] Sen bize yabancıymış gibi davranma zira [biz seninle] ezel meclisinde tanışmışız.

⁴ Bu uzun boy ve siyah saç, [aşıkların] canına bela üstüne bela olmuştur.

⁵ [Sevgilim!] Ayağının tozu gibi cevher varken şifalı sürmenin gözümde zerre kadar değeri yoktur.

⁶ A sabah rüzgarı! Naz servisi [sevgilimden] iyi haberler getirip gönlüme gül gibi açtın.

7. N'ola rahm itseñ MU'İDÎ bendeñe
Çokdan ol bî-çâre 'aşıkdur saña

[ḤARFŪ'L-BĀ]

029.

Mef'ülü Mefâ'ilün Fe'ülün

Hezec -- + / + ---- / + --

1. Dirsem n'ola ca' d-ı zülfüne şeb
Her kıatre 'arak yüzünde kevkeb
- Meydān senünj oldı kim olupdur
Çevgān ile top zülf ü ğabğab
3. Bu kıadd-i ğam ile cism-i zerdüm
Kim görse kemān şanur müzehheb
- Düşüp ayağuña ağlayalı
Müzeñde sirişküm oldı kebkeb
5. Yay ok götürür kıaşuñla ğamzeñ
Ceng āleti cümle var müretteb
- Ṭūṭi ğibi ğöñlüm itdi ğūyā
Ol pīste-dehān ü şekkerin-leb
7. Bî-çāre MU'İDÎ kıaldı bî-kes
Anı yine sen esirge yā Rab

⁷ [Sevgilim!] Mu'idi kölene [biraz olsun] acısan ne olur ki? O zavallı çoktandır sana aşiktir.

G. 029 BN :6^b

¹ [Sevgilim!] Yüzündeki her bir damla ter yıldıza [benzediği için], kıvırcık saçlarına [da] gece desem yaraşır.

² Saçın çevgan, çenen ise adeta top olduğundan meydan senin hakkındır.

³ Bu bükülmüş boyum ile sararmış bedenimi gören, [onu] altın suyuna batırılmış bir yay sanır.

⁴ Ayağına kapanıp ağladığımdan beri gözyaşlarım [senin] çizmenin çivisi [ğibi] oldu.

⁵ Kaşın yay, yan bakışların [da] okla yüklü olduğundan savaş aletlerin eksiksiz düzölmüş [ğibidir].

⁶ Bu fıstık [ğibi] açık ağız ve şeker dudak, gönlümü papağan ğibi konuşturdu.

⁷ Allah'ım! Çaresiz Mu'idi kimsesiz kıaldı. Onu yine sen koru.

030.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. İy leb-i gevher-feşānuḡ nitekim 'unnāb-ı nāb
Görmedi kapuḡ gibi çeşm-i ulü'l-elbāb bāb

Ne sa'ādetlü beşersin iy perī-ruhsāre kim
Yüzün ayından alur hırşid-i 'ālem-tāb tāb

3. İşigün dārü's-şifādur iy ṭabīb-i cān velī
Derdüme varup devā şorduḡda virmezsin cevāb

Leyli-i zülfünle olan mā-cerāsın gönlümün
Kışsa-i Mecnün gibi yazsam olurdu bir kitāb

5. Gün yüzün gördüm n'ičün olmaz müyesser hācetüm
Şubḡ-demde ḡod olur dirler du'ālar müstecāb

Çekme yazuḡdur müjen tiḡin rakībünḡ ḡatline
Gel beni öldür beni hey kāfir istersen şevāb

7. Naḡd-i cān isterse vir ayrılma tek cānāneden
İy MU'İDÎ hiç tereddüd çekme kim birdür ḡisāb

031.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Göz kamaşur baḡamazam yüzine iy āftāb
Pes ne ḡācetdür cemālünḡ māhına ṭutmaḡ niḡāb

G. 030 BN :7^a

¹ A inci saçan dudaḡı saf bir şaraba [benzeyen sevgilim]! Akıl sahiplerinin gözü senin kapın gibi bir kapı görmedi.

² A peri yüzlü! Öyle kutlu bir yaradılışın var ki kainatı aydınlatan güneş, parlaklığını senin ay yüzünden alır.

³ A can tabibi! Eşiḡin şifa kapısıdır ama gelip de derdimin devasını sorduḡumda cevap vermezsin.

⁴ Gönlümün, siyah saçın ile olan hikayesini yazsaydım, Mecnun'un hikayesi gibi kitap olurdu.

⁵ Güneşe [benzeyen] yüzünü gördüğüm halde neden hala dileḡim yerine gelmiyor? [Oysa ki] sabah vaktinde [edilen] dualar kabul olur derler.

⁶ A kafir! Kirpik oklarını rakibi öldürmek için çekme, yazıktır. Eḡer sevab kazanmak istiyorsan gel de beni öldür.

⁷ A Mu'idi! Sevgili can parasını isterse ver yeter ki ondan ayrılma. Hiç kuşkun olmasın, hesap yine aynıdır.

G. 031 ENM N₂ :32^a; 5. ve 7. beyitler BN nüshasında yer alan G.30/4 ve 7 ile aynı.

¹ Güneş [yüzlü sevdiğim]! Ay yüzüne peçe takmanın ne gereḡi var, zaten [parlaklığından] gözlerim kamaşıyor, yüzüne bakamıyorum [ki].

Çokdan ölürdüm senüñ ‘ışkuñ firākında veli
 Ādeme gelmez ne çäre kırhulu yirlerde ħ̄āb

3. Dūd-ı āhumdan dökilür kıatre-ber-kıatre yaşum
 Jāle-i ğam yağdırur gūyā ki bir āfet-sehāb

Niçe bir ümmīdvār olam şarāb-ı la‘ lüñe
 İy ħabīb-i cān buyur luṭf eyle bir şāfi cevāb

5. Leyli-i zülfüñle olan mā-cerāsın göñlümün
 Kışsa-i Mecnūn gibi yazsam olurdu bir kıtāb

Āftāb-ı ‘ārızuñsuz şām-ı hecrüñde gözüm
 İki aḫterdür ki her dem zāhir eyley yüz şihāb

7. Naḫd-i cān isterse vir ayrılma tek cānāneden
 İy MU‘İDİ ħiç tereddüd çekme kim birdür ħisāb

032.

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. N’ola olursa gözüm ħūn-ı ciger leb-ber-leb
 Öper ağızunda seni şāġer-i zer leb-ber-leb

Cāme vü cāmuñ elinden oda yandum nitekim
 Sīne-ber-sīne şarup yāri öper leb-ber-leb

3. Serv-i nāzum gül-i nesrīne döner özge degül
 Giyinünçe tonanup cāme-i zer leb-ber-leb

² [Sevgilim!] Senden ve aşkından ayrı kaldığımda çoktan ölürdüm ama çare yok; insanoğlunun korkulu yerlerde uykusu gelmez.

³ Bir afet bulutu sanki gamdan çiğ taneleri yağdırıyormuş gibi ahımın dumanının [etkisiyle] gözyaşlarım damla damla dökülmektedir.

⁴ A canım sevgilisi! Dudağının şarabından nasıl medet umayım. Buyur lutf et de [bu soruma] doğru bir cevap ver.

⁵ Gönlümün, siyah saçınla olan hikayesini yazsaydım Mecnun’un hikayesi gibi kitap olurdu.

⁶ Göz[lerim], yanağının güneşinden ayrı kaldığı gecelerde hiç durmadan yüzlerce kıvılcım saçan iki yıldız [gibidir.]

⁷ A Mu’idi! Sevgili can parasını isterse ver yeter ki ondan ayrılma. Hiç kuşkun olmasın, hesap yine aynıdır.

G. 032 Mecmū‘ a SÇ₂ : 8^a

¹ Altın kadeh seninle dudak dudağa iken, gözüm ciğer kanıyla ağzına kadar dolsa şaşılmamalıdır.

² Elbisesi sevgilimin sinisini sınımsıkı sarıyor, [elindeki] kadeh ise onunla dudak dudağa öpüşüyor [diye] onlar yüzünden ateşlerde yanıyorum.

³ Naz servisi [sevgilim], altın [işlemeli] elbise giyip boydan boya donanınca tam da yaban gülüne benzer.

Tâb-ı mihr ile gönül teşne ciger yanmış iken
Büse virmez daği ol yüzi kamer leb-ber-leb

5. İy MU'İDÎ reh-i dildâre nişâr itmeg için
Dâmenin kıldı güher dîde-i ter leb-ber-leb

033.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Tîr-i gamdan ger ölem bir zerre mihr itmez tabîb
Ya benüm yoğdur sitârem ya nifâk itdi raķîb

Yanuma uğramaz oldu āšnā bî-gāneveş
Kendü şehrümde beni sen eyledüñ iy meh ğarîb

3. Dil müjeñ tîrin diler ben kara kaşuñ yayını
Rüz ü şeb gâh ol niyâz eyler gehî biz yâ nasîb

Seyr idüp mihrâb-ı ebrûñ ile ca' d-ı zülfüñi
Zâhid eydür es-salât ü 'âşık eydür es-salîb

5. Şüh dilberdür n' için bilmez bu gerçek 'âşığın
Öliceğ bîmârı bilür hâziğ olınca tabîb

Gözlerin süzmüş baķar mestâne mestâne baķa
Aş yir kanuma ol kâfir şarâb-ı nâz içüp

7. Gerçi pîr olduñ MU'İDÎ aşşı ne âh itmedin
'Âşığın hâlini bilmez çünki oğlandur habîb

⁴ Aşk ateşinin harareti ile gönül susuz kalmış, ciğer ise yanmışken o ay yüzlü [güzel bizimle] dudak dudağa bir öpücük [bile] vermez.

⁵ A Mu'îdî! Yaşlı göz, sevgilinin yoluna saçmak için eteğini ağzına kadar inciyle doldurdu.

G. 033 ENM N₂ : 38^b

¹ Gam oklarıyla ölsem bile tabip zerre kadar merhamet etmez. Ya benim şansım yoktur ya da rakip [sevgilim ile] aramızı bozmuştur.

² A ay [yüzlü güzel!] Tanıdıklar, yabancı gibi yanıma uğramaz oldular. Beni kendi şehrimde öksüz bıraktın.

³ [Sevgilim!] Gönül, kirpik oklarını ister, ben kara kaşlarının yayını. Gece gündüz o yalvarır, biz de "yâ nasip" deriz.

⁴ Senin kaşlarının mihrabını seyreden sofı salavat getirir, saçının kıvrımlarını seyr eden aşık ise haç çıkarır.

⁵ Güzel sevgili, bu gerçek aşığı nasıl tanımaz? İşinin ehli tabip ölmek üzere olan hastayı bilir.

⁶ O kafir, [şanki] naz şarabı içmiş de kanıma aşerer gibi gözlerini süzmüş pervasızca bana bakmaktadır.

⁷ A Mu'îdî! Artık yaşlandın, ah etmenin ne faydası var? Zîrâ sevgili genç olduğu için aşığın halinden anlamaz.

034.

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Niçe âh itmeyeyin derd ile iy derde ʔabîb
Gelmişem bunda vaʔan terkin idüp zâr u ğarîb

Ĥâba varmaz giceler şubħa deĝin ĥaste göñül
Âh eger la' l-i lebüñ şerbeti olmaya naşîb

3. Zülf ü kaşuñ yüzün üstinde neden ʔıtdı vaʔan
Ki ʔomazlar ĥarem-i Ka'be'de zünnâr ü şalîb

Gerçi ol gözleri âhüyı şikâr itdüm ben
Daħi ĝâfil yiler it gibi ara yirde raķîb

5. Gösterür oldı zenaħdânuñı remz ile şaçuñ
Bir ʔalender gibi kim ĥalka tekellüf ʔıla sîb

Ğonçe aĝzın açamaz lâle ĥayâdan kızarur
‘Arz-ı ‘arîz idicek nâz ile gülşende ĥabîb

7. İy Mu'îdi n'ola ger nâle mi diñler yoĝ ise
Ĥamdülillâh kim niyâzum bilür ol Ĥayy-ı mucîb

G. 034 PBM T₁ : 40^b, ENM N₂:38^b, ENM V: 52^b

¹ A dertlerin tabibi [sevgili]! Vatanımdan ayrılıp inleyerek ve kimsesiz bu yere gelmişken bu dert ile nasıl ah etmeyeyim ki ?

^{1a} niçe âh itmeyeyin : ben niçe âh itmeyem T₁

² [Sevgilim!] Hasta gönül, geceler sabah olana kadar uyuyamazken dudağının şerbeti ona nasib olmazsa vay haline.

³ Saçın ve kaşın yüzünün üstüne nasıl yerleşebildi [anlamadım]; zira kutsal Ka'be'de zünnar ve haç bulundurmazlar.

⁴ Gerçi ben o ahu gözülü [güzeli] avladım ama gafil rakip hala arada boş yere koşuşturup durmaktadır.

^{4a} ol gözleri âhüyı şikâr itdüm ben : kim ol gözleri âhüyı itdüm şikâr ben T₁

⁵ [Sevgilim!] Saçın, insanlara elma gösteren bir kalender gibi işaretle çene çukurunu göstermektedir.

^{5a} oldı : evvel T₁

⁶ Sevgili, gülbahçesinde yanağını gösterince gonca aĝzını açamaz, lale utancından kızarır.

^{6b} ‘arz-ı ‘arîz : ‘arîzuñ ‘arz T₁

⁷ A Mu'îdi! Şükürler olsun ki Allah yakarışlarımı görüyor; yoksa o [sevgili] feryat figan dinlemez.

⁷ Bu beyit N₂ ve V'de şu şekildedir:

İy Mu'îdi gerçi ' iş itdümdi vaşl-ı yâr ile
Aĝzımuñ dadı gidüpdür acı hicrânuñ görüp

035.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ol ki hışm ile hilâl ebrûlarına çin şalup
Virdi cân mülkin harâba bir yeni âyîn şalup

Hâl ü hatıñdan ruñunda fitne kopardı her taraf
Rûm ilin gavgâya virdüñ leşker-i bî-dîn şalup
3. Çün karasın göremez ebrû-yı yârüñ mâh-ı nev
Yâ n'ider deryâ-yı Nil'e zevrak-ı zerrîn şalup

Raħm it ol bimâre kim derdüñle toprak düşevüz
Başınuñ altına seng-i guşşadan bâlîn şalup
5. Veh ne zâlimdür cihân içre maħabbet şâhı kim
Nağd-i cân alur diyâr-ı sîneme şalgın şalup

Baħr-i eşküme gözüm zevrakların gark itmege
Mevc-i âfet kopardır kaşına yârüm çin şalup
7. Dil virüp ol serve düşmüşdür MU'İDÎ pâyına
Güyyâ süglün kovar ardınca bir şâhîn şalup

036.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ol şanem n'eyler daħi ebrûlarına çin şalup
Çeşm-i mesti ħod beni öldürdi tiğ-i kîn şalup

G. 035 BN :7^a-7^b

¹ O [sevgili], öfke ile hilal kaşlarını çatınca yeni bir hamleyle can mülkünü harabeye çevirdi.

² Benin ve ayva tüylerin, yanağının her köşesinde kargaşa çıkardı; [sanki] kafir askerleri salarak Osmanlı ülkesinde savaş açtın.

³ Hilal, sevgilinin kaşının karasını göremediği halde neden Nil denizine altın kayak gönderir?

⁴ [Sevgilim!] Başının altına keder taşından yastık yapıp [senin] derdinle ölmeye yüz tutmuş o hasta [aşığa] lutf et.

⁵ Sinemin ülkesinden vergi olarak can parasını alan bu aşk sultanı öylesine zalimdir ki, evvahlar olsun!

⁶ Sevgilim, gözyaşımın denizinde gözümün kayığını batırmak için kaşlarını çatıp felaket dalgaları çıkarmaktadır.

⁷ Mu'îdî, peşine bir şahin salarak sülün avlamak istercesine o servi [boylu güzele] gönül verip onun ayağına düşmüştür.

G. 036 BN :7^b

¹ O heykel [kadar güzel sevgilinin] sarhoş gözleri, kin kılıcını çekerek beni öldürmüşken [sevgilim] neden hala kaşlarını çatıp durmaktadır?

Gör ne zâlimdür benüm ol Cem bakışlu dilberüm
Ġamze eyler ‘āleme yağmā-yı ‘aql ü dīn şalup

3. Bezm içinde zer degül cānlar nişār olmak gerek
Sen tūrup raqş urduğınca sâ‘ id-i sīmīn şalup

Ĥaṭṭ-ı la‘lūñ yādına kıan yutduğım yād idesin
Cām-ı gülgūn içdügince bāde-i miskīn şalup

5. Çünkü öldürdün beni şol uğrun uğrun ġamzeden
Yā n’idersin üstüme billāh tīğ-i kīn şalup

Göñlüme zūlfūñde çeşmūñ hışım ile kıaşd itmesün
Dāme düşen murgā n’eylersün begüm şāhīn şalup

7. Hiç ögüp kıanmaz MU‘İDİ ġamze-i hūn-rīzūñi
Medhūñ eyler kıılıcuñ her yirde ol miskīn şalup

[ĤARFÜ’T-TĀ]

037.

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Yine sevdüm bir delūқанlu perī-sīmā yigit
‘Āşıkı cevri ile pūr itmekte nā-pervā yigit

Rāst-kadd ü kec-küleñ dāmānın itmiş der-miyān
Naqd-i dil kıapmaķda ġāyet çāpük ü ra‘nā yigit

3. Dağı çevgān urmadın meydānda başum kıldı tōp
Şol semend-i nāz ile cevllān iden mirzā yigit

² Yan bakışıyla alemin aklını ve dinini zorla ele geçiren o Cem bakışlı sevgilimin nasıl bir zalim olduğunu bir bilsen.

³ [Sevgilim!] Sen meclisde gümüş kollarını kaldırıp oynadıkça altın değil [aşıkların] canı saçılmalıdır.

⁴ [Sevgilim!] Gül renkli kadeh içine misk şarabı doldurup içtikçe dudağımın kenarındaki ayva tüylerini düşünüp kan yuttuğumu hatırla.

⁵ O gizli gizli yan bakışlarıyla zaten beni öldürmüşken hala neden üstüme kin kılıcını çekip duruyorsun?

⁶ Gözün, saçına [tutulup kalmış] gönlümü öfke ile öldürmeye kalkışmasın. Tuzağa yakalanmış kuşa şahin salmaya ne gerek var!

⁷ Mu’îdi sadece kan döken gamzeni övmekle yetinmez, o miskin her yerde senin kılıcını övüp durmaktadır.

G. 037 BN 7^b-8^a

¹ Yine aşığa çokca eziyet etmekten çekinmeyen genç, peri [gibi güzel] yüzlü bir yigidi sevdim.

² [O] yigit, düzgün boyunu ve eğik külahını ortaya koyarak gönül parasını ele geçirmekte gayet hızlı ve güzeldir.

³ Naz atına binip meydana dolaşırken [bir] çevgan bile vurmadan başımı top eden bir bey yigidi sevdim.

Şimdi pîr-i nâ-tüvân oldumsa bakmaz yüzüme
Sevdüğimde gerçi ol tıfl idi ben şeydâ yigit

5. Bâde-i gülgün içüp vehm itme her bir hârdan
Hamdülillâh kim yigitsin iy gözi şehlä yigit

Hey di çeşm-i mestüje hışm ile hançer çekmesün
Hastedür gönlüm kerem kıl eyleme gavgâ yigit

7. Her ne deñlü pîr ise gamdan MU'İDÎ gam degül
Câm-ı ışk ile ider bir şüh-ı müstesnâ yigit

038.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Devr idüp hañt-ı mu' anber hadd-i cânânı dürüst
Jeng-i hasret kapladı âyine-i câmı dürüst

Şubh olunca giceler yıldız şayarsam yiridür
Görmedüm bir ay ider sen mâh-ı tâbânı dürüst

3. Her ne aşık kim hayâlün çekmeye pehlüsına
Kâfirem ger var ise gögsinde imânı dürüst

Okısam bülbül gibi gülşende medhin la'lünün
Şevkden bir gönçenün kalmaz giribânı dürüst

5. Şanma hüsnin medh ider ol serv-şad aşıklara
Şüh dilberdür ki hıfz itmiş gülistânı dürüst

⁴ Gerçi [onu] sevdiğimde o bir çocuğu ben ise çılgın bir yığittim [ama] şimdi dermansız bir ihtiyar olduğum için yüzüme [bile] bakmıyor.

⁵ A şehla bakışlı [sevgilim!] Gül renkli şarap içip diken gibi her çer çöpten korkma. Allah'a şükürler olsun ki yigitsin yigit!

⁶ [A] yigit! Sarhoş gözüne, öfke ile hançer çekmemesini söyle. Gönlüm hastadır, lutf et de [onunla] kavgaya girşme.

⁷ Mu'idi gam ile ne kadar yaşlanmışsa da zararı yok [çünkü] eşi bulunmaz bir güzel, aşk şarabı ile onu yeniden gençleştirir.

G. 038 BN : 8^a

¹ Güzel kokulu ayva tüyleri sevgilinin yanağını çevrelediğinden beri hasret pası can aynasını büsbütün kapladı.

² Senin gibi parlak ayı bir aydır doğru dürüst görmediğim için geceler sabah oluncaya kadar yıldızları sayarsam yeridir.

^{2b} ay ider : aydur vezin gereği böyle okundu.

³ [Sevgilim!] Senin hayalinle yaşamayan aşıkların gögsünde saf imanı varsa kafirim.

⁴ Bülbül gibi, gül bahçesinde dudağını övsem heyecandan bir goncanın bile yakası [parçalanmadan] sağlam kalmaz.

⁵ O servi boylu [güzelin] aşıklara güzelliğini övdüğünü sanma. [O, öylesine] güzeldir ki [adeta] gül bahçesinin tüm güzelliklerini ezberlemiştir.

Âferîn şol gönli şımmış kıaddi ham şeydâya kim
Râst olur va^c desi dünyâda peymânı dürüst

7. Çok alur şîrîn lebin yârûñ MU^c İDÎ ağzına
Ol sebebden kıalmamış bir dâne dendâni dürüst

039.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. İy kemân-ebrû atarsın tîr-i müjgâni dürüst
Çağ ciger-gâhumda işler zağm-ı peykâni dürüst

Yine bir oğ urdı ğamzeñ câna kim oldum helâk
Âh eger çekmezse bir cerrâh peykâni dürüst

3. 'İşk meydânında başum ortaya atdum velî
Râst urur kâküllerüñ ol topa çevgâni dürüst

Katlüme ebrûlaruñ 'ahd itdi ammâ kırkaram
Kec-nihâd olanuñ olmaz 'ahd ü peymânı dürüst

5. Hatt ü la' lüñ göreli Yâkût-ı vaqt olup gönül
Yazar evrâk-ı hayâle hatt-ı reyhâni dürüst

Faşl-ı hicrânuñ mağaldür başa yeksân olma kim
Rüşen itdüm gün gibi âyîne-i câni dürüst

7. Fazlına söz yok müsellemdür MU^c İDÎ nazm ile
Çünkü tekmiñ eylemiş üslûb-ı dîvânı dürüst

⁶ [Bu] dünyada sözü doğru, yemini dürüst olan o gönlü kırık, boyu bükülmüş çılgın [aşığa] aferin.

⁷ Mu'îdi, sevgilinin tatlı dudaklarını sık sık emdiği için bir tane bile sağlam dişi kalmamıştır.

G. 039 PBM T₁:69^a, ENM N₂: 44^b, ENM V: 62^a, Mecmû' a S₉: 25^a; S₉ 'da b.5 ve 6 yok.

¹ A yay kaşlı [güzel]! Kirpik oklarını dosdoğru [üzerime] fırlattığın [için] peykanlarının [açtığı] yara cigerime adamakıllı işlemektedir.

² Yanbakışın cana yine öyle bir ok sapladı ki mahvoldum. Bir cerrah gelip [o okun] peykanını çıkarmazsa vay halime!

³ Aşk meydanında başımı ortaya attım ama kahküllerin o topa çevganla dosdoğruca vurur.

^{3b} kâküllerüñ : kâkülüñ N₂

⁴ Kaşların beni öldürmeye yemin etti ama kötü yaradılışlı olanın sözünde ve yemininde de dürüst olmayacağından korkuyorum.

⁵ [Sevgilim!] Gönül, ayva tüylerini ve dudağını gördüğünden beri devrin Yâkût'u olup hayal varaklarına reyhani hat yazmaktadır.

⁶ [Sevgilim!] Can aynasını güneş gibi parlattığım için [sana] kavuşmak da [senden] ayrılmak da bana münasıptir.

^{6a} faşl-ı hicrânuñ : vaşl-ı hicrânuñ N₂, vaşl u hicrânuñ T₁

⁷ Mu'îdi'nin şiir [söyleme hususundaki] ustalığına ve ilmine söz yoktur zira divanını eksiksiz [yazıp] tamamlamıştır.

040.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. İy perî tutsaᅇ n'ola gŭn gibi devrānı dŭrŭst
Naᅇş olupdur la' lŭne mŭhr-i Sŭleymānı dŭrŭst

Her ne 'āşık kim ᅇayālŭn ᅇekmeye pehlŭsına
Kāfirem ger var ise gögsinde imānı dŭrŭst
3. Kaşuᅇa meyl itmesŭn tefsīr-i ᅇaᅇtuᅇ bilmeyen
Geᅇmesŭn miᅇrāba bilmez ᅇŭnki ᅇur'an'ı dŭrŭst

ᅇop idŭp oynatdı başum ol ᅇadar kim ᅇalmadı
Şeh-sŭvār-ı zŭfŭnŭᅇ destinde ᅇevgānı dŭrŭst
5. Āstīnŭnden 'iyān olduᅇca sākı sāk idŭᅇ
Şevᅇden bezm ehlinŭᅇ ᅇalmaz girībānı dŭrŭst

Şad-hezārān serv-i gŭl-ruᅇsāre dil virdŭm velī
Bulmadum bir ᅇoᅇru dilber 'ahd ŭ peymānı dŭrŭst
7. Vaşf-ı ᅇŭsnŭᅇde MU'İDÎ naᅇm-ı rengīnin yazup
Gŭl gibi ᅇıᅇdı yine bir tāze dīvānı dŭrŭst

G. 040 PBM T₁:72^b, ENM N₂: 45^a, Mecmŭ' a SÇ₂:11^a; *Gazelin 2. beyiti BN nishasında yer alan G.38/3 ile aynı.*

¹ A peri! Güneş gibi dünyayı bir baştan bir başa kaplasan şaşılmaz; ᅇŭnki Sŭleyman'ın mŭhrŭ [senin] la'l [taşına] kazanmıştır.

² [Sevgilim!] Senin hayalinle yaşamayan aşıkların gögsünde saf imanı varsa kafirim.

³ [Sevgilim!] Ayva tŭyelerinin manasını bilmeyen [aşık] kaşlarına meyl etmesin zīrā Kur'an'ı doᅇru dŭrŭst okumayı bilmeyenin mihraba geᅇmesi [uygun deᅇildir].

^{3a} itmesŭn : itmeyŭp T₁

⁴ Saᅇlarının sŭvarisi başımı top edip o kadar oynadı ki elindeki ᅇevgan [bile] kırıldı.

⁵ Sākı! Gŭmleᅇinden kolun gŭrŭndŭᅇ meclistekilerin heyecandan yakaları saᅇlam kalmaz.

^{5b} ᅇalmaz : ᅇalmadı SÇ₂

⁶ Yŭzbinlerce gŭl yŭzlŭ, servi [boylu gŭzele] aşık oldum ama sŭzŭ ve yemini doᅇru bir dilber bulamadım.

⁷ [Sevgilim!] Mu'idi, senin gŭzelliᅇini anlatırken renkli [hayallerle sŭslŭ] şiiirler yazınca gŭl gibi taze, gŭzel bir divanı oldu.

^{7a} yazup : gŭrŭp T₁

041.

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Şevk-i ruhsârûnla içüp oluram her bār mest
Tāze gül devrinde kimdür olmayan iy yār mest

Sâkıyâ şanma ki ancak bāde mest eyler beni
La^ç l-i nābuñdan olupdur cān u dil tekrār mest
3. Tāb-ı hüsñüdür beni her kūşede bî-hūş iden
Kim ider pervāneyi her laḥza şevk-i nār mest

Bezm içinde bî-tekellūf ağzın öp ḥavf itme kim
Ġamzeler bīmār ü zülf āşüftedür dildār mest
5. Tā çemende lâleler la^ç lîn ayağ aldı ele
Oldı nerges pür-ḥumār ü bülbül-i bīdār mest

Çekme zahmet kim ḥumārüm def^ç olunmaz iy ṭabīb
Özge meyden olmuşam ben ^ç āşık-ı dīdār mest
7. Çün MU^ç İDİ vaşluña irdi içerse ṭaḅ degül
Nev-bahār eyyāmıdur olmağ gerek iy yār mest

G. 041 BN :8^b, PBM T₁: 80^b, Mecmū^ç a S₁₀ : 38^a

¹ Sevgilim! Yanağımı arzularak şarap içip her an sarhoş olmuştum. Taze gül devrinde sarhoş olmayan var mıdır?

² Sâkî! Beni sadece şarap sarhoş eder zannetme. Can ve gönül saf dudağın ile her daim sarhoştur.

² T₁'de ikinci beyit şöyledir:

Mest-i ^ç ışkam la^ç l-i nābuñ öpdüğüm dirsem n'ola

Gizlü rāzın çünkü söyler eylemez inkār mest

³ [Sevgilim!] Ateş aşkının pervaneyi her an sarhoş etmesi gibi senin eşsiz güzelliğın de beni her köşede sersemeye çevirmektedir.

⁴ Sevgili sarhoş, yan bakışı hasta, saçı ise perişan [olduğundan] meclis içinde [onun] ağzını kolayca öpmekten çekinme.

⁵ Lâleler çimenlikte eline kırmızı kadehi alınca nergis sersemleşti, ayık bülbül de sarhoş oldu.

⁶ A tabib! Ben öyle bir şaraptan sarhoş olmuşum ki boşuna zahmet etme, içkinin verdiği sersemliğimi geçirmek mümkün değildir.

⁷ Sevgilim! Mu'idi sana kavuştu [şarap] içerse şaşılmaz. İlkbahar günleri gelince içip sarhoş olmak gerektir.

042.

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--

1. İy şabā nāme-i şevküm yūri cānāne ilet
Mürğ-i dil-ḥaste selāmın gül-i ḥandāne ilet

Dil ü cān derdini dildāre varup 'arz idegör
Ḥaberin zerrelerün mihr-i dirahşāne ilet

3. Gel bugün gözüme yārün izi tozını getir
Öp elin benden aña cānı faķirāne ilet

Ḥatt-ı cānāne daḥi gelmedin irdi ecelüm
Yūri kara ḥaberüm derd ile yārāne ilet

5. Rūm'dan varma tehī-dest varur iseñ Acem'e
Gel MU'İDÎ gāzeliyyātını Selmān'e ilet

043.

Mefā'îlün Mefā'îlün Fe'ülün

Hezec +--- / +--- / +---

1. Giyüp gülgün ḳabā ol serv-ḳāmet
Ḳoparur āl ile bir gün ḳiyāmet

Metā'-ı vaşlı cāna şatmaz iseñ
Sen ol 'ālemde şāğ u biz selamet

3. Niçe yağmāya varmasun göñül kim
Göz ü ḳaş ise fitne gāmze āfet

G. 042 PBM T1:83^a, Mecmū'a S₉: 59^b-60^a, Mecmū'a SÇ₃: 8^b

¹ A sabah rüzgarı! Aşk mektubumu yürü sevgiliye götür [yani] hasta gönüllü [bu] kuşun selamını açılmış güle götür.

² Sevgiliye gidip gönül ve canın derdini anlat. [Yani] parlayan güneşe zerrelerinden haber götür.

^{2a} idegör: eyle T₁, S₉

³ Gel, bugün sevgilinin [ayak] izinin tozunu gözüme [sürme olarak] getir. [Sevgilinin] elini öpüp bu aciz canımı ona götür.

⁴ Sevgilinin ayva tüyleri çıkmadan ecelim yetti. Var da bu kara haberi dertlenerek dostlara eriştir.

⁵ Anadolu'dan Acem'e gideceksen elin boş gitme. Gel Mu'îdî'nin gazellerini [al da] Selmān'a götür.

G. 043 BN: 8^b-9^a

¹ O servi boylu [güzel] gül renkli elbise giyip o al ile bir gün kıyamet koparır.

² [Sevgilim!] Kavuşma malını [aşığın] canı pahasına satmazsan da sen dünyada sağ ol [ki] biz kurtuluşa erelim.

³ [Güzelin] göz ve kaşı fitne, yan bakışı ise felakettir; [bu halde] gönül nasıl yağmalanmasın ki?

N'ola şîrîn görinse h̄'ân-ı h̄üsnüñ
Ki la' lüñdür nemekdân-ı melâhât

5. Ğam-ı zülfünle zülmetde qalurdum
Uyarmasa ruḥuñ şem' -i hidâyet

Başuma pādşāhum ben de şimdi
Yiter ḥāk-i rehüñ tâc-ı sa' âdet

7. MU'İDÎ yumuşamaz çün göñli yārüñ
Şovuq āhen döğülmez kıll ferâğat

044.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Geydi çün Şāmî zirihler kākül-i müşğîn-i dōst
Rüm ilin itdi musahḥar kākül-i müşğîn-i dōst

H̄üsn zibāsını āmildür ki tezyîn itmege
Aşdı yir yir tûb-ı micmer kākül-i müşğîn-i dōst

3. Her girih bir nāfe-i Çîn'dür kim açduqca ider
'Ālem-i cānı mu' atḥar kākül-i müşğîn-i dōst

Tāb-ı h̄üsnünden 'araḥ-rîz oldı gönçe başına
Zeyn ider nev' -i mücevher kākül-i müşğîn-i dōst

5. Şol qadar yüz buldı kim gül yaprağında her gice
Dōşenür yatduqca bister kākül-i müşğîn-i dōst

⁴ [Sevgilim!] Dudağın güzelliğinin tuzu olduğı için güzellik sofran [aşığa] tatlı görünse şaşılmaz.

⁵ Yanağın yolunu aydınlatacak [bir] mum yakmasaydı saçının gamıyla karanlıkta kalırdım.

⁶ Ben de şimdi kendi kendimin padişahıyım. [Bana] mutluluk tacı olarak ayağının toprağı yeter.

⁷ [A] Mu'idi! Soğuk demir döğülmediğı gibi sevgilinin yüreğı de yumaşamaz. Vazgeç!

G. 044 PBM T₁ :86^a, ENM N₂ : 45^b, ENM V :64^a; T₁ 'de b. 2, 3, 4 ve 8 yoktur.

¹ Sevgilinin mis kokulu kahkülleri, Şam işi zırhlar giyip Anadolu'yu gele geçirdi.

^{1a} şāmî : sāfi N₂, V

² Sevgilinin mis kokulu kahkülleri, [onun] güzelliğini süslemek istediğı için [saç tellerine] yer yer micmer topları asdı.

³ Her bir kıvrımı Çin [ahusunun göbeğindeki] güzel kokuya [eş olan] sevgilinin mis kokulu kahkülleri [o kıvrımları açtıkça] dünyayı mis kokuyla doldurur.

⁴ Sevgilinin mis kokulu kahkülleri eşsiz mücevherlerle süslenince gonca, o güzelliğın hararetiyle terledi.

⁵ Sevgilinin mis kokulu kahkülleri, gül yaprağından o kadar yüz buldu ki her gece onun üzerinde yatak niyetine yatar.

Bir gönül şebbâzın uçurdum okımağa anı
Peftere şalar mu' anber kâkül-i müşğîn-i dōst

7. Salţanat bulsa maĥaldür sâyesinde kılları
Bir hümâdur ' anberîn-per kâkül-i müşğîn-i dōst

Bir kırı sevdâ ile kıaldum perîşânlıkda kim
Ĥâlüm itmîşdür mükedder kâkül-i müşğîn-i dōst

9. Dîn ü dil mülkinden el çek iy MU'İDÎ oldı çün
Çeşm-i dilber fitne kâfer kâkül-i müşğîn-i dōst

[ĤARFÜ'Ş-ŞĀ]

045.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Vechi yok mâh itmesün ruĥsâr-ı cānân ile baĥş
Kangı şebtâb eyledi şem' -i şebistân ile baĥş

Ögredüp la' lüĥ rumûzın cāna eylerseĥ şifâ
İdeyin ĥikmetde Kânûn üzre Loĥmân ile baĥş

3. İtlerüĥ ürdükçe göĥlüm başlar âh u nāleye
Güyiyâ bir ehl-i dildür eyler aĥrân ile baĥş

Mülzem olup ĥonçe aĥzın açamaz dem-bestedür
Cânı yok kim ide bu la' l-i dür-efşân ile baĥş

⁶ [Ben] sevgiliyi çağırarak için gönül doğanını uçurmuşken sevgilinin mis kokulu kahkülleri o kuşu avlamak için yapma bir kuş salmaktadır.

⁷ Sevgilinin mis kokulu kahkülleri, kanatları mis kokan bir hüma olduğu için kulları onun gölgesinde refaha kavuşmalar uygundur.

⁸ Sevgilinin mis kokulu kahkülleri beni [bu derece] kederlendirdiği için bu kuru sevdâ ile perişan oldum.

⁹ A Mu'îdî! Sevgilinin gözü fitne, mis kokulu kahkülleri de kafir olduğu için dîn ve gönül ülkesinden elini çek.

G. 045 BN :9^a

¹ Ay, haddini bilip sevgilinin yanağı ile iddialaşmaya kalkmasın. Hangi ateş böceği geceyi [aydınlatan] mum ile iddiaya kalkışmıştır ki?

² Dudağının gizli ilmini öğreterek cana şifa verirken ben de bu bilgi ile Lokman'la Kânûn üzerine yarışırım.

³ [Sevgilim!] Aşıkların akrabalarıyla iddialaşması [gibi] gönlüm de [mahallenin] köpekleri ulumaya başladığı zaman ah edip inlemeye başlar.

⁴ Gonca, [senin dudağını görünce] aĥzını açamaz hale gelmiş nefesi kesilmiştir. [Onun] ne canı var ki inci saçan dudağın ile yarışabilsin?

5. Döndü çün sözden lebün ‘ahd itmiş iken büseye
Ben anı işbât için itsem n’ola cān ile baḥş

Ehle baḥmaz nā-maḥall gördükce döner üstine
‘Aḳil isen eyleme bu çerḥ-i devrān ile baḥş

7. Ol MU‘İDİyem ki nazmum dinleyen teslim ider
Söz yazup itsem n’ola tūmār ü dīvān ile baḥş

046.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Nuḫ-ı cān-baḥşuḅ ki kıldı la‘l-i ḥandān ile baḥş
Söz açup iḥyādan eyler āb-ı ḥayvān ile baḥş

Seyr idelden bir nazar ḥüsnüḅ maḳālātın senüḅ
Eylerem her vech ile ḥikmetde Loḳmān ile baḥş

3. Ben ser-i kūyuḅ sened tutsam ne men‘ eyler a‘ dū
Ḥaddini bilsün ki itmez kendü aḳrānıyile baḥş

Göricek reftāruḅı baş egdi Tūbā n’eylesün
Eyleyemez bildi ol serv-i ḥırāmān ile baḥş

5. Cevher-i ferd-i dehānuḅ çünki çok söz götürür
Var ü yoḳ diyü idersem n’ola yārān ile baḥş

Nāy eger ḳānūn bilüp söz tutsa cānā bir nefes
Eylemezdi meclis-i ‘ışḳuḅda eḳḡān ile baḥş

⁵ Dudaḡın öpücük sözü vermişken sözünden döndü; ben o [öpücüğü alabilmek] için canımı [bile] veririm.

⁶ Aklın varsa bu dönen felekle iddialaşmaya kalkma; çünkü kim olduğuna aldırış etmeden yerli yersiz üstüne döner [durur].

⁷ Şiirimi dinleyenlerin [hakkını] teslim ettikleri o Mu‘idî benim; şiir yazıp divan ve kağıtlarla söyleşsem ne çıkar?

G. 046 BN :9^a-9^b

¹ Can bağışlayan nefesin gülen dudaḡın ile söyleşirken ölüye can vermek hususundan söz açıp ölümsüzlük suyu ile iddialaşır.

² Bir bakış [atıp] güzelliğinin ilmini seyrettiğimden beri hikmetin her türünde Lokman ile yarışırım.

³ [Sevgilim!] Ben senin mahallene yerleşsem rakip beni nasıl alıkoyabilir? Haddini bilsin, ben [bu konuda] onun akranı olamam.

⁴ Tuba, [sevgilinin] yürüyüşünü görünce o salınarak yürüyen servi [boylu] ile iddialaşamayacağını anlayarak başını eğdi.

⁵ Ağzının cevheri üzerine çok söz söylendiğinden, [ağzın için] var ya da yok diyerek dostlar ile iddialaşsam ne çıkar?

⁶ Ney, eğer kanuna uyup bir kez olsun söz dinleseydi, aşkının meclisinde [aşıkların] feryatları ile yarışmazdı.

7. Açma iy dil zâhide râzuğ MU'İDÎ var iken
Baḥş idersen bâri eyle bir sühendân ile baḥş

047.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + --- / - + --- / - + --- / - + -

1. Leblerüñ sögdükce göñlüm eyler efğân ile baḥş
Niçe efğân itmesün çün kim ider cân ile baḥş

Merg didükçe leblerüñ cânlar bağışlar ' aşıkça
Bu ne merg olsun ki eyler âb-ı ḥayvân ile baḥş

3. Bir hümâ sevdüm ki nâ-geh sâye şalsa üstüme
Zerre iken eylerem ḥurşid-i raḥsân ile baḥş

Muşhaf-ı ruḥsârüñ aç ikrâra gelsün müdde' î
Kâfiri ilzâm idersin eyle Ḳur'ân ile baḥş

5. Tâlib-i ' irfân isen erbâb-ı dilden kaçma kim
Baḥş olıcağ eylerüz tûmâr ü dīvân ile baḥş

İncinüp dīvâne göñlüm dinlemez nâşih sözün
İy MU'İDÎ güç gelür dānāya nâ-dān ile baḥş

048.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + --- / - + --- / - + --- / - + -

1. Mâh-ı tâbân idemez gün yüzlü cānân ile baḥş
Veh niçe şebtâb ider şem' -i şebistân ile baḥş

⁷ A gönül! Mu'îdî varken sofuya sırrını açma, söyleyeceksen bari sözün erbabıyla söyleş.

G. 047 PBM T₁: 92^b, ENM N₂: 50^b; T₁ ve N₂'deki 4. beyit BN nüshasındaki G. 43/2 ile aynı // T₁'de 5. beyit eksik.

¹ [Sevgilim!] Sen sövdükçe gönlüm feryad etmektedir. Canı böylesine yanarken nasıl feryat etmesin ki!

² Canı yoktur dedikçe dudakların aşığa can bağışlar; ölümsüzlük suyu ile boy ölçüşen nasıl cansız olabilir ki?

^{2a} leblerüñ : lebüñ vezin gereği böyle oğundu.

³ Öyle bir hümayı sevdim ki ansızın üstüme gölgesini salsa zerreyken parlayan güneşle yarışırım.

⁴ [Sevgilim!] Yüzünün mushafını aç [da] iddialaşanlar iddalarından vaz geçsinler. Zirâ [o] Kur'an'dan [ayetler] okuyarak kafirleri susturabilirsin.

⁵ Bilgiye ve anlayışa talipsen gönül ehli [aşıklardan] kaçma, çünkü [ilim, irfan] bahşedildiği için kağıtlar ve divanla söyleşmekteyiz.

⁶ Divane gönül, nasihat edenlerin [nasihatlarından] incindiği için [onları] dinlememektedir. A Mu'îdî! Alime cahiller ile konuşmak zor gelir [bilirsin].

G. 048 Mecmû'a SÇ₂: 13^b; Gazelin 5. beyiti BN nüshasında yer alan G. 45/6 ile aynı. Gazelin mahlas beyti eksiktir ancak söz konusu mecmû'adaki başlık şiirin şâire olduğunu göstermektedir.

¹ Parlayan ay, güneş yüzlü sevgili ile boy ölçüşemez; ateş böceğinin geceyi aydınlatan mum ile iddialaştığı nerede görülmüştür?

Dil uzadup lâf-ı hüsn eyler egerçi şem^ç -i şeb
Câmı yoğdur kim ide ol mâh-ı tâbân ile baḥş

3. Seyr idelden bir nazâr ḥüsnüñ bahâristânını
Eylerem bülbüllere karşı gülistân ile baḥş

‘İşk feninden dil-i şeydâya söz açamaz ḥired
Tıfl-ı nâdân idemez pîr-i suḥendân ile baḥş

5. Ehle bakmaz nâ-maḥall gördükçe döner üstine
‘Âkıl iseñ eyleme bu çerḥ-i devrân ile baḥş

049.

Mef^ç ülü fâ^ç ilâtü mefâ^ç ilü fâ^ç ilün

Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Ağzuñ açup ki eyleye meclisde cām baḥş
La^ç lünđe kāmın aḡmasa olur ḥarām baḥş

Mümkin degül kıyâsa gele cevher-i lebün
Yüz ursa [ḥâke] fikr ile ehl-i kelâm baḥş

3. Devr-i ruḥuñda görelî zülfüñ teselsülin
Eyler hemîşe ehl-i nazâr şubḥ u şâm baḥş

Âşüfte-ḥâlüz evvel-i vaşfuñda gerçi kim
İrişdi meclis âḥire oldı tamâm baḥş

5. Bilmez MU^ç İDİ kimesne ‘ışkuñ ḥaḳîḳatin
Her kûşede gerçi ider ḥâş ü ‘âm baḥş

² Gece mumu, güzelliğine dil uzadıp laf söylese de parıldayan ay ile boy ölçüşecek kadar camı yoktur.

³ [Sevgilim!] Güzelliğinin baharını gördüğüm andan beri bülbülere inat gülbahçesi ile söyleşirim.

⁴ Akıl, çılgın gönle aşk ilminden söz edemez. Cahil çocuk, sözün erbablarıyla nasıl laf yetiştirsin ki!

⁵ Aklın varsa bu dönen felekle iddialaşmaya kalkma; çünkü kim olduğuna aldırış etmeden yerli yersiz üstüne döner [durur].

G. 049 Mecmû^ç a SÇ₂:13^b

¹ [Sevgilim!] Kadeh, meclisde ağzını açıp konuşmaya başladığında dudağına değdiği vakit [gönlündeki] arzudan bahsetmezse söyleşmek ona haramdır.

^{1b} la^ç lünđe :la^ç lün vezin gereği böyle okundu.

² Sözün erbabı olanlar, toprağa yüz sürüp düşünseler [yine de] dudağının cevherini kıyaslayacak şey bulamazlar.

³ Bakmasını bilenler, yanağının çevresinde saçının zincirini gördüklerinden beri sabah akşam ondan söz eder oldular.

⁴ Gerçi meclis sona erdi, sohbet tamamlandı ama biz seni vasfetmekte hala başlardayız.

⁵ A Mu’îdi! Gerçi herkes her yanda sözünü eder ama kimse aşk hakikatının [ne olduğunu] bilmez.

[ḤARFÜ'L-CĪM]

050.

*Fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün**Hafif + + - - / + - + - / + + -*

1. İy gönül gel bu yolda benden geç
Yaḥūd ol şūḥ-ı pür-fitenden geç

Geçmelü olduḡ uşta çenberden
Heves-i zülf-i pür-şikenden geç

3. Gerçi iy ğamze cānı gözlersin
Reh-güzerdür hele bedenden geç

Sögme küyüḡı ṭolanup geçene
Kerem eyle begüm geçenden geç

5. Küy-ı dilber MU'İDÎ saḡa yiter
Şu gibi 'arşa-i çemenden geç

051.

*Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün**Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -*

1. Saḡa ben dimezem iy dil nigār-ı pür-fitenden geç
Görüp cān virmemek şan' at degüldür gel bu fenden geç

Derünuḡ lāleveş pür dāḡ olupdur bāḡı n'eylersün
Nigārūḡ ḡadd ü ruḡsārın görüp serv ü semenden geç

3. Didüm tır-i müjen dilden geçüp dökdi yire ḡanum
Didi ol mācerāyı luṭf idüp aḡma geçenden [geç]

G. 050 BN : 9^b

¹ A gönül! Gel bu [aşk] yolunda ya benden ya da fitne dolu güzelden vazgeç.

² İşte çenberden geçecek gibi oldun, [gel] kıvrımlı saçın aşkından vazgeç.

³ A yan bakış! Gerçi canı gözetlersin [ama] geçiş yolu bedendir, [önce oradan] geç.

⁴ [A] beyim! Mahallenin etrafında dolaşıp, [oradan] geçenlere sövme, büyüklük sende kalsın aşığına lutf et.

⁵ A Mu'idi! Sevgilinin mahallesi sana yeter, su gibi çimenlikten geç.

G. 051 BN : 10^a

¹ A gönül! Ben sana fitneci sevgilinin [aşkıdan] vazgeç demem, [onu] görüp can vermemek hüner değildir [sen en iyisi] gel [de] bu ilmi öğren.

² İçin lale gibi yarayla dolmuşken bahçeye ne gerek var? Sevgilinin boyu ve yanağını görüp servi ve yaseminden vazgeç.

³ "Ok kirpiğin gönülden geçip kanımı yere döktü" dedim, o da lutf edip, "o bir maceraydı, boşver" dedi.

Bahâr eyyâmıdır şimdi cihân uçmağa dönmişdür
Dilerseñ tâze cân bulmağ yürî şahñ-ı çemenden geç

5. Kemân-ebrûlar okına hedef olmağ ise kaçduñ
Gönül sevdâ-yı serden çek elüñ pervâ-yı tenden geç

Niçe bir göz diküp tura vişâlün ħ'ânına düşmen
Bürâd eyle gülüm balum yüzün döndürdüğinden geç

7. Gel iy dürr isteyen bu söz kulağın da küpe olsun
MU'İDÎ nazmı gevherdür yazın dürr-i 'Aden'den geç

[ĤARFÜ'L-ĤÂ]

052.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + -

1. Şubĥ-dem alup ele nesrîn kadeĥ
Nerges-i meste şunar zerrin kadeĥ

Âl ile almazdı sâķî büseñi
Olmasa bir zâlim ü bî-dîn kadeĥ

3. Geldi ĥaţtuñ leblerün şun 'âşıkâ
Yaraşur cân bezmine müşgîn kadeĥ

Niçe bir nüş idelüm reyĥâniyi
Lâle gibi al berü la'lin kadeĥ

⁴ Bahar mevsimi gelmiş, şimdi dünya cennete dönmüştür. Taze can bulmak istersen yürü çimenliğin ortasından geç.

⁵ [A] gönül! Yay kaşlı [güzellerin] okına hedef olmak istiyorsan var oluş sevdasından el çek, ten korkusunu bırak.

⁶ [A] gülüm balım! Düşman [sana] kavuşma sofrasına nasıl göz dikebilir? [Onlara] soğuk davranarak yüzünü [düşmanlardan] çevir.

⁷ A inci isteyen! Mu'idi'nin şiiri cevherdir, [onları] ezberle de bu söz kulağına küpe olsun Aden incisinden vazgeç.

G. 052 BN :10^a-10^b

¹ Yaban gülü, sabah vakti eline kadeh alıp sarhoş nergise zerrin-kadeh sunar.

² Saki! Kadeh zalim ve dinsiz olmasaydı hile ile seni öpmezdi.

³ [Sevgilim!] Ayva tüylerin çıktı, aşığa dudağını sun, [ne de olsa] can meclisine misk şarabı ile dolu kadeh yakıştır.

⁴ Lale gibi kırmızı renkli kadehi beri getir ki reyhan kokulu şarabı zevkle içelim.

5. Gül bitirür güyyiâ bir serv-i nâz
Sürdüğince ol nigâr-i çin kadeh
- Devr-i güldür iç diyü gül-ruhlara
Göz ider ibrâm idüp zerrîn kadeh
7. Ağzuña baksa MU'İDÎ kef geçer
Cân virür gördükce ol miskîn kadeh

053.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Saña 'aşıkdur mey-i nâb ile her altun kadeh
Ol sebebdan beñzi şarudur gözi pür-ğün kadeh
- Ğonçeveş bağrum yiter ħün itdi ħāristān-ı ħam
Nev-bahār eyyāmıdur sākī getir gülgün kadeh
3. Bir kadem varmağ dilersen şaşl-ı Leylî bezmine
Kāse-i serden gerekdür iy dil-i Mecnūn kadeh
- Her taraf 'ālemde germ-ā-germ şöħbetdür velî
Cānumı acıtmadın virmez baña gerdün kadeh
5. Şür ü şevķüm 'ālemi vūs' atdedür ol deñlü kim
Bezmi ider olsam şafağdur bāde mihr altun kadeh
- Sākīyā bu ħam ħumārından ħalāş olmağ için
Zehr ile memzūc idüp biz mübtelāya şun kadeh

⁵ O güzel sevgili, kadehi [eline alıp] sundukça sanki bir naz servisi [üzerinde] gül bitmiş [gibi görünür].

⁶ Zerrinkadeh, gül yanaklılara, bahar geldi [şarap] için diye ısrar ederek göz kırpar.

⁷ Mu'îdî [senin] ağzına baktıkça kendinden geçer. O miskin, kadehi gördükçe canını verir.

G. 053 BN :11^a

¹ Her altın kadeh ve [içindeki] saf şarap sana aşık oldukları için kadehin gözü kan dolmuş, yüzü ise sararmıştır.

² Keder dikenliğinin gonca gibi göğsümü kanattığı yeter. Sâki! İlk bahar günleri geldi gül renkli kadehi getir.

³ A çılgın gönül! Leyla'ya kavuşma meclisine bir adım yaklaşmak istiyorsan başımın kasesini kadeh yapman gerekir.

⁴ Alemin her köşesinde sınımsız meclisler kurulmuştur [ama] felek canımı acıtmadan bana bir kadeh [bile] sunmaz.

⁵ Sevinç ve neşe alemim o kadar uçsuz bucaksızdır ki bir meclis düzenleyecek olsam şafak şarap, güneş [ise] altın kadeh olur.

⁶ Sâki! Bu keder sersemliğinden kurtulmak için bize zehir ile karıştırılmış kadehi sun.

7. Çeşm-i ser-mestüñ ğamından çün MU'İDÎ ğastedür
Ne göñül ğoşluğı eyâ içmesün miskîn kadeğ

054.

Fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. 'Āşıkunğ ger vire ğamğınlğı cānāne ferağ
Ne sürür isteyem artuğ dağı cānāne ferağ

Ķayğulu göñlüm açan gül yüzünğ ğandesidür
Ķoñce-la' lün ğaberidür ğetüren cāne ferağ

3. Sīm-i eşküm ğoriceğ merdüm-i çeşmüm sevinür
N' içün olmaya kişi ğenc-i firāvāne ferağ

İy perī tañlama şād olduğımı derd ü ğama
Niçe insān ola kim olmaya iĥsāne ferağ

5. Hep güler yüzi gözi nerges ile tāze gülğ
Devr-i ğüsnünđe anuğ ğeldi ğülistāne ferağ

Dil-i sevdā-zedemüğ ğüni toğar ğorse yüzünğ
Nev-bahār ile olur niteki dīvāne ferağ

7. Sâkiyā cevri ile bağrum delüp inletmez idüğ
Ehl-i 'iş olmasa nāy itdüğü efgāne ferağ

Bendeyem cān ile ol 'āşık-ı āzādeye kim
Virseler olmaya biñ mülk-i Süleymān'e ferağ

⁷ A [sevgili]! Mu'îdî, senin sarhoş gözünün kederinden hasta olduğu için gönlü hoş değildir. O zavallı, artık şarap içmeyi bıraksın.

G. 054 BN :10^b

¹ Aşğın kederli hali sevgiliye ferahlık veriyorsa artık bundan başka ne mutluluk isteyeyim ki sevgilim mutlu [olsun bana yeter].

² Kaygılı gönlümü rahatlatan, gül yüzündeki gülüşler; cana mutluluk veren ise gonca dudağının haberidir.

³ Göz bebeğim, gözyaşı gümüşünü gördükçe sevinir; hazinenin bolluğunu gören kişi nasıl sevinmez ki.

⁴ A peri! Dert ve keder ile mutlu olmama şaşırma, bağış ile rahata kavuşmayan insan var mıdır?

⁵ [Sevgilinin] güzellik çağında gül bahçesine ferahlık gelmiş [olmalı ki] o taze gülün yüzü ve nergisin gözleri sürekli gülmektedir.

⁶ İlbaharda deliler nasıl huzur bulursa yüzünü gördüğünde de sevdalı gönlüme gün doğar.

⁷ Sâki! [Mecliste] eğlenenlerin neyin iniltileriyle şenlendiklerini bilmeseydin eziyet ederek bağrımı delip [beni] inletmezdin.

⁸ Tüm benliğim ile o kayıtsız aşğın kölesiyim. Bin Süleyman mülkü verseler [bile] sevinemem.

9. Hazz ider geçse MU'İDÎ seg-i kūyuñ yirine
Ki hūner ehli olur himmet-i sultāne ferah

[ḤARFÜ'L-ḤĀ]

055.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Zār idüp günden güne ben ' aşık-ı bed-ḥālî çerḥ
Ṭālî' ümde olmadı bir kez mübārek fāl-i çerḥ

Ğırra olma kim ' ademsüz bir vücūdı yoḡ anuñ
Pertev-i şebtāba beñzer devlet ü iḡbāl-i çerḥ
3. Sūr ile dün şād u mātemle bugün ğamgīn ider
Bir qarāre iki dem durmaz ' acebdür ḥāl-i çerḥ

Çün boyanur ' aḡıbet ḡahr ile āhuñ göklere
Zerrece mihrin görüp aldanma çoḡdur āl-i çerḥ
5. ' İbret al Ferhād ü Mecnūn kışşasından iy göñül
Niçe erden arta ḡalmış pīre-zendür zāl-i çerḥ

Ebr-i şengerfi ki var ḡana bulaşmış penbedür
Ḗopdı dāğın yüregın bārān ile abdāl-ı çerḥ
7. İy MU'İDÎ gerçi kıymet yoḡ meta' -ı nazmuḡa
Veh ki özr idüp mezād itmez anı dellāl-i çerḥ

⁹ Mu'îdî, mahallenin köpeğinin yerine geçse bundan mutluluk duyar. Çünkü hüner sahibi [olan kişi] padişahın başışı ile rahata kavuşur.

G. 055 11^a-11^b

- ¹ Felek benim gibi hali perişan aşığı günden güne [daha çok] inetti [ve] feleğin falı talihimde bir kez olsun kutlu çıkmadı.
- ² [Boşuna] kibirlenme, feleğin talihi ve devleti ateş böceğinin ışığına benzer; [bir bakmışsın] sönmüştür.
- ³ Dün düğün ile mutlu edip bugün yas ile kederlendiren feleğin iki vakit aynı şekilde durmayan şaşılması bir hali var.
- ⁴ Feleğin hilesi çoktur, küçücük bir iyiliğini görsen de aldanma. Sonunda [ettiğin] ahlar göklere kadar ulaşır.
- ⁵ A gönül! Ferhat ve Mecnun'un hikayesinden ders al, ihtiyar felek pek çok erkekden geriye kalmış bir kocakarıdır.
- ⁶ Feleğin dervışı, ustura yağmuru ile [bedeninde] yaralar açınca [feleğin] şengerf renkli bulutu [sanki] kana bulaşmış bir pamuğa döndü.
- ⁷ A Mu'îdî! Gerçi şiirinin kıymeti yoktur ama felek tüccarı da bunu bahane ederek [şiirini] satışa çıkarmamaktadır.

056.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Remel ++--/++--/++--/++-

1. Öğrenüp cevre diler büse dil ü cān küstāh
Ki ider kıllarını himmet-i sulṭān küstāh

Yüz edeble ṭolanurken gice māh işigün
Ne girer ḥalvetünge şem‘-i şebistān küstāh
3. Ayağum almağ için bend ile bu yolda benüm
Uzadur zulm elin ol zülf-i perişān küstāh

‘Arz-ı ḥāl eyler iken bülbül-i dil-ḥaste güle
Ṭurduğı yerde güler gonçe-i ḥandān küstāh
5. Ṭolu içüp n’ola mestāne öper isem elün
Beni luṭfunḍur iden iy gözi fettān küstāh

Korḳaram küfr ile yağmā kıla dīnüm giderek
Kātı yüz virdün olur bu ḥaṭṭ-ı reyḥān küstāh
7. Ṭa‘n iderse ‘aceb olmaya MU‘İDİye raḳīb
Ḥaddini bilmeyüp olsa n’ola nā-dān küstāh

057.

Mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

Muzārī -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. La‘lün suāl-i büseye virür cevāb-ı telḥ
İtdün bu ṭatlu ‘işümi iy āftāb telḥ

G. 056 BN : 11^b

¹ Padişahın bağışının kullarını şımarttığı gibi gönül de [sevgilinin] eziyetine alıştığından beri can ve gönül şımararak [sevgiliden] öpücük ister oldu.

² Gece vakti ay [bile] senin eşğini yüz edeble dolaşırken küstah gece mumu haddini bilmeden senin yanına nasıl girebilir?

³ O dağınık saç ayağımı bağlayarak [beni] bu yoldan alıkoymak için [bana] pervasızca eziyet eder.

⁴ Hasta gönüllü bülbül güle halini anlatırken açılmış gonca orada durup küstahça güler.

⁵ A gözleri fitne [dolu sevgili]! Şarap içip sarhoş [bir halde] elini öpsem ne olur? Beni arsız eden senin lütfundur.

⁶ [Sevgilim!] Bu reyhan [gibi ince ve mis kokulu] ayva tüyüne çok yüz verdin, giderek daha da arsızlaşmaktadır. Bu kafirlik ile dinimi yağmalamasından korkuyorum.

⁷ Rakip, Mu‘îdî’yi kınarsa şaşılmalıdır, cahil kimse haddini bilmeyip küstahlaşsa şaşılmaz.

G. 057 PBM T₁: 104^b, ENM N₂:58^a, V :82^a; T₁’de 5. ve 6. beyit yoktur.

¹ Ey güneş[e benzeyen sevgilim!] Dudağın, öpücük isteğime acı bir cevap verince bu tatlı mezemin tadını kaçırdın.

^{1b} ṭatlu : deḡlü T₁ // āftāb : ‘unnāb T₁

Dārū ki telḡ ola kişinüḡ derdine yarar
Verhemle eylese n'ola ol la'l-i nāb telḡ

3. Tennūr-ı ğamda gerçi kebāb eyledüm ciger
Ḳahr ile zehremi şıduḡ oldı kebāb telḡ

Cevr itdügince dilbere artar maḡabbetüm
Te'şir ider ne deḡlü kim olsa şarāb telḡ

5. Cūş itdi eşk ü çeşme-i cānımda yoḡ şafā
Ekşer olur rehe yaḡın yirde āb telḡ

Dil tatlu tatlu naḡd-i ğamı şarf ider velī
Bilmez ki olısar şomı vaḡt-i ḡisāb telḡ

7. Gice ḡayāl-i yār ile şoḡbetde iken āḡ
Nā-gāḡ irüp MU'İDÎ anı itdi ḡāb telḡ

058.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Bāḡ-ı ḡüsnüḡde olup zülf-i mu' anber şāḡ şāḡ
Baḡş ider ' uşşāḡa her dem sünbül-i ter şāḡ şāḡ

Gülşen içre lāle ḡaddüḡ yād idüp ḡan ağlasun
Cevre yanmada biter gül-berg-i aḡmer şāḡ şāḡ

3. Bāḡbān bilseydi ' ar' ar ḡaddüḡe öykündüḡin
Hep ḡırardı köküni servüḡ ser-ā-ser şāḡ şāḡ

² İlaç acı olursa kişiye şifa verir. O saf dudak [da] acı sözleriyle [bir ilaç] verip keşke [aşığın derdine çare olsa].

^{2b} verhemle :verhemler N₂// n'ola :ne ğam N₂, V

³ Gerçi, ciğerimi gam tandırında kebab yaptım ama [senin] öfkenden ödüm patladığı için kebabım acı oldu.

⁴ Sevgili eziyet ettikçe [ona olan] aşkım artar. [Ne de olsa] şarap ne kadar acı olursa tesiri o kadar fazla olur.

^{4b} te'şir ider : keşir olur N₂, V

⁵ Yola yakın yerlerde [akan] suyun [çoğunlukla] bulanık olduğu gibi gözyaşım çoşunca [da] canımın çeşmesinin berraklığı kalmadı.

^{5b} olur : oldu vezin gereği böyle okundu.

⁶ Gönül, gam parasını tatlı tatlı harcar ama öldüğünde hesap gününde sonunun acı olacağını bilmez.

⁷ Mu'idi, gece sevgilinin hayali ile sohbet ederken ansızın uykusu gelip sohbetin tadını kaçırdı, yazıklar olsun!

^{7b} Mu'idi anı itdi ḡāb telḡ : itdi Mu'idi şarāb telḡ T₁

G. 058 SÇ₃ : 18^a

¹ [Sevgilim!] Güzelliğinin bahçesinde dal dal olmuş mis kokulu saçların aşıklara her dem taze sünbül dalı bağışlar.

² [Aşıklar], gülbahçesinde lale yanaklarını hatırlayıp kan ağlasınlar. [Onlar] bu dert ile yanarken budak budak kırmızı bir gül yaprağı biter.

³ Bahçıvan, dağ servisinin [senin] boyuna benzemeye çalıştığını bilseydi servinin kökünü bir baştan bir başa budak budak keserdi.

Sinem ol gül-ruḡ ḡamından şöyle pür-süz oldu kim
Sebzede āh eylesem yanardı ʿarʿ ar ṣāḡ ṣāḡ

5. İy MUʿİDÎ göz yaşın müjgānum üzre dir gören
ḡam gülistānında açılmış çiçekler ṣāḡ ṣāḡ

[ḤARFŪʾD-DĀL]

059.

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Görinüp kaşuḡ hilāli ger bu kez olmazsa ʿid
Tire-dil ḡaldum ölince tāliʿ üm olmaz saʿ id

ʿİş ü ʿişret topını oynatmaḡ için dem-be-dem
Oldı meydān-ı felekde māh-ı nev çevgān-ı ʿid
3. Devr-i güldür münhezim kılmaḡa tevbe leşkerin
Giydi dāvūdī zirihler āb u ḡançer çekdi bīd

Lāleveş dāḡ-ı dil ü ḡün-ı cigerdür ṣāhidüm
Eyledüḡine beni ol gözleri kāfir ṣehīd
5. Bir şanemdür sevdüḡim deyr-i cihānda yine kim
Naḡş-ı zībāsın gören ḡayrān ḡalup olur ḡadīd

Ḡul yazarken ḡüsn dīvānında anmazsın beni
Pādşāhum devletün pāyende vü ʿömrün ḡmezīd
7. Yār ṣāyed seyre çıkup göresin zībā yüzün

⁴ Sinem, o gül yanaklı [sevgilinin] gamından öylesine ateşle doldu ki çimenlikte ah etsem daḡ servisinin her dalı yanardı.

⁵ A Muʿîdî! Kirpiklerim üstündeki gözyaşlarımı gören, gam gülbahçesinde dal dal çiçekler açılmış der.

G. 059 BN: 11^b-12^a

¹ Hilal kaşın görüldüḡünde bu sefer de bayram gelmezse kalbim karanlık kalır, ölünceye kadar bahtım açılmaz.

² Hilal, eğlence topunu durmadan oynatabilmek için feleḡin ortasında bayram çevganı oldu.

³ İlbahar mevsimi gelmiştir. Tövbe ordusunu bozguna uğratabilmek için su Davud peygamberin zırhını andıran bir zırh giydi, söḡüt ağacı ise ḡançer çekti.

⁴ O kafir gözlünün beni şehit ettiḡinin şahidi lale gibi yaralı gönlüm ve cigerdeki kanımdır.

⁵ Sevdüḡim [güzel], dünya kilisesinde bir puttur. Onun güzel heykelini gören hayran olup bir deri bir kemik kalır.

⁶ Padişahım! Güzellik meclisinde kullarını yazarken benim adımı anmazsın [ama yine de] devletin ebedi, ömrün uzun olsun.

⁷ A Muʿîdî! Sevgili dolaşmaya çıkarsa güzel yüzünü görürsün; [bilirsin ki] çıkmayan candan ümit kesilmez.

İy MU'İDÎ kesmek olmaz çıkmaduk cāndan ümîd

060.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Şol kemān-ebrū şanem kim kec-külehdür serv-ğadd
Kara bağrum nāvek-i cevriyle hūn eyler meded

Merhamet kıl nār-ı hecrūnle yiter yağduş beni
Dūd-ı āhum göklere boyandı iy hūrşīd-ğadd
3. Ebr-i zūlfūş sāyesin ruşsāruş üzre dir gören
Gün tutulmasın yazar tağvīme erbāb-ı raşad

Hağğ-ı şemşīrūş görüp sīnemde yağdum dāğ kim
Nāmede mühr olmasa olmaz iğende mu' temed
5. Gün gün efzūn oldı za' fum kimse bilmez derdümi
İy tabībüm vağtidür bir çāre kıl öldüm meded

Gördi cūşın eşkümūş rağm eyleyüp merdümlere
Çekdi ol seyl-ābe müjgānum haş u hār ile sedd
7. Vaşl-ı yār için MU'İDÎ bağş idüp kılma cedel
Müdde' i men' eyler anı çünki bulmaduş sened

G. 060 BN :12^a

- ¹ O yay kaşlı heykel, kara bağrımı eziyet okuyla kanatan servi boylu bir külhanbeyidir, eyvahlar olsun!
- ² A yanakları güneşe [benzeyen güzel]! Gökyüzü, ahımın dumanı ile boyandı, beni ayrılığımın ateşi ile yaktığın yeter, merhamet et.
- ³ Saçının bulutunun gölgesini yanağının üstünde gören kişi, “gökbilimciler [bu olayı] takvime güneş tutulması olarak kaydederler” der.
- ⁴ Kılıcının üzerindeki yazıyı görünce ben de göğsümdeki yarayı yaktım. [Bilirsin ki] mektupta mühür olmazsa [ona] fazla itibar edilmez.
- ⁵ A tabibim! Hastalığım günden güne arttığı halde kimse derdimi bilmiyor. Vakti gelmiştir, ölüyorum, [derdime] bir çare bul, yardım et.
- ⁶ Kirpiğim, gözyaşımın coşkunluğunu görünce göz bebeklerime acıyıp o sel suyuna çalı çırpıdan set çekti.
- ⁷ [A] Mu'idi! Sevgiliye kavuşmak için konuşup kavga etme. [Elinde] senet olmadığında için iddiacı sana fırsat vermez.

061.

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. İy hilâl-ebrûlar ile âfet-i devrân-ı 'îd
Çöz saçuñ hüsñünde kim bî-ğadr ola meydân-ı 'îd

Ğamzeden hançer çeküp qaşşâb olalı gözlerüñ
Cân fedâ kıldum yoluñda nitekim kurbân-ı 'îd

3. Hür u cennet 'âlemin dünyâda görmek isteyen
Sen perî-peykerle varup eylesün seyrân-ı 'îd

Şöyle tölmişdur şeker-lebler hayâli dilde kim
Şekker ile ol kadar zeyn olmaya dükkân-ı 'îd

5. Çerğ bir firûze top altunlu çevgândur hilâl
İtmege ol şeh-süvârum nâz ile cevân-ı 'îd

Şubh-ı şâdiye sevinme şâm-ı gamdan kıl hâzer
Dâl olupdur döstum bu nükteye pâyân-ı 'îd

7. Hıtu be gibi her kişi dinler MU'İDÎ cân ile
Okıyup şî' rüm ser-âgâz eylese hoş-h'ân-ı 'îd

062.

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Komasın derd ile böyle beni bî-çâre meded
Döstlar himmet idüp yalvaruñ ol yâre meded

G. 061 BN :12^b

¹ A hilale benzeyen kaşları ile bayram günlerinin güzeli [olan sevgili]! Saçımı çöz ki bayram meydanı güzelliğinin yanında değersiz kalsın.

² Gözlerin yan bakış hançerini çekip kasap olduğundan beri bayram kurbanı gibi canımı senin uğruna feda ettim.

³ Cennet ve huriler alemi bu dünyada görmek isteyen senin gibi peri yüzlüyle bayram gezmesine çıksın.

⁴ [Güzellerin] şeker dudaklarının hayali gönle öylesine dolmuştur ki bayram dükkanları [bile] şekerle o kadar süslenemez.

⁵ O binicilikte usta [sevgilim] naz ile bayram gezmesine çıksın diye felek firuze renkli bir top, hilal ise altınlı bir çevgan olmuştur.

⁶ [A] dostum! Mutluluk sabahına sevinme, gam gecesinde kork. Mutlu günlerin sonunun [hüzün olduğu] aşıkardır.

⁷ [A] Mu'idi! Bayramın güzel sesli okuyucusu şiirimi okuyarak onu [diğer şairlerin şiirlerine] başlık yapsa herkes hutbe gibi can [kulağıyla] dinler.

G. 062 BN :12^b-13^a

¹ [A] dostlar! Bana iyilik edip o sevgiliye beni dert ile çaresiz bırakmaması için yalvarın. Yazıktır!

Bir kişi yok ki varup hâlümü ' arz ide aña
Kimseden irmez ölürse dil-i bîmâre meded

3. Dest-i hâsretle çeküp yaşamı çâķ itdi firâķ
Vaţanum terk idüp oldum yine âvâre meded

Ėam-ı hecrüñ baña dermâni eceldür dirler
İy şabîb olmaya mı derdüme bir çâre meded

5. Dilde peykân-ı belâ ķaldı müjen hecri ile
Gitdi oñulmadı bağrumda olan yâre meded

İy MU'İDÎ leb-i cānāneyi vaşf eyler isen
Cān-fezā nağme ile nazm-ı şeker-bâre meded

063.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Derd ile öldüm inanmaz baña dilberler meded
Naķd-i cānum ķapdılar imānum isterler meded

Göz ķarardup ķaşd-ı cān eyler hārāmî gözlerüñ
Bir müselmāna ķıyar ol iki kāfirler meded

3. Ger murāduñ cān ise gel saña teslim ideyin
Çekmesün şehlālaruñ üstüme hānçerler meded

Bāl ü per n'olsun ki sözüm sūzı ' ālemi yaķar
İltemez mektübum ol yâre kebüterler meded

5. Dünyeden gitdi MU'İDÎ-haste rahmet cānına
Zāyi' olmasun görüñ billāh defterler meded

² Gidip halimi ona anlatacak bir kişi bile yok. Hasta gönül ölecek olsa yardım eden bulunmaz.

³ Ayrılık, hasret eliyle yaşamı çekip parçaladı. Vatanımı terkedip yine başıboş kaldım. Yardım edin!

⁴ A tabip! Bana ayrılık gamının çaresinin ecel olduğunu söylediler. Eyvah, derdime bir çare bulunmayacak mı?

⁵ Kirpiğinden ayrı kaldığım için gönülde bela temrenleri kaldı. Bağrımdaki yara iyileşmedi gitdi, eyvâh!

⁶ A Mu'idi! Sevgilinin dudağının vasıflarını sayarsan şiirin cana can katan nağmelerle [dolar] ve şeker yağdırır.

G. 063 Mecmû'a MK₇ : 144^a

¹ Güzeller [onların] derdiyle öldüğüme inanmazlar. Can paramı çaldıkları [yetmiyormuş gibi] imanımı da istiyorlar, yardım edin!

² [Sevgilim!] Harami gözlerin, hiç çekinmeden [aşığm] canımı alır. O iki kafir [bir olup] bir müslümanı öldürür, eyvahlar olsun!

³ Canımı almak istiyorsan gel sana teslim edeyim. [Yeter ki] şehla gözlerin hançerlerini bana doğru çekmesin.

⁴ Kol kanat dediğin nedir ki sözlerimin ateşi cihanı yakar. [Bu yüzden] güvercinler mektubumu sevgiliye iletmezler, yardım edin!

⁵ Hasta Mu'idi öldü. [Allah] canına rahmet eylesin. Yardım edin de [şiirlerini yazdığı] defterler zarar görmesin.

064.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + --- / - + --- / - + --- / - + -

1. Şol vefāsuz cevri çok hercāi dilberden meded
Fırkati zindānına maḥbūs olan çıkmaz ebed

Âh kim bunca zamāndur bulmadum bir toğrı yār
Günde bin kez ger ölem aḥvālūmi bilmez aḥad
3. Zā' f-ı hicrānuḡla āḥir geldi cānum aǵzuma
İy ṭabībüm vaḳtidür bir çāre kıl öldüm meded

Gülse güldür söylese bülbül dil-ārāmum benüm
Pes ne bilsün ol mehūḡ māhiyyetin ehl-i ḥired
5. Pādşāhum çünki iḥlāşın bilürsin şübhe yoḡ
İtme yazuḡdur MU'İDİ beḡdeni billāh red

065.

Mef'ülü mefā'ilün fe'ülün

Hezec -- + / + - + - / + --

1. Ğam kūhımı ḥoş çekerdi Ferhād
Oldur yine şan' atinde üstād

'Uşşāḡı siyāset için olmuş
Çengāl bu zülf ü ğamze cellād
3. Bezim içre görince şūr ü şevḡüm
Çeng ü def ü ney ḡopardı feryād

G. 064 PBM T₁ :106^b, ENM N₂ :58^b, ENM V 82^b

¹ O vefasız, çokça eziyet eden, hercai sevgilinin ayrılık zindanına düşen sonsuza kadar çıkmaz, eyvahlar olsun!

² Yazık ki bunca zamandır güvenilir bir sevgili bulamadım; günde bin kez ölsem bir kere bile ne halde olduğumu bilmez.

^{2b} ger ölem aḥvālūmi bilmez : ölür isem bilmez aḥvālüm T₁

³ [A tabibim!] Ayrılık hastalığıyla sonunda ölmeye yüz tuttum. Artık vakti gelmiştir, ölüyorum, [bu ayrılığa] bir çare bul!

⁴ Gönlü süsleyen sevgilim, gülünce gül; konuşunca bülbül [gibidir]. Akıl sahipleri o ay [yüzlünün] iç yüzünü nereden bilecekler?

⁵ [A] padişahım! Mu'idi kölenin [sana olan] bağlılığına şüphe yoktur. Yazıktır, onu geri çevirme.

G. 065 BN :13^a

¹ Ferhad, ilminin ustası olduğu için keder dağına [katlanmak] ona hoş gelirdi.

² Aşığı kandırmak için bu saç çengel, yan bakış ise cellad olmuştur.

³ Çeng, tef ve ney meclis içindeki coşkumu ve heyecanımı görünce feryad ettiler.

Dil mülküñ 'aceb ħarāb olupdur
'Işkuña seng uralı bünyād

5. Bülbül saña 'āşık olduğıçün
Başında götürür oldı şimşād

Қuluñ olayın şu қавл ile kim
Hiç itmeyesin ölünce āzād

7. Oқınsa MU'İDÎ naẓm-ı pākūñ
İder işidenler āferin-bād

066.

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün

Hezec +---/+---/+---

1. Binā urmış ezelden 'ışka Ferhād
Zihî muhkem binā zî-kāmil üstād

Egelden serv-i ser-keş қaddüñe baş
Қapuñda bir gedādur adı āzād

3. Çekerseñ dāra el çekmez saçuñdan
Bu göñlüm kim olupdur aña mu' tād

Gelelden bād ile iy gül selāmuñ
Beni ihyā idüpdür āferin-bād

5. Ĥavāle itme ġamzeñ ben za' ife
Ne lāzım қatl için bir mūra cellād

Senüñle āşnāyuz iy periveş
N'ola ādem gibi itsen bizi yād

⁴ Senin aşkının binasını [yapmak için] bir taş koyduğumdan beri gönül mülkü şaşılacak derecede harap olmuştur.

⁵ Bülbül sana aşık olduğu için şimşir ağacı [onu] başının üstünde taşır oldu.

⁶ Ölünceye kadar beni azad etmeyeceğine söz verirken senin kulun olurum.

⁷ [A] Mu'îdî! Saf ve temiz şiirin okunmaya başlasa [onu] duyanlar alkışlarlar.

G. 066 ENM T₂:74^a

¹ Ferhad, aşk binasını ezelde inşa etmiş. [O] sağlam binanın ve onun ustasının ömrü uzun olsun.

² [Sevgilim!] Dik başlı servi, [senin] boyuna baş eğdiğinden beri kapıda adı "hür" bir köledir.

³ Bu gönlüm, saçlarının [cefasına] alışmıştır. Onu assan bile saçından el çekmez.

⁴ A gül! Rüzgar ile [bana] selamın geldiğinden beri [o] selam bana hayat verdi, şükürler olsun!

⁵ Benim gibi dermansız [aşığa] yan bakış oklarını atma. Bir karıncayı öldürmek için cellada ne gerek var ki?

⁶ A peri yüzlü [güzel]! Seninle tanışıklığımız var. Diğer aşklar gibi bizi de hatırlasan ne olur!

7. Sevâd-ı gamze-i çeşmün olupdur
Cemâlün muşhafında *sûre-i Sâd*
- Ne düşmen dōstsun iy bî-vefâ kim
Olursın ğuşşa vü hūznüm görüp şād
9. MU'İDİNÜN acıtduñ tatlu cānın
Elüñden iy şeker-leb dād ü feryād

[HARFÜ'Z-ZĀL]

067.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. İy kemān-ebrū şanem v'ey lebleri cāndan lezīz
Tir-i bārānuñla ölmek h`āb-ı bārāndan lezīz
- Sögdüğüne incinür şanma beni hazz eylerem
Kim olur düşnām telh ol la' l-i hāndāndan lezīz
3. Zaħm ile cānum acıtmazsañ 'aceb olmaya kim
Bir içim şudur kılıcuñ āb-ı hayvāndan lezīz
- Sükkeri pālūde ğāyet nāzük ü terdür veli
La' l-i şirīnūñ senūñ yüz meretebe andan lezīz
5. Cevr ü nāzuñ 'āşıka mihr ü vefādur iy şanem
Derd-i 'ışkuñ hasteye dārū-yı dermāndan lezīz

⁷ Gözünün yan bakış okunun siyahlığı Kur'an'a [benzeyen] yüzününün *Sad suresi* gibidir.

⁸ A vefasız! Hüznümü ve kederimi görünce mutlu olan nasıl düşmanca bir dostsun [anlamadım].

⁹ A şeker dudaklı [sevgili]! Mu'idi'nin tatlı canını acıttın. Senin eziyetlerinden feryad edip yardım diliyorum.

G. 067 BN :13^a-13^b

¹ A yay kaşlı, heykel [kadar güzel] ve ey dudağı candan daha lezzetli [sevgilim!] [Üzerime] yağdırdığın okların ile ölmek, yağmurda [uyunan] uykudan daha tatlıdır.

² Kötü sözler söylediğin için incindiğimi sanma, [bu sözler] hoşuma gitmektedir. Çünkü kötü sözlerin acılığı gülen dudaktan daha tatlıdır.

³ [Açtığın] yara ile canımı acıtmazsan şaşılmalıdır. Zira bir içim su olan kılıcın ölümsüzlük suyundan bile daha lezzetlidir.

⁴ Şeker tatlısı son derece hafif ve tazedir ancak senin tatlı dudağın ondan yüz kat daha lezzetlidir.

⁵ Heykel [kadar güzel sevgilim]! Eziyetin ve nazın aşıklar için sevgi ve vefadır, aşk derdin ise aşıklar için derman ilacından daha tatlıdır.

Aldayup n'eylersin iy h'âce göñül tū̄t̄isini
Çün degül Mısr'ıñ nebâtı cevri-cānāndan lez̄iz̄

7. Bezm-i devrānda MU'İDÎ telh-i 'iṣ olmañ neden
Büseler al cām içüp ol şūh-ı fettāndan lez̄iz̄

068.

Mef' ūlū fā' ilātū mefā' ilū fā' ilūn
Muzārī -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Dirler egerçi kim dünyede cān olur lez̄iz̄
Cānumdan ise büse-i cānān olur lez̄iz̄

Bakdukça la' l-i nābuña hıṣm itse gözlerün
Vehm itdüğim 'aceb ile kim cān olur lez̄iz̄

3. El-ḥaḫ irerse ḫatresi la' lün lu' ābınun
Ser-tā-ḫadem şeker gibi 'ummān olur lez̄iz̄

Şol acı acı sögdüğine ḫaz̄z̄ ider göñül
Tūt̄iye nitekim şekeristān olur lez̄iz̄

5. Cām-ı lebüñ ḫayālını cānumda şaḫlaram
Zirā ki 'iṣ ü 'iṣret-i pinhān olur lez̄iz̄

'Iṣḫun şarābı lezzetini bilmez içmeyen
Sen Hızr'a şor ki çeşme-i ḫayvān olur lez̄iz̄

7. Gel iy MU'İDÎ 'iṣḫ ile cān vir ki derd-i yār
Āḫir bu yolda olana dermān olur lez̄iz̄

⁶ A tüccar! Mısır şekerini, sevgilinin eziyetinden daha lezzetli değildir ki. Gönül papağanını neden [onunla] avlamaya çalışıyorsun?

⁷ [A] Mu'îdî! Dünya meclisinde yiyip içtiklerinin acı olmasına sebep ne? Şarap içip fitneci sevgiliden lezzetli öpücükler al.

G. 068 ENM N₂: 67^a

¹ Dünyada en değerli şeyin can olduğunu söylüyorlarsa da [bana göre] sevgilinin öpücüğü canımdan daha tatlıdır.

² Gözlerin, saf dudağına baktığımızda öfkelenirse korkarım. Bu korku ve şaşkınlığın sebebi canın tatlı olmasıdır.

³ Doğrusu, dudağındaki tükürüğün bir damlası bile erişse deniz bir uçtan bir uca kadar şeker gibi tatlanır.

⁴ Gönül, [sevgilinin] kötü sözlerinden hoşnut olur ne de olsa papağan için şeker bahçesinden daha tatlı şey yoktur.

⁵ Dudağımın kadehinin hayalini canımda saklarım; zira kaçamak eğlenceler [daha] tatlı olur.

⁶ Aşk şarabının lezzetini, içmeyen bilmez. Hızr'a ölümsüzlük suyunun tadını sor [da anlatsın].

⁷ A Mu'îdî! Gel, bu yolda canını ver; çünkü sevgilinin derdi, sonuna kadar bu yolda olan [aşıklar] için [en] iyi dermandır.

[ḤARFÜ'R-RÂ]

069.

Mef' ülü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün

Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Şol kıymeti güher ki saña güşvâredür
Bedr-i münîre sâye şalar bir sitâredür

Sen gül-^çizâr ü gönçe-dehândan cüdâ yine
Ḥâr-ı cefâ ile yüregüm pâre pâredür

3. Yüzüğe baqdum idi ezel ^çâkıbet beni
Biñ biñ belâya uğradan ol bir nezâredür

Nerm eylemezse âh ü şiyem gönlüğe ne tañ
Bârân ü bād n'itsün aña seng-i ḥâredür

5. Maḥv olmasun mı yanuğa geldükde ḥüblar
Sen âftâb-^çtal' at ü anlar sitâredür

Her kıatre kıan ki dîdelerümden revân olur
Yağmağ için ğamuğda beni bir şerâredür

7. Gizler MU'İDİ gerçi seni sevdüğün velî
Hiç örtülür mi gün gibi çün âşkâredür

070.

Mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ülün

Hezec + --- / + --- / + --

1. Açupdur şâhid-i gül ḥumreti var
Yaḥûd zibâ yüzüñden ḥacleti var

G. 069 BN : 13^b

¹ O değerli inci, parlak ayımıza gölge düşüren bir yıldız gibi senin kulağında küpedir.

² Senin gibi gül yanaklı ve gonca dudaklıdan ayrı olduğum için yüreğim yine cefa dikenleri ile parça parça olmuştur.

³ Ezelde [o güzelin] yüzüne bakmıştım. Sonunda o bakışlar beni binlerce belaya uğrattı.

⁴ [Sevgilim!] Ahım ve iniltilerim gönünü yumuşatmazsa şaşılmalıdır zira o bir mermer taşıdır, yağmur ve rüzgar [ona] nasıl tesir etsin ki.

⁵ Güzeller [senin] yanına geldiğinde nasıl güzelliklerini yitirmesinler ki, sen güzellik güneşisin onlar ise yıldızdır.

⁶ Gözlerimden akan her damla yaş beni [senin] derdin ile yakmak için bir kıvılcımdır.

⁷ Mu'idi gerçi seni sevdiğini gizlemektedir ama güneş gibi ortada olan hiç gizlenebilir mi?

G. 070 BN: 14^a

¹ Açılan gülün ya rengi kırmızıdır ya da [senin] güzel güzünden utanmıştır.

Boyuñı benzedürmiş serve nerges
Nazarsuzdur gözinde   illeti var

3. Nig ruñ lebleri yanuñda iy dil
Mey-i n b aņma kim ne nisbeti var

Gid p Ferh d nevbet baņa döndi
Bel  her   aşıķuñ bir nevbeti var

5. G l anmaņ baņa kim bir l le-r yuñ
Dil-i p r-h nda d ġ-ı ĥasreti var

Geh  resm-i bel  geh naķş-ı miĥnet
Bu deyr ñ dürlü dürlü Őureti var

7. MU' D yi ķapuņa ilt r iseņ
Saņa yirden göge dek minneti var

071.

F 'il t n f 'il t n f 'il t n f 'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Şu ķar r itmezse y r ñ p k-d d rı nedür
Serv eger olmaz rev n ol Ő ĥ-refter ı nedür

Đ n yine iĥy  ider luĥfiyla Ő r n lebleri
  AŐıķ  ld rd ġi her dem çeşm-i h n-h ' rı nedür

3. C numa cevri oķın atmazsa kem n ķaŐdan
Đamzesi yanında Şol ebr -yı mekk rı nedür

 yet-i ĥ sn ġ görüp geldiyse d ne k k l ġ
D meni altında b t bilinde z nn rı nedür

² Nergis [senin] boyunu serviye benzetiyormuş, [çok görmeyin] gözü bozuk olduġu için iyi görememiŐtir.

³ A gönül! Sevgilinin dudaġı yanında saf Şarabın lafını etmenin yeri yoktur.

⁴ Ferhad'ın devri geçti, sıra bana geldi. Elbette her aŐıġın bir sırası var.

⁵ Kan dolu gönülde, bir lale yanaklımın hasreti varken bana gülden s z etmeyin.

⁶ Bu kilisenin bazen bela bazen sıkıntı gibi çeşit çeşit suretleri var.

⁷ [Sevgilim!] Mu'idi'yi kapına eriŐtirirsen sana yerden göge kadar minnet duyar.

G. 071 BN : 14^a-14^b

¹ Tam da su gibi olmayacaksa sevgilinin temiz yüzünden kasit nedir, servi gibi salınmayacaksa sevgilinin y r y Őindeki g zelliik neye yarar?

² [Sevgilinin] tatlı dudakları ölülere can baġıŐıyorsa, aşıkları her daim öldüren kan dökücü gözleri de nedir?

³ [Sevgili], yay kaşları ile canımı acıtmak için ok atmayacaksa yan bakışı yanındaki o hileci kaşları nedir?

⁴ K k l n, g zelliġinin ayetini görüp imana geldiyse eteġi altındaki put, belindeki z nnar nedir?

5. Gözlerüñ şîrâne baksa kimdür āhū-yı Hıta
‘Anber-efşān olsa zülfüñ müşg-i tātārı nedür

Āhenīn-dildür güzeller āh eşer kılmaz diseñ
Gün yüzüñ āyīnesinde ḥaṭṭ-ı jengārı nedür

7. Ger MU‘ĪDĪ zühd ü taḳvādan geçüp ‘āşık degül
Cāme-i şad-çāk ile āşüfte destārı nedür

072.

Meḥ‘ülü fā‘ilātü meḥ‘ilü fā‘ilün
Muzārī -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Uydı hevā-yı ‘ışka gönül bī-nevā budur
Yoḳdur günāhı kimsenüñ iden baña budur

Kūyūnda göricek benı erbāb-ı ḡam didi
İy ḥaste bekle yirüñi dār-ı şifā budur

3. Çindür şaçūña Çin dise dil ḳorḳaram velī
Müşg-i Hıta’ya beñzede ḥaṭṭūñ ḥaṭā budur

Ol yitmeyen yolında yüzüñ itdüñ ise ḥāk
Altun olupdur iy dil işüñ kīmyā budur

5. Çok çekmişem cefāsın egerçi ol āfetüñ
Ölsem belā ile adum aḡmaz belā budur

Ol ḳanum içdi ben lebüñ emdüm şeker gibi
Yār ile aramızda olan mā-cerā budur

⁵ Gözlerin arslanlar gibi [yırtıcı] baksa Hıta ülkesinin ceylanı kalır mı? Saçının saçtığı güzel koku [yanında] Tatar ülkesinin miskin lafı bile edilmez.

⁶ Güzeller merhametsizdir, [ettiğin] ah onları etkilemez diyorsun [ama o halde sevgilinin] güneş yüzünün aynasındaki pas renkli çizgi nedir?

⁷ Mu’idi eğer ibadet ve sofuluktan vazgeçmiş bir aşık değilse yüz parça olmuş elbisesi ile perişan sarığı nedir?

G. 072 BN : 14^b

¹ Gönül aşk hevesine kapıldı, [asıl] çaresizlik budur. Kimsenin günahı yoktur, bana ne yaparsa bu [aşk hevesi] yapmaktadır.

² Dertliler beni [senin] kapıda görünce “A hasta! Şifa yeri burasıdır, sıranı bekle” dediler.

³ Saçın kıvrımlıdır, gönül ona Çin ülkesi dese korkarım ama yanağındaki ayva tüyünü Hıta ülkesinin güzel kokusuna benzetirse [işte] asıl hata budur.

⁴ A gönül! O ulaşılmayan yolda yüzünü topraktan altına çevirdiysen işte simya ilmi budur.

⁵ O güzelin eziyetini çok çekdim [ama] o [çektğim] dert yüzünden ölsem de adımlı anmaz. [İşte] asıl dert budur.

⁶ O [sevgili] benim kanım içti, ben onun şeker gibi dudaklarını emdim. Sevgili ile aramızda geçen tek macera budur.

7. Geçdi MU'İDÎ kendüden olup gedâ-yı ıışk
Her kim görürse dir başına pādşā budur

073.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Karşudan gün gibi ol meh kim 'iyān olmuş gelür
Āfet-i devrān ü āşüb-ı cihān olmuş gelür
- Bürқа' -i şeb-rengini açmış cemālinden yine
Şem' gibi her yaña āteş-feşān olmuş gelür
3. Şanma kim hınnā yakınmış bil ki sīmīn elleri
Kaṭl-i 'āşıkdan şafaḫ mānendi ḫan olmuş gelür
- Çeşm-i kāfir-kīş ile yağmā şalup dīn ehline
Fitne-i āḫir zamāndur kim 'iyān olmuş gelür
5. Ğonçe gibi açılıp giymiş gülistānī ḫabā
Bu cemāl ü ḫüsn ile bir dil-sitān olmuş gelür
- Niçe olmasun 'imāret sīne şehristānı kim
Derd ü endūh ü belā bir kārbān olmuş gelür
7. İy MU'İDÎ cüst ü cū kılmağa gönülüm ḡā'ibin
Dide mülkünden yaşum biḡ biḡ revān olmuş gelür

⁷ Mu'îdi kendinden geçip aşk kölesi oldu. Onu kim görse kendi kendinin padişahıdır der.

G. 073 BN : 14^b-15^a

¹ O ay [gibi güzel sevgili], karşıdan güneş gibi parlayarak zamanın güzeli ve cihanın kargaşası olmuş geliyor.

² Yüzündeki siyah renkli peçeyi kaldırmış, mum gibi her tarafa ışık saçarak gelmektedir.

³ [Sevgili] gümüşe [gibi beyaz] ellerine kına yakmış zannetme, [elleri] aşığı öldürdüğü için şafak gibi [kızıl renkli] kana bulanmıştır.

⁴ [O sevgili], merhametsiz gözleriyle dindarların dinini yağmalamaktadır. [Sanki] dünyanın son günlerinin felaketi gibi çıkmış gelmektedir.

⁵ [Sevgili] gonca gibi açılıp kırmızılar giymiş, yüzü ve güzelliğiyle gönülleri almaya gelmektedir.

⁶ Dert, keder ve bela bir kervan olup gelmektedir. [Artık] gönül şehri nasıl bayındır hale gelmesin ki.

⁷ A Mu'îdi! Binlerce gözyaşım, kayıp gönlümü arayıp sormak için gözden akıp durmaktadır.

074.

Mef'ülü mefâ' ilü mefâ' ilü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Cân virdügimi hecr ile cānāne disünler
Ben mūra olan zülmi Süleymān'e disünler

İy gamzesi kāfir beni öldür ki görüp il
Hayf oldu yazuklar bu müselmāne disünler

3. Bir dem gam ü derd olmayıcağ sīneden eksük
Derd ehli maḥaldür aña gam-ḥāne disünler

Bī-gāneye çün meyl ider ol şüh-ı cefā-ḥū
Yārāna diñüz kim baña bī-gāne disünler

5. Göñlüm tolaşur silsile-i zülfüne gāyet
Olmış bu da sevdā ile dīvāne disünler

Vaşf-ı lebün ol vech ile rengin ideyin kim
Sābāş bu nazmuma güher-efşāne disünler

7. Sūz ile sözüñ meclisi germ itdi MU'İDİ
Şi' ri dimege şöylece mestāne disünler

075.

Mef'ülü fā' ilātü mefâ' ilü fā' ilün

Muzārī -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Şol dem ki dīdeden leb-i la' lüñ nihān olur
Nüş itdügim zülāl ise içimde ḡan olur

G. 074 BN: 15^a-15^b

¹ Ayrılık acısı ile can verdiğimi sevgiliye söylesinler, benim gibi bir karıncanın gördüğü eziyeti Süleyman'a söylesinler.

² A kafir yan bakışlı [sevgili]! Beni öldür ki görenler “eyvah bu müslümana yazık oldu” desinler.

³ Sineden dert ve keder bir an olsun eksik olmadığı için dertlilerin oraya dert evi demeleri uygundur.

⁴ O cefakar güzel, tanıdıklarına ilgi gösterdiği için dostlara söyleyin de [ona] benim yabancı olduğumu söylesinler.

⁵ Gönlüm saçının zincirine çokca dolaştığı için [ona] “bu da sevda yüzünden çıldırmış” desinler.

⁶ Dudağının vasıflarını öylesine renkli [hayallerle] anlatayım ki inci gibi dizdiğim bu şiirime “aferin” desinler.

⁷ [A] Mu'idi! Şiirlerin, yakıcılığı ile meclisi öylesine hararetlendirdi ki [dinleyenler] “demek ki [onun] şiiri bu kadar sarhoş edici imiş” dediler.

G. 075 BN : 15^b

¹ [Sevgilim!] Dudağın gözden uzak olunca içtiğim su tatlı bile olsa içimde kana dönüşür.

Her cām-ı mey ki bezm-i firākuḅda nūş idem
Hūn-āb olup yaşumla gözümde revān olur

3. Tutsam dehānum incinür āşüfte dil velī
Gelsem fiġāna rāz-ı nihānum 'iyān olur

Ehl-i kerāmetem ki ruḅuḅ ḅasreti ile
ḅan aġladuḅca her ḅarafum ġülsitān olur

5. Yüz fitne şaldı mülk-i dile bir nazarda yār
Gör niçe ġamzekār ü ne şūḅ-ı cihān olur

Pīr ü cüvāna meyl ide mi şol kimesne kim
Yoldaşı 'aġl-ı pīr ile baḅt-ı cüvān olur

7. Yüzüḅ görüp MU'İDÎ lebüḅ rāzın aḅladı
Zirā ki ḅab' -ı pāki olan ḅurdedān olur

076.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Bir meh-i nā-mihr içün dil şöyle ser-gerdān olur
Dōstlar ḅālüm görüp aġlar a' dū ḅandān olur

La' l-i meygūnuḅ aḅup derd ile ḅan aġlar gözüm
Bezm içinde her ḅaçan sākī ḅadeḅ-gerdān olur

3. Çekme ġamzeḅ ḅaçerini iki de bir cān üstine
Kim dūşer dīvāne ġöḅlüm ortada bir ḅan olur

² Ayrılıġının meclisinde içtiġim her kadeḅ şarap kanlı su olup gözümde [yaş olarak] akar.

³ Dilimi tutsam çılgın gönlüm incinir ama feryada başladığımda da gizli sırlarım ortaya çıkar.

⁴ Keramet sahibiyim zira yanağının hasreti ile kan aġladıkça her yanım gül bahçesine dönmektedir.

⁵ Sevgili, bir bakışıyla gönül ülkesinde yüz fitne çıkardı. [Onun] nasıl bir yan bakış attığına ve nasıl bir dünya güzeli olduğuna bak.

⁶ Yoldaşı olgun bir akıl ile genç bir talih olan o kişi yaşlı ve gence meyleder mi?

⁷ Mu'idi yüzünü görüp dudağının sırrını anladı. [Ne de olsa] temiz yaradılışlı olanın sezgileri güçlü olur.

G. 076 BN : 29^a-29^b

¹ Vefasız bir ay [yüzlü güzel] için gönlün başı öylesine döner ki halimi gören dostlar aġlar, düşman ise güler.

² Saki mecliste ne zaman kadehi döndürse gözüm, şarap gibi kırmızı dudağımı hatırlayıp dert ile kanlı göz yaş döker.

³ Yan bakış haçerini iki de bir [aşıkların] canı üstüne çekme. Çünkü deli gönlüm ortaya düşerse [arada] kan olur.

Öldürem dîrsin velî ‘ahdüñe kılmazsın vefâ
Çäre ne meh-päreler bî-‘ahd ü bî-peymân olur

5. Zülfün ucın kesdüğüñce girye itsem tañ degül
Gâh olur kim gökde bulut yoğ iken bārān olur

Şihhat anıma iy tabīb-i cān ü dil billāh kim
‘Aşık-ı bīmāre derdüñ māye-i dermān olur

7. İy MU‘İDİ sev severseñ ol semen-sīmāyı kim
Gülse güller açılır ‘ālem bahāristān olur

077.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Lebleri cān-bağş olan şūhūñ gözi hūn-rīz olur
Hāğ bağışlasun ne şīrīnkār ü şūr-engīz olur

Veh ne şīrīndür leb-i la‘lūñ ki nā-geh bir gedā
Büsesin alsa cihāna hūkm ider Pervīz olur

3. Bilmezem ne sihr okur cāzū gözün iy māh kim
Katlūme her kirpiğün bir hañçer-i ser-tīz olur

Yār yolında ölmeden vehm ider şanmañ beni
Cān şaķıñduğım bu kim vaķtinde dest-āvīz olur

5. İnce bilūñsüz MU‘İDİ yandūğıçün odlara
Her gāzel kim diye pūr-süz ü hayāl-engīz olur

⁴ Öldüreceğim diyorsun ama sözünde durmuyorsun. Ama ne çare, ay parçası [gibi güzel sevgililer] söz ve yeminlerinde durmazlar [ki].

⁵ [Sevgilim!] Saçının ucunu kestikçe ağlasam şaşılmaz, bazen gökde bulut yokken de yağmur yağar.

⁶ A gönül ve can hekimi! Bana sıhhat sözü etme, vallahi hasta aşığım derdi derman mayasıdır.

⁷ A Mu‘idi! Seversen o yasemin yüzlü [güzeli] sev. Çünkü [o] gülünce güller açılır, dünya ilk bahar mevsimine döner.

G. 077 BN: 28^b

¹ Dudakları can bağışlayan güzelin gözleri kan dökücü olur. Öyle şirin öyle fitneci olur ki Allah bağışlasın!

² Dudağın öylesine tatlıdır ki ondan öpücük alan bir köle cihana hükmeden Perviz olur.

³ A ay [gibi güzel sevgili]! Büyücü gözlerin nasıl bir sihir yapıyor ki her kirpiğin beni öldürmek için keskin bir hañçer oluyor bilmiyorum.

⁴ Beni, sevgilinin uğrunda ölmekten korkuyor sanmayın; onu vakti geldiğinde hediye olarak sunmak üzere saklıyorum.

⁵ Mu‘idi ince belinden ayrı [kalarak] ateşlerde yandığı için hangi gazeli söylese yakıcı ve hayallerle dolu olur.

078.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'Âşık oldum şevk-i hüsnünde gözüm giryân olur
Nev-bahâr eyyâmıdır şimdengirü bârân olur

Burc-ı ğamda kevkeb-i eşküm kırânın seyr idüp
Yazdı taqvîme müneccimler bu seyl tûfân olur

3. Mâye-i cândur disem 'ayb itme sâkî bâdeye
Zehr ise la' lûğ deminden çeşme-i hayvân olur

Öyle oldum kim zenaḥdānuḡla zülfün görmesem
Göz ü göñlüm kararup 'âlem baña zindân olur

5. Ben niçe medḡ idem ol hūr-ı perî-ruḡsârı kim
'Aḡl anuḡ hüsninde vâlih nâḡıḡa ḡayrân olur

Bir vefâ bulmaz ğamından yıkılıpudur ḡâḡırum
Pâdşâḡ zâlim olunca memleket vîrân olur

7. 'İd-i vaşluḡ ârzü eyler MU'İDÎ dem-be-dem
Ka'be-i küyuḡda bir gün ḡorḡaram ḡurbân olur

079.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Cân gibi la' lûğ ḡaçan kim dîdeden pinhân olur
Her ḡadeḡ kim nüş idem ğamdan içinde ḡan olur

G. 078 BN : 29^a

¹ [Sana] aşık olduğumdan beri güzelliğinin aşkıyla ağlıyorum. İlk bahar günleri gelmiştir, bundan sonra [elbette] yağmur yağar.

² Yıldız bilimciler, gam yıldızlarının kümesinde gözyaşı yıldızlarımın yakınlığını görünce bu sel tufan olur diyerek takvime kaydettiler.

³ Sâki! Şaraba, can mayasıdır dersem ayıplama [çünkü] dudağın zehir ise onun kanı ölümsüzlük suyuna benzer.

⁴ Öyle bir hale geldim ki, çenen ve saçını görmesem gözüm, gönlüm kararır, dünya bana zindan olur.

⁵ Ben o peri [gibi güzel] yüzü nasıl öveyim ki, onun güzelliği karşısında akıl şaşırır, dil hayretten tutulur.

⁶ Zihnim, [sevgiliden] bir vefa görmediği için [onun] gamıyla yıkılmıştır. [Bilinir ki] padişah zalim olunca ülke harap olur.

⁷ Mu'îdi sürekli [sana] kavuşma bayramını istemektedir. Mahallenin Ka'besinde bir gün kurban olmasından korkuyorum.

G. 079 Mecmû'a S₁₀ : 93^b ; *Gazelin 3. beyiti BN nüshasında yer alan G. 76/3 ile aynı.*

¹ [Sevgilim!] Dudağımın, can gibi gözden saklı olduğu zamanlarda [o] gam ile hangi kadehi içsem içindeki bana kan [gibi] gelir.

Âşnâlıklar virür her gördüğü bî-gâneye
Allâh Allâh ol perî-peyker ne hoş insân olur

3. Çekme gamzeñ hançerin iki de bir cân üstine
Kim düşer dîvâne gönlüm ara yirde kan olur

Çün sa'âdet sehmîdür tîrüh naşîb olur diyü
Kaşlaruñ yayın görüp cân ile dil kurbân olur

5. İy MU'İDÎ bilmezem hâlüm kime vaşf eyleyem
Söylesem esrâr-ı ışkum dinleyen hayrân olur

080.

Mef' ulü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün

Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Kanlu yaşum ki âteş-i hecründe cû olur
Âhîr hevâ yolında baña âb-rû olur

Dün toğdı dünla bu idi mâh-ı münîri gör
Mîhr-i ruhuñla geldi bugün rû-be-rû olur

3. Cevr ü cefâñı çekmege hep kâ'ilüz velî
İy tıfl-ı nev-resîde şağın şoñra hû olur

Hüsnün teferrücinde saçuñ gam virür dile
Bayram gün aħşam olsa kişi kayğulu olur

5. Bir yaña zülf-i dilber ü bir yaña bend-i gam
Yâ Rab arada n'eylesün âdem delü olur

² Allah, Allah! O peri yüzlü [güzel], her gördüğü yabancıya tanışıklık gösteren ne hoş bir insandır.

³ Yan bakış hançerini iki de bir [aşıkların] canı üstüne çekme. Çünkü deli gönlüm ortaya düşerse [arada] kan olur.

⁴ Can ve gönül, [bir] mutluluk oku olan kaşlarının yayını görüp [o] ok [belki] nasip olur diyerek [ona] kurban olurlar.

⁵ A Mu'îdî! Aşkımın sırlarını kime anlatsam kendinden geçer; [bu yüzden] halimi kime anlatacağımı bilmiyorum.

G. 080 Mecmû'a M₂:90^a

¹ [Sevgilim!] Ayrılığının ateşi ile ırmak gibi akan kanlı [göz] yaşlarım sonunda aşk yolunda yüzümü aklar.

² Dün [gece] alçaklarda doğan parlak aya bak; bugün yanağının güneşiyle yüz yüze geldi.

³ A yeni yetme çocuk! Senin cefa ve çileni çekmeye her zaman razıyız ama dikkat et de bu [sende] alışkanlık olmasın.

⁴ Güzelliğini seyrederken saçların gönlümü kederlendirir zîrâ bayram günün [sona ererek] akşam olması kişiyi üzer.

⁵ Allah'ım! Bir yanda sevgilinin saçı diğer yanda gam bağı [varken] insanoğlu ne yapsın, arada deli olur.

Ğam çekmek ile ʿāşıkā naķş ire Őanmađıl
Yandukça āteŐ [üzre] dağı zer eyü olur

7. Dirgür MU'İDÎ-ĥasteyi bir bŭse Şu virŭp
Ya cānın al didŭm gŭlerek didi bu olur

081.

Fā'ilātŭn fā'ilātŭn fā'ilātŭn fā'ilŭn

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ÇeŐmŭne gerçi egilŭp fitneyi kaş açdurur
Kirpiđŭn ĥançer Şunup ol meste ŐavaŐ açdurur

Dāne-i tesbĭĥ ile miĥrāb ũ mescid kŭŐesin
Zāhid-i bĭ-çāreye ol gŭz ile kaş açdurur

3. ʿIŐķ Őaĥrāsında zŭlfŭn gŭŐŐasuz Őomaz beni
Ķorĥulu yolda kişiye gice yoldaŐ açdurur

Ruĥlaruĥ gŭlzār-ı cennet olduđiçŭn ĥŭsn ile
Cāna sevdā-yı ser-i zŭlfŭn uzun yaş açdurur

5. Dil Şorar yaŐdanmađ içŭn iŐiđŭn taŐın baĥa
Āferĭn ʿaĥlına kim dĭvāneye taş açdurur

Ehl-i ma' nā Őŭretā her Őŭĥa meyl eyler velĭ
Cān fedā Şol naķŐa kim gŭrdŭkce naķķāŐ açdurur

7. Şem' veş pervānedŭr cānā MU'İDÎ yanmağa
N'eylesŭn Őevķŭn aĥa ne cān ũ ne baş açdurur

⁶ Ķam çektikçe aŐıktan birŐeyler eksilir sanma; altın ateşte yandıkça daha kıymetli olur.

⁷ "Hasta Mu'idi'ye ya bir Őpŭcŭk vererek iyileŐtir ya da canını al" dedim. Gŭlerek, "işte bu olur" dedi.

G. 081 BN : 16^a

¹ [Sevgilim!] Gŭzŭnŭn ũzerine eğilerek ona fitneyi Őđreten kaŐlarındır ama kirpiğin de o sarhoşa ĥançer vererek savaŐmayı Őđretmektedir.

² O çaresiz sofuya tesbih tanesi ile mihrap ve mescid kŭŐesini hatırlatan o gŭz ile kaŐtır.

³ [Sevgilim!] Gecenin, korkulu yolda kişiye yol arkadaşı aratması gibi Őaçın da aŐķ çŭlŭnde beni dertsiz bırakmaz.

⁴ Yanakların, gŭzellikte cennetin gŭlbahçesine benzediği için Őaçlarının ucunun sevdası cana uzun Őmrŭ hatırlatır.

⁵ Gŭnŭl bana, yaslanmak için ayağının taşının [nerede olduğunu] sorar. [Onun, aŐķ yŭzŭnden] deliye dŭnene taşı hatırlatan aĥlına bravo!

⁶ Manadan anlayanlar gŭrŭnŭŐte her gŭzele ilgi gŭsterirler ama baktıkça nakkaŐına "helal olsun" dedirten onakŐa can feda olsun.

⁷ Sevgilim! Mu'idi' yanmak için mumun pervanesi gibi [heveslidir]. AŞkın onda ne can ne de baş kaygısı bırakmıŐtır. Elinden ne gelir?

082.

Mef' ulü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün

Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Şîrîn lebün ki büsede cāndan ḥaber virür
Cevr ile cānum acıdur andan ḥaber virür

Kānlu yaşum ki her biri bir la' l-pāredür
Kūh-ı ğamuḡda göñlüme kāndan ḥaber virür
3. Güllerle dīde gülşeni zeyn oldı ser-be-ser
Benżüm egerçi berg-i ḥazāndan ḥaber virür

Şol kim ḥamīde-ḳadd olup eyler hemīşe āh
Meydān-ı ğamda tır ü kemāndan ḥaber virür
5. Öldürdüğüne ğam yimezem çünki leblerün
Āb-ı ḥayvān ü çeşme-i cāndan ḥaber virür

Sābāş ol ' izār ü leb ü ḳadd-i yāre kim
Tūbā vü Selsebil ü cināndan ḥaber virür
7. Şeh-bāz-ı zülfün ile göñül murġı yār olup
Şeh devletinde emn ü emāndan ḥaber virür

Düşīze şanma çerḫi be-ġāyet ' acüzedür
Bir söyledüp göre ne zemāndan ḥaber virür
9. Pîr oldı maḥabbet ile MU' İDİ velī yine
Bir gül yanaḳlu tāze cüvāndan ḥaber virür

G. 082 BN : 16^a-16^b

- ¹ [Sevgilim!] Tatlı dudağın öpüşleriyle can bağışlar [ama] eziyet ederek canımı acıtıp [bana yine] canı hatırlatır.
- ² Her biri bir la'l parçasına [benzeyen] kanlı yaşların keder dağında gönlüme maden kaynağının yerini bildirir.
- ³ Gözün gülbahçesi baştan başa güllerle süslendi. Benzim ise sonbahar yaprağını hatırlatmaktadır.
- ⁴ Boyu bükülüp durmadan ah eden o kişi keder meydanında ok ve yaydan bir iz gibidir.
- ⁵ Dudaklarının beni öldürdüğüne üzülmem çünkü [o dudaklar] ölümsüzlük suyu ve can çeşmesi gibidir.
- ⁶ Sevgilinin yanağı, dudağı ve boyunu taktir et çünkü [onlar] Tuba, Selsebil ve cennetten bir iz gibidir.
- ⁷ Saçının doğanı ile gönül kuşu arkadaş olduğundan beri şahın devletinde emniyet ve güvenden dem vurur.
- ⁸ Feleği genç bir bakire zannetme, oldukça yaşlı bir kocakarıdır. Bir söylet de bu zamandan ne haberler vereceğini gör.
- ⁹ Mu'idi aşk yüzünden ihtiyarladı ama hala gül yanaklı bir yeni yetme gibi davranmaktadır.

083.

Mef' ulü fâ' ilâtün mef' ulü fâ' ilâtün

Muzârî -- + / - + -- / - - + / - + --

1. Bezm-i cefâda la' lûñ ne cām-ı cān-fezādur
Kim āb-ı Hızır'ın ansuz 'ömri günü qaradur

Gerçi saña giribān olmağ diler meh-i nev
Haddini bilmez ol kim daği yeñi yağadur

3. Terk eylemek olurdu ol māh mihrin ammā
Sevdā-yı zülfi dilde bir kâfirî binādur

Yār ol hevādudur kim el şunup ala cānum
Cān bu şafādudur kim el şunsa merhabādur

5. Mümkin degüldür iy dil irmek vişāle bāri
Ol aña āšnā kim yār ile āšnādur

'Āşıkda bīm-i düşmen düşmende jeng-i 'āşık
Her bir kişiye bakşan bir derde mübtelādur

7. Yolında iy MU'İDÎ şol bî-vefānuñ ol kim
Bir ḥandesine biñ biñ cān ü cihān fedādur

084.

Fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + -

1. Cām-ı şevküñ ki beni bende iken cān eyler
Dile derd ü ğamuñı māye-i dermān eyler

G. 083 BN : 16^b

¹ Dudağın, cefa meclisinde cana öylesine ferahlık veren bir kadehtir ki o olmadan Hızır'ın [ölümsüzlük] suyunun bütün bir ömrü karanlıktır.

² Hilal, senin için yakasını parçalamak ister ama o, buna kalkışamayacak bir haddini bilmezdir [aldırma].

³ O ay [gibi güzel sevgilinin] aşkı terk edilebilirdi ama [onun] saçının sevdası gönülde kara bir bina olarak durmaktadır.

⁴ Sevgili, elini uzatarak canımı alma hevesindedir. Can ise [onun] uzattığı eli merhaba kadehi sayıp mutlu olmaktadır.

⁵ A gönül! Sevgiliye kavuşmak mümkün değildir. Bari o sevgiliyle dost olanı tanı.

⁶ Aşıktaki düşman korkusu, düşmanda aşık kını [vardır]. [Yani] her kime baksan bir derde tutulmuştur.

⁷ A Mu'idi! O vefasız [güzelin] bir gülüşüne bin can ve cihanı feda et.

G. 084 BN : 16^b-17^a

¹ [Sevgilim!] Aşkınım kadehi beni köle iken [seninle] dost eder, [senin yüzünden] çekilen derd [de benim] iyileşmem için maya olur.

İşigün̄de giceler şub̄h dek efḡān iderem
Bir ağız dimedū̄n ol haste vū şeydā eyler

3. Āferīn ol ruḥ ü gīsūya ki ‘aksi düşicek
Dil ü cān baġçesini pūr gül ü reyḥān eyler

Devr-i ruḥuḅda beni gözlerū̄n öldürdi begüm
Zulmi dīvānda yine ḳuluḅa a‘yān eyler

5. Yine bir şūḥ-ı perī-çihre güzel sevdüm kim
‘Aḳlumı gāret idüp göñlümi vīrān eyler

Ġamzesi ġamza şūru‘ eylese ādemler ölür
Çeşmi ḥışma gelicek laḥzada biḅ ḳan eyler

7. Tarz-ı nazm içre MU‘ĪDĪ ne ‘aceb buldı kemāl
Her ġazelde göresin şīve-i Selmān eyler

085.

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dūd-ı āhum dīdeden her laḥza tūfān yaġdurur
Esdüġince ḳarayil dirler ki bārān yaġdurur

Zühdümū̄n şehrin yıḳup yapar maḥabbet ḥānesin
Her nedāmet taşı kim üstüme devrān yaġdurur

3. Niçe yıllık ölüye cānlar baġışlar la‘l-i yār
Şan Mesihā’ dur ki sözde āb-ı ḥayvān yaġdurur

² Gece sabah oluncaya kadar eşiġinde inlediġim [halde] bir kere bile o hasta ve çılgın ne yapar demedin.

³ O, aksi düşünce gönül ve can bahçesini gül ve fesleġen ile dolduran yanak ve saça aferin.

⁴ [A] beyim! Yanaklarının çevresinde [iken] gözlerin beni öldürdü; [öyle görünüyor ki] yine meclisinde kullarına açıkca zulm etmekteisin.

⁵ Yine öyle peri yüzlü bir güzeli sevdim ki aklımı yağmalayıp gönlümü harap eder.

⁶ [Sevgilinin] yan bakışı fitneye başladığında aşıklar ölür, gözü öfke ile dolduğunda her an binlerce kan döker.

⁷ Mu‘îdi her gazelinde Selmān’ın üslubunu göstermektedir. [Onun], şiir sanatında nasıl bir olgunluġa eriştığıne bak.

G. 085 BN : 17^a

¹ Karayel esince yağmur yaġdırır dedikleri gibi ahımın dumanı da gözümden her vakit tufan [derecesinde yağmur] yaġdırmaktadır.

² Zamanın üstüme attığı her kınama taşı, ibadet şehrimi yıkarak aşk evi yapmaktadır.

³ Sevgilinin dudağı tek sözüyle ölümsüzlük suyu yaġdıran bir Mesih gibi binlerce yıllık ölüye can baġışlar.

Ağladur 'uşşâkın ol meh-pâre zülfin gizleyüp
Gökde bulut yoğ iken sihr ile bārān yağdurur

5. Dir gören zülfüñ hamında āh-ı 'āşık şu' lesin
Ejdehādur kim deminden nār-ı sūzān yağdurur

Yāre gibi gözlerüm kan dökdüğinden anla kim
Her tarafdan cāna ğamzeñ tır ü peykān yağdurur

7. Sāhır olmışdur MU'İDÎ nazm ile şā'ir degül
Ebr-i kilkinden cihāna dürr ü mercān yağdurur

086.

Mef'ülü mefā' ilün mef'ülü mefā' ilün

Hezec -- + / + --- / -- + / + ---

1. Ol kaş ile kirpik kim nāvek-figen olmışdur
Fitne buña şan' atdür cevri aña fenn olmışdur

Bir lāle-ruḡ āfetsüz öldüğüm için tenhā
Uşar penbe-i dāğ-ı ğam baña kefen olmışdur

3. İy sākī-i meh-peyker gül gibi getür sāger
'İşret demidür her yir yaşıl çemen olmışdur

Yüzün güline karşı gözin dikeli düşmen
İl içre anı görseñ niçe diken olmışdur

5. Gülzār-ı maḥabbetdür bu sīne kim içinde
Her tır-i ciğer-dūzuñ bir nārven olmışdur

⁴ O ay parçası [gibi güzel sevgili], saçını gizleyerek aşıkların ağlattığında gökte bulut yokken sihir ile yağmur yağdırdığını [sanırsın.]

⁵ [Sevgilim!] Saçının kıvrımında aşığın ahının ateşini gören, [onu] nefesinden yakıcı ateş yağdıran bir ejderha sanır.

⁶ [Sevgilim!] Yan bakışının cana her taraftan ok ve temren yağdırdığını gözlerimin yara gibi kan dökmesinden anla.

⁷ Mu'îdî, yazdığı şiirlerle şair değil, kaleminin bulutundan dünyaya inci ve mercan yağdıran bir büyücü olmuştur.

G. 086 BN :17^b

¹ O kaş ile kirpik ok atmakta [usta] olduğu için fitne onun hüneri, cefa ise ilmi olmuştur.

² Bir lale [gibi kırmızı] yanaklı güzelin yokluğunda kimsesizce öldüğüm için keder yarasının pamuğu beni sararak kefenim olmuştur.

³ A ay yüzlü saki! Gül gibi kadehi getir [çünkü] eğlence vakti gelmiş, [görünen] her yer yeşillenmiştir.

⁴ [Sevgilim!] Düşman, yüzünün gülüne göz diktiğinden beri halk içinde onun nasıl bir diken olduğunu görmelisin.

⁵ [Sevgilim!] Bu göğüs aşkın gülbahçesi olduğu için ciğere batan her okun [orada bir] karaağaç olmuştur.

Gâh oda şalar zülfün seccâde gehî şuya
Kâfirde kerâmetler yâ Rab neden olmuşdur

7. Var ise ısırmışdur la' lüñi MU' İDİ kim
Şir'in idüp eş' arın şekker-şiken olmuşdur

087.

Mef' ulü mefâ' ilün mef' ulü mefâ' ilün

Hezec -- + / + --- / -- + / + ---

1. Tâ çihre-i handānuñ berg-i semen olmuşdur
Gülzâr-ı cemālünde hañtuñ çemen olmuşdur

Her ' aşık-ı şürîde bir bañr-i kerâmetdür
Kim gözlerinüñ yaşı dürr-i ' Aden olmuşdur

3. Şüfî dime mañşerde nāmuñ siyeh olur kim
Ağ olduğına yüzüm şāhid kefen olmuşdur

Seccâdesini zülfün od üzre döşer dā'im
Kâfirde kerâmetler yâ Rab neden olmuşdur

5. Kimden sebağ almışdur ol şüh-ı cefâ-pîşe
Kim mekteb-i hüsn içre cevraña fen olmuşdur

Mülk-i Hoten'e beñzer dîvân-ı MU' İDİ kim
Hañt-ı gâzeli anda misk-i Hoten olmuşdur

⁶ Saçın bazen ateşe bazen de suya seccade salma [kerameti göstermektedir]. Allahım! Kafirin böyle karemetlere sahip olmasına sebep nedir?

⁷ [Sevgilim!] Mu'îdi sanki senin dudağını ısırmış gibi şiirini şekerle doldurup tatlandırmıştır.

G. 087 PBM T₁: 182^b, ENM N₁: 134^b, ENM N₂:136^a, ENM T₂: 156^a, ENM V: 185^b, Mecmû'a S₉: 111^a

¹ [Sevgilim!] Gülen yüzün yasemin yaprağına benzediğinden beri yüzünün gülbahçesindeki ayva tüylerin de [o bahçenin] çimenliği olmuştur.

² [Aşıkların] gözlerinden [akan her damla] yaş Aden incisi [kadar değerli olduğu] için her perişan aşık [adeta] bir keramet denizidir.

^{2b} gözlerinüñ : gözlerinüñ V

³ [A] sofu! Mañşerde "yüzün kara olacak" deyip durma, kefenim yüzümün ak olacağına şahididir.

^{3b} ağ : ağ V

⁴ Saçların, seccadesini her daim ateş üzerine serer. Allah'ım! Kafirin böyle karemetlere sahip olmasına sebep nedir?

⁵ O cefakar güzel acaba kimden ders almıştır ki güzellik mektebinde cefa ilmini tahsil etmiştir?

^{5a} şüh : hüsn N₁, N₂, V

⁶ Mu'îdi'nin divanı [adeta] Hoten ülkesidir çünkü gazellerinin mürekkebi Hoten'in güzel kokusu [gibi mis kokular saçmaktadır].

^{6b} misk : mülk N₁, N₂, V

088.

Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Hezec + - - - / + - - - / + - -

1. Yaşum gülzâr-ı ğamda āba beñzer
Dü-tâdur kâmetüm tölâba beñzer

Ne hoşdur lebleründe hâl-i müşgîn
Ki beñlenmiş güzel 'unnâba beñzer
3. Yüzüm üstinde naqş-ı kebkeb-i yâr
Zer üzre yazılan elķâba beñzer

Lebün yâķût ya ķût-ı revândur
Dişün la' l içre dürr-i nâba beñzer
5. Dem-â-dem kanlara ğarķ olduğiçün
Gözüm bir lâle-i sîr-âba beñzer

Gehî eyyâm-ı vuşlat ğâh fûrķat

Bu dünyâ iy MU'İDÎ h'âba beñzer

7. Bu elfâz içreki ma' nâ-yı rengîn
Ķarâñü gicede mehtâba beñzer

089.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Başda her sevdâ ki var bu zülf-i ser-keşden çıkar
İy niçe aşüfte ol sevdâ ile başdan çıkar

Tâb-ı hüsnuñden zühür itse ' aceb olmaz haţun
Düd kim peydâ olur elbette âteşden çıkar

G. 088 BN :17^b-18^a

- ¹ Göz yaşım keder gülbağçesinde suya, ikiye bükülen boyum [ise] o suyu döndüren çarka benzer.
- ² [Sevgilim!] Dudağımın [kenarında] benekli bir üzüm benzeyen mis kokulu benlerin ne güzeldir!
- ³ Sevgilinin, yüzümün üstüne düşen ayakkabı çivisinin nakışı, altın üzerine yazılan ünvana benzer.
- ⁴ Dudağın [ya] yakut ya da ruhun gıdasıdır. Dişin [ise] la' l içindeki saf inciye benzer.
- ⁵ Gözüm her an kanlara battığı için suya kanmış [taze] bir laleye benzer.
- ⁶ [A] Mu'îdi! Bazen kavuşma günleri bazen de ayrılık ile bu dünya [bir] rüyaya benzer.
- ⁷ Bu sözler içindeki renkli manalar, karanlık gecede ki mehtâba benzer.

G. 089 BN :18^a

- ¹ Sevgilim! Başa gelen her sevdanın sebebi bu dik başlı saçtır. [Aşk yüzünden] çılgına dönmüşlerin nicesi bu sevda ile baştan çıkmışlardır.
- ² [Yanağındaki] ayva tüylerin, güzelliğinin harareti ile ortaya çıksa şaşılmaz, [zira] duman elbette ateş olan yerden çıkar.

3. La' lüğe kaşdın görüp kaṭ' eyledüñ gīsularuñ
San Süleymān ḥātemidür el şunan başdan çıkar

Bir eşerdür tağda sūz-ı dil-i Ferhād'dan [kalan]
Tīşe-i ḍarb ile āteş-pāre kim taşdan çıkar

5. Çeşm-i dilberdür MU' İDİ rāz-ı ' ışkı fāş iden
Fitneye bā' iş cezā ol türk-i ser-ḥoşdan çıkar

090.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Her ne kāfirlik ki var bu zülf-i ser-keşden çıkar
Bī-günehdür ḥaṭṭuñ ol miskīni āteşden çıkar

Ḳorqusuz başdur ṭolanan genc-i ḥüsnüñ iy perī
Ejdehālar bekler anı el şunan başdan çıkar

3. Kākülün şol ' anbere beñzer ki şu üzre yüzer
Ḥaṭṭuñ ol dūd-ı ' abirāsā ki āteşden çıkar

Umar isem yiridür ḥaṭṭuñla göñlüñden vefā
Bu cihāndur gül dikenden la' l-i ter taşdan çıkar

5. İy MU' İDİ yüzi ög yārün ḳo zülfi ḳışşasın
Gel beyāz it nazmuñı ḥaṭṭ-ı müşevveşden çıkar

³ [Sevgilim!] Saçlarının, dudağına kast ettiğini görüp [onları] kestir. [O saçlar], sanki Süleyman'ın el süreni baştan çıkaran mührüdür.

⁴ Kazma darbeleri ile taşdan çıkan her ateş parçası, dağda Ferhad'ın gönlünün ateşinden bir izdir.

⁵ [A] Mu'idi! Aşk sırrını ortaya döken, gönül alan sevgilinin gözüdür. Fitneye sebep olan [da] o sarhoş türkten başkası değildir.

G. 090 BN :18^a-18^b, PBM T₁:150^a

¹ Varolan her kafirliğin sebebi bu dik başlı saçtır. [Yanağındaki] ayva tüyün günahsızdır, o zavallıyı ateşden kurtar.

² A peri! Güzelliğinin hazinesini dolanan baş korkusuzdur. [Halbuki o hazineyi] yılanlar korumaktadır, ona el süren yok olur.

³ Kakhülün su üzerinde yüzen mis kokuya benzer, [yanağındaki] ayva tüylerin [ise] ateşden çıkan güzel bir kokunun dumanıdır.

⁴ Ayva tüyünden ve gönlünden vefa beklersem yeridir. [Çünkü] bu öyle bir dünyadır ki gül dikenden halis la'l [ise] taşdan çıkmaktadır.

⁵ A Mu'idi! O sevgilinin saçının hikayesini bırak da yüzünü öv. [Böylece] şiiririni müsveddeden temize çek.

091.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Çeşm-i şūḥuḥ ile mest ü ser-girān olmuş yatur
Kim bu ğamdan niçe 'āşık nā-tüvān olmuş yatur

Ķande bilsün giceler ḥāk içre ğaltān olduğım
Ol ki zer pisterde bir genc-i nihān olmuş yatur

3. Ḥaste-dil tīg-i hevādan şöyle mecrūḥ oldu kim
Lāleveş başdan ayaĝa cismi ḵan olmuş yatur

İstedüğim zülf ü çeşmüñdür vegerni sebzede
Sünbül ü nerges döşenmiş rāygān olmuş yatur

5. Bilmezem n'eyler MU'İDÎ sevdüğün inkār idüp
Ḥasb-i ḥālî gün gibi çüñkim 'iyān olmuş yatur

092.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Reh-i 'ışķa ḥarc idersem n'ola naḵd-i cān benümdür
Beni kendü ḥālüme ḵoḅ size ne ziyān benümdür

Oķa dikmiş idi gerçi beni ḵaşlaruḅ kemānı
Dile zaḥm urınca ğamzeḅ didi kim nişān benümdür

3. N'ola ḵanlı ḵanlı yaşlar döküp itsem āḥ ü nāle
Beni yaḵduḅ ol görinen şerer ü duḥān benümdür

G. 091 BN :18^b

- ¹ [Sevgilim!] Pek çok aşık, güzel gözlerin [yüzünden] sarhoştur ve başı dönmüş halde dermansız yatmaktadır.
² O [sevgili] altın yatakta gizli bir hazine gibi yatmakta iken geceler [boyunca] toprak içinde yuvarlandığımı nereden bilsin?
³ Hasta gönül aşk oku ile öylesine yaralandı ki vücudu lale gibi baştan aşağı kanlanmış yatmaktadır.
⁴ [Sevgilim!] Saçımı ve gözünü arzuluyorum aksi taktirde sünbül ve nergis çimenlikte bolca bulunmaktadır.
⁵ Mu'îdî, [sevgili ile] görüşmeleri gün gibi ortada iken sevdiğini neden inkar ediyor, bilmiyorum.

G. 092 BN :18^b-19^a

- ¹ Can paramı aşk uğruna sarfetsem ne olur ki [can parası] benimdir; beni kendi halime bırakın, zarar benimdir size ne?
² Yay kaşların beni oklara hedef etmişti [ama] yan bakış okun gönülde yaralar açınca "bu benim nişanımdır" dedi.
³ [Sevgilim!] Beni yaktın; [artık] kanlı kanlı gözyaşları dökerek ağlayıp inlesem şaşma, zira o görünen kıvılcım da duman da benimdir.

Göricek tîre-i bahtum saña rüşen olsun ol kim
Aşılıp saçun da kalan dil-i nâ-tüvân benümdür

5. Dehenün ki bûseye cân alup itmiş idi gıybet
Lebüne didüm eyitdi yime gam zimân benümdür

Yoğ iken menâl ü mālüm kuluñ olalı kapun da
Sevinüp açıldı gönlüm şanasın cihân benümdür

7. Bu çemende ben MU‘İDÎ o şikeste bülbülem kim
Giceler gözün den uyhu uçrılan fiğân benümdür

093.

Fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Habbeye şaymayup eşküm zer diler cānāneler
Veh ki hîçe gitdi bunca güher-i yek-dāneler

Her yaña müşgîn eser bād-ı şabā beñzer yine
Şubh-dem ol meh turup sünbül saçını şāneler

3. Vehm ider dilde perîveşler hayālinden hıred
N’eylesün kim yalıñuz olmaz bilür vîrāneler

Şem‘ meydāna geçüp çekdükce tiğ-i tābnāk
Perri perrinden öñürdür varmağa pervāneler

5. La‘l-i meygūnuñ kadeh şunmazsa iy sākî müdām
Ser-girān olmağ neden şol gamze-i mestāneler

⁴ Kara bahtımı görünce saçında asılıp kalan dermansız aşığın ben olduğumu anla.

⁵ Ağzın, bir öpücük için aşıkların canını alıp suçu öpücüğün üzerine atmıştı; bunu dudağına söylediğimde “sen tasalanma bu bizim meselemizdir” dedi.

⁶ Malım mülküm yokken senin kapında kul olduğumdan beri gönlüm sanki dünya benimmiş gibi sevinip ferahladı.

⁷ Ben, bu çimenliğin [gönlü] kırık bülbülü Mu‘idi’yim. Gece vakti gözünden uyku kaçarak inleyen [de yine] benim.

G. 093 BN :19^a

¹ Sevgililer gözyaşımı kıymetli görmeyip altın istiyorlar, [demek ki] bunca iri parça inci boşa gitti, yazıklar olsun!

² O ay [gibi güzel sevgili], sabah vakti çıkarak sünbül saçlarını tarıyor olmalı ki sabah rüzgarı yine [her yere] güzel koku yayarak esmektedir.

³ Akıl, viranelerin tekin olmadığını bildiği için gönüldeki peri yüzlü [güzellerin] hayalinden korkar.

⁴ Mum, ortaya çıkarak parlak kılıcını çektiğçe, [o kılıca doğru önce] gitmek için pervanelerin bir kanadı diğerinin önüne geçer.

⁵ Sâki! Şarap [renkli] dudağın her dâim kadeh sunmuyorsa o sarhoş yan bakışın neden sürekli başı dönmektedir?

Κande bilsün ışk-ı Leylî ile Mecnûn hâletin
Şaçlaruñ zencîrine baş egmeyen dîvâneler

7. İy MU'İDÎ görmedüm Ferhâd ü Mecnûn'ı velî
Hâsb-i hâlümdür ser-â-ser yazduğım efsâneler

094.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gerçi biñ biñ derd ü hasret cân-ı ğam-perverdedür
La' lüñe şordum devâsın ŝekkerî-perverdedür

Ne şeker-senbüse ne perverde ister hâıırım
Çäre ne çünkim ıam' a la' l-i leb-i dilberdedür

3. Dîn ü dil yağmâ idüp kâfir gözün ğomaz beni
Şimdi tîğ almış eline kaçdı cân ü serdedür

Dîde vü dilden degül hâlî hayâlün bir nefes
Hızr'a beñzer kim revân geh baħr ü gâhî berdedür

5. Zülf-i yâre aŝılup cân vireli Mañŝür-ı dil
Raķŝ ider hândân olup ne gökdedür ne yirdedür

Her ne vaz' eyleser 'âşık ıa' n ider zâhid velî
Kendü ' aybın gözi görmez kim riyâsı perdedür

7. Gözleri yaşıyle zeyn olup MU'İDÎnün yüzi
Göricek ehl-i naħar didi yaraşur zerededür

⁶ [Sevgilim!] Saçının halkalarına baş eğmeyen çılğınlar Leylâ ile Mecnun aşkının ne olduğunu nereden bilsin?

⁷ A Mu'idi! Ferhad ve Mecnun'u görmedim ama yazdığım hikayeler baştan başa kendi başımdan geçenlerdir.

G. 094 BN :19^a-19^b

¹ [Sevgilim!] Gamlı canımda gerçi binlerce dert ve hasret vardır ama dudağına [bu derdin] devasını sorduğumda [bol] ŝekerli bir perverde tatlısı olduğunu söyledi.

² Zihnimden ne senbüse ne de perverde tatlısı geçer; çünkü asıl arzuladığım sevgilimin dudağıdır. Başka çare yok!

³ Dini ve gönlü yağmalayan kafir gözün beni bırakmaz. [Şimdi de] eline kılıç almış canımı ve başımı ele geçirmeye çalışmaktadır.

⁴ Gözden ve gönülden hayalin bir an eksik olmaz, [o hayal] sanki bazen karada bazen denizde yürüyen Hızr'dır.

⁵ Gönül Mansur'u sevgilinin saçına asılıp can verdiğinden beri yerde mi gökte mi olduğundan habersiz [ayakları yerden kesilircesine] kendinden geçmiş gülerak raks etmektedir.

⁶ Sofu, aşık her ne yapsa onu kınar ama iki yüzlülüğü gözünü perdelediği için kendi kusurlarını göremez.

⁷ Mu'idi'nin [akan] gözyaşlarıyla süslenen yüzünü gören arifler "güzel bir zerde tatlısıdır" dediler.

095.

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Câme-i sincâbî kim ol meh-likâ üstindedür
Ebr-i sîmîndür ki cism-i Muştafâ üstindedür

Hâtem üzre yazılı mühr-i Süleymân gibidür
Haṭṭ-ı reyḫânî ki la' l-i cân-fezâ üstindedür
3. Hey niçe gencînedür ḫüsn-i cihân-ârâ-yı dōst
Kim nigehbân olup iki ejdehâ üstindedür

Çenber-i zülfün ḡamından şorayın urḡanını
Beṅzer ol cân-bâze ki yiri hevâ üstindedür
5. Geh firâḡ olur MU'İDİye ḫavâle geh ecel
Dermendi gör ki biḡ dürlü belâ üstindedür

096.

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gerçi dün var idi bende bir ramaḡ cândan eşer
Âḫ kim hecrünle ḡalmadı bugün andan eşer

Dem-be-dem ḡan ile ṭolmazdı bıḡarı çeşmümün
Olmasa baḡrumda yir yir zaḫm-ı hicrândan eşer
3. Ağlar ise ehl-i dil ben derdmendi ağlasun
Kim ne zaḫmetden nişân vardır ne dermandan eşer

G. 095 PBM T₁:196^b, ENM N₁:95^a, ENM N₂:95^b, ENM T₂:110^b, ENM V:134^b.

¹ O ay yüzlü güzelin üzerindeki sincap kürkünden yapılmış elbise Mustafa'nın bedeni üzerindeki gümüş [renkli] bulut [gibidir].

^{1a} sincâbî : sîm-âb N₁, N₂, T₂, V

² [Sevgilinin] cana ferahlık veren dudağı üzerindeki mis kokulu ayva tüyü Süleyman'ın yüzük üzerine kazınmış mührü gibidir.

³ Sevgilinin cihanı süsleyen güzelliği nasıl bir hazinedir ki iki yılan üzerinde [oturmuş onun] beççiliğini yapmaktadır.

⁴ [Sevgilim!] Havada gösteri yapan bir canbaza benzeyen saçlarının ipini, [saç] halkalarının gamından sorayım.

⁵ Mu'îdi'yi bazen ayrılık bazen de ecel yoklar. O dertli [aşığın] nasıl da bin türlü belaya tutulduğuna bak.

G. 096 BN :19^b

¹ [Sevgilim!] Gerçi bende dün bir parça canlılık belirtisi vardı ama ayrılığının acısıyla bugün ondan bir iz bile kalmadı. Eyvahlar olsun!

² Baḡrumda yer yer ayrılık yarasının izi olmasaydı gözümün pınarı sürekli kanla dolmazdı.

³ Aşıklar ağlayacaksa benim gibi dertliye ağlasın. Çünkü [benim için] ne dertten ne de dermandan bir iz vardır.

Eşk-i hūnīnüm görüp fehm eyle dilde 'ışkuñı
Bu kadar la' l ü güher yitmez mi bir kândan eşer

5. Kīmīyā mıdur vişālūñ iy büt-i ' ayyāre kim
Harc idüp varum bu yolda bulmadum andan eşer

Kim bilürdi gögsüme yir yir elifler kesdüğim
Gönlegüm üstinde haṭṭ haṭṭ olmasa kandan eşer

7. İy MU'İDÎ āb-ı hayvāndan elüm yursam ne tañ
Buldı gönülüm Hızr'ı çünkim la' l-i cānāndan eşer

097.

Mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

Muzārī -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Ben şāh-ı ' ışk olunca sipāh eşk-i ter yiter
Heçr odı şu' lesi başumda tāc-ı zer yiter

Māl ü menāl cem' ine sa' y itmesem n'ola
Göz mahzeninde hūn-ı sirişküm güher yiter

3. Sīnemde cā-be-cā konılan tāze tāze dāğ
Bāğ-ı belā vü hasrete gül-berg-i ter yiter

Her dem n' idersün üstüme tīg-i cefā şalup
Öldürmeg ise ger garežüñ bir nażar yiter

5. Reftār vaḫti çaḫ bu kadar şīveler nedür
Tāvūsa kendü cilvesi ḫod zīb ü fer yiter

⁴ Kanlı gözyaşımı görüp aşkının gönlümde [ne denli] yaşandığımı gör. Bir madenin [yerini bilmek] için bu kadar lal ve inci yeterli değil midir?

⁵ A heykel [kadar güzel] hileci [sevgili]! Sana kavuşmak kimya mıdır ki bütün varlığımı bu yolda harcadığım halde ondan bir iz bulamadım.

⁶ Gömleğimin üstünde çizgi çizgi kan izleri olmasaydı gögsüme yer yer elifler çekdiğimi kim bilirdi?

⁷ A Mu'îdî! Gönlümün Hızr'ı sevgilinin dudağından bir iz bulduğu için [artık] ölümsüzlük suyundan vazgeçersem şaşılmaz.

G. 097 BN :20^a

¹ Aşk padişahı olduğumda akan göz yaşı asker, ayrılık acısının ateşinin ışığı [da] başıma altın bir taç olarak yeter.

² Mal mülk edinmek için çabalamasam ne olur ki? Göz mahzenindeki kanlı yaşlarım [bana] inci olarak yeter.

³ Göğsümde yer yer açılan taze yaralar bela ve hasret bağına taze yapraklı bir gül olarak yeter.

⁴ Niyetin öldürmekse bir bakışın yeter, neden sürekli üstüme cefa kılıcını çekip duruyorsun?

⁵ Salındığın vakitler ettiğin bu kadar cilveye ne gerek var? Tavus kuşuna kendi cilvesi ışık ve süs olarak yeter [de artar bile].

Giden ‘adem diyârına gam yir mi zâd için
Derd ü gam ol misâfire zâd-ı sefer yiter

7. ‘İş itmege MU‘İDÎ bu ‘âlemde rûz ü şeb
Bağrum kebâb u mey başa hûn-ı ciger yiter

098.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Bâğ-ı cāndur bezm-i mey zerrîn-kağepler gül yiter
Bülbül olmışdur şürāhî kulkul-i gulgul yiter

Cām-ı gülgünü gider sâkî getürme ortaya
Bizi bî-hüş itmege şevk-i cemālün mül yiter

3. Serv-kağler çok velikin sen gereksin iy perî
Büstânında cihānuñ âdeme bir gül yiter

Gülşene varmağa yoktur ihtiyācum kim başa
Dâğ-ı sinem lâleler dūd-ı dilüm sünbül yiter

5. Yâr idinme düşmeni şakın MU‘İDÎ var iken
Döstum muğbil olıcağ kişiye bir kul yiter

099.

Mef‘ülü fâ‘ilätü mef‘ilü fâ‘ilün

Muzārî - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Kaşuñ kemānı göñlüme cānā belā yiter
Almağa bu vilāyeti bir yaykara yiter

⁶ Yokluk alemine giden, yolluk olarak gam yer mi? O misafir için dert ve gam yol azığı olarak yeter.

⁷ Mu‘îdi! Bu alemde gece gündüz eğlenmek için bağrım kebab, ciğerimin kanı da şarap olarak yeter.

G. 098 Mecmū‘a T₅ : 111^a

¹ İçki meclisi can bahçesi, altın kadehler [o bahçenin] gülüdür. [Şarap] sürahisi bülbül olmuştur, [onun çıkardığı] ses meclise şamata olarak yeter.

² Sâkî! Gül renkli kadehi götür, ortaya getirme. [Senin] yüzünün aşkı bizi sarhoş etmeye yetecek bir şaraptır.

³ A peri! Servi boylu [güzeller] çoktur ama [bana] sen lazımsın. Cihan bahçesinde insanoğluna bir gül yeter [de artar bile].

⁴ Gülbahçesine gitmeye ihtiyacım yoktur; çünkü göğsümdeki yara lale, gönlümdeki duman da sünbül olarak bana yeter.

⁵ [A] dostum! Mu‘îdi varken, düşmanları dost edinme. Eğer şansına [iyisi düşmüşse] kişiye bir kul yeter.

G. 099 ENM N₁: 142^a, ENM N₂: 143^b, ENM V: 194^b

¹ Sevgilim! Yay kaşların canımın belası olmaya yeter; bu vilayeti almak için bir yaygara yeter.

^{1b} yaykara : Baykara

Âhumdur âşkâre kılan gizlü rāzumı
Bülbül ğamını söylemeg için belā yiter

3. Sīnemde dāğ-ı ğamdan aķar hūn-ı dil revān
Dildāruņa ' adāvete bu mā-cerā yiter

Nāzuņ oranı yoķ mı nedür ğamzeņe diyü
Cevr itse ĥaste-dillere iy bī-vefā yiter

5. Ğam şāhıdır şikāyete varan sen āfete
Tāc-ı zer ol başında yanan būriyā yiter

Sāķi getürme şem' -i şebistānı ortaya
Bezm ehline fūrüg-ı cemālün zıyā yiter

7. Sen kimsün iy MU'İDÎ ki ol yāri ķuçasın
Bir kez⁷ elini öpmek ölince saņa yiter

100.

Fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün
Hafif + + -- / + - + - / + + -

1. Yāre bī-mişl ü bī-bedel didiler
Ne didilerse hep güzel didiler

Başum açdum belāya n'olsa gerek
Birdür iki degül ecel didiler

3. Beni bir yerde yār ile göricek
Ehl-i diller niçe meşel didiler

² Gizli sırlarımı açığa çıkaran [ettiğim] ahlardır. Bülbülün feryad etmesi için bir musibet yeter.

³ Gönlümün kanı, gam yarası yüzünden göğsümden akmaktadır. Bu yaşadığın, sevdiğine düşman olmak için yeter [de artar bile].

⁴ A vefasız, [aşıklara ettiğin] nazın oranı yok mudur diyerek yan bakışına eziyet etsen [aşıkların] hasta gönlüne [bu bile] yeter.

⁵ Senin gibi güzele şikayetini sunmaya gelen, gam padişahıdır. Başında yanan hasır ona altından [yapılma] taç olarak yeter.

⁶ Saki! Geceyi aydınlatan mumu ortaya getirme; zira güzel yüzünün ışığı mecliste bulunanları aydınlatmaya yeter.

⁷ A Mu'îdî! Sen kimsin ki o sevgiliye sarılsın? Onun elini bir kez öpebilmek [bile] sana ölene kadar yeter.

^{7b} bir kez : hergiz T₂

G. 100 BN : 20^a

¹ Sevgiliye eşsiz ve benzersizdir dediler, ne dedilerse hep güzel dediler.

² Kendimi belanın ortasına attım, ne olacak ki? [Zira] ecel iki değil birdir dediler.

³ Gönül dilinden anlayanlar, beni bir yerde sevgili ile birlikte görünce bunda bir hikmet aradılar.

Varmayalum mı bâde bezmine kim
Kağırup hürmet ile gel didiler

5. İy MU'İDİ nazîre dinmedi hiç
Gerçi bu tarzda çok ğazel didiler

101.

Mef' ülü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün
Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Her gün egerçi kim başa ol dil-sitân gelür
Görmez kimesne cân gibi gözden nihân gelür

Bir aya va' de virdi gidüp katlûme velî
Ben öldüm intizâr ile ol ay kaçan gelür

3. Gîtdükce yâr şabr ü kararum gider bile
Geldükce nâz ile dil-i bîmâre cân gelür

Bildüm dehânuş olmaduğımı ta' yîn ile
Ammâ işitdügimce kelâmuş gümân gelür

5. Zülfün cefâları dile toğrılsa vechi var
Dirlerdi Şâm'dan bir ulu kırbân gelür

Gönlüm hayâl-i yâr ile pürdür şu resme kim
Başa firâk günleri daği yalân gelür

7. Dâr-ı şifâ iken ser-i küyuş sebeb nedür
Miskîn MU'İDİ şağ varur nâ-tüvân gelür

⁴ Şarap meclisine nasıl gitmeyelim? [Zira] hürmetle çağırıp gel dediler.

⁵ A Mu'îdi! Bu tarzda çok gazel söylenmiş olsa da [senin şiirine denk olacak] hiç nazire söylenmedi.

G. 101 BN : 20^b

¹ Eğer o gönül alan [sevgili] her gün bana gelse, cân gibi gözden uzak olur onu kimseler göremez.

² [O sevgili], beni öldürmek için bir ay süre verip gitti ama ben beklemekten öldüm, o ay ne zaman gelecek [bilinmez].

³ Sevgili gittikçe sabır ve kararım da onunla birlikte gider, işvelenerek geldiğinde ise hasta gönle cân gelir.

⁴ [Sevgilim!] Ağzının olmadığını görerek anladım ama duyduklarımın senin sözlerin olduğundan şüpheleniyorum.

⁵ Saçının çektirdiği eziyet gönle doğru gelse, Şam'dan büyük bir kervan gelmektedir diyenler haklı çıkardı.

⁶ Gönlüm, sevgilinin hayali ile öylesine doludur ki bana ayrılık günleri dahi yalan gelir.

⁷ [Sevgilim!] Mahallenin başı şifa kapısı iken zavallı Mu'îdi'nin oraya dinç gidip dermansız dönmesinin sebebi nedir?

102.

Mef' ülü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün

Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. İtsem ne var ğamuñla ' ademden yaña sefer
Evvel qadem bu yolda gerek çünki terk-i ser

Ĥāk eyledüm sürüp izüñe yüzüm ü gözüm
Yoluñda hep fedā ne ki var ise sım ü zer

3. Raĥm it baña ki zülf ü ruĥun ĥasreti ile
Eflāke çıqdı āh-ı şeb ü nāle-i seher

Nevk-i müjeñ ki dīdeden uğradı göñlüme
Bir siĥr oqıdur eyler iki şışeden güzer

5. Baĝrum kebāb ü qanlı yaşum olmadan şarāb
Mestāne ĝamzelerle baña itmedüñ nazār

Ol şem' -i ĥüsn bezme ' aceb zeyn olup gelür
Başında şeb-külāh ü miyānında zer-kemer

7. Geh cür' a-i belā vü gehī qan yuqup turur
Miskīn MU' İDİ cām-ı lebüñsüz neler çeker

103.

Mef' ülü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün

Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Varın şular ki naqd-i ĝam-ı yāre şatdılar
Ĥaqqā tama' la cānlarını oda atdılar

G. 102 BN : 20^b-21^a

¹ [Sevgilim!] [Senin çektiğin] gam yüzünden yokluk alemine doğru yola çıksam yeridir çünkü bu yolda [atılacak] ilk adım başını feda etmektir.

² [Ayağının] izine yüzümü, gözümü sürerek toprak ettim. Altın, gümüş neyim varsa hepsi yoluna fedadır.

³ [Sevgilim], bana acı! Zira saçının ve yanağının hasreti ile gece [ettiğim] ahlarım ve gündüz [vakitlerindeki] iniltilerim gök kubbeye kadar çıktı.

⁴ Kirpik okun gözden [çıkıp] gönlüme girdi. [O öyle bir] büyü okudur ki iki camı da [kırmadan] geçer.

⁵ Bağrım kebab ve kanlı göz yaşlarım şarap olmadan [o] lakayd yanbakışınla bana bakmaya [tenezzül etmedin].

⁶ O güzellik mumu, başında külahı ve belinde altın kemeriyle meclise şaşılacak bir süs ile gelmektedir.

⁷ [Sevgilim!] Zavallı Mu'îdî, ya belâ şarabının son yudumunu içer ya da kan yutar. [Senin] dudağının kadehi olmadan neler çektiğini [bir bilsen.]

G. 103 BN : 21^a

¹ Aşıklar, sevgilinin gam parasını [elde etmek] için tüm varlıklarını satdılar. Doğrusu bu tamah ile canlarını ateşe attılar.

İki bükülse yâ gibi kıddüm n'ola kim il
Her bir yañadan üstüme ta' n oğın atdılar

3. Dil şöyle geçdi kim gelemez kendüye dañi
Yoğ ise ' ışk cāmına ağı mı kıtdılar

Baħr-i cefāda iki kayıkdur ki ceng ider
Ebrūlaruñ ki biri birine baş çatdılar

5. Ser-keşler idi ' aşık-ı ser-geşteler velī
Cān vireli firāk ile bir pāre yatdılar

Billāh sevād-ı ' ışk ulu deryā degül mi kim
Bunca gedā vü şāh gelüp anda batdılar

7. Talar MU'İDİ koluñı gördükce it raķib
Gisūlaruñ tek anuñ ipini uzatdılar

104.

Fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün
Hafif + + -- / + - + - / + + -

1. Būy-ı cān viren ol ser-i mūdūr
Niçe mū ' ömr-i cāvidān būdur

Em olur ħaste cānuma söz yoğ
Leb-i la' lün ki nūş-dārūdūr

3. Dil-i ' aşıkda kāmētūñ fikri
Bāğ-ı cennetde serv-i dil-cūdūr

Āb-ı ħayvāndūr ol dehān ammā
Ötesin şorma kim qarāñūdūr

² Boyum yay gibi ikiye bükülse şaşılmalıdır. Çünkü [bu derde] yabancı olanlar her taraftan üstüme kınama oku atmaktadırlar.

³ Gönül öylesine kendinden geçti ki bir daha kendine gelemez. Yoksa aşk kadehine zehir mi kattılar?

⁴ Kaşların, cefa denizinde baş çatıp birbirine savaş açan iki kayık [gibidir.]

⁵ Çılgın aşıklar dik başlı idi ama ayrılık acısı ile can verdiklerinden beri bir parça yatıştılar.

⁶ Allah aşkına [söyleyin]; bunca köle ve padişahın gelip battıkları aşk karanlığı büyük bir deniz değil midir?

⁷ [Sevgilim!] Köpek rakip, Mu'idi'nin kolunu gördükçe ısırılmaya çalışır. [Herhalde] onun ipini saçların gibi uzattılar.

G. 104 BN : 21^a-21^b

¹ Can kokusu veren o [sevgilinin saç] kılının ucudur, uzun ömre sebep de [bu saç değil] onun kokusudur.

² Dudağın [için başka] söze hacet yok; [o], hasta canıma çare olan bir panzehirdir.

³ [Sevgilim!] Senin [endamlı] boyunun aşığın gönlünde [yer eden] düşüncesi cennet bahçesindeki gönül alıcı servi ağacıdan [farksızdır].

⁴ O ağız, ölümsüzlük suyudur ama [onun hakkında] başka bir şey sorma, [ötesi] karanlıktır.

5. Çeşm-i şühun egerçi yakdı beni
Kara çulda koyan bu gîsüdur
- Şanma hecründe h̄āb idem giceler
Sensüz uyhu gözüme uyhudur
7. Tîre-bahtum ki sevdiğim dilber
Meh-i nā-mihrbān ü bed-hūdur
- Cevr-i devrān ü ta' ne-i düşmen
Başa bunlar dahi ne kaygudur
9. Göre gelseñ MU'İDÎ'yi n'ola kim
Kıatı aşüfte-hāl ü şayrudur

105.

Fe' ilātün mefā'ilün fe'ilün
Hafif + + -- / + - + - / + + -

1. Dil-i şūrîde dil-sitān ister
Kuru tendür ki tāze cān ister
- Virürem 'ışka varımı gerçi
Kimse yok kendüye ziyān ister
3. Vaşluñı şatma naqd-i cān virene
Şağın aldanma rāygān ister
- Dem ola hem-dem olavüz dirsın
Olur ammā ki çok zamān ister
5. Ğamzeñe n'eyledüm ki her lahza
Beni bīmār ü nā-tüvān ister

⁵ Güzel gözün beni yakdıysa da beni kara çullara [koyan] bu saçtır.

⁶ Senden ayrı olduğum geceler uyuduğumu sanma, sensiz uyku sadece gözüm içindir [benim için değil].

⁷ [Öylesine] kara bahtlıyım ki sevdiğim güzel vefasız ve kötü huylu bir ay [yüzlüdür].

⁸ Zamanın ettiği kötülükler ve düşmanların kınamaları benim için nasıl bir kaygıdır [bir bilsen].

⁹ [Sevgilim!] Mu'idi'yi görmeye gelsen ne olur ki? Zira oldukça perişan ve hastadır.

G. 105 BN : 21^b-22^a

¹ Yaşlanmış tenin taze can istemesi gibi perişan gönül [de] gönül alıcı bir güzel ister.

² Aşk için varımı yoğunu versem de hiç kimse kendine zarar gelmesini istemez.

³ [Sevgilim!] Senin için canını verenin [sana] kavuşmasına izin vererek [ona] aldanma [çünkü] bedavaya almak istemektedir.

⁴ Zamanı geldiğinde dost olacağız diyorsun; [elbette] olur ama [belli ki onun için daha] çok zaman var.

⁵ Yan bakışına ne yaptım ki beni her an hasta ve dermansız bırakmak istiyor?

Felegün zulumüni görince gönlüm
Yüz tutup kapuğa emân ister

7. Câm-ı la' lüh arar MU'İDÎ müdâm
Şayrefidür hemîşe kân ister

106.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Āşık öldürmekde ğamzeñ her kaçan bî-bāk olur
Gözlerüm nemnāk ü dil ğamnāk ü sînem çāk olur

Ğabgab ü zülfünle 'āşık göñlüni kapsağ n'ola
Top ü çevgân oynamakda şühlar çālāk olur

3. 'İşk odına şem' veş yandığıma şāhid bu kim
Sîne yir yir çāk ü çeşmüm dem-be-dem nemnāk olur

Umma öpersin ayağum toprağın dirsın velî
El virünce bağa ol devlet vücudum hāk olur

5. İnce bilünle MU'İDÎ 'arızuñ vaşfin yazar
Gör ne tab'-ı nüktedāni var ne hūb-idrāk olur

107.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gün gibi 'arz-ı cemāl idüp geçe meh-pāreler
İstedügin yirde buldı 'āşık-ı bî-çāreler

⁶ Gönlüm, feleğin zulmünü görünce kapına gelip yardım diler.

⁷ [Sevgilim!] Mu'idi her dem mücevher görmek isteyen bir sarraf gibi sürekli dudağının kadehini aramaktadır.

G. 106 BN : 22^a

¹ [Sevgilim!] Yan bakışın ne zaman korkusuzca aşıkları öldürmeye kalkışsa gözlerim yaşla dolar, gönlüm dertlenir, göğsüm parçalanır.

² Çenen ve saçın ile aşğın gönlünü kapsan ne olur ki, güzellerin top ve çevgan oynamaktaki ustalığı malumdur.

³ Yer yer parçalanan göğsüm ve yaş kurumayan gözlerim, aşkın ateşi ile mum gibi yandığının şahididir.

⁴ Ayağımın toprağıni öpeceğini sanma diyorsun ama [bil ki] o şans bana gülüp vücudum toprak olunca [sen üzerimden geçerken zaten onu öpeceğim].

⁵ Mu'idi, [senin] ince belinle yanaklarının övgüsünü yazmaktadır; onun ne zarif yaratılışı ve ne hoş bir anlayışa sahip olduğuna bak!

G. 107 BN : 22^a-22^b

¹ Ay parçası [güzeller], ne zaman güneş gibi güzelliklerini göstererek geçseler çaresiz aşıkları her daim yanlarında bulurlar.

Şabrum evrâkın yile virsem 'aceb olmaya kim
Cilve eyler her taraf yüz serv-i gül-ruhsâreler

3. Merhem urmağ cân ü dil zaħmına âsândur velî
Şühlar mestâne bağduğca yürekler pareler

Âl ile gönlüm alup dīvâne itmişdür beni
Bir niçe âhû bakışlu kaşı gözi kıareler

5. İy MU'İDÎ yağanı elden koyınca ol şanem
Hâk-i pâyına düşüp niçe niçe yalvareler

108.

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Müctess + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Gözüñi gözleyecek türk-i bî-emân kim olur
Lebüñe bağsa bir âdem tabîb-i cân kim olur

Mu'ârız oldu göñül câna sehm-i ğamzeñ içün
Gel imdi oğ bırak ortada kâmrân kim olur

3. Esirün olalı yüz tıtdı baña leşker-i ğam
Bu deñlü şevket ile hıred-i cihân kim olur

Rağîb hağğuma ölimez mi dir yoluñda begüm
Ber-â-ber olalum anuğla gör yalan kim olur

5. MU'İDİyem ki başılmayup il sözine bugün
Dutuşdum âteş-i 'ışkuñla pehlüvân kim olur

² Her yanda gül yanaklı servi [boylu üzeller] göründüğü için sabrımın yapraklarını savursam şaşılmaz.

³ Can ve gönül yarasına merhem sürmek kolaydır ama güzeller lakayd bakışlarıyla [aşığın] yüreğini parçalamaktadır.

⁴ Kaşı, gözü kara ceylan bakışlı pek çok güzel hile ile gönlümü alıp beni çılgına çevirmiştir.

⁵ A Mu'îdî! O heykel [kadar güzel sevgili], senin yakını bırakırsa ayağının toprağına kapanıp çok yalvarırsın.

G. 108 BN : 22^b

¹ [Sevgilim!] [Senin] gözlerine bakan kimse acımasız bir türk, dudağına bakan kişi ise can tabibi olur.

² Gönül, [senin] yan bakışından korkarak cana başkaldırdı, gel şimdi okunu bırak [da] kimin arzusuna kavuşacağını görelim.

³ Esirin olduğundan dert askerleri beni esir aldı; dünyada bu yüceliğe erişmiş başka biri daha var mıdır?.

⁴ [A] beyim! Rakip, senin yolunda hakkı olduğunu söylüyor [ama] yan yana geldiğimizde bakalım kim yalancı çıkar?

⁵ Başkalarının sözüne aldırış etmeden, [senin] aşkının ateşiyile tutuşan o pehlivanlar gibi Mu'îdî benim.

109.

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gerçi hûnî gözlerün Ğ ışk ehline cân oynadur
Zâhide zünnâr-ı zülfün naĞd-i îman oynadur

Kimedür bu Ğamze diyü ölürem reşk ile ben
Her kaçan kaçın gözin ol şüh ü fettân oynadur
3. Kara kara dâĞlar baĞrumda olsa ta' n degül
Zâr idüp her dem beni bu çerĞ-i gerdân oynadur

Şeh-süvârum üstüme tûfân-ı âfet şaldı kim
BerĞ-i hâţif gibi elde tiĞ-i ' uryân oynadur
5. Ârzü-yı ĞabĞab ü zülfünle her çâlâk ü şüh
' Azm idüp meydân-ı hüsne top ü çevĞân oynadur

Dilden âh itsem yaşum cüş itdüğün ' ayb eylemeĞ
Ğatı esdükce şabâ deryâ-yı ' ummân oynadur
7. Bir kez öpdürmez dehânın şad-hezârân va' dede
İy MU' İDİ yok yire ol bî-vefâ cân oynadur

110.

Mef' ülü fâ' îlâtü mefâ' ilü fâ' ilün

Muzârî - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Şol bî-vefâ ki hüsni iline pâdşâ geçer
Yüz sürüp izi tozına begler gedâ geçer

G. 109 BN :22^b-23^a

- ¹ [Sevgilim!] Kanlı gözlerin aşıkların canını alır ama [daha da önemlisi] saçlarının zünnarı sofunun imanını alır.
- ² O güzel ve fitneci [sevgili] ne zaman kaçını gözünü oynatsa, bu yan bakış kimin içindir diyerek kıskançlıktan ölüürüm.
- ³ Bu dönen felek beni her an inletip aldattığı için baĞrumda kara kara yaralar açılrsa şaşılmaz .
- ⁴ İyi at binen [sevgilim], sanki göz kamaştıran bir şimşek gibi elde yalın kılıcını sallayarak üstüme bela tufanı saldı.
- ⁵ Ne zaman çenen ve saçını arzulasam her çevik ve güzel [sevgili] güzellik meydanına gelmiş top ve çevĞan oyunu oynuyor [muş gibi hayal kurarım].
- ⁶ Gönülden ah ettiğimde göz yaşımın çoşmasını ayıplamayın [çünkü] sert esen sabah rüzgarı denizi dalgalandırır.
- ⁷ A Mu'idi! O vefasız [güzel], yüz binlerce söz verip bir kere bile ağzını öpdürmeyerek yok yere [aşıkların] canını alır.

G. 110 BN : 23^a

- ¹ O vefasız [güzel], güzellik ülkesinin padişahı olarak anıldığı için onun [ayaĞının] izinin tozuna yüzünü süren beyler, kölesi olurlar.

Dil 'aqla hergiz uymaz ü 'aql aña şey dimez
Söz diñlemez mi her birisi bir ağa geçer

3. Çün sevdüğimi bildüñ işidüp niyāzumı
Nāz eyle imdi çırma ki nāzuñ baña geçer

Bāzār iderse qalb ile hāl-i ruñuñ n'ola
Zülfüñ mişāli ol dañi yüzi qara geçer

5. Kaşuñ kemānı cevriñi çekmek olurdu lîk
Kirpiklerüñ hadengi inen artuğa geçer

Dünyā begüm aqar şuya beñzer sebātı yok
Şaқın bu hüsñ ü devlete aldanma hā geçer

7. Gördi tabīb-la' lüñi 'İsā'ya ta' n ider
Miskīn MU'İDÎ haste olup mübtelā geçer

111.

Mef' ülü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün
Muzārī -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Dil haste çāk çāk ü ciğer pāre pāredür
Gör tiğ-i gāmzeñ ile neler pāre pāredür

Her yaña atdum ol qadar āh oқlarını kim
Çerhüñ elinde çinī-siper pāre pāredür

3. Bulansa 'aceb mi qanlara geydügi pīrehen
Hecrünle sīne-i gül-i ter pāre pāredür

² Gönül akla hiç uymaz akıl ona hiçbir şey söylemez. Her biri kendi başına buyruk bir ağa olarak anılır.
³ Yalvarışlarımı duyunca sevdiğimi anladın, şimdi durma naz et zira nazın bana geçer.
⁴ Yanağındaki ben [alıcı olup] alışverişe çıksa ne olur ki, onun da [bu alış-verişte] saçın gibi yüzü kara çıkacaktır.
⁵ Kirpiğinin okunun verdiği acı daha fazla olmasaydı yay kaşının derdini çekmek mümkün olurdu.
⁶ [A] beyim! Dünya, kararı olmayan bir akar suya benzer. Sakın bu güzellik ve devlete aldanma, ha deyinceye kadar geçer gider.
⁷ [Sevgilim!] [Aşka] tutulmuş bir hasta olarak anılan Mu'îdi senin tabip gibi [şifa veren] dudağını görünce İsâ'yı kınadı.

G. 111 BN : 23^a

¹ [Sevgilim!] Gönül hasta [ve] parçalanmış, ciğer ise parça parçadır. Yan bakışının oku ile [daha] nelerin parça parça olduğunu bir bilsen.
² Ahımın oklarını her yöne öylesine fırlattım ki feleğin elindeki mavi siper paramparça oldu.
³ [Sevgilim!] Göğsü parça parça olan taze gülün giydiği elbise senden ayrılmış olmanın acısı ile kanlara bulansa şaşılmaz.

Ol deñlü pây-mâl-i ğam oldum yoluñda kim
Yüz yirde zaħm-ı tîğüñle ser pâre pâredür

5. Miskîn MU'İDÎ aĝlasa kanlu aķar yaşı
Baĝrı cefâlar ile meger pâre pâredür

112.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gül yüzüñ medħin seħerde çünki mürĝ-ı cân oķur
Güyyiâ bir tıfl-ı mektebdür çeküp eĝĝân oķur

Bir ĝarîb üftâdeyem ĥaţtuñ ĝamıyle âh kim
Kimsenem yoķdur ölicecek üstüme Ķur'ân oķur

3. Gördüĝi dil-ħasteyi câzû gibi teşħir içün
'Âlemüñ efsününü şol ĝamze-i fettân oķur

Ğuşşadan âzâd olup göñlüm niçe yazılmasun
Nâme göndermiş yine ben ĝulın ol sultân oķur

5. Dil yine zeyn itdi şem' -i âh ile ĝam-ħânesin
Benzer ol mâhuñ ĥayâlin bunca miħmân oķur

Âh ile bülbül yaķar odlara gül mecmû' asın
Her kaçan şi' rüm ser-âĝâz eyleyüp hoş-ħ'ân oķur

7. Ĥaţţ ü la' lüñsüz MU'İDÎ gördi kim eĝlence yoķ
Oturup ĝeh bâde nüş eyler ĝehî dîvân oķur

⁴ Yolunda [çektığım] dert yüzünden o kadar ayaklar altına düştüm ki okunun [açtığı] yara ile yüzüm yerededir, başım ise parça parça olmuştur.

⁵ Zavallı Mu'idi'nin ağladıkça kanlı yaşlar dökmesinin sebebi [sevgilinin] eziyeti yüzünden bağırının parça parça oluşmuş.

G. 112 BN :23^b

¹ [Sevgilim!] Can kuşu, sanki bağırıp çağırarak okuyan bir mektep çocuğu gibi sabah vaktinde gül yüzünün övgüsünü okumaktadır.

² [Yanağındaki] ayva tüyünün dardını [çeken] kimsesiz bir zavallıyım; öldüğümde üstüme Kur'an okuyacak kimsen yoktur, eyvahlar olsun!

³ O fitneci yan bakış, gördüğü [her] hasta gönüllüyü sihriyle etkisi altına alabilmek için dünyanın büyüsunü okur.

⁴ O sultan yine ben kuluna mektup gönderip beni çağırırken gönüm nasıl dertten kurtulup sevinmesin ki..

⁵ Bunca misafir o ay [yüzlü güzelin] hayalini zikrediyor olmalı ki gönül, [ettiği] ahın mumu ile yine keder evini süsledi.

⁶ Güzel şiir okuyanlar, ne vakit şiirlerimi okusalar [onu dinleyen] bülbül [ettiği] ah ile gülün yapraklarını ateşe verir.

⁷ Mu'idi, ayva tüyün ve yanağından gayrı bir eĝlence olmadığını gördüğü için oturup bazen şarap içer bazen de şiir okur.

113.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + -

1. Şol gözi ser-hoş ki bıçağın çeker
Öpmege el şunsam ayağın çeker

Bendeyem ol rinde ki süsen gibi
Oturup āzāde kabağın çeker
3. Veh niçe bed-mest olur ol gamze kim
Gördüğü miskine yarağın çeker

Sāķi-i meclis ne 'aceb fitnedür
Bir daħi bulunmaz ayağın çeker
5. Bir gül-i ra' nāyı MU'İDÎ sevüp
Lāle gibi ğuşşası dāğın çeker

114.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'Ālemüñ 'işret-fezāsı gül midür bülbül midür
Ġuşşa derdinüñ devāsı gül midür bülbül midür

Bu cemāl-i dil-keş ü bu lafz-ı rūh-efzā ile
Ol cihānuñ meh-liķāsı gül midür bülbül midür
3. Cism-i gül pür dāğ-ı derd ü cān-ı bülbül pür belā
Serv-ķadler mübtelāsı gül midür bülbül midür

G. 113 BN : 24^a

¹ O baygın bakışlı [güzel], öpmek için elimi uzattığımda ayağın çekerek bıçağına davranır.

² Susam çiçeği gibi kayıtsız bir halde oturup içkisini kabaktan içen rinde hayranım.

³ O yan bakış, gördüğü her zavallıya silah çeken zorba bir sarhoştur; eyvahlar olsun!

⁴ İçki meclisinin sakisi öyle bir fitnedir ki başka yerde eşi bulunmayacak kadehini çekip [durmaktadır].

⁵ İki yüzlü bir gülü seven Mu'idi, lale gibi derdinin yarasına katlanmaktadır.

G. 114 BN : 24^a

¹ [Kişiyi] dünyadan zevk aldırın gül müdür bülbül müdür, keder derdinin devası gül müdür bülbül müdür?

² Bu gönül çekici yüz ve ruh açıcı sözler ile o cihanın ay yüzlü [güzeli] gül müdür bülbül müdür?

³ Gülün bedeni dert yarası, bülbülün canı ise kederle dolmuştur. Servi boylu [güzellere] tutulan [acaba] gül müdür bülbül müdür?

Bilmezem hüsünü mi fâş eyler seni ya gam beni
 ‘Aķıbet destân olası gül midür bülbül midür

5. Nâz-ı dilber mi gerek yoksa niyâzum iy göñül
 Meclis-i ‘ıŝkuñ şafâsı gül midür bülbül midür

‘Aşık-ı zer-çihre dâğ ü nâlesiyle eglenür
 Çeşm-i nerges rüşenâsı gül midür bülbül midür

7. Zâr olup gamdan yaķasın çâk iden âşüftenüñ
 İy MU‘İDİ muķtezâsı gül midür bülbül midür

115.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Zînet-i gülzâr-ı şahrâ gül midür bülbül midür
 Eyleyen göñlümi yağmâ gül midür bülbül midür

Gülse güldür söylese bülbül ne bilsün âdemî
 Yâ Rab ol şüh-ı dil-ârâ gül midür bülbül midür

3. Derd-i dil senden mi ya benden tuyuldı bilmezem
 Râz-ı ‘ışkı iden ifşâ gül midür bülbül midür

Bülbül ağlar gül güler her dem harîm-i ‘ıŝķda
 Yoķsa Mecnün ile Leylî gül midür bülbül midür

5. İy Mu‘idî söyleyen dilber mi dilde sen misin
 İllere şimdi temâşâ gül midür bülbül midür

⁴ Seni güzelliğın, beni ise [çektığım] dert mi ele veriyor bilmiyorum [ama] sonunda hikayesi anlatılacak olan gül müdür bülbül müdür?

⁵ A gönül! Sevgilinin nazı mı yoksa benim yalvarışlarım mı gereklidir; [yani] aşk meclisine mutluluk ve esenlik veren gül müdür bülbül müdür?

⁶ Altın [gibi sararmış] yüzlü aşık yara ve iniltileriyle eğlenir. Nergisin gözüne fer veren gül müdür bülbül müdür?

⁷ A Mu‘idî! Gamdan inleyerek yakasını parçalayan aşk çılgınına gerekli olan gül müdür bülbül müdür?

G. 115 Latîfî, *Tezkiretü’ş-Şu‘arâ ve Tabsiratü’n-Nuzamâ*, Haz. Rıdvan Canım, s.502.

¹ Gülbahçesini süsleyen [ve] gönlümü yağmalayan gül müdür bülbül müdür?

² O gönül süsleyen güzel, güldüğünde gül, konuştuğunda ise [adeta] bülbüldür. Hey Allahım! İnsanoğlu onun gül mü bülbül mü olduğunu nasıl bilsin.

³ Gönüldeki dert senden mi yoksa benden mi duyuldu bilemedim; aşk sırrını açığa vuran gül müdür bülbül müdür?

⁴ Aşk haremimde her vakit bülbül ağlar gül [ise] güler [gibi açılır]; yoksa Mecnun bülbül, Leyla gül müdür?

⁵ A Mu‘idî! Gönlünde konuşan, sevgilin mi yoksa sen misin? Şimdilerde başkalarına hoş bir seyir olan, gül müdür bülbül müdür?

116.

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Tâli'üm naḥs olduğı çerḥ-i sitemgerden midür
Başuma bunca belâ dilden mi dilberden midür

İşk mıdur ya gül midür bülbülleri nālân iden
Na' resi bezm ehlinüñ meyden mi sāgerden midür
3. Dağı durur lezzeti buseñ demāğumda benüm
Āb-ı ḥayvân mı lebün ya şand ü şekkerden midür

İstedüğim gibi gördüm ḥālüme raḥm itmedün
Bilmezem âhen mi göñlüñ yoḥsa mermerden midür
5. Düşmene uyma didüğüñün beni düşmen şanur
Döstlar billâh suç benden mi dilberden midür

Bî-vefâ sevdüm yañıldum oda atdum cānumı
Bu günâh benden midür ya dide-i terden midür
7. Gözlerüm yaşı mıdur senden irâk iden beni
Bu kara günler başa kimdendür aḥterden midür

Defter-i 'uşşâka yazmışsın rakîbi dutalum
Gel sen inşâf eyle andan ol bu defterden midür

G. 116 Mecmû'a MK₁ : 22^b, Mecmû'a MK₉ : 25^b, Mecmû'a MK₁₀ : 116^a-116^b, Mecmû'a S₅ : 4^a ; 3,4, 6, ve 7. beyitler sadece MK₁₀'da vardır.

- ¹ Talihsiz oluşumun sebebi zalim felek midir, başıma gelen bunca belanın sebebi gönül mü, [yoksa] sevgili midir?
- ² Bülbülleri inleyen aşk mıdır yoksa gül müdür; [yani] mecliste bulunanların nağraları şaraptan mı kadehten midir?
- ³ [Sevgilim!] Öpüşünün lezzeti hala damağımdadır. Dudağın ölümsüzlük suyu mudur yoksa şeker midir?
- ⁴ [Sevgilim!] Kendim ettim kendim buldum, halime acımadın. Gönün demirden mi, mermerden midir bilemedim.
- ⁵ [Sevgili], düşmanlara uyma dediğim için beni düşman sanıyor. [A] dostlar, Allah aşkına [söyleyin] suç benim mi [sevdiğim] güzelin midir?
- ^{5a} didüğüñün : didüğüñce S₅
- ⁶ Vefasız [bir güzeli] severek hata ettim, canımı ateşe attım. Bu günah benim midir, ağlayan gözün müdür?
- ⁷ [Sevgilim!] Beni senden ayrı koyan gözlerimdeki yaş mıdır? Benim bu kara günlerimin sebebi [yoksa] talih midir?
- ⁸ [Sevgilim!] Rakibi, aşıkları [kaydettiğin] deftere yazdığını farzedelim. İnsaf et, onun bu defterde yeri var mıdır?
- ^{8a} yazmışsun : kayd itdün S₅
- ^{8b} gel sen : gele MK₁

9. İy Mu'îdî gece gündüz durmayup an alamak
Kendü kendün-den midür yosa güzellerden midür

117.

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Sâiyâ güller açıldı demidür bâde getir
Şür ü şev ehlini bülbül gibi feryâde getir

Nesterenler gibi şev ile zer-efşân olalum
La'1 renginde gümüş sāger ile bâde getir

3. İy şabâ ger yarayum dir ise ol yâre beni
Sa ilet küyına dil-aste vü üftâde getir

ul midur ol ki begüm gözleye nâmûs ile âr
anı bir bencileyin 'âşık-ı âzâde getir

5. 'Ârif ol cür'a-i câm-ı leb-i dilber var iken
Meyi ne azua al ne dil-i nâ-şâde getir

amu iy dil unıdup zev ü şafâ ister ise
Yâr ile itdüğümüz demleri hep yâde getir

7. Şor MU'İDİye gönül 'ı arîin öğren
Müşkilü var ise all eylesün üstâde getir

⁹ A Mu'îdî! Gece gündüz durmadan ah etmenin sebebi kendi kendin mi yoksa güzeller midir?

^{9a} durmayup : gözlerüm MK₁₀// an alamak : âh itdüğün MK₅

G. 117 BN :24^b

¹ Sâi! Güller açıldı, şarap sunma vakti, aşıkları bülbül gibi inletme vaktidir.

² Gümüş kadeh ile kırmızı şarabı getir ki yaban gülünün [tohumlarını saçtığı gibi biz de] şevkle altın saçalım.

³ A sabah rüzgarı! Benim o sevgiliye layık olduğumu düşünüyorsan beni ona gönlü hasta ve düşkün olarak sağ ulaştır.

⁴ [A] beyim! [Mu'îdî] kul mudur ki namus ve utancı gözetsin. Benim gibi kayıtsız bir aşık var mıdır? [Varsa] getir.

⁵ Bilgili ve anlayışlı ol, sevgilinin dudağının kadehinin son yudumu varken şarabı ne azına al ne de mutsuz gönle getir.

⁶ A gönül! Gaminı unutup zevk ve mutluluk istiyorsan sevgili ile birlikte olduğumuz anları hatırla.

⁷ [A] gönül! Aşık yolunu Mu'îdi'ye sor öğren. Bir sıkıntın varsa üstada getir halletsin.

118.

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Lâle-ruhsâruñ gören gül-berg-i ahmerden geçer
Seyr iden ay alnuñı hurşîd-i hâverden geçer

Hüsnüñüñ kıadrin bilen âşüfte gül bezmin n'ider
Leblerüñ zevkın tıyan şürîde sāgerden geçer

3. Ca' d-ı zülfünşüz şorarsañ haste-göñlüm hâlini
Zâ' fı şol vech ile gâlibdür ki çenberden geçer

İy kemân-ebrü neden kâr itmez âhum göñlüñe
Çünkü pertâb eylesem ol tîri mermerden geçer

5. [' Âşık-ı şâdıķ] degüldür kendüye bühtân ider
Ta' n-ı ağıyâr ile her kim ' ışık-ı dilberden geçer

[Din] rakîbe tîğ ile kor[kutma]sun ' uşşâkı kim
' Işık [yolundan geçen eh]l-i kıadem serden geçer

7. [Leşker-i ğam üstine gelse] MU' İDÎ [tañ degül]
Ol dañi sen bî-vefâya mübtelâlardan geçer

119.

Mef' ülü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

Muzârî - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. V'ey ol perî hayâline her dem ki cây olur
Göñlüm tölup şafâ ile sırça serây olur

G. 118 BN :24^b-25^a

¹ [Sevgilim!] Lale yanağını gören kişi kırmızı gül yaprağından, ay [gibi parlak] alnını seyr eden kimse ise doğunun güneşinden vazgeçer.

² Güzellüğünün kıymetini bilen çılgın [aşık] gül meclisini ne yapsın, dudağının zevkini tadan perişan [aşık] ise [şarap] kadehinden vazgeçer.

³ [Sevgilim!] Kıvrık saçlarından ayrı hasta gönlümün ne halde olduğunu soruyorsan; zayıflığı o derece artmıştır ki çenberden geçebilecek hale gelmiştir.

⁴ A yay kaşlı [güzel]! [Ettiğim] ahların gönlüne niye fayda etmediğini bilmiyorum. Aslında o oku uzağa fırlatsam mermerden [bile] geçecek [kuvvettedir].

⁵ Başkalarının kınamalarına bakarak sevgilinin aşkıdan vazgeçen kimse sadık aşık olmadığı halde [aşığım diyerek] kendi kendine yalan söyler.

⁶ Rakibe, aşıkları kılıç ile korkutmamasını söyleyin. [Zaten] aşk yolundan geçen aşıklar başlarından [çoktan] vazgeçmişlerdir.

⁷ Mu'îdi senin gibi bir vefasızın aşığı olarak anılmakta iken gam ardusu Mu'îdi'nin üzerine gelse ne olur ki?

G. 119 BN :25^a

¹ Gönlüm o peri [yüzlü güzelin] hayalinin mekanı olduğundan beri mutlulukla doldu ve her köşesi camdan [yapılmış bir] saraya benzedi.

[De]ryâ harâmî gibi yolum kesdügi budur
Kim tâli'ümde her gemi bir oğ ü yay olur

3. El irmez ise dâne-i hâlûne ğam degül
Bir habbe ile kişi ne yoğsul ne bay olur

[Râ] kaşlaruğa meyl ider olan gedâ-yı 'ışk
Zirâ nedîmi [gice] mehûn ehl-i re'y olur

5. [Bir iki] gün firâka taħammül olurdı lîk
Ağladuğım budur ki görünmezsen ay olur

[Āsân degül ki pāyuğa] yüz sürmek ölmeden
Bu yolda 'ışk[dan öliceğ] iş kolay olur

7. Şoğbet kıılır MU'İDÎ hayālûnle her gice
Eşküme şarâb ü [sîne] def ü nâle nây olur

120.

Mef'ûlü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Dimeğ ki cân n'îçün ruğ-ı cânâne imrenür
Bülbül degül midür gül-i ħandâne imrenür

Āşüfte dil cemâlûni gördükce germ olur
[Pervâ]ne gibi şem'-i [şebistâne] imrenür

3. Yâ Rab ne bâdedür leb-i [meygün ki] dem-be-dem
Ağıdup ağızı suyını peymâne imrenür

² Denizin harami gibi yolumu kesdiğinin[kanıtı, oradaki] her geminin talihime bir ok ve yay gibi çıkmasıdır.

³ Beninin tanesine el uzanmazsa dert değil, kişi bir tane ile ne zengin ne de fakir olur.

⁴ Gece vakti, görüş sahiplerinin ayın sohbet arkadaşı olması gibi aşk kölesi olan kişi de [senin] râ kaşlarının aşığı olur.

⁵ Bir iki gün ayrılık acısına dayanmak mümkün olabilirdi ama seni göremeyeceğim günlerin bir ayı bulmasından korkuyorum.

⁶ [Sevgilim!] Ölmeden, ayağına yüz sürmek kolay değildir, bu yolda aşk [derdiyle] ölen [aşığım] işi kolaydır.

⁷ Mu'îdi, [senin] hayalin ile her gece sohbettedir. Göz yaşım [bu sohbetin] şarabı, göğsüm tefi, iniltilerim ise neyidir.

G. 120 BN : 25^a-25^b

¹ Can niçin sevgilinin yanağını arzuluyor demeyin, bülbül açılmış gülü arzulamaz mı?

² Çılgın gönül, gece mumunu arzulayan bir pervane gibi [senin] yüzünü gördükçe hararetlenir.

³ Hey Allahım! Sevgilimin şarap renkli dudağı nasıl bir içkidir ki kadeh, ağzının suyunu akıtarak ona imrenmektedir.

Ĥâl-i siyâh dilbere gönüm ki meyl ider
Benzer [o murgâ dâme düşer] dâne imrenür

5. Ğam nârına yanup günü eyvây ile geçer
Şol ĥaste veh ki sîb-i [zenâhdâne] imrenür

‘Âşık yolunda ölmege cân virse yiridür
Derd ile zâr olan kişi d[ermâ]ne imrenür

7. Pîr eyledi MU'İDÎyi devr-i zemân velî
Bî-çâre daĥi gördüĝi oĝlane imrenür

121.

Mef'ülü mefâ' ilü mefâ' ilü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Ben gerçi gedâyam ne zerüm ne güherüm var
Şükr aña ki bir pâdşeh-i sîm-berüm var

Vaşf-ı leb ü ĥâlüh olalı dilde mükerrer
Cân bezmini zeyn itmege nuĝl ü şekerüm var

3. İki gicedür düşüme zülfüh girer oldı
Benzer ki yine uzun uzaĝ bir seferüm var

Kühl aňma baňa gözlerüme ĥâk-i rehüh şal
Bilmez mi şanursın beni âĥir nazarum var

5. Yüzüm ele alup ayaĝuň tozına geldüm
Ya'ni ki ĥarîdârünam avcumda zerüm var

⁴ Sevgilinin siyah benine aşık olan gönüm, taneye imrenip tuzaĝa düşen o kuşa benzer.

⁵ Ğam ateşiyile yanıp gününü ah vah ile geçiren şu hasta, yazık ki [sevgilinin] çenesinin elmasını arzular.

⁶ [Sevgilim!] Aşık senin yolunda ölmek için canını verse yeridir. [Çünkü] dert ile inleyen kişi dermana erişmek ister.

⁷ Zaman Mu'îdî'yi yaşlandırdı ama zavallı [hala] gördüĝü her gence aşık olmaktadır.

G. 121 BN : 25^b, Mecmû'a SÇ₁: 40^a-40^b

¹ Ne altın ne de incisi olan bir köle olsam da Allah'a şükürler olsun ki gümüş tenli bir padişahım var.

² Dudağının ve beninin vasıfları gönülde mükerrer şekeri olduğundan beri can harmanımı süsleyecek çerez ve şekerim eksik değildir.

³ İki gecedir saçın rüyama girer oldu; galiba yine [saçın gibi] uzak ve uzun bir yolculuĝa çıkacağım.

⁴ Bana sürmenin lafını etme [onun yerine bastığım] yolun toprağını gönder. Yolunun toprağının sürme yerine geçeceğini görmediğimi mi sanıyorsun?

⁵ Sanki eline altın alarak alış verişe gelen bir müşteri gibi yüzümü ele alarak [utanmadan] ayağının tozunu [istemeye] geldim.

Başumda iken bâde-i ʿışk itme naşîhat
Vâʿ iz beni incitme yiter derd-i serüm var

7. Ağzuñ haberini gönçeye açdıysa MUʿİDÎ
Şuçum ne benüm iy yüzi gül ne haberüm var

122.

Feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Dil nʿider kühl-i Şifāhānʿı ki izüñ tozu var
Nʾoldı bî-çāre nažarsuz degül āḫir gözi var

Geh başa yüz görür ol serv gehî düşmenüme
Gül-i raʿ nā gibi kim her tarafa bir yüzi var

3. Ğam-ı zülfün çekeyin mihr ideşāyed yanağun
Bu cihāndur güzelüm her gicenün gündüzi var

Kan olur ortada iy dōst lebünle kadehün
Ağız ağıza virüp söyleşecek ne sözi var

5. Gözi yaşıyla MUʿİDÎ şıgamaz bir yirde
Girdi gün toğmadı başına ʿaceb yılduzu var

123.

Mefʿülü mefāʿilü mefāʿilü feʿülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Dil-ḫastemüzün zülfün ile dest-resi var
Sevdā-zede olmağa meger kim hevesi var

⁶ [A] sofı! Başımda aşk şarabının [sarhoşluğu] varken öğüt vererek beni incitme, var olan dert ve gamım [bana yeter].

⁷ A gül yüzlü [sevgilim!] Haberim olmadan Muʿidî ağzının sırrını goncaya söylediyse [bunda] benim suçum ne?

G. 122 BN : 31^a

¹ Gönül Isfahan sürmesini ne yapsın, [senin ayak] izinin tozu yeter. O zavallının gözü [bunu] göremeyecek kadar basiretsiz değildir.

² Bazen bana bazen de düşmanıma yüz veren o servi [boylu güzel] her tarafa yüz gösteren iki yüzlü gül gibidir.

³ Güzelim! Eğer yanağın bana şefkat gösterecekse saçının gamını çekmeye razıyım. [Zira] bu dünya böyledir, her gecenin bir gündüzi vardır.

⁴ A dost! Dudağın ile kadehin ağız ağıza verip söyleşeler arada kan çıkar.

⁵ Muʿidî [akan] göz yaşlarının [harareti] ile bir yerde duramaz. nasıl bir [talih] yıldızı varsa hala doğmadı gitti.

G. 123 PBM T1: 212^b, ENM N1: 133^a, ENM N2:134^a, ENM T2:135^a, ENM V:183^b

¹ [Sevgilim!] Saçlarının [gamıyla] kuvvet bulan gönlümüz, meğerse aşkın çilesini çekmeye [dünden] hevesliymiş.

Müjgānum arasında nedür çeşm-i pür-eşküm
Ġam çeşmesidür her yanadan hār ü hāsı var

3. Kürsiye çıkup nağmeler itdükce o meh-rū
Bir tütî-i güyāya döner kim kafesi var

Āvāzın işitse dirilür mürde gönüller
‘İsā gibi ol gönçe-lebün hoş nefesi var

5. Yāriyle büyüklense MU'İDİ ‘aceb olmaz
Bî-çāre garībün daḥi ‘ālemde nesi var

124.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Bezm-i ‘ışkuḡda yine mey-h̄ārelik gönlüm diler
Hiç yakışmaz hāneye āvārelik gönlüm diler

‘İşkuḡ hoş hāli var ölince dermān istemez
Bildi qadriñ derdinün bî-çārelik gönlüm diler

3. Hānmān fikrin unuttum [āşkuḡ oldum] senün
Nev-bahār eyyyāmıdur āvārelik gönlüm diler

Her gice zülfün ġamıyle kare giysem taḡ mı kim
Cāme tebdil eyleyüp ‘ayvārelik gönlüm diler

5. İy MU'İDİ saç[laruḡ aḡ ol]duḡından n’oldı kim
Dem-be-dem lehv ile yūzi karelik gönlüm diler

² Kirpiklerim arasındaki yaş dolu gözlerim, [çevresine] her taraftan çer çöp yığılan bir gam çeşmesidir.
³ O ay yüzlü [güzel], kürsiye çıkıp nağmeli [sözler] söyleyince kafes içindeki konuşan papağana benzer.
⁴ Ölmüş gönüller, [onun] sesini işitse dirilirler. O goca ağızlımın İsa gibi can bağışlayıcı [bir] nefesi olduğu muhakkaktır.
⁵ Mu’idi, sevdiğiyle iftihar etse şaşılmaz; çaresiz garibin dünyada başka kimi var ki?

G. 124 BN : 26^a

¹ [Sevgilim!] Gönlüm, aşkının meclisinde yine şarap içmek istemekte, eve barka uğramadan başı boş gezmeyi diliyor.
² Aşkım öylesine güzel bir hali vardır ki [aşık], ölse de derman istemez. Gönlüm, derdinin kıymetini bildi ve çaresizliği istedi.
³ Senin aşığın olduğumdan beri ev bark düşüncesini unuttum. İlk bahar günleri gelmiştir, gönlüm başı boş dolaşmayı arzuluyor.
⁴ Saçının [verdiği] dertle her gece karalar giysem şaşılır mı? Gönlüm kılık değiştirip hırsızlık etmeyi istiyor.
⁵ A Mu’idi! Saçlarının beyazlamasından eline ne geçti ki gönlüm her vakit oyun ve eğlence ile [bir de] yüz karalığı istiyor [anlamadım].

125.

Fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Sînemün her cānibi kim pür cüdālîk dāğıdır
Lāle-i derd ile zeyn olmuş maḥabbet ṭağıdır

Cān ḥalāş itmek olur mı ‘ışk meydānında kim
Āteş-i āhum yalıḡ yaraḡlu dilsüz yağıdır
3. Göz bıḡarında aḡup yaşum dūkenmezse n’ola
Kimse ḡandan geldüḡin bilmez belā ırmağıdır

Kimse raḡm itmez ölüsem ben ḡarîb üftādeye
Aḡlayup yanan hemîşe eşkle baḡrum dāğıdır
5. Ḳaddün üzre ‘arîzuḡ iy ḡūr-ı gül-ruḡ fi’l-meşel
Sidre üstinde açılmış tāze cennet bāğıdır

Mest ü rüsvāy olduḡım ‘ayb itme sūfi çün yine
Tāze gül devrānı zār ü mübtelālîk çağıdır
7. Dîde mülkinde MU‘ĪDĪ ḡondu sultān-ı hevā
Her ḡabāb-ı eşk anuḡ bir ḡırmızı otağıdır

126.

Fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Sāḡiyā mey şun ki ‘ālem tāze cennet bāğıdır
Mevsim-i güldür yine mestānelîḡler çağıdır

G. 125 BN : 26^a-26^b, ENM N₁ : 77^b, ENM N₂ : 78^b, ENM T₂ : 91^b, ENM V : 112^b

¹ Sinemin her yeri ayrılık yarası ile dolu olduḡu için [orası] dert laleleri ile süslenmiş bir aşk dağıdır.

² Ahımın ateşi, [sana] silahsız yakalanan korkak bir düşmanken aşk meydanında canı kurtarmak nasıl mümkün olabilir ki!

³ Göz pınarındaki yaşlar tükenmezse şaşılmaz; zira o, kimsenin nereden geldiḡini bilmediḡi bir bela ırmağıdır.

⁴ Öldüḡümde benim gibi garip düşkün bir aşıḡa kimse acımaz. Bana üzülp halime acıyan göz yaşım ile baḡrımdaki yaradır.

⁵ A gül yanaklı güzel! Boyun üzerindeki yanaḡın, sanki Sidre üzerinde açmış taze cennet bahçesidir.

⁶ [A] sofu! Sarhoş ve rüsva oluşumu ayıplama çünkü taze gül mevsimi ve aşktan çılgına dönme zamanı gelmiştir.

⁷ [A] Mu’îdî! Aşk sultanı, göz ülkesine yerleştiḡinden beri her [damla] gözyaşı kabarcıḡım adeta onun kırmızı otağıdır.

G. 126 ENM N₂ : 79^a, ENM V : 113^b

¹ Saki! Alemin cennet bahçesine döndüḡü bahar günleri, sarhoş olma zamanıdır; sen de [durma] şarap sun!

Ḥaṭṭ-ı sebzün geldi çün men' itme cām-ı la' lüñi
Sebbe vaḫti 'iş ü nüş eyyāmı 'işret çağıdır

3. Zülfün altında ḫaṭuñdan dil niçe virsün ḫaber
Anı gören pādşāh olur ılan ayağıdır

Nev-bahār eyyāmıdır şimdi gül ü süsen yine
Tevbe-i bārān ile ḫanlı bıçaḫlı yağıdır

5. Veh ne gülşendür yüzün [kim] olalı andan cüdā
Ḥārḫār-ı hecr ile beñzüm ḫazān yaprağıdır

'Arız-ı dilberde ḫaṭ ser-keşliḡ itse ḡam degül
İy Mu' idi aya varmaz Rüm ili yasağıdır

127.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Çeşm-i ser-mestün ki siḫr ile cihān fettāmıdır
Mey diyü nüş itdüḡi her dem cigerler ḫanıdır

Gerçi kim vaḫşīdür iy dil ol perī-peyker velī
Hem-dem olsañ bir nefes görseñ ne ādem cānıdır

3. Ya şafaḫdur māh-ı tābān ile bulmuş iḫtirān
Ya ruḫuñ 'īdinde alnuñ üzre ḫurbān ḫanıdır

Bir mübārızdur bu göñlüm 'ışḫ meydānında kim
Sīne-i pür-dāḡ anuñ āyīnelü ḫalkanıdır

² Yeşil ayva tüylerin çıktı, dudağının kadehini [aşıklardan] esirgeme; [bilirsin ki] bahar mevsimi, yiyip içme günleri ve eğlenme zamanıdır.

³ Gönül, saçlarının altında [gizlenmiş] ayva tüylerinden nasıl haber versin ki, [o] adeta kendisini görenin padişah olacağına [inanılan] bir yılan ayağıdır.

⁴ Gül ve susam çiçeği, ilk bahar günlerinde yağmur tövbesi ile kanlı bıçaklı düşmandır.

⁵ [Sevgilim!] Yüzün nasıl bir gülbahçesidir ki ondan uzak kaldığımdan beri ayrılık derdi ile benzim sonbahar yaprağı [gibi sararmıştır.] Yazıklar olsun!

⁶ Ayva tüyü, sevgilinin yanağında zorbalık etse ne önemi var; Rumeli kanunudur, bir aya varmadan sona erer.

G. 127 PBM T₁: 218^a, ENM N₂:81^b, ENM V: 117^b; T₁'de 5 ve 6. beyit, V'de 7. beyit yok.

¹ [Sevgilim!] Sarhoş gözün, [yaptığı] sihirlere ile cihanın büyücüsüdür. [Gözlerinin] durmadan şarap diye içtiği de [aşıkların] ciğer kanıdır.

² A gönül! O peri yüzlü [güzeller] [aşıklardan] kaçarlara ama bir an olsun onlarla dost olsan ne kadar cana yakın olduklarını anlarsın.

^{2b} T₁'de

Dürlü dürlü āl iden cāna leb-i cānāmıdır

³ [Görünen], ya parlayan ay ile yakınlaşan şafak ya da yanağının bayramında alınının üstüne [sürülmüş] kurban kanıdır.

⁴ Bu gönlüm, aşk meydanında bir dövüşçü, yarayla dolu sinem de onun aynalı kalkanıdır.

5. Kadd-i mevzûnuñla iy meh nev^ç -i gamzeñ dir gören
Ol hadeng-i sihr ucında bir kazâ peykânıdır

Sâkiyâ sünbül saçuña dil viren âşüfteler
Câm-ı gülgündan geçüpdür içdügi reyhânıdır

7. Göñli nâzûkdür MU^ç İDİnün şıma didüm didi
Şâ^ç irün şınmağ gerek göñli ki gevher kânıdır

128.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Sen gül-i tersin yirün firdevs-i cennet bâğıdır
Ben ayak toprağıyam beñzüm hâzân yaprağıdır

Şâh-ı gam leşkerle kındı sine şahrâsında kim
Dâğ-ı hün-âlüdum anuñ bir kızıl otağıdır

3. Dadı yoğdur şöhetün yâr-ı şeker-hand olmasa
Hübıarsuz nuğl ile peymâne derd ü ağudur

Gülşen-i 'ışkuñda cānā çeşm-i hüninüm benüm
Lâledür güyâ içinde 'aks-i hâlün dâğıdır

5. Göklere irse MU^ç İDİ âdemilenmez saña
Hey melek yüzlüm senün ol ayağuş toprağıdır

⁵ Ey ay! Düzgün boyun ile yan bakış oklarını görenler o, sihir okunun ucunda bir kader peykânıdır derler.

⁶ Saki! Sünbül saçlarına gönül veren çılğın [aşıklar] gül renkli kadehten vazgeçmişler, fesleğen şarabı içmektedirler.

⁷ "Mu'idi'nin gönlü naziktir kırma" dedim, "şairin gönlü cevher madenidir, kırmak gerekir" dedi.

G. 128 PBM T₁:220^b, ENM N₁:78^a, ENM N₂:78^b-79^a, ENM T₂:91^b, ENM V:113^a

¹ Sen taze bir gülsün, yerin cennet bahçesidir; ben ayak toprağıyım, benzim sonbahar yaprağı [gibi sarıdır].

² Gam şahı, sine çölüne askerleriyle yerleşti. Kana bulanmış yaralarım o şahın kızıl otağıdır.

³ Sevgilinin tatlı gülüşleri olmasa sohbetin tadı yoktur. Güzellere ayrı [yenen] çerez dert, [içilen] içki ise zehirdir.

⁴ [Sevgilim!] Aşkın gülbahçesinde [akıttığım] kanlı göz yaşlarım, sanki benlerinin aksinin içindeki yara gibi görüldüğü lelelerdir.

⁵ A melek yüzlüm! Mu'idi göklere de çıksa sana büyüklenmez; [zira] o, senin ayağının toprağıdır.

129.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Her kim cihāna mest ü perîşān gelür geçer
Sevdā-yı çeşm ü zülf ile hayrān gelür geçer

Hüsnüm zamānidur diyü [aldanma de]vre kim
[Yoğdur qararı hiç dem] ü devrān gelür geçer
3. 'Ömrüm günü geçerse ne tağ hayf ü āh ile
Bağmaz yüz[üme] ol meh-i tābān gelür geçer

Sīnem otağına girüp incitme giryeden
Bir dem taḥammül eyle [ki] bārān gelür geçer
5. Dil bülbüline zevk ü temāşā ruḥuḡ yiter
Faşl-ı bahār ü devr-i gülistān gelür geçer

İy ḡāce var benüm şıma dīnüm serāyını
Zirā bu menzile niçe mihmān gelür geçer
7. Hoş gör didi ni' met-i 'ışkıını ol mehüḡ
'İd-i vişāl ü rüze-i hicrān gelür geçer

130.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Şāh-ı hüsnüḡ kim bizümle cenge leşker gösterür
Ol ḡam-ı kākül [zirihdür] ḡamze ḡançer gösterür

G. 129 BN : 26^b

¹ Dünyaya sarhoş ve perişan gelen kimseler [sevgilinin] gözü ve saçının aşkıyla kendilerinden geçmiş bir halde yaşarlar.

² [Sevgilim!] Güzelliğimin [en güzel] çağıdır diyerek bu devre aldanma. [Çünkü] bu devran baki değildir, [çabucak] gelir geçer.

³ O parlak ay, yüzüme bakmadan gelip geçtiği için [bundan sonra] ömrümün günleri pişmanlık ve ah ile geçerse şaşılmamalıdır.

⁴ Göğsümün otağına girip orayı göz yaşıyla incitme. Biraz sabret, bu yağmurlar gelir geçer.

⁵ [Sevgilim!] Gönül bülbülüne yanağını seyretmek zevk verir, bahar mevsiminin ve gülbahçesinin [ömrü kısadır] gelir geçer.

⁶ A hoca! Dinimin sarayını yıkma; çünkü bu menzile pek çok misafir gelir geçer.

⁷ Kavuşma bayramı ve ayrılık günleri [çabucak] gelip geçtiği için o ay [gibi güzel sevgilinin] aşkının nimetini hoş gör dedi.

G. 130 BN : 26^b-27^a

¹ [Sevgilim!] Güzelliğinin şahı bizimle savaşmak üzere [dizdiği] askerleri göstermektedir; zirā o kakhül kıvrımları zırhtır, yan bakış ise hançer.

Ṭütî-i ṭab‘um gibi sâz eyler ol ruḥsâr ü leb
Kim biri âyîne vü birisi şekker gösterür

3. Halka idüp saçların yüz şive ile şalınup
Benzer ol ṭāvüsa kim cevlan ile per gösterür

Tācir-i çeşmüm virür ḥālūḡ hayālinden haber
Âl vāle içre gūyā müşg-i ezfer gösterür

5. Ḥānesine sīnemūḡ miḥmān olup geldükce ġam
Cān ü dil qarşu çıkar ta‘zīm idüp yir gösterür

Ne ṭılısm eyler ḥaṭuḡ gencīne-i hüsnüḡde kim
Bir nazarda zülfüne biḡ başlu ejder gösterür

7. ‘Aks-i la‘lūḡ ‘arz ider müjgān arasından gözüm
Şan kafesden şayrefī yāḡūt-ı aḡmer gösterür

Āferīn ol bendeye kim pādşāh-ı ‘ışk iken
Kendüyi şüretde dervīş ü ḡalender gösterür

9. Nazm ile şöhret viren sensūḡ MU‘ĪDĪ ḡuluḡa
Kīmyādur himmetūḡ ṭopraḡı cevher gösterür

131.

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Vaḡşī āhūdur şaḡm iy dil nigār elden gider
Furşatı ḡoş gör ki nā-geh bu şikār elden gider

² O yanak ve dudak, yaradılışının papağanına ayna ve şeker göstererek [konuşmayı] öğretir.

³ Saçlarını kıvrım kıvrım yaparak yüz cilve ile salınan [sevgilim], gezinerek kanatlarını gösteren bir tavus kuşuna benzer.

⁴ Gözümün tüccarı, sanki kırmızı bir örtü içinde misk gösterir gibi [yanağındaki] benin hayalini yansıtır.

⁵ Gam, göğsümün evine misafir olarak geldiğinde can ve gönül onu karşılayarak saygı ile yer gösterir.

⁶ [Yanağındaki] ayva tüyün güzelliğinin hazinesinde nasıl bir büyü yapmaktadır ki saçın bir bakana bin başlı yılan [gibi] görünmektedir [anlayamadım].

⁷ Gözüm, sanki kafes arkasından kırmızı yakut gösteren bir sarraf gibi kirpik arasından [senin] dudağımı yansıtır.

⁸ Aşk padişahı iken görünüşte kendisini derviş ve kalender gösteren [o aşk] kölesine aferin.

⁹ [Sevgilim!] [Yazdığı] şiirler ile Mu‘îdî kuluna şöhret kazandıran sensin. Lutfun, toprağı cevhere çeviren kimya gibidir.

G. 131 BN : 27^a-27^b

¹ A gönül! Sevgili, yabancı bir ceylana benzer, fırsatı iyi değerlendir, dikkat et [bu] av elinden ansızın kaçabilir.

Dem-be-dem altun-ayağ ile getür gülgün-şarāb
Sākīyā tīz ol ki vaqt-i nev-bahār elden gider

3. Yiridür bî-ihtiyār öpsem ayağın toprağın
Kim yüzüne bakduğımca ihtiyār elden gider

Āli çoğdur bādenün aldanma iy āvāre dil
Ol haramīye uyarsañ kārbān elden gider

5. Cāme-i vaşla neden mağmūr olursın iy göñül
Hod bilürsin 'ākıbet dāmān-ı yār elden gider

Zār göñlümden çıkar sen cevri-i bî-pāyānı ko
Zulmi 'ādet kılma sultānum diyār elden gider

7. 'Işık mülkinde Süleymān olmağ āsāndur velī
İy MU'İDÎ hātem-i 'izz ü veğār elden gider

132.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Çeşmüne kan dökmegi şanma ki müjgān öğredür
Baş egüp gūşına şol ebrū-yı fettān öğredür

Hüsñ meydānında diller leşkerin çekişdi āh
Şeh-süvārum kim semend-i nāza cevlan öğredür

3. Mürşid-i 'ışık aındurur haţţun kitābın göñlüme
Bir mu'allimdür şanasın tıfla Kur'an öğredür

² Sākī! [Bize] her vakit altın kadeh içinde gül renkli şarap sun. [Bunun için] acele et, ilkbahar mevsimi çabucak geçip gider.

³ [Sevgilim!] Elimde olmayarak ayağının toprağını öpsem yeridir çünkü sana baktıkça [kendimi kaybediyor] ne yaptığımı bilmiyorum.

⁴ A avare gönül! Şarabın hilesi çoktur, [ona] aldanma, eğer o hayduta uyarsan kervanın elden gider.

⁵ A gönül! Sonunda sevgilinin eteğinin elden gideceğini bildiğin halde neden [sevgiliye] kavuştum diye gururlanıyorsun?

⁶ [A] sultanım! Sineme çektiğin çileyi inleyen gönlümden çıkar bir kenara koy. Zulmü adet etme yoksa memleket elden gider.

⁷ A Mu'îdî! Aşk ülkesinin Süleymânî olmak kolaydır ancak güç ve kudret mührü elden gider.

G. 132 BN : 27^b

¹ [Sevgilim!] Gözüne kan dökmeyi öğretenin kirpik olduğunu sanma, fitneci kaşların [onun] kulağına eğilip öğretmektedir.

² İyi at binen sevgilim, naz atına yürüyüş öğrettiği için [ona aşık] gönüller, güzellik meydanında askerlerini çarpıştırdılar, eyvahlar olsun!

³ Aşkın yol göstericisi, sanki çocuğa Kur'an okumayı öğreten bir öğretmen gibi gönlüme [yanağındaki] ayva tüyünün kitabını [okumayı] öğretmektedir.

Ṭan degüldür ḥālünjî aḡdursa aḡyāruḡ baḡa
Dāne meylin ādem-i miskīne şeytān öḡredür

5. ‘Āşıḡa müşkil gelür derd ile cān virmek velī
Yār eger ben bildüḡim yār ise āsān öḡredür

Cān hedef kıılmaḡı her dem biḡ ḡavādiş tīrine
Çerḡe ya ol ya aḡa bu çerḡ-i devrān öḡredür

7. Māhīr olmışdur MU‘ĪDĪ sūz-ı eş‘ār ile kim
Şimdiki şā‘irlere üslūb-ı dīvān öḡredür

133.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gerçi merhem ‘āşıḡa zaḡm-ı nihānı aḡdurur
Ḥasret oḡı dilde ol ebrū -kemānı aḡdurur

Lāleler güller açılsa eglenür göḡlüm velī
Baḡa ḡurbet ‘ālemin bülbül fiḡānı aḡdurur

3. ‘Azm-i gülzār eylesem ‘ayb itme dil-teng olduḡım
Ḡonçeler güldükce sen şīrīn-dehānı aḡdurur

Yıllar oldı unuduldum kūşe-i ḡasretde āh
Kimse yoḡ bir gün saḡa ben nā-tüvānı aḡdurur

5. Nev-bahār eyyāmı cennet olduḡıçün her ṭaraf
Cām-ı gül yārāna ‘īş-i cāvidānı aḡdurur

⁴ Rakip, bana senin benlerini hatırlatsa şaşılmaz zirâ günahsız insanoḡluna taneye meyletmeyi şeytan öḡretmiştir.

⁵ Dert yüzünden can vermek aşıḡa zor gelir ama sevgili eḡer benim tanıdığım sevgiliyse [bu işin] kolaylıḡını öḡretecektir.

⁶ Havadis oklarına her daim [aşıkların] canını hedef almayı feleḡe ya o ya da ona bu dönen felek öḡretmektedir.

^{6a} dem :metinde def olarak yazılmıştır.

⁷ Mu‘îdî, şiiirlerinin [yakıcı] ateşi ile ustalaşmış şimdiki şâirlere divan [nasıl yazılır] onu öḡretmektedir.

G. 133 BN : 27^b-28^a

¹ Merhem, aşıḡa gizli yarasını hatırlatsa da gönüldeki hasret oku [sevgilinin] yaya kaşlarını hatırlatmaktadır.

² Gönüm, laleler ve güller açılınca eḡlense de bülbülün feryatları bana ḡurbet aleminde [olduḡumu] hatırlatır.

³ Gülbahçesine gittiḡimde yüreḡimin sıkışmasını ayıplama [çünkü] goncalar açıldıkça [bana] senin tatlı dudaḡını hatırlatır.

⁴ [Sevgilim!] Hasret köşesinde unutulalı yıllar geçtiḡi [halde] yazık ki benim gibi perişan [aşıḡı] sana hatırlatacak bir kişi bile yoktur.

⁵ İlk bahar günlerinde her yer cennete döndüḡünden gül kadehi dostlara hayattan sonsuz zevk almayı hatırlatır.

Tevbemi bozmayup âhîr n'eyleyem kim devr-i gül
 'İş ü nüş eyyâmın evvelki zamânı aņdurur

7. Sînede yir yir MU'İDÎ kesdügim kıanlı elif
 Ergavânî câmelü serv-i revânı aņdurur

134.

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün
Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Hâl-i siyehün kim dil-i nâlân ile oynar
 Hindü-beçedür âteş-i süzân ile oynar
- Yalvarup elüm zülfüne şunsam gören eydür
 Yâ Rab ne füsün itdi ki şu' bân ile oynar
3. Şükrüm bu ki bir sâ'il iken hindü-yı çeşmüm
 Şimdi kıademühde dürr ü mercân ile oynar
- Sevdüm yine bir şühî ki meydân-ı cefâda
 Geh tîğ ü gehî nîze vü kıalkın ile oynar
5. Tağıtmağa ben 'âşık-ı miskînün ayağın
 Yâr el uzadup zülf-i perîşân ile oynar
- Dil ğamzeñi gözler ölümün aņmaz olupdur
 Cânına kıyan hançer-i bürrân ile oynar
7. Bâzâr ideli h'âce-i 'ışkuñ ile MU'İDÎ
 Dil naķdini yoluñda seng-i cân ile oynar

⁶ Gül mevsimi, işret günlerini ve eski demleri hatıra getirmişken tövbemi bozmayıp da ne yapayım!

⁷ [A] Mu'îdî! Göğsümde [görünen] yer yer çekilmiş elifler erguvani [renkli] elbisesiyle yürüyen servi [boyulu güzeli] hatırlatır.

G. 134 BN: 28^a

¹ [Sevgilim!] Siyah benin, zenci bir çocuğun yakıcı ateş ile oynaması gibi [aşıkların] ağlayan gönlü ile oynamaktadır.

² Yalvararak elimi saçına uzatsam, onu görenler "Allah'ım [o saç] nasıl bir büyü yaptı ki [aşık], koca yılanlarla boğuşuyor" derler.

³ Şükürler olsun ki, gözüm zenci bir köle iken şimdi [senin] kapında inci ve mercan harcamaktadır.

⁴ Yine cefa meydanında bazen kılıç bazen mızrak bazen de kalkan ile savaşıyan bir güzeli sevdim.

⁵ Sevgilim, benim gibi zavallı aşığın ayağını kaydırmak için elini dağınık saçlarına uzatmaktadır.

⁶ Gönül, canına kıymak isteyenin [eline] keskin hançer alması gibi öleceğini aklına [bile] getirmeden senin yan bakış okunu gözlemektedir.

⁷ Mu'îdî, aşkının tüccarı ile alış-verişe başladığından beri senin uğrunda gönül parasını can taşı ile birlikte harcamaktadır.

135.

Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün
Hezec + - - - / + - - - / + - -

1. Zâhîrüm gerçi yok Allâh yigdür
 Kamudan ol yüce dergâh yigdür

Hezârân mâl mülkinden cihânuğ
 Kişiyeye bir dil-i âgâh yigdür

3. Riyâ ile olan zühdi n'idersin
 Derûn-ı dilden iren âh yigdür

Güzel çokdur velî sensin murâdum
 Belî encümden ise mâh yigdür

5. Dirîgâ toğrı yâr iken MU'İDÎ
 Yanuğda düşmen-i bed-ğ'âh yigdür

136.

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Döstlar âgâh oluğ kim şimdi dildârum budur
 Cân ü dilden sevdiğim şüh-ı sitemkârum budur

Gül yüzüñsüz gönülüm açılmaz çemen seyriyle kim
 Bülbül-i zârum bahâr ü bağ ü gülzârum budur

3. Nağd-i cân virdüm alup mihr ü mağabbet cevherin
 Müşteriyem şüh-ı mehveşlerle bâzârum budur

Şağ esen olsun şabâ kim büy-i zülfüñ irgürür
 Hem-nefesler çok velî yâr-ı vefâdârum budur

G. 135 BN : 28^b

¹ Gerçi kollayanım yoktur ama Allah yardımcımıdır, onun yüce dergahı herşeyin üstündedir.

² Dünyanın binlerce malı ve mülkündense kişiye rahat bir gönül daha iyidir.

³ İki yüzlülük ile yapılan ibadet neye yarar? Gönülden gelen ah [ondan] daha üstündür.

⁴ Güzel çokdur ama benim istediğim sensin. Doğrusu ay yıldızdan daha makbuldür.

⁵ [Sevgilim!] Mu'idi dosdoğru bir âşık iken fesat düşman senin için daha üstündür, yazıklar olsun!

G. 136 BN : 29^b

¹ [A] dostlar! Rahat olun çünkü şimdi canı gönülden sevdiğim, zalim güzel sevgilim budur.

² [Sevgilim!] Gül yüzünden ayrı, çimenlikte dolaşmakla gönülüm açılmaz; zira inleyen bir bülbülüm, baharım ve gülbahçem budur.

³ Ay [yüzlü] güzellikle alış-veriş eden bir müşteriyim. Can parası vererek aşk ve sevgi cevherini alıyorum.

⁴ [Sevgilim!] Saçının kokusunu bana ulaştıran sabah rüzgarı daim olsun. Aynı şekilde esenler vardır ama benim vefalı sevdiğim budur.

5. Ğam degül yād eylemezseñ āšnā iken beni
 Āšnālîk virme tek her yāde güftārum budur
- Onmadan bir dāğ yirin dağı yaqsam tañ mı kim
 Bir dil-efgār oñmaduđ bî-kāruñam kārūm budur
7. 'Işķ rāzın gizleyüp n'eyler 'aceb şeydā gönül
 İy MU'İDÎ ĥod bütün dünyā bilür yārūm budur

137.*Fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün**Hafif + + -- / + - + - / + + -*

1. Ğam-ı 'ışķuñ ĥisābı yoğ görünür
 Ki belālar bu yolda çoğ görünür
- Ebr-i zülfüñ ġamında nem kapalı
 Gönül āyīnesi tonuğ görünür
3. Cāna zaĥm urdı bir kemān-ebrū
 Ne nişān yiri var ne oğ görünür
- Belī yāduñ tağıtdı var bilümi
 Baqsāñ ortada nesne yoğ görünür
5. Ĥ'ān-ı vaşla MU'İDÎ aç ölüyor
 Şüretā gerçi gözi toğ görünür

⁵ Beni tanıyor iken hatırlamazsan üzülmem ancak sana diyeceğim, her yabancıya tanışıklık göstermemendir.
⁶ Yaram iyileşmeden [o yararım] yerini yeniden dağlasam şaşılmaz zira yaralı gönü iyileşmeyen bir avareyim, tek işim budur.
⁷ A Mu'idi! Sevdiğimin bu olduğunu bütün dünya bilirken çılgın gönül acaba aşk sırrını niye gizlemektedir?
G. 137 BN : 29^b-30^a
¹ Aşk gamının hesabının olmadığı [ve] bu yolda çok belalar olduğu besbellidir.
² Gönül aynası saçının bulutunun gamından nemlendiğinden beri donuk görünmektedir.
³ Yay kaşlı bir [güzel] canda yara açtı [ama] ne nişan yeri ne de oku görünmektedir.
⁴ Doğrusu seni hatırlamak belimi iyice inceltti. Baksan ortada hiçbir şey yok gibi görünmektedir.
⁵ Mu'idi görünüşte gözü tok gibi görünse de [sevgiliye] kavuşma sofrasına aç olarak ölüp [gitmektedir].

138.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + -

1. Çeşm-i pür-ıııııı ki nîş-i qahrı ben şayrudadır
Semmini def itmeye pā-zehr kim āhūdudur

Başa çıkardı gönül zülfüñle ammā n’eylesün
Boyuna haıtıñ gibi dîn düşmeni pusudadır

3. Rüz ü şeb hadd-i ‘arağ-rîzünsüz olan mübtelā
Süz-i dilden od ü eşk-i dīdesinden şudadır

Çin-be-çin olup kaşuñ bir kimseye mā’il degül
Güiyā zevrakları batmış kara kayğudadır

5. Nağş-ı yāri ol kadar sīnemde tasvīr eyledüm
Kim hayāl itdükce anı şanuram qarşudadır

Sūsen-i āzāde zeyn eyler gözüm gülzārına
Bu qabā-yı sūsenī kim ol qad-i dil-cūdudur

7. Bir gice yanumda yatmaz ol büt-i meh-rū gelüp
Veh ki bīdār olmadı baıtum dağı uyğudadır

Billāh iy müftī ne dirsın bu namāzuñ hağğına
Gözlerüm mihrāba nāzır göñlüm ol ebrūdudur

9. Mey gerekmez n’ideyin cānānesüz cān olmasın
İy MU‘İDİ cān degül cānına ten fersūdedür

G. 138 BN : 30^a

¹ Öfke dolu gözünün öfkesinin zehri benim gibi hastada, onun zehrini yok edecek pan zehir ise [senin gibi] ceylandadır.

² Gönül, saçınla baş edebilirdi ancak [yanağındaki] din düşmanı ayva tüylerin sürekli pusuda beklemekte iken ne yapsın!

³ Gece gündüz [senin] terli yanağından ayrı kalıp [aşka] tutulan kişi, gönlündeki ateş ile yangına, gözündeki yaş ile suya düşmüştür.

⁴ Kaşın kıvrım kıvrım olmuş, kimseye ilgi göstermemektedir. Sanki gemileri batmış da kara yas tutmaktadır.

⁵ Sevgilinin resmini göğsüme öylesine [güzel] çizdim ki onu her hayal ettiğimde sanki karşımda durmaktadır.

⁶ O gönül çekici boylu [sevgilinin üzerindeki] mavi elbise gözümün gülbahçesini [adeta] her kayıttan kurtulmuş susam çiçeği süslemektedir.

⁷ O ay yüzlü heykel, gelip bir gece yanımda yatmaz, [demek ki] talihim daha uyanmamış, hala uyumaktadır, yazıklar olsun!

⁸ A müftü! Gözlerim mihraba karşı hazır durmakta gönlüm ise [sevgilinin] kaşlarındadır. Allah için bu namazın doğruluğu için ne dersin?

⁹ A Mu‘idi! [Bana] şarap gerekmez, sevgilim [yanımda] yoksa can da olmasın. Tenin canlı olması can sayılmaz ki..

139.

Mef'ülü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün

Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Serv irmedi ol kâmet-i bālāya ber-ā-ber
Gül bitmedi bu rüy-i dil-ārāya ber-ā-ber

Ol ğamze vü ebrü ile kōrkutma beni kim
Gögsüm tütaram şimdi oğ ü yaya ber-ā-ber
3. Nūrānī vü zulmānī iki serv şanurlar
Yanuğa düşüp şalıncağ sāye ber-ā-ber

Ben müddet-i hecrün niçe şayam ki olupdur
Her sâ' ati bir güne günü aya ber-ā-ber
5. Bir cām içeli bezm-i maḥabbetde lebün den
Biğ nāle vü zārī iderüm nāya ber-ā-ber

Kul oğlı güzeller bağa çok zūlm iderler ammā
Bulam varıcağ anları ağaya ber-ā-ber
7. Ger māl ü menālüm yoğ ise n'ola MU' İDİ
Bir sīm-berüm var iki dünyāya ber-ā-ber

140.

Mef'ülü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Bir buseğ olurken niçe biğ cāna ber-ā-ber
Dünyāda ne var ol leb-i ḥandāna ber-ā-ber

G. 139 BN : 30^b

¹ [Sevgilinin] o uzun ve düzgün boyuna benzer bir servi yetişmedi, bu gönül alıcı yüze benzer bir gül bitmedi.

² Beni, o yan bakış ve kaş ile korkutma çünkü göğsümü o ok ve yaya karşı siper ettim.

³ [Sevgilim!] Gölgen, senin yanına düşüp salınınca biri aydınlık diğeri karanlık iki servi sanırlar.

⁴ Senden ayrıldığımdan beri ne kadar vakit geçtiğini nasıl sayayım. [O ayrılık günlerinin] her saati bir güne, [her] günü ise bir aya bedeldir.

⁵ Aşk meclisinde dudağından bir kadeh [şarap] içtiğimden beri neyin [iniltilerine] benzer binlerce ah ve figan ediyorum.

⁶ Kul oğlu güzeller bana çok eziyet ediyorlar ama onları ne zaman görsem [cahil] ağalarla birlikteler.

⁷ [A] Mu'idi! Malın mülkün yoksa da bana iki dünyada da yetecek gümüş tenli bir sevgilim var.

G. 140 BN : 30^b-31^a

¹ [Sevgilim!] Bir öpücüğün binlerce [aşığın] canına bedelken, dünyada o gülen dudağın yerini tutacak bir şey bulunmaz.

Maşşerde yüzi kara kıpar hâli perişân
Küfrin şaçınıuñ tutmayan imâna ber-â-ber

3. Çok yüz görüp il gezmişe beşzer ‘aceb olmaz
Âyine gelürse ruḥ-ı cānāna ber-â-ber

Dil ğamzeñe karşı tutaram sīnemi dirmiş
Gelsün cigeri var ise meydāna ber-â-ber

5. Hecründe gözüm oldu iki baḥr-i mu‘allaḳ
Seyl-âb aḳıdur her biri ‘ummāna ber-â-ber

Zülfı gibi ol şeh niçe yol başa yüriye
Varmaya mı ‘uşşâḳ ile dīvāna ber-â-ber

7. Kan ağlasa derdüñle MU‘İDİ yiridür kim
Ğamzeñ aña çok işler ider kana ber-â-ber

141.

Mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Cün oldu lebüñ çeşme-i ḥayvāna ber-â-ber
Her büseñi tutsam yaraşur cāna ber-â-ber

Öpüşmedi sākī ṭolu başında bizümle
Ol şūḫ bir iş itdi yine kana ber-â-ber

3. Başına ber-â-berdür anuñ zülfine baş eg
Rif‘ atde olupdur meh-i tābāna ber-â-ber

² Saçının küfrünü imanı ile eş değer tutmayan [kimsenin] maşşerde yüzü kara çıkar, hali perişan olur.

³ Ayna, sevgilinin yanağı ile boy ölçüşmeye kalkışırsa şaşılmalıdır çünkü [çok] memleket gezmiş çok yüz görmüştür.

⁴ Gönül, yan bakış oklarına göğsümü siper ederim diyormuş, eğer yüreği yetiyorsa [o yan bakış oku] ile birlikte meydana çıksın.

⁵ [Senden] ayrıldığımdan beri gözlerim her biri deniz [sularına] denk sel suyu akıtan iki asılı denize [oldu].

⁶ O şah, ne vakte kadar saçları gibi yollar basarak yürüyecek? [Nasıl olsa] bir gün aşıklar ile birlikte divana gelmeyecek mi?

⁷ Mu’idi [senin çektiğinin] dert ile kan ağlasa yeridir çünkü yan bakış okun, ona bedeli kanla [ödenecek] işler etmiştir.

G. 141 PBM T₁ : 225^b, Mecmū‘a T₅ : 111^b

¹ [Sevgilim!] Dudağın, ölümsüzlük suyuna eş değer olduğu için her öpüşünü cana bedel tutsam yaraşır.

² Saki, kadeh sunarken bizimle öpüşmedi; o güzel öyle bir iş etti ki arada kan çıksa yeridir.

³ Sevgilinin varlığı ile aynı [değerde] olan saçlarına boyun eğ. [Zira] onun yüceliği parlak aya denktir.

Derdiyle bir āh itdi gönül kim göge çıktı
 Kaldurdu livā-yı gamı keyvāne ber-ā-ber

5. Pervāne oda düşdi MU'İDÎ gam-ı ıışka
 Cān virdi iki ıışık-ı dīvāne ber-ā-ber

142.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Şanma kim hūn-āb-ı eşküm nevk-i müjgānumdadur
 Nār-ı ıışkuñdan şerer düşmüş ney-istānumdadur

Geçmeden rīv işlerin alur kararum şu gibi
 Şol revişler kim benüm serv-i hırāmānumdadur

3. Başımı aşğa şalup münkesirdür kākülün
 Var ise endişesi hāl-i perişānumdadur

Hey ne kāfirdür gözün kim gamzeden hançer çeküp
 Yıkdı cān mülkin ser-ā-ser kaçdı imānumdadur

5. Çim-i zülfün noktası ya' ni mu' anber beñlerün
 Dāğ-ı hasretdür ki sensüz nā-tüvān cānumdadur

Ben gedāyı dem-be-dem bekler belā vü derd ü gam
 Şāh-ı ıışkam ol melāmet leşkeri yanumdadur

7. N'ola rahm itse MU'İDÎ başa ol Şir'in-dehān
 Nāle-i Ferhād sūzı āh ü efgānumdadur

⁴ Gönül, derdinden öyle bir ah etti ki [ahı] göge çıkınca gam sancağını Zuhal'e kadar yükseltti.

⁵ Pervane ateşe, Mu'îdî aşk derdine düştü; [o] iki çılgın aşık birlikte can verdi.

^{5b} ıışık-ı dīvāne : ıışık u dīvāne T₅

G. 142 BN : 31^a-31^b

¹ [Sevgilim!] Kirpiklerimin ucunda duranın kanlı gözyaşım olduğunu sanma. [O], senin aşkının ateşinden sazlığa düşen bir kıvılcımdır.

² Benim salınarak yürüyen servi boylu [sevgilim] hileler edip beni su gibi kararsız bırakır.

³ Başımı aşığıya eğip kırgın duran kakhülün galiba benim perişan halimi düşünmektedir.

⁴ [Asıl] maksadı imanımı ele geçirmek olan gözün, öyle bir kafirdir ki, yan bakış hançerini çekerek can ülkesini baştan başa yıktı.

⁵ Saçlarının [değdiği yerde oluşan] noktalar, yani güzel kokulu benlerin, sensiz [kaldığımda] dermansız canımda bir ayrılık yararı olmaktadır.

⁶ Bela, dert ve gam sürekli benim gibi bir kölenin yanından ayrılmasa da [ben] kınama ordusu [her zaman] yanında olan bir aşk padişahıyım.

⁷ [A] Mu'îdî! Ferhad'ın inleyişlerinin yakıcılığı benim ahımda ve iniltilerimde olduğu için o tatlı ağızlı [güzel] bana acısa şaşılmaz

143.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Şâh-ı ıŝkâm âh ü eşküm râyet ü leşker yiter
Dâğ yağduğca başumda şu' leler efser yiter

Hâsretünđden dâne dâne eşk ile ıtolmıŝ gözüm
Ben maĥabbet ŝâhına gencîne-i gevher yiter
3. İhtiyâcum yoğ buĥûr-ı meclis-ârâya iñen
Sâkiyâ bu âteşin göñlüm baña micmer yiter

Ben ki meydân-ı belâda bir dilâver-bendeñem
Zînet için başuma sevdâ-yı zülfün per yiter
5. Çâk idüp n'eyler müjen ben dil-figâruñ sînesin
Düşmenün her ta' nı ĥod ' uşşâka bir ĥançer yiter

Cân-ı bîmârum ki mülk-i derd ü ġam sultânıdur
ŝaruluđ düşmüş tenüm aña ġabâ-yı zer yiter
7. Sen varup şâhum siyeh ra' nâ düĥavîler döŝen
Toz ile toprak MU' İDÎ ġuluña bister yiter

144.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Nâ-tüvân göñlümde buldum la' l-i cânândan eşer
Ĥamdülillâh var daĥi bu ĥastede cânndan eşer

G. 143 BN : 31^b, PBM T₁ :125, ENM N₁ :103^b, ENM N₂ :104^a

¹ Aşk padişahıyım, ahım sancak, göz yaşım asker, dağladığım yaralarımın alevi de başımda tac olarak [bana] yeter.

² [Sevgilim!] Senden ayrı kaldığımda tane tane göz yaşı ile dolan göz, benim gibi aşk padişahına mücevher hazinesi olarak yeter.

³ Sâki! Ateşten göñlüm bana tütsü kabı olarak yetmektedir; artık meclisi [kokusu ile] süsleyen tütsüye ihtiyacım yok.

⁴ Ben bela meydanında senin cengâver bir askerim olduğum için saçına [duyduğum] aşk başımı süslemek için tüy olarak yeter.

⁵ Düşmanların kinamaları aşıklara bir ĥançer olarak yeterken kirpiğin, benim gibi gönlü yaralı [aşığım] göğsünü neden parçalayıp durmaktadır.

⁶ Hasta canım gam ve dert ülkesinin sultanıdır. Sararmış tenim de onun altınlı kaftanı olmaya yaraşır.

⁷ [A] şahım! Sen git siyah yüzlü çift döŝeklere yat. Mu'idi kuluna yatması için toz ve toprak yeter.

G. 144 BN : 31^b-32^a

¹ Dermansız göñlümde sevgilinin dudağına dair bir iz buldum. şükürler olsun ki bu hastada hala canlılık belirtisi var.

Gül yüzünden utanup şol resme pinhân oldı kim
   Alem içinde görünmez b g-ı Rıdv n'dan e er

3. Girdi zülfün zulmetine c num İskender gibi
  h eger bulmazsa misk n  b-ı hayv ndan e er

L le seyrin istemez   ufte gönlüm var iken
 S ine-i   k mde yir yir d g-ı hicr ndan e er

5. Göricek  an a laduğım ol kem n-ebri didi
 Dağı var gibi cigerde za m-ı peyk ndan e er

N leme  heng ider tağlar  alupdur var ise
 Haste-Ferh d itdügi fery d   e g ndan e er

7.  y MU'  D  h t rum yapmazdı bir fitne ile
 Olmasa ol [k fir n g nlinde] im ndan e er

145.

F 'il t n f 'il t n f 'il t n f 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dem-be-dem h n-ı ciger kim [ e m-i giry ndan] tamar
 C r' a-i derd   bel dur c m-ı hicr ndan tamar

Zeyn i n g lz r-ı   i  a l le v   ebnem yiter
 E k-i hasret kim dem- -dem çeşm-i giry ndan tamar

3. [ b-ı hayv] ndur bağışlar ba a [ ir n leblerün]
 C n-fez  her c r' a kim ol la' l-i h nd ndan tamar

² Cennet bahçesi, senin güle [benzeyen] yüzünden utanıp öylesine gizlendi ki dünya içinde görünmez oldu.

³ Canım, [ l ms zl k suyunu arayan] İskender'in [karanlıklara girişi gibi] saçının karanlığına d  t . [O] zavallı, ölümsüzlük suyunun izine rastlayamazsa vay haline!

⁴ çılgın gönlüm, parçalanmış g g s mde yer yer ayrılık yarasının izleri varken lale [bahçesinde] dolaşmak istemez.

⁵ Yay kaşlı [sevgilim] kan a ladığımı görünce "galiba ciğerinde hala ok temreninin açtığı yaranın izi var" dedi.

⁶ Dağlar benim iniltilerime eşlik ettiğine göre [iniltilerim] hasta Ferhad'ın ettiği ah ve figandan bir iz taşıyor olmalı.

⁷ [A] Mu'idi! O kafir [sevgilinin] gönlünde bir zerre iman olmasaydı sihir yaparak gönlümüzü hoş etmezdi.

G. 145 BN :32^a

¹ Ağlayan gözden her daim s z len göz ya ı, sanki dert ve belanın, ayrılık kadehinden damlayan  arabının son yudumudur.

² Ağlayan gözden her daim s z len hasret göz ya ları aşkın gülbahçesini lale ve çiğ tanesiyle süslemeye yeter.

³ [Sevgilim!] Can bağışlayan her yudum şarap o gülen dudaktan süzüldüğü için tatlı dudakların bana ölümsüzlük suyu bağışlar.

Levh-i ruhsârunda yir yir görinen benler degül
Noktaldur hâme-i zülf-i perişândan tamar

5. Şâh-ı sūsenden açılır bir gül-i terdür baña
Kân ki gâmzeñ dökdügi [ol tîr-i peykândan] tamar

Geldi ağzum dadı lafz-ı âbdârıñ güş idüp
Güiyâ bir [âb-ı] terdür [çeşme-i cândan] tamar

7. Dem-be-dem hûn-âb ile pürdür bıñarı çeşmümün
Bunca yaşlar iy MU^c İDİ bilmezem kıandan tamar

146.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Lâle-ruhlar donanup nâz ile giyse kıaralar
Âl iderler ki döküp kıanımı hâke kıaralar

Fitne kıopardı yine devr-i ruhuñda hañ ü hâl
Şaldı Rûm ilini gavgâya bir iki kıaralar

3. Cümle iñrâmı yakup nâr-ı gamuñ eyledi kül
Dûd-ı âhum acıyup geydi anuñçün kıaralar

Çin urup kıaşlaruñı urma baña gâmzeñ oķın
Dili almağa nedür çaķ bu kıadar yaykıaralar

5. Dide merdümleri yaşum dökeli oldu ‘iyân
Görinür başladı güyâ ki denizden kıaralar

⁴ Yanağının levhasının kimi yerlerinde görünenler benlerin değil dağınık saçlarının kaleminden saçılan noktaldır.

⁵ [A sevgilim!] Yanbakış okunun döktüğü [ve] o okun temreninden damlayan kan, benim için susam çiçeğinin dalında açılmış taze bir gül [gibidir].

⁶ Güzel sözlerini duyunca ağzımın tadı yerine geldi. [O sözler] sanki can çeşmesinden damlayan içimi hoş bir sudur.

⁷ A Mu‘îdi! Göz pınarım her vakit kanlı yaş ile doludur; bunca yaşın nereden aktığını bilemedim.

G. 146 BN : 32^b, Mecmû‘a S₁₀ : 97^a-97^b

¹ Lale yanaklı [güzellerin], naz ile donanarak karalar giymelerinin [sebebi], kanımı toprağa karıştırmak için hileler yapmaktır.

² Ayva tyyün ve benin yanağının çevresinde fesatlık yaptıkları için bu iki kara [yüzlü] Anadolu’da savaş çıkardı.

³ [Sevgilim], gamının ateşi ile tüm benliğimi yakıp [beni] kül ettiği için ahımın dumanı [ona] acıyarak karalar giydi.

⁴ [A sevgilim!] Kıaşlarını çatıp bana yan bakış okunu atma. Gönül almak için bunca yaygaraya ne gerek var?

⁵ Denizden karaların görünmeye başlaması gibi göz yaşım akmaya başladığından beri göz bebeklerim görünür oldu.

Eksük olmaz hıred ü hüş ile gavgâlarumuz
Aralarsa bizi şemşir-i gam-ı 'ışk aralar

7. Vaşf idelden berü kıddünle MU' İDÎ hattıñı
Eline hâme alup defter ü dîvân qaralar

147.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Ne revâdur ki kaşuñ eyler iken yayqaralar
Oq atup gamzelerün qanımı hâke qaralar

Hasret-i hâl ü hañ ü zülfün ile didelerüm
Benzer ol bahre ki baqduqça görünmez qaralar

3. Gâh yanuña senün sāye geçer gâh hasûd
Eksük olmaz dañi ne bir iki yûzi qaralar

Hâlün ol hüsñ beyâzında bu müşgîn-hañ ile
Güiyâ tıfl-ı Habeş'dür ki mişâlin qaralar

5. Eyledün tîr ü kemân ile MU' İDÎ'yi helâk
Anuñ içün geyer ol gamze vü ebrü qaralar

148.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + --

1. Düşmen olur istemez sevdüklerin meh-pâreler
N'itsün ölsün mi seven âşüfte vü bî-çâreler

⁶ Bizim akıl ve mantık ile kavgamız bitmez. Bizi aralarsa aşk gamının kılıcı aralar.

⁷ [Sevgilim!] Mu'îdî, boyun ile ayva tüylerinin vasıflarını anlatmaya başladığından beri eline kalem almış defter ve divan yazmaktadır.

G. 147 PBM T₁: 154^a, Mecmû'a S₉: 159^b

¹ [A sevgilim!] Kaşlarının yaygara çıkardığı sırada yan bakışının ok atıp kanımı toprağa karıştırması reva mıdır?
² Gözlerim; saçın, ayva tüyün ve beninin hasretinden [döktüğü gözyaşı ile] ne kadar bakarsan bak karası görünmeyen bir denize benzer.

³ [Sevgilim!] Senin yanına bazen gölgen bazen de düşmanlar geçmekte yani yanından bir iki yüzü kara hiç eksik olmamaktadır.

^{3b} ne T₁: her S₉

⁴ [Sevgilim!] Benin, adeta güzelliğinin beyaz [sayfasına] mis kokulu mürekkeple karalama yapan Habeşli bir çocuktur.

⁵ [Sevgilim], Mu'îdî'yi ok ve yay ile öldürdüğü için o yanbakış ve kaş karalar giydiler.

^{5a} eyledün T₁: eyledi S₉

G. 148 PBM T₁: 158^b, ENM N₁: 89^b, N₂: 90^b, T₂: 103^a, V: 128^a

¹ Ay parçası [güzeller] sevmeyi istemez, [aşıklara] düşman olurlar. [Peki] perişan ve çaresiz aşıklar ne yapsın, ölsün mü?

Gülşen-i dilde kıvıl güller açılır yir yirin
Sîne-i mecrûhuma urduqça gamzen yâreler

3. Hatt ü hâlûn ittifâk itdi beni öldürmege
Cânuma kaçd eyledi bir niçe yüzi kareler

Şehr içinde küyuñı toquz tolanur mihr ü mâh
Gezmeği iş güç idinmiş ol iki âvâreler

5. Cânımı miskîn-MU'İDİNÜŇ yaqıpdur nâz ile
Dil-rübâlar şûhlar 'ayyâreler meh-pâreler

149.

Mef' ülü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün
Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Hünî gözün ki mest ola tîğ-i cefâ çeker
Cellâdveş beni [ipe zülf-i dü-tâ] çeker

[Peyveste kaçları]ñı eger kendüzine dil Bir nâ-tüvânı gör ki inen iki yâ çeker

3. Geh pend-i [ehl-i zühd gehî] ta' n-ı [müdde' i]
'İşkuñ yoluñda 'âşık olan çok belâ çeker

'Âşıkların siyâset ile kordudup yine
Gönlümi dâr-ı zülfüne ol dil-rübâ çeker

5. Kân yutduğımı ne bilür ol mest-i nâz kim
Bezm-i şafâda câm-ı mey-i cân-fezâ çeker

² [A sevgilim!] Yan bakış okun, yaralı göğsümde [yeni] yaralar açtıkça gönlün gül bahçesinde yer yer kıvıl güller açılır.

³ Ayva tütün ve benim beni öldürmek için işbirliği yaptı; [yani] birkaç yüzü kara canıma kastedti.

⁴ [Sevgilim!] Güneş ve ay, senin mahallenini bir ayda dokuz dolanıyorlar. O iki avare gezmeyi iş güç edinmiş[beniziyorlar].

⁵ Gönül alanlar, güzeller, [gönül] hırsızları ve ay parçası [güzeller] naz ederek zavallı Mu'idi'nin canını yakmaktadırlar.

G. 149 BN :32^b-33^a

¹ [Sevgilim!] Kanlı gözün sarhoş olduğunda cefa kılıcı çeker. İki büklüm olmuş saçım beni cellad gibi ipe çeker.

² Gönül, [senin] bitişmiş kaçlarını kendine doğru eğmektedir, o dermansız [gönlün] iki yayı birden nasıl eğdiğine bak.

³ Aşıklar, bazen sofuların öğütleri bazen de iddiacıların kınamaları [ile] aşk yolunda çok bela çekerler.

⁴ O gönül alıcı [güzel], aşğımı yine kurnazca kandırıp gönlümü saçımın darağacına asar.

⁵ O naz sarhoşu [sevgili], mutluluk meclisinde cana can katan şarabı yudumlarken benim kan yuttuğumu nereden bilecek?

‘Arz itse naqd-i cānı gönül saña tañ degül
Sultān öñüne piş-keşin her gedā çeker

7. Keḥḥāl bād yoldan alup ḥāk-i pāyuñı
Gelmiş MU'İDÎ gözlerine tütüyā çeker

150.

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Merdümleri şanma ki ğamum sürḥin ezerler
Dildāre ciğer kanı ile nāme yazarlar

Āh ol ruḥ u ol çāh-ı zenaḥdānuñ elinden
Yüze gülüp ardumca velī kuyu kıazarlar

3. Sevdā-yı ser-i zülfün için Hızır ile İlyās
Dīvāne olup tağ ile taşlarda gezerler

Sākilerimüz her kadeḥe zehr ezer olmuş
Korḳum bu ki ğāfil niçe miskīni azarlar

5. Dīvāne MU'İDÎyi kabül eylemez a' dā
Şi'ri oқımızlar da hemān beyti bozarlar

151.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + -

1. Yāremi şerḥ itmege ol yāre yārān yoқ mıdur
Ben şikeste-ḥāḫıruñ derdine dermān yoқ mıdur

⁶ Gönül, can parasını senin için harcarsa şaşılmaz çünkü her kul [canını] padişahın önüne hediye olarak sunar.

⁷ Göz hekimi sabah rüzgarı, yoldan [senin] ayağının toprağını alıp Mu'idi'ye getirir ve onun gözlerine sürme niyetine [o toprağı] sürer.

G. 150 Mecmū'a T₅: 110^b

¹ Gözbebeklerimin gam [yüzünden] kızardığımı sanmayın; onlar sevgiliye ciğer kanından mektup yazmaktadırlar.

² Yüzüme gülüp arkandan kuyumu kazan o yanak ve çene çukuruna yazıklar olsun!

³ Hızır ve İlyas, saçlarının ucunun sevdası yüzünden delirmiş dağda taşta gezmektedirler.

⁴ Sakilerimiz, her kadehe zehir karıştırmaya başlamış. Bunlardan habersiz [kadehin] pek çok zavallı [aşığı] incitmesinden kokuyorum.

⁵ Düşmanlar, çılgın Mu'idi'nin yeteneğini takdir etmezler; şiiri [doğru] okumak bir yana beyti bozuverirler.

G. 151 Mecmū'a MK₉: 21^a

¹ O sevgiliye, derdimi anlatacak bir dost yok mudur, benim gibi gönlü kırık [aşığın] derdine derman yok mudur?

Zulm eliyle niçe bir pāmāl ide zülfün beni
Memleketde hayfımı almağa sulṭān yoḡ mıdır

3. Yine yārüm cilveler eyler ele çevgān alup
Başımı ṭop itmege bir merd-i meydān yoḡ mıdır

İl temāşāya baḡar öldürse ol kāfir beni
Ḥaḡḡ için söyle arada bir müselmān yoḡ mıdır

5. Ḥaṅçer-i ḡamzeṅden ayru teşnedür ḡāyet göñül
Hey meded öldüm bir içim şuya dermān yoḡ mıdır

Niçe gündür kim varup ol ḡüsn şāhın görmezem
Ṭālī'ümde yoḡ ise bu hefte dīvān yoḡ mıdır

7. Sevdügin bilüp MU'İDİye inen cevri eyleme
Dutalum öldürmelü suç itdi iḡsān yoḡ mıdır

152.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Yā Rab ol şūḡuḡ cefāsı var vefāsı yoḡ mıdır
Ben bu derd ile helāk oldum devāsı yoḡ mıdır

Sevdüğim bilmezse āḡir ol büt-i bīḡāneveş
Ḥālümü 'arz itmege bir āşnāsı yoḡ mıdır

3. Şöyle cevri ider baḡa kim Tanrı yaratdı dimez
'Āşıḡ-ı bī-çārenüḡ yoḡsa Ḥudā'sı yoḡ mıdır

² [A sevgilim!] Saçların ne vakte kadar beni ayaklar altına alacak; memlekette bu zulme dur diyecek bir sultan yok mudur?

³ Sevgilim eline çevgan alıp yine cilve yapmakta iken meydanda başımı [o çevgana] top edecek bir cengaver yok mudur?

⁴ O kafir [sevgili] beni öldürse herkes durup seyreder; Allah aşkına söyleyin araya girecek bir müslüman yok mudur?

⁵ [A sevgilim!] Gönül, [senin] yanbakış hançerinden ayrı kaldığı için çokca susamıştır. İnsaf et, [susuzluktan] öldüm, [bana verecek] bir yudum suyun yok mu?

⁶ Kaç gündür gittiğim halde o güzellik padişahını göremiyorum. Yoksa bu hafta divan toplanmayacak mı, [şu] talihime [bak]?

⁷ Mu'idi'nin [seni] sevdiğini biliyorsun, ona bu kadar eziyet etme. Öldürülecek suç işlemiş bile olsa başılayamaz mısın?

G. 152 Mecmū' a MK9: 21^a

¹ Allah'ım! O güzelin [bunca] cefası varken vefası yok mudur? Beni öldüren bu derdin çaresi yok mudur?

² O, [bana] aldırış etmeyen heykel, hiçbir zaman sevdiğimden haberdar olmazsa [ona] halimi anlatacak bir tanıdığı da yok mudur?

³ [Sevgili], Tanrı yarattı demeden bana ne çileler çektiriyor; yoksa çaresiz aşkların Tanrı'sı yok mudur?

Nev-cüvânlarda kemân-ebrû güzeller çok velî
Tîr-i âhumdan kaçar bir yir olası yok mıdır

5. Niçe bir giryân olam gelmez mi hıtt-ı 'arızun
İy dür-i yektâ bu deryânun karası yok mıdır

Leblerüñsüz eşk-i meygün ile pürdür gözlerüm
Hey bu iki tolunun bir merhabası yok mıdır

7. Ger MU'İDÎ şağa dil virdi bu düşmenlik neden
Döstüm maḥbûb olanun mübtelâsı yok mıdır

[ḤARFÜ'Z-ZÂ]

153.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Oda yağan cânım ol mâh iştiyâkıdır henüz
Şem' veş maḥv oldı cismüm süz bâḳîdür henüz

Cân virürken hecr ile göz mey şunar bağrum kebâb
Ben yıkıldum mest olup şöbet kıyâkıdır henüz

3. Tîr-i ğamzeñ çâk-ı sînemden geçüp gitdi velî
Yüregüm pür-ḥûn iden anun firâkıdır henüz

Gerçi benden yüz çevirdi ol meh-i nâ-mihrbân
Nâ-tüvân göñlümde ammâ 'ışkı bâḳîdür henüz

⁴ Yeni yetmeler arasında keman kaşlı güzeller çoktur ama ahımın oklarından kaçacak bir yer yok mudur?

⁵ Yanağındaki ayva tüyleri [hala] çıkmayacak mı, daha ne kadar ağlayayım? A tek parça inci! Bu denizin karası yok mu!

⁶ [Sevgilim!] Gözlerim, dudaklarından ayrı [kaldığı için] şarap kırmızısı gözyaşıyla dolmuştur. Acaba bu iki dolunun bir kadehi yok mudur?

⁷ [A] dostum! Mu'îdî, sana aşık oldu diye ona olan bu düşmanlığın niye? Güzelin elbette aşığı olacaktır.

G. ¹⁵³ BN : 33^a

¹ Canımı ateşlerde yakan o ay [yüzlü güzelin] aşkıdır. [O aşk ile] bedenim mum gibi eridi ama ateş yanmaya devam etmektedir.

² Ayrılık acısı ile can verirken gözüm şarap, göğsüm ise bana kebab sunmaktadır. Ben şarhoş olup kendimden geçtim ama sohbet hala kıyaktır.

³ [Sevgilim], yan bakış okun parçalanmış göğsümden geçip gitti ama o [oktan] ayrı olduğum için yüreğim hala kanla doludur.

⁴ O vefasız ay [yüzlü] gerçi bana bakmaz oldu ama dermansız gönlümdeki aşkı hala yaşamaktadır.

5. Mescide varmazsam iy şüfî beni ‘ayb itme kim
Kıble-gâhum bir nigâruñ kaşı tākıdur henüz

Añmaz oldum gerçi kim ol dürr-i şehvâruñ adın
Hâsretinden gözlerüm deryâlar aķıdur henüz

7. Ğam humârından MU‘İDİ haste olmışdur yatur
Çeşm-i ser-mestüñ cefâ bezminde sākıdur henüz

154.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gerçi nevrüz oldı çeşmüm ebr-i giryândur henüz
Açdı gül mecmü‘ asın göñlüm perişândur henüz

Vaķt-i güldür diyü devr eyler kadehler her taraf
Şişeves ğamdan derūnum toptolu kândur henüz

3. Bitdi yir yir sebzeler gitmez karası göñlümün
Lâleveş bir şüh için pür dağ-ı hicrândur henüz

Dil ne meyl itsün cemende sünbül ü reyhâne kim
Bir gül-endâmuñ ser-i zülfün de hayrândur henüz

5. Nev-bahâr eyyâmıdur bir serv-i gül-ruhsuz velî
Bülbül-i aşüfte-ħâlem işüm efğândur henüz

Merhem-i sürh ile gül hoş itdi zaħmın bülbülün
Bana yazuķlar ki bağrum tolu peykândur henüz

⁵ Sofu! Mescide gelmezsem beni ayıplama çünkü kıblem şimdilerde bir güzelin [kaşlarının] kemeridir.

⁶ O eşsiz incinin adını anmaz oldum ama gözlerim hala [onun] özlemiyle deniz [suyu] gibi [yaş] dökmektedir.

⁷ [Sevgilim], gamın [verdiği] baş ağrısıyla Mu‘îdî yasta olmuş yatarken sarhoş gözün cefa meclisinde hala içki sunmaya devam etmektedir.

G. 154 BN : 35^a, PBM T₁ : 254^a, ENM N₂ : 149^b, ENM V 202^b

¹ Nevruz geldiği halde gözüm hala ağlayan bir buluttur, gül yaprakları açıldığı halde gönlüm hala perişandır.

² Gül mevsimi geldi diye her tarafta kadehler [elden ele] döndüğü halde göğsüm dert yüzünden hala şişe gibi kanla doludur.

³ Gönlüm, bir güzelden ayrı kalıp lale gibi yaralandığı için için her yer yeşillenmesine rağmen onun karası hala gitmedi.

⁴ Gönül, bir gül endamlı [güzelin] saçlarının ucunda kendinden geçmiş bir halde [duruyorken] çimenlikteki sünbül ve reyhana niye meyletsin ki?

⁵ İlk bahar günleri [gelmiştir] ama ben hala bir gül yanaklı servi [boylu güzelden ayrı, işi feryat etmek olan çılgın bir bülbülüm.

⁶ Gül [bile] kırmızı merhemi ile bülbülün yarasını iyileştirdiği halde benim göğsüm hala ok temrenleri ile doludur, yazıklar olsun!

7. Cüş idüp şevk ile arturdı MU'İDÎ nâlesin
 Ğonçeler ħandân ü miskîn zâr ü giryândur henüz

155.

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Müctess + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Firâķ-ı çeşmüñ ile nâle kılmadum hergiz
 Ki ħaste olalı kendümi bilmedüm hergiz

Ruħuñ ğamında lebüñ yādına şarāba düşüp
 Bugün tamām bir aydur ayılmadum hergiz

3. Görüp yol üzre seni öyle vâlih oldum kim
 Bahâr-ı tâze gelüp geçdi bilmedüm hergiz

Ķılıcı teşneye āb-ı ħayât içirdüğüçün
 Anuñ yanından ölince kesilmedüm hergiz

5. MU'İDÎ ħāk-i rehüm şāh-ı 'ışķ olalı velî
 Sipāh-ı ıa' n-ı 'adüya yenilmedüm hergiz

156.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. İy ħayālün şāhına me'vâ gönül ebvāb göz
 Zülf ü la' lüñsüz tolu sevdā gönül ħün-āb göz

Āšnā olmağa vaşluñ dürrine ğavvāş-ı cān
 Oldı mevc-i 'ışķ ile deryā gönül ğarķ-āb göz

⁷ Mu'îdî heyecandan çoşarak iniltelerini artırdı. Goncalar açtı ama zavallı [Mu'îdî] hala ağlamaktadır

G. 155 BN : 33^b

¹ [Sevgilim!] Gözlerinden ayrı oluşuma feryad ettim, ne de hastalandığımdan beri kendime geldim.

² Yanağının derdini [çektığım vakitlerde] dudağımı hatırlayıp [kendimi] şaraba verdiğimden beri bir ay oldu hiç ayılmadım.

³ Seni ayak üstü görüp öylesine hayran oldum ki ilk bahar mevsiminin gelip geçtiğini bile anlamadım.

⁴ [Sevgilinin] kılıcı susamışlara ölümsüzlük suyu içirdiği için ölünceye kadar onun yanından asla ayrılmadım.

⁵ [A] Mu'îdî! Aşk padişahı olduğumdan beri [sevgilinin] yolunun toprağıyım ama düşmanların kınama askerlerine asla yenilmedim.

G. 156 BN : 33^b

¹ Sevgilim! [Senin] hayalinin padişahı için gönül mesken, göz ise [o meskenin] kapısıdır. Saçın ve dudağın olmadan gönül aşk ile göz ise kanla doludur.

² Can dalgıcı [sana] kavuşma incisini [bulmak için] dalabilsin diye gönül aşk dalgaları ile denize döndü, göz ise sulara battı.

3. Hırz-ı çeşm ü lebûñ ile gördi bîmâr olduğım
Geldi ister cān atup hūrmā gönül ‘unnāb göz
- Şu götürmek ister eşkümden maḥabbet bāğına
Bu hevā ile olur bennā gönül ṭōlāb göz
5. Merve ḥaqqı nūr-ı ḥüsnüñden Şafā bulmazdı cān
Olmasaydı Ka‘be-i ‘ulyā gönül mīzāb göz
- Ne miyānuñdan nişān var ne dehānuñdan eşer
Āh eger olursa nā-peydā gönül nā-yāb göz
7. İy MU‘İDİ derd-i hicrān ile şorma ḥālūmi
Hūn olupdur yüregüm şeydā gönül nem-yāb göz

157.

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ‘Işğ ile bîdār olup ṭoldı yine ḥūn-āb göz
Kıpkızıl et pāresidür [görmedi çün] ḥ‘āb göz
- Cūy [olaldan] eşk-i ḡalṭanum belā būsṭānına
Ḳāmetüm dōlāb olupdur [kūze-i dō]lāb göz
3. Mescid içre ayağum yā Rab dürüst olur mı kim
Gönlüm ol ebrūya vālih [gözlemez] miḥrāb göz
- ‘Āşık-ı bî-çāreyi şevḳ ile ḳurbān itmege
Ka‘be ol ruḥsār ü ḥançer ḡamzedür ḳaşşāb göz

³ [Sevgilim], senin gözünün ve dudağının [aşkını canımda] saklayarak hasta olduğumu gören gönül ve göz [onlara kavuşmak için] can atarak biri hurma biri ise üzüm istedi.

⁴ Gönül ve göz, aşk bahçesine göz yaşlarımdan su götürmek istedikleri için, bu arzuyla biri dülger diğeri ise su çarkı oldu.

⁵ Gönül yüce bir Ka‘be, göz ise Ka‘be’deki su oluşu olmasaydı Merve hakkı için can, güzelliğinin nuru ile Safa bulmazdı.

⁶ [A sevgilim!] Ne belinden ne de ağzından bir iz var. [Bunun üzerine bir de] gönül görünmez, göz ise bulunamazsa vay halime!

⁷ A Mu‘idi! Ayrılık derdinden ne halde olduğumu sorma; yüreğim kanlı, gönül çılgın, göz ise yaşlıdır.

G. 157 BN : 39^b-40^a

¹ Göz, aşk yüzünden uykusuz kalıp kanla dolduğu için [sonunda] kıpkızıl bir et parçası haline geldi.

² Süzülen göz yaşım keder bahçesinin ırmağı olduğundan beri boyum bu ırmağın suyu ile dönen çark, göz ise o [suyu taşıyan] testi olmuştur.

³ Gönlüm, [sevgilinin] kaşına hayran, gözüm ise mihrabı göremezken hey Allah’ım, mescidde kıldığım namaz nasıl doğru olsun ki!

⁴ Çaresiz aşığı [aşk] heyecanı ile kurban etmek için o yanak Ka‘be, yan bakış hançer, göz ise kasap olmuştur.

5. Sürh ile resm eyleyelden la' l-i nābuḡ aksini
Buldı gözler görmedük bir gevher-i nā-yāb göz

Āşiyān-ı dilde miḡnet mürġi öġrensün diyü
Dāne ḡor merdümlerüm anuḡ öḡüne āb göz

7. İy MU'İDÎ mest-i medhūş olsa göḡlüm vechi var
Meclis-i ġamda şunar durmaz şarāb-ı nāb göz

158.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Hālünüz dāne kemend-i zülfünüz dām eylenüz
Dāne vü dām ile diller mürġımı rām eylenüz

Bülbül olsun dirseñüz iy ġonçe-lebler 'āşıkı
Çihreñüz tāb-ı mey-i nāb ile ġülfām eylenüz

3. Devlet ile mülk-i hūsne pādşehlersüz velī
Düşdüġince bendeye iḡsān u in'ām eylenüz

Rūze-i [faḡr ile] geḡsün ben siyeh-baḡtuḡ ġüni
Siz dem-ā-dem 'iş idüp tenhāca bayram eylenüz

5. Şām-ı [hecrüḡ] gözlerüm deryāya [zevraḡ yüridür]
Zeyn için eşküm ḡabābından aḡa cām eylenüz

Ḳalmadı ḡicrāna şabrum luḡf idüp iy dōstlar
Hālüm ol düşmen-baḡışlu yāre i' lām eylenüz

⁵ [Sevgilim!] Dudaġının yansımasını kırmızı mürekkeple resmettiġimden beri göz [şimdiye dek] görölmedik halis bir mücevher gördü.

⁶ Keder kuşu, gönül yuvasına alışsın diye gözbebeklerim onun önüne tane, gözüm ise su koyar.

⁷ A Mu'idi! Göz, gam meclisinde durmadan gönle saf şarap sunduġu için gönlümün [korkudan] ürkmüş bir sarhoş olmasına şaşılmamalıdır.

G. 158 BN : 34^a

¹ [A güzeller!] Beninizi tane, saçınızın ipini tuzak yaparak bu tane ve tuzak ile gönül kuşunu avlayınız.

² A gonca dudaklı [güzeller!] Aşġın bülbül [gibi] şakımasını istiyorsanız yüzünüzü saf şarabın harreti ile gül gibi kızartınız.

³ Güzellik ülkesinin padişahı olduğunuz [muhakkaktır] ancak kölelere de paylarına düştüġünce iyilik ederek baġışta bulununuz.

⁴ Benim gibi kara bahtlı [aşġın] günleri yokluk orucu ile geçereken siz sürekli yiyip içerek kendi kendinize bayram ediniz.

⁵ [Sevgilim!] Aynlık gecesinde, gözlerim denize kayık indirir. [Siz de] onu süslemek için göz yaşımın kabarcıklarından ona fanus yapınız.

⁶ A dostlar! Ayrılıġa sabrım kalmadı, [bari siz] acıyın da [bana] düşmanca bakan o sevgiliye halimi anlatın.

7. Tевbe idüp gerçi geçmişdür MU'İDİ bādeden
Yok dimez içer ise bir lahza ibrām eylenüz

159.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++--/++--/++--/++--

1. Tālî'ümde baña ol māh-liqā [yār] olmaz
Ben de bildüm dil-i bīmāruma tīmār olmaz

H'āb içinde lebüm öpdün mi diyü şorma baña
Bir kişi rāzını dir mi aña ikrār olmaz

3. Cevr ile 'aşığın öldürücü dilberlerde
Bir senün gibi cefā-pişe sitemkār olmaz

Dün ü gün başını taşdan taşa döğüp yürüsin
Şu gibi kim ki saña 'aşık-ı dīdār olmaz

5. Nālişümden bir uyur kimesne bulunmaz iken
Bilmezem dīde-i bahtum niye bīdār olmaz

Geçmezüz bādeden il ta' n ile ne [dirse disün]
Lāubālī kişiyüz bizde iñen 'ār olmaz

7. 'Aql ü şabr aňma kerem eyle MU'İDİye kim ol
'Işq dīvānesidür kimse ile yār olmaz

⁷ Mu'idi gerçi tövbe edip şarap [içmekten] vazgeçmiştir ama [sunulan şarabı] geri çevirmeden içerse onu ikaz ediniz.

G. 159 BN : 34^a-34^b

¹ Talihimde o ay yüzlü [güzel] bana [bir kere bile] yar olmadığı için ben de hasta gönlümün iyileşmeyeceğini anladım.

² [A sevgilim!] Bana uykunda dudağımı öptün mü diye [neden] soruyorsun ki, sırrı olan kişi sırrını söyler mi?

³ Eziyet ederek aşğını öldüren güzellerde senin gibi cefayı huy edinmiş insafsız bir güzel bulunmaz.

⁴ Senin, dün de bugün de başını taştan taşa vurup su gibi akan temiz yüzlü [başka] bir aşğın daha yoktur.

⁵ İniltilerim yüzünden uyuyabilen bir kişi bile bulunmazken talih gözümün hala neden açılmadığını bilmiyorum.

⁶ Başkaları kınayarak bize ne derse desin şarap içmekten vazgeçmeyiz. Rint meşrep kimseleriz, bizde utanma olmaz.

⁷ Mu'idi'ye iyilik et de ona akıll ve sabrın lafını etme, o aşk delisidir, kimse ile dost olmaz.

160.

Mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ulün

Muzârî -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Āyîne saña olsa muḳābil 'aceb olmaz
Çok yüz görüp āhen-dil olanda edeb olmaz

Şaf çekdi müjeñ öldüresin gibi cihānı
Bu deñlü yaraḳ bu deñlü yasaḳ bī-sebeeb olmaz

3. Dil 'āşık olaldan berü sīnemde şafā yok
Bīmār olıcaḳ ḥānede 'iş ü ṭareb olmaz

Fenn-i fiten içinde saçunı oldu ser-āmed
Yüz virdün aña başuna binse 'aceb olmaz

5. Olmasa lebün fitneler eyler midi çeşmün
Mey olmayıcaḳ fitne vü şūr ü şeğeb olmaz

Çok serv yine gülşen-i ḥüsn içre velikin
Bir sencileyin sīb-zekān gonçe-leb olmaz

7. Vuşlaṭda iken fürḳate uğradı MU'İDÎ
Gün ṭoḡdı mı 'ālemde ki ardınca şeb olmaz

161.

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Zülf ü ebrün için ağlar kişi kendin yijemez
Ġam kemānın çekemez nāle kemendin yijemez

G. 160 BN : 38^a

¹ Ayna senin [güzelliğinle] boy ölçüşmeye kalksa şaşılmaz; [zira] çok yüz görüp katı yürekli olanın utanması [da] olmaz.

² Kirpiğin sanki bütün cihanı öldürecekmişsin gibi saflarını hazırladı; bu kadar hazırlık, bunca düzen boşuna değildir.

³ Evde hasta olunca eğlence yapılmadığı gibi gönül aşık olduğundan beri [de] sinemde mutluluk yoktur.

⁴ Saçın, fitne ilminin ustası oldu. Ona [bu kadar] yüz verdiğin için [şımarıp] tepene çıksa şaşılmaz.

⁵ Dudağın olmasaydı gözün fitne çıkarır mıydı? [Zira meclisteki] fitne ve kargaşanın sebebi şaraptır.

⁶ Güzelliğin gül bahçesinde çok servi vardır ama senin gibi elma çeneli [ve] gonca dudaklısı yoktur.

⁷ Mu'îdî [sevgiliye] henüz kavuşmuşken ayrılığa düştü; oysa alemde güneş doğduktan hemen sonra gece olmaz [ki]!

G. 161 BN : 34^b, ENM N₁ : 154^a, ENM N₂ : 155^b, ENM T₂ : 178^a, ENM V : 210^a

¹ Aşık, kendini tutamayarak saçın ve kaşına [duyduğu aşk] yüzünden ağladığı için gam kemanını çekemez, feryat kemendini yenemez.

Şabrı yoꝓ cām-ı lebün aŋsam ider cüş u ħurüş
Delü gönülüm nic'idüp n'eyleye kendin yiğemez

3. Görün ol āfeti ħüsn atına olalı süvār
Çignedüp ħalkı gider ya' ni semendin yiğemez

Dilde kim ' ışķ ola eksük degül endüh u belā
Şehr yandukda anuñ kimse levendin yiğemez

5. Öldürür niçe MU'ĪDĪyi anuñ şalıñıştı
Ne belādur bu ki bālā-yı bülendin yiğemez

162.

Mef' ulü mefā' ilün fe' ulün

Hezec -- + / + --- / + --

1. Üstümüze it rakibi ürmez
Bir sihr okıdum ki gözi görmez

Serkeş gerek iy şanem kaçuñ kim
Süst olsa kemān okını sürmez

3. Çeşmün mey-i tāze çekmeyince
Ĥışm ile beni yıķup düşürmez

Dün cevır okı cāna geçdügin dil
Unutdı bugün geçen belürmez

5. Ĥoş geldi gözüme ħāk-i pāyuñ
Şimdengirü tütüyāyı görmez

Tenhā şalıñup ne seyr idersün
Bu şiveyi ķul begüm götürmez

² [Sevgilim!] Ne vakit dudağının kadehini ansam deli gönülüm sabırsızlanarak heyecanından coştukca coşar. Kendine hakim olabilmek için elinden bir şey gelmez ki, ne yapsın.

³ O afet, güzellik atının binicisi olduğundan beri atını dizginleyemeden halkı çığner geçer.

⁴ Gönülde aşk olunca orada dert ve bela eksik olmaz zira şehir yanınca oradaki zalim askerleri kimse yenemez.

⁵ O uzun boy nasıl bir beladır ki sevgilinin salınışı, Mu'idi gibi nice [aşıkları] öldürmektedir [bilemiyorum].

G. 162 BN : 34^b-35^a

¹ Öyle bir sihir yaptım ki it rakip, gözü görmediği için üstümüze doğru havlayamaz.

² Heykel [gibi güzel sevgilim!] Kaşların [son derece] dikbaşı olmalı ki gevşek keman onun okunu ilerletememektedir.

³ [A sevgilim!] Gözün saf şarabı içmediği zaman öfkelenip beni yere sermez.

⁴ Gönül, [sevgilinin] cefa oklarının dün cana geçtiğini unuttuğu için bugün [cana] geçen [diğer oklar] belli bile değildir.

⁵ Ayağının toprağı gözüme [öylesine] iyi geldi ki [gözüm] bundan sonra sürmeye dönüp bakmaz [bile].

⁶ [A] beyim! Tek başına salınıp neden dolaşıyorsun, kul [dediğin] bu cilvelere tahammül edemez.

7. Çün saña MU'İDÎ tıtdı boynın
Çalsañ kılıç ile yüz çevürmez

163.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Mevsim-i güldür yine kan ağlaram dildârsuz
Zâr bülbüller gibi geçdi günüm gülzârsuz

Serv bir peykân ü gül dâğ-ı cefâdur cânuma
Sebze seyrin eylesem sen serv-i gül-ruhsârsuz

3. Kimse bakmaz süsen-i âzâde ile gönçeye
Bu şeker-güftâr ile ol şive-i refârsuz

‘Âşık-ı bîmâre bu dirlik midür dünyâda kim
Söylemezsin ger ölürsem karşıya iy yâr söz

5. Va' de-i vaşlı unuttuğ yüzüme bakmazsın âh
Vazgeldüm senden iy kavli yalan ikrârsuz

Günde yüz kez küyuğa varsam ta' accüb eyleme
Çün bilürsin 'âşık-i bî-çâre olur 'ârsuz

7. 'İşk dilden gidicek hüş u hîred baş kaldırur
İy MU'İDÎ olmasın hiç memleket hünkârsuz

⁷ Mu'îdi sana boyun eğdiği için kılıçtan geçersen de [senden] vazgeçmez.

G. 163 BN : 35^b

¹ İlkbahar geldi ama gül bahçesinden ayrı kalıp inleyen bülbüller misali günlerimi [sevgiliden] ayrı geçirdiğim için kan ağlıyorum.

² [Yanımda], senin gibi gül yanaklı bir servi [boylu güzel] olmadan çimenlikte dolaşmak istesem servi ağacı canıma bir ok [misali saplanır], gül ise cefa yararı olur.

³ [Sevgilinin] bu tatlı sözleri ve işveli yürüyüşü olmasa gonca ve kayıtsız susam çiçeğine kimse dönüp de bakmaz.

⁴ A [sevgilim!] Karşında ölsem yine de bana tek söz söylemezsin. Bu ettiğin, hasta aşık için iyilik midir?

⁵ A sözünde durmayan [sevgilim!] Kavuşma [için verdiğin] sözü unutup yüzüme bakmadığın için [artık] senden vazgeçtim.

⁶ [Sevgilim!] Çaresiz aşıkların utanmaz olduğunu bilirsin bu yüzden günde yüz kere kapına gelsem de şaşırma.

⁷ A Mu'îdi! Hiçbir memleket padişahsız kalmasın. Zira aşk gönülden çıkınca akıl ve mantık baş kaldırır.

164.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Şeh-süvārum kıandedür kim 'azm-i meydān eylemez
'Azm-i meydān eyleyüp kıarşımda cevlan eylemez

İy řabīb-i cān ü dil gerçi Mesihā'dur lebüñ
Hey meded öldüm disem derdüme dermān eylemez

3. 'Arz-ı hāl itmek dilerdüm ol şeh-i hüsne velī
řālī'ümde ay olur bir kerre dīvān eylemez

Ĝamze-i bī-rahmuñı küffāre benzetsen n'ola
Şuğ-ı bed-kış olmayan yağmā-yı imān eylemez

5. Zār idüp gāh ağladur gāh inledür 'ışkuñ beni
Bir taşakkümler ider kim kıula sultān eylemez

Nār-ı 'ışkuñ lāleveş dāğ urdı çünkim bağruma
Bağ-ı hüsnüşüz beni gül seyri handān eylemez

7. Gerçi pīr olduñ MU'İDİ cevri devr ile velī
İşlerüñ var yine kim bir dünki oğlan eylemez

165.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gerçi tığı kıatlüme hünī gözün tiz eylemez
Var mıdur bir fitne kim ol türk-i hün-riz eylemez

G. 164 BN : 35b-36a

¹ Usta bir binici olan [sevgilim] nerededir ki meydana çıkıp kıarımda dolaşmıyor.

² A can ve gönül hekim! Dudağın gerçi Mesih'tir ama ölüyorum yetiş desem derdime çare bulmaz.

³ O güzellik şahına ne halde olduğumu bildirmek istiyordum ama bir ay oldu bir kere bile divan düzenlenmedi, [şu] talihime [bak]!

⁴ [Sevgilim!] Acımasız yan bakışını kafirlere benzetsen yerindedir zira kafir olmayan, [aşıkların] imanını yağmalamaz.

⁵ Aşkın beni bazen ağlatır bazen inletir [bazen de] öyle bir zorbalık eder ki [onun yaptığını] sultan kuluna yapmaz.

⁶ Aşkının ateşi göğsümdede lale gibi yaralar açtığı için güzelliğinin bahçesi olmadan gül [bahçesinde] dolaşmak beni mutlu etmez.

⁷ [A Mu'idi!] Devrin çilesini çekerek gerçi yaşlandıñ ama [hala] öyle işler ediyorsun ki [senin yaptığını] dünki çocuk bile yapmaz.

G. 165 BN : 36^a

¹ Kanlı gözün beni öldürmek için kılıç çekmekte acele etmese de kan dökücü Türk'ün yapamayacağı bir fitne yoktur.

Olmadı 'âlemde bir dem geçmedi bir lahza kim
Gönlüm almağa gözün biñ dürlü engiz eylemez

3. Ruğların gülzârın anup hâr-ı hicrân içre dil
Nâleler eyler ki bir mürğ-i seher-ñiz eylemez

Gerçi perhiz eyle dir 'uşşâka dilberden tabîb
Lebün ol dil-ğasteler ölürse perhiz eylemez

5. Ben perîşân olduğım iy mâh kimden tutayın
Kara bahtumdur iden zülf-i dil-âvîz eylemez

Ṭolu içüp sâkiye gül-büse vir didüm didi
Rind olan câm-ı şarabı şeker-âmîz eylemez

7. Âh eger zülf ü lebün vaşfın MU'İDÎ yazmaya
'Anber-efşân eyleyüp nazma güher-rîz eylemez

166.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. İy kemân-ebrû beni ğam zaħmı giryân eylemez
Cânuma işler geçer tîrüh hemîn kan eylemez

Bir nazarda halkı meftûn itdi kâfir gözlerüh
Hağ bu kim ol siħri bir câzû-yı fettân eylemez

3. Hiç bir gün bir gice yokdur ki zülf ü 'arîzuñ
Ṭağıdup cem' iyyetüm zâr ü perîşân eylemez

² Dünyada, gözünün gönlümü almak için bin türlü fitne yapmadığı bir an, bir saniye bile yoktur.

³ Gönül, ayrılık dikenini içerisinde yanığının gülbahçesini hatırlayarak öylesine inler ki, sabahın ilk [ışıklarıyla] uyanan kuş bile öyle şakiyemez.

⁴ [Sevgilim], tabip, aşıklara sevgiliden uzak durun der ama senin gönlü hasta [aşıkların] ölseler bile dudağımdan uzak kalamazlar.

⁵ A ay [yüzlü güzel]! Bu perişanlığımdan kimi sorumlu tutayım ki? [Bunu yapan] gönlün asılı olduğu saç değil, benim kara bahtımdır.

⁶ Şarap içip sâkiye "gül kokulu öpücük ver" dedim, [o da] "rind olan şarabı şekerle karıştırmaz" dedi.

⁷ Mu'îdi, saçın ve dudağının vasıflarını yazarak şiirine mis kokular saçıp, [sözlerini] inci gibi dizemezse [ona] yazıklar olsun!

G. 166 BN : 36^b-37^a

¹ Keman kaşlı güzel! Gam yarası beni ağlatmaz, okun canıma geçse de asla kanımı dökmez.

² Kafir gözlerin bir bakışta halkı esir etti. Doğrusu yaptığı sihri büyücü cadılar bile yapamaz.

³ Saçın ve yanığının tüm benliğimi alt üst edip [beni] perişan etmediği hiçbir gün ve gece yoktur.

Zülfünüñ küfrin göreldeñ kaldum ol hayretde kim
Muğbeçe hüsnüñ n' içün anı müselmân eylemez

5. Bezm-i yâre gelmesün rind-i suhendân olmayan
Varmasun gülzâre şol bülbül ki efgân eylemez

Kaṭ' iderse kendü luṭfidur saçı zünnârını
Güç ile ol kâfiri kimse müselmân eylemez

7. Çün MU'İDİNÜñ başın top itdi çevgân-ı kaṣâ
Yâ n' içün ol şeh-süvârüm 'azm-i meydân eylemez

167.

Mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ulün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Tiğ-i müjeñ içün ki dil-efgârlaruz biz
Dermân aramaz bir niçe bîmârlaruz biz

Sevdâya şalupdur bizi kaşuñla gözün kim
Peyveste perişân ü siyehkârlaruz biz

3. Zârî vü figân itmege tâḳat mi ḳalupdur
Bu derd ile cândan daḫi bîzârlaruz biz

İhyâda Mesîhâ iken ol şüh sebeb ne
Yüz dürlü ğam ü derde giriftârlaruz biz

5. Raḫm it bize kim sen meh-i bed-mihrüñ ucından
Tâ şubḫ olıcaḳ her gice bîdârlaruz biz

⁴ Saçlarının karasını gördüğümden beri ateşe tapan güzelliğinin onu neden müslüman etmediğine hayret ettim.
⁵ Hoş sohbet olmayan rind, sevgilinin meclisine gelmesin, [zira dert ile] inlemeyen bülbülün gülbahçesinde işi yoktur.

⁶ O kafir [güzeli] kimse zorla müslüman edemez. Saçının zünnarını ancak kendisi isterse keser.

⁷ Allah'ın taktirinin çevganı, Mu'idi'nin başını top ettiği halde o usta at binicisi sevgilimin neden hala meydana çıkarak [çevgan oynamaya başlamadığını] bilmiyorum.]

G. 167 BN : 36^a-36^b

¹ [Sevgilim!] Kirpik okların ile gönlü yaralanmış [aşıklarız], [aslında] derman aramayan bir bölük [aşk] hastayız.

² Kaşın ve gözün bizi sevdaya düşürdüğü için her daim perişan ve günahkar [aşıklarız].

³ [Çektiğimiz] bu dert yüzünden canımızdan dahi bıkip usanmışken [bir de] ağlayıp inlemeye dermanımız kalmamıştır.

⁴ O güzel, ölüleri diriltmede konusunda Mesiha [gibi can bağışlıyor] iken biz neden yüz türlü gam ve derdin esiriyiz.

⁵ [A sevgilim!] Senin gibi şefkatsiz bir ay [yüzlü] yüzünden her gece sabaha kadar [gözümüze] uyku girmiyor, [bari] bize merhamet et.

Bir zerre sekiz cennete yok meylimüz elhaq
Şu gibi saña ' aşık-ı didârlaruz biz

7. Vaşf eyleyeli ol leb ü dendâni MU'İDÎ
Nazm içre dür-efşân ü güher-bârlaruz biz

168.

Mef' ülü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Leylî saçunuş vaşfına kim başlaruz biz
Mecnûn ile mektebde sebağdaşlaruz biz

[Tig-i müjeş] öldürse halâş eylese bârî
Bir niçe [oşulmaz] yüregi başlaruz biz

3. Göñli katıdur dise bir âdem senüñ için
Başına üşüp her yañadan taşlaruz biz

Hâk-i rehüñe cân ü cihân nağdi fedâ kim
[Yok] yire virür varını kıllâşlaruz biz

5. Kim ola MU'İDÎ ile Şabrî'ye mu' âşır
Her fende müselleme iki kıardaşlaruz biz

169.

Mef' ülü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Demdür görünse dilber-i ebrü-kemânumuz
Lağza-be-lağza deprenür oldu nişânumuz

⁶ Doğrusu sekiz cenneti zerre kadar arzuyor değiliz. Biz [sadece] sana aşık, su [gibi temiz] yüzlü [aşıklarız].
⁷ Mu'îdî! [Sevgilinin] dudağı ve ağzının övgüsünü yazdığımızdan beri şiirlerimizi inci gibi diziyor, [onlarla] mücevher saçıyoruz.

G. 168 BN : 39^a

¹ Gece gibi siyah saçının vasıflarını anlatmaya başladığımızdan beri okulda Mecnun ile sınıf arkadaşı olduk.
² [A sevgilim!] Bizim yüreğimizdeki yaraların iyileşeceği yok, kirpiğinin oku bari öldürse de bizi [bu dertten] kurtarsa.
³ Her kim senin için taş yüreklidir dese biz her yandan başına üşüşüp onu taşlarız.
⁴ Biz bütün varlığını yokluk için harcayan aşıklarız. Bu yüzden senin yolunun toprağına canımız ve cihanda neyimiz varsa hepsi feda olsun.
⁵ Kim [şairlik hususunda] Mu'îdî ve Sabri'nin çağdaşı olabilir? Biz her ilimde ustalığı kabul edilmiş iki kardeşiz.

G. 169 BN : 37^a

¹ Yay kaşlı sevgilimiz görünmeye başladığı anda nişan alacağımız hedef belli oldu.

Boynuñ kanatmasun ısırup özge[ler şa]ķın
 Hıvıf eylemez misin düşe boynuña kanumuz

3. Zencir-i ca' d-ı zülfüne Mecnün olalı dil
 İllerde kışşadur oķınur dāstānumuz

Düşmezdi yire her gice gözden sitāreler
 Hercāi olmasa mihr-i nā-mihrbānumuz

5. Düşde yüzün görüp saña dil virmesün diyü
 Uyumtuz oldu kimseyi āh ü figānumuz

Hālüm bilüp terahhüm iderken bütün cihān
 Bakmaz yüzüme nāz idüp ol [yār-i cānumuz]

7. Derd-i derūndan āh ider olduñ MU' İDİ āh
 Korkum budur ki oda yanar hānmānumuz

170.

Mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün
Muzārī -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Evden çıkup gelinceye dek yār-i cānumuz
 Kalmadı tende hasret ile yarı cānumuz

Gül ruhlarını kande görüp ğırre olduğım
 'Uşşāka diñ gelür yine serv-i revānumuz

3. Oķınmaz oldu Leylī vü Mecnün hikāyeti
 Şimdi cihāmı dutdı bizüm dāstānumuz

² [Sevgilim!] Sakın [bizden] başkası senin boynunu ısırup kanatmasın. [Yoksa] kanımızın boynuna düşeceğinden de mi kork muyorsun?

³ Gönül, saçının zincirinin halkası için çılgına döndüğünden beri hikayemiz destan olup memlekette okunmaya başladı.

⁴ Güneşe [benzeyen] merhametsiz sevgilim vefasız olmasaydı her gece gözden yere yıldız [gibi gözyaşları] düşmezdi.

⁵ Kimse seni rüyasında görüp aşık olmasın diye ahımız ve iniltilerimiz halkı uyutmaz oldu.

⁶ Bütün dünya halimi bilip bana merhamet ederken canımın parçası sevgilim naz edip yüzüme bakmıyor.

⁷ [A] Mu'idi! Yüreğindeki dertle inlediğinden beri evimizin barkımızın ateşlerde yanmasından korkuyorum, eyvahlar olsun!

G. 170 Mecmû'a S₁₀ : 98^b-99^a

¹ Canımın içi sevgilim evinden çıkıp yanımıza gelinceye kadar onun hasretinden tende yarı canımız bile kalmadı.

² Aşıklara, [sevgilimin] gül yanaklarını nerede görüp [onunla] gururlandığımı söyleyin [zira] bakın salınarak yürüyen servi [boylu sevgilimiz] yine [çıkış bize doğru] gelmektedir.

³ Bugünlerde, cihanda bizim hikayemiz dilden dile dolaştığı için [artık] Leyla ile Mecnun hikayesi okunmaz oldu.

Boynuñ ışıрмаğ ile n' için kıan ider 'adū
Düşmez mi yoğsa boynuña öldükde kıanumuz

5. Her bī-vefā cefālar idüp cāna göz diker
Bāri ecel MU'İDİ gelüp alsa cānumuz

171.

Mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

Muzārī -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Maḥmūr gözlerüñ n' ola eylerse ḥ'āb-ı nāz
Kim [ḥastedür ol aña devādur] şarāb-ı nāz

Devr-i ruḥuñda hoş yaraşur ḥaṭṭ-ı 'anberin
[Taḥrīr olındı berg-i gül üzre] kitāb-ı nāz

3. Biñde birisi defter olınmaya ḥaşre dek
Gerçi ḥaṭuñ [raқа] m döküp eyler ḥisāb-ı nāz

La' lüñle ğamzeñüñ göreli ' işvesin göñül
Köp düşse cām-ı bādeye olup ḥ'āb-ı nāz

5. Gülşende gonçeye ağız açdurmamağ için
Almış eline gül gibi [oқur] kitāb-ı nāz

Ol māh nāz ile beni şol resme yaқdı kim
Bir zerre deñlü kıalmadı göñülde tāb-ı nāz

7. Şem' olalı MU'İDİ yanup ' işķ bezmine
Şevķ-i firāķuñ eşkini ç[oқ kıldı] ḥ'ābın āz

⁴ [Sevgilim!] Düşmanlar neden boynunu ısırarak kanatıyorlar [ki] zaten öldüğümüzde kanımız senin boynuna düşmeyecek mi.

⁵ [A] Mu'idi! Her vefasız [güzel] cefa edip canımıza göz dikmektedir. Bari ecel gelse de canımızı alsın.

G. 171 BN : 37^a-37^b

¹ [Sevgilim!] Baygın gözlerin, naz şarabı [içerek] deva bulan bir hasta olduğu için [o gözler] naz uykusuna yatsa şaşılmamalıdır.

² [Sevgilim!] Gül yaprağı üzerine naz kitabı yazılmışçasına [hoş görünen], yanağının çevresindeki mis kokulu ayva tüylerin [sana] çok yakışmaktadır.

³ [Yanağındaki] ayva tüylerin [ineden inceye] sayıp dökerek naz hesabı yapsa da mahşer gününe kadar binde birisi bile deftere geçmez.

⁴ Gönül, dudağının ve yan bakışının cilvelerini görünce naz sarhoşu olup şarabı fazla kaçırır [şaşılmaz].

⁵ [Sevgilim], gülbahçesinde goncaya ağzını açdırmamak için gül gibi eline naz kitabı almış okumaktadır.

⁶ O ay [yüzlü güzel], nazıyla beni öylesine yakdı ki gönülde zerre kadar naz harareti kalmadı.

⁷ [A sevgilim!] Mu'idi, aşk meclisinde mum olup yandığından beri senden ayrı olmanın hüznüyle çok gözyaşı döktü, az uyudu.

172.

Mef' ülü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Şol sâķî-i cefâ ki içüpdür şarâb-ı nâz
Mestâne yıksa 'âlemi eyler ħarâb-ı nâz

Na' t-ı cemâle dâne-i ħâlin o nâzenin
Döküp taġıtmıř eylemek ister ħisâb-ı nâz
3. Nâzuġ kitâbın oķımadın böyle nâz ider
Âĥ ol nigâr eger oķur ise kitâb-ı nâz

Âyîne âsmân-ı melâĥat degül mi kim
Olmışdur anda 'aks-i ruġuġ âftâb-ı nâz
5. Ķan tutsa ĥaste çeřmüġi incinme döstüm
Ĥoř mıydı ħanlar itdüġi içüp şarâb-ı nâz

Yüz fitne uyanup niçe dil-ĥaste keş geçer
Maĥmür gözlerüġ ki senüġ ide ĥ'âb-ı nâz
7. Şol nâzenini sev sever iseġ MU' İDİ kim
Çoġ itdüġince nâzını eyler 'itâbın âz

173.

Mef' ülü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Şol ġamzekâr ider beni mest ü ħarâb-ı nâz
Maĥmür gözlerin süzüp itdükçe ĥ'âb-ı nâz

G. 172 BN: 38^a-38^b

¹ O cefa sakisi naz şarabı içtiġi için o nazın sarhořluġuyla alemi yıkıp yok eder.

² O cilveli güzel, naz hesabı yapabilmek için beninin tanelerini yüzüne döküp daġıtmıřtır.

³ O güzel, daha naz kitabını okumadan böyle naz ediyorsa, [bir de] naz kitabını okursa vay halimize!

⁴ [Sevgilim!] Yanaġımın aksinin düşerek naz güneşi olduġu ayna, güzellik göġü deġil de nedir?

⁵ [A] dostum! Hasta gözünü kan tutsa incinme, naz şarabı içip kan dökse daha mı iyiydi?

⁶ [Sevgilim!] Baygın gözlerin naz uykusuna [yatsa] yüzlerce fitne peyda olur, pek çok gönlü hasta [aşık] güçten düşer.

⁷ Mu'idi! Seveceksen o nazlı güzeli sev, zira [o], ne kadar çok naz ederse [aşıġımı] o kadar az azarlar.

G. 173 BN: 38^b

¹ Baygın bakışlı [güzel] naz uykusundan mahmurlaşmış gözlerini süzdükçe beni [o] naz ile sarhoş eder ve öldürür.

Bir gün gelüp cemâlini göstermez ay olur
Yağdı cefâ ile beni ol âftâb-ı nâz

3. Gül gibi mâhir olmağa fenn-i fitende yâr
Açup cefâ varakların oğur kitâb-ı nâz

İy dōst çeşm-i mestüñe hey di ki hışm ile
Bu şırça göñlümi şıdı içüp şarâb-ı nâz

5. Görseñ MU'İDÎ hâlin esirgerdün iy şanem
Ammâ ne çâre saña göz açdurmaz h'âb-ı nâz

174.

Me' ulü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün
Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Şol nâzenin ki mest ola içüp şarâb-ı nâz
Eyler kıya bakışları halkı harâb-ı nâz

Ehl-i niyâzı bülbül-i şürîde itmege
Gül gibi hiç düşmez elünden kitâb-ı nâz

3. Çünkim sipihr-i şivedür iy meh-liķâ haţuñ
Dirsem 'aceb mi ruħlaruñâ âftâb-ı nâz

Yârün bugün ki nâzına hergiz hisâb yok
Yarın meger şorulmaz ol aydan hisâb-ı nâz

5. Sevdi MU'İDÎ bir şanemi kim olupdur
Nâzı 'itâb ü şivesi hışm-ı' itâb-ı nâz

² O naz güneşi, ay geçtiği halde [bir kere olsun] yüzünü göstermeyerek cefası ile beni yakmaktadır.

³ Sevgili, fitne ilminin üstadı olmak için gül gibi cefa sayfalarını açıp naz kitabını okumaktadır.

⁴ A dost! Naz şarabı içip öfke ile camdan yapılmış gönلümü kıran sarhoş gözüne hey de!

⁵ A heykel! [Aslında] Mu'îdî'nin halini görseñ ona acırdın ama [sana da] naz uykusu göz açtırmamaktadır, elden ne gelir.

G. 174 BN : 38^b-39^a, PBM T₁ : 233^b

¹ O işveli güzel naz şarabı içip sarhoş olduğunda öfke dolu bakışları aşıkları öldürür.

² [Sevgili] yalvaran aşıkları çılgın bülbüle çevirmek için gül gibi elinden naz kitabını hiç düşürmez.

³ A ay yüzlü! [Yanağındaki] ayva tüyleri işve feleği olduğu için yanaklarına da naz güneşi dersem uygundur.

⁴ Ay yüzlü sevgilinin ettiği nazların hesabı mahşer gününde sorulmayacaksa bugün edeceği nazların asla hesabı tutulamaz..

⁵ Mu'îdî, nazı azar, işvesi de naz azarının öfkesi olan bir heykeli sevmektedir.

175.

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ben niyâz itsem ider ol nâzenînum 'izz ü nâz
Biribirine münâsibdür bilür nâz u niyâz

Bülbül-i şürîde oldum bir gül-i ra' nâya kim
Nergesün süzdükçe eyler yüz cefâ yüz dürlü nâz

3. Vechi var mescidde gözlersem kaçuş mihrâbını
Durmayınca kıbleye karşı dürüst olmaz namâz

Ağzın açup söylemez hergiz rakîb-i nâkese
Ol perî âdemdür açmaz degme bir hayvâna râz

5. Sâz olup za' f ile beşzüm kıla döndi çün benüm
Cânımı bir kılda aşup olmayasın çâre-sâz

Az gülüp çok ağla iy dil kimseden umma vefâ
Kim bu vîrân hâne içre girye çokdur hânde az

7. Kaşpe 'avretdür cihân meyl itme şaşkın hüsnine
İy MU'İDİ çün gerek 'ışk ehli merd-i pāk-bâz

176.

Fe'îlâtün mefâ'îlün fe'îlün

Hafif + + - - / + - + - / + + -

1. Kâmet-i dil-rübâyı kim sevmez
Sidretü'l-müntehâ'yı kim sevmez

G. 175 Mecmû'a S₃ : 11^b-12^a

¹ O işveli sevgilim, naz ile niyazın birbirine yakıştığını bildiği için ben yalvardıkça naz eder.

² Gözlerini süzdükçe yüz türlü cefa ve naz eden iki yüzlü bir gülün çalgın bülbülü oldum.

³ [Sevgilim!] Mescidde kaşlarının mihrabı önünde durursam uygundur zira kıbleye karşı durulmazsa namaz doğru kılınmaz.

⁴ O peri, her gördüğü hayvana sırrını söylemeyecek bir insan olduğu için ağzını açıp alçak rakiple asla konuşmaz.

⁵ [A sevgilim!] Tenim zayıflıktan kamışa dönüp kıl [kadar] incelmışken [bir de sen] canımı bir kıla asarak bana çare bulmaya çalışma.

⁶ A gönül! Bu harab olmuş dünyada gözyaşı çok, gülümseme az olduğu için az gülüp çok ağla [ve] kimseden vefa bekleme

⁷ A Mu'îdî! Aşıklık, sadakatli bir er olmayı gerektirir. Bu yüzden kahpe bir kadından [farkı olmayan bu] dünyanın güzelliğine aldanma.

G. 176 BN :37^b

¹ Gönül alan sevgilinin boyunu kim sevmez, [yani] Sidretü'l Müntehâ'yı kim sevmez.

Şanemün [āb ü tāb]-ı 'ālem iken
Yā Rab ol meh-liķāyı kim sevmez

3. Her kişi sāyesinde beglik ider
Bu hümāyün-ı [hümāyı] kim sevmez

Ġam-ı cānāne cān virür gön'lüm
N'eylesün āšnāyı kim sevmez

5. Eşk ü āhı yirinde [kim kılmaz]
Böyle āb ü hevāyı kim sevmez

Hoş gelür 'ışk içinde inledüğim
Bezm germ [olsa] nāyı kim sevmez

7. İy MU' İDÎ Muhammed ümmetiyüz
Ne disek Muştafā'yı kim sevmez

177.

Mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün
Muzārī -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Kadd-i ham ile [cān-ı] mücessem degül miyüz
Billāh toğrı söyle diye hem degül miyüz

Bu [ten-i zerd] ile bilemedük bilün senün
Bir kılcı yok taħsīlimüz kem degül miyüz

3. 'Özr [itse] cāna geçdüğine ğamzeñ iy perī
Mestün işine kim kalur ādem degül miyüz

[Sünbül] saçun hevāsına dil hem-dem olalı
Şevķ-i ruħunla gül gibi hurrem degül miyüz

² Allah'ım! Heykel [kadar güzel sevgili] bütün aleme parlaklık veriyorken, o ay yüzlüyü kim sevmez.

³ Herkes onun gölgesinde bey gibi yaşarken bu hümanın kutlu gölgesini kim sevmez.

⁴ Gön'lüm, sevgilinin derdini çekmek için canını verir. Ne yapsın, tanıdık olanı kim sevmez ki.

⁵ Gözyaşı ve ahını yerli yerinde ettikten sonra böylesine su ve havayı kim sevmez ki.

⁶ Aşk acısı ile inlediğimi [duymak sevgilinin] hoşuna gidiyor. Meclis hararetlenince neyin [sesini] kim sevmez ki?

⁷ Mu'idi! Hz. Muhammed'in ümmetiyiz. Başka söze gerek yok, Mustafa'yı kim sevmez.

G. 177 BN : 39^a-39^b

¹ Bükülmüş boyumuz ile insan şekline girmiş can değil miyiz? Allah aşkına doğru söyle tanışık değil miyiz?

² Bu sararmış ten ile senin belinin nasıl bir şey olduğunu bilemedik. Cahil olduğumuz için bu [ilimde] kıl kadar tahsilimiz yoktur.

³ A peri! Yan bakış okun canımıza battığı için bağışlanmayı dilese, [elbet bağışlarız], zira bir sarhoşun eline düşmüşüz [elden ne gelir]...

⁴ Gönül, sümbül saçının aşkı ile dost olduğundan beri yanağına duyduğumuz aşkla gül gibi mesut değil miyiz?

5. İki cihânı seyr iderüz bir ayakda biz
Câm-ı belâyı nüş ideli Cem degül miyüz
- Lâm oldı çün eliflerümüz kimse lâ dimez
Tarz-ı maḥabbet içre müsellemedegül miyüz
7. N'îçün MU'İDÎ n'itdügümüz anlamaz rakîb
Ḳânün-ı gamda [çerḥ ile] hem-dem degül miyüz

178.

Mef'ülü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

Muzârî -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. İy gül-^ç izâr biz saḡa ^ç âşık degül miyüz
^ç Azrâ bilüp cemâlünjî Vâ[mık] degül miyüz
- Ne cevr idersen it severüz yine cân ile
Sen bî-vefâya ^ç âşık-ı şâdık degül miyüz
3. Hiç anmaduḡ kulum diyü ^ç uşşâkı döstüm
N'oldı kapuḡda hizmete lâyık degül miyüz
- Küy-ı muḡânda ḡumretimüz n'îçün olmaya
Rind ü levend ü müflis [ḡalâ'ık] degül miyüz
5. Tutsa MU'İDÎ ^ç âlemi eş^ç arımız n'ola
Tarz-ı ḡazelde biz daḡi fâ'ık degül miyüz

⁵ Biz dert kadehini içtiğimizden beri bir kadehle iki cihânı seyreden Cem değil miyiz?

⁶ Aşka dair söz söyleme hususundaki ustalığımız [herkeşce bilindiğinden] beri lâm eliflerimize kimse lâ diyemez.

⁷ [A] Mu'îdi! Rakip, gam kanununu felekle birlikte dinleyip sohbet arkadaşlığı ettiğimizi neden [hala] anlamıyor [bilemiyorum].

G. 178 BN : 39^b

¹ A gül yanaklı! Biz, senin güzel yüzünü Azrâ bilip Vamık'ın olan aşıkların değil miyiz?

² [Sevgilim], senin gibi vefasızın sadık aşığı olduğumuz için her ne eziyet edersen et biz yine de seni severiz.

³ [A] dostum! Aşıklardan kulun olarak hiç söz etmedin. Ne oldu, [yoksa] kapıda hizmet [etmeye] layık değil miyiz?

⁴ Meyhanecinin mahallesinde neden şarap sarhoşu olmayalım [ki]; rind, ayyaş, sefil bir mahluk değil miyiz?

⁵ Mu'îdi! Şiirlerimizin [şöhreti] dünyaya yayılsa şaşılmaz zira gazel [söyleme] hususunda biz de bir üstâdız.

[ḤARFŪ'S-SĪN]

179.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Āh kim deldi derūnum ney gibi tîr-i heves
Bu belāya uğramazdum ger ezel tıtsam nefes

Görelî ḥālüm yolunḡda iy meh-i maḥmil-nişîn
Nāḡalar başın şalup dilden fiḡān eyler ceres

3. 'İşk da' vāsın idersin terk-i ser kı1 iy göñül
Kim bu meydānda urılmaz topa çevḡān-ı heves

Ġamzeḡe dil hem-dem olup şām-ı zülfüh seyr ider
Āşnādur şimdi ol mey-ḡār ile mîr-i 'ases

5. Reşk idüp la' l-i şeker-bāruḡda ḡālüh ḡāline
Dest-i ḡayretle başın tırmaz döḡer miskîn meges

Yıllar olmışdur ki ayaklar sipāh-ı ḡam beni
Āh eger sen şeh-süvāra bulmayam bir dest-res

7. Yār küyün yārsuz şūrīde göñlüm istemez
İy MU'İDÎ bülbüle ḡülşen gelür ḡülsüz kafes

180.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Çünkü yokdur bu cihān bezminde bir feryād-res
Billāh iy vāz gel feryādı ḡo ḡavḡāyı kes

G. 179 BN : 40^a, ENM N₂ : 166^b, ENM V : 225^b

- ¹ Heves okları baḡrımı ney gibi deldi. Ezelden beri nefsimi tutsaydım bu belaya uğramazdım, vay halime!
² A mahmilinde oturan ay [yüzlü güzel]! Senin uğrunda [ne] halde olduğumu gören develer başını eğdi, [onların boyunlarındaki] çan ise gönülden feryad etti.
³ A göñül! Aşık olduğunu iddia ediyorsun, o halde başını feda etmelisin zira bu meydanda, topa [dünya] heveslerinin sopası ile vurmak mümkün değildir.
⁴ Gönül, yan bakışın ile dost olup saçının karanlığını seyredir. Artık o ayyaş ile bekçi başı tanışmışlardır.
⁵ Aciz sinek, [senin] şeker saçan dudağının [kenarındaki] benin duruşunu kıskanıp hayretle başını döver.
⁶ Gam ordusu yıllardır beni ayaklar altına almışken senin gibi bir şehsüvari elde edemezsem yazıklar olsun!
⁷ A Mu'îdî! [Nasıl ki] ḡülsüz ḡül bahçesi bülbüle kafes [gibi] görünürse perişan gönlüm [de] sevgili olmayınca onun mahallesinde [olmayı] istemez.

G. 180 BN : 40^b, Mecmû'a M₃ : 112^b, ENM N₁ : 166^a-166^b, ENM N₂ : 168^a, ENM T₂ : 192^a, ENM V : 227^b

- ¹ A ney! Vallahi dünya meclisinde feryadına yetişecek kimse yoktur, [inlemekten] vazgeç, feryadı ve kavgayı bırak.

Gül yanında hâr ü has olsa ‘aceb olmaz velî
İy rakîb-i bed-liqâ sen hâr ü hasdansın ehas

3. Yüzümi zülfün gibi yolunda cārüb itmedin
Bulmadum bir lahza şāhum pāy-būsa dest-res

Bir nefes biñ gevher-i yek-dānedür senden baña
Gel zekāt-ı hūsnūñ için eyle ihsān bir nefes

5. Haṭṭ-ı sebzūñ fikri düşdi her şekker-leb gönline
Eyledün ol tūtiye güyā ki āhenden kafes

Vechi var dilden kıomazsa hālūñūñ zıkrin rakîb
Degmeñüz olmaz hālāş it ağzına düşse meges

7. Ağzuñ aṇsa iştiyākından MU‘İDİ cān virür
Görmedügi nesneye olur kişi gāyet heves

181.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Her kaçan taḥrîk ide zülfün nesîm urup nefes
Başda sevdā deprenüp eyler hevāya dil heves

Rūz-ı miñnetde enîs olan baña gāmdur hemān
Şām-ı hicrānuñda ancak nāledür feryād-res

3. Zindeligüm bilmek isterseñ yüzün öpdür baña
Gözgü tūt ağzına bīmāruñ gelür mi gör nefes

² Be hey çirkin rakip! Gülün yanında diken ve çer çöp bulunmasına şaşılmaz ama sen diken ve çer çöpten daha kötüsün.

³ [A] şahım! Yüzümü senin uğrunda saçın gibi süpürge etmeden bir an olsun ayağımı öpme şerefine erişemedim.

⁴ [Sevgilim!] Senden duyacağım tek söz benim için en değerli mücevherdir. Gel de, güzelliğinin zekatı için [bana] bir şey söyle.

⁵ Sanki papağanı demir bir kafese koymuşsun [da kederlenmiş] gibi her şeker dudaklı [güzel de] yeni bitecek ayva tüyünü düşünerek hüznüldü.

⁶ Rakip, [senin] benini dilinden düşürmezse yeridir, boşverin [zaten] köpeğin ağzına düşen sinek kurtulamaz.

⁷ İnsanoğlu, görmediği şeyleri daha da merak edip [görmek istediği için] Mu’idi [senin] ağzının sözünü etse heyecanından ölür.

G. 181 BN : 40^b

¹ [Sevgilim!] Ilık esen esen rüzgar ne zaman saçlarını dağıtsa başta sevda depresir, gönül aşka heves eder.

² Gam gününde bana dost [olacak] olan yine gāmdır. Ayrılık gecesinde feryadıma yetişek olan ise sadece iniltilerimdir.

³ Canlı olup olmadığımı anlamak istiyorsan yüzünü öpmeme izin ver; zira hastanın ağzına ayna tutarsan nefes alıp almadığını anlarsın.

Maḥmil-i yāre ceres taḫduḫca yolda kārbān
Ḥaste-dil reṣkiyle eyler nāle mānend-i ceres

5. Dil hevesdür bir cefākāra MU'İDÎ şöyle kim
Cān eger tenden giderse gitmeye başdan heves

[ḤARFÜ'Ş-ŞİN]

182.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + --- / - + --- / - + --- / - + -

1. Heçr oḫından ölmedüm daḫi zamānum var imiş
İy kemān-ebrū 'aceb miḫnetlü cānum var imiş

Lāle gibi gögsümi çāk eyle tā kim bilesin
Yüregümde ḫapḫara dāḡ-ı nihānum var imiş

3. Dişleyüp la' lüḡ baḡa göz itdüginden aḡladum
Ḳan yutar cevı ile bir ārzü-yı cānum var imiş

Gitme diyü dāmenüme yapışur küyuḡ iti
Varduḡımca ḫarşular bir mihrbānum var imiş

5. Ğamdan [öldüm ḡayrı çāre] n'eylerem didüm didi
Öldüğine ḡam yimez bir nā-tüvānum var imiş

Gice [gündüz olmuşam ben] sākin-i küy-ı 'adem
Bilmez idüm veh ne ḫoş dārü'l emānum var imiş

⁴ Kervancı, sevgilinin mahfesine çan taktıkça hasta gönül kıskançlığından çan gibi inler.

⁵ [A Mu'idi!] Gönül, [aşığın] eziyet eden [bir güzele] öylesine aşık olmuştur ki can bedenden çıksa bile başdan aşk hevesi gitmez.

G. 182 BN : 41^a

¹ Ayrılık [acısının] oku ile daha ölmedim, [demek ki ecelime] daha vakit varmış. A yay kaşlı [güzel]! Ne çileli bir canım varmış, şaştım [kaldım].

² [Sevgilim!] Yüreğimde lale gibi kapkara gizli yaralarım olduğunu görmek için göğsümü parçala.

³ [Sevgilim!] Dudağımı ısırtıp bana göz kırptığında, [sevgilinin] eziyetleri ile kan yutmayı arzulayan bir canım olduğunu anladım.

⁴ Kapındaki köpek gitme diye eteğime yapışır; [ne mutlu bana ki] oraya gittiğimde [beni] karşılayan şefkatli bir [dostum] varmış.

⁵ "Gam [çekmekten] öldüm artık çare neye yarar" dedim, "canını verdiğine üzülmeyen dermansız bir aşığım varmış" dedi.

⁶ Gece gündüz yokluk mahallesinin sakini oldum. [Meger] yardım dileyecek ne yüce bir kapım varmış, bilmiyordum. Bana yazıklar olsun!

7. [Ummaz idüm iy MU‘İDÎ] geldi ol mâh üstüme
Başuma gün çoğdı niçe kâmrânum var imiş

183.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Yâr diyü sevdüğim dilber ‘aceb dildâr imiş
Âşnâsından kaçar bî-gânelerle yâr imiş

Varumı yoğ eyledüm yolında rağm itmez dağı
Bî-vefâdur dirdi il didüklerince var imiş

3. Yâr olursa çâre ne ağıyâra yârün iy gönül
Kânde kim açılsa bir gül hem-nişini hâr imiş

Kâtlüme ‘ahd itdi yârüm dönmeye dirdüm velî
Didüğün inkâr ider bir şüh-ı bî-ikrâr imiş

5. Ka‘be-i hüsnünde zülfündür beni dinsüz koyan
‘Urve-i vusğa diyü medğ itdüğim zünnâr imiş

Yâ kaşuğ gönlümi âl ile delüpdür dilberâ
Ol ruğ-ı gül-nâre bakup nür şandum nâr imiş

7. Gerçi yıllardur MU‘İDÎ dil virüpdür derdüne
Sormaduğ hâlini bir gün dimedüğ bîmâr imiş

⁷ Mu‘îdi! Hiç ummazken o ay üzerime doğdu. Meger başıma gün gibi doğan ne kutlu bir talihim varmış.

G. 183 PBM T1:251^a, ENM V :231^a

¹ Yar deyip de sevdiğim güzel, tanıdıklarından kaçıp yabancılarla dost olan şaşılısı bir sevgili imiş.

² [O sevgilinin] uğruna tüm varlığımı harcadığım halde hala bana acımıyor. Başkaları [onun] vefasız olduğunu söylüyorlardı, söyledikleri kadar varmış.

³ A gönül! Sevgilin rakiplere yar olursa elden bir şey gelmez. Çünkü nerede bir gül açılrsa hemen yanında dikenler biter.

⁴ Sevgilim, beni öldürmeye yemin etmişken bari sözünden dönmese diyordum ama o söylediğini inkar eden sözünde durmaz bir güzelmiş.

⁵ [Sevgilim!] Güzelliğinin Kabe’sinde dinimi yağmalayan senin saçlarındır. Meğerse müslümanlık diyerek övdüğüm [şey aslında] zünnarmış.

⁶ A sevgili! Yay kaşların gönlümü hile ile delmiştir. O nar çiçeği [gibi kırmızı] yanağa bakıp nur sandığım [aslında] ateşmiş

⁷ Mu‘îdi yıllardır [senin] derdini çekmek için sana gönül vermiştir ama hastaymış deyip de bir gün bile halini sormadın.

184.

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Hezec +----/+----/+----/+----

1. [Yüzün] üzre siyeh beğler ki cāna pür-belā olmuş
Şerār-ı âteş-i dildür düşüp [suya] kıra olmuş

Kö[pek rakıble]dür şimdi bizümle turup oturmaz
Gönülde yir ider yā Rab ne şūha āşinā olmuş

3. Derūnum [nāvek-i] hicrān ile olduđına pür-hūn
Nişān yitmez mi kim kıddüm kemān gibi dü-tā olmuş

[Sehī] servüm çeküp kāmēt güzeldür gül gibi gāyet
Te'ālallāh niçe āfet ne mest-i dil-rübā olmuş

5. MU'İDÎ gögsine geçmiş elifler dāğ urup yir yir
Meger bir lāle-ruğ serv-i revāna mübtelā olmuş

185.

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Hezec +----/-+---/-+---/-+---

1. Kemān-ebrūlar ođınıñ nişān-gāhı ki cān olmuş
Benümçün menzil-i derd ü belāda ber-nişān olmuş

Şarāb-ı ergavānī nūş idersin gizlüce beğzer
Ki tābından ruğuş yir yir kızarmış gülsitān olmuş

3. Der-āğūş eyleyüp yāri kemerdür çün giren kıana
Ne şuçı var miyānınıñ ki ortada nihān olmuş

G. 184 BN : 41^a-41^b

¹ [Sevgilim!] [Aşığın] canı için büyük bir bela olan yüzündeki siyah benler sanki gönüldeki ateşin suya düşerek kararan kıvılcımlarıdır.

² [Sevgili], şimdi köpek rakiplerle birlikte, bizimle biraraya gelmez. Hey Allahım! [Aşık], gönülde yer eden nasıl bir güzele aşık olmuş böyle?

³ Yay gibi iki büklüm olmuş boyum, sinemin ayrılık okları yüzünden kanla doluğunun delili değil midir?

⁴ Servi boyunu gösteren gül kadar güzel sevgilim, [aşıklarımı] sarhoş edecek kadar güzel bir yâr olmuş, Allah bağışlasın!

⁵ Mu'îdî'nin göğsüne elifler çekip yer yer yaralar açmasının nedeni meger lale yanaklı salınan bir servi [boyulu güzele] aşık olmasıymış.

G. 185 BN : 41^b

¹ Yay kaşlı [güzeller], oklarını [aşıkların] canını hedef alarak savurdıkları için can [da] benim yüzümden dert ve bela menziline [o okların] hedefi olmuştur.

² [Sevgilim!] Yanağın yer yer kızarıp gül bahçesine dönmüş, yoksa gizlice erguvan şarabı mı içtin?

³ Sevgiliyi kucaklayıp kanına giren kemerdir. Ortada kaybolan belinin ne suçu var?

Görinen her taraf yaşlu gözümde şanma kirpikdür
Nazar mürğine [âhen bir kafesdür cümle] kan olmuş

5. Hevâ şemşîri [te'şîrin] cihânda bilmek istersen
Vücüdün [lâlenün seyr it] anuñcün [bağrı kan] olmuş

Bilür kim vaşl-ı gül bâkî degül hicrânına degmez
Bahâr eyyâmı bülbüller [dem-â-dem] pür-fiğân olmuş

7. MU'İDÎ nazm-ı pākūñ kim hayâl-engîz ü rengîndür
Meger la' l-i lebüñ medhi aña gevher-feşân olmuş

186.

Mef' ulü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün
Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Öldüm firâk ile demidür gel başa yitiş
Bir çäre var ise meded iy [dil-rübâ] yitiş

İy pîr olası niçe bir incidesin beni
Tâze yigitsin eylemedin beddu' â yitiş

3. Gird-âb-ı gamda kaldı gönül zevrağı meded
Hızr ol bu yaña iy [büt-i hürî-liqâ] yitiş

Bî-derd olana itme ' ilâc iy tabîb-i cân
Ölmelü hasteyem yitişürseñ başa yitiş

5. Telh itdi ' işümi yine hecrün küdüreti
Âyîne gibi göñlüme virüp şafâ yitiş

Şalma diyâr-ı gurbete bî-gâneler gibi
Ben derdmende olmuş iken âşnâ yitiş

⁴ Yaşlı gözümün çevresinde görüneni kirpik sanma; [o], bakış kuşu için heryeri kanla kaplı demirden bir kafestir.

⁵ Cihanda heves oklarının nasıl bir tesiri olduğunu görmek istersen bağrı kanla dolmuş lalenin vücuduna bak.

⁶ Bülbüller, bahar günlerinde güle kavuşmanın daim olmayıp ayrılığına değmeyeceğini bildikleri için sürekli feryad ederler.

⁷ [Sevgilim!] Mu'idi'nin şiirlerinin renkli hayallerle dolu oluşunun nedeni megerse senin dudağının övgüsü ile sözlerini inci gibi dizmesiymiş.

G. 186 BN : 41^b-42^a

¹ Sevgilim! Ayrılık acısından öldüm. [Derdime] bir çare bulacaksan yardım etmek için acele et.

² Daha genceciksın. "Ey yaşlanası, beni nasıl incitirsin" diye sana beddua etmeden yetiş.

³ A yüzü güzel heykel! Gönül kayığı gam çıkmazında kaldı, yardım et Hızır ol bu tarafa yetiş!

⁴ A can tabibi! Derdi olmayana çare bulmaya [uğraşma]. Ölmek üzere olan hasta benim, çare bulacaksan benim [derdime çare] buluver.

⁵ Ayrılığın bulanıklığı yine içkimin tadını kaçırdı. Gönلümü ayna gibi parlatmak için acele et!

⁶ Benim gibi dertli [aşığını] tanyorken eller gibi gurbet diyarına gönderme, yetiş!

7. Miskîn-MU'İDÎ'nün buñca özge hâli var
Çıkmaya gibi irteye ol mübtelâ yitiş

187.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Bâğ-ı hüsne ruhların gül-berg-i ter zeyn eylemiş
Leblerün Mısr-ı melâhatde şeker zeyn eylemiş

Şevk-i la' lün hūblar gönlünde yir itmiş yine
Şayrefî âhen kafeslerde güher zeyn eylemiş

3. Bâğ-ı cennetde iki fāvüsa beñzer saçların
Birbirine karşı cevlan ile per zeyn eylemiş

Çeşm-i şūhuñ bezm-i hüsnünde şarâb-ı nâz içüp
Rind-i nâzükdür lebün nuql ü şeker zeyn eylemiş

5. Berber-i hindü gibi eşküm habâbından gözüm
Câ-be-câ dükkânına âyîneler zeyn eylemiş

Dil güzeller zülfinün sevdâsın almış başına
Bir dil-âverdür ki sorguç ile ser zeyn eylemiş

7. Gözleri yaşına garç itmiş MU'İDÎ kaddini
Sîm ile şâh-ı hayâlüne kemer zeyn eylemiş

⁷ Zavallı Mu'îdî'nin o kadar başka bir hali var ki o çılgın [aşık], yarına çıkmayıp [ölecek] gibi [görünüyor], acele et!

G. 187 BN : 42^a

¹ Yanakların, güzellik bahçesini taze bir gül yaprağı ile, dudağın [ise] güzellik Mısr'ını şekerle süslemiş.
² [Sevgilim!] Sarrafın demir kafeslerin [ardını] inci ile süslediği gibi lal [gibi kırmızı] dudaklı olma arzusu da güzellerin gönlünde yer etmiş.
³ Saçların, cennet bahçesinde süslü kanatlarını birbirine karşı açarak salınan iki tavus kuşuna benzer.
⁴ Güzel gözün, güzelliğinin meclisinde naz şarabı içmiş, nazik bir rind [olan] dudağın ise [o meclisi] meze ve şeker ile süslemiştir.
⁵ Zenci bir berberin dükkanını yer yer aynalar ile süslediği gibi gözüm de [kendisini] gözyaşı kabarcıkları ile süslemiştir.
⁶ Gönül, cesur bir yiğidin başını sorguç ile süslemesi gibi güzellerin sevdasını başına alıp [o sevda ile süslenmiştir].
⁷ Mu'îdî, senin hayalinin padişahı için gümüşten bir kemer hazırlar gibi [ağlamaktan] vücudunu gözlerinin yaşına garç etmiştir.

188.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dürr-i sîr-âb üzre kim la' lüh güher zeyn eylemiş
Hurdeler geçmiş be-gâyet hûb ü ter zeyn eylemiş

Câme-i sebz içre sen bu halka halka zülf ile
Bir güzel tâvûsa beñzersin ki per zeyn eylemiş
3. Tütî-i gūyā gibi söyletmege her dem beni
Ruğların āyîne vü la' lüh şeker zeyn eylemiş

Sîne pür dāğ ü elifdür gūyiyā peygār-ı dil
Şöhret için hāneye tīg ü siper zeyn eylemiş
5. Zülfün ol reyhāncıdur kim cerr idüp cān bezmini
Ruğlarından ortaya gül-berg-i ter zeyn eylemiş

Māh-ı nevdür görinen şanma ki çerhün zergeri
Tuħfe için bilünje zerrin kemer zeyn eylemiş
7. Şevküh ile dāğlar yakmış MU' İDİ başına
Mest-i cām-ı ıışk olup güllerle ser zeyn eylemiş

189.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Kirpigüm üzre gözüm kim eşk-i ter zeyn eylemiş
Şayrefî telden kafeslerde güher zeyn eylemiş

G. 188 BN : 42^b

¹ [Sevgilim], dudağın, ıslak dişlerini mücevherle süsleyerek küçük nakışlarla son derece güzel ve yeni bir süs yapmış.

² Sen, bu yeşil elbisen ve halka halka saçlarınla, kanadı süslü güzel bir tavus kuşuna benzersin.

³ Konuşan papağan gibi beni her an söyletmek için yanakların ayna, dudağın ise şeker ile süslenmiş.

⁴ Gönül savaşçısı gösteriş için evini ok ve siper ile süslemiş gibi göğüs yara ve çiziklerle dolmuştur.

⁵ Saçın, can meclisini toplayarak [meclisin] ortasını yanaklarının taze gül yaprağı ile süsleyen bir reyhancı gibidir.

⁶ [Sevgilim], [gökyüzünde] gördüğün [şey] hilaldir. Feleğin sarrafının, senin beline [takman] için hediye olarak altın bir kemer hazırladığını sanma.

⁷ [Sevgilim], [senin aşkının] şevki ile başında yaralar açan Mu'idi, sanki aşk şarabıyla sarhoş olmuş da başını güllerle süslemiştir.

G. 189 BN: 42^b-43^a

¹ Sarrafın tel kafesleri mücevher ile süslediği gibi gözüm de kirpiğimin üstünü göz yaşı ile süslemiştir.

- Şâh-ı gâmdur kollarum kim bâğbân-ı ı̇ ışk aña
Tâze tâze dâğdan gül-berg-i ter zeyn eylemiş
3. Mest ü bî-hüş itmege halk-ı cihânı la' l-i yâr
Bezm-i hüsne cevherî-peymâneler zeyn eylemiş
- Serv-i nâzum âl idüp âl üzre yakdı halkı kim
Ergavânîler giyüp güllerle ser zeyn eylemiş
5. Tağıdup sünbül saçın ol şüh-ı gül-ruḥ nâz ile
Şalınur gūyâ ki bir tâvûs per zeyn eylemiş
- Serv pîrûze-şürâhî lâledür la' lîn-kadeḥ
Sebbe bezmin gör ne hoş bād-ı seḥer zeyn eylemiş
7. Zerd ü zâr olup MU' İDÎ kolların yakmış yine
Şemselerle bilünge zerrîn-kemer zeyn eylemiş

190.

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün

Hezec + - - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Yine sūz-ı derūnumdan pür oldı mülk-i cān âteş
Vücüdüm bir avuç küldür içinde var nihān âteş
- Ne tañ şem' -i ruḥuñ tâbı gönül pervānesin yaksa
Ki dilsüz yağıdur virmez kişiye hiç emān âteş
3. Añup zülfün fetilin dil döğünler yakmağ isterken
Ḥayāl-i ḥadd-i gülgünüñ getürdi nā-gehān âteş

² Aşk bahçivanı, gam [ağacının] dalı [olan] kollarımı yeni açılmış yaralarla, [adeta dalları] taze bir gül yaprağı ile [süsler gibi] süslemiştir.

³ Sevgilinin dudağı, dünya halkını sarhoş edip sersemletmek için güzellik meclisini değerli taşlarla işlenmiş kadehlerle süslemiştir.

⁴ Naz servisi [sevgilim], erguvan renkli [elbiseler] giyip başını güllerle süslediği için giydiği o kırmızılarla aşıklara hileler edip alemi yaktı.

⁵ O gül yanaklı güzel, sünbül saçlarını dağıtınca kanadını açarak süsünü gösteren bir tavus kuşu gibi salınır.

⁶ Servi firuze sürahi, lale ise kırmızı renkli kadehtir. Sabah rüzgarının çimenliği süslemedeki hünerine bak!

⁷ Mu'îdî, [sanki] belini şemseli altın kemer ile süslemiş gibi sararıp inleyerek yine kollarını dağlamıştır.

G. 190 BN : 43^a

¹ Vücudum, içinde [hala] gizli ateş yanan bir avuç kül olduğu için can ülkesi [de] yüreğimin yangınıyla baştan başa yandı.

² [A sevgilim!] Yanağının mumunun ateşi, gönül pervanesini yaksa şaşılmaz çünkü o, ateşinin bir an olsun aman vermediği korkak bir düşmandır.

³ Gönül, saçının fitilini hatırlayıp [vücudunu] dağlamak istediği sırada kırmızı yanağının hayali ansızın [ona] ateş getirdi.

Beni söyletme billâh seni yaçar sözüm şaşın

Ki yana yana şevkûnle olupdur bu zebân âteş

5. Yire yaşum döküldükce irişe göklere âhum
Ne hîkmetdür bu kim efzûn ide âb-ı revân âteş

Açılmaz bülbül-i tab'um ayak seyriyle kim sensüz
Gözüme dūd olur sünbül çemende ergavân âteş

7. Gel âteş-bâz âhumdan MU'İDÎ şan'at öğren kim
Gül-efşân olıcağ tolar zemîn ü âsmân âteş

191.

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Hezec +---/+---/+---/+---

1. Yaşum dökdi gönülüme gamuñ şaldı hemân âteş
Bu şehri bir zamân yakdı begüm şu bir zamân âteş

Dil ü cân rahtını gamzeñ levendi kıлмаğa yağmâ
Diyâr-ı sîneme hecrüñ bırağdı nâgehân âteş

3. Dil-i Ferhâd süzından eşer yoğ ise taşlarda
N'îçün tîşe toğındukça olur taşdan hemân âteş

Ne kılam n'eyleyem yâ Rab ölürem âh kılamazsam
Eger âh eylesem bir kez tolar iki cihân âteş

5. Ne deñlü bağı katıysa kaşuñ nerm oldu âhumdan
Egilür çünkü bilürsin görince her kemân âteş

⁴ [A sevgilim!] Senin aşkınla yana yana dilim ateş [gibi yakıcı] olmuştur. Bu yüzden beni söyletme, vallahi sözlerim seni yakar.

⁵ [Göz] yaşım yere döküldükçe ahım göklere erişmektedir. Bu nasıl bir hikmettir ki akan su ateşi körüklemektedir.

⁶ Sensizken çimenlikteki sünbül gözüme duman, erguvan ise ateş [gibi] görüldüğü için yaratılışımın bülbülü [çimenlikte] gezinerek dile gelmez. Sensizken çimenlikteki sünbül gözüme duman, erguvan ise ateş [gibi] görünür

⁷ Mu'îdi! Gel, ateşle oynayan ahımdan sanat öğren; zira havai fişek [atılınca] yer gök ateş [parçalarıyla] dolar.

G. 191 Mecnû'a S₄ : 55^a-55^b.

¹ [A] beyim! [Senin yüzünden çekilen] gam, gönle [bazen] göz yaşı akıttı, [bazen de] ateş bıraktı; [yani] bu şehri bir zaman su bir zaman da ateş yaktı.

² Yanbakış levendi gönül ve canı yağmalasın diye ayrılığın göğsümün ülkesine gizlice ateş attı.

³ Dağlarda Ferhad'ın gönlündeki ateşden bir iz yoksa niçin kazma vurdukça taşlardan kıvılcım çıkmaktadır.

⁴ Allah'ım! Ah etmezsem öleceğim, bir kez ah etsem de iki cihan birden yanar. Ne yapayım, ne edeyim [bilmiyorum].

⁵ Kaşın, ne kadar katı olsa da ahımın [ateşi] ile yumuşadı. Yayın, ateşi görünce eğildiğini sen de bilirsin.

‘ Aceb mi süsen-i çinî dirüp degşürse vağanın
Olupdur ahker-i gülden ser-â-ser gülsitân âteş

7. MU'İDÎ kuluñı şevk-i cemâlün nûrî nâr itdi
Bir avuç hâr hasen buldı urup yaqdı revân âteş

[HARFÜ'Ş-ŞÂD]

192.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Buldı tut sen mâh-ı bed-mihrün hevâsından hâlâş
Kanı tâli' kim olam gönüm belâsından hâlâş

Bir nazarda kanıyor zaım ile göz merdümlerin
Cevr okı kim ola yârün kaşı yâsından hâlâş

3. Oturup fâriğ çekerdüm ayağum dâmânuma
Ger yaqam olsa anuñ dest-i cefâsından hâlâş

Niçe bir dildâra varup cân dirîğ eyler diye
Kıl beni yâ Rab raqîbün iftirâsından hâlâş

5. Genc-i vaşluñ la ne 'âlemler ideydüm döstum
Olıbilsem bir nefes hecr ejdehâsından hâlâş

Sîne-çâküm nâfeveş sevdâ-yı zülfünle senün
Veh ki dañi olmadum bu yüz qarâsından hâlâş

⁶ Gülbahçesi, gülün kuru ile bir baştan bir başa ateş ile doluğu için mavi renkli susam çiçeği toplanıp göç etse şaşılmaz.

⁷ [Sevgilim!] Senin güzelliğinin şevkinin nuru, bir avuç çer çöp bulup Mu'îdî kulunu ateşe verip yaktı.

G. 192 BN : 43^a-43^b

¹ Sen var, [beni] vefasız ay [yüzlü güzelin] aşkından kurtuldu say, oysa ki beni gönümün belâsından kurtaracak talih bende ne arar?

² [Aşığa fırlatılan] eziyet okları sevgilinin yay kaşlarından kurtulmuş olmalı ki bir bakışta gözbebeklerini yaralayıp kanatıyor.

³ Yakam, o [sevgilinin] cefâsından kurtulsaydı oturup rahatça ayağımı eteğime [doğru] çekerdim.

⁴ Allahım! Sevgiliye giderek, [aşık] senden canımı esirger [diyen] rakibin iftirâsından sen beni koru.

⁵ [A] dostum! Ayrılık yılanından bir an olsun kurtulabilseydim sana kavuşma hazinesi ile ne âlemler ederdim.

⁶ Senin saçının sevdası yüzünden ahunun göbeğindeki misk gibi göğsüm parçalandığı için daha bu yüz karâsından kurtulamadım, yazıklar olsun!

7. İy MU'İDÎ göñlüme düşdi Sitanbul yolları
 Âh eger kim olmayam Rodos Adası'ndan ħalâş

[ĤARFÜ'D DĀD]

193.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Şol nigār-ı sîmber kim adına dirler 'İvaz
 La'l-i nâbıdur 'araz bi'z-zāt ü cevher bi'l-'araz
 Öldürür kıddüm kemân idüp velî şükr aña kim
 Nâvek-i müjgânıdur cismümde cânımdan 'İvaz
3. Cân-ı 'aşık leblerüñsüz bir nefes tutmaz kıarâr
 Cevher olmışdur lebi güyâ ki cânlardur 'araz
 Vâ' izüñ bārid sözinden ħatırım rencidedür
 Kim hevâ serd olsa artar ħaste dillerde maraz
5. Çünkü cân virmezsin ol şüh-ı cihānuñ yolına
 İy MU'İDÎ yâ nedür billâh dirlikden ħaraz

194.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

- 1 Yâr 'ışkın istedüğimden gedâlıkđur ħaraz
 Ol gedâlıkđan cihāna pâdşâlıkđur ħaraz

⁷ A Mu'idi! Gönlüme, İstanbul yollarının [özlemi] düştü, Rodos Adası'ndan kurtulamazsam çok yazık!

G. 193 BN: 43^b

¹ O gümüş [gibi berrak] güzelin adına İvaz derler. [O], kendisi de cevheri de araz olan saf bir laldir.

² [O], boyumu yay gibi bükerek beni öldürdü ama şükürler olsun ki bedenime [saplanmış olan] kirpiğinin oku canıma bedeldir.

³ [Aşıkların] canı, dudağının cevheri ile birleşen bir araz olduğundan dudağın olmadan bir an olsun rahat bulamazlar.

⁴ Zihnim, vaizin soğuk sözlerinden incinmiştir, zira hava soğuk olunca hasta gönüllerin hastalığı artar.

⁵ A Mu'idi! O dünya güzelinin yolunda canını vermeyeceksen, Allah için [söyle] sağ olmakdan maksadın nedir?

G. 194 BN : 43^b-44^a

¹ Sevgilinin aşkını istememdeki maksat [onun] kölesi olup, o kölelik ile dünyanın padişahı olmaktır.

- Ceng iderken leşker-i 'ışkuyla bu mestâne dil
 'Aql araya girdüğü bir kethüdâlıkdur ğaraż
3. Tañ degül her lahza feryād eyleşem iy lāle-ruḡ
 Gülşen-i kūyuḡda mürġ-i hoş-nevālıkdur ğaraż
- Sen güzellendükce arturduḡ cefā vü cevruḡı
 Dilber olmaḡdan meġer kim bī-vefālıkdur ğaraż
5. Hüsñ ü ḡulḡ ile güzeller bölüġin zabḡ eyle kim
 Bu cihān mülkinde bir kaç gün aġalıkdur ğaraż
- Her ne şūfi kim nemed-püş ola şāfi-dil degül
 Yüzi berk-āyine gibi ḡod-nümālıkdur ğaraż
7. Kūy-ı dilberde MU'İDÎ sürünür itler gibi
 N'itsün ol āhū ile bir āşnālıkdur ğaraż

195.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ğonçe-lebler būsēsüdür cām-ı şahbādan ğaraż
 Bir göḡül açmaḡdur ol zevḡ ü temāşādan ğaraż
- Cennet içre 'ömr-i cāvīd olduġın bildürmedür
 Ol ruḡ-ı gül-reng ü bu zülf-i semensādan ğaraż
3. Nāvek olsun cānuma her şāḡ eġer kim olmasa
 Kađd-i yārūḡ seyri serv-i gülşen-ārādan ğaraż

² Maksadımız, bu sarhoş gönül [senin] aşkının askerleriyle savaşırken aklın araya girip [o savaşı] idare etmesidir
³ A lale yanaklı [güzel]! Maksadım, mahallenin gülbağçesinde hoş ötüşlü bir kuş olmak [olduğu için] her an inlesem şaşılmamalıdır.
⁴ [Sevgilim!] Güzelleştikçe cefa ve eziyetlerini artırdın, demek ki gönül alıcı [bir güzel] olmaktan kasıt vefasızlıkmiş.
⁵ Maksadın bu dünya ülkesinde birkaç gün ağalık [etmekse] güzellikle ve iyilikle güzeller bölüğünü ele geçir.
⁶ Keçeye sarınan her sofı saf gönüllü değildir, [onun] amacı sert yüzlü ayna gibi kendi göstermektir.
⁷ Sevgilinin mahallesinde köpekler gibi sürünen Mu'idi'nin asıl maksadı o ahu ile tanışmaktır.

G. 195 BN : 44^a-44^b

¹ Şarap kadehinden maksat gonca dudaklı [güzellerin] öpücüğü, o zevk ve [güzelleri] seyretmekteki maksat ise gönül ferahlığıdır.
² O gül renkli yanak ve yasemin kokulu saçtan maksat cennet içinde daimi bir ömür olduğunu bildirmektir.
³ Gülbağçesinin servisini seyretmekteki maksadım sevgilinin boyunu [hayal etmek] değilse [servinin] her dalı canıma [saplanan] bir ok olsun.

Didüm ol müşgîn şaçuñ çöz kim düşe sevdāya dil
Nāz ile geldi didi bu kıru sevdādan ğaraż

5. La‘l-i nābuñ rengidür peymāneden maqşūdumuz
Reng-i rüyüñ ‘aksidür gül-berg-i ra‘nādan ğaraż

Vā‘izā minber depüp ne çağırursın bilmezem
Bizi kırkutmağ mıdur yoħsa bu ğavġādan ğaraż

7. İy MU‘İDİ sīm ü zer iħsānın umma kimseden
Aduñ añılmağ yiter nazm-ı ğüherzādan ğaraż

196.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dōstum rāz-ı lebüñ bilmekdür iħyādan ğaraż
Tatlı ğüftāruñdur enfās-ı Mesīhā’dan ğaraż

Ĥüsnüñi seyr itdüġimden aġzuñ öpmekdür murād
Bir iki şeftāludur baġı temāşādan ğaraż

3. Bir nazār yüzüñ temāşā eylemekdür iy perī
Rüz ü şeb māh ile mihr-i ‘ālem-ārādan ğaraż

Ġüft ü ġū ile tıtuğdur ‘ālemi sulţān-ı ‘ışk
Bilmezem yā Rab nedür bu deñlü ğavġādan ğaraż

5. İy MU‘İDİ yāre çün ‘arż idemezsin ĥālünü
Oda yansun yā nedür bu şi‘r ü inşādan ğaraż

⁴ [Sevgilime] “o güzel kokulu saçlarını çöz ki gönül sevdaya düşün” dedim, naz ile gelip “bu kuru sevdalı [istememin] maksadı” nedir dedi.

⁵ Şarap kadehinden maksat kıpkırmızı dudağının rengi, iki yüzlü gül yaprağından maksat ise yüzünün renginin yansımalarıdır.

⁶ A vaiz! Minbere çıkarak bizi niye çağırdığını bilmiyorum, yoksa bu kavgadaki maksadın bizi korkutmak mıdır?

⁷ A Mu‘îdî! Kimseden [sana] gümüş ve altın bağışlamasını bekleme, cevher saçan şiirlerlerin, adının anılmasına yeter.

G. 196 BN : 44^b

¹ A dostum! Ölüyü diriltme mucizesinden kasıt dudağının sırlarını öğrenmektir, Mesiha’nın nefesinden kasıt [ise] tatlı sözlerini [duymaktır].

² Güzelliğini seyretmek istememin nedeni ağzını öpmek, bağı seyretmekteki amacım ise bir iki şeftali [alabilmektir].

³ Ey peri! Dünyayı süsleyen güneş ile aya [bakmaktan] maksadımız bir an olsun yüzünü görebilmektir.

⁴ Aşk padişahı, dünyayı dedikodu ile zaptetmiştir. Hey Allah’ım, bunca kavganın maksadı nedir, bilmiyorum.

⁵ A Mu‘îdî! Sevgiliye halini anlatamadıktan sonra bu şiir ve yazdıkların ne işe yarar ki ateşlerde yansın [daha iyi].

[ḤARFÜ'Ṭ-ṬĀ]

197.

*Mef' ulü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün**Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -*

1. Gerçi gözümü eyledi ebr-i bahâr ḥaṭṭ
Cân bülbüline oldu güzel sebzezâr ḥaṭṭ
- Gör şan' atin ki leblerüğe sâye şalalı
Bir kaçre āba sūre-i Kevşer yazar ḥaṭṭ
3. Çok la' l hâtem üzre güzel mühr olur velî
Ḥaṭṭ-ı lebün gibi kıanı bir ābdâr ḥaṭṭ
- Bâğ-ı cemâlün içre açup ter benefşeler
Gül āhirinde gösterür evvel bahâr ḥaṭṭ
5. Ben ağlamağ için geceyi gündüze katup
Yazduñ semen beyâzına iy gül-^c izâr ḥaṭṭ
- Diğkatle ḥaṭṭ-ı yâre nazar kıılma iy gönül
Bilmez misün ki göze zarar dur ğubâr ḥaṭṭ
7. Ḥaṭṭuñla katı gönlüğe i' lām-ı hâl için
Cân virdüğümde zeyn ola seng-i mezâr ḥaṭṭ
- Mihr umma diyü devr-i zamāndan yazar güneş
Her gün bu tāk-ı nîliye bir zer-nigâr ḥaṭṭ

G. 197 BN : 44^b-45^a

- ¹ Ayva tüyü, gözümü bahar bulutuna benzettiye de [yine o] ayva tüyü can bülbülünün [yerleşmesi] için güzel bir çimenlik oldu.
- ² [Sevgilim!] [Yanağındaki] ayva tüyü dudağına gölge düşürdüğünden beri [onun] bir parça su üzerine Kevser Suresi'ni yazar [gibi] nasıl bir sanat ortaya koyduğuna bak.
- ³ Pek çok la' l [taşı] yüzük üzerine güzel bir mühür olur ama senin dudağının [çevresindeki] ayva tüyün gibi emsalsiz bir hat yoktur.
- ⁴ [Senin] yüzünün bahçesinde menekşelerin açması, ilkbaharda güller açtıktan sonra etrafın yeşillenmesi gibidir.
- ⁵ A gül yanaklı [güzel]! Yasemin beyazı [yüzünde] çizgi şeklinde [ayva tüyleri çıkınca] ben gecemi gündüzüme katıp ağladım.
- ⁶ A gönül! Sevgilinin [yanağındaki] ayva tüylerine dikkatle bakma. Gubarî hattın gözü bozduğunu bilmez misin?
- ⁷ Öldüğüm vakit, acımasız gönlüne halimi anlamak için mezar taşım [yanağındaki] ayva tüyün [gibi bir] hatla süslensin.
- ⁸ Güneş, bu devirden şefkat bekleme diye, mavi renkli [gökyüzü] kemerine her gün altın ışıklı güzel bir hat çeker.

9. Cün ‘ışk bÿy-ı müşg ile olur MU‘İDÎ fâş
Râzum tıyar ise tañ midur ol müşg-bâr hıtt

198.

Mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Mâh-ı cemâlüne olalı perdedâr hıtt
‘Uşşâka gün mi gösterür iy gül-‘izâr hıtt
- Yağmaya virdi [yine] vü tozlar kopardı âh
Leşker çekelden ol melik-i zengbâr hıtt
3. Gül yüzüne niķâb-ı mu‘anber tıttup yine
İtdi gözümü girye çü ebr-i bahâr hıtt
- ‘Toldı zamâne şür ü şer âhır zamân gibi
Oldı nihân fitne iken âşkâr hıtt
5. Hıttıttı yazar ğubâr ile hÿsnÿñ cerîdesin
Mecmû‘aya bilür ki yaraşur ğubâr hıtt
- ‘Ăyîne-i ruħıttılla ğönÿl pür şafâ iken
Bıraķdı araya keder ol nâ-bekâr hıtt
7. Gördi kılıtıttı MU‘İDÎ helâk olduğın beg
Mâtem tıttar kâra ğeyÿp iy şivekâr hıtt

⁹ Mu‘îdî! O güzel kokulu ayva tÿyü [aşk] sırrımı duyarsa şaşılmaz, çünkü aşk güzel koku ile açığa çıkar.

G. 198 ENM N₂:181^a, ENM V: 254^b

¹ A gül yanaklı [sevgilim!] Ayva tÿyleri yanağımı gölgelediğinden beri aşığa hiç gün yüzü göstermez oldu.

² Zenci bir hükümdar [olan] o ayva tÿyü, askerlerini çektiğinden beri tozlar kaldırarak [sevgilinin yüzünü] yağmaladı, eyvahlar olsun!

³ Ayva tÿyü, [senin] gül yüzüne mis kokulu bir peçe çektiği için beni adeta bahar bulutu gibi ağlattı.

⁴ Ayva tÿyü gizli bir fitne iken [şimdi] açığa çıktığı için devir, ahir zaman gibi fitne ve kargaşayla doldu.

⁵ [Sevgilim!] Ayva tÿylerin, mecmû‘aya gubari hattın yakıştığını bildiği için gubari hat ile güzelliğinin mecmû‘asını yazar.

⁶ [Sevgilim!] Gönül, yanağının aynası ile iyi geçiniyorken o haylaz ayva tÿyü, araya girip aralarını bozdu.

⁷ A beyim! İşveli ayva tÿyü, Mu‘îdî kulunun öldüğünü görünce karalar giyip yas tuttu.

[ḤARFÜ'Z-ZĀ]

199.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'İşkuñ iy dil olmasa ol rüy-i zībādan ne ḥazz
Bağmasañ Mecnūn göziyle ḥüsni Leylî'den ne ḥazz

Dil hevādāruñdur iy gül bāğ ü büstān istemez
Bir ölümlü ḥasteye seyr ü temāşādan ne ḥazz
3. Ağzı dadın ḳande bulsun zehr-i ḳahruñ nūş iden
Kişi şafrāyî mizāc olunca ḥelvādan ne ḥazz

Nağd-i 'ömrüm ḥarc olup zülfüñ elüme gireydi
Çünki ḳılca aşşu yoğ bu ḳurı sevdādan ne ḥazz
5. Sāḳiyā cām-ı lebünşüz derd-i serdür şıḥḥatüm
'İş u nūş olmayıcağ bu dār-ı dünyādan ne ḥazz

Nerges-i şehlā elinden ger içem zerrin-ḳadeḥ
İltifāt olmazsa ol serv-i dil-ārādan ne ḥazz
7. İy MU'İDÎ çün okur diñler kimesne ḳalmadı
Niçe bir uşanmaduñ mı şî' r ü inşādan ne ḥazz

G. 199 BN : 45^a

¹ A gönül! Aşık olmasan [sevgilinin] o güzel yüzüne [bakmaktan] zevk alamazsın, Mecnun'un gözüyle bakmayınca Leyla'nın güzelliği neye yarar ki?

² Ey gül! Gönül [senin] aşığındır bağ ve bostan istemez; zira can çekişen hasta gezip eğlenmekten zevk alamaz.

³ [Senin] öfkenin zehrini içen kimsenin ağzının tadı nasıl yerine gelsin? Safravi mizaçlı kimseler helvadan zevk almazlar ki.

⁴ Kıl kadar faydası olmayan bu boş sevdanın bir gün bile zevkine varamadım.[Bari] ömür paramı harcayıp [sevgilimin] saçlarını ele geçirebilsem.

⁵ Sâki! Dudağının kadehinden ayrı olduğumda dertlenip sıhhatimi [kaybediyorum]; zira yeme içme ve eğlence olmayınca bu dünyadan nasıl zevk alınabilir ki!

⁶ O gönül süsleyici servi [boylu güzel] bana dönüp bakmazsa şehla gözlü nergisin elinden altın kadeh [içindeki şarabı] içsem de zevk alamam.

⁷ A Mu'îdî! Okuyan dinleyen bir kimse [bile] kalmamışken [daha] usanmadın mı, yazdığın şiir ve nesirden ne zevk alıyorsun?

200.

Mef' ulü mefâ' ilün mef' ulü mefâ' ilün

Hezec-- + /+ ---- /-- + /+ ----

1. Hâşâ ki delü gönüm kesb ide cihândan hazz
Cân bülbülüdür itmez bu lâlesitândan hazz

N'eylersin ögüp cânâ billâh cihânı kim
Yokdur baña sen gülsüz gülzâr-ı cinândan hazz

3. Bûse taleb itdükde gerçi baña diş kışduñ
Ölince alur cânüm ol remz-i nihândan hazz

Ya şaldı hañun sâye bu la' l-i girân-mâye
Ya Hızr-ı zamân aldı ser-çeşme-i cândan hazz

5. Rağş itse n'ola eşküm meclisde ki itmişdür
Şol ney gibi itdüğim feryâd ü fiğândan hazz

Her nesneden uşandum zirâ ki düşen 'ışka
Ne lezzet alur dilden ne cân ü cihândan hazz

7. Hüsünü beyân eyler şevk ile MU' İDİ çün
Nazm ehli n'ola alsa bu hüsni beyândan hazz

G. 200 PBM T₁ : 295^b, ENM N₂ : 183^b, V : 249^a

¹ Hâşâ! Deli gönüm bu dünyadan nasıl zevk alabilir ki? [O] can bülbülüdür, lale bahçesini sevmez.

² A sevgilim! Allah aşkına dünyayı neden övüp duruyorsun ki; senin [gibi bir] gülden ayrıyken cennet bahçesinde [olsam] neye yarar?

³ Ben öpücük istedikçe sen beni işaretle susturdun ama ben ölünceye kadar o gizli remizden hep zevk alacağım.

^{3b} remz N₂, V : genc T₁

⁴ [Sevgilim!] Ya ayva tüyün bu paha biçilemez dudağına gölge düşürmüş ya da zamanın Hızr'ı can çeşmesinden nasiplenmiştir.

⁵ Gözyaşım, ney gibi feryad edip inlediğim için zevkten dört köşe olmuştur. [Bu neşe ile] mecliste raks etse şaşılmaz.

⁶ Her şeyden bıktım; çünkü aşka düşen [kişi] ne gönülden ne de candan ve dünyadan bir zevk alır.

⁷ [Sevgilim!] Mu'idi aşka gelip [senin] güzelliğinden söz ederken şairler, [onun] bu güzel sözlerini beğenseler yeridir.

[ḤARFÜ'L-'AYN]

201.

*Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ulün**Hezec + --- / + --- / + ---*

1. Bu gün ol māha irdüm gitdi māni^ç
Sitàrem hūbdur zī-hüsñ tāli^ç
- Düşümde dün gice ay görmüş idüm
Seher sen geldün oldu^ç ayn-ı vāki^ç
3. Tıyurdu rāz-ı la^ç lün hānde ile
Yoğı var eyleyen üstād-ı şāni^ç
- Delinmezdi firāk odıyla bağrum
Hevāya olmasam ney gibi tābi^ç
5. Lebūne vardı gönlüm hāk olup ten
Belī her şey olur aşlına rāci^ç
- Mu^ç anber sünbülünden iy yüzi gül
Olupdur mürğ-i dil bir būya kani^ç
7. MU'İDÎ zülf-i yārün bendini gör
Kuru sevdāda^ç ömrüm oldu žāyi^ç

202.

*Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ulün**Hezec + --- / + --- / + ---*

1. Keşide olmasa iy mäh tāli^ç
Degül biñ sa^ç y aña bir zerre nāfi^ç

G. 201 BN : 45^b

¹ Bu gün o ay [yüzlü sevgiliye] kavuşmama engel kalmadı. Yıldızım kutlu, talihim açıktır.

² Dün gece rüyamda ay görmüştüm. Sabah sen geldiğinde [rüyam] aynı şekilde çıktı.

³ Yoktan var eden yüce Allah, [senin] dudağının sırrını gülüş işe duyurdu.

⁴ Ney gibi aşka uymasaydım bağrım ayrılık ateşiyle delinmezdi.

⁵ Vücudum toprak olunca gönlüm senin dudağına kavuştu. Herşeyin sonunda aslına döneceği muhakkaktır.

⁶ A gül yüzlü [güzel]! Gönül kuşu, senin güzel kokulu saçlarından gelecek tek bir kokuya bile razıdır.

⁷ [A] Mu'idi! Sevgilinin [aşıkları kendine] nasıl bağladığına bir bak. [Bu] boş sevda [yüzünden]ömrüm heba oldu.

G. 202 BN : 45^b-46^a

¹ Ay [yüzlü güzel]! Kader [önceden] yazılmış olduğu için bin kez çalışıp çabalamak onu [değiştirmek için] zerre kadar fayda etmez.

Senüñ mirrîh çeşmüñ fitnesidür
Bu gün her hâdiş kim ola vâki²

3. Niye gizler lebün mey içdüğüñi
Gözünden oldı hōd bu nükte şāyi³

Ġam-ı zülfünde gözle sūz-ı āhum
Görem dirseñ güc ile berķ-i lāmi⁴

5. Lebün zülfe şalar zülfün lebüne
Arada hātem-i dil oldı zāyi⁵

Ayağın öpmek el virmezse şāğ ol
Temāşāya kuluñ iy hāce kāni⁶

7. MU⁷ İDİ devr-i güldür tevbemüz var
Ne dirseñ olmuşuz biz saña tābi⁷

203.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. İy gözüm nūri gerekmez māh-ı tābān olsa şem⁸
Hāne seşsüz karānūlıkdur hezārān olsa şem⁸

Ṭan degül giryem görüp çekseñ niķabuñ yüzüne
Perde içre şaklanur iy māh bārān olsa şem⁹

3. Zer-küleñ sīmīn-ten iken tiğ ururlar başına
Vechi vardur gāh hāndān gāh giryān olsa şem¹⁰

Sūz-ı āhumdan tōlıpdur¹¹ ālem encüm tōğmasun
Çerķ-i gerdūna döner yirde firāvān olsa şem¹¹

² [Sevgilim!] Bugün yaşanan her hadisenin sebebi senin savaşçı gözünün çıkardığı fitnedir.

³ Dudağın şarap içtiğini neden gizliyor ki, [içtiğin] gözünden bellidir.

⁴ Güçlü bir şimşek görmek istiyorsan saçınının derdi ile ettiğim ahımın ateşine bak.

⁵ [Aşıkları], dudağın saçına, saçın dudağına gönderirken gönül mührü arada ziyan oldu [gitti].

⁶ Efendim! Ayağını öpmeme izin vermezsen de sağ ol, bu kulun [seni uzaktan] seyretmeye de razıdır.

⁷ Mu'idi! Gül mevsimidir [ama şaraba] tövbeliyiz. Sen ne dersen biz sana uyarız.

G. 203 BN : 46^a

¹ A gözümün nuru [sevgili]! [Gökte] parlak ay olunca mum [yakmaya] gerek yoktur. [Zaten] binlerce mum da yansa evim sensiz karanlıktır.

² Ay [yüzlü güzel]! Gözyaşımı görünce peçeni yüzüne örtsen şaşılmaz zira yağmur yağdığında mum [ışığını] perde altında korurlar.

³ Altın başlığı ve gümüş teni varken başını kılıç ile kestikleri için mum bazen ağlasa bazen gülse yeri var.

⁴ Dünya ahımın ateşiyle dolmuştur, yıldızların doğmasına hacet yoktur. Zira yeryüzünde çokca mum yandığında [orası] zaten gök kubbeye benzer.

5. Şan^ç atini ^ç arz ider gūyā bir āteş-bāz dur
Bezme içinde ortaya girse gül-efşān olsa şem^ç
- SİNEDİ ĞAM VAR YANAR DİL BİR YAĞA CĀN BİR YAĞA
Her tarafından uyarurlar oda mihmān olsa şem^ç
7. Hastedür gerçi MU'İDÎ şāğ olurdu tā ebed
Bir gice anuñ başı ucında cānān olsa şem^ç

204.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Şararup olmazdı iy gül nesteren ruhsār-ı şem^ç
Lāleveş dāğ-ı ğamuñdan olmasa bīmār şem^ç
- Gördi kim derd-i derūnın gizlemekde aşşı yok
Baş koyup ortaya rāzın eyledi izhār şem^ç
3. Ne kerāmetdür bu kim gün yüzün anşam bir gice
Zeyn olur āhum şerārından der ü dīvār şem^ç
- Rūşen itseñ tañ degül ehl-i şafānuñ gönünü
Bir yalın yüzlü güzeldür şūh-ı şīrīnkār şem^ç
5. Başı üzre dūd sūnbül şu^ç le güldür āteşin
Gel temāşā kıll ki olmuş ğayret-i gülzār şem^ç
- Zülf ile ^ç ömrüm geçerdi açmasañ ruhsāruñ
Zulmet içinde ıalurdum itmesañ bīdār şem^ç

⁵ Mum, meclis içinde ortaya çıkıp havai fişek gibi kıvılcım saçsa adeta sanatını icra eden bir hokkabaza benzer.
⁶ Sinemde dert olduğu için gönül bir tarafta can bir tarafta yanmaktadır. Mum, oraya misafir gelse onu her yandan ateşlerler.

⁷ Mu'idi gerçi hastadır ama sevgilisi mum gibi bir gece başucunda kalsa sonsuza kadar dinç kalırdı.

G. 204 BN : 46^a-46^b

¹ Ey gül! Mum, lale misali gamının yarası yüzünden hasta olmasaydı yanağı sararıp yaban gülüne benzemezdi.
² Mum, göğsündeki derdi gizlemenin faydası olmadığını görünce başını ortaya koyup sırrını açıkladı.
³ [Sevgilim!] Güneşe [benzeyen] yüzünü andığım gecelerde ahımın kıvılcımlarından kapı ve duvarın mum gibi yanması nasıl bir mucizedir?
⁴ Aşıkların gönünü aydınlatsan yeridir zira mum berrak yüzüyle edalı bir güzeldir.
⁵ Gülbahçesindeki canlanmanın nasıl bir mum yarattığına bak. Sünbül [o mumun] başının üstündeki duman, gül ise [onun yanan] ateşidir.
⁶ Yanağını açmasaydın ömrüm saçına [bakarak] geçerdi, [yani o] mumu yakmasaydın karanlıkta kalırdım.

7. Dir görenler yir yüzine indi yılduzlarla gök
Yandı bayram gicesi şehrinde ol miqdâr şem
- Rişte-i cânın fetil idüp kodı baş üstine
Dâğ yakmağdur murâdı ‘ışkuña iy yâr şem’
9. Zâ‘ fı gâlibdür MU‘İDÎ-ğastenün şol hadde kim
Şubha dek ol nâ-tüvânı bekleyüp ağlar şem’

[HARFÜ’L-ĞAYN]

205.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Her perî-peyker olur gerçi sevenden fâriğ
Görmedük ne diyelüm dünyede senden fâriğ
- Sînemüñ yâresine merhemi kimden umayın
Yâr ise bî-ğam ü yârân ise benden fâriğ
3. Zerrece kalmadı ‘âlemde ‘alâkam lîkin
Olımadum daği sen gönçe-dehenden fâriğ
- Şevk-i la‘lünle gözüm gevher-i terden yudı el
Büy-i zülfünle gönül misk-i Hoten’den fâriğ
5. Cân fedâdur yoluña ğam yimezem öldüğüme
Bir mücerred kişiyem kayd-ı bedenden fâriğ

⁷ Bayram gicesi, şehrinde o kadar mum yandı ki görenler [sanki] yıldızlar ve gökyüzü yere inmiş dediler.

⁸ Ey sevgili! Mum, aşkın yüzünden [teninde] yara açmak istediği için can ipliğini fitil yaparak başının üstüne koydu.

⁹ Hasta Mu‘îdî’nin zayıflığı o denli artmıştır ki mum, sabaha kadar o dermansız [aşığı] bekleyip ağlamaktadır.

G. 205 BN : 46^b-47^a

¹ Gerçi her perî yüzlü [güzel] aşığıma ilgisiz davranır ama, [a sevgilim], ne diyelim dünyada senden daha vefasızını görmedik.

² Sevgili gamsız, dostlar ise derdimden habersizken göğsümdeki yaraya kimden merhem umayım?

³ Dünya ile zerre kadar ilgim kalmadığı halde senin gibi gonca ağzılıdan vazgeçemedim.

⁴ Gözüm, dudağının arzusuyla saf cevherden el çekti, gönül [ise] saçının kokusuyla Hoten [ülkesinin güzel] kokusundan vazgeçti.

⁵ Canım yoluna fedadır, öldüğüm için üzülmem [çünkü] varlık kaygısından kurtulmuş kayıtsız bir rindim.

Gül temâşâsı gerekmez baña dîdâr yiter
Bülbül-i haste-dilem bâğ ü çemenden fâriğ

7. Kıadd ü haddün görelî oldı MU'İDÎ şanemâ
Seyr-i serv itmeden âzâd ü semenden fâriğ

206.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Gönül öğrendi ğam-ı 'ışkuña cāndan fâriğ
'Ālem-i rūḥa irüp oldı cihāndan fâriğ

'İşk ile yâr olalı 'aynuma gelmez dil ü cān
Gül yüzün bülbüliyem bâğ-ı cināndan fâriğ

3. Her hevādan uşanup gönülüm elin çekdi velî
Hamdülillāh ki degül 'ışk kalandan fâriğ

Āb-ı Hızır ile Mesihā nefesinden bize ne
Lebün ölmelüsiyüz cān ü cihāndan fâriğ

5. 'Āşıkam serv ü semen seyrine mâ'il degülem
Dâğ-ı şevkünle benem lālesitāndan fâriğ

Sâkiyâ devri kıo billāh tolu şun baña kim
Olayın ser-ḥoş olup devr-i zemāndan fâriğ

7. Kıaḥbe-zendür bu cihān kimseye mihr itdügi yok
İy MU'İDÎ olıgör merd iseñ andan fâriğ

⁶ Bahçe ve çimenlikten vazgeçmiş gönlü hasta bir bülbülüm. Bana gül seyri gerekmez, [sevgilinin] güzel yüzü yeter.

⁷ Ey heykel! Mu'îdî, [senin] boyunu ve yanağını gördüğünden beri serviyi seyretmeyi bıraktı, yaseminden vazgeçti.

G. 206 BN : 47^a

¹ Gönül, senin aşkının gamına alışıp candan vazgeçtiğinden beri ruh alemine erişip dünyadan el etek çekti.

² Aşk ile sevgili olduğumdan beri gönül ve can gözümde değildir. Gül yüzünün bülbülüyüm, cennet bahçesinden vazgeçmişim.

³ Gönül, her hevesden usanıp [dünyadan] elini eteğini çekti ama Allah'a şükürler olsun ki aşk kalan aşıklardan vazgeçmiş değildir.

⁴ Hızır'ın [ölümsüzlük] suyu ile Mesih'in nefesinden bize ne? [Biz] can ve cihandan vazgeçmişiz, dudağına [kavuşmak için] can çekişiyoruz.

⁵ Servi ve yasemin içerisinde dolaşmaya hevesli değilim. [Senin] aşkının [açtığı] yarayla lale bahçesinden el etek çekmiş olan da benim.

⁶ Sâki! [Kadehi] döndürmeyi bırakıp Allah aşkına bana ağzına kadar şarapla dolu bir kadeh sun [ki] sarhoş olup dünyadan vazgeçeyim.

⁷ Bu cihan kahpe bir kadın [gibidir] kimseye sevgi göstermez. A Mu'îdî, erkeksen ondan vazgeç.

207.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Dil 'ışık içinde dîde-i terden yaçar çerâğ
Şan penbedür ki âyînelerden yaçar çerâğ

Rengîn lebûñ müferrih-i yâkûtîdür velî
Şordum behâda la'l ü güherden yaçar çerâğ

3. Pervâne gibi yirini od itdi gönülümün
Şem'-i ruñun ki tâb-ı kâmerden yaçar çerâğ

Dervîş-i dil bu yolları Mecnûn'dan öğrenür
'Işık ocağında er olan erden yaçar çerâğ

5. Bezm-i belâda 'ışkuñ ile mest olan gönül
Germ olduğınca dâğ-ı ciğerden yaçar çerâğ

Zülfün şebinde meclis-i hüsnüñi zeyn için
Kâfûrî şem'ler gibi gerden yaçar çerâğ

7. Hün-ı sirişk ü dâğ ile seyr it MU'İDİyi
Şahrâ-yı gâmda lâle-i terden yaçar çerâğ

208.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + -

1. Hâr ü hâşâküh turağı olduğün taze bâğ
Gayretümden lâleveş eksük degül bağrumda dâğ

G. 207 BN : 47^a-47^b

¹ Gönül, sanki billurlar içinde fitili yanan bir pamuk misali, aşka düşünce yaşlı gözlerle [vücudumun] fitilini yakar.

² Renkli dudağın, içi açıcı iki yakutdur ama değerini sorduğumda la'l ve inciden söz açtı.

^{2a} lebûñ müferrih-i :lebûñ müreffih ki vezin gereği böyle okundu.

³ Yanağının mumu, ay ışığından fitil yakarak gönülümü pervane gibi ateşe verdi.

⁴ Gönül dervîşi bu yolları Mecnûn'dan öğrenir, zira er kişi aşk ocağında [yine bir aşk] erinin izinden gider.

⁵ Bela meclisinde aşkın ile sarhoş olan gönül, hararetlendikçe ciğer yarasından fitil yakar.

⁶ [Sevgilim!] Boynun, saçının gecesinde güzelliğinin meclisini süslemek için berrak mumlar gibi ışık yakar.

⁷ Mu'îdi'nin kanlı gözyaşına ve [teninde açılmış] yaralarına bak. [Sanki o] gam çölünde taze lalelerden bir çimenlik yapmıştır.

G. 208 PBM T₁ : 304^a, ENM N₂ : 188^b, ENM V : 255^b, T₁ 'de 5. ve 6. beyit yoktur.

¹ Diken ve çalı çırpının yeri yeni [yeşermiş] bahçeler olduğundan [benim de bu aşk yolundaki] gayretim sebebiyle bağrumda lale gibi yara eksik olmaz.

Cân u dil mevc urmasa her yaña mâhîler gibi
Hüsñ baħrinde ĩara zülfün senün ğermezdi ağ

3. 'Aşık öldürmek dilersen di ĩarâmî ğamzeñe
Arada iy gözleri mestüm ne lâzımdur yarağ

Yiridür ĩutsam tekellümden dilüm bu demde kim
Tütî-i ğüyâ mişâli beslenür ĩand ile zâğ

5. Zülfünün zencîrini ğördükde mecnün olmasa
Sünbül-i miskînün olmazdı ĩara boynında bağ

İşidüp il ta'ne[sin] ğamdan helâk olmağ neden
Bâri bî-ħüş olalum sâķi dem-â-dem şun ayağ

7. ĩün bilürsin rüz u şeb devrân ayağ almağdadur
İy MU'İDÎ el çeküp her nesneden çekme ferâğ

[ĒARFÜ'L-FÂ]

209.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Oldı zülfünden perîşân müşğ-i terler her ĩaraf
Nâfeveş âvâredür ĩünîn-cigerler her ĩaraf

Ben ĩamîde-ķâmete meyl itdügimĩün ĩaşlarun
Şehr içinde söylenür egri ĩaberler her ĩaraf

² Can ve gönül balıklar gibi her yana sıçramasaydı siyah saçların güzelliğinin denizine ağ germezdi.

^{2b} baħrinde N₂, V : bağında T₁

³ A gözleri sarhoş [sevgilim!] Aşıkımı öldürmek istiyorsan yanbakışına söyle [yeter]; arada silaha ne gerek var?

⁴ Artık söz söylemeyi bırakıp dilimi tutsam daha iyi olacak; [zira] bu devirde karga [da] konuşan papağan gibi şekerle beslenir [oldu].

⁵ [Ey sevgilim!] Mis kokulu sünbül, [senin] saçının kıvrımlarını ğördükçe çılgına dönmeseydi boynunda kara bağ olmazdı .

⁶ Başkalarının kınamalarına bakıp gamdan ölmeye ne gerek var? Ey saki! Durmadan içki sun da bari kendimizden geçelim.

⁷ A Mu'idi! Bu devranın gece gündüz durmadan döndüğünü biliyorsun. [Bu yüzden] her şeyden elini eteğini çekip vazgeç.

G. 209 BN : 47^b

¹ [Sevgilim!] Saçlarından, her tarafa mis kokular yayıldığı için [aşıkların] kanlı ciğerleri, ahunun göbeğindeki koku gibi dört bir yanda avere oldu.

² Ben bükülmüş boyu arzuladığım için şehir içinde her tarafta ĩaşlarıyla ilgili yalan yanlış haberler söylenir oldu.

3. Süz kıandan virdüñ iy şem^c -i melâhat ^c ıŝkıña
Kim ol âteşden tağılmışdur şererler her taraf
- Bir nihâle gonçe zeyn eyler gibi reyhâncılar
Tir-i müjgân üzre şancırsın cigerler her taraf
5. Taş ile göğsüm döğüp yüz yirde gök-dâğ eyledüm
Sine ğam gülzârı anlar nilüferler her taraf
- Bir yaña tûfân-ı eşk ü bir yaña hecr âteşi
^c ışk yolın gözle kim pürdür haţarlar her taraf
7. Yaz MU^c İDİ nazmuñı evrâķ-ı rengin üzre kim
Gül gibi elde götürsün sım-berler her taraf

210.

Mef^c ülü fâ^c ilâtü mefâ^c ilü fâ^c ilün
Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Leşker çeküp anuñ haţ ü hâli taraf taraf
Cân mülkin aldı şâh-ı cemâli taraf taraf
- Şaf bağlayunca ğamzesi meydân-ı fitnede
Dillerle itdi ceng ü cidâli taraf taraf
3. Yağmaya virdi mülk-i dili ğam sipâhisi
Ordü-yı sînem içre kıonali taraf taraf
- Küyüñ gözüm yaşıyla meger Bursa şehridür
Kim tırmaz aķar âb-ı zülâli taraf taraf
5. Hall olmayup MU^c İDİ kıalur ^c ışk müşkili
Yıllarla baħş iderse hevâli taraf taraf

³ A güzellik mumu! Nasıl nasıl bir ateşle tutuştun ki her tarafa o ateşten kıvılcımlar saçılmaktadır [bilemedim].
⁴ Çiçekçilerin, bir fidanı gonca ile süslemeleri gibi sen de dört bir yanda [aşıkların] ciğerine kirpik oklarını saplamaktasın.
⁵ Taş ile göğsümü döğüp yüz yerde göğermiş yaralar açtım. Göğsüm gamın gülbahçesi, o [yaralar] ise çevresindeki nilüferlerdir.
⁶ Bir yanda gözyaşı seli, bir yanda ayrılık ateşiyle [dolu] aşk yolu tehlikelerle doludur. Aman ha dikkatli ol!
⁷ Mu'idi! Şiirlerini renkli varaklar üzerine yaz ki gümüş tenli [güzeller onu] her yerde gül gibi elde gezdirsinler.

G. 210 BN : 48^a

¹ O sevgilinin ayva tüyü ve beni her tarafa askerlerini dizince güzel yüzünün padişahı can ülkesini ele geçirdi.
² [Sevgilinin] yanbakışı fitne meydanında saf tutunca her tarafta [aşıkların] gönülleriyle savaştı.
³ Gam askeri, göğsümün ordusu içine bölük bölük yerleştiğinden beri gönül ülkesini yağmaladı.
⁴ [Sevgilim!] Mahallen, gözümünden akan yaşların oraya düşmesiyle her köşesinde tatlı sular akan Bursa şehrine benzemiştir.
⁵ Aşık Mu'idi, her [gittiği] yerde [böyle] bahsedip durursa aşk derdi hallolmadan kalır.

211.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Veh ki zülf-i yār ile olmadı hālüm ber-ṭaraf
Naḳd-i ' ömrüm ' aḳıbet oldu bu sevdāda telef

Sen kemān-ebrūya ' aşıḳ geçmesün lāyık degül
İtmeyen cānın ḥavādiş tırine dā'im hedef
3. Öldürürdi tiğ-i *lā-te'men* çeküp çeşmüñ beni
Virmeseydi ḥande-i la' lüñ nüvîd-i *lā-teḥaf*

Nāy-ı nālemler gice bir şoḥbetümüz geçdi kim
Şubḥa dek meclisde döğdüm sīnemi mānend-i def
5. Derd ü ğam fenninde Mecnūn'uñ yirin tıtdum velī
Ağladuğım bu ki bulmaz beni ol dilde ḥalef

Dürr-i nazmun ḫabdār it iy MU'İDÎ şöyle kim
Diñlesün açup ḳulağın k' ar-ı deryādan şadef
7. Reşk iderse yiridür rüy-i zemīne āsmān
Bulduğı çün sāye-i serv-i revānuñdan şeref

212.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. İy kemān-ebrū n'ola ḳanlar dökülse her ṭaraf
Bir ḥadeng-i ğamzeñe biñ cān-ı ' aşıḳdur hedef

G. 211 BN :48^a-48^b *Gazele ait 2. ve 6. beyitler üstü çizilerek bir sonraki gazelin 5. ve 6. beyiti olarak yazıldığı için bu gazele dahil edilmemiştir.*

¹ Sevgilimin saçlarından ayrı kalamadığım için ömür param sonunda bu aşk yolunda boşa harcanmış oldu yazıklar olsun!

² Canımı aşk okuna hedef etmeyen kimse senin gibi yay kaşlı sevgilinin aşığı olarak anılmaya layık değildir.

³ [Sevgilim!] Dudağındaki gülüş "korkma" müjdesi vermeseydi gözünün "güvenilmez" kılıcı beni öldürürdü.

^{3^a} *lā-te'men* : Güvenmiyorsun! (*Kur'an 11/4*)

^{3^b} *lā-teḥaf* : Korkma! (*Kur'an 68/2*)

⁴ İnilti neyi ile gece öyle bir sohbetimiz oldu ki meclisde sabaha kadar sinemi tef gibi döğdüm.

⁵ Dert ve gam ilminde Mecnun'un yerini aldım ama benim yerimi alacak kimsenin bulunamayacağına ağlıyorum.

⁶ Mu'îdî! İnci gibi dizdiğin şiirlerini öylesine nükteli söyle ki denizin dibindeki sedef kulağını açıp [o şiirleri] dinlesin.

⁷ Gökyüzü, salınarak yürüyen servi [boyunun] gölgesi ile şeref buldu diye yeryüzünü kıskanırsa yeridir.

G. 212 BN : 48^b

¹ Yay kaşlı [güzel]! Bir yanbakış okuna binlerce aşığın canı hedef olduğu için her tarafa kanlar dökülse şaşılmaz.

Ağzuñ için âh idüp zülfün perîşân eyledüm
Hey meded ‘ömr-i dırâzum yoğ yire kıldum telef

3. Hağ budur kim baş egüp itmezdi ‘izzet her kişi
İrmeseydi Ka’be’ye nūr-ı cemâlünden şeref

Sâkiyâ mey şun ki zühdüm leşkerin tağıtmağa
Nây eline nîzesin alup siper tağındı def

5. Şağn-ı sînem tolalı sevdâ-yı zülf-i yâr ile
Bir gülistândur ki bitmiş tâze sünbül her taraf

Umma her âlüde-dâmândan mağabbet şîvesin
Çün bilürsin dürr-i ‘ışka pâk-dillerdür şâdef

7. Ğam yimeğ gitdiyse Mecnûn dünyeden iy ehl-i derd
Ğamdülillâh ki MU‘İDÎ gibi var Ğayrû’l Ğalef

213.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ğamze tîğın şavarum dime idüp lâf ü güzâf
Şağın iy dil utanursın öliceğ rüz-ı maşâff

Ğapıñuğ Ğalkasına bir gün irişürse elüm
Nezrüm olsun ideyin Ka’be’yi biğ kerre tavâf

3. Âh-ı serdümden olur Ğağt-ı ‘izâruğ peydâ
Ki hevâ serd olıcağ nem tutar âyîne-i şâf

² Senin dudağına [kavuşabilmek] için ah edip [o ahın rüzgarıyla] saçlarını dağıtınca uzun ömrümü de boş yere mahvetmiş oldum, eyvahlar olsun!

³ Doğrusu şudur ki; Ka’be [senin] nurlu yüzünle şereflenmeseydi, her kişi [oraya] baş eğerek saygı göstermezdi.

⁴ Sâki! İbadet ordusunun askerlerini dağıtmak için ney eline mızrağını almış, tef ise siperini takmışken [sen de bana] şarap sun.

⁵ Göğsümün ortası, sevgilinin saçlarının sevdası ile dolduğundan beri her köşesinde taze sünbüller bitmiş bir gülbahçesine [benzemiştir.]

⁶ Her eteği bulaşık [güzelden] aşk cilveleri bekleme, zira aşk incisinin sadeфинin saf gönüller olduğunu [sen de] bilirsin.

⁷ Ey dertliler! Mecnun bu dünyadan gitti diye üzülmeysin, Allah’a şükürler olsun ki Mu’idî gibi hayırlı bir vasisi var.

G. 213 BN : 48^b-49^a

¹ A gönül! [Sevgilinin] yan bakış oklarını savuştururum diyerek boş laflar etme. [Zira] savaş günü öldüğünde [bu sözlerinden] utanırsın.

² [Sevgilim!] Elim bir gün kapının halkasına erişirse Kabe’yi bin kere tavaf etmek adağım olsun.

³ Hava soğuk olduğunda aynanın nemlenmesi gibi ahımın soğukluğundan yanağındaki ayva tüyleri çıktı.

Dirliğüm h̄'ân-ı gam-ı ı'şık ile begler gibidür
Yiter ölince gedâ gönlüme ol deñlü kefâf

5. H̄am-ı ebrûsını reng eyleyüp âl ile nigâr
Fitne hañçerlerine itmiş iki sebz-gilâf

Ben bu za' f ile niçe şabr ideyin cevrüñe kim
Çekemez bâr-ı firâkuñ senüñ Elbürz ile Kâf

7. Hem-nişinem seg-i küyüñla MU'İDÎ dir imiş
Aceb olmaz ço geçinsün yaraşur şâ' ire lâf

214.

Mef' ülü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün

Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Almış ele kemendin idüp tâbdâr zülf
İster meger ki eyleye göñlüm şikâr zülf

Bir mâhı koltuğına alup her gice yatur
Bu devri hoş geçürdi zihî bahtiyâr zülf

3. Dîn üzre baş virürken uyup hañt-ı sebzüñe
Hikmet nedür ki yine olur ehl-i nâr zülf

Ṭoldurdu nâfeler gibi kan ile bağrumı
Ol âbdâr-la' l ile bu müşg-bâr zülf

5. Cân meclisinde şem' -i cemâlün fetilidür
Artar melâhatün olıcağ tarmâr zülf

Göñlüm garîbi şübhesiz olurdu ber-murâd
Genc-i ruhuñ tolanmasa mânend-i mâr zülf

⁴ Aşk gamının sofrasında halim beyler gibidir, bu kadar rızık [aşka] köle olmuş gönlüme ölene kadar yeter.

⁵ Sevgili, sanki iki fitne hañçerini yeşil kılıfa koymuş gibi kaşlarının kıvrımları ile [aşığa] hile yapar.

⁶ Ben bu kadar zayıflık ile [senin] eziyetlerine nasıl sabr edeyim? Ayrılığının yükünü Elbürz ve Kaf dağı bile çekemez.

⁷ Mu'îdi, [senin] mahallenin köpeği ile arkadaş olduğunu söylemiş, bunda şaşırarak ne var, [bırak] söyleyin, zira şairin işi laf etmektir.

G. 214 BN : 49^a-49^b

¹ [Sevgilinin] saçının, eline kıvrımlı bir kemend alması megerse gönlümü avlamak istediği içinmiş.

² Saç, bir ay [yüzlü güzeli] her gece koltuğunun altına alıp yatarak zamanını hoş geçirdi. Aferin, ne mutlu ona!

³ Din yolunda başını veren saçın, yeşil ayva tüyelerine uyarak ateşe tapmasının hikmeti nedir?

⁴ O eşsiz dudak ile her teli mis kokan saç, bağrımı ceylanlarınkı gibi kanla doldurdu.

⁵ [Saç], can meclisinde yüzünün mumunun fitili [olduğu için] saçın dağılınca güzelliğın artmaktadır.

⁶ Saç, yılan gibi yanağının hazinesini dolanmasaydı garip gönlüm hiç şübhesiz muradına erişemezdi.

7. Komez kararum almağ ile bağlar uyğumu
Uş varı varı sihre daği el karar zülf
- Göz göre genc-i ʿ işkı bulup gizledüğ diyü
Hazırlar aşmağa dil-i miskîni dâr zülf
9. Rağm itmese MUʿİDÎ cenâzeñ görüp senüğ
Göstermez idi kara geyüp inkisâr zülf

[ḤARFÜʿL-ḲĀF]

215.

Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Sevinür haste gönül câna lebün câm olıcağ
Hoş lisândur yine senden başa düşünâm olıcağ
- Görse küyüñda yüzün şevk ile biñ ʿ aşık ölüñ
Niçe qurbânlar olur Kaʿbeʿde bayram olıcağ
3. ʿ Âlem-i ʿ işkıda zülfün gamı zâr itdi beni
Kişi gurbetde perişân olur aḥşâm olıcağ
- Dil görüp hâlün ü zülfün saña meyl itse nʿola
Mürğ şayd olmaya mı dâne ile dâm olıcağ
5. Hâtırı hurrem ü kendüsi yüce-himmet olur
Âdemüğ dilberi bir serv-i gül-endâm olıcağ
- Leblerüğ yâdına kan yutmaya mı şâm ü seher
Guşşadan bir kişinüğ beñzi şekerfâm olıcağ

⁷ Saç, göz göre göre sihir yaparak rahatımı ve düzeni bozup uykularımı kaçırmaktadır.

⁸ Saç, göz göre göre aşk hazinesini bulup gizledin diye zavallı gönlü asmak için dar ağacını hazırlar.

⁹ [A] Muʿîdî! Saç, senin cenazeni görüp acımasaydı, karalar giyip üzülmezdi.

G. 215 BN : 49^b

¹ [Sevgilim!] Hasta gönül, dudağının can [a can katan] bir içki oluşuna sevindiği için bana ettiğin küfürler de hoşuma gitmektedir.

² Bayram günü Kabeʿde sayısız kurban kesilmesi gibi mahallende [de] yüzünü gören binlerce aşık heyecandan ölüñ.

³ Gurbette olan kişinin akşam olunca hüznlenmesi gibi aşk aleminde [de] saçların yüzünden çektiğim gam, beni inletti.

⁴ Gönül, benini ve saçını görüp sana meyletse şaşırma; zira tane ile tuzak varken kuş avlanmaz mı!

⁵ Sevgilisi gül bedenli bir servi olan kişi mutlu olur ve itibarı artar.

⁶ Bir kişinin benzi kederden şeker gibi sarardığında [o kişi] senin dudağını hatırlayarak kan yutmaz mı?

7. Añma taqvā yolın iy dōst MU'İDÎye kim ol
 'Ār ü nāmūsı n'ider ' ışk ile bed-nām olıcağ

216.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Veh nedür bu kıadd ile gül yüzlü cānān oynamak
 Serv gibi kıolların şalup hırāmān oynamak

Āşkäre çin şalup kıaşına gördükce beni
 ' Işk bāzūsın dil ü cān ile pinhān oynamak

3. Ca' d-ı zülfün ğabğabuñ üzre perīşān eyle kim
 Nev-cüvānsın yaraşur top ile çevgān oynamak

Dil saçuña aşılıp virse hevā-hengāmesin
 Öğredür bir bend ile cān-bāze urgān oynamak

5. Her taraf merdümlerin oynatsa çeşmün dir gören
 Şan' at olmuş ol iki hindüya kıalkān oynamak

Devr-i hüsnünde hayālün çeşmüme gelse n'ola
 Yaz gününde hūb olur deryāda ' üryān oynamak

7. Bezm-i ' ışka şem' ü ğam şem' ine çün pervāneyüz
 Oldı āsān iy MU'İDÎ baş ile cān oynamak

⁷ A dostum! Mu'idi'ye ibadet yolunun lafını etme, çünkü onun adı aşk yüzünden kötüye çıkmışken [bundan sonra] ar ve namusu ne yapsın?

G. 216 BN : 51^a

¹ [O] gül yüzlü sevgilinin bu endamıyla servi gibi kollarını uzatarak salınıp oynaması nasıl bir şeydir?

² [O sevgili], beni gördükçe kaşlarını çatıp aşk pazularını göstererek gizlice [aşığın] gönlü ve canıyla güreşir.

³ Saçının kıvrımını çenenin üstüne dağıt zira yeni yetme bir [güzel] olduğun için top ile çevgan oyunu oynamak sana yaraşır.

⁴ Gönül saçına asılarak bir hava hareketi yaratınca canbaza ip üzerinde oynamayı öğretir.

⁵ Gözün, gözbebeklerini döndürüp dursa onu görenler iki zenci kalkan oynamakta ustalaşmış derler.

⁶ [Sevgilim!] Güzelliğinin en güzel çağında hayalin gözümde canlansa ne olur? Yaz gününde denizde çıplak yüzmek güzel olur.

⁷ A Mu'idi! Aşk meclisine mum, gam mumuna pervane olduğumuz için canımız ve başımızı [aşka] feda etmek kolay oldu.

217.

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

5. Göñli ol şūhūñ MU'İDİ hoş olur cān oynasañ
Luţf-ı ŧab' ehlin ider gül gibi ħandān oynamağ

218.

Mefā'îlün Mefā'îlün Fe'ûlün

Hezec + - - - / + - - - / + - -

1. Şarıdur beñzi ŧem' ūñ bağrı yanık
Meger ol daħi olmış saña 'āşık
- Gözün dil uğrusı ħamzeñ ħarāmī
Bu aña ol buña yār-ı muvāfiğ
3. Başumda yok hevā-yı pāy-būsuñ
Şu gibi olmışam dīdāre 'āşık
- Dehānuñ sırrını ŧordum lebün-den
Ĥaberler virdi ŧöyle cāna lāyık
5. N'ičün bī-gāne gibi deprenürsin
Behey zālīm ŧanı ol āşnālīğ
- Ĥayādan maħv olur gördükce la' lūñ
Ne deñlü kelle ise ŧehd-i fā'ik
7. MU'İDİ da' vī-i 'ıŧğ eyledügin
Eger sen bilmez iseñ Tañrı ŧanığ

G. 217 BN : 51^a *Gazelin diğeri beyitleri eksiktir.*

⁵ Mu'îdi, sevgili uğruna canını ortaya koyarsan o güzelin gönlü hoş olur zira oynamak güzellere gül gibi açarak, neşelendirir.

G. 218 BN : 51^a-51^b

¹ Mumun benzinin sarı, bağrının yanık oluşunun nedeni meğerse onun da sana aşık olmasıymış.

^{1b} olmuş saña: saña olmuş takdim tehir gereği böyle okundu.

² [Sevgilim!] Gözün gönül hırsızı, yan bakışın ise eşkıya [olduğu için] ikisi birbirine yakışan sevgililer [gibidir.]

³ Su gibi güzel yüzüne aşık olduğum için ayağımı öpme hevesim yoktur.

⁴ [Sevgilim], dudağına ağzının sırrını sordum, [bana] tam da canın arzuladığı haberler verdi.

⁵ Be hey zalim! Hani birbirimizi taniyorduk? Neden yabancı gibi davranıyorsun?

⁶ Hakiki bal ne kadar tatlı ise de dudağımı gördükçe utancından tadını kaybeder.

⁷ [Sevgilim!] Sen, Mu'îdi'nin aşık olduğuna inanmasan da Allah şahittir.

219.

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Vişâle irmege çünkim bu ben dil-ḥaste imkân yoḡ
 Belâ vü derdüñe mu' tād olayın daḡi dermân yoḡ

 Yazup ḥaṭṭuñ vefâ naḡşın virür göz yaşına teskîn
 Teferrüc eyle iy gül kim çemen ser-sebz ü bārân yoḡ
3. Be-ḡāyet bî-vefâ şūḡ-ı cefākār olduḡın için
 Peşimāndur sevenler hep velî benden peşimān yoḡ

 Ne yüzden varup ol şāh-ı cemāle ' arz olam ben kim
 Kāra baḡtumda şimdi ay olur bir hefte dīvān yoḡ
5. MU' İDÎ nazm-ı pür-sūzuñ ki ser-tā-ser muḡayyeldür
 Gören taḡsîn ider ammā kuru taḡsîndür iḡsân yoḡ

220.

Mef' ülü fâ' ilātün mef' ülü fâ' ilātün
Muzārî - - + / - + - - / - - + / - + - -

1. Mest ü melāmet oldum nāmūs ü ' āre yir yoḡ
 Sînem ḡamuñla pürdür şabr ü qarāre yir yoḡ

 Hep māsivāyı dilden sildi giderdi gözden
 Bir ḡāne kim şulanur anda ḡubāre yir yoḡ

G. 219 BN : 52^b

- ¹ Bu benim gibi gönlü hasta [aşığın sevgiliye] kavuşmasına imkan olmadığına göre [onun] belasına ve derdine alışmaktan başka bir çarem kalmadı.
- ² A gül [gibi güzel sevgili]! Ayva tüyün vefa nakışları çizerek göz yaşını dindirdiği için yağmur yokken ve [her yer] baştan başa yeşillenmişken [durma] çimenlikte dolaş.
- ³ Son derece vefasız ve [aşığına] eziyet eden bir güzel olduğun için seni sevenler hep pişmandır ama benden daha pişmanı yoktur.
- ⁴ Bir ayı bulduğu halde bir kere bile divan toplanmamıştır; bu kara bahtımla ben şimdi o güzel yüzlü padişaha nasıl gidip de [halimi] anlatayım.
- ⁵ [A] Mu' idi! Baştan başa hayallerle süslediğin [yürek] yakıcı şiirlerini görenler taktir ederler ancak [bu] kuru bir taktirdir, bağış yoktur.

G. 220 Mecmû'a S₁₀ : 13^a

- ¹ [Sevgilim!] [Aşk] sarhoşu olup kınandığım için namusum ve utanmam kalmadı. Göğsüm, aşkının gamıyla dolu olduğu için sabrım ve kararım kalmadı.
- ² [Göz yaş] dünyaya tamahımızı gönülden sildi, [onun] gözümüzdeki değerini düşürdü. [Zira] sulanan yerde toz olmaz.

3. Bülbül şarâb-ı gülden mest olduñ ise n'ola
Fâş itme ' ışk râzın feryâd ü zâre yir yoğ

Didüm miyânuñ iy meh n' içün kenâre gelmez
Düzdide ðande idüp didi kenâre yir yoğ

5. Biñ biñ cefâ vü cevre şabr itmek olur idi
İy döst ðadden aşdı gel intizâre yir yoğ

Ferhâd'ı anma iy dil küh-ı belâ bizümdür
Üstâdlaruñ yanında ol nâ-bekâre yir yoğ

7. Minnet bilür MU' İDİ bir oğ dağı urursañ
Cân üzre yiri gelsün ammâ ne çâre yir yoğ

221.

Mef' ülü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün
Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Oğ sepdî ğamzeñ üstüme hergiz imâni yoğ
Rağm eyle ðaste cânâ bir şihhat nişâni yoğ

Ferhâd egerçi ' ışk ile üstâd-ı dehr idi
Bağş idemez benümle bu şan' atde cânı yoğ

222.

Mefâ' ilün fe' ilätün mefâ' ilün fe' ilün
Müctess + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Şeker lebüne kaçan öykünür ki hiç tuzu yoğ
Şanem kırî bir ağaçdur saña göre sözi yoğ

³ [A] bülbül! Gül şarabından sarhoş olduysan ne oldu? İnlüyüp feryad ederek aşk sırlarını ortaya dökmeye gerek yok.

⁴ A ay [yüzlü güzel!] "Neden beline sarılmak mümkün olmuyor" dedim, kaçamak bir gülüş atıp "sarılmak yok" dedi.

⁵ A dostum! Binlerce cefa ve çileye katlanabilirdik ama seni beklemeye tahammülümüz kalmadı, [artık] gel!

⁶ A gönül! Ferhad'ı anma, bela dağı bizimdir. [Aşk] üstadlarının yanında o işe yaramaz [aşığın] yeri yoktur.

⁷ [Ey sevgilim!] Bir ok daha atsan Mu'idi için bir lütuftur, [o okun] can üstünde yeri vardır ama yazık ki [vücudunda] yer kalmadı.

G. 221 BN : 49^b-50^a *Gazelin diğer beyitleri eksiktir.*

¹ [Sevgilim], zerrece imanı olmayan yanbakışın üstüme oklar fırlattı. Hiçbir iyileşme belitrisi göstermeyen [bu] hasta cana merhamet et.

² Ferhad, aşk hususunda bu dünyanın üstadı ise de bu ilimde benimle yarışacak canı yoktur.

G. 222 BN :52^b *Gazelin diğer beyitleri eksiktir.*

¹ Heykel, tadı tuzu olmayan [bir taş yığını iken senin] şeker dudağına nasıl özenebilir? [O sadece] kuru bir ağaçtır seninle yarışacak sözü yoktur.

Görüp cemâlünjî şol vech ile utandı perî
Ki hergiz âdemî zâde görünmege yüzi yok

223.

Mef' ülü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Yazdı ruhumda hâlümü eşküm varağ varağ
Okudı gam risâlesini dil sebağ sebağ

Ġam geldi sîneden dile dilden revânuma
Ol kârbânî gör ki göçerler konağ konağ

3. Evvel ele ayağın al andan ayağın öp
Çık nerdübân-ı vaşl-ı nigâre ayak ayak

Gizlendi diyü düzd-i maḥabbet ḥadeng-i yâr
Ġam-ḥânesini sînemüñ arar bucağ bucağ

5. Gül beñzerin dimiş yüzüñe vechi var mıdur
Nerges gözüñe öykünür imiş babak babak

Bezm-i çemende gonçe-i la' lüñ ḥayâline
Mest oldı lâle tölular içer çanağ çanağ

7. Cânâ MU'İDÎ nazmına bir süz virdi kim
Dîvânı yanmaz ise 'acebdür varağ varağ

² Peri, [senin] yüzünü görüp o kadar utandı ki [bundan sonra] asla insanoğluna görünmeye yüzi kalmadı.

G. 223 PBM T₁ : 315^b, ENM N₁ : 196^a, ENM N₂ : 197^a-197^b, ENM T₂ : 222^b, ENM V : 265^b

¹ Gözyaşım, yanağıma sayfa sayfa halimi yazınca gönül gam risalesini ders ders okudu.

² Gam, sineden gönle, gönülden sözlerime ulaştı. O konak konak göçen kervana bak.

^{2b} gör ki : gözle T₁, T₂, N₁.

^{2b} göçerler : konarlar T₁

³ Önce kadehini ele al sonra [onun] ayağını öp; [yani] sevgiliye kavuşma merdivenini adım adım çık.

⁴ Sevgilinin oku, aşk hırsız gizlendi diye sinemin gam yurdunun her köşesini aramaktadır.

⁵ [Sevgilim!] Gül, haddini bilmeden [senin] yüzüne benzediğini söylüyormuş, nergis [ise] gözüne benzemeye çalışıyormuş, hele şu [arsıza] bak!

⁶ Lale, [senin] gonca dudağını hayal ederek çimenlik meclisinde kadeh kadeh şarap içip sarhoş oldu.

^{6b} lâle tölular : lâleler tölü T₁

⁷ Sevgilim! Mu'idi'nin şiirleri öylesine yakıcı ki [bu hararetle] divanı sayfa sayfa yanmazsa şaşarım.

[ḤARFÜ'L-KÂF]

224.

Fe'ülün / Fe'ülün / Fe'ülün / Fe'ül
Mütekârib + -- / + -- / + -- / + --

1. Gönül sevdiğin serv-kâmet gerek
 Yolına ölürsün kıyâmet gerek

Gedâ olmağ istersen ol zâlime
 Cihân milketinden ferâgat gerek

3. Kaşı kirpügi kara çokdur velî
 Güzellerde ân ü melâhat gerek

Gül eyyâmıdır sâkiyâ tolu şun
 Bu mevsimde kişi melâmet gerek

5. Gel iy vâ' iz uy 'ışka ğavġâyı ko
 Kuru na' radan n'oldı hâlet gerek

Dilersen bu dünyâda genc-i hużür
 Hudâ virdüğine kanâ' at gerek

7. MU'İDÎ kuluğdur elin al begüm
 Ayaklarda kaldı 'inâyet gerek

225.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + --

1. Bir gün ol mâhı aņup terk-i diyâr itsem gerek
 'Âķıbet bu kâr u bârı târmâr itsem gerek

G. 224 BN : 53^a

¹ [A] gönül! Sevdiğin [güzel] servi boylu olmalı ki [onu] yürürken gördüğünde sen de [onun] uğruna ölmelisin.

² O zalimin kölesi olmak istiyorsan dünya ülkesinden vazgeçmelisin.

³ Güzel dediğin alımlı ve işveli olmalıdır yoksa [etrafta] kaşı kirpügi kara çokca vardır.

⁴ Sâki! Gül mevsimidir, [aşıkların] rezil rüsva olup kınanmaları için [sen de onlara] şarap [la dolu] kadehi sun.

⁵ A vâiz! Boş boş bağırmaktan eline ne geçti? [Artık] kavgayı bırak da aşkın peşinden git.

⁶ Bu dünyada huzur hazinesini bulmak istiyorsan Allah'ın verdiği ile yetinmelisin.

⁷ [A] beyim! Hakettiği değeri göremeyen Mu'idi [senin] kulundur, ona iyilik et de onu yücelt.

G. 225 PBM T₁ : 351^a , ENM N₂ :404^b , V :275^b

¹ Bir gün o ay [yüzlü güzeli] hatırlayıp bu diyarı terk etmeli, sonunda [onun uğruna] neyim varsa feda etmeliyim.

Nezrüm oldur kim görürsem yüzün ol şükrâneye
Sîm ile zer yirine cânım nişâr itsem gerek

3. Şayd olurken ol hümânuñ dāmına şebbâz-ı kıuds
Yâ Rab anı ben meges niçe şikâr itsem gerek

Mest-i ʿışkâm baş açuk seng-i belâya tırımışam
Her ne rüsvâluğ olursa ihtiyâr itsem gerek

5. Siz yatup ârâm idün bir dem harîm-i sebzedede
Ben biraz bülbül gibi feryâd ü zâr itsem gerek

Gül yüzün şevkiyle giryân olduğım ʿayb itme kim
Çevremi kanlu yaşumdan lâlezâr itsem gerek

7. Kõ yıkılsun cân u dil maʿmüresin açma başa
ʿİşk bünyâdın MU'İDÎ üstüvâr itsem gerek

226.

Mef' ülü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün
Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Sâkî bahâr geldi mey-i ergavân gerek
Kaşı gamıyla haste-dilem nûş-ı cân gerek

ʿÂlem cinâna beşzedi yir yok şakalluya
Bezm içre lâle-ruğlar ile gülistân gerek

3. Kadd-i hamıyla çerh uramaz giryesüz gönül
Dölâb dönmege aqar âb-ı revân gerek

² [Sevgilim!] [Bir gün] yüzünü görürsem, hediye olarak gümüş ve altın yerine canımı feda etmek adağımdır.
³ O kutlu doğan [bile] o hümanın tuzağına düşerken, hey Allah'ım benim gibi bir sineğin onu avlaması nasıl mümkün olabilir?
⁴ Aşk sarhoşuyum, başım açık bela taşlarına hedef olmuşum; [bundan böyle] her ne rezillik varsa katlanmalıyım.
⁵ Siz çimenlikte yatıp bir süre dinlenin, ben [ise] bülbül gibi biraz ah edip inlemeliyim.
⁶ Gül yüzüne aşık olduğum için ağlamamı ayıplama çünkü çevremi kanlı göz yaşarımla lale bahçesine çevirmeliyim.
⁷ [A] Mu'îdî! Bırak can ve gönül şehri yıkılsın, bana onlardan bahsetme [zira] aşk binasını ancak bu şekilde sağlamlaştırabilirim.

G. 226 BN : 54^b

¹ Sâki! Bahar geldi, [sevgilinin] kaşının derdini [çekmekten] hastalanmış gönlümü [iyileştirecek] erguvan şarabına [yani] can içkisine ihtiyacım var.
² Alem cennete benzedi, sakallılara yer yoktur. Lale yanaklı güzellerle meclisin içini gülbahçesine çevirme vaktidir.
³ Gönül, gözyaşı olmadan bükülmüş boyuyla dönüp duramaz [zira] su çarkını döndürmek için akar su lazımdır.

Yükletme yâ kaçın ğamını ben za‘ife kim
Anı çeken efendi cihân pehlüvân gerek

5. Şol bî-vefâyı sevme ger olmaya şivekâr
Çün hûba dil virünce kişi dil-sitân gerek

Cevri zamâni ol şanemün âhir olmağa
Haţtı gelincedür ammâ zamân gerek

7. Yârün hevâ-yı zülfini başa iletmege
‘Ömri MU‘İDİ ‘ışk erinün câvidân gerek

227.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Hâsetâ derdâ ki senden ayru düşdüm iy melek
Yıkıldı bünyâdum yıkılsun göreyin çerh-i felek

Ol perî boynum hamâilvâr çalmağ istese
Heykeli kıomaz şalınur boynına eyler dilek

3. Gözlerüm yaşına ğarķ oldum kenâr ol başa kim
Bu cihân içinde her deryâda bir sâhil gerek

Vaşluğ eyyâmında öldür şevķ ile ‘âşıkları
Çünkü var ‘âlemde bayram olsa kıurbân eylemek

5. Kimse dildâruğ MU‘İDİ ağzı var dimez velî
İşiden lafz-ı güher-bârın ider yoķ yire şekk

⁴ [A] efendim! Yay kaşlarının derdini bana yükleme çünkü o [yükü] çekebilmek için kişinin cihan pehlivanı olması gerekir.

⁵ İşveli olmayan vefasız güzelleri sevme, zira kişi bir güzel sevecekse aşğını kendine meftûn eden [bir güzeli sevmelidir].

⁶ O heykel [kadar güzel sevgilinin] çektirdiği çilenin son bulması ancak ayva tüyleri çıktıktan sonradır ama ona da daha vakit var.

⁷ [A] Mu‘idi! Sevgilinin saçının sevdasını sonuna kadar çekebilmek için aşk erinin ömrü uzun olmalıdır.

G. 227 Mecmû‘a S₈ : 5^a-5^b, ENM N₁ : 200^b-201^a ENM N₂ : 202^a, ENM T₂ : 227a, ENM V : 271b.

¹ Ey uğruna hasret ve dert çekilen melek! Senden ayrıldım. Hanemi yıkan bu gök kubbenin ben de yıkıldığını göreyim.

² O peri boynumu vurmak istese boynundaki heykel hamayil gibi durmadan sallanarak dua eder.

³ Gözlerimin yaşına battım, beni karaya çıkar. Zirâ bu dünyada her denizin bir sahili vardır.

⁴ [A sevgilim!] Kavuşma günlerinde aşklarını zevkle öldürebilirsin, [zira] bayramda kurban kesmek adettendir.

⁵ [A] Mu‘idi! Kimse sevgilinin ağzı var diyemez ama mücevher gibi dizdiği sözlerini duyunca [var mıdır yok mudur diyerek] yok yere şüphe ederler.

228.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Yâr ı ışkı bir deñizdür kim ıarasın görmedük
Rüzgâr el virmeyüp zülf-i dü-tâsın görmedük

Kimi öpdüm kimi emdüm dir nigârıñ leblerin
Biz hele anıñ dehân-ı cân-fezâsın görmedük

3. Her kişi buldı tesellî ı ışk ü müşg-i yârdan
Biz dağı bir göz ucıyla merĥabâsın görmedük

Ĥaste-diller n'eyesün ol mâh-ı bed-mihr ile kim
Cevrini yıllarla çekdük bir vefâsın görmedük

5. Dil levendin ĥüsn deryâsında kaşuñ zevrağı
Şöyle alup gitdi kim hergiz ıarasın görmedük

Eşküm ü âhum görüp iklîm-i ı ışkı seyr iden
Dir ki bir yerde bunıñ âb ü hevâsın görmedük

7. Dilberüñ tenhâ görürsin ĥâk-i pâyı cevherin
İy MU'İDÎ var ise müflis-gedâsın görmedük

G. 228 BN : 55^a

¹ Sevgilinin aşkı bir denizdir, oradan hiç karaya çıkamadık. Talihimiz kutlu olmadığı için kıvrımlı saçını göremedik.

² [Aşıklardan] kimisi [sevgilinin] dudağını öpdüm kimisi de emdim der ama biz onun cana ferahlık veren ağzını bile daha göremedik.

³ Sevgilinin güzel kokusundan ve aşkından herkes teselli buldu ama biz daha bir göz ucuyla merhabasını bile göremedik.

⁴ [Aşıkların] hasta gönülleri o şefkatsiz ay [yüzlü güzel]den nasıl şifa bulsunlar ki? [Biz onun] yıllardır çilesini çektik ama bir vefasını görmedik.

⁵ Kaşının gemisi, güzelliğinin denizinde gönül levendini öyle bir alıp gitti ki [bir daha] karaya çıkmak nasip olmadı.

⁶ Aşk ülkesini dolaşarak gözyaşımı ve [ettiğim] ahları görenler "buranın havasını ve suyunu başka yerde görmedik" derler.

⁷ A Mu'îdî! Sanki sevgilinin zavallı kölelerini görmemiş gibi sadece ayağının toprağının cevherini görüyoruz [diyorsun].

229.

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Çeşm-i mestün niçe bir hançer çeküp kan eylemek
Sana mı kaldı gönül mülkini vîrân eylemek

İrişürse [sāye]-i dergāhuña bir gün elüm
Nezrüm olsun Ka'be'de cānumı kırbān eylemek

3. Ser virüp sırruñ dimezken halka cānā ben senüñ
Ne revādur sen beni bu resme destān eylemek

Sāye-i zülfünde bir dem göñlüm āsüde kıla
Hey vefāsız niçe bir zār ü perişān eylemek

5. Haddün [āgūşa] çekerse haṭṭuñı olmaz 'aceb
Dinümüzde yok mıdur kāfir müselmān eylemek

Özge derdüm var benüm şerbet gerekmez iy ṭabīb
Kimsenüñ gelmez elinden baña dermān eylemek

7. Hāli müşkildür MU'İDİnün ğam-ı hicrān ile
Hāl idüp yā Rab anı olmaz mı āsān eylemek

230.

Mef'ülü fâ'îlâtü mef'ülü fâ'îlün

Muzārî - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Biñ biñ urup cefā oğın itdün beni helāk
Dil pāre pāredür naẓar it sine çāk çāk

G. 229 BN :57^a

¹ [Sevgilim], baygın ve pervasız gözün nice zamandır hançer çekip kan dökerken gönül ülkesini bozguna uğratmak sana mı kaldı?

² [Sevgilim!] Elim bir gün senin dergahına erişirse, Ka'bede canımı kurban etmek adağım olsun.

³ Sevgilim! Ben başımı feda edip yine de sana ait sırları kimseye söylemezken senin beni böylesine halkın diline düşürmen reva mı!

⁴ A vefasız! Ne vakte kadar [beni] böyle inletip perişan edeceksin. Gönüm bir an olsun saçının gölgesinde dinlense [bari].

⁵ Yanağın, ayva tüylerini imana getirirse şaşılmaz [zira] kafiri müslüman etmenin dinimizde yeri vardır.

⁶ A hekim! Benim benzeri görülmemiş hastalığıma ne fayda edecek bir ilaç, ne de onu tedavi edecek bir kimse vardır.

⁷ Mu'idi, ayrılık acısı yüzünden zor durumdadır. Hey Allah'ım, onun derdine çare bulup çilesini hafiflet.

G. 230 BN : 57^b-58^a

¹ Binlerce cefa oku saplayarak beni öldürdün, gönlümün ve sinemin nasıl parçalandığına bir bak!

Yir yir delindi ney gibi hecründe yüregüm
Dem dem 'aceb mi eyler isem âh-ı derdnâk

3. Sen halka halka zülfüni şalduğca ayağa
Olur çemende sünbül-i ter deste deste hâk

Bu katre katre göz yaşı la' lün gamı ile
Güyâ ki dâne dâne güherdür latif ü pâk

5. Ol gamze gamza başlasa n'itsün MU'İDÎ kim
Eyler kıya kıya bakışun âdemi helâk

231.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Halka çünkim baş egüp miskînlük eyler kâkülün
Vechi var olsa meh-i tâbâna hem-ser kâkülün

'Işk meydânı içinde başımı top itmeye
Elde çevgân oynadur hindüya benzer kâkülün

3. Gül gibi hüsün bahâristânını tezyîn için
Nerges-i şehlä gözündür sünbül-i ter kâkülün

Ruğların gülzâr-ı cennet olduğıçün 'âşıka
Büy-i 'ömr-i câvidân virür mu'anber kâkülün

5. Kâmetün şimşâdını âhum yilinden şakınup
Üstüne bayrak gibi her lahza ditrer kâkülün

² [Sevgilim!] Ayrılığında yüreğim ney gibi yer yer delinmişken zaman zaman dert yüzünden ah eylesem şaşılmalıdır.

³ Sen halka halka [kıvrımlı] saçlarını yerlere doğru uzattıkça çimenlikteki taze sünbül deste deste toprağa düşer.

⁴ Bu damla damla gözyaşı, [senin] dudağının gamı yüzünden adeta güzel ve parlak inci tanelerine [benzemiştir].

⁵ [Sevgilim!] O yanbakış, fitneye başladığımda Mu'îdî'nin elinden bir şey gelmez; [zira o] bakış aşıkları kıya kıya öldürür.

G. 231 BN: 53^a-53^b

¹ Kâkülün, aşıkları kokusuyla [mest etmek için] kıvrımlarını baş aşağı uzatmış olsa da parlak ayla boy ölçüşecek [kadar] yücedir.

² Kâkülün, aşk meydanı içinde başımı top etmek için elinde çevganı ile oynayan bir Hintli'ye benzer.

³ Güle benzeyen güzelliğinin baharını süslemek için şehla nergis gözün, taze sünbül ise kâkülün olmuştur.

⁴ Yanağın, aşıklara cennetin gülbahçesini hatırlattığı için mis kokulu kâkülün [onlara] ebedi ömrün kokusunu sunar.

⁵ Kâkülün, şimşir ağacına [benzeyen] boyunu ahımın rüzgarından korumak için bayrak gibi her an üstüne titrer.

Âb-ı hayvân ise la' lûñ hatt-ı sebzüñ Hızır olur
Hüsn-i ruhsârûñ eger genc ise ejder kâkülün

7. Naẓm-ı rengînin MU'İDÎ kuluñuñ yazmağ için
Çekdi yir yir şafha-i gül-berge mıstar kâkülün

232.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Tâb-ı hüsnünñden 'araç-rîz oldı 'anber kâkülün
Sen güzeller şâhısın tûğ-ı mücevher kâkülün

Müşterîdür vaşluña her kişi nağd-i cân ile
Mîhr için âteşde konmuş na'le benzer kâkülün

3. Şanma yüzün görünür yilden dü-nîm olduca zülf
Dem urup odlar şaçar mânend-i ejder kâkülün

Tîre-baht ü ser-nigün olmuş perîşânlığı var
Güyyâ hâl-i siyâhumdur muşavver kâkülün

5. Güyyâ reyhâncıdur gelmiş cihânüñ bezmine
Saña şunmağa tutar elde gül-i ter kâkülün

'İşk meydânında ğamzeñ yağduğı miskînleri
Göz açınca kayd-ı bend eyler ser-â-ser kâkülün

7. Bir ser-âmed pehlüvândur pây-ı taht-ı fîtnede
Kim şıyup cân qalbini giydi zirihler kâkülün

⁶ Dudağın, ölümsüzlük suyu ise [yanağındaki] yeşil ayva tüyün Hızır'dır. Yanağının güzelliği hazine ise kâhkülün [de onu koruyan bir] yilandır.

⁷ Kâhkülün, Mu'îdî kulunun renkli [hayallerle süslü] şiirlerini yazmak için gül yaprağı üzerine yer yer çizgiler çekti.

G. 232 BN : 56^a

¹ [Sevgilim!] Güzelliğinin hararetiyle terleyen mis kokulu kâhkülün, [adeta] senin gibi güzeller padişahının cevherli tuğudur.

² Her kişi can parasını vererek sana kavuşmaya taliptir [ama] kâhkülün aşk büyüğü için ateşe atılmış kamışa benzer.

³ [Sevgilim!] Saçın rüzgardan [yanağının] iki yanına ayrılrsa bile yüzün görünmez çünkü kâhkülün ejder gibi nefesiyle ateş saçmaktadır.

⁴ Kâhkülün, sanki [benim] kara bahtım gibi kara ve ters dönmüş de bu yüzden dağılmış gibidir.

⁵ Kâhkülün, elinde sana sunmak için taze gül tutarak dünyaya meclisine gelen bir reyhancıdır.

⁶ Kâhkülün, yan bakışının aşk meydanında yaktığı zavallıları göz açıp kapayıncaya kadar baştan başa bağlar.

⁷ Kâhkülün, fitnenin başkentinde zirhler giyip canı yenilgiye uğratan bir baş pehlivandır.

Dürlü medh ile MU'İDÎ zeyn olaldan her kıılın
Oldı başdan ayağa bir silk-i gevher kākülün

233.

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + -

1. Ka' be-i ehl-i şafādur yüzi Hācı 'Ömer'ün
Gözün aç seyr ide gör var ise iy dil nazarun

Gün yüzün vaqt ola 'arz eylesin diyü turup
Her seher beklerem aḥşāma degin reh-güzerün
3. Bezm-i 'uşşāka gelüp gitmeye meylün var ise
Gül-i tersin güzelüm gel berü baş üzre yirün

Bağmadun çihre-i zerdümle gözüm yaşına āh
Kadri yoḡdur gibi yanun da şehā sīm ü zerün
5. Mūy-ı bārike dönersem yiridür ḥasret ile
Ki döne döne bilün qarşuma kaçır kemerün

Hey ne itdür varup adum geçe yanun da raḡīb
Sözini diñleme luḡ eyle anun gibilerün
7. Mañşib u cāh yiter şimdi MU'İDÎye bu kim
Dil ü cāndan ḡulıdur bir şanem-i sımberün

⁸ [A] Mu'îdî! Her kıılın çeşitli övgülerle süslendiğinden beri kākülün baştan ayağa kadar mücevher dizisine benzemiştir.

G. 233 BN : 53b-54^a

¹ Hacı Ömer'in yüzü mutluluk sahiplerinin Ka'besi [gibidir], ey gönül, görebiliyorsan gözünü aç da onu seyre.
² An gelir de güneşe [benzeyen] yüzünü gösterirsin diye her sabah akşama kadar durup yollarını gözlüyorum.
³ Güzelim! Taze bir gülsün, aşıkların meclisine gelip gitmeye gönlün varsa gel, başımızın üstünde yerin var.
⁴ Ey padişah! Sararmış yüzümle gözümün yaşına bakmadın, demek ki senin için altın ve gümüşün değeri yoktur. Yazıklar olsun!
⁵ Kemerin karşıma [geçip] döne döne belini sardığı için hasret [çekerek] ince bir kıla dönersem yeridir.
⁶ [Sevgilim], yanına gelerek beni çekiştiren rakip öyle bir köpektir ki, aman ha onu gibilerin sözüne [sakın] inanma.
⁷ Mu'îdî şimdi gümüş tenli bir sevgilinin can u gönülden kulu olduğu için bu makam ona yeter [de artar bile].

234.

Fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Söзде cān-baḥş isem ölseк derde dermāndur lebün
Her ne ma‘ nādan ögersem şūret-i cāndur lebün

Қıymetin bilmekde [ā]cizdür gönül şarrāfi kim
[Kime] seng-i ta’n [kime] hoş gevher-efşāndur lebün

3. Ruḥların [gülzār] ise şīrīn-dehānuḡ gonçedür
[Perr]-i tūtī ise ḥaṭṭuḡ şekkeristāndur lebün

Diş bilersin cānına her ‘āşık-ı dil-ḥastenün
Öyle ḥūn-ḥ‘ār olduḡiçün kıpkızıl қандur lebün

5. Taḡ degüldür dīv ü düşmen rām olursa ḥükmüḡe
Sen güzeller şāhısın mühr-i Süleymān’dur lebün

Dem-be-dem şıḥḥat baḡışlar biḡ ölümlü ḥasteye
Ya ṭabīb-i cān ü dil ya āb-ı ḥayvāndur lebün

7. Öldüreldeñ cevri ile cānā MU‘İDİ bendeḡi
La‘l-giryāndur gözüm gül gibi ḥandāndur lebün

G. 234 BN : 54^a-54^b

¹ Sözlerimiz ile canlar bağışlıyorsak da, öldüğümüzde derdimizin çaresi dudaktır, onu her ne şekilde översem öveyim dudağın canın ta kendisidir.

² Dudağın kimisi için kınama taşı kimileri içinse cevher saçan bir [maden olduğu için], gönül sarrafı ona değer biçmekte acizdir.

³ Yanağın gülbahçesiye tatlı dudağın goncadır. Ayva tüylerin papağanın kanadı ise dudağın [o papağan için] şeker tarlasıdır.

⁴ Her gönlü hasta aşkın canını almak için diş biliyorsun. Böylesine kan dökücü olduğun için dudağın kıpkızıl kan [rengindedir].

⁵ Şeytan ve düşmanlar senin hükümlerine boyun eğerse şaşılmalıdır. [Çünkü] sen güzellerin şahısın, dudağın ise Süleyman’ın mührüdür.

⁶ Can çekişen binlerce hastaya her daim can bağışlayan dudağın ya gönül ve can hekimi ya da ölümsüzlük suyudur.

⁷ A sevgilim! Mu’idi köleni eziyetleriyle öldürdüğünden beri gözüm kan ağlamakta senin dudağın ise gülmektedir.

235.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Cān-fezādür iy kemān-ebrū meger tīrūñ senūñ
Kim semā' eyler țarebden mürğ-i naħçīrūñ senūñ

Niçe taşvīr eylesün yā Rab seni naħkāş kim
Çağ olur 'aqlı taħayyül kılsa taşvīrūñ senūñ
3. Baħr-i miħnet kuşlarına āşiyān olmağ için
Cismümi āħir neyistān eyledi tīrūñ senūñ

Yoluña ölmek sa' ādetdür velī gör țāli' üm
Merhem olur sīneme her zaħm-ı şemsīrūñ senūñ
5. Çün maħabbet nārına cān atduñ iy şeydā gönül
Göreyin kim nūr ola pervāneveş yirūñ senūñ

Mescid ü meyħāne birdür iy perī yanumda kim
Oldı ben dīvāneye tesbīħ zencīrūñ senūñ
7. Āh ü zār ider iseñ çekmezsın oğlandan berü
İy MU'İDİ yoğ ise Mecnūn mıdur pīrūñ senūñ

236.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Aldı 'aqlum iy perī zūlf-i girih-gīrūñ senūñ
Veh ki ben miskīni Mecnūn itdi zencīrūñ senūñ

G. 235 BN :55^a-55^b

- ¹ Ey yay kaşlı [sevgili]! Avladığın kuşun sevinç içinde taklalar atmasının sebebi meğerse senin [kirpik] okunun cana ferahlık vermesi imiş.
- ² Hey Allah'ım, nakkaş seni nasıl tasvir etsin? Zira senin tasvirini hayal etmeye kalksa zihni paramparça olur.
- ³ [Sevgilim!] Senin okların, sıkıntı denizinin kuşlarına yuva olsun diye vücudumuzu sonunda sazlığa çevirdi.
- ⁴ [Sevgilim!] Uğrunda ölmek benim için mutluluktur ama bendeki şu talihe bak ki okunun açtığı her yara göğsüme merhem olup [şifa vermektedir].
- ⁵ A çılgın gönül! Sen de pervane gibi aşk ateşine can attın. İnşallah senin yerin de nurla dolsun.
- ⁶ Ey peri! Benim gözümde mescid ve meyhane birbirinden farksız olduğu için [saçının] zinciri benim gibi deliye tesbih oldu.
- ⁷ A Mu'îdî! Ah [edip] inlesen de genç güzellere vazgeçemiyorsun? Yoksa senin de üstadın Mecnun mudur?

G. 236 BN : 55^b

- ¹ Ey peri! Düğümlü saçların aklımı başımdan alınca [saçının] zinciri benim gibi bir zavallıyı Mecnun'a döndürdü, eyvahlar olsun!

Ġonçe açılmış ucında bir nihâl-i tâzedür
Sîne-i mecrûhumuñ üstinde her tîrûñ senûñ

3. Cem' olup meh-pâreler kim şekl-i ilmek bağlaya
Ara yirde gün gibi besbellüdür yirûñ senûñ

Dûd-ı âhum göklere boyandığından anla kim
Kara çulda qor beni zülf-i girih-gîrûñ senûñ

5. Haq bu kim dârü' l-melikdür gönümün büt-hânesi
Naqş olalı cā-be-cā iy māh taşvîrûñ senûñ

Gerçi incinmekle geçdüm gamze-i hûn-rîzûñe
Uşta boynum kıldan ince uşta şemşîrûñ senûñ

7. İy MU' İDİ fikr idüp hâlûñ n'idersin fâriğ ol
Hiç teğayyür eylemez taqdîri tedbirûñ senûñ

237.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. İy şanem cān içre olsa vechi var yirûñ senûñ
Kıble haqqı Ka'be'dür 'uşşāka taşvîrûñ senûñ

Nev-cüvān dilberlere olmazduñ iy dil mübtelā
Mürşid-i rāh-ı maḥabbet olmasa pîrûñ senûñ

3. Hāne-i dilde becidd ne maslaḥat var idi kim
Halka çınratdı gice sevdā-yı zencîrûñ senûñ

² [Sevgilim!] Senin, yaralı göğsümün üstüne [sapladığın] her ok, ucunda gonca açılmış taze bir fidan [gibidir].

³ Ay parçası [gibi güzeller] toplanıp ilmek şeklinde düğümlenseler [onların] arasında senin yerin gün gibi besbelli olur.

⁴ Ahımın dumanının göklere boyanmasından, düğümlü saçlarının beni kara çullar içinde bıraktığını anlayabilirsin.

⁵ Ay [yüzlü güzel]! Gönümün puthanesine bir baştan bir başa senin tasvirin çizildiğinden beri [oranın] bir saray olduğu doğrudur.

⁶ [Sevgilim!] Gerçi kan dökücü yan bakışın ile incindim ama [yine de] işte boynum kıldan ince, işte senin kılıcın.

⁷ A Mu'idi! Neden halini düşünüp duruyorsun [ki] , rahat ol; [zira] senin tedbirlerin [Allah'ın] taktirini değiştiremez.

G. 237 BN : 55^b-56^a

¹ Ey heykel! Tasvirin aşıklar için Ka'be [gibi kutsal] olduğu için senin yerin de [aşıkların] canın içi olsa uygundur.

² A gönül! Aşk yolunun mürşidi senin pirin olmasaydı yeni yetme dilberlere tutulmazdın.

³ Gece vakti gönül evinde nasıl bir hal oldu ki sevda zincirlerinin halkaları oynadı.

Gitmek ister gerçi dil şehriñden ammā n'eyesün
Bağlamışdur yolların zülf-i girih-girün senüñ

5. Bir belā gülzārıdur hecrüñde sīnem şaħnı kim
Tāze sūsenler diküpdür anda şemşirüñ senüñ

Turmayup çeşm ü dil ü sīnemde geldüñ cāna sen
Gün gibi dördünci kıat gökdür meger yirüñ senüñ

7. Ğuşşadan kıaddi MU'İDİNüñ kemān olsa n'ola
Cānına görseñ ki ne işler geçer tırüñ senüñ

238.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. İy perī göklerde olsa yaraşur yirüñ senüñ
Bī-bedeldür gün gibi hūsn-i cihān-girüñ senüñ

Sīnede turma kıadem baş çeşm-i dilden cāna kim
Gün gibi dördünci kıat gökdür begüm yirüñ senüñ

3. Tāze açılmış gül üzre sāye-i sūsen midür
Ya ciger zaħmında mesken tıtdı şemşirüñ senüñ

İy kemān ebrū n'ola kıanlar dökerse her kıaraf
Ağız kıanlı bir hāramīdür bugün tırüñ senüñ

5. İy MU'İDİ fıkr idüp hālin n'idersin fāriğ ol
Çünkü tağyir eylemez tağdiri tedbirüñ senüñ

⁴ Gönül, gerçi [senin] şehriden gitmek ister ama dolaşık saçların onun yollarını bağlamıştır, ne yapsın?

⁵ Göğsümün ortası, senden ayrı olduğum zamanlarda, senin şimşir [ağacına benzeyen boyunun] oraya taze susamlar diktği bir keder gülbahçesidir.

⁶ Sen; gözüm, gönlüm ve göğsümde durmayıp cana geldin, meger senin yerin güneş gibi dördüncü kat gökmüş.

⁷ [A sevgilim!] Senin delici oklarının Mu'idi'nin canına neler ettiğine bir bak, [bundan sonra] onun boyu kederden yay [gibi bükülse] şaşılmaz.

G. 238 PBM T₁ : 331^b, ENM N₂ :211^a, ENM V :285^a; *Gazele ait 5. beyit BN nüshasında yer alan G. 236/7 ile aynı.*

¹ Ey peri! Güneş gibi cihana yayılan bu emsalsiz güzelliğınle yerin göklerde olşı yakışır.

² [A] beyim! Senin [asıl] yerin güneş gibi göğün dördüncü katında olduğu için [artık] sinede durma gönül gözünden [geçerek] cana ayak bas.

^{2b} begüm : meger T₁

³ [Görünen], ya susam çiçeğinin yeni açılmış gül üzerine düşmüş gölgesidir ; ya da senin kılıcın cığer yarasını mesken tutmuştur.

⁴ A yay kaşlı [güzel!] Ağız kıanlı bir hayduta benzeyen okların bugün her tarafa kan dökse şaşılmaz.

⁵ A Mu'idi! Neden halini düşünüp duruyorsun [ki] , rahat ol; [zira] senin tedbirlerin [Allah'ın] taktirini değıştiremez.

239.

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dil vefâ beziminde şem^ç -i şu^ç ledâruñdur senüñ
Mihrüh ile od yanar başında zâruñdur senüñ

Bâd-ı âhumdur benüm âhîr vücûdum hâk iden
Âteş uran câna la^ç l-i âbdâruñdur senüñ
3. İçmeden mest eyleyen bir merhabâ şunan bize
Ol kıya [bakışlu] çeşm-i pür-humâruñdur senüñ

[Gözlerem her] dem cemâlüh gerçi yıllardur velî
Bilmedüm şol yirleri kim reh-güzâruñdur senüñ
5. Tan degüldür senden ayrılmazsa düşmen devr-i gül
[Sen] gül-i ra^ç nâsın ol yanuñda hâruñdur senüñ

Dâğ-ı ^ç ışkuñ sînem içre gizlüdür cânum gibi
Kimseye göstermezem kim yâdgâruñdur senüñ
7. Arturup kıadrin MU^ç İDİ^ç kuluña şöhret viren
[Nağd-i şi^ç] rin şanma hüs-n-i i^ç tibâruñdur senüñ

240.

Mef'ülü fâ'îlâtü mefâ'îlü fâ'îlün

Muzârî - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Öldürse ğam degül bizi yoluñda ğam senüñ
Cân virürüz biz aña efendüm kerem senüñ

G. 239 BN : 54^a

- ¹ Gönül, vefa meclisinde senin ışık saçan mumun [yani] aşkının ateşi ile başında ateş yanan inleyen [aşığındır].
- ² [Sevgilim!] Sonunda vücudumu toprak edecek şey ahımın dumanıdır, canımı ateşe atan da senin emsalsiz dudağındır.
- ³ [Sevgilim!] Bize bir merhaba [kadehi] sunarak içmeden sarhoş eden şey senin bakışlı öfkeli sarhoş gözlerindir.
- ⁴ Gerçi yıllardır sürekli yüzünü gözlüyorum ama yine de senin geçtiğin yerlerin neresi olduğunu bilemedim.
- ⁵ Gül mevsiminde, düşman senin yanından ayrılmazsa şaşılmaz, [zira] sen güzel bir gülsün onlar ise senin yanındaki dikenlerindir.
- ⁶ Göğsümün içinde canım gibi gizleyerek sakladığım aşk yarasını senin yadigarın olduğu için kimseye göstermem.
- ⁷ Mu'îdi kulunun kıymetini artırıp ona şöhret kazandıran, [yazdığı] şiirlerin sermayesi değil, senin herkesçe taktir edilen güzelliğindir.

G. 240 BN : 59^b

- ¹ Efendim! Senin uğruna gam bizi öldürürse dert değil, yeter ki sen iste biz ona canımızı veririz.

Şorma cigerde yāre görüp rāz açılmasun
Söyletme kanlı çıkar okuñ iy şanem senüñ

3. Zencir-i ca' d-ı zülfüne bend idesin diyü
' Alemde baş açuñ deli divāneñem senüñ

' Ömri şeb-i belā ile geçdi cihānda āh
Mihr-i ruñuñ görünmedi bir şubñ-dem senüñ

5. İrağdan imrenüp ağıdur ağızı şuyını
Sākī lebüñe teşne gibi cām-ı Cem senüñ

Çün eşk ü āh yıkmadı gam kal' asın göñül
Bilsem nene gerek bu sipāh ü ' alem senüñ

7. Rüm içre iy MU'İDÎ nazirüñ olur mı kim
Nazmuña reşk ider şu' arā-yı ' Acem senüñ

241.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Tūṭī-i Hindūsitāndur haṭṭ-ı reyhānuñ senüñ
Kim şeker virür aña bu la' l-i ḥandānuñ senüñ

Şükr aña kim ' arızuñ rengi degüldür ' arizī
Tāzedür cennet gibi her dem gülistānuñ senüñ

3. Yir yir iy gül başuma berg-i ḥazānlar ṭaḫmadum
Şu' le virmişdür fetil-i dāğ-ı hicrānuñ senüñ

² Ey heykel! Ciğerdeki yarayı görüp [bu nedir] diye sorma ki sırrım ortaya çıkmasın. Zira beni konuştuğunda bedenime [sapladığın] her ok kanlı çıkacaktır.

³ [Sen] saçının halkalarına bağlayasın diye alemde senin başı açık değersiz divane [aşığın] oldum.

⁴ [Aşıkların] ömrü, dünyada bela gecesi içinde geçtiği [halde] bir sabah [bile] yanağının güneşi görünmedi, yazıklar olsun!

⁵ [A] sâki! Cem'in kadehi, senin dudağına susamış olmalı ki uzaktan uzağa [ona bakıp] imrenip ağzının suyunu akıtmaktadır.

⁶ [A] gönül! Gözyaşı ve ah gam kalesini yıkamadıktan sonra [bu] asker ve sancak [senin] neyine gerek?

⁷ A Mu'idi! Acem şairleri [bile] senin şiirini kıskanırken Anadolu'da [sana] denk bir şair olması mümkün müdür?

G. 241 BN : 60^a-60^b

¹ [Sevgilim], gülen dudağının şekerle beslediği fesleğen [gibi hoş kokulu] ayva tüylerin [adeta] Hint ülkesinin papağanıdır.

² Şükürler olsun ki yanağının rengi gelip geçici değildir, senin gülbahçen her an taze cennet gibidir.

³ Ey gül! Başımı yer yer sonbahar yaprakları ile süslemiş değilim. Senden ayrı olduğum için açılan yaraların fitili [başımı] aydınlatmaktadır.

Niçe bir göñlüm yakasına uzadup zulm elin
Rište rište eyleye zülf-i perişānuñ senüñ

5. Güy-ı gāltāndur başum atunñ ayağı altına
Āh eger yitmezse bir gün añaçevgānuñ senüñ

Āciz olmışdur ‘ilācumdan eṭibbā-yı ecel
Hey meded çaķ vaķtidür var ise dermānuñ senüñ

7. İy kemān-ebrü MU‘İDİ kuluñı bilmez misün
TİR-i ğamzenñ ḥastesi cān ile ķurbānuñ senüñ

242.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ceng idüp dil almağ için çeşm-i fettānuñ senüñ
Fitne meydānında şaflar çekdi müjgānuñ senüñ

Leblerüñ nükteyle söz vaķtı helāk eyler beni
Cān alur cānlar virürken āb-ı ḥayvānuñ senüñ

3. Ḥaṭṭ-ı reyḥānuñ ki nūr üzre yazılmış nündür
Noķta ķor ol nūna ḥāl-i ‘anber-efşānuñ senüñ

İy kemān-ebrü göñül zaḥmını muḥkem bağla kim
Çıķmayup ķalsun içinde ķanlı peykānuñ senüñ

5. Ḥalkuñ ārāmın alur yıl üzre berg-i gül gibi
At segirdüp her taraf meydānda cevlānuñ senüñ

⁴ Senin dağınık saçlarının [bana] zulmederek gönlümün yakasını nasıl parçaladığına [bak].

⁵ Başım, senin atının ayağının altında yuvarlak bir toptur. Senin çevganın bir gün bile [o topa] vurmazsa yazıklar olsun!

⁶ Ecel tabipleri derdime derman olacak ilacı bulmaktan acizdirler. Eğer senin [bana çare olacak] dermanın varsa tam zamanıdır, yetiş!

⁷ A yay kaşlı [güzel]! Mu‘îdî kulunun, [senin] yanbakış okunun hastası olup canı gönülden senin kurbanın olduğunu bilmez misin?

G. 242 BN : 60^b

¹ Fitneci gözlerin, [aşıkların] gönlünü alsın diye kirpiklerin savaşı açıp fitne meydanında saf çekti.

² Dudağın söz söylemeye başladığında ince manalarla beni öldürür. [Aslında] senin ölümsüzlük suyuna [benzeyen dudağın] can verirken canlar alır.

³ Fesleğen [gibi hoş kokulu] ayva tüylerin nūr üzerine yazılmış nün [harfi] gibidir. Mis koku saçan benim ise o nünün noktasıdır.

⁴ A yay kaşlı [güzel]! Gönüldeki yarayı sıkıca sar ki senin [sapladığın okun ucundaki] kanlı peykan çıķmayıp [yaranın] içinde kalsın.

⁵ Senin her tarafta at koşturarak meydanda gezişin, rüzgarda savrulan gül yaprağı gibi halkın rahatını bozar.

Dil-rübâlar iy gönül bî-şefkat ü hûn-rîz olur
Çünkü bildün hâli kendü boynuğa kanuñ senüñ

7. Söyleşürken düşde ol mâh ile uyarduñ beni
Odlara yansun MU'İDÎ âh ü efgānuñ senüñ

243.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ben kuluñı kâşkî hāk itse hicrānuñ senüñ
Tıkınmurdu yüzüme geçdükce dāmānuñ senüñ

İy kemān-ebrü gönül zaħmını muħkem bağla kim
Çıkmayup kıalsun içinde kanlı peykānuñ senüñ

3. Niçe elden gitmesün aşüfte göñlüm iy şanem
Tırmadan ayak tolar zülf-i perîşānuñ senüñ

Ruħlaruñ bir tāze gülşendür açılmış sebzede
Sebzedür gülşende bitmiş haṭṭ-ı reyhānuñ senüñ

5. Hüsñ bezminde lebün yā Rab ne cām-ı bādedür
İçmedin ser-mest olupdur çeşm-i fettānuñ senüñ

Söyleşürken düşde ol mâh ile uyarduñ beni
Odlara yansun MU'İDÎ âh ü efgānuñ senüñ

⁶ A gönül! Gönül alıcı [güzellerin] şefkatsiz ve kan dökücü olduğunu bilirsin, bu yüzden senin kanın yine kendi boynunadır.

⁷ [A] Mu'îdî! Rüyamda sevgilim ile söyleşirken beni uyandırdın, senin ahın ve feryatların ateşlerde yansın [daha iyi].

G. 243 PBM T₁: 344^a *Gazele ait 2 ve 6. beyitler BN nüshasında yer alan G. 241/4 ve G. 241/7 ile aynı.*

¹ Ayrılık keşke ben kulunu öldürse [çünkü ancak o zaman] sen [üzerimden] geçerken yüzümü eteğine sürebileceğim.

² A yay kaşlı [güzel]! Gönüldeki yarayı sıkıca sar ki senin [sapladığın okun ucundaki] kanlı peykan çıkmayıp [yaranın] içinde kalsın.

³ Ey heykel! Dağınık saçların durmadan beni yolumdan alıkoyarken çılgın gönlüm nasıl elden gitmesin ki?

⁴ Yanakların çimenlikte açılmış taze bir gülbahçesi; fesleğen [gibi hoş kokulu] ayva tüylerin [de] gülbahçesinde bitmiş çimenlerdir.

⁵ Dudağın, güzelliğinin meclisinde nasıl bir kadehtir ki fitneci gözlerin [o kadehten] içmeden sarhoş olmuştur, şu Allah'ın işine bak!

⁶ [A] Mu'îdî! Rüyamda sevgilim ile söyleşirken beni uyandırdın, senin ahın ve feryatların ateşlerde yansın [daha iyi].

244.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gerçi kaçd-ı cān ider bu nāz ü bī-pervālīgūñ
Şükr aña kim var yine güldükce rūḥ-efzālīgūñ

Baş açuḡ dīvāne olsam iy perī 'ayb itme kim
Çāk ider 'aqlum yaḡasın ḡüsn-i bī-hem-tālīgūñ

3. Sen bu reng-i rūy ile bir serv-i gül-ruḡsın velī
Bülbüli dem-beste eyler ḡonçeveş ḡūyālīgūñ

Kimse çün Leylī adın anmazdı Mecnün olmasa
Mihr-i cān-süzumludur iy meh senüñ zībālīgūñ

5. Yār cevrin çekmede çok lāf urarsın iy ḡönül
Ḳorḡaram yañılduḡına degmeye dānālīgūñ

Naḡd-i cān al büse-i yār içün iy dellāl-dil
Likin ol şart ile kim andan bite ḡelvalīgūñ

7. Rāz-ı pinhānuḡ MU'İDİ la' l-i dilber fāş ider
Mest olup ol bādedendür 'āleme rüsvālīgūñ

245.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. [Leb-i la' lüḡe el] uzatmasa zülf-i siyehüñ
Ne içün tutup anı ḡabs ide idi külehüñ

G. 244 BN : 56^b

¹ Bu nazın ve pervasızlığın gerçi cana kasteder ama şükürler olsun ki güldükçe ruhumuzu ferahlatan da [yine sensin].

² Ey peri! Başı açık bir deli olsam ayıplama çünkü emsalsiz güzelliğin zihnimi darmadağın etmiştir.

³ Sen, bu kırmızı yüzün ile gül yanaklı servi [boylu bir güzelsin] ama gonca gibi konuştuğun zaman [da] bülbülün dili tutulur.

⁴ Ay [yüzlü güzel]! Senin güzelliğin benim can yakıcı aşkı sayesinde [itibar kazanmaktadır] zira Mecnun olmasa kimse Leyla'nın adını anmazdı.

⁵ A gönül! Sevgilinin eziyetlerine katlanma [hususunda] çok söz söylüyorsun [ama] bildiğinin yanıldığına yetmeyeceğinden korkuyorum.

⁶ A gönül tellalı! Sevgilinin öpücüğüne [talip olanlardan] can parasını istersen ancak o şartla helvalığını alabilirsin.

⁷ [A] Mu'idi! Sevgilinin dudağı [senin] gizli sırlarını ortaya dökmektedir; [demek ki] aleme rüsva oluşunun sebebi o şarap [gibi kırmızı dudaktan] sarhoş olmanmış.

G. 245 BN : 57^a-57^b

¹ Siyah saçın, dudağımı [çalmak için] el uzatmasaydı, [başındaki] külah onu niye tutup hapsederdi ki?

İy gözüm nûrı yüzüm izüğe sürsem n'ola kim
Tütüyâdur dil ü cân dîdesine hâk-i rehûñ

3. Âferîn hüsn-i cihân-tâbuña kim berķ uralı
Nûrı yoķ yılduzı düşkûn görünür mihr ü mehûñ

Görüp âhum yilini şem^ç-i ruħuñ şaklamağa
Pîrehendür ıatı vâlâ [ħam-ı] zülf-i siyehûñ

5. ^çAkla eydüñ ki delü gönlüme pend eylesesün
Hükmi geçmez bu vilâyetde çün ol pādşehûñ

Dile hışm itdüñ idi küyuña dün varduğıçün
Yine ^çözrin dileyü gitdi bugün ol günehûñ

7. İy MU^çİDÎ kızaran gökde şafaķ rengi degül
Tutuşup dâmeni âhumla yanar şubħ-gehûñ

246.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ --

1. Öldürür bülbülüñi nerges-i çeşm-i siyehûñ
Senûñ iy gönçe-dehen zerrece yoķdur [gü]nehûñ

Tütüyâ tuħfe virem ħür ile ğılmâna yarın
Ger bugün gözüme koysañ öliceķ hâk-i rehûñ

3. Dün gice ħasret-i zülfünle bir âh itdüm kim
Bî-fitîl odlara yandı yine ķandîli mehûñ

² A gözümün nuru! Senin yolunun toprağı gönül ve can gözüne sürme olduğı için yüzümü [ayağının] izinin tozuna sürsem uygundur.

³ [Sevgilim!] Göründüğün [günden] beri güneşi ve ayı fersiz bırakıp [onların] talihlerini baş aşağı eden o cihanı aydınlatan güzelliğine maşallah!

⁴ Siyah saçının kıvrımı, ahımın rüzgarını görünce yanağının mumu [sönmesin] diye onu saklamak için kalın bir örtü oldu.

⁵ Akla, deli gönlüme öğüt vermemesini söyleyin, çünkü bu ülkede o padişahın hükümleri geçmez.

⁶ [A sevgilim!] Dün mahallene geldiğı için gönle kızmıştın. [Gönül] o hatası için bugün özür dilemeye gitti.

⁷ A Mu'idi! Gökde kızaran şafağın rengi değildir, sabah vaktinin eteğı ahımın [ateşi ile] yanıp tutuşmuştur.

G. 246 BN : 57^b

¹ A gonca ağızlı! Siyah gözünün nergisi, bülbülünü öldürür [ama bunda] senin zerre kadar günahın yoktur.

² [Sevgilim!] Bugün öldüğümde yolunun toprağını gözüme sürme olarak koyarsan, [onu] yarın [cenneteki] güzellere hediye olarak sunarım.

³ [Sevgilim!] Dün gece saçının hasretiyle [öyle] bir ah ettim ki ayın kandili fitili olmadan yine ateşler içinde yandı.

İtmeyen cânını kırbân başa irmez dir imiş
Bu söz için kulu kırbânıyam ol pādşehün

5. Çok du‘âlar diledün hiç biri olmadı kabûl
Şöyle beşzer ki MU‘İDÎ katı çokdur günehün

247.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Sen ki bezm-i hüsn içinde leblerün cām eyledün
Cür‘ a şunmadın beni ser-mest ü bed-nām eyledün

Dinlemezsın tütî-i güyâ iken güftârımı
Beşzümi bu cevr ile âhir şekerfām eyledün

3. Hâl ü zülfün dâne vü dām eylemek hâcet degül
Çünkü bir gamzeyle gönlüm mürğini rām eyledün

Zahm-ı gamdan kana garķ itdün ser-â-ser cismümi
Yine başa bir firengî-câme in‘âm eyledün

5. Göz kararup gamzesi kalbine tokındun anuñ
Yüzün ağ olsun MU‘İDÎ vây ne ikdâm eyledün

248.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Tağıdup zülfün yine ‘uşşâkı bed-ğâl eyledün
Hâke şaldun bunca il ‘ömrini pā-māl eyledün

⁴ Canını kurban etmeyen bana erişemez diyormuş, bu sözü [söylediği] için o padişahın kulu kurbanı [olurum].

⁵ [A] Mu‘idi! Çok dua ettiğin halde hiçbirini kabul olmadığına göre günahın hayli çok olmalı.

G. 247 BN : 56^b

¹ [Sevgilim!] Güzelliğinin meclisinde dudağın [şarap] kadehi olduğundan beri bir yudum şarap sunmadan beni sarhoş edip adımı kötüye çıkardım.

² Konuşan bir papağan [gıbiyken] söylediklerimi dinlemeyerek bu çektirdiğin çileler ile en sonunda benzimi şeker gibi sararttın.

³ Bir yan bakışın ile gönül kuşunu tutsak etmişken benini tane, saçını da tuzak etmene hacet yok.

⁴ Vücüdümü gam yaraları ile baştan başa kana bulayarak [adeta] bana yine firenk işi bir elbise bağışladın.

⁵ [A] Mu‘idi! Nasıl bir gayretle çalıştın ki gözünü karartıp sevgilinin yanbakışının en can alıcı yerine dokundun, helal olsun sana, bravo!

G. 248 BN : 58^a

¹ Yine saçlarını dağıtıp aşıkların halini perişan ettin, bunca aşığın ömrünü ayaklar altına alarak [onları] toprağa düşürdün.

Ne hümâsın kim dağı üstüme sâye şalmadın
 Kurtarup 'âlem gamından fâriğü'l-bâl eyledün

3. Efser olmışdur cemâlün nev-'arûsı başına
 Ol ki adın cîm-i zülf ü nokta-i hâl eyledün

Ben elif gibi reh-i 'ışkuñda çünkim toğruyam
 Sen beni kec-râ şanup kıddüm n' için dâl eyledün

5. Gonçe-la' lün hasretinden kana döndürdün yaşum
 İy yüzi gül baña hoş reng ü 'aceb âl eyledün

Meclis-i hüsñünde hep mest ü harâb oldu cihân
 Bâdeye sâķi ne kıtdun böyle kıttâl eyledün

7. Süz-ı nazmuñdan kebâb olur MU'İDÎ korķaram
 Şol kebüter kim anuñla nâme irsâl eyledün

249.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Sen baña bu câme-i gülgün ile âl eyledün
 Nesne yok hâlümde hey zâlim 'aceb hâl eyledün

Gâh nârenci giyüp seyrâne çıkduñ geh kızıl
 İy yüzi gül bir gönül alınca yüz âl eyledün

3. Hâmeveş kan ağlar oldum bir nazâr kııl hâlüme
 Hasret-i zülfünle yiter kıddümi dâl eyledün

² Üstüme gölge salmadan [beni] dünyanın gamından kurtarıp gönlümü rahata kavuşturan nasıl bir hümasın [bilemedim.]

³ O adına saçının kıvrımı ve beninin noktası dediğin [şeyler] güzelliğinin yeni gelininin başının tacıdır.

⁴ Ben [senin] aşkının yolunda elif gibi dosdoğru olduğum halde sen niçin beni eğri sanıp boyumu dal [gibi] büktün?

⁵ A gül yüzlü! Ettiğin güzel hilelerle beni nasıl aldattıysan gonca dudağının hasretiyle gözyaşımı kana çevirdin.

⁶ Sâķi! Güzelliğinin meclisinde bütün cihan halkı sarhoş oldu ve öldü. [Onlara sunduğun] şaraba ne kattın ki böyle öldürücü oldu?

⁷ [A] Mu'idi! [Sevgiliye] mektup gönderdiğin güvercinin, yakıcı şiirlerinin [hararetiyle] yanmasından korkuyorum.

G. 249 BN : 58^a-58^b

¹ Be hey zalim! Sen bu kırmızı elbise ile beni aldattın, bana nasıl bir şey ettiysen bende [iyi] halden eser kalmadı.

² Ey gül yüzlü! Bazen turuncu bazen de kırmızılar giyip gezintiye çıkarsın. Bir gönül alabilmek için şu yaptığın yüzlerce hileye [bak!]

³ Saçının hasretiyle boyumu dal [gibi büktüğün] yeter, kalem gibi kan ağlamaktayım halime bir bak!

Künc-i dilde genc-i mihrün mühr ile turmağ için
Läle gibi dağ urup yağıduñ beni lâl eyledün

5. Cism-i zerdüm yanalı şâf oldu kalbim gūiyā
Püte-i hicrāna koyduñ zer gibi kâl eyledün

Ṭoludur sevdā-yı zülfünle dimāgum iy perī
Sen beni zencire urmalı bir abdāl eyledün

7. Ğamzeñe ısmarladuñ katlin MU‘İDİNÜñ velī
Şimdi ol bīmārı gözden şavduñ ihmāl eyledün

250.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Bilmezem cāzū gözünle niçe efsün eyledün
Kim saçuñ meftülina ‘uşşākı meftün eyledün

Veh ne Leylī’sin ki dağı cilve kılmadın baña
Adımı illerde vü dillerde Mecnün eyledün

3. [Çün] elif-ğaddünle gösterdün dehānuñ sıfırını
Ehl-i ‘ışka fitnenün her birisin on eyledün

[Dest-gİR olsañ dir idüm] pāy-māl itdün beni
Şol kara zülfün gibi hālüm digergün eyledün

5. Oynar oldum devlet-i ‘ışkuñda sīm-i eşk ile
Pādşāhum ben gedānuñ işin altun eyledün

Ğamzelerle göñlümi [duduñ] ħam-ı zülfünde āh
Bir iki kāfirle üstüme şebihün eyledün

⁴ Gönül köşesinde güzelliğinin hazinesini mühürlü tutabilmek için [bedenimde] lale gibi yaralar açarak beni susturdun.

⁵ Sararmış vücudum yandığundan beri kalbim saflaştı, sanki beni ayrılık tavasına koyarak altın gibi saflaştırdın.

⁶ Ey peri! Zihnimi, saçının sevdası ile doldurduğundan [beri] beni zincire vurulası bir abdal eyledin.

⁷ Mu’idi’yi öldürmeyi yan bakışına bıraktın ama o hasta [aşığı] gözünden uzaklaştırarak [onu] ihmal ettin.

G. 250 BN : 59^a

¹ Büyücü gözlerinle nasıl bir büyü yaptın da aşıkları saçının kıvrımlarına meftun ettin bilmiyorum.

² Bana [hiçbir] işe yapmadan adımı elalemin dilinde Mecnun’a çeviren nasıl bir Leylâ’sın anlamadım.

³ Elif [gibi düzgün] boyunla ağzının sıfırını gösterdiğin için aşıklara her bir fitneyi [bir değil] on ettin.

⁴ Elimden tutmanı dilediğimde beni ayak altına atarak o siyah saçların gibi halimi perişan ettin.

⁵ Padişahım! Aşkının devletinde gözyaşı gümüşünü harcadığım için [aslında] benim gibi kölenin işini altın ettin.

⁶ Yanbakış oklarınla, gönlümü saçlarının kıvrımına asarak bir iki kafirle üstüme gece baskını yaptın.

7. Bezm-i hasretde MU'İDÎ bir nefes dinlenme kim
Kendüğe zârılığî ney gibi kânûn eyledüñ

251.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Cîm-i zülfün noktasın görmez iken hâl eyledüñ
‘Âkıbet ol noktasız ‘uşşâkı bed-hâl eyledüñ

Câm-ı la' lüğden [zihî] bir cür'a şunmadın başa
Kurtarup ‘âlem-i gamdan fâriğü'l-bâl eyledüñ

3. Üstüme ol deñlü yükletdün gam-ı hicrânı kim
Bâr-ı derd altında âhîr kaddümi dâl eyledüñ

El uzadup zülfüne sevdâ-yı mihr itdüm velî
Yire çaldun sâyeveş mağhûr u pâ-mâl eyledüñ

5. ‘Aks-i hüsnün bir ‘arûs-ı tâzedür kim pâyına
Halka-i çeşmünden iki la' l-halhal eyledüñ

Büse ‘ahdi var iken kan yutdurursın dem-be-dem
Zehr içirdün nüş-dârü gösterüp âl eyledüñ

7. İy MU'İDÎ kışşa-i Mecnûn gibi göynüklüdür
Her gazel kim ol şacı Leylî'ye irsâl eyledüñ

⁷ [A] Mu'îdi! Ney gibi inlemeyi kendine kanun edindiğin için hasret meclisinde bir nefes [olsun] dinlenme.

G. 251 BN : 59^a-59^b

¹ Cim harfine [benzeyen] saçlarının noktasını [aşıkların] görmeden [yüzüne] ben yaptın. Sonunda aşıkları o nokta [benlerinsiz bırakarak] perişan ettin.

² Bana, dudağının [kadehinden] bir yudum bile şarap sunmadan dünya gamından kurtararak gönlümü rahata kavuşturduñ, helal olsun sana!

³ Üstüme ayrılık gamını o derece yükledin ki sonunda bu dert yükü altında boyumu dal [harfi gibi iki büklüm] ettin.

⁴ Saçlarına el uzatıp aşk yüzünden [yüzümü] kara ettim ama [sen beni] gölge gibi yere atarak bozguna uğrattın ve beni ayaklar altına aldın.

⁵ Güzellüğünün yansıması, ayağına gözlerimin halkasından la' taşlı iki halhal taktığın bir yeni gelindir.

⁶ Öpçük sözün varken her daim kan yutdurmaktañ. Panzehir gösterip zehir içirerek [aşığı] aldatıyorsun.

⁷ A Mu'îdi! O saçları gece [gibi karanlık olan sevgiliye] yazdığın her gazel Mecnun'un hikayesi gibi gönül yakıcıdır.

252.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Çün hevân ile yanar bağrında dāğı lālenüñ
Taş u toprak olsa yiridür turağı lālenüñ

‘İş ü ‘işret günleri zevk ü temāşā vaqtidür
Kim kuruldı sebze de gülgün otāğı lālenüñ
3. Cām-ı la‘līni kıomaz bir laħza elden gerçi kim
Az ħalup ‘ömri çuħurdadur ayağı lālenüñ

Bülbül-i bāğ-ı vefāyam baña ruħsāruñ gerek
Yoğ ise bir pula bāzār içre bāğı lālenüñ
5. Görmeden öykünmüş idi ħüsn-i rüz-efzūnuña
Ol ħacāletden kızarmışdur yanağı lālenüñ

Dem dem āh itdükce ben artar senüñ zībālıguñ
Daħi rüşenter olur yilden çerāğı lālenüñ
7. İy MU‘İDİ lāle seyrin aňma kim yirin tatar
Cā-be-cā sīnemde olan ‘ışk dāğı lālenüñ

253.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Tā ki cāna od šalup yaqdı hevāsı Yūsuf’uñ
Nīl idüpdür gözlerüm yaşın cefāsı Yūsuf’uñ

G. 252 BN : 58^b-59^a

- ¹ Lalenin göğsündeki yara [senin] aşkın ile dağlandığı için lalenin taşlık yerde bitmesine şaşılmamalıdır.
- ² Çimenlikte lalenin gül renkli otāğı kurulduğu için eğlence günleri ve [güzelleri] seyretme zamanıdır.
- ³ Lalenin gerçi ömrü kısalmıştır, ayağı çukurdadır ama la‘l [gibi kırmızı] kadehi bir an olsun elinden bırakmamaktadır.
- ⁴ Eğer isteseydim lalenin [bir] bağı çarşıda bir pula [satılmaktadır], [ama] ben vefa bağının bülbülüym, bana gereken senin yanağıdır.
- ⁵ Lalenin yanağı, [ömrün] günlerini uzatan güzelliğini [daha] görmeden [ona] benzeyemeye çalıştığı için utancından kızarmıştır.
- ⁶ Rüzgar esdikçe lalenin güzelleşmesi gibi ben ah ettikçe [de] senin güzelliğin artmaktadır.
- ⁷ A Mu‘idi! Göğsümde yer yer [açılan] aşk yaraları lalenin yerini tutarken bana lale [bahçesinde] gezintiye çıkmaktan söz etme.

G. 253 BN : 60^a

- ¹ Yusuf’a [duyduğum] aşk cana ateş düşürüp [beni] yaktığından beri onun ettiği cefalar göz yaşlarımı Nil [nehrine] çevirmiştir.

Çün melâhat Mısrı'nuñ tahtında sultândur bugün
Tan degül halk-ı cihân olsa gedâsı Yūsuf'ıñ

3. Dîn ü dil nağdin virüp yağmāya mest eyler beni
Göz ucıyla uğrın uğrın merhabāsı Yūsuf'ıñ

Müşteriyem gerçi eşk-i çeşm ü rüy-ı zerd ile
Veh ki sîm ü zer degül dirler behāsı Yūsuf'ıñ

5. Zerre deñlü görmedüm 'aşıklara mihr itdügin
Ağzı gibi var ise yoğdur vefāsı Yūsuf'ıñ

Yād iken çok luğf iderdi şimdi bakmaz yüzüme
Ne belā idi ki oldum āšnāsı Yūsuf'ıñ

7. İy MU'İDÎ hātırıñ niçe ri' āyet kıla kim
Yalnız bir sen degülsin mübtelāsı Yūsuf'ıñ

254.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Zinet-i bāğ-ı cināndur hadd-i gülgünı anuñ
Ğayret-i serv-i revāndur kıadd-i mevzūnı anuñ

Ta'n ider terlikde biñ biñ yāsemīn ü lāleye
Ağ dilber kim libāsı ola gülgünı anuñ

3. Veh ne cāzūlık [ider gīsū-yı] 'anber-bār-ı yār
Kim olur kim baksa ol meftūle meftūnı anuñ

Leyle-i zülfün [gedāsı her] ne deñlü çoğ ise
Olmaya bir ben kıadar dil-beste mecnūnı anuñ

² Yusuf, bugün güzellik ülkesinin tahtında sultan olduğu için cihan halkı Yusuf'un kölesi olsa şaşılmamalıdır.

³ Yusuf'un göz ucuyla [verdiği] gizi gizli merhabalar din ve gönül parasını yağmalayıp beni sarhoş eder.

⁴ Göz yaşı [gümüşi] ve [altın gibi] sararmış yüzümle [Yusuf'a] müşteriyim ama Yusuf'un değeri altın ve gümüşle ölçülecek gibi değildir diyorlar, eyvahlar olsun!

⁵ Yusuf'un aşıklara zerre kadar vefa gösterdiğini görmedim, galiba ağzının [olmadığı] gibi vefası da yoktur.

⁶ Yabancıyken çok lütf gösteriyordu şimdi yüzüme bakmıyor, Yusuf'un aşinası olmak nasıl bir belaymış anlayamadım.

⁷ A Mu'idi! [Bütün bunlara] senin aklın nasıl ersin? Yusuf'a tutulmuş olan sadece sen değilsin ki.

G. 254 BN : 60^b-61^a

¹ Onun gül renkli yanağı cennet bağının süsü, düzgün boyu ise salınan servinin [ona benzeme] çabasıdır.

² Kırmızılar giymiş beyaz [tenli] sevgili, güzellikte binlerce yasemin ve lileyi mahçup eder.

³ Sevgilinin mis kokulu saçları nasıl bir büyü yapıyor da o kıvrımlara bir bakan ona müptela oluyor [bilmiyorum]. Eyvahlar olsun!

⁴ Siyah saçlarının kölesi her ne kadar çoksa da benim kadar gönülden bağlı çılgın bir aşığı daha yoktur.

5. Būse virmezsen ħalāş olmaz MU‘İDÎ ğuşşadan
Bādesüz sākī açılmaz ħalb-i maĥzūnı anuĝ

255.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ‘Āşık öldürse ne ğam bu nāz ü bī-pervālıĝuĝ
Çünkü iĥyāda Mesīĥ’e ʿta‘ n ider ğüyālıĝuĝ

İy şeker-leb vechi var [söylese] dil tūtī gibi
Ķarşuda āyīnedür bu ĥüsn-i bī-hemtālıĝuĝ

3. La‘l-i nābuĝ ĥande itdükce baĝışlar cāna cān
İki cevherden [mükerrer] gibi rüh-efzālıĝuĝ

Ķaşlaruĝ ‘ aksin görüp çeşmümde minnet ħılma kim
Baĥtına [bāzār ħurul] maz deñizde balıĝuĝ

5. Ķül ĥayādan derledi şebnem degüldür görinen
Var ise işte [budur] gülden senüĝ zībālıĝuĝ

Dehr bāzārında sen dellāl-i ‘ ışık olduĝ velī
Telĥ-kām olmaĥdur iy dil ‘ āķıbet helvālıĝuĝ

7. Vaĥtidür terk eyle [pīr olduĝ] güzeller ‘ ışkıını
İy MU‘İDÎ yok mıdur pāyānı bu şeydālıĝuĝ

⁵ Sākī! Öpücük vermezsen Mu‘îdî gamdan kurtulamaz; [yani] hüznünlü gönlü şarapsız neşelenemez.

G. 255 BN : 61^a

¹ [Sevgilim!] Bu nazın ve pervasızlığın aşıkları öldürse dert değil, zira söylediğin sözler ölümlere can bağıslama hususunda Mesih’ten üstündür.

² A şeker dudaklı [güzel]! Emsalsiz güzelliğin gönlün karşısında bir ayna [gibi] duruyorken gönül, papağan gibi kendi kendine konuşsa yeridir.

³ Saf dudağın güldükçe cana can kattığı için ruha ferahlık veren şey [de] bu iki cevherdir.

⁴ Gözümde dudağının yansımasını görüp minnet etmene gerek yok çünkü denizdeki balığa pazar kurulmaz.

⁵ [Sevgilim!] Gülün üzerindeki çiğ tanesi değildir, [o senin güzelliğini görünce] utancından terlemiştir. İşte senin gülden daha güzel olduğunun kanıtı da olsa olsa budur.

⁶ A gönül! Dünya pazarında aşk tellalı oldun, sonunda helvalık olarak sana düşen pay damağının acılığı olacaktır.

⁷ A Mu‘îdî! [Artık] yaşlandın, güzellerin aşkıını terk etme zamanı gelmiştir, bu çılgınlık nereye kadar?

256.

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. İy gönül şāger yoğ ise çeşm-i giryān hāzırūḡ
Nāyzen gelmezse bezme āh ü efgān hāzırūḡ

Mescide kıoymazlar ise gel berü meyhāneye
Cennet olmazsa müyesser şahn-ı gülzār hāzırūḡ
3. Saḡa şunmazlarsa kevşer iç şarāb-ı lāle-reng
La' l-i yārūḡ olmaz ise āb-ı hayvān hāzırūḡ

Varmaz iseḡ güleşene pīşūḡde külhān gül gibi
Nūr-ı vaşlın görmez iseḡ nār-ı hicrān hāzırūḡ
5. 'İş ü nūş it ḡam yime gel kim kenāre gidelüm
İy MU'İDÎ yār ele girmezse yārān hāzırūḡ

257.

Mefā'îlün mefā'îlün fe'ülün

Hezec + - - - / + - - - / + - -

3. Vücüdü şīşe şancılmış anuḡçün
İḡilder derüḡdür ḡālî rebābuḡ

İşüḡ hiç oḡmadı yār işiginde
MU'İDÎ yok gibi bir fetḡ-i bābuḡ
5. Göḡül iḡlîmi vîrān olmasun mı
İḡen zālîm şeh-i 'ālî-cenābuḡ

G. 256 Mecmû'a MK₁₁ :30^b

¹ A gönül! Kadeh yoksa, ağlayan göz [senin] huzurunda, neyzenler meclise gelmezse ah ve figanlar emrine hazır.
² [Seni] mescide sokmuyorlarsa meyhaneye gel; cennete [girmek] kolay değilse gülbahçesi burada hazır.

^{2b} gülzār : gülistān vezin gereḡi böyle okundu.

³ Sana kevser [suyu] sunmazlarsa lale renkli şarap iç; sevgilinin dudaḡına kavuşamazsan ölümsüzlük suyu emrine amade.

⁴ Gül bahçesine gitmesen de [orayı yakan] ateş önünde gül gibi durmaktadır. [Yani sevgiliye] kavuşmanın nurunu görmüyorsan da ayrılıḡın ateşi emrine amade.

⁵ A Mu'idi! Gel sahile gidelim ye, iç [eḡlen]; üzülmeye sevgiliyi elde edemezsen de dostların yanında.

G. 257 ^{BN} : 53^a *Gazelin diḡer beyitleri eksiktir.*

³ Rebabın vücudunda delikler açıldıḡı için derdi büyüktür ve inlemektedir.

⁴ [A] Mu'idi! Sevgilinin kapısında hiçbir işin rast gitmediḡi için [orada] açılacak hiçbir kapın kalmamış gibi görünüyor.

⁵ Kıymeti yüce sultanın bu kadar zalimken gönül ülkesi nasıl harap olmasın ki.

[ḤARFÜ'L-LÂM]

258.

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Kaşd-ı cān iden müjeñdür çeşm-i pür-ḥābuñ degül
 Āl ile göñlüm alan sensüñ leb-i nābuñ degül

Dām-ı hüsne dāne dökmiş cān ü dil mürğün oğur
 Fitnedür ḥālünde ancağ zülf-i pertābuñ degül

3. Bülbül-i dil bāğa varup n'eylesün iy bāğbān
 Rüy-i dilberden ġaraž gül-berg-i sîr-ābuñ degül

Yār işigün Ka'be'den farğ itmek istersin gibi
 Billāh iy vā' iz geç andan ol senüñ bābuñ degül

5. Hep nigāruñdur MU'İDİ 'ağl ü şabr ü [cān] ü dil
 Çek elüñ ḥükm itme sen kim kendü esbābuñ degül

259.

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Şol perî-peyker ki rāz-ı 'aşığa maḥrem degül
 Āftāb olursa aḡmaḡ adını ādem degül

Ben n'ičün mecrūḡ olam düşünām-ı la'l-i yāre kim
 'Aşığ-ı dil-ḡasteye merhemdür ol verhem degül

G. 258 BN : 61^a-61^b

¹ [Sevgilim!] Canıma kasteden uykulu gözlerin değil kirpiklerindir, hile ile gönümü alan [ise] saf dudağın değil sensin.

² Güzellik tuzağına tane döküp gönül ve can kuşunu [tuzağa] çağırın sadece dağınık saçların değil benlerindeki fitnelerdir.

³ A bahçıvan! Gönül bülbül bahçeye gidip de ne yapsın, sevgilinin yüzünden kasıt taze gül yaprağı değildir ki.

⁴ A vaiz! Sevgilinin eşliğini Kabe'den ayrı tutmak ister gibisin ama Allah aşkına bırak, o senin [değer biçebileceğin] bir kapı değildir.

⁵ [A] Mu'îdi! Akıl, sabır, can ve gönül hep sevgilindir, [onlardan] elini çek, onlara söz geçirmeye kalkma çünkü onlar sana ait değildir.

G. 259 BN : 63^a-63^b

¹ Aşıkların [aşk] sırrından haberi bile olmayan o peri yüzlü [güzel] güneş bile olsa adını anmayın, [zira öylesi] insan bile sayılmaz.

² Ben, sevgilinin ağzından çıkan küfürlerle niye yaralanayım ki, o [küfürler] söz değil [adeta] gönülü hasta aşık için merhemdir.

3. Olalı ol serv-i nāzuḡ bāḡ-ı vaşlından cüdā
Ėoņceveş gönlüm açılmaz hātırım hurrem degül
- Lāle-ruḡsāruḡ görüp dökdi ḡayādan gül ' araḡ
Görinen üstinde yir yir ḡatre-i şebnem degül
5. Gerḡi ol çihreyle mihrüḡ farkı yir ü gökcedür
Māh-ı nev ḡaşuḡa beņzer dirler ise kem degül
- Çün melāḡat Mısrı'nuḡ Yūsuf gibi sultānısın
Bir ' azizüḡ bendesi olduḡsa şāhum ḡam degül
7. İy MU'İDÎ aḡlama dāḡ-ı firāḡından anuḡ
Cān fedā ḡılmaḡ düḡündür ' aşıḡa mātem degül

260.

Mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

Müctess + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Göñül ki genc-i ḡam-ı ' ışḡ ile ḡarāb degül
ḡarīm-i Ka' be ise pāyuma kim şevāb degül
- Cefā vü cevruḡi cümle cihān bilür ammā
Eger ki deftere ḡayd itmeyem ḡisāb degül
3. Dimāḡ-ı ' ālemi şām ü seḡer mu' aḡḡar iden
Şaḡuḡ hevāsıdur iy dōst müşḡ-i nāb degül
- Firāḡ ḡastesine iy ḡabīb çāre gerek
Keder cevābı su' āle uyar cevāb degül

³ O naz servisinin kavuşma bahçesinden ayrı düştüğümden beri gönlüm gonca gibi kapalı, ben ise mutsuzum.

⁴ Gülün üzerinde görünenler çiğ tanesi değildir, [o] senin lale [gibi kırmızı] yanağını görünce utancından terlemiştir.

⁵ [Sevgilinin] yüzü ile güneşin farkı birinin yerde ötekinin gökte olmasından ibarettir ama hilali senin kaşına benzetirlerse hata etmiş sayılmazlar.

⁶ Padişahım! Yusuf gibi güzellik ülkesinin sultanı olduktan sonra bir azizin kölesi olsan da dert değil.

⁷ A Mu'idi! O sevgilinin ayrılık [çilesinin] açtığı yaralar için ağlama çünkü aşık için [sevgili uğrunda] can vermek yas değil düğündür.

G. 260 BN : 65^a

¹ Gönül, aşk gamının hazinesi ile harab olmadıktan sonra kutsal Ka'be'ye gitmenin de bana sevabı yoktur.

² [Ettiğin] cefa ve eziyetleri bütün cihan halkı bilir ama eğer [onları] deftere kayd etmesem hesabı tutulamaz.

³ A dost! Dünyayı sabah akşam güzel kokuyla dolduran saf güzel koku değil, saçlarının rüzgarla dağılan [kokusudur].

⁴ A hekim! Ayrılık hastası olan [aşığa] çare gereklidir, keder cevabı [bu derde] verilecek cevap değildir.

5. Metâ‘-ı şabr ü qarârıñ egerçi kıymeti yok
MU‘İDÎ yâr ışığıne iletme bâb degül

261.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + --- / - + --- / - + --- / - + -

1. ‘Ālem-i ‘ışkuñ baña ğam gösterür ‘ālem degül
Çünkü budur ‘ālemün hâli kayurmaz ğam degül

Ben yolunda ‘âkıbet hâk olmak umardum velî
Seyl-i eşkümden binâ-yı ‘ömr inen muhkem degül

3. ‘Āşkuñ gülmez yüzi hañ gelmedin ruhsârıña
Bâğ ser-sebz olmayınca bâğbân hurrem degül

Dâm-ı hüsne dâne dökmiş cân ü dil mürĝin okur
Fitnedür hâlünĝe ancak zülf-i pertâbuñ degül

5. Yâr ışığıñ Ka‘be’den fark itmek istersin gibi
Billâh iy vâ‘iz geç andan ol senünğ bâbuñ degül

Egri söyler kaşuñı cāy-ı kemâne beñzeden
Mâh-ı nevdür diseler bir pâre beñzer kem degül

7. İy MU‘İDÎ ğam sözün aña hıred bî-gānedür
Āşnalar sırrına her bir kişi mahrem degül

⁵ [A] Mu‘îdî! [Sevgilinin kapısında] sabır ve kararlılığın değeri olmadığı için [onları] sevgilinin eşığıne [boşuna] götürme, orası öyle bir kapı değildir.

G. 261 Mecmû‘a S₁₀ : 27^b-28^a *Gazele ait 4. ve 5. beyitler BN nüshasında yer alan 257. gazelin 2. ve 4. beyitleri ile aynı.*

¹ [A sevgilim!] Aşkınım alemi bana mutluluk değil gam gösterir; ama olsun dünyanın hali budur, [boşver] zararı yok.

² Ben, sonunda senin uğrunda toprak olmayı umuyordum ama ömür binası sele dönen gözyaşlarım yüzünden sağlamlığımı yitirdi.

³ [A sevgilim!] Bahçe yeşillenmeyince bahçivanın mutlu olmadığı gibi yanağındaki ayva tüyleri çıkmadan da aşğın yüzü gülmez.

⁴ Güzellik tuzağına tane döküp gönül ve can kuşunu [tuzağı] çağırın sadece dağınık saçların değil benlerindeki fitnelerdir.

⁵ A vaiz! Sevgilinin eşığını Kabe’den ayrı tutmak ister gibisin ama Allah aşkına bırak, o senin [değer biçebileceğin] bir kapı değildir.

⁶ [Sevgilim!] Kaşımı hilale benzetenler bir nebze olsun benzediği için haklı sayılabilirler ama kaşımı yaya benzetenler hata etmektedirler.

⁷ A Mu‘îdî! Gamdan söz etme, akıl onun yabancıdır. Dostların [aralarındaki] sırrı her kişi bilmez.

262.

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

Remel ++--/++--/++-

1. Her ki derdün ile haste-ḥāl degül
Şih̄hate iremez ihtimāl degül

Oldı zülfün dile belā-yı siyāh
Yalnız fitne ḥaṭ ü ḥāl degül

3. Kānum içmek ḥarāmī gamzelerün
Dōstum Taḥrī'dan ḥelāl degül

Ṭaşlar altında ḳaldı iki elüm
Kimse bu resme pāy-māl degül

5. İy MU'İDÎ nedendür ağladuğın
İşk ḥod mūcib-i melāl degül

263.

Fā'îlâtün fā'îlâtün fā'îlâtün fā'îlün

Remel -+--/-+--/-+--/-+-

1. Ben 'adūdan ağlaram sen şūḥ-ı şen gülden degül
Ḥārdandur bülbülün nālîşleri gülden degül

Dāğ-ı ḥasretle maḥaldür ḳana yunsam lāleveş
Ben baña itdüm baña suç ol yüzi gülden degül

3. Kāra baḥtumdur uzun sevdālara şalan beni
Bu perişānlık baña ol ca'd-ı kākülden degül

Ruḥlaruḡ devrinde zülfüñdür dem-ā-dem söylenen
Şimdi ehl-i ḥikmetün baḥşi teselsülden degül

G. 262 BN : 65^b

¹ [Sevgilim!] Senin derdinden hasta olmayan [aşıkların] sıhhate kavuşma ihtimalleri yoktur.

² Fitne yapan sadece ayva tüyün ve benim değildir; saçların, gönlün kara belasıdır.

³ Dostum! Yağmacı yan bakış oklarının kanımı içmesi Tanrı katında makbul değildir.

⁴ İki elim [birden] taşlar altında kaldı, kimse [benim gibi] bu derece ayaklar altında kalmamıştır.

⁵ A Mu'îdî, neden ağlıyorsun? Aşk sadece hüzünden ibaret değildir ki.

G. 263 BN : 66^a-66^b

¹ Ben, senin gibi gül yüzlü bir güzel yüzünden değil düşmanlar yüzünden ağlıyorum [zira] bülbülün inlemelerinin nedeni gül değil dikendir.

² Hasret yarısıyla lale gibi kanlarla yıkansam yeridir; zira bu günahın sebebi [sevgili] değildir, ben kendi kendime ettim.

³ Benim bu perişanlığımın sebebi kıvrımlı kahrküllerin değildir, beni uzun sevdalara düşüren kara bahtımdır.

⁴ Şimdi hikmet sahiplerince sıkça sözü edilen şey zincir değil, yanaklarının çevresinde [uzanan] saçlarındır.

5. Hüsni-sâkîdür beni geh vecd ü gâhî mest iden
İy MU'İDİ bunca hâletler başa mülden degül

264.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gerçi bilüh kuçmağı her dem hayâl eyler gönül
Orta yirde nesne [yoğken kîl ü kâ]l eyler gönül

Sîne-i şad-çâkde peykân-ı güldür her taraf
Dil olup başdan ayağa 'arz-ı hâl eyler gönül

3. Nağd-i 'ömrin leyle-i zülfüh [yolında har]c idüp
Bizi bu sevdâ ile Mecnün-mişâl eyler gönül

'Arz idüp derdin [diler göğ] lüh tabîbinden cevâb
Hurde-bîndür geldi hikmetden şu'âl eyler gönül

5. Sen beni derd ile Ferhâd itdüginçün iy şanem
Aşsalar Şîrin'i şağa intikâl eyler gönül

Rûze-i hicrân ile oldum nizâr ol veche kim
Korçaram bir gün ten-i zerdüm hilâl eyler gönül

7. Gerçi kalmadı yaşum diyü ciğer kanın döker
İy MU'İDİ hiç inanmağ olmaz âl eyler gönül

⁵ A Mu'idi! Bendeki bu hallerin sebebi şarap değildir. Beni gah sersemletip gah sarhoş eden [şey] sakinin güzelliğidir.

G. 264 BN: 61^b

¹ Gönül gerçi her daim senin beline sarılmayı hayal etmektedir ama ortada yerde bir şey yokken, [o sadece belinin] dedikodusunu etmektedir.

² Yüz parça [olmuş] göğsümün her tarafı gül peykanlarıyla dolduğu için gönül de baştan ayağa kadar dil olmuş halini anlatmaktadır.

³ Gönül, ömür parasını senin siyah saçlarının uğruna harcıyıp bizi bu sevdâ uğruna Mecnun'a çevirir.

⁴ [Aşık], gönlün incelikleri görerek hikmet sahibi olduğunu bildiği için derdini söyleyip gönül hekimine [o derdin devasını] sordu.

⁵ Ey heykel! Sen [çektirdiğin] dert ile beni Ferhad'a benzettiğin için gönül Şirin'in lafını duysa hemen sana koşar.

⁶ Aynılık orucundan o kadar zayıfladım ki gönlümün altın [gibi sararmış] vücudumu bir gün kürdan [niyetiyle] kullanmasından korkuyorum.

⁷ A Mu'idi! Gönül, gözyaşımın kalmadığını iddia ederek ciğer kanını dökmektedir ama [ona] inanmak hatadır çünkü [seni] hileleriyle aldatır.

265.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Hâkî-i hasret beni itmezdi efkâr iy gönül
Ol kemân-ebrûya olmasam hevâdâr iy gönül

Gitti elden dîn ü dil şabr u qarârum kalmadı
Olmasun kâfir daği bu resme nâ-çâr iy gönül
3. Yâri uyurken bulup öpmek murâdumdur velî
Veh ki ' aşıklarda yok ol baht-ı bîdâr iy gönül

Küyuna varduğca sögse ol şanem incinme kim
Sen naşîhat dinlemezsın ço beni var iy gönül
5. Gam baña nâfi' degül ammâ niçe perhîz idem
Yimek isterken muhâlîf nesne bîmâr iy gönül

Ne vişâle çâre var ü ne fîrâka tākātüm
Dâm-ı ' işka olmasun kimse giriftâr iy gönül
7. Derd-i hecr ile MU'İDÎ cân virürse çâre ne
Menzilün yâr işigidür koma zinhâr iy gönül

266.

Mef'ülü fâ'ilâtü mef'ülü fâ'ilün

Muzârî -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Bâlâ boyuñı görelî düşdi saña gönül
Kendü eliyle başına aldı belâ gönül

Gül-ruhlarına karşı terennümler itmege
Küyunđa bülbül oldu senün mübtelâ gönül

G. 265 BN : 63^a

- ¹ A gönül! O yay kaşlı güzele aşık olmasaydım hasret [yüzünden] toprak [olmak] beni düşündürmezdi.
- ² A gönül! Din ve gönül elden gitti, sabır ve kararım kalmadı, kafir dahi bu denli çaresiz kalmasın.
- ³ A gönül! Sevgiliyi uyurken bulup öpmeyi istiyorum ama aşıklarda o uyanık talih nerede, yazıklar olsun!
- ⁴ A gönül! O heykel [kadar güzel sevgili], mahallesine gittiğinde [sana] söverse incinme, [çünkü] sen nasihat dinlemiyorsun, beni bırak git.
- ⁵ A gönül! Gam bana yaramaz ama hasta [gönül] zararlı yiyecekler yemek isterken nasıl perhiz yapayım?
- ⁶ A gönül! Ne kavuşmaya çare ne de ayrılığa dayanmaya takatim var. Aşkın tuzağına kimse düşmesin [daha iyi].
- ⁷ A gönül! Mu'îdî, ayrılık derdiyle can verirse de yapacak bir şey yok, varacağın yer sevgilinin eşliğidir, sakın vazgeçme.

G. 266 BN : 63^b

- ¹ Gönül, uzun boyunu görüp senin [aşkına] düştüğünden beri kendi eliyle başına bela aldı.
- ² [Sevgiliye] tutulmuş gönül, gül yanaklarına karşı şakımak için senin mahallende bülbül oldu.

3. ‘Ayb itme derd-i hecrüğe ugraduğima kim
Göz görmeyince katlanur iy dil-rübâ gönül

Baş egmez idüm ol kad-i bālāya ben velî
Bunca belāyı hep gönül itdi baña gönül

5. Āzādedür zamāne gamından söz eylemez
Oldı gedā iken başına pādşā gönül

Ten fülki mevc-i hādīşeden atdı qaraya
Deryā-yı ‘ışkuña olalı āšnā gönül

7. Ğamzeñ hadengi zaħmına merhem kim itmesün
Mecrūh bir yañada ben ü bir yaña gönül

Geh gāh ele alup nazar itmezdi hūblar
Āyīne gibi itmese kesb-i şafā gönül

9. Bigāneler gibi kılmursın MU‘ İDİye
Olduñ meger ki ol şaneme āšnā gönül

267.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Çünkü la‘ lüh gibi itmez gönçe şekker-ħande gül
Pes ne vech ile olur yā Rab saña mānend gül

Tāze açılmış ciğer zaħmında her tīrüh senüh
Bir nihāl-i tazedür olmuş aña peyvend gül

³ A gönül alıcı [güzel]! Ayrılık derdine uğramamı ayıplama, çünkü göz [seni] görmezse gönül [çektığı çilelere] katlanır.

⁴ O uzun boylu [güzele] baş eğmezdim ama bunca belayı bana gönül etti gönül!

⁵ Gönül, zamane gamından kurtulup [onun] sözünü bile etmediği için köle iken kendi kendinin padişahı olmuştur.

⁶ Gönül, aşkının denizinde dalgıç olduğundan beri ten kayığı [aşığı] dalgaların içinden [çekip] karaya attı.

⁷ Yara bir yanda, ben bir [yanda], gönül bir yanda [olduğu için] yan bakış okunun yarasını [iyileştirmek için] merhem yapmasına gerek yoktur.

⁸ Gönül, ayna gibi saf ve berrak olmasaydı güzeller ara sıra ellerine alıp ona bakmazlardı.

⁹ [A] gönül! O heykel kadar güzel sevgiliyi tanıdığından beri Mu‘îdi’ye [sanki] yabancıymış gibi davranıyorsun.

G. 267 BN : 62^a

¹ Gonca, senin dudağın gibi tatlı tatlı gülemeyeceği için sana benzer bir gül bulmak imkansızdır, maşallah!

^{1a} çünkü la‘ lüh gibi itmez gönçe : çünkü la‘ lüh gibi gönçe itmez Takdim tehir gereği böyle okundu.

² Senin ciğerde yeni açtığın yaralar [üzerindeki] her ok, üzerine gül aşılınmış taze bir fidan [gibidir].

3. Nūr-ı hüsniyle dil-i pür-hünümü şād eyle kim
Reng ü bû için olur meh-tāba hācetmend gül
- İy kad-i bālāña hayrān irmeyüp servün eli
V'ey cemālünden senün bir bûy ile hursend gül
5. Mülzem olup sürh-i rû gitdi hayādan 'ākıbet
Dilberümle geldi baḥş-i hüsn için her çend gül
- Serv-ḳadler ortasında müntehāsın hüsn ile
Nitekim ezhār içinde oldı bī-mānend gül
7. La' l ü zer elde ne var ise döküp saçmağ ile
Lāle-ruḥlar bezmine varur zihī nuḥsend gül
- Veh ne ḥandāndur yüzün taḥsīn ataña anaña
Allāh Allāh kim görüpdür 'ādeme ferzend gül
9. Haḳ bu kim sensüz MU'İDÎ mātemini tutmasa
Nāḥun-ı ḥār ile itmezdi yüzün pergend gül

268.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Cilve idüp gerçi kim gülşende ḥandān oldı gül
'Ākıbet reşk-i cemālünden perişān oldı gül
- Serv gibi ser-keş ol yüz virme her nā-ehle kim
Ḥār ile yār olduğı çün çāk-dāmān oldı gül

³ Güzellüğünün nuruyla kan dolu gönlümü hoş et zira gülün renk ve koku için ay ışığına ihtiyacı vardır.
⁴ Ey düzgün boyuna, sana hayran olan servinin bile elinin erişemediği ve güzel yüzünden gelecek bir kokuya gülün dahi razı olduğu sevgili!
⁵ Birkaç gül, sevgilimle güzellik yarışına girip sonunda utançlarından yüzlerinin kızarıklığı daha da artarak susup gittiler.
⁶ [Bu] güzellik ile servi boylular içinde en yücesin, zaten çiçekler içinde gülün eşi yoktur.
⁷ Gül, öyle bir zamparadır ki elde la'l, altın ne varsa hepsini döküp saçarak lale yanaklıların meclisine gider.
⁸ Bu nasıl güleç bir yüz, anana, babana rahmet! Allah Allah bu güle kim insan diyebilir ki?
⁹ Doğrusu şu ki; Mu'îdî sensizken [senin] yasını tutmasaydı, gül, dikenin tırnakları ile yüzünü parçalamazdı.

G. 268 BN : 64^a-64^b

¹ Gül, gülbahçesinde cilveler ederek açıldıysa da [senin güzel] yüzünü kışkandığı için sonunda dağıldı [gitti].
² Servi gibi dik başlı ol [ve aşktan] anlamayan her kişiye yüz verme, gülün diken ile dost olduğu için yapraklarının parça parça olduğu [malum].

3. Hâtır-ı yâr için dün seyr-i bâğ itdüm velî
Cânuma sen lāle-ruhşuz dāğ-ı hicrân oldu gül
- Lāleler çekdi yanınca āl bayraklar yine
Öyle beñzer kim çemen mülkinde sulţān oldu gül
5. Görinen üstinde yir yir kaçre-i şebnem degül
Hâsret-i hâdd-i ‘arağ-rîzûñle giryân oldu gül
- Kāmetûñ servin mi gördi rakşa girdi nāreven
Gonçe-ağzundan haber mi aldı handān oldu gül
7. Her taraf pervāneveş çizginse bülbüller ne taş
Sebze bezmin zeyn için şem‘-i şebistān oldu gül
- Sākiyā mey şun ki tevbe leşkeriyle ceng için
Nize şāh-ı tāze hançer hār ü kalkan oldu gül
9. İy MU‘İDİ luţf-ı tab‘ına hezārān āferīn
Reng-i nazmuñdan senüñ evrāk-ı dîvān oldu gül

269.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Nev-bahār eyyāmıdır nāz ile cevlan itdi gül
Bādeden geçmişleri geldi peşimān itdi gül
- Ol kadar virdi hārāret sūz-ı mihrūñ cānına
Kim hevā kesb itmege çāk-ı girībān itdi gül

³ Sevgilimi hatırlamak için dün bahçeyde dolaştım ama gül, senin [gibi] lale yanaklıdan ayrı canımda [açılan bir] ayrılık yarısı oldu.

⁴ Gül, çimenliğin sultanı olmuş olmalı ki laleler yanlarına yine kırmızı bayrak çektiler.

⁵ Gülün üstünde görünenler çiğ tanesi değildir, o [senin] terli yanağından [ayrı olmanın] hasretiyle ağlamaktadır.

⁶ Karaağaç, [senin] servi boyunu mu gördü de dans etmeye başladı, gül gonca [gibi kapalı] ağzından bir söz mü duydu da açıldı?

⁷ Gül, çimenlik meclisini süslemek üzere halvet odasının mumu olduğu için bülbüller [de] pervane gibi her tarafta dönüp dursa şaşılmamalıdır.

⁸ Saki! Şarap sun çünkü [içkiye] tövbe askerleriyle savaşmak için taze fidan mızrak, diken hançer, gül ise kalkan olmuştur.

⁹ A Mu‘îdi! Dîvanın sayfalarını, renkli hayallerle dolu şiirlerin ile gül gibi renklendiren kabiliyetli yaradılışına maşallah!

G. 269 BN : 64^b-65^a

¹ Gül, ilkbahar geldi diye işve ile [gülbahçesinde] gezinip, şaraba tövbe edenleri [tövbelerine] pişman etti.

² Senin aşkının ateşi gülün canını öylesine yakmıştır ki [senin] aşkına kavuşmak için yakasını parçalamıştır.

3. Fâriğ ol iy ebr-i çeşmüm giryeden bu demde kim
‘Alemler cennet gibi ser-sebz ü hândan itdi gül

Zahm-ı tîğ-i hâr ile kanlara garğ olmuş yatur
Kendü kendün var ise yolunda kurbân itdi gül

5. Her nihâl-i tâze bir oğ oldu bülbül kaşdına
Gonçe-i nev-resteden ol oğa peykân itdi gül

İy MU'İDÎ güç gelürdi tevbemüz bozmağ velî
Luţf idüp ol müşkilümüz âhîr âsân itdi gül

270.

Mef'ülü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün

Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. İy gevher-i yegâne ve iy sîm-ten güzel
Sensin yüzümü cevri ile altın iden güzel

Ger hür-ı ‘ayn ile tola cennet gibi cihân
Gelmez birisi ‘aynuma illâ ki sen güzel

3. Gönüm bahâr günleri açılmasun mı kim
Olmış hevâ latîf ü şu garrâ çemen güzel

Gördüm ki bir şafâ nazarı var anuñ başa
Âyine gibi sîneye çekdüm iñen güzel

5. Bir kıl kadar bahânesi bir zerre ‘aybı yok
Kâmet yüce miyân ise ince dehen güzel

Ṭutsam ‘aceb mi ‘ışk ile mey-hâne küşesin
Eglence bulmadum mey ü maḥbûbdan güzel

³ A göz bulutum! Gül açılarak dünyayı cennet gibi yeşertmişken [sen de] bu mevsimde ağlamayı bırak, ferahla.
⁴ Gül, sanki kendini kendi uğruna kurban etmiş gibi dikenin oklarının [açtığı] yara ile kanlar içinde yatmaktadır.
⁵ Gül, yeni yetme goncağı okun ucuna peykan ettiği için her taze fidan bülbülü öldürecek bir ok olmuştur.
⁶ A Mu'îdi! Tövbemizi bozmak zor gelirdi ama gül, [bize] merhamet edip sonunda o müşkülümüze de çare oldu.

G. 270 BN : 62^a-62^b

¹ Ey benzersiz cevher, ve ey gümüş tenli güzel! [Çektirdiğin] çilelerle yüzümü altın gibi sarartan sensin.
² Dünya, cennet gibi güzellerle dolsa da birisi bile gözüme görünmez, illa da seni isterim.
³ Bahar günleri hava ısınmış, su parıldamış, çimenlik ise yeşillenmişken gönüm nasıl ferahlamasın ki?
⁴ Onun bana samimi bir bakış [attığını] görünce bu güzelliği ayna gibi sineme çektim.
⁵ Kıl kadar ekşiği, zerre kadar kusuru olmayan [sevgilimin] boyu yüce, beli ince, ağzı ise güzeldir.
⁶ Şarap ve sevgiliden daha güzel şey bulmadığım için aşık olup meyhaneye yerleşsem şaşılmaz.

7. Cānā cefā-yı la^ç lünjî gel şor MU^ç İDİye
Şirîn'ün işlerini bilür kühken güzel

271.

Mef^ç ülü fā^ç ilātü mefā^ç ilü fā^ç ilün

Muzārî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Sevdüm hezār cān ile bir sîm-ten güzel
Yoğdur nazîri ^ç âlem içinde inen güzel

Gün yüzlülerde zerrece yoğdur bahānesi
^ç Ārız güşāde zülf ü leb āfet dehen güzel

3. Çin ü Hıfā'ya vardum u gördüm güzellerin
El-ħağ bulunmaz ol büt-i mestāneden güzel

Degme budağa konmaz idi gerçi mürğ-i dil
Yüz dürlü āl idüp ruħuñ avlar inen güzel

5. Ĥaddün hayāli çeşm-i pür-eşkümdе yaraşur
Bitse kenār-ı cūda olur nāreven güzel

Gül gibi göñlüm açubanı şahn-ı bāğa gel
Bu dem ki gonçe nāzük olupdur semen güzel

7. Billāh MU^ç İDİ aņma baņa neng ü nāmı kim
Sevdüm hezār cān ile bir sîm-ten güzel

⁷ A sevgilim! Gel, dudağının cefasını Mu^ç İdi'ye sor zira Şirin'in ettiklerini en iyi Ferhat bilir.

G. 271 ENM T₂: 274^b, ENM N₂:245^a

¹ Tüm benliğimle gümüş tenli, dünyada eşi benzeri olmayan bir güzeli sevdim.

² [Sevgilim] gül gibi latif yanağı, [aşıkların canının belası] olan saçı ile dudağı ve [benzersiz] güzellikteki ağzıyla güneş yüzlü güzeller içinde kusursuzdur.

³ Çin ve Hıta ülkesine gidip [oranım] güzellerini gördüm ama doğrusu o baygın [bakışlı] heykelden daha güzelini görmedim.

⁴ Gönül kuşu gerçi öyle her dala konmazdı ama senin yanağın onu yüzlü türlü hile ustaca avladı.

⁵ [Sevgilim!] Yanağının, gözyaşı ile dolu gözümde [yerleşmiş] hayali tıpkı akarsu kenarında yetmişmiş kara servi gibi hoş görünmektedir.

⁶ [Sevgilim] goncanın taze, yaseminin güzel olduğu bu mevsimde bahçeye gelerek gönümümü [ferahlıktan] gül gibi aç.

⁷ A Mu'idi! Tüm benliğimle gümüş tenli bir güzeli sevmişken Allah aşkına bana iyi ad ve şöhretin lafını etme.

272.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + -

1. Yine biñ cān ile sevdüm bir güzel
Her yiri ğarrā huşūşā kim güzel

Sen veda^c itdükce ağlarsam ne tañ
Şām-ı hecründür baña rüz-ı ecel
3. Bir nefes kaldı hemîn cān çıkmağa
Göreyin bir dem cemālün gitme gel

Dest-i hasretle döker yaşın meges
Lebleründen yiyeli hālün ^c asel
5. Nağd-i cānum çünkü tārāc eyledün
Bāri gel bir būse vir andan bedel

İnce bilün ğonçe-la^c lün vaşfidur
Bu hayāl-engiz bu rengin ğazel
7. Zühdüğe şūfi neden mağrürsın
Mücib-i cennet degül miskin ^c amel

İy MU'İDÎ ^c ışka bünyād eyle kim
Tā kıyāmet ol binā bulmaz halel

273.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Hamdülillāh yine bāğ içre gül-efşān esdi yıl
Açılıp yüz lāle vü biñ dürlü reyhān esdi yıl

G. 272 BN : 62^b

¹ Yine tüm benliğimle her yeri latif gerçekten güzel bir [sevgiliyi] sevdim.

² Sen [bana] veda ettikçe ağlarsam şaşırma; [zira] ayrılığının akşamı benim ecel günüdür.

³ Canımın çıkmasına [sadece] bir nefes kalmışken gitme, gel de bir an olsun yüzünü göreyim.

⁴ Benlerin, dudağının balım yediğinden beri sinek hasretle gözyaşı döker.

⁵ Canımın parasını zorla ele geçirdin; bari onun yerine geçecek bir öpücük ver [de ödeşelim].

⁶ Bu, [okuyana] hayaller kurduran rengarenk [hayallerle dolu] ğazel, ince belinle gonca dudağından söz etmektedir.

⁷ [A] sofü! İbadetinle neden bu kadar gururlanıyorsun, bu kendini bilmezlik seni cennete sokmaz ki.

⁸ A Mu'idi! Aşkî kendine dayanak yap, çünkü o bina kıyamete kadar yıkılmaz.

G. 273 BN : 63^b-64^a

¹ Şükürler olsun ki rüzgar yine gül [kokularını] saçarak bağ içinde esdi, rügarın esişiyile yüzlerce lale açıldı, binlerce hoş koku yayıldı.

Eşk ü âhum sâkin olmadı görince yüzüñi
Dün gice tâ şubḥ olunca yağdı bārān esdi yıl

3. Būy-i ‘ömr-i cāvidān ile neden ṭoldı cihān
Yoksa zūlfūñ mi ṭararsın ‘anber-efşān esdi yıl

Nergesüñsüz ḥaste olup za‘ fī var ol deñlü kim
Sür‘ at ile gidemez üftān ü ḥizān esdi yıl

5. Oynadup dil-fülkin āhum cūşa geldi göz yaşı
Güyyiā mevc urdı deryālar firāvān esdi yıl

Vā‘ izüñ bārid sözi meylüm giderdi bādeden
Veh ki ben aldum ele şem‘ -i şebistān esdi yıl

7. Vaşf idüp ḥüsnüñ MU‘ İDİ āh idem dirken seher
Şaçdı fi‘ l-ḥāl üstine gül-berg-i ḥandān [esdi yıl]

274.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Cılve itdükce giyüp cānān kıızıl şaru yaşıl
Gösterür tāze bahāristān kıızıl şaru yaşıl

Geldi gül devri diyü ‘ iş itmege kavş-i kuzah
Zeyn idüp nakş itdi bir eyvān kıızıl şaru yaşıl

3. Zer kadeḥle çerḥ bezminde mey-i nāb aḥma kim
Baḡa şimdi görünür devrān kıızıl şaru yaşıl

² Yüzünü gördüğümünden beri gözyaşım ve ahım dinmedi, dün gece sabah olana kadar yağmur yağdı, rüzgar esti.
³ Dünya neden ebedi ömür kokusuyla doldu? Yoksa saçlarını mı taradın da rüzgar böylesine mis kokular saçarak esti.
⁴ Rüzgar, senin nergis gözlerini göremediği için hasta olup öylesine zayıfladı ki hızı kesildi [şimdi] düşe kalka esmektedir.
⁵ Sanki rüzgar sert esip denizler dalgalanıyormuş gibi ahım, gönül göz yaşını coşturarak gönül kaygısını oynattı.
⁶ Sanki elime gece mumunu aldığım da rüzgar smiş [de sönmüş] gibi sofunun soğuk sözleri şaraba olan düşkünlüğümü örseledi.
⁷ Mu’idi, sabah vakti [senin] güzelliğini anlatıp ah edeyim derken rüzgar o esnada eserek açılmış gülün yapraklarını saçtı.

G. 274 BN : 64^b

¹ Sevgili, kıızıl, sarı, yeşil [renkli elbiseler] giyip işvelendikçe [sanki] kıızıl, sarı, yeşil [rengarenk] bir bahar gelmiş sanılır.
² Gök kuşağı, bahar mevsimi geldi yiyip içelim diye kavisini kıızıl, sarı ve yeşil nakışlar ile süsledi.
³ Devran şimdi kıızıl, sarı ve yeşile bürünmüşken bana feleğin meclisindeki altın kadehteki saf şarabın sözünü etme.

‘Āşıkam serv ü gül ü nerges hevāsı bende yok
Bu cihāndur var niçe elvān kıızıl şaru yaşıl

5. Bende-i ‘ışkām velikin şu‘le-i āhum gören
Dir ki sancağ çekdi bir sulţān kıızıl şaru yaşıl

Ĥalka reng itmek diler zāhid ki kılmış hırkasın
Ger giribāndur eger dāmān kıızıl şaru yaşıl

7. İy MU‘İDÎ sözlerüñ rengin gerekdür yoğ ise
Defter evrākı olur āsān kıızıl şaru yaşıl

275.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. N’ola giyse ol şeker-güftār ü hoş-bālā yaşıl
Kim olur ‘ālemd eger tüt-i güyā yaşıl

Yaraşur tāvūs-ı ra‘ nā gibi cevlān eylese
Serv-i gül-rüyum ki nāz ile giyer kemhā yaşıl

3. Gerçi dil bir bendedür pīrūze vü la‘l istemez
Olalı ruhsāruñ āl ü ĥaṭṭ-ı müşgāsā yaşıl

‘Ārif iseñ al ele rengin ayağı gül gibi
Şimdi kim oldı ser-ā-ser dāmen-i şahrā yaşıl

5. Āb-ı hayvān it MU‘İDÎ sözlerüñ medḥinde kim
Ĥızra dönmüşdür giyüp ol serv-i hoş-bālā yaşıl

⁴ Nasıl ki bu cihanda kıızıl, sarı, yeşil çeşit çeşit renkler varsa [ben de] aşığım [ama] servi, gül ve nergise değil.

⁵ Aşk kölesiyim ama aşkımın ateşini görenler, bir padişah kıızıl, sarı, yeşil sancak çekmiş derler.

⁶ Eğer sofunun hırkasını yırttığını, eteğini [ise] kıızıl, sarı, yeşil ettiğini görürsen [bil ki] halkı aldatmaya çalışmaktadır.

⁷ A Mu’idi! [Şiirlerini yazdığın] defter sayfalarının kıızıl, sarı, yeşil olmasından kolay ne var; [asl olan] sözlerinin renkli [hayallerle süslü] olmasıdır.

G. 275 BN : 66^b

¹ O, tatlı dilli ve endamı düzgün [sevgilim] yeşiller giyse yakışır; zira konuşan papağanların rengi [de] yeşildir.

² Gül yüzlü servi [boylu sevgilim], yeşil ipekten bir elbise giydiğinde alımlı bir tavus kuşu gibi naz ile gezinse yaraşır.

³ [Sevgilim!] Yanağın kızarıp [yanağındaki] mis kokulu ayva tüylerin de yeşillendiğinden beri gönül la’l ve firuzeye ihtiyacı olmayan bir köle olmuştur.

⁴ Şimdi sahranın eteği batan başa yeşillenmişken [sen de] arıfsen gül renkli kadehi eline al.

⁵ [A] Mu’idi! O, endamı düzgün sevgili yeşiller giyerek Hızır’a benzemiştir; [artık] sen de onu överek sözlerini ölümsüzlük suyuna benzet.

276.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dâğ-ı hasret kim ciğerde renc ü āzārumdur ol
Yādgāruñ olduğıçün çeşm-i hūn-bārumdur ol

Benden evvel nāme yüzüñ gördüğü çün dōstum
Añmaz oldum adın iki yüzlü ağıyārumdur ol
3. Ğamzeler tīğın çekersenñ tutaram boynum revān
Yolumda cānum fedā kııl dir iseñ kārumdur ol

İy tabīb-i cān ü dil biñ dürlü derdüm var iken
İşka inkār eylesem incinme ikrārumdur ol
5. Şem' uyarduğca şeb-i ğamda gelür sāyem hemīn
Kara günlerde beni tenhā kıomaz yārümdür ol

Şanma kim oldı havāle üstüme tīğ-i ecel
Ħamle-i hicrānı men' için kıafadārumdur ol
7. Şevk-i yār ile MU'İDİ nāleler itsem ne tañ
Bülbül-i şūrīde-ħālem tāze gülzārumdur ol

277.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. İy revān olup giden serv-i revānum gitme gel
Lāleveş fāş olmasun dāğ-ı nihānum gitme gel

G. 276 BN : 65^b

¹ Ciğerdeki o hasret yarısı, benim için eziyet ve sıkıntıdır ama [senin] yadigarım olduğu için [ona] kan ağlayan gözüm [gibi iyi bakıyorum].

² [A] dostum! [Senin] yüzünü mektup benden önce gördüğü için [onun] adını anmaz oldum, [artık o] benim için iki yüzlü bir rakiptir.

³ Yanbakış oklarını çektiğinde boynumu [önüne] uzatırım, yolumda canını feda et dersen [de] o benim için bir kazançtır.

⁴ A gönül ve can hekimi! Aşkını inkar etsem de incinme [zira] bin türlü derdim varken zaten hep onu tekrarlıyorum.

⁵ Gam gecesinde mum yaktıkça gölgem hemen gelir; o, beni kötü günlerde yalnız bırakmayan sevgilim [gibidir].

⁶ Üstüme ecel okları yağıyor sanma; o, ayrılık hamlelerini durdurmak için [yanımda olan] arkadaşımıdır.

⁷ [A] Mu'idi! Ben, hali perişan [bir] bülbülüm, sevgili [ise benim] taze gülbahçem olduğu için onun [aşkının] heyecanı ile inlesem şaşılmaz.

G. 277 BN : 66^a

¹ Ey salınan servi [boylu sevgilim]! Gel, gitme [ki] lale gibi gizli yaralarım ortaya çıkmasın.

Sen gidicek hecr ile ölmek muḳarrerdür baḳa
Bāri var iken yitiş cismümde cānum gitme gel

3. Āb-ı ḫayvāndur lebün dirgür dil ü cān mürdesin
İy Mesih-i ʿālem ü Hızır-ı zemānum gitme gel

Gül yüzün hecründe her şeb zār olup bülbül gibi
Kimseyi bir laḫza uyutmaz fiḡānum gitme gel

5. Görmeyelden bilünî kılca mecālüm ḳalmadı
Ḳılca raḫm it iy meh-i nā-mihrbānum gitme gel

Çeşm-i ḫün-rizün firāḳıdur beni mecrūḫ iden
Nev-cüvānsın düşmesün boynuḳa ḳanum gitme gel

7. Dürr-i nazmı kāsıd olmasun MU'İDÎ bendeñün
İy şeh-i gevher-şinās ü ḫurredānum gitme gel

278.

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün

Hezec + - - - / + - - - / + - -

1. Arayup sen mehi menzil-be-menzil
Yiler her yaḳa āhum nitekim yil

Ḫadengün sīneme toḡrıldıḡınca
Çıḳup cān ḳarşular bir iki menzil

3. Şaçun zencirine ḫuramaz ḫolaşur
Peri yüzlüm ʿaceb dīvānedür dil

² Sen gidince, ayrılık yüzünden öleceğime şüphe yok; bari tenimde [bir nefes] canım varken yetiş, gitme gel.
³ Ey alemin Mesih'i, devrin Hızır'ı! Gitme, gel [de] ölümsüzlük suyu [na bedel] dudağın ile gönlü ve canı ölmüş [aşıklara yeniden] can ver.
⁴ [Sevgilim], gitme kal [zira] gül yüzünden ayrı olduğum her gece bülbül gibi inleyişim bir an olsun kimseyi uyutmamaktadır.
⁵ A şefkatsiz sevgilim! Belini görmediğimden beri kıl kadar dermanım kalmadı, kıl kadar merhamet et [de] gitme kal.
⁶ Beni yaralayan [şey] kan dökücü gözlerinden ayrı düşmemdir. Yeni yetme [bir güzelsin], kanım boynuna düşmesin, gitme kal.
⁷ A cevherin kıymetini bilen ve nükteden anlayan [sevgilim!] Gitme kal [da] kölen Mu'îdî'nin inci [gibi dizdiği] şiirleri değerini yitirmesin.

G. 278 BN : 66^b-67^a

¹ Ahım, senin gibi ay [yüzlü güzeli] her yerde arayarak adeta rüzgar gibi her yana esmektedir.
² [Sevgilim!] Sen, oklarını göğsüme doğrulttuğunda can çıkararak bir iki yerde onu karşılar.
³ [A] peri yüzlü [sevgilim!] Gönül, durmadan senin saçının zincirine dolaşan şaşılasi bir delidir.

Teb-i gâmdan ‘ arak-rîz oldı şanma
Ki ağlar hâlûme cismümde her kııl

5. Didüm öldür beni tek şalma hecre
Didi mümkin degül taḥşîl ḥâşıl

Ne hecre taḫat ü ne vaşla çāre
Dirîgā oldı hâlüm şimdi müşkil

7. MU‘İDÎ gark olup yaşına ağlar
Maḥabbet mestidür gūyā ki ḫanzil

[ḤARFÜ’L-MÎM]

279.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Çün perîler per döker āh ü fiğānumdan benüm
İy perî-peyker ḫāzer kııl gitme yanumdan benüm

Ḥ‘āb-ı nāz idüp işitmez nālem ol meh gerçi kim
Uyumaz gökde melekler bu fiğānumdan benüm

3. Yāre düşmen ta‘ n idüp her laḫza kaşd-ı cān ider
Bilmezem kim ne umar āzürde cānumdan benüm

Şubḫ-ı vaşlından ol māhuḫ bir ḫaber vir iy şabā
Kim tutuşdum şem‘ veş sūz-ı nihānumdan benüm

⁴ Cismimdeki her kıılın gam sıtması ile ter döktüğünü sanma, [onlar benim] halime ağlamaktadır.

⁵ “Beni öldür ama ayrılığa düşürme” dedim, “mümkün değil böylesi daha] iyi” dedi.

⁶ Ne ayrılığa dayanacak halim kaldı, ne de kavuşmanın çaresi var. İşim iyice zorlaştı, vay halime!

⁷ Mu’idi körkütük aşk sarhoşu olduğu için göz yaşlarına gark olmuş ağlamaktadır.

G. 279 BN : 67^a

¹ A peri yüzlü [güzel]! Periler, bile benim [ettiğim] ah ve feryatların tesiriyle [korkudan] kanat dökmektedirler. Sen de kork ve beni bırakma.

² Gökteki melekler [bile] feryatlarımın [tesiri ile] uyuyamazken o ay [yüzlü güzel] naz uykusunda olduğu için benim feryatlarımı işitmiyor.

³ Düşmanlar sevgiliye [olan aşkımı] kınayıp canıma kıymak istiyorlar ama benim incinmiş canımdan kim ne umar bilmiyorum.

⁴ A sabah rüzgarı! [Artık] o ay [yüzlü güzele] kavuşma sabahından bir haber ver zira [içimdeki] gizli ateş ile mum gibi tutuşdum.

5. Ol nigâr-ı sebz-püşuñ bilmedüm ahvâlini
Almadum toğru haber serv-i revânumdan benüm
- Gör ne şarrâf-ı cihânam kim şadefveş zeyn olur
Sîm-berler gûşî nazm-ı dür-feşânumdan benüm
7. İy MU'İDÎ ol perî-peykerle aņma hâlümü
İşiden dîvâne olur dâstânumdan benüm

280.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Yüregüme dâğ uran âh-ı derûnumdur benüm
Zey iden gam bâğın eşk-i lâlegünumdur benüm
- Devr-i hüsünüde saçuñ zencîrin istersem n'ola
Nev-bahâr eyyâmı hengâm-ı cününumdur benüm
3. Cân ü dil cem' in perişân eyleyen bulut gibi
Ya ser-i zülfüñ ya baht-ı ser-nigünumdur benüm
- Dağı gam naç' ında şehmât olmadan ferzânevâr
Hâlüne dil-beydağın virmek oyunumdur benüm
5. Bana tâbi' dür MU'İDÎ zülf-i yâr ü dūd-ı âh
Himmatünde şimdi ejderler zebünumdur benüm

⁵ O yeşiller giymiş sevgilinin ne halde olduğunu bilmedim, salınarak yürüyen sevgilime dair doğru bir haber alamadım.

⁶ [Sevgilim!] Nasıl bir cihan sarrafı olduğumu inci gibi dizdiğim şiiirlerimin gümüş tenli [güzellerin] kulağını sadef gibi süslenmesinden anla.

⁷ A Mu'îdi! O peri yüzlü [güzellerle] olan hallerimi anlatma ki hikayemi duyanlar çılgına dönmesinler.

G. 280 BN : 68^a

¹ Yüreğimde yara açan içimdeki ahlardır, gam bağımlı süsleyen [ise] kırmızı gözyaşlarımdır.

² Güzellendiğin çağda saçının zincirini arzulasam şaşılmaz; [zira] ilk bahar günleri benim [aşktan] çılgına döndüğüm vakitlerdir.

³ Canım ve gönlümü bulut gibi perişan eden [şey] ya saçlarının ucu ya da tersine dönmüş talihimdir.

⁴ Benim gam satrancındaki oyunum, şahmat olmadan ustaca [senin] benlerine gönül piyonlarını vermektir.

⁵ [A] Mu'îdi! Sevgilinin saçları ve ahın dumanı emrimdedir. Senin sayende şimdi [bütün] ejderler benim tutsağımdır.

281.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Bâğ-ı ıŝkuŝ bülbülü âh ü figânumdur benüm
Cüş iden seyl-i bahâr eşk-i revânumdur benüm

Âh çeksem kıatre kıatre kıan ki kıamlar dâdeden
Bâd-ı kıasretle açılmış ergâvânumdur benüm
3. Bu kıamîde-kıadd ile âh-ı ciger-süzüm kı var
ışkı ğencin kııfz için tîr ü kemânumdur benüm

Hüsn-i Leylî kım işidürsen cemâlünđür senün
Kışsa-i Mecnün kı dîrler dâstânumdur benüm
5. Ğarķ-ı hünam lâleveş bir kımse ağlar yok hemîn
Yas kıutup kıara kıyen dâğ-ı nihânumdur benüm

Eksük itme iy kemân-ebrü melâmet nâvekin
Kımi nişân olmak aña nâm ü nişânumdur benüm
7. Dürr-i nazm ile MU‘İDÎ tab‘ unı deryâ kıılan
Dem-be-dem kıaŝsîn-i şâh-ı kıurdedânumdur benüm

282.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ğerçi kım halkı uyutmaz nâle vü zârum benüm
Dağı bîdâr olmadı baht-ı sıyekârüm benüm

G. 281 BN : 68^b

- ¹ Aşk bağıının bülbülü, benim ahım ve feryatlarım, bahar seli gibi coşan [şey ise] akan gözyaşlarımdır.
- ² Ah çektiğimde gözümünden damla damla akan kanlar benim hasret rüzgarıyla açılmış erguvan çiçeğimdir.
- ³ Bu bükülmüş boyum ile ciğerimi yakan ahlarım, aşk hazinesini korumak için [ihtiyacım olan] ok ve yayımdır.
- ⁴ Sözü edilen Leyla'nın güzelliğini [aslında] senin güzel yüzündür, anlatılan Mecnun kıssası [ise] benim hikayemdir.
- ⁵ Lale gibi kanlara battığım [halde] halime ağlayan bir kımsem bile yoktur. Karalar giyip yas tutan [ise] benim gizli yaralarımdır.
- ⁶ A yay kaşlı [sevgili]! Kınama oklarını [üstümüzden] eksik etme, çünkü o [oklara] hedef olmak benim şöhretim ve övüncümdür.
- ⁷ [A] Mu'îdî! Yaradılışımı inci gibi dizdiğin şiiirlerle deniz [misali coşturan] , nükteden anlayan padişahımın beğenisi ve takdiridir.

G. 282 BN : 69^a-69^b

- ¹ Ğerçi feryatlarım ve iniltilerim halkı uyutmamaktadır ama kara bahtım hala uyanmamıştır.

Hağ budur kim yüz çevirmezdi raķib-i ĥardan
Pāk-dāmān olmasa gül gibi dildārum benüm

3. Nā-tüvān bir bülbülem raħm eylemezsin ĥälüme
Güşuĥa girmez mi yoksa nāle vü zārum benüm

Tā ölince ġamzenüĥ zaħmın yiyem derdüm veli
Ža' fi vardır duyamaz bu cān-ı efkārüm benüm

5. Müşteriyem bir meh-i nā-mihrbānuĥ vaşlına
Ol sebebden ' ışķ ile germ oldı bāzārum benüm

Kesdi ' ar' arlar ĥolın çāk itdi güller yaķasın
Varalı gülzāre serv-i lāle-ruĥsārüm benüm

7. İy MU' İDÎ rāzumı ķābil degüldür gizlemek
Oķınurken çeng ile meclisde eş' ārum benüm

283.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Tīre olsa taĥ degül şeb gibi eyyāmum benüm
Zerrece mihr eylemez māh-ı dil-ārāmum benüm
- Serv reftārın unuttı gül muţarrālūĥını
Tā ki cevlān eyledi serv-i gül-endāmum benüm
3. Meclis-i vaşluĥda [maħrüm] itme cām-ı buseden
Billāh iy meh rüzeye döndürme bayramum benüm

² Doğrusu şudur ki; benim sevgilim gül gibi iffetli olmasaydı dikenden [farkı olmayan] rakiplere yüzünü çevirmezdi.

³ Dermansız bir bülbül [olduğumu bildiğin halde] halime acımıyorsun, yoksa feryat ve inlemelerimi duymuyor musun?

⁴ Ölene kadar yan bakış okunun yarasını çekeyim diyordum ama düşüncelerimin can kulağı sağırdır, [beni] duymuyor.

⁵ Şefkatsiz bir ay [yüzlü güzele] kavuşmaya talip olduğum için benim pazarım aşk ile kızıştı.

⁶ Benim lale yanaklı [sevgilim] gülbahçesine vardığından beri dağ servisi kollarını kesdi, güller yakasını parçaladı.

⁷ A Mu'idi! Mecliste şirlerim çeng eşliğinde okunurken sırlarımı gizlemek mümkün değildir.

G. 283 BN :70^a

¹ Gönlümü süsleyen ay [yüzlü sevgilim] zerre kadar şefkat göstermediği için günlerim gece gibi kararsa şaşılmamalıdır.

² Gül endamlı servi [boylu sevgilim] dolaşmaya başladığından beri servi salınmayı, gül güzel kokmayı unuttu.

³ A ay [yüzlü güzel]! Kavuşma meclisinde beni öpücük kadehinden mahrum bırakıp Allah aşkına bayramımı oruç vaktine döndürme.

Haṭṭ ü ḥaddün ḥasretin zülfün unutturdı baḡa
Bu uzun sevdâda geçdi şubḥ ile şāmum benüm

5. Ulu devletdür seg-i kūyuḡla yār olmaḡ velī
Kendü luṭfuḡdur idersenḡ yoḡdur ibrāmum benüm

Gāh girye gāh nā-gāh maḥabbet gāh ḡam
Ne diyem dillerle şerḥ olmaz ser-encāmum benüm

7. İy MU'İDİ çün oḡur dīvānum ol Ḥızr-ı zebān
Āb-ı ḡayvāndur sözüm cāndan gelür nāmum benüm

284.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. La'l ü zülfün şevḡi kim ārām-ı cānumdur benüm
Çeşme-i ḡayvān ü 'ömr-i cāvidānumdur benüm

Şāh-ı 'ışḡam ben gedā kim dūd-ı pīç-ā-pīç ile
Başum üstinde ḡurulmuş sāyebānumdur benüm

3. Yaşı çoḡ olsun gözümün kim zebān-ı ḡāl ile
Mā-cerāmı yāre söyler tercemānumdur benüm

Dil nişān-ı tīr olup gerçi nişānum ḡalmadı
Her biri da'vā-yı 'ışḡa bir nişānumdur benüm

5. Söylenen ḡalḡuḡ dilinde şimdi ḡüsnuḡdür senünḡ
Oḡınan hengāmelerde dāstānumdur benüm

⁴ Günlerim ve gecelerim bu uzun sevdâ ile geçtiği için saçların bana ayva tüylerinin ve yanağımın hasretini unutturdu.

⁵ Mahallenin köpeği ile dost olmak benim için yüce bir devlettir ama [benim onunla dost oluşum] benim ısrarımdan değil, senin lütfundandır.

⁶ Bazen gözyaşı, vakitli vakitsiz aşk bazen de gam. Ne diyeyim ki benim başımdan geçenler sözle anlatılamaz.

⁷ Divanımı o dil Hızır'ı okuduğu için [söylediğim] sözler ölümsüzlük suyu [gibidir], şöhretim de candan gelmektedir.

G. 284 BN : 72^a

¹ [Sevgilim!] Dudağın ve saçının aşkı benim canımın dinlencesi, [yani] ölümsüzlük suyum ve ebedi ömrümdür.

² [Başımın üstündeki] halka halka duman ile köle iken aşk padişahı olduğum [için bu duman] başımın üstünde kurulmuş çadırımdır.

³ Başımdan geçenleri hal dili ile sevgiliye anlatarak tercümanım olan gözümün yaşı çok olsun [ona aferin!].

⁴ Gerçi benden bir iz kalmadı ama gönül [sevgilinin] oklarının nişanı olduğundan beri [o okların] her biri aşk davamın delilidir.

⁵ Şimdi halkın arasında konuşulan [şey] senin güzelliğin, yüksek sesle okunan ise benim hikayemdir.

Naḥl-bend olup nihāl-i ḥüsne güller zeyn iden
Ergavānī cāmelü serv-i revānumdur benüm

7. İy MU'İDÎ her gice gözden uçuran uyhuḡı
Şubḥa-dek bülbül gibi āh ü fiḡānumdur benüm

285.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Bezm-i ḡamda şanma çeşm-i ḡün-feşānum var benüm
İki ḡurrābe şarāb-ı ergavānum var benüm

Leblerün üstinde ḡamzeḡ nāzır iken tiḡ ile
Ārzü-yı büse ḡılmaḡa ne cānum var benüm

3. Gözlerüm yaş yirine ḡan dökdüḡinden aḡla kim
Dilde ḡamzeḡsüz niçe zaḡm-ı nihānum var benüm

Ḳılca ḡörinmez miyānuḡ var ise yoḡdur didüm
Didi ḡözler ḡörmedük nāzük miyānum var benüm

5. Dem-be-dem ḡam günlerinde yanımı bekler ḡurur
Sāye dirler adına bir mihrbānum var benüm

Gün şayarsaḡ üstüme iy māh fürḡat gicesin
'Ālem-i fānīde 'ömr-i cāvidānum var benüm

7. Ol MU'İDİyem ki Leylī zülfüḡe Mecnūn olup
Deftere şıḡmaz bir uzun dāstānum var benüm

⁶ Güzellik fidanını güllerle süsleyen [kişi] erguvan renkli elbisesiyle salınan nahılcı sevgilimdir.

⁷ A Mu'idi! Her gece senin gözündeki uykuyu kaçırın, benim bülbül gibi sabaha kadar ettiğim ah ve feryatlarımdır.

G. 285 BN :73^a

¹ Gözlerimin kan döküğünü sanma; benim gam meclisinde iki kadeh erguvan şarabım var.

² Yanbakışın dudağının üstünde oklarını [çekmiş] hazır beklemekteyken öpücük istemek benim ne haddime?

³ Gönülde yan bakış okundan başka pek çok gizli yaram olduğunu gözlerimin yaş yerine kan döküğünden anlayabilirsin.

⁴ "Belin kıl kadar bile görünmemektedir, sanki yoktur" dedim, "belim gözle görülmeyecek kadar incedir" dedi.

⁵ Gam günlerinde yanımdan ayrılmadan bekleyip duran adına gölge dedikleri bir sevgilim var.

⁶ A ay [yüzlü güzel]! Ayrılık gecelerinde öleceğimi sanıp günlerimi sayıyorsan bil ki ben yokluk aleminde ölümsüzüm.

⁷ Gece gibi siyah saçlarının çılgın aşığı olup defterlere sığmayacak uzun destanı olan o Mu'idi benim.

Şâm-ı zülfün gam degül tıdıysa fitne her taraf
Dergeh-i Pâşâ gibi dâru'l-emānum var benüm

286.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + --- / - + --- / - + --- / - + -

1. 'Azm-i meydān eyleyen kim şeh-süvārumdur benüm
Pāy-māl olmak yolında iftihārumdur benüm

Yay idüp kıdd-i hamīdem yüregüme ok uran
Kaşı fitne kirpigi āfet nigārumdur benüm

3. Başuma etfāl üşüp yağdurduğu seng-i cefā
Leşker-i gam def' ine taşdan hişārumdur benüm

Kıdd-i hoş-reftār ile serv-i hırāmānumdur ol
'Ārız-ı gül-reng ile bāğ ü bahārumdur benüm

5. Cān gibi sīnemde saklırsam hayālün yiridür
Kim cüdālīk demlerinde gam-güsārumdur benüm

İy şarāb-ı vaşl içen yüz nüş-ı cān olsun saña
Kö beni hicrān ile kim eski yārümdür benüm

7. İy MU'İDİ n'eyledi bu zülf-i 'anbersā başa
Şām iden şubhüm perişān-rüzgārumdur benüm

⁸ Saçının gecesinde her taraf fitne ile dolduysa dert değil, [şükürler olsun ki] paşa dergahı gibi yardım isteyecek bir kapım var.

G. 286 BN: 73^a-73^b

¹ Meydandaki, benim at iyi binen [sevgilimdir], [onun] yolunda ayaklar altına düşmek övüncümdür.

² Eğri boyumu yay edip yüreğime ok vuran, kaşları fitne, kirpigi afet sevgilimdir.

³ Çocukların başıma toplanıp yağdırdıkları cefa taşı, gam ve fitne askerlerini püskürtmek için taştan yapılmış kalemdir.

⁴ O [sevgili], endamlı boyu ile [benim] salınarak yürüyen servimdir, kırmızı renkli yanağıyla [da] bağım ve baharımdır.

⁵ [Sevgilim!] Ayrılık vakitlerinde dert ortağım olan hayalini can gibi göğsümde saklırsam uygundur.

⁶ Ey kavuşma şarabını içen [kişi]! [İçtiğin o şarap] sana yüz can yudumu olsun [ama yeter ki] beni eskiden [beri] dostum olan ayrılık acısı ile [başbaşa] bırak.

⁷ A Mu'idi! Bu güzel kokulu saçlar bana ne etti [bilmiyorum ama] gündüzümü geceye döndüren [o saçın kokusunu bana getiren] perişan rüzgarımdır.

287.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Her taraf derd ehline yitmezdi peygāmum benüm
Defter-i 'ışkuında 'unvān olmasa nāmum benüm

Meyl idüp her gördüğü kec-rāye bakmaz yüzüme
Veh ki bilmez doğruluk serv-i gül-endāmum benüm
3. Bende ne cevre taḥammül var ne sende merḥamet
Bilmezem kim 'āqıbet n'olur ser-encāmum benüm

Degme yire konmaz iken zülfüne dil bağladum
Gerçi mürğ-i zîr kim āḥir budur dāmum benüm
5. Nār-ı hecrüñle yanup ḥāke dökelden yüz şuyın
Yile varmışdur qarār ü şabr ü ārāmum benüm

Çünkü zıkrüm dem-be-dem bu 'arız ü ol turredür
'İd ü qadr olsa maḥaldür şubḥ ile şāmum benüm
7. Güni gün şaymaz MU'İDÎ görmese meh-pāresin
Āh eger böyle güzār eylerse eyyāmum benüm

288.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Raqs iderse taḥ degül pervāneveş cānum benüm
Her gice qarşumdadur şem' -i şebistānum benüm

G. 287 BN: 74^b-75^a

¹ [Sevgilim!] Adım, aşkının defterinde şöhret bulmamış olsaydı dert sahiplerinin her biri benden haberdar olmazdı.

² Doğruluk [nedir] bilmeden gördüğü her eğriye gönül vererek yüzüme [bile] bakmayan sevgilime yazıklar olsun!

³ Ne bende çileye sabır ne sende merhamet var, sonunda başıma neler geleceğini bilmiyorum.

⁴ Gönül gerçi alçaklarda [uçan] bir kuştur ama [yine de] öyle her yere konmazken [senin] saçına gönül verdim, artık benim tuzağım budur.

⁵ Ayrılığının ateşiyle yanıp yüzümün suyunu yere döktüğümden beri kararlılığım, sabrım ve rahatım elden gitmiştir.

⁶ Hiç durmadan yanağımı ve saçının kıvrımlarını andığım için gündüzüm bayram gecem kadir gecesi olsa yeridir.

⁷ Mu'îdî, ay parçası [gibi güzel sevgilisini] görmediği günü günden saymaz, [bütün] günlerim böyle geçerse vay halime!

G. 288 BN: 75^a

¹ Yatak odamın mumu her gece karşımda dururken canım, pervane gibi [onun etrafında] dönüp durursa şaşılmaz.

Çerç gibi tâli⁶ üm pîrüz olursa taş mı kim
Şubha-dek koynumda yatur mâh-ı tâbânım benüm

3. Sünbülinden mü degül bir bütüdür virmez başa
Veh niçe ser-keşdür ol serv-i hırâmânım benüm

Dâğ-ı sinem germ olup karşıda ⁶ arz itsem gerek
Sâkiyâ mey şun ki çâk olsun girîbânım benüm

5. Leblerün pâlüdesin dün gece dişlerdüm bugün
Lezzetinden şınmağa başladı dendânım benüm

Câm-ı la⁶ lüğ düşmen emdüke MU⁶ İDÎ⁶ kan yudar
Öyle gül-reng ağlaram suçum ne sulţânım benüm

7. Her gâzel bir hür-ı gül-ruhdur göz ü kaç oynadur
Bâğ-ı cennetdür meger evrâk-ı dîvânım benüm

289.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Çünkü sensüz hâlet-i nez⁶ içredür cânım benüm
Gel yitiş öldüm meded hey derde dermânım benüm

⁶ Aynuşa gelmez ölürsem çâre kılmazsın başa
Var ise güşuşa girmez âh ü efgânım benüm

3. Fâlûme gerçi elif-ğaddün gelür ammâ daği
Zülfüne beşzer perişândur dil ü cânım benüm

² Parlayan ay [gibi güzel sevgilim] sabaha kadar koynumda yatmakta iken talihim, felek gibi parlama şaşılmaz.

³ Bana saçından bir kıl değil en ufak bir tüy bile vermeyen, o salınarak yürüyen asi sevgilime yazıklar olsun!

⁴ Sâki! Şarap sun ki yakam paramparça olsun; zira [şarabın] hararetiyle şevklenip göğsümdeki yaraları göstermeliyim.

⁵ Dün gece dudacağının peltasını dişliyordum ama bugün onun lezzetinden dişlerim kırılmaya başladı.

⁶ Düşman, dudacağının kadehini emdikçe Mu'îdi kan yutmaktadır. [A] sultanım, böylesine kan ağlamama sebep ne suç işledim?

⁷ Divanımın yaprakları adeta cennet bahçesi olduğu için oradaki her gâzel [de] kaşı gözüyle cilve yapan gül yanaklı bir güzelmış.

G. 289 PBM T₁:389^a, ENM N₂:255^b, ENM V: 345^b; T₁'de 5. ve 6. beyit yoktur.

¹ A derdim dermanı [sevgilim!] Sensiz can çekişmekteyim; gel, yetiş, ölmeden bana yardım et.

² [Sevgilim!] Ölmeye yüz tutsam da [beni] umursamıyor [derdime] çare olmuyorsun; sanki ahım ve feryatlarımı duymuyor gibisin.

³ Falımda gerçi elif [gibi dosdoğru] boyun çıkıyor ama gönlüm ve canım [hala] saçların gibi perişan haldedir.

Ruḥların şevkiyle yakup teşne-cân itdün beni
Leblerün şun vaḳtidür iy âb-ı ḥayvānum benüm

5. Gözlerüm şayru görüp ḳurbāna gelmezsin diyü
Yāre urup sīneme döküdün yire ḳanum benüm

Bī-vefā yārā ḡam ü derdüm füzündür şöyle kim
Vāz gelmişdür devādan şimdi yārānum benüm

7. Yār olup aḡyār ile baḳmaz MU'İDÎden yaḡa
Ḳavline ṫurmaz dirîḡ ol māh-ı tābānum benüm

290.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün
Hezec + ---/+ ---/+ ---/+ ---

1. Dirîḡā her gice meclis gezer şem' -i şebistānum
Anuḡ çün zār ü ser-gerdān olur pervāneveş cānum

Gönül şūrīde-bülbüldür işi feryād ü ḡulguldür
Aḡa bir āteşin-ḡüldür ciğerde dāḡ-ı pinhānum

3. Cüdā bir māh-ṫal' atden derūnum yandı ḡasretten
Duḡān-ı nār-ı fūrḳatden nişāndur āh ü eḡḡānum

Açup ḡün yüzün ol ser-keş bıraḳdı cānuma āteş
Şabāḡa ḳarşu kevkebveş dökilür eşk-i ḡaltānum

5. Benüm yādumda ol Leylî anuḡ her yādedür meylli
Dil-i Mecnūn gibi ḡayli perişān oldı dāstānum

⁴ A ölümsüzlük suyum! Yanaklarının aşkı ile [yakıp] susuz bıraktığım canımı [suya kandırmak için] artık dudaklarını sunma vakti gelmiştir.

⁵ Gözlerimi hasta görüp senden kurban olmaz diyerek göğsümde yara açıp kanımı yere döktün.

⁶ A vefasız sevgilim! Gamım ve kederim öylesine çoktur ki artık dostlarım [bile derdime] çare aramaktan vazgeçmişlerdir.

⁷ Rakiplerle dost olup Mu'îdî'den tarafa bakmayan parlak ay misali [güzel sevgilim yine] sözünde durmadı, yazıklar olsun!

G. 290 BN: 67^a-67^b

¹ Yatak odamın mumu her gece mecliste gezdiği için canım [da] pervane gibi başı dönerek inlemektedir, eyvahlar olsun!

² Gönül, feryad edip inleyerek şakıyan bir bülbül [olduğu için] ciğerdeki gizli yaram da onun için ateşten bir güldür.

³ Ay yüzlü bir güzelden ayrı [olduğum için] hasretten içim yanmaktadır; ahım ve feryatlarım [da] o ateşin dumanına delalettir.

⁴ O dik başlı [güzel], güneşe [benzeyen] yüzünü açıp canıma ateş bıraktığı için sabaha karşı akan göz yaşlarım yıldız gibi [yere] döküldü.

⁵ Benim hatırmda o Leylâ varken onun ilgisi hep başkalarındadır. Hikayem ise Mecnūn'un gönlü gibi oldukça perişandır.

Düşüp serv-i sehî bende olur âzād iken bende
Eger nâz ile gülşende hırāmān olsa cānānum

7. MU'İDİ haste-^ç aşıkdur gamuñdan bağı yanıkdur
Çoma dil-teşne yazukdur yetiş iy āb-ı hayvānum

291.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün
Hezec + ---/+---/+---/+---

1. Murādumdur senün ağzuñ benüm hırşid-i rahşānum
Velikin zerrece rüşen degül maķşūd-ı pinhānum

Yüzüñdür Ka^ç be-i kudret sözüñdür āyet-i rahmet
Gözüñdür rehber-i millet saçuñ küfridür imānum

3. Maħalleñ tolaşurlarsa şaķın men^ç itme^ç uşşāķı
Harim-i şāha çākerler ķarib olmaz mı sulţānum

Çeküp hañcerlerin gamzeñ baķar mestāne mestāne
^ç Acebdür yire dökmezse bir içim şu gibi ķanum

5. MU'İDİ gerçi pervāne olupdur hüşnünge ammā
Anı gam nārına yakma benüm şem^ç -i şebistānum

292.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün
Remel - +---/-+---/-+---/-+-

- 1 Tā ki dūr olmışdur ol hüşn āftābından gözüm
Yağdurur tūfān-ı āfet gam şehābından gözüm

⁶ Sevgilim, naz ile gül bahçesinde salınmaya başlasa düzgün boylu servi azad edilmiş bir köle iken düşüp tekrar köle olur.

⁷ A ölümsüzlük suyum! Senin [çektirdiğin] gam yüzünden hasta bir aşık olan Mu'idi'nin bağı yanmıştır; yetiş de onun gönlünü susuz bırakma, yazıktır!

G. 291 ENM T2: 307^b, ENM N1: 261^b-262^a, ENM N2: 275^a, ENM V :368^b

¹ [A] parlayan güneşim! Dileğim, senin ağzına [kavuşmaktır] ama bu gizli emelime dair zerre kadar bir iz bile yoktur.

² Yüzün kudret Ka'besi, sözün rahmet ayetleri, gözün milletlerin rehberidir. Saçının siyahlığı da imanımdır.

³ [A] sultanım! Aşıklar mahallende dolaşırlarsa sakın [onlara] engel olma; askerleri şahın haremine yakın olmazlar mı?

⁴ Hañcerlerini çekerek pervasızca bakan yanbakışın, kanımı bir içim su gibi yere dökmezse şaşarım.

⁵ A gecemin mumu! Mu'idi gerçi güzelliğine pervane olmuştur ama [sen yine de] onu gam ateşiyle yakma.

G. 292 BN: 67^b

¹ Gözüm o güzellik güneşinden uzak olduğundan beri gözüm gam bulutundan bela tufanı [gibi göz yaşı] yağdırmaktadır.

Yine bir âl ile zeyn idüp maḥabbet meclisin
Şişe gibi reng alur la' lüh şarâbından gözüm

3. Devlet-i 'ışkuḡda dil dervîşin itmişdür ġani
Dürr-i şehvârından eşküm la' l-i nâbından gözüm

Mâhı bedr olmuş görüp dildâre beḡzetedüm velî
Gün yüzün gördükce ḡan derler ḡicâbından gözüm

5. Seyle virdi 'âlemi bârân-ı eşküm âh eger
ḡaḡḡunı maḡv itmege ḡüsnüḡ kitâbından gözüm

Hîç dükenmez bilmezem ḡandan gelür deryâ-yı dürr
İle ḡarc-ı sîm ider genc-i ḡarâbından gözüm

7. İy MU'İDÎ süz-ı âhumdan yanardı şehri-i dil
Ger meded irgürmese her laḡza âbından gözüm

293.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Sâḡiyâ 'aks-i lebünle ḡoḡtolu ḡandur gözüm
Var ise bezm-i belâda câm-ı hicrândur gözüm

Ayaḡuḡ topraḡı kim bir ḡütüyâdur cevherî
Kimse almasun diyü gözler nigeḡbândur gözüm

3. Pertev-i ruḡsârıḡı gün gibi rüşen gösterür
Gel temâşâ eyle kim âyine-i cândur gözüm

² Gözüm, dudaḡının [kızılıḡının aksinden] cam gibi renklenerek aşk meclisini yine kırmızılar ile süsler.

³ Gönül dervîşi, senin aşkının devletinde gözyaşımın iri incilerini [ve] gözümün deḡerli la'l taşlarını cömertçe harcamıştır.

⁴ Ayın dolunay olduḡunu görünce [onu] sevgiliye benzettim ama [sevgilimin] güneşe [benzeyen] yüzünü görünce gözüm utancından kan terledi.

⁵ Gözyaşı yağmurum, âlemi sele verdi. [Bunun üstüne bir de] senin güzellik kitabındaki hatları yok ederse [ona] yazıklar olsun!

⁶ Gözüm, viran olmuş hazinesinden her tarafa [göz yaşı] gümüşlerini saçmaktadır. Denizdeki [bu] tükenmek bilmeyen incilerin kaynaḡının hangi hazine olduḡunu bilemedim.

⁷ A Mu'idi! Gözüm, her vakit gözyaşıyla yardımına ḡoşmasaydı gönül şehri ahımın ateşiyle yanardı.

G. 293 BN: 69^b-70^a

¹ Saki! Senin dudaḡının yansıması ile aḡzına kadar kanla dolan gözüm olsa olsa bela [elest] meclisindeki ayrılık kadehidir.

² Gözüm, kimse el sürmesin diye cevherli bir sürme olan ayaḡının topraḡını gözetleyen bir bekçidir.

³ Gözüm, yanaḡının ışıḡını güneş gibi aydınlık gösteren bir can aynasıdır, gel [sen de ona] bak.

Zülfün ucundan perişân olduğün tâli'üm
Kara bulutlar gibi her lahza giryândur gözüm

5. Resm olalı kanlu yaşumla hayâl-i hadd-i yâr
Lâleler güllerle zeyn olmuş gülistândur gözüm

Hâtem-i 'ışkına dildârıñ nigîn olmağ için
Ağlamağdan sürh olup la'l-i Bedaḥşân'dur gözüm

7. Hâset-i hâl-i ruḥından bir büt-i meh-pârenüñ
Şevk ile kapkara yanmış dâğ-ı hicrândur gözüm

Gicelerdür kirpigün hecrinde bir dem uyumaz
Turmadan şancır şanasın tolu peykândur gözüm

9. Gönlümün odın söyündürmez MU'İDİ gerçi kim
Eşk-i bî-pâyânum ile baḥr-i 'ummândur gözüm

294.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Remel ++ -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Ḥamdülillâh ki yine ḥânene mihmân oldum
Bâğ-ı firdevse girüp gül gibi ḥandân oldum

Müdde'iden lebün esrârını güş eyleyicek
Bir zamân bilimedüm kendümi ḥayrân oldum

3. Tolaşaldan berü sen lâle-rūḥuñ sünbülüne
Gönlümün karası gitmez ne perişân oldum

⁴ Talihim, saçlarının ucu [yüzünden] perişan olduğu için gözüm kara bulutlar gibi her daim ağlamaktadır.
⁵ Sevgilinin yanağının hayali kanlı gözyaşımıyla resmedildiğinden beri gözüm, laleler ve güllerle süslenmiş gülbahçesi [gibidir].
⁶ Gözüm, sevgilinin aşkının mührüne taş olabilmek için ağlamaktan kızarıp Bedaḥşan [ülkesinin] la'l taşına [benzemiştir].
⁷ Gözüm, bir ay parçası [gibi güzel] heykelin yanağındaki benin hasreti ile yanmış kapkara bir ayrılık yarasıdır.
⁸ İçi peykanla doluymuş gibi durmadan sancıyan gözüm, gecelerdir kirpiğinden ayrı olmanın acısıyla bir an olsun uyumamıştır.
⁹ [A] Mu'idi! Gözüm, gerçi gönlümün ateşini söndürmez ama [yine de] tükenmek bilmeden akan gözyaşım ile bir okyanusa benzemektedir.

G. 294 BN : 68^a

¹ Allah'a şükürler olsun ki cennet bahçesine girip gül misali açılarak yine evine misafir olup [şenlendim].
² Davacılarıdan dudağının sırrını duyunca bir süre kendimden geçerek sersemleştim.
³ Senin gibi lale yanaklının sünbül saçlarına dolaştığımdan beri öyle perişan oldum ki gönlümün karası [hala] gitmedi.

Ƙullaruŋ defterine adumu yazduƣda benüm
Öyle ŧandum ki cihān mülkine sultān oldum

5. Cān virürsem n'ola ŧükrāne MU'İDÎ gibi kim
'İd-i vaŧluŋa irüp ŧevĸ ile ƣurbān oldum

295.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gerĸi her laħza bir ādem ŧādmān olmaz begüm
ŧükr aña kim ĸam cihānda cāvidān olmaz begüm

Rüşen iden mihrümi haŧtuŋ hevāsıdur senüŋ
'Iŧĸ büy-i müŧĸ ile hergiz nihān olmaz begüm

3. Hınk-i ĸerĸ ile ƣamer biŋ yıl ŧolansun 'ālemi
ĸāre yoĸ sen ŧeh-süväre hem-'inān olmaz begüm

Büse in'ām eyleyüp öldürme ben dil-ħasteyi
Naĸd-i cān ise murāduŋ rāygān olmaz begüm

5. Dürr ü yāĸūtın ƣo ĸarc itsün gözüm bu yolda kim
Sen ƣadar güher-ŧinās ü ĸurdedān olmaz begüm

Ƙana girer āl ile dirlerse la'lün yoĸ dime
Bir ŧor aŧlı var ola her söz yalān olmaz begüm

7. ĸamzeŋ oĸına MU'İDÎ ƣarŧu varsa ŧaŋ degül
Yoluŋa ƣurbān olan 'āŧıĸda cān olmaz begüm

⁴ Kullarını [kaydettiğin] deftere benim de adımlı yazınca cihan ülkesine padişah oldum sandım.

⁵ Mu'idi gibi [ben de sana] armağan olarak canımı sunsam uygundur; zira kavuşma bayramına erişip [o] sevgile kurbanın oldum.

G. 295 BN : 68^b-69^a

¹ [A] beyim! İnsanoğlu dünyada gerçi her daim mutlu olamaz ama ŧükürler olsun ki gam [da] dünyada sonsuza kadar kalmaz.

² [A] beyim! [Sana olan] sevgimi beyan eden [ŧey] senin ayva tüylerinin kokusudur zira güzel kokunun olduĸu yerde aŧk asla gizli kalmaz.

³ [A] beyim! Feleğin kır atı ile ay, ālemi bin yıl dolaŧsalar bile senin gibi iyi at binicisi bir güzele denk dizgin tutan bulunmaz.

⁴ [A] beyim! Öpücük sözü vererek benim [gibi] gönlü hasta [aŧığı] öldürme. İsteğin can parasını elde etmekse [bil ki] bedavaya olmaz.

⁵ [A] beyim! Cevherin kıymetinden anlayacak senin gibi bir başka kimse bulamayacağım için bırak da gözüm bu yolda inci ve yakutlarını [sakınmadan] harcasın.

⁶ [A] beyim! Dudağın hile yaparak [aŧıkların] kanına giriyor derlerse [öyle ŧey] olmaz deme, bir sor belki doğrudur zira her söylenen söz yalan olmaz.

⁷ [A] beyim! Mu'idi yan bakış okuna [hedef olmak için onun] ƣarŧısında dursa ŧaŧılmaz; zira [senin] yoluna kurban olan aŧıkda can [kaygısı] bulunmaz.

296.

Mef' ülü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Ğonçe-lebüñ sözin varağ-ı câne yazmışam
Rengîn-lañifedür ki Gülistân'e yazmışam

Bu ca' d-ı zülf ü lāle-ı izāruñ beyānını
Reyhān ile kızıl gül-i ħandāne yazmışam

3. Ben mācerā-yı çeşümüi ifşā idüp yine
Ser-nāme gibi kan ile cānāne yazmışam

Ĥağ çekdi şanma bu ruğ-ı zerd üzre gözyaşı
' Işğ āyetini levḥ-i zer-efşāne yazmışam

5. La' lüñ piyālesin görelî kalmadı ğamum
Anuñls ben ħumārımı rindāne yazmışam

Destān-ı ' ışğum añıla diyü zamān ile
Mecnün-mişāl şafḥa-i devrāne yazmışam

7. Medḥ ideli MU' İDİ senüñ kāmēt ü lebüñ
Ney-şekker ile şî' rini dīvāne yazmışam

297.

Mef' ülü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Kānün-ı ' ışğ u şan' ati cānāne yazmışam
Ĥikmet mesā' ilin varağ-ı câne yazmışam

G. 296 BN: 69^a

¹ Can sayfasını gonca dudağının vasıfları ile süsledim; [onlar öylesine] renkli [hayallerle dolu] ve hoş sözlerdir ki Gülistan'a nakşettim.

² Bu kıvrımlı saç ve kımızı yanağını anlatan sözleri fesleğen ve açılmış kızıl [renkli] gül [yaprağına] nakşettim.

³ Ben yine gözümün başından geçenleri ortaya döküp [kırmızı mürekkeple yazılan] başlık gibi kan ile [yazarak] sevgiliye arzettim.

⁴ Göz yaşının bu sararmış yanak üzerine çizgi çektiğini sanma, [ben] aşk ayetini altından levha üzerine yazdım.

⁵ Dudağının kadehini gördüğümden beri derdim kalmadı. Ben ondan olan sarhoşluğumu rindlere yakışır şekilde yazdım.

⁶ Aşkımın destanı zaman içinde anlatılsın diye devrin levhasını Mecnun gibi [başımdan geçenlerle] süsledim.

⁷ Mu'idi, senin boyunu ve dudağını övmeye başladığımdan beri şeker kamışı ile yazdığı şiirler divanını süsledi.

G. 297 PBM T1: 397^b, Mecmû'a T5 :110^b

¹ Aşk ve [şiir] sanatının kanunlarını sevgiliye; hikmet meselelerini [de] can sayfalarına nakşettim.

Yazdum lebûñ rivāyetini cān beyāzına
Rengīn latīfedür ki Gülistān'e yazmışam

3. Zülfün hevāsına düşeli sürh-i eşk ile
Ġam sözlerini levh-i perīşāne yazmışam

Pervāneler gibi açıcağ şem^ç-i hüsünü
Bir şevk geldi kuluña kim yāne yazmışam

5. Cānā MU'İDÎ yazduğı cevher-ğazelleri
Altun-ğalemler defter ü dīvāne yazmışam

298.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Hecr ile ölen dil-i maḥzūnı gördüm ağladum
Anı ağlar dīde-i pür-ḥūnı gördüm ağladum

Ḥayr ola bir mehveşün mihriyle şāh olur gibi
Vāḳı' amda dün gece Mecnūn'ı gördüm ağladum

3. Gönlüme düşüp senünle itdüğim zevk ü şafā
Bezm içinde bāde-i gülgünü gördüm ağladum

Seyr-i deyr eyler iken aḥdum [iñen] kāfir seni
Ben ki nā-geh bir büt-i [mevzūnı] gördüm ağladum

5. Yāre cān virmek MU'İDÎ baña güç gelmez velī
Gözlerin ḡāyet vefāsız ḥūnı gördüm ağladum

² Dudağın hakkında duyduklarımı canın beyaz [sayfasına] nakşettim; [o öylesine] renkli bir hikayedir ki Gülistan'ı süslemeye [yaraşır].

³ [Sevgilim!] Saçlarının aşkına düştüğümden beri gözyaşının kırmızı [mürekkebi] ile perişanlık levhasına gam sözlerini nakşettim.

^{3a} sürh : şerh T1

⁴ [A sevgilim!] Güzelliğinin mumunu hatırlayınca [ben] kuluna öyle bir şevk geldi ki pervaneler gibi az daha yanacaktım.

^{4a} şem^ç : şevk Ts

⁵ Sevgilim! Mu'îdi'nin altın kalemle yazdığı kıymetli gazelleri defteri ve divanını süslemektedir.

G. 298 BN: 70^a

¹ Ayrılık acısı ile ölen mutsuz gönlü gördüm ağladım, ona ağlayan kan dolu gözleri gördüm ağladım.

² Dün gece düşümde ay yüzlü bir güzelin aşkıyla şah olan Mecnun'u gördüm ağladım, hayırdır inşallah.

³ Seninle yaşadığım zevk ve eğlenceler gönlüme düşünce meclis içindeki kırmızı kadehi görüp ağladım.

⁴ A kafir! Kiliseye bakarken seni çokca andım [ama senin gibi] biçimli bir heykeli ansızın [karşımda] görünce ağladım.

⁵ [A] Mu'îdi! Sevgiliye can vermek bana zor gelmezdi ama [onun] gözlerini son derece vefasız ve kanlı gördüğüm için ağladım.

299.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dün gece aya bakıp cānānı aḡdum aḡladum
Ol şafā ile geçen devrānı aḡdum aḡladum

Bāğa vardum ḡaste göñlüm bāḡını açmağa dün
Gönçe gördüm ol gül-i ḡandānı aḡdum aḡladum

3. Nev-bahār eyyāmı 'ālem 'iş iderken her ḡaraf
Ebr-i nīsānlar gibi cānānı aḡdum aḡladum

Gizlü derdüm uzun uzak söyleyüp yandum yine
Şol mu' anber zülf-i müşg-efşānı aḡdum aḡladum

5. Nāleme raḡm eyleyüp yanar yakılır gerçi dil
Baḡa böyle yandığıçün anı aḡdum aḡladum

Kimse ḡadrüm bilmedi āḡir ' Arab mülkinde āḡ
İy MU'İDİ milket-i ' Oşmān'ı aḡdum aḡladum

300.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Her ḡolu kim nüş idem cām-ı [leb]üşsüz iy şanem
ḡatre ḡatre ḡan olup ḡamlar gözümde dem-be-dem

Süz-ı ' işkuḡ cānuma şol deñlü başlar itdi kim
İki ' ālem oda ya[ḡar āteşi] āḡ eylesem

G. 299 ENM T₂ :280^b

- ¹ Dün gece aya bakıp sevgiliyi hatırladım, ağladım; [onunla] geçen mutlu zamanları hatırladım, ağladım.
² Dün, hasta gönlüm şenlensin diye bahçeye gittiğimde [kapalı] goncayı görüp o açılmış güllü hatırlayıp ağladım.
³ İlk bahar günlerinde herkes her tarafta yiyip içmekte iken [ben] sevgiliyi düşünüp nisan bulutları gibi ağladım.
⁴ Yine gizli derdimi uzun uzadıya anlatıp dertlenince [sevgilimin] o mis kokulu saçlarını hatırlayıp ağladım.
⁵ Gerçi gönül iniltilerime acıyıp benim için üzülür ama [ben de] bana böylesine üzüldüğü için onu düşünüp ağladım.
⁶ A Mu'idi! Arap ülkesinde kimse kıymetimi bilmediği için ben de Osmanlı ülkesini hatırlayıp ağladım, yazıklar olsun!

G. 300 BN :70^b

- ¹ Ey heykel! İçtiğim şarap dolu her kadeh damla damla kan olup durmadan gözümde damlar.
² Aşkının ateşi canımda öyle yaralar açtı ki ah etsem [o acının] ateşi iki cihanı ateşlerde yakar.

3. Niçe varam bilmezem ol meh-likānuş şehrine
Ben be-gāyet nā-tüvān öñümde baħr ü küh-ı ğam
- Veh ne rengīn ruħlaruş var kim aña reşk eyleyüp
İl gözinden kendüyi gizler [gülist]ān-ı İrem
5. Ney gibi bağrum [delüp dāl] itdügiçün kıaddümi
Baña efğan eylemek kıānün olıpdur zīr ü bem
- Dāne-i ħālūş görüp dil murġı [şayd] olsun diyü
Cāna dām-ı ğuşşadur sevdā-yı zülf-i ħam-be-ħam
7. İy [MU'İDÎ ħā]ke döksem yüz [şuyın kim ta' n degül]
Lāubālī baş açuķ [abdāl-ı şūħ] dīvāneyem

301.

Mef' ülü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün
Muzārī -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Bī-mihr iken sevenlere [dildārumuz] bizüm
İki cihānda bir daħi yoķ varumuz bizüm
- Cān virsevüz önüñde dönüp itmeye nazār
Şol fitne gözlü şūħ-ı sitemkārumuz bizüm
3. Ħayretdeyem ki ağzumuzu açmadın daħi
Söz olmış ilde söylenür esrārumuz bizüm
- Nerrād-ı ı şķ gösterür oldı hezār naķş
Avutmaķ diler meger ki dil-i zārumuz bizüm
5. Çeşmüñ MU'İDÎ giryeden olmazsa baħr eger
Yaķar cihānı süz ile eş' ārumuz bizüm

³ Ben son derece yorgun, önümde ise deniz ve gam dağı [duruyorken] o ay yüzlü [güzelin] şehrine nasıl varacağımı bilmiyorum.

⁴ [Sevgilim], öylesine güzel kırmızı yanakların var ki İrem'in gülbahçesi onu kıskanıp [kimseye görünmemek için] gizlendi.

⁵ Ney gibi bağrımı delip boyumu dal [harfi] gibi [büktüğün] için yüksek ve alçak tonlarda feryat etmek bana kanundur.

⁶ Gönül kuşunu, beninin tanesi ile avlamak için kıvrım kıvrım siyah saçın cana dert ve keder tuzağı olmuştur.

⁷ A Mu'idi! Kayıtsız, baş açık bir abdal divane olduğum için yüz suyumu toprağa döksem hiç ayıplanmam.

G. 301 BN: 70^b-71^a

¹ Sevgilimiz aşıklarına sevgi göstermese de iki cihanda ondan başka bir varlığımız yoktur.

² O gözüyle fitne yapan zalim güzel, önünde can vererek bile dönüp bakmaz.

³ Daha ağzımızı açmadan sırlarımızın söz olup başkalarının ağzında söyleniyor olmasına şaşırıyorum.

⁴ Aşk tavlacısının binlerce hile yapmasının sebebi meğerse bizim inleyen gönlümüzü avutmak istemesiymiş.

⁵ [A] Mu'idi! Gözlerin [durmadan akan] gözyaşlarından denize benzemezse şiirlerimiz ateşi ile dünyayı yakar.

302.

Mef' ülü fâ' ilātün mef' ülü fâ' ilātün

Muzārī -- + / - + -- / -- + / - + --

1. Ben nâleden miyânuñ hecrinde nâle döndüm
Kim incelüp vücudum âhîr hayâle döndüm

Rekretenüm ararsan yoğdur eşer ferağdan
Mecnün gibi muşavver hüzün ü melâle döndüm
3. Zâ' f ile ıztırâbum âhumdan oldu efzün
Bâd esdüğince ditrer ince nihâle döndüm

İd-i vişâlün için ben gerçi rûzedâram
Ebrûlaruñ ğamından cânâ hilâle döndüm
5. Ğarğ oldu kına cismüm nâveklerüñ ucından
Ol bâl ü perle ben bir tütî-i âle döndüm

Üstüme bir elif-ğad ol deñlü ğarf atar kim
Bilüm iki büküldi seyr eyle dâle döndüm
7. Olsam n'ola MU' İDÎ iğlîm-i nazma Hüsrev
Rengîn tağayyülümle şimdi Kemâl'e döndüm

303.

Fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilün

Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + -

1. Niçe bir küy-ı niğârüñ seyrini sevdâ kılam
Vağtidür varup tavâf-ı Ka' be-i 'ulyâ kılam

G. 302 BN :71^a

- ¹ Ben belinden ayrı [kaldığım için] ney gibi inleyince vücudum inceldi, en sonunda hayal gibi [varla yok arası] kaldım.
- ² Kıl gibi incelmış vücudumu soruyorsan rahatlıktan hiçbir iz yoktur. [Adeta] Mecnun gibi bütünüyle hüznün ve kedere dönüştüm.
- ³ [Bu] zayıflığım sebebiyle [çektiğim] ıztırabım ahımın önüne geçti, adeta rüzgar esdikçe titreyen ince bir fidana benzedim.
- ⁴ A sevgili! Ben gerçi [sana] kavuşma bayramı için oruç tutuyorum ama kaşlarının [yüzünden çektiğim] gamla hilale benzedim.
- ⁵ [Kırpık] okların yüzünden vücudum kanlara bulanınca ben [de] o kol ve kanat ile kızıl bir papağana benzedim.
- ⁶ Boyu elif [gibi dosdoğru bir güzelin] söylediği sözlerle belimin ikiye bükülerek nasıl dal [harfine] benzediğine [bir] bak.
- ⁷ [A] Mu'îdi! Rengarenk hayallerimle şimdi Kemal'e benzemişken [bundan böyle] şiir ülkesinin Hüsrev'i olsam yaraşır.

G. 303 BN :71^b

- ¹ Daha ne vakte kadar sevgilinin mahallesinde dolaşacağım; gidip kutsal Kabe'yi tavaf etme vakti gelmiştir.

‘Āşık-ı dīvāneveş bir yerde ārām itmeyüp
Ser-be-ser ol yolda ulı tağları şahrā kılam

3. Şevk ile zemzem kenārında kıparup zemzeme
Eşk-i çeşmümden revān ol çeşmeyi deryā kılam

Hācılar hayret eliyle çāk ide ihrāmını
Baş açup lebbeyk diyü ol kadar gavgā kılam

5. Ka‘be’nün dīvārına yüz sürmege sa‘yüm bu kim
Anı zer-kār ü bunı derhāl sīmāsā kılam

Vāmık ü Ferhād ü Mecnūn kışşası ebter qalır
Ben ki hasb-i hālümü geh nazm ü gāh inşā kılam

7. İy MU‘İDÎ ağlar iseñ ben ğarībi ağla kim
Kimse rahm itmez eger yıllarla yanam yaqılam

304.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Her ne deñlü aqçeler döksem hisāb olmaz ğamum
Yok yire zahmet çeküp n’eyler ki çeşm-i pür-nemüm

Gönlümün derdi oñulmaz görmeyince ğamzeñi
Veh ne zahmum var ki peykān oldu yine merhemüm

3. Zülf ü ruhsāruñ ğamından ger ölem pervāneveş
Başına şarup qaralar şem‘ tutsun mātemüm

² Çılgın aşık gibi bir yerde durup dinlenmeden [Kabe] yolundaki bütün dağları baştan başa aşayım.

³ Zemzem [suyunun] kenarına [vardığımda] heyecandan bağırıp o akan çeşmeyi gözümün yaşıyla denize döndüreyim.

⁴ Kendimden geçerek “lebbeyk” diye öylesine bağırayım ki hacılar şaşkınlıktan ihramlarını parçalasınlar.

⁵ Kabenin duvarına yüz sürmek için çabalamamın nedeni onu altınla işlerken yüzümü gümüşe döndürmektir.

⁶ Ben başımdan geçenleri bazen şir bazen de nesir ile anlatsam Vamık, Ferhat ve Mecnun hikayesi [benimkinin yanında] değersiz kalır.

⁷ A Mu’îdî! Yıllarca yansam yakılsam da halime acıyan [bir kimse bile] bulunmaz; benim gibi garibe [bari] ağlayacaksan sen ağla.

G. 304 BN: 71^b-72^a

¹ Ne kadar [göz yaşı] akçesi döksem de [çektığım] gamın hesabı tutulamazken yaşla dolu gözlerim neden boş yere zahmet çekip durmaktadır ki?

² Yan bakış [okunu] görmeyince gönlümün derdi iyileşmez, nasıl bir yaram var ki onun merhemi [de] yine aynı okun ucundaki demirdir, eyvahlar olsun!

³ Saçının ve yanağının gamıyla pervane gibi [tutuşup] ölürsem mum başına karalar sarıp yasımı tutsun.

Her gice hâlüm hayal-i yâre yanup ağlaram
N'eyleyem bir dağı yok çün andan özge mahremüm

5. Bir 'aceb gird-āba düşdüm kim necāt imkānı yok
Kandesün hey kande iy Hızır-ı mübārek-mağdemüm

Küşte-gİR itdüñ beni kim nār-ı ğamla tutuşam
Dūd-ı pīç-ā-pīç olupdur başum üzre perçemüm

7. İrdüm ol hāle MU'İDİ şimdi hicrān ile kim
Öldüğime şād olur yārān görüp derd ü ğamum

305.

Mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

Muzārī -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Bizi yıkardı bezm-i belāda şarāb-ı ğam
Ger katmasaydum aña sirişkünden āb-ı ğam

Ağlar yaşın yaşın görelı hālümü gözüm
Güyā ki akçeler döküp eyler hisāb-ı ğam

3. Dünyāya bakmasam n'ola iy h'āce-i cemāl
Göz açdurur mı 'aşığ-ı miskīne h'āb-ı ğam

Bağlandı gıtdüğince işüm zülf-i yār ile
Eyvāy eger ki olmaya bir fetħ-i bāb-ı ğam

5. Her dāğ-ı 'ışğ sīnede bir derd-otāğıdır
Kim çevresine çekdüm elifden tınāb-ı ğam

⁴ Halimi her gece sevgilinin hayaline anlatıp ağlıyorum, ne yapayım ondan başka [halimi anlatacak kimsem] yok ki.

⁵ Öyle bir çıkmaza düştüim ki kurtuluş umudum yoktur, a ayağı uğurlu Hızırı'm neredesin nerede?

⁶ Beni gam ateşıyla tutuşan bir pehlivana döndürdün [ahımın] halka halka dumanı da başımdaki perçemim olmuştur.

⁷ [A] Mu'ıdî! Ayrılık [acıısıyla] öyle bir hale geldim ki dostlar derdimi ve kederimi gördükleri için öldüğüme sevinmektedirler.

G. 305 BN :72^a-72^b

¹ Bela meclisinde gam şarabına gözyaşımın gam suyu katmasaydım [o şarap] bizi öldürürdü.

² Gözüm, [gözyaşı] akçelerini dökerek güya gam hesabı yapar gibi halimi gördüğünden beri gizli gizli ağlamaktadır.

³ A güzellik tüccarı! Gam uykusu zavallı aşığa gözünü açtırmadığı için [ben de] dünyaya bakmasam şaşılmamalıdır.

⁴ İşim giderek sevgilinin saçına öylesine bağlandı ki, eğer bir gam kapısı ele geçiremezsem vay halime!

⁵ Göğsümdeki her aşk yarası büyük bir dert çadırına [benzediğı için] ben de onun çevresine elif [harfinden] gam ipleri çektim.

Ža^c f ile tāre döndi tenüm sine yağıya
Bir tār ile çalar delü gönlüm rebāb-ı ğam

7. İrer MU' İDÎ vaşluña hicrāne şabr idüp
Maħrūm kıomaz āħir anı intisāb-ı ğam

306.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. İy göñül eglencesi tāze bahār ü gülşenüm
Şive-i reftār ile āzāde serv ü süsenüm

Āftābı zerreveş hiç almaz idüm 'aynuma
Sen olayduñ bir gece iy māh şem^c -i rüşenüm

3. Sīnemüñ dāğın görüp raħm itmedüñ bir dem daħı
Lāleveş çāk oldı biñ kez karşıuña pīrāhenüm

Sensüzün dirlik ħarām olmışdur iy Yūsuf-cemāl
Sevdüğim 'ayb itme kim cān-ı 'azizümsün benüm

5. Gözlerüñ cellādı ben bīmāre bir zaħm urdı kim
Ölmedin dünyāyı tutmuşdur fiğān ü şivenüm

Didüm olmaz mürğ-i dil degme kemān-ebriya şayd
Didi beñzer görmemişdür ğamze-i ħir-efgenüm

7. Yār ayağına MU' İDÎ yüz sürem dirüm velī
Başuma kıonmaz bu devlet toprağ olmadın tenüm

⁶ Vücutum zayıflıktan tara, göğsüm [ise] yakıya döndüğünden beri deli gönlüm bir tar ile gam rebabını çalmaktadır.

⁷ Mu'idi ayrılık acısına sabredip [sana] kavuşur, gama bağlanmak sana kavuşmasına mani değildir.

G. 306 BN :72^b

¹ A gönlümün eglencesi taze baharım ve gül bahçem, salınarak yürüyen servim, susam çiçeğim!

² Ey ay! Bir gece olsun mum gibi beni aydınlatsaydın güneşe zerre kadar dönüp bakmazdım.

³ Gömleğim senin karşında lale gibi binlerce kez parçalandığı halde göğsümdeki yarayı görüp bir kere bile acımadın.

⁴ A Yusuf yüzlü! Seni sevmemi ayıplama zira sen benim canımın en kıymetlisisin. Sensiz mutluluk [bana] haramdır.

⁵ Gözlerinin celladı benim gibi hastada öyle bir yara açtı ki feryat ve iniltilerim ölmeden dünyayı sardı.

⁶ "Gönül kuşu her yay kaşlı [güzele] av olmaz" dedim, "benim ok atan yan bakışım kimseninkine benzemez" dedi.

⁷ [A] Mu'idi! Sevgilinin ayağına yüzümü süreyim diyordum ama [galiba] vücudum toprak olmadan bu devlete kavuşamayacağım.

307.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ben ki vaqt-i şubḥ-dem ‘azm-i gülistān eyledüm
Gül yüzün hecriyle yüz yüz āh ü efgān eyledüm

Viridi çün dil bülbüli vaşluḡ bahārından ḡaber
Gönçeveş ḡandān olup çāk-i girībān eyledüm
3. Germ olup sen meh-liḡāya dāḡlar yaḡdum yine
Müḡr-i ḡamla miḡrünḡi cānumda pinḡān eyledüm

İtmeden esrār-ı ‘ıḡkuḡdan daḡi bir nükte fāş
‘Ālemün ḡalkın ser-ā-ser reng ü ḡayrān eyledüm
5. ‘Işḡ içinde bilmezem yā Rab ne ḡāletdür bu kim
Gizlü rāzum şaḡlayam didükce dāstān eyledüm

Yārünḡ ebrūsın görüp miḡrāba meylüm ḡalmadı
Sāḡiyā mey şun binā-yı zühdi vīrān eyledüm
7. İy MU‘ĪDĪ bülbülünḡ gözden uçurdum uyḡusın
Bir gül için dün gece şol deḡlü efgān eyledüm

308.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Fürḡatünḡden vehm idüp terk-i dil ü cān eyledüm
Ol belāyı def^ç için bir iki ḡurbān eyledüm

G. 307 BN :73b

- ¹ Sabah vakti gülbahçesine gittiğimde senin gül yüzünden ayrı olduğum için yüzlerce ah ve figan ettim.
- ² Gönül bülbülü, [sana] kavuşma baharının geldiğini haber verdiği için gonca gibi açılıp yakamı parçaladım.
- ³ Senin gibi ay yüzlü [güzelin aşkıyla] hararetlenip [vücudumda] yine yaralar açarak [senin] aşkını gam mührü ile canımda gizledim.
- ⁴ Aşkının sırlarından birini dahi açıklamadan, hilelerinle dünya halkını bir baştan bir başa kendinden geçirdim.
- ⁵ Hey Allah’ım! Gizli sırlarımı saklamak istedikçe açığa çıkaran aşkın nasıl bir hal olduğunu anlayamadım.
- ⁶ Sevgilinin kaşını gördükten sonra mihraba yönelmeyi bıraktım; ey saki, şarap sun [zira] ibadet binasını yıktım.
- ⁷ A Mu’idi! Dün gece bir gül için o kadar feryad ettim ki bülbülün gözünden uykusunu kaçırdım.

G. 308 BN :74^a

- ¹ [Sevgilim] senden ayrı kalmaktan korkup gönül ve canı terk ettim, [yani] o belayı savmak için bir iki kurban verdim.

Sevmezem didüm görüp âteşde na' l-i zülfüñi
Havf idüp işkenceden kendüme bühtân eyledüm

3. Ol benim dāğum kıanatdı ben anuñ nāzük lebin
Var mıdur yā Rab haṭāsı kıan için kıan eyledüm

Bir gül-i ra' nā ğamından öldüğüçün mürğ-i dil
Māteminde lāleveş çāk-i girībān eyledüm

5. Gıtmedi cismüm cihāndan bil ki dilber şaydına
Kendümi ḥasret kemīngāhında pinhān eyledüm

Gerçi ' aqlum bend idüp eydürdi gizli rāzuñı
' Ākıbet göñlüme uydum anı dāstān eyledüm

7. Süz-ı āhuñdan MU' İDÎ şem' uyar yüz yirde kim
Yine bir mehveş ḥayālin dilde mihmān eyledüm

309.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Çün yüzün gören olur ser-mest ü bī-hüş iy şanem
Ḥātırüm çekmez ki idem bir kıadeḥ nüş iy şanem

Cān ü baş ü dīn ü dil senden birin şaķınmazuz
Her ne dirseñ ḥaste göñlüm yok dimez ḥoş iy şanem

3. Şemselerdür dāğlar zerrīn kemerdür kıollarum
Cism-i sīmīnüş ne var itsem der-āğüş iy şanem

Lāleveş yırtup yaķañı raḥm iderdüş ḥālūme
Eylesen ben bülbülüş nālišlerin güş iy şanem

² Saçının telini ateşde görüp [onu] sevmiyorum dediğimde [aslında] işkenceden korktuğum için kendime yalan söyledim.

³ O benim yaramı kanattı, ben onun nazik dudağını. Hey Allah'ım, kan yerine kan almam günah mıdır?

⁴ Gönlül kuşu, iki yüzlü bir gülün gamından öldüğü için onun yasını tutarken lale gibi yakamı parçaladım.

⁵ Bil ki ölmedim; [sadece] sevgiliyi avlamak için hasret pususunda gizleniyorum [o kadar].

⁶ [Sevgilim] aklımı çelerek bana gizli sırrını söylemişti ama gönlüme uyararak sonunda o sırrı herkese söyledim.

⁷ [A] Mu'idi! Yine ay yüzlü bir [güzelin] hayalini gönlümde misafir ettiğim için ahımın [ateşi ile] yüz yerde mum yak.

G. 309 BN :74^a-74^b

¹ Ey heykel! Yüzünü görenler sarhoş olup aklını yitirdikleri için canım bir iki kadeh içmeyi bile istemez.

² Ey heykel! Can, baş, din ve gönlün birini bile senden esirgemeyiz. Hasta gönlüm her ne dersin razıdır.

³ Ey heykel! Yaralar şemse, kollarım ise altın [bir] kemerdür; gümüş tenine sarılsam olmaz mı?

⁴ Ey heykel! Benim gibi bülbülün inlemelerini duysan lale gibi yakamı yırtıp halime acırdın.

5. Gün gibi hercâi meh-rûlar inen çokdur velî
Şaşa beşzer bî-vefâya olmadum tuş iy şanem
- Gül yüzün şevkiyle giryân olduğum ʿ ayb itme kim
Eksük olmaz yaza karşı seyl-i pür-cüş iy şanem
7. Câm-ı ʿ ışkuñdan MUʿ İDİ şol kadar hazz itdi kim
İtmeye ölince bu zevki ferâmüş iy şanem

310.

Mefʿ ülü fâʿ ilätü mefâʿ ilü fâʿ ilün
Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. İy kaşları kemân ü güzel Muştafaʿ cıgum
Kurbânlar olduğum şanem-i bî-vefâcıgum
- Çün dermdendüñem bir ağız söyle başa kim
Ol hoşka-i dehânda nihândur devâcıgum
3. Düşmenle tatlu dirilüp itdün beni helâk
ʿ Ayb itme ağladuğuma kim çokdur acıgum
- Dil fülki atdı karaya deryâ-yı gamda âh
Hızır ol yitiş ki vaqtidür iy âşnâcıgum
5. Ben yıllar oldı derd ile bîmâram ol daği
Bir gün gelüp dimez nicesin mübtelâcıgum
- İy pîr-i ʿ ışk degme bir oğlana uymazam
Pürdür nasîhatün güheriyle kılacıgum
7. Sensüz kuluñ MUʿ İDİye gam gün mi gösterür
Yazuğdur iy efendicigüm pādşâcıgum

⁵ Ey heykel! Güneş gibi vefasız ay yüzlüler çokdur ama [şimdiye kadar] senin gibi bir vefasız yenilmedim.

⁶ Ey heykel! Gül yüzünün aşkından ağlamamı ayıplama çünkü bahar mevsiminde coşkun seller eksik olmaz.

⁷ Ey heykel! Muʿidi aşkının şarabını o kadar lezzetli buldu ki bu zevki ölene kadar unutamaz.

G. 310 BN :74^b

¹ A yay kaşlı güzel Musfacıgım, kurban olduğum vefasız heykelim!

² Senin derdini çekiyorum, bana bir tek söz söyle zira [derdimin] çaresi o hokka [gibi küçük] ağızda gizlidir.

³ Rakiplerle dost olup beni mahvettin. Ağlamamı ayıplama çünkü derdim pek çoktur.

⁴ Ey [aşk denizinin dalgıcı]! [Ettiğim] ah, gam denizinde gönül kayığını karaya attığı için Hızır olup [yardıma] yetişme zamanıdır.

⁵ Ben yıllardır dert hastasıyım, o ise bir gün olsun gelip “ey tutkun [aşığım] nasılsın” diye sormaz.

⁶ A aşk piri! Kulağım [senin] inci [gibi kıymetli] öğütleriyle dolu olduğu için her yeni yetmeye gönlümü kaptırmam.

⁷ Ay efendim, padişahım! Senden ayrı kaldığında, gam [yüzünden] gün görmeyen Muʿidi kuluna yazıktır.

311.

Fe'îlâtün mefâ'ilün fe'îlün

Hafîf + + - - / + - + - / + + -

1. Cevri çoğ itme cāna begcegizüm
Kıyma ben nā-tüvāna begcegizüm

Ġarezüm saña secde itmekdür
Yoħsa mescid bahāne begcegizüm

3. Baña itdüklerün bulursın hep
Kîne-cüdur zamāne begcegizüm

Gider oldum ben ağlasam yaraşur
Ġam bañadur saña ne begcegizüm

5. Gel MU'İDİye hışım ile bakma
Öldürüp girme kıana begcegizüm

312.

Fā'îlâtün fā'îlâtün fā'îlâtün fā'îlün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Mihr-i hüsününden yavuz gözler ba' id olsun begüm
Tāli' üñ ferħunde vü baħtuñ sa' id olsun begüm

Kılıcuñ keskin atuñ yügrük zemāne çākerün
Devletün pāyende vü 'ömrün mezid olsun begüm

3. Senden umarsa raķib-i rü-siyeh cān devletin
Aña bir tiğ ur ki cāndan nā-ümid olsun begüm

G. 311 PBM T₁: 408^a, Mecmū' a G.₁:25^a

¹ [A] beyciğim, cana çokça eziyet ederek benim gibi dermansızca kıyma.

² [A] beyciğim, maksadım sana secde etmektedir, aslında mescid bahane.

^{2a} secde itmekdür : bir maħabbetdür T₁

^{2b} yoħsa mescid : 'ışık da bir T₁

³ [A] beyciğim, bana ettiklerini [sen de] göreceksin [zira] "eden bulur".

^{3b} kîne-cüdur : kinci durur T₁ / zamāne : zamān T₁

⁴ [A] beyciğim, artık gidiyorum ağlarsam yeridir; [gidişimin] üzüntüsünü yine ben çekiyorum, [bundan] sana ne?

^{4b} Ġam bañadur : Ġam degüldür T₁

⁵ [A] beyciğim, Mu'idi'ye öfke [ile] bakıp [onu] öldürüp kanına girme, gel etme!

G. 312 T₅: 110^a

¹ [A] beyim! Kem gözler, güzelliğinin güneşinden uzak olsun. Talihin kutlu, bahtın uğurlu olsun.

² [A] beyim! Kılıcın keskin, atın hızlı, her kişi kölen olsun. Devletin ebedi, ömrün uzun olsun.

³ [A] beyim! Yüzü kara rakip senden can devleti umarsa ona öyle bir kılıç vur ki candan ümidini kessin.

Sen hasensin hüsni-hulû ile şehâ olduñ Hüseyn
Sana yavuz kaçd iden kimse Yezîd olsun begüm

5. El götürmişdür MU'İDÎ baş açuğ eyler du'â
Kim giceğ kaçdr ü günün nevrüz- 1' id olsun begüm

313.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ol şanem çün bî-vefâdur vâz geldüm sevmezem
Bî-vefâ sevmek kaçâdur vâz geldüm sevmezem

Meyl ider her gördüğüne bir açar şudur hemân
Şivesi ancak kaçâdur vâz geldüm sevmezem

3. Çünkü ol hercâi' ahdin bozdı uyup düşmene
Terkini urmağ revâdur vâz geldüm sevmezem

Gâh nâle gâh girye gâh miñnet gâh gam
Baña buñlar ne belâdur vâz geldüm sevmezem

5. Bu gönül meh-pâreler mihrinde yüz ağardamaz
Tâli'üm gâyet kaçâdur vâz geldüm sevmezem

İy MU'İDÎ bî-bedeldür mişli yok yârün velî
Bî-vefâ sevmek kaçâdur vâz geldüm sevmezem

⁴ [Ey] şah! Sen güzel huyların ile [daha da] güzelleşip Hüseyn'e benzedin. [A] beyim, sana düşmanca yaklaşanlar Yezid olsunlar.

⁵ [A] beyim! Mu'idi ellerini açmış, gecen kadir [gecesi], [her] günün nevrüz bayramı olsun diyerek [senin için] dua etmektedir.

G. 313 Cönk MK₁₅:21^b

¹ O heykel, vefasız olduğu için vefasızları sevmenin hata olduğunu anlayıp onu sevmekten vazgeçtim.

² [Sevgili], her gördüğüne meyl eden bir akarsu gibidir [ama] [ben de aşıkları içinde] sadece bana naz ettiğini görüp onu sevmekten vazgeçtim.

³ O vefasız [sevgili] düşmana uyup yeminini bozduğu için onu terk etmek revadır. [Bu yüzden] onu sevmekten vazgeçtim.

⁴ [Aşk yolunda] bazen feryat bazen göz yaşı bazen keder bazen de gam benim için [baş etmesi] güç belalar olduğu için onu sevmekten vazgeçtim.

⁵ Bu gönül, ay parçası güzellerin aşkında yüzünü ağartamaz. Talihim son derece karanlık olduğundan [ben de] onu sevmekten vazgeçtim.

⁶ A Mu'idi! Sevgili emsalsizdir, onun bir eşi daha yoktur ama vefasız [güzelleri] sevmenin hata olduğunu anlayıp onu sevmekten vazgeçtim.

314.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + -

1. Künc-i ğamdur meskenüm ol dil-rübāsuz n'eyleyem
Bu ğarīb illerde aldum āšnāsuz n'eyleyem

Gönlüm ol hercāiye virsem ta' accüb itme kim
Bulmadum 'ālemde bir dilber cefāsuz n'eyleyem

3. Ayağa düşdüm el irmez dāmen-i dildāre āh
Uğradum bir derde kim öldüm devāsuz n'eyleyem

atlüme 'ahd itmiş iken döndi inkār eyledi
İtdüği ikrāra durmaz bir vefāsuz n'eyleyem

5. İy MU'İDİ amadum cān mülkini cānānsuz
Baa çün cennet gerekmez Muştafa'suz n'eyleyem

[HARFÜ'N-NÜN]

315.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + -

1. aşd-ı cān eyler 'adū yārüm daı yād olmadın
Bāri Tarı cānum alsa bir yavuz ād olmadın

Nağme-sāz idi gönlü şevķ ile add-i yār için
Āřiyānı bülbulüñ serv üzre bünyād olmadın

G. 314 S₆: 27^b

¹ O gönül alıcı [güzelden] ayrı kaldığımda meskenim gam köşesidir elden ne gelir; böyle garip kimsesiz kaldım tanıdıklar olmadan ne yapayım?

² Gönlümü o vefasız [güzele] vermeme ayıplama zira dünyada cefasız bir güzel bulamadım ki, elden ne gelir?

³ Ayak [altına] düştüğüm için elim sevgilinin eteğine ulaşmıyor. Dermanı olmayan öyle bir derde düştüm ki eyvahlar olsun, ölüyorum, ne yapacağım?

⁴ [Sevgili] beni öldürmeye yemin etmişken vazgeçip [yeminini] inkar etti. Verdiği sözde durmayan bu vefasızla ne yapacağım [bilmiyorum].

⁵ A Mu'idi! Can ülkesini sevgiliden ayrı düşünemeyeceğim için bana Mustafa'sız cennet gerekmez, [o cenneti] ne yapayım?

G. 315 BN :75^b

¹ Daha sevgilim [bile] bana düşman olmadan düşman beni öldürmek ister, adım kötüye çıkmadan bari Allah canımı alsa [da kurtulsam].

² Bülbulün yuvası [daha] servinin üzerinde kurulmadan gönül, sevgilinin boyu için aşkla şarkılar söylemekteydi.

3. Zerrece mihr itmeyüp qahr ile öldürdün beni
Ağlamakla geçdi ‘ömrüm bir nefes şād olmadın

Zülfünün cevri dükenmez anma hattun fitnesin
Bir belādur başuma birinden āzād olmadın

5. Acımışdur cānı la‘ lüñsüz MU‘ İDİ-ğastenün
Åh eger miskīn ölürse zūlmüne dād olmadın

316.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dil ğam-ı ‘ ışk ile yine mübtelā olsun dirin
Başuma sultān ü bir şūha gedā olsun dirin
- Zehr ise nüş eylerem didüklerin şerbet gibi
Derdüme bir nesneden ya‘ nī devā olsun dirin
3. Baş virürsem geçmezem sevdā-yi zülf-i yārdan
Ĥāk-i kabrüm ölicez müşg-i Ĥıṭā olsun dirin
- ‘ Aql u cāndan el çeküp dīvāne olduğım bu kim
Bir perī-peykerle gönlüm āšnā olsun dirin
5. Görinüp ol şeh-süvārüm didi ne dirsün didüm
Devletün pāyende yarıcın Ĥudā olsun dirin
- Bir yaña ümmīd-i şıḥḥat bir yaña bīm-i ecel
Gel beni qatlı eyle ḥālüm bir yana olsun dirin

³ Zerre kadar sevgi göstermeyip beni öfkenle öldürdüğün için bir an bile mutlu olamadan ömrüm ağlamakla geçti.

⁴ Saçın [için çektiğim] çile bitmemişken ayva tüylerinin fitnesinin sözünü etme. Daha birinden kurtulmadan [o da] başıma [ayrı] bir bela oldu.

⁵ Hasta Mu‘idî’nin canı, [senin] dudağından [ayrı kaldığı için] acımıştır, [o] zavallı [senin] zulmünü [dindirecek] bir yardımını görmeden ölürse yazıklar olsun!

G. 316 BN : 75b-76a

¹ Gönül yine aşk gamına tutulup başıma sultan olsun, bir güzelin [ise] kölesi olsun isterim.

² Söylediklerin zehirse de şerbet gibi içerim, yani derdime çare olsun da nereden olursa olsun derim.

³ Öldüğümde mezarımın toprağı Hıta ülkesinin miski olsun diyerek sevgilinin saçının sevdasından ölsem de vazgeçmem.

⁴ Akıl ve candan vazgeçip deli divane olmamın sebebi gönlümün bir peri yüzüyle dost olmasını istememdir.

⁵ O iyi at binen [sevgilim] meydana çıkıp “ne diyorsun” dedi, “devletin uzun, yardımcın Allah olsun diyorum” dedim.

⁶ Bir yanda iyileşme ümidi, bir yanda ölüm korkusu [varken] [sevgiliye] gel beni öldür de bir yanda da [benim] vücudum olsun derim.

7. İy MU'İDÎ isterem düşnâm-ı yâri gitmeden
Rûhuma şoñ demde bâri bir du' â olsun dirin

317.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + --- / - + --- / - + --- / - + -

1. İy şabâ itdün yine cânım dimâğın 'anberin
Sünbül-i cânânededen beñzer getürdün müşg-i Çin

Kağrı bîmâruñ yine girmek dilersin kanına
Kim haramî gibi hünî gözlerün tutmuş kemîn

3. Bî-vefâlar âdetidür gâh şive gâh nâz
Mübtelâlar şan' atidür gâh nâle gâh enîn

Kağd-i yâre şevk ile ben kim du' âlar eyleyem
El açar âmine şâh-ı Sidre'den Rûhü'l-emîn

5. Serv-i gül-rüyum şalınuçca kabâ-yı sebz ile
Âh ider 'aşık gibi fâvüs-ı firdevs-i berîn

Yine bir âşüb-ı dil sevdüm ki kaşd-ı cân ider
Çeşm-i tâtârın süzüp ebrûlarına şalsa çin

7. İy MU'İDÎ 'ışk ile sende kerâmet olmasa
Baş egüp gördükce virmezdi selâm ol nâzenin

318.

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Gerekmez tâcir-i Çin başa müşg-i Hıfâ'sından
Ki sevdâ kılmışam bir müy anuñ zülf-i dü-tâsından

⁷ A Mu'îdi! Ölmeden son nefesimde ruhuma bari bir dua olsun diyerek sevgilinin küfürlerini [duymak] isterim.

G. 317 BN :76^a

¹ Ey sabah rüzgarı! [Eserek] sevgilinin saçlarından Çin [ülkesinin] miskini getirmişsin gibi yine canımın ta içini güzel kokuyla doldurdun.

² Kanlı gözlerin, eşkıya gibi pusuya yatmış; yine hangi hastanın kanına girmek niyetindesin.

³ Vefasız [güzellerin] adeti bazen işve bazen naz, aşıkların sanatı ise bazen inleme bazense feryattır.

⁴ Sevgilinin boyu için şevkle dua etsem Cebrail amin demek için Sidre'nin dalından el açar.

⁵ Gül yüzlü servim, yeşiller giyip salındıkça kutsal cennetin tavusu aşık gibi ah eder.

⁶ Tatar gözlerini süzüp kaşlarının kıvrımını gösterdikçe gönülde fitne çıkarıp cana kast eden bir güzeli sevdim.

⁷ A Mu'îdi! Sende aşkın verdiği bir keramet olmasaydı nazlı güzel [seni] gördükçe başımı eğip selam vermezdi.

G. 318 BN :76^a-76^b

¹ Onun kıvrımlı saçlarının tek bir kılına sevdalanmışken Hıta ülkesinin miskine sahip olmam için Çin tüccarına ihtiyacım yoktur.

Dem-â-dem giryeler kılup acır ‘ışk ehline deryâ
Meger bir kaçre düşmüşdür gözümün mâ-cerâsından

3. Gözün bir ceng-cüdur kim yarar şaf şaf gönül kalbin
Çeküp şemşirin ebrûlar anı bekler kafasından

Yanında ok ü yâ gördüm gözün türk idügin bildüm
Otağ itdüm aña çeşm-i dür-efşânım karasından

5. Ğamından ol gülün bülbül gibi beñzüm bozarmışdur
Yanup odlara kül oldum yine gönüm belâsından

Gözüme rüz-ı rüşenler gice gibi olur tîre
Meded irmezse ğam şâmı sevâd-ı tütîyâsından

7. MU‘İDÎ künc-i hecründe görür göz ü gönülden ğam
İğen şâkir degüldür bu yirün âb ü hevâsından

319.

Mef‘ülü mefâ‘ilün fe‘ülün
Hezec -- + / + -- - / + --

1. Āh itsem aņup yüzün ciğerden
Gökde tıttulur güneş seherden

Gülzârı n’iderdüm almasaydum
La‘lün haberini gönçelerden

3. Olmasa ğam okı zaħmı dilde
Kân aķmaz idi bu çeşm-i terden

² Megerse denize gözümün yaşından bir damla düştüğü için deniz aşıklara acıyarak sürekli göz yaşı döküyormuş.
³ Gözün, gönün ortasını saf saf yaran öyle bir savaşıdır ki kaşların kılıcını çekip başında onu korumaktadır.
⁴ Yanında ok ve yay görünce gözünün Türk olduğunu anlayıp inci saçan gözümün karasından onun için çadır yaptım.
⁵ Benzim, o gülün gamıyla bülbül gibi sararmıştır; gönümün belasından yine ateşe düşerek kül oldum.
⁶ Gam gecesinde [sevgilimin] sürmesinin siyahı bana deva olmazsa, gündüzün aydınlığı gözüme gece gibi karanlık görünür.
⁷ Mu’idi, ayrılık köşesinde gözden de gönülden de gam gördüğü için bu yerin suyundan [da] havasından [da] hoşnut değildir.

G. 319 BN :76^b

¹ Ta ciğerden yüzünü anıp ah etsem seher vaktinde gökte güneş tutulur.
² Goncalardan dudağının haberini almasaydım gülbahçesi ne işime yarardı?
³ Gönülde gam okunun yarası olmasaydı bu yaşlı gözden yaşlar akmazdı.

Lü'lü' yaşum ol yetimdir kim
Düşmüş ola h'âr olup nazardan

5. Kan eyledi la' lveş derünüm
Bir zerger-i şūh ü sîm-gerden

Diñle dil ü dîde m̄a-cerāsın
Efsāne gerekse baħr ü berden

7. Çün halk MU'İDÎ ye 'ayb-cūdur
N'eyler dem urup kişi hünerden

320.

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün
Hezec + ---/ + ---/ + ---

1. Kenār olduĝın işitdüm kemerden
Ĥayāle düşdi göñlüm ol ĥaberden

Göñüller mülkini yağmaĝa çeşmüñ
İki şaf leşkeri var ĝamzelerden

3. Yanardum şem' veş başdan ayaĝa
Eger āh itmesem dem dem ciğerden

Kime kim el virürse pāy-būsuñ
Geçer pervā-yı ten sevdā-yı serden

5. Olur Mecnūn gibi āhūya mūnis
Şaçuñ bŷyın alanlar müşg-i terden

Ķo ĥāk olsun ruĥ u çeşmüm kayurmaz
Yoluñda ağlamazam sîm ü zerden

⁴ İnci [gibi] göz yaşlarım yetim olduĝu için hor görülüp gözden düşmüştür.

⁵ Gümüş boyunlu bir altın işleyici güzel, içimi la'l gibi kanattı.

⁶ Kara ve denizden bir efsane gerekiyorsa gönül ve gözün macerasını dinlemen [yeter].

⁷ Halk Mu'îdî'nin kusurunu bulmaya çalışırken onun kendi hünerinden bahsetmesi neye yarar ki?

G. 320 BN : 77^a

¹ Kemerden senin [beline] sarıldığını öğrenince gönlüm o fikrin hayalini kurmaya başladı.

² Gözünün, gönül ülkesini yağmalamak için yanbakışından iki saf askeri var.

³ Zaman zaman [ta] ciğerden ah etmeseydim mum gibi baştan ayaĝa kadar yanardım.

⁴ Ayaĝın, kimin onu öpmesine izin verirse [o kişi] ten kaygısından ve var olma sevdasından vazgeçer.

⁵ [Sevgilim!] Taze miskten [senin] saçının kokusunu alanlar, Mecnun gibi ahuyla dost olur.

⁶ [Senin] uğrunda gümüş ve altın [gibi] gözyaşı dökmeyeceksem bırak yanaĝım ve gözüm toprak olsun, önemi yok.

7. Lebûñ mi vaşf ider cânâ MU'İDÎ
Ki sözi dañi şîrîndür şekerden

321.

Mef' ülü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Hünî gözünge gerçi direm hiddet itmesün
Şuçum bulursa zerre kadar şefkat itmesün

Çıkmaz bu gice irteye za' f ile haste-dil
Billâh diñ tabîbe gelüp zahmet itmesün

3. Zünnâr-ı zülfüne tolaşur oldı korqaram
Râhib saña tapup şanemi şüret itmesün

Dil vaşla t̄alib olalı bî-hüdedür sözi
Bir dañi uşlanursa perî da' vet itmesün

5. Bir görmesün rakîb ile biz kulların habîb
Âdem degül miyüz ol ite nisbet itmesün

Meyhâne kapusunda olur çünkü feth-i bâb
Pîr-i muğâna kişi niçe hıdmet itmesün

7. Bimâr ise MU'İDÎ ne var aşıkun geçer
Cân oynasun yolunđa iñen ' illet itmesün

⁷ A sevgili! Sözü şekerden daha tatlı Mu'îdi yoksa senin dudağının vasıflarını mı anlatmaktadır?

G. 321 BN: 77^a-77^b

¹ Kan dökücü gözlerine gerçi öfkelenmemesini söylüyorum ama zerre kadar da suçumu görürse [bana] acımasın.

² Hasta gönül, bu zayıflıkla yarına çıkamadan bu gece [ölür], Allah için hekime söyleyin [de boş yere] gelip zahmet etmesin.

³ Rahip, saçının zünnarına dolanmaya başladı; putu bir kenara bırakıp sana tapmasa [bari].

⁴ Gönül [sevgiliye] kavuşmaya talip olduğundan beri ona söylenen her söz boşunadır; [olur da] bir daha akıllanırsa peri gibi bir güzel sevmesin.

⁵ Sevgili, rakip ile biz kullarını bir görmesin. İnsan değil miyiz, bir köpekle bizi nasıl bir tutabilir.

⁶ [Sevgilinin] kapısı [ancak] meyhane kapısında [durarak] açılacağı için [elbette] kişi meyhane pirine hizmet etmelidir.

⁷ Mu'îdi hastaysa ne olmuş; aşğın olarak anılmaktadır daha ne olsun; o daha da hastalanmadan [senin] yolunda canını ortaya koysun.

322.

Mef'ülü fâ' ilätü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Tiğın çeküp iñende müjeñ hiddet itmesün
Zulm ile cān vilāyetini ġāret itmesün

Cānum çıka tırur göreyin yāri bir nazār
Diñ yāre 'ömr gibi gidüp sür'at itmesün

3. Bir görmesün raķīb ile biz kulların ħabīb
Ādem degül miyüz bir ite nisbet itmesün

Göñlüm seni oķur delü olursa yiridür
Bir daħi uşlanursa perī da'vet itmesün

5. Bimār ise MU'İDÎ ne var aşıkıñ geçer
Cān oynasun yoluñda iñen 'illet itmesün

323.

Fe'ilätün mefâ'ilün fe'ilün

Hafîf + + - - / + - + - / + + -

1. Cāna kâsd itdüh āfet-i cānsın
Allāh Allāh ne şüh-ı fettānsın

Çünkü ħūr u melekde yoķ bu cemāl
Saña kimdür diyen ki insānsın

3. Ben dil-efġārı teşne-leb kōduñ āħ
Bir içim gerçi āb-ı ħayvānsın

G. 322 PBM T₁ :439^b , ENM N₁: 313^a , ENM N₂ : 326^b , ENM T₂: 436^b ENM V :366^b ; *Gazele ait 3. ve 5. beyit BN nüshasında yer alan G. 321/5 ve G. 321/7 ile aynı.*

- ¹ [Sevgilim!] Kirpiğin [aşıklara] öfkelendiğinde her daim kılıcını çekerek can ülkesini zulm ile harap etmesin.
- ² Sevgiliyi bir an olsun görsem canım çıkacak gibi olur; sevgiliye söyleyin de ömür gibi çabucak gelip geçmesin.
- ³ Sevgili, rakip ile biz kullarını bir görmesin. İnsan değil miyiz, bir köpekle bizi nasıl bir tutabilir.
- ⁴ Gönlüm seni çağırarak delirirse yeridir; [olur da] akıllanırsa bir daha peri gibi bir güzeli çağırmasın.
- ⁵ Mu'idi hastaysa ne olmuş, aşığın olarak anılmaktadır daha ne olsun; o daha da hastalanmadan [senin] yolunda canını ortaya koysun.

G. 323 BN :77^b

- ¹ [Sevgilim!] Fitneler eden nasıl bir güzelsin ki cana kastederek canın belası oluyorsun, Allah Allah!
- ² Cennetin güzellerinde ve meleklerde bile bu yüz güzelliği yokken sana kim insan diyebilir ki?
- ³ Gerçi bir içim ölümsüzlük suyusun ama benim gibi gönlü yaralı [aşığın] dudağını susuz bıraktığın için sana yazıklar olsun!

Hükm idersin raķīb-i Ehremen'e
Var ise iy perī Süleymān'sın

5. Ruḥ ü la' lünle zāhir oldu bu kim
Gözüme nūr ü cismüme cānsın

N'ola ben ebre girye öğretsem
Hele sen gönçe gibi ḥandānsın

7. Pür ma' nāsın iy MU'İDİ velī
Şürete aldanursan oğlansın

324.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Kimseñüz yoķ mı kim ḥālüm yāre taķrīr eylesün
Ölmeden bu derd ile bir çāre tedbīr eylesün

Serv-i nāzum özgeden bulmaķ dilerse imtiyāz
Cānum içine elif gibi gidüp yir eylesün

3. Dün gece bir māh ile hem-sāye idüm şubḥa-dek
Eydüñ ol meh-pāreye bu ḥ'ābı ta' bīr eylesün

Bu gönül dīvānedür uşlansa olmaz dōstlar
Kākülünden ol perī yüzünde zencīr eylesün

5. İy MU'İDİ nażmuñ ehl-i dillere ' arz eyle kim
Göricek taķşīrini luḥf ile tağyīr eylesün

⁴ Ey perī! Ehremen'e [benzeyen] rakibe hükmeden Süleyman olsa olsa sen [olabilirsin].

⁵ Gözüme nur, cismime can olduğun yanağın ve dudağınla ispatlandı.

⁶ Sen gonca gibi gülmekteyken ben buluta ağlamayı öğretsem şaşılmaz.

⁷ A Mu'îdî! Manalarla yüklüsün ama suretlere aldanırsan daha toysun [demektir].

G. 324 BN :77^b-78^a

¹ Halimi sevgiliye anlatacak, ölmeyen bu gönlün derdine bir çare bulacak bir kimseniz yok mudur?

² Nazlı servim, başklarından farklı olmak istiyorsa gidip elif gibi canımın içine yerleşsin.

³ Dün gece [rüyamda] ay [yüzlü güzel] ile sabaha kadar birlikteydim, bu rüyayı o ay parçasına anlatın da yorumlasın.

⁴ [A] dostlar! Bu gönül çılgındır, akıllanması mümkün değildir. [Bari] o perī [çılgın gönül için] yüzünde kahkülünden zincir yapsın.

⁵ A Mu'îdî! Şiirini gönlün dilinden anlayanlara sun ki hatamı görünce halis niyetle düzeltsinler.

325.

Mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Dirildürdün revān iy meh vişālün 'idi kırbānuñ
 Eger bir kıatre sürseydün mübārek elüñe kıanın

 Dökelden kıanımı kırbān gibi ol nerges-i ħünī
 Kıızıl güllerle zeyn itdüm senün 'işıkuñ gülistānın
3. Cihānda Merve ħaqqı çün şafā vü zevkı anuñdur kim
 ħalās olmağ için ħamdan fedā kııla dil ü cānın

 Cemālün nūrī cān bezmin dem-ā-dem rüşen eylerken
 Yazarlar āsmānın mihrin ü ya māh-ı tābānın
5. Şorarken ħālüm ol serv-i ħırāmān dinlemez yine
 Ser-ā-ser gül kıulağ iken işitmez bülbül efgānın

 Egerçi 'id ile ālem toluş şādī gidüpdür ħam
 Bugün 'işıķ ehline mātem olur görmezse cānānın
7. Dikensiz tāze gül yokdur eger yār ise maķşūduñ
 MU'İDİ sa' y idüp elden kıoma ağıyār dāmānın

326.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Tañ degül ħavf eylesem ol ħamze-i bī-dāddan
 Kim göricek cānum ürker nitekim cellāddan

G. 325 BN :78^a

- ¹ Ey ay [yüzlü güzel]! [Sana] kavuşma bayramının kurbanının kanından uğurlu eline bir parça sürseysin [o kurbanı] dirilterek yürütürdün.
- ² O kanlı nergis, kurban gibi kanımı döktüğünden beri senin aşkının gülbahçesini kızıl güllerle süsledim.
- ³ Merve hakkı için cihandaki mutluluk da zevk de o [sevgiliye] aittir; [sen de] gamdan kurtulmak için gönlünü ve canını feda etmelisin.
- ⁴ [A sevgilim!] Yüzünün nuru, can meclisini her daim aydınlatmaktayken ya gökyüzündeki güneşin ya da parlayan ayın [meclisi aydınlattığını] yazarlar.
- ⁵ Gülün baştan başa kulak olmuşken bülbülün feryatlarını duymaması gibi o salınarak yürüyen sevgilim [de] halimi sorsa bile [cevabımı] dinlemez.
- ⁶ Eğer bayram olup alem mutlulukla dolsa gam kalmaz [ama] bugün aşıklar sevgilisini görmezse [onlar için bayram değil] yas olur.
- ⁷ [A] Mu'idi! Dikensiz taze gül yoktur; eğer sevgiliyi istiyorsan, [sen de] çabalayıp rakiplerin eteğini elden bırakmamaya [bak].

G. 326 BN :78^a-78^b

- ¹ Canım celladı görünce ürktüğü için o [cellattan farksız] amansız yanbakıştan korksam şaşılmaz.

La^ç l-i şîrînüñ görüp şûr ile kanlar yutduğım
Okısañ ma^ç lûm olurdı kışsa-i Ferhâd^ç dan

3. Âftâb-ı ^ç ârızuñla serv-i kıddüñ var iken
Ne toğar mâh-ı felekden ne biter şimşâddan

Süz-ı dil efzûn olur âh itdügimce iy perî
Fi'l-meşel ol âteşe beñzer ki artar bâddan

5. Şimdi kim devrân-ı hüsnüñdür şehâ dâd eyle dâd
İrte bir gün utanursın itdüñin bî-dâddan

Göz yaşıyla el yudum hicrân ü vaşluñda senüñ
Fâriğem dünyâda şimdi âşnâdan yâddan

7. Gel MU^ç İDİden gör iy Mecnûn mağabbet fenlerin
Şan^ç at öğren başda ^ç aklıñ var ise üstâddan

327.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Sen cefâ kılsañ ne çâre ğamze-i bî-dâddan
Çünkü sulţân hüküm ide gelmez emân cellâddan

İttıdı çün seyyâh-ı dil zülfüñle ğaddüñde vaţan
Cennet-i ^ç Adn ise geçdüm Şâm ile Bağdâd^ç dan

3. Ğaddi yokdur ğuşşamuñ bir şüh-ı şîrînkâr için
Vaşf-ı ğâlüm çok uzundur kışsa-i Ferhâd^ç dan

² Ferhad'ın hikayesini okusaydın şirin dudağını görünce kanlar yuttuğumu anlardın.

³ Yanağının güneşiyle boyunun servisi varken feleğin ayından ne doğar, şimşir ağacından ne biter [bilmem].

⁴ A peri! Rüzgar ile yayılarak büyüyen ateş gibi ben ah ettikçe [de] gönlümün ateşi çoğalır.

⁵ Ey şah! Şimdi güzelliğinin çağdır; bize merhamet et zira bir gün gelir bu ettiğin zulümden utanırsın.

⁶ Senden ayrıldığımda ve sana kavuştuğumda göz yaşı [dökerek herşeyden] elimi çektiğim için şimdi dünyada tanıdıklarla da yabancılarla da ilgim kalmamıştır.

⁷ A Mecnun! Aşk ilmini gel de Mu'idi'de gör, aklın varsa ustadan sanat öğren.

G. 327 BN : 78^b-79^a

¹ Sen [aşıklarına] zulm ederken zalim yanbakış merhamet etmez, zira sultan emir verince cellat acımaz.

² Gönül seyyahı, saçınla yanağını vatan bilip [yerleştiğinden beri] adn cenneti olduğunu bilsem bile Şam'dan da Bağdat'tan da vazgeçtim.

³ [Aşığı ile] iyi geçinen güzel [sevgilim] yüzünden çektiğim sıkıntının haddi olmadığından, halimi anlatmak Ferhat'ın hikayesinden daha uzun [sürer].

Ķāmetüñ vaşfuñ bülend itdüm çemende rāstī
İşidüp Ķumrılar āheng eyledi şimşāddan

5. Nālesinden göñlümün āzürde olmazsañ ne tañ
Ķazz ider şayyād olan mürğ itdügi feryāddan

Gül gibi Ķandān olur Ķüş itse āhum ol şanem
Güiyā bir Ķonçe-i terdür açılır bāddan

7. İy MU'İDÎ ne firāķuñ aşlı var ne vuşlatuñ
Şimdi Ķılca aşşı yoķdur āşnādan yāddan

328.

Fā'ilātün fā'ilātün

Remel - + - - / - + - -

1. Ķışm olalı çeşmüne fenn
Zār ü Ķasteyem Ķatı ben

Baķmaz olduñ āh baña
Çaķ bu deñlü şive neden

3. Ķaṭṭ ü Ķaddüñ oldu senün
Sebze ile vech-i Ķasen

Ķıl Ķadar şebih olamaz
Zülf-i yāre müşg-i Ķoten

5. Bir güzel sever yine dil
Lāle-rüy ü Ķonçe-dehen

Cismüm üzre penbe-i dāğ
Oldı mürde-cāna kefen

⁴ Çimenlikte senin boyunun vasıflarını dosdoğru anlattığım için şimşir ağacındaki kumrular [onu] duyunca ötüşmeye başladılar.

⁵ Gönlümün iniltilerinden incinmezsen şaşılmaz; zira avcı, kuşun feryatlarından hoşnut olur.

⁶ O heykel, ahımı duyduğunda rüzgar ile açılan taze bir gonca misali gül gibi açılarak [ferahlar].

⁷ A Mu'îdî! Ne ayrılık ne de kavuşma hakikatte var olduğu için şimdi tanıdıklardan da yabancıardan da kıl kadar fayda yoktur.

G. 328 BN : 79^a

¹ Gözün, öfkeyi ilim [bilip öğrendiğinden beri] çokca hastayım ve inlemekteyim.

² Bana bakmaz oldun eyvahlar olsun, bu kadar naz etmene sebep nedir?

³ Senin yanağındaki ayva tüylerin, [adeta] güzel yüzünün çimenliğidir.

⁴ Hoten miski, sevgilinin saçına zerre kadar benzeyemez.

⁵ Gönül, yine lale yüzlü ve gonca ağızlı bir güzel sevmektedir.

⁶ Vücudumun üstündeki yaraların pamukları, ölmüş canıma kefen oldu.

7. Diz MU'İDÎ söz yerine
Silk-i nazma dürr-i 'Aden

329.

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün
Hezec + ---/+ ---/+ ---/+ ---

1. Bu iki kara merdüm kim görünür dide-i terden
Çonılmış dâğ-ı hasretdür firâk-ı hâl-i dilberden

Hayâlün sinede görüp kaçır pehlüya gelmezsin
Meleksin içtinâbuñ var gibi taşvîr olan yirden
3. Meger gîsü-yi pür-çînün tağıdup şânelersün kim
Mu'atçar eyledün 'âlem demâğın büy-i 'anberden

Çün ehl-i nâz olan dilber niyâz-ı 'aşıkâ bakmaz
Yüri var umma iy bülbül vefâ büyün gül-i terden
5. Benüm derdüm degül kâbil 'ilâca iy tabîb ammâ
Meded var ise bir çäreñ devâ-yı vaşl-ı dilberden

Mağaldür bezm-i vaşluña irerse iy saçı Leylî
Şu Mecnün kim ayağı var elinde kâse-i serden
7. MU'İDÎ ca' d-ı zülfünsüz şu vech ile za'if oldı
Gören dir geçmelü olmuş garîb üftâde çenberden

330.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gördüğün mañbûba iy dil mübtelâ olmağ neden
Ben garîbüñ başına dâ'im belâ olmağ neden

⁷ [A] Mu'îdî! Şiir ipine söz yerine Aden incisi diz.

G. 329 BN : 79^a-79^b

¹ Yaşlı gözde görünen bu iki kara gözbebeği sevgilinin beninden ayrı kaldığımda konulmuş hasret yarasıdır.

² Göğsümdeki hayalini görüp yanıma gelmiyorsun, resim olan yere girmekten sakınan bir melek gibisin.

³ Meğerse kıvrımlarla dolu saçını taradığın için alemin burnunu anber kokusu ile [doldurarak] mis kokuttun.

⁴ A bülbül! Nazlı sevgili aşığın yalvarışlarına aldırılmaz; yürü sen de taze gülden vefa bekleme.

⁵ Ey hekim! Benim derdime çare olacak bir ilaç yoktur ama sevgiliye kavuşmaya çare olacak bir ilacın varsa yardım et.

⁶ A saçı Leyla! Şu elinde başının kasesinden kadeh tutan Mecnun, [sana] kavuşma meclisine erişirse uygundur.

⁷ Mu'îdî, kıvrımlı saçlarından ayrı o kadar zayıfladı ki görenler [şu] düşkün garip çenberden geçecek [kadar incelmış] derler.

G. 330 BN : 79^b

¹ A gönül! Gördüğün [her] güzele tutulup, her daim benim gibi garibin başına bela olman niye?

Mihnet-i 'ışkuñladur 'âlemde çünkim dirliğüm
Derdine ben zâr ü bîmâruñ devâ olmak neden

3. Bu meşeldür her kişi n'eylese bulur dir iken
Cevr idüp 'âşıkñlaruñ bî-vefâ olmak neden

Sen benim eşküm görüp rahm itmedüñ bî-gâneveş
Ben senüñ bañr-i ğamuñda âşnâ olmak neden

5. Çün hañâdur hüsnüñ evrâkıñda hañtuñ iy şanem
Gel tıraş it anı muşhañda hañâ olmak neden

Hâne-i dilde 'aceb n'eyley hayâl-i zülf-i yâr
Bir karıncanüñ ininde ejdehâ olmak neden

7. Umma ol şahuñ MU'İDÎ kapısı derbâñlığın
Kimseye bu devlet olmayup saña olmak neden

331.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Buse virmezsin leb-i şîrîn-mağâmuñ var iken
Teşne öldürdüñ beni âb-ı zülâlün var iken

Çün murâduñ mürğ-i dil şayd eylemekdür iy perî
Dâne vü dâımı n'idersin zülf ü hâlün var iken

3. Zülm ile göñlüm diyârın yıķma kim lâyıķ degül
Tahtğâh-ı sinede şâh-ı hayâlün var iken

² [Sevgilim] ben, dünyada senin aşkının derdini çekerek deva buluyorken benim gibi hasta ve inleyen aşğın derdine deva olmak niye?

³ "Her kişi ettiğini bulur" atasözünü bildiğın halde aşıkñlarına eziyet ederek vefasızlık etmen niye?

⁴ Sen benim gözyaşlarımı gördüğün [halde] yabancıymışım gibi bana acımazken, ben niye senin gam denizinde dalgıçlık ediyorum?

⁵ Ey heykel! Güzellüğünün sayfasındaki ayva tüyleri bir kusurdur, gel onları tıraş et zira Kur'an'da hata olmaz!

⁶ Sevgilinin saçının hayalinin gönlün evinde ne işi var? Bir karıncanın yuvasında ejderhanın ne işi olabilir?

⁷ [A] Mu'idi! O şahın kapısında bekçi olmayı umma; kimseye nasib olmayan bu talih sana neden nasip olsun ki?

G. 331 BN : 80^a

¹ Böylesine tatlı bir dudağın varken bana bir öpücük [bile] vermeyişin, içimi tatlı bir suyun varken beni susuz bırakarak öldürmeye [benziyor].

² A peri! Muradın, gönül kuşunu avlamaksa benim ve saçın varken tane ve tuzağın hacet yok.

³ Sine tahtında hayalinin padişahı oturmaktayken gönlümün ülkesini zulm edip yıķma, zira [o böyle bir muameleye] layık değildir.

Gün yüzün 'îd olduğına kimdür inkâr eyleyen
Şol kemân-ebürü gibi müşgîn hilâlün var iken

5. Eşk-i sîm ü rûy-i zerle varma her bir kapuya
İbtizâl itme gönül mâl ü menâlün var iken

Lâubâlî 'aşıkam havf ü recâ sevdâsı yok
Bîm-i hicrânunla ümmîd-i vişâlün var iken

7. Rûz-ı fûrkatdür MU'İDÎ geç şarâb-ı 'ışkıdan
Hey ne şöhet vaqtidür bunca melâlün var iken

332.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Nev-bahâr anmañ baña küy-i nigârum var iken
Gül gerekmez dilde ansuz hârḥârüm var iken

Ḳanı ol devlet ki meydân içre başum top idem
Elde çevgân oynadur bir şeh-süvârüm var iken

3. Gitdi elden ihtiyârum pây-mâl itdün beni
Kâşkî dil virmeyeydüm ihtiyârum var iken

Şüfiyâ geçmek olur mı câm-ı şâfiden gönül
Bir gözi ser-mest ile kavlı ü qarârüm var iken

5. Serv reftâr itse güller gülse luḫ ü rengi yok
Ol melâḫat kâni serv-i gül-^c izârüm var iken

⁴ Şu hilale benzeyen mis kokulu keman kaşın varken aydınlık yüzünün bayram olduğunu kim inkar edebilir ki?
⁵ [A] gönül! Gümüştan gözyaşların ve altın yüzün gibi malın mülkün varken [olur olmaz] her kapıya gidip değerini kaybetme.

⁶ [Sevgilim], kayıtsız bir aşığım; senden ayrılma korkusu ve sana kavuşma ümidi taşıyorken kimseden korkmam ve kimseye ricacı olmam.

⁷ [A] Mu'îdî! Ayrılık günü gelmiştir şarabı terket zira bunca üzüntün varken sohbet edecek vakit midir!

G. 332 BN : 80^b

¹ Sevgilimin mahallesi varken bana ilk baharın sözünü etmeyin, ondan ayrı kaldığımda gönle [batan] dikenlerim varken güle hacet yok.

² At binerek elinde çevgan [tutup cirit] oynayan bir sevgilim varken ben de başımı meydanda top edecek [o kutlu] talih nerede!

³ Keşke iradem yerindeyken [o sevgiliye] gönül vermeseydim zira [ona gönül verince] irademi kaybederek ayaklar altına düşüm.

⁴ A sofu! Gözleri baygın baygın bakan bir [güzel] ile sözleşmişken gönlün saf şarabı terketmesi yakışık alır mı!

⁵ O güzellik hazinesi gül yanaklı servi [boylu sevgilim] varken servi ağacı salınsa, güller açılsa [da] kıymeti yok.

‘Aql ü şabrum gitdi kaldum hālüm idrāk itmedin
Gör niçe āvāre düşdüm kārbarüm var iken

7. Rüy-i dilbersüz MU'İDÎ varmazam gülzāre kim
Kimse bülbül diñlemez feryād ü zārüm var iken

333.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Āb-ı hayvāndur tudağuş Hızr olur nüş eyleyen
Māye-i cāndur tenüñ ölmez der-āgüş eyleyen

Lāleyi la' līn-külehle kul yazıpdur kapuğa
Sen güzeller şāhını serv-i kabā-püş eyleyen

3. Sağa āsāndur 'ilācum ne kadar bīmār isem
Bir kıya bakmaq degül mi hātırüm hoş eyleyen

Şiše gibi dem-be-dem kan yutduğım añmaz mısın
İy beni meygün-lebünden mest ü bī-hüş eyleyen

5. Leblerüñ sözde ağız açdurmayağı gönçeye
Āh ü nālemdür çemen mürğini hāmüş eyleyen

Hāl-i nā-çārüm gören rahm itmek olur mı kim
Çok zamān hayretde qalır nālemi güş eyleyen

7. Cān fedā olsun MU'İDÎ ol gözi mestāneye
Kim şarāb şevkidür gam nişini nüş eyleyen

⁶ Aklım ve sabrım gitti, ne halde olduğumu bile farkedemedim. İradem yerindeyken [şimdi] nasıl başı boş bir hale geldiğime bak.

⁷ [A] Mu'îdî! Sevgilimi göremeyeceksem gül bahçesine gitmem çünkü [benim] feryatlarım ve iniltilerim varken bülbülü kimse dinlemez.

G. 333 BN : 80^a80^b

¹ Dudağın ölümsüzlük suyudur, içen Hızır olur; tenin [ise] can mayasıdır, [ona] sarılan ölmez.

² Senin [gibi] güzeller padişahını [yeşiller] giydirerek serviyeye döndüren laleyi [de] kırmızı başlığıyla senin kapının kölesi [olarak] kaydetmiştir.

³ Ne kadar hasta olsam da bana [derman olacak] ilacı vermek senin için kolaydır; zira hatırım hoş edecek şey [cana] kıyıca bir bakış değil midir!

⁴ A beni kırmızı dudağı ile sarhoş edip sersemleten [sevgili]! Şiše gibi durmadan kan yuttuğumu hatırlamıyor musun!

⁵ Dudağın söz [söyleme hususunda] goncaya ağız açtırmadığından beri ahım ve iniltilerim çimenlik ülkesinin kuşunu susturmuştur.

⁶ Çaresizliğimi görenin acımaması mümkün değildir, iniltilerimi duyan [kimse] uzun süre şaşkınlık içinde kalır.

⁷ [A] Mu'îdî! O baygın baygın bakan [güzele] can feda olsun, zira [o] şarap, gam zehrini bal [gibi] tatlandırmaktadır.

334.

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Serv-i mevzūnuñ hevāsıdur beni hāk eyleyen
Nār-ı şevkūñdür derūnum şu gibi pāk eyleyen

Şād olurduñ sen ezel 'āşıkūñda ğam göricek
Ol ferahdur şimdi ben miskīni ğamnāk eyleyen

3. Çeşm-i ser-mestūñ ne deñlü hışm iderse eylesün
Cām-ı la' lūñdür yine ol zehri tiryāk eyleyen

Tiğ-i cevruñden kaçan da' vā-yı 'ışk itmek neden
Ceng için meydāne girmez yāreden bāk eyleyen

5. Hār-ı hasretde ciğer-hūn eylemişdür bülbüli
Şevk ile 'aqlum yaķasın ğonçeveş çāk eyleyen

'Aķla uymaz cān virür Leyli saçūñ zencirine
'İşk içinde hālet-i Mecnūn'ı idrāk eyleyen

7. Kimsenūñ sözün işitmezsin ğurūr-ı 'ışk ile
İy MU'İDİ bu ğöñüldür yüz şuyın hāk eyleyen

335.

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. İy hūmār-ı hecr ile çeşmüm tolu kıan eyleyen
Cānumı cām-ı lebüñdür mest ü hayrān eyleyen

G. 334 BN : 82^a

- ¹ [Sevgilim], beni topraĝa düşüren endamlı [boyunun] aşkıdır, yüreĝimi su gibi saflaştıran da aşkının ateşidir.
² Sen aşıkında bir [nebze] gam görsen sonsuza dek mutlu olurduñ, şimdi benim gibi zavallıya gam çektiren [işte] o ferahlıktır.
³ Sarhoş gözlerin [aşıĝa] ne kadar öfkelenirse öfkelenisin dudaĝımın kadehi yine o zehre panzehir olacaktır.
⁴ Eziyetinin oklarından kaçanlar nasıl aşıklık iddiasında bulunabilirler ki; zira yaralanmaktan korkan [kişi] savaşmak için meydana çıkmaz.
⁵ [Bende] uyandırdığı şevkle aklımın yakasını gonca gibi yırtan [sevgili], hasret dikeniyile bülbülün ciğerini kanatmıştır.
⁶ Aşka düştüğünde Mecnun'un halinden anlayan [aşık], akla uymadan siyah saçının zinciri için canını verir.
⁷ A Mu'idi! Aşk[in verdiği] gururla kimseyi dinlemiyorsun, [ama seni mahcup edenin de bu gönül olduğunu] [unutma].

G. 335 BN : 90^a-90^b

- ¹ Ey ayrılık sersemliği ile gözümü kanla dolduran [güzel]! Beni sarhoş edip kendimden geçiren [senin] dudaĝımın kadehidir.

Serv-i nāzuḡ sāye-perver olduḡın bilmez misin
Kāmetünṡüz iy beni ḡāk ile yeksān eyleyen

3. Didüm iy meh kim irer bilsem viṡālün 'idine
Didi cānın Ka'be-i kūyumda ḡurbān eyleyen

Öldürem dirsın velikin 'ahde kılmazsın vefā
Aldanur āḡir senünle 'ahd ü peymān eyleyen

5. Aḡmaḡ ister gül gibi nāzūklük ile dāḡını
Ḳarṡuḡa iy lāle-ruḡ ḡāk-i girībān eyleyen

Ḳaṡṡ ü la' lün vaṡfını gūṡ itmemiṡdür var ise
Zulmet iḡre ārzü-yı āb-ı ḡayvān eyleyen

7. Sünbülünḡen mū degül bir būya rāzı olmiṡsam
Bu hevādur gizlü rāzum ḡalkā destān eyleyen

Acıdan deryā gibi sensin bu ṡatlu cānumı
ṡevḡ-i la' lünḡür siriṡküm dürr-i ḡaltān eyleyen

9. Gerḡi yıllardur MU'İDÎ ney gibi iḡler veli
Dimedün bir gün görün kimdür bu eḡḡān eyleyen

336.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Ben ki dil-ḡasteyem ol ḡamze-i fettān iḡün
Uyumazam ḡiceler zülf-i periṡānuḡ iḡün

² A beni boyundan ayrı düşürüp yerle bir eden [güzel]! Narin bir serviye [benzeyen boyunun aşığını] koruyucu ve gözetici olduğunu bilmiyor musun?

³ "A ay [yüzlü sevgili]! Sana kavuşma bayramına kim erişebilir" dedim, "canını mahallemin Ka'besinde kurban eden [aşık]" dedi.

⁴ Öldüreyim diyorsun ama sözünde durmuyorsun; yemin edip seninle sözleşen [kişi] aldanır.

⁵ A lale yanaklı [güzel]! Karşında yakasını yırtan [aşık], gül gibi nezaketle yaralarını açıp göstermek niyetindedir.

⁶ Karanlık içerisinde ölümsüzlük suyunu arzulayan galiba senin ayva tüyünün ve dudağının vasıflarını işitmemiştir.

⁷ Sünbül [saçlarından] bir kıl değil bir kokuya bile razıyım. Gizli sırlarımı halka destan eden [şey] bu [kokuya beslediğim] aşkıdır.

⁸ Bu tatlı canımı deniz [suyu] gibi acıtan sensin, kanlı gözyaşlarımı iri bir inciye dönüştüren de dudağına [duyduğum] aşkıdır.

⁹ Mu'idi gerçi yıllardır ney gibi inlemektedir ama bir gün bile bakın bakalım bu inleyen kimdir demedin?

G. 336 BN : 80^b81^a

¹ O fitneci yanbakışın sebebiyle gönlüm hasta olduğu için geceler [boyunca] dağınık saçların yüzünden gözüme uyku girmez.

Geçürürsem günümü tañ degül eyvây ile kim
Nâr-ı gâmda yanaram sîb-i zenaḥdānuḡ için

3. Revişüñ Sidre'ye beñzetmeye varmaz dilimüz
Yücedür himmetimüz serv-i ḥurāmānuḡ için

Virmezem ‘āleme zülfün ḡamın aşarlar ise
‘Āķıbet top iderem başımı çevgānuḡ için

5. Küfr-i zülfünle nihān itme yüzün muşḡafını
Ḳıyma yazuḡ bu müselmānlıḡa imānuḡ için

Sebze başdan ayaḡa dil olur āmīn dimege
Ben du‘ā kılsam el açup gül-i ḡandānuḡ için

7. Ger MU‘İDİye ḡulumdur diyü cevri eyler isen
Niçeler bende olur saña bu iḡsānuḡ için

337.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Baş egüp zencîr-i ‘ışka bendeyem bir sâh için
Veh ki tîre-şâm olupdur gündüzüm ol mâh için

Hecr ile cān virdüğim bilmez daḡi dilber benüm
Luḡf idüp ‘arz eyle ḡālüm iy refiḡ Allāh için

3. Āh-ı şāmum yazduğımdan aḡla her dîvāre kim
Āh ü eḡgāndur hemîşe ‘ādetüm sen sâh için

² Çenenin elmasını [arzulayıp] gam ateşinde yandığım için günümü ah vah ile geçirirsem şaşılmaz.

³ Yürüyüşünü Sidre'ye benzetmeye dilimiz varmaz, zira salınarak yürüyen servi [boyuna verdiğimiz] değer [ondan daha] yücedir.

⁴ [Beni] assalar da saçının gamını dünyaya değişmem, en sonunda [da] başımı, çevganınla [vuracağım] top yaparım.

⁵ Yüzünün Kur'an'ını saçının küfrü ile gizleme, birazcık iman varsa bu müslümanlığa kıyma yazıktır.

⁶ Ben açılmış gülün için el açıp dua etsem çimenlik amin demek için başdan aşağı dil olur.

⁷ Eğer kulumdur diye Mu'idi'ye eziyet edersen bu yaptığım iyilik için daha pek çokları sana köle olur.

G. 337 Mecmū‘a Ts : 110^b

¹ Aşk zincirine baş eğip bir padişahın kölesi oldum; o ay [yüzlü güzel] için gündüzlerim akşam karanlığına dönmüştür, vay halime!

² Sevgili, benim ayrılık [acısı] ile can verdiğimi [henüz] bilmiyor; a dost, Allah aşkına bana acı da ona halimi anlat.

³ Akşamları [ettiğim] ahları duvarlara yazmamdan, her daim ah ve fiğan etmeyi adet edindiğimi anlayabilirsiniz.

Bir gün ol kebg-i hırāmānı şikār idem diyü
 Kāmetüm cāhı kemān oldu hadeng-i āh için

5. Çünkü kapuñda MU'İDÎ oldu itüñ gibi hōr
 Ğam yimez şimdengirü 'ālemde 'izz ü cāh için

338.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dāğ-ı ğamdan kıana ğarķ oldu vücūdum yār için
 Sīne-çāküm lāleveş ol serv-i gül-ruhsār için

Dil ser-i kūyuñ añup arturdı āh ü nāleyi
 Būlbül-i şūrīde gibi kūşe-i gülzār için

3. Şubħ olunca yummazam kirpüklü gözüm her gice
 Ben ki bīmārem şol iki nerges-i hūn-ħ'ār için

Sīm ü zer yoğ ise elde ğam degül şükr aña kim
 Naķd-i cānum var ayağuy tozına īsar için

5. Çok nifāk eyler benüm haķķumda ağıyaruñ velī
 İl ne söyler dōstum ğūş eylesen ağıyār için

Haķ budur kim şı' re meylüm yoķ velī geh geh yine
 Söylenür tūtī-i tab' um bir şeker-ğüftār için

7. Baş açuķ dīvāne olmışdur MU'İDÎ kōrkaram
 Kendüyi bir gün aşar zencīr-i zūlf-i yār için

⁴ Bir gün o keklik gibi seken [sevgiliyi] avlayabileyim diye boyum ah oklarının yayı oldu.

⁵ [Sevgilim!] Mu'îdî, kapıda köpeğin gibi hor görüldüğünden beri bundan sonra itibar ve mevki kaygısı taşımaz.

G. 338 BN : 83^a-83^b

¹ Vücudum, sevgili için gam yarasının kanlarına bulandı, o gül yanaklı servi [boylu güzel] için sinem lale gibi paramparça oldu.

² Gönül, çılgın bülbülün gülbahçesinin köşesini [arzulayışı] gibi mahallenin hatırlayıp ah ve iniltilerini arttırdı.

³ Ben, o kan dökücü iki nergis yüzünden hasta olduğum için kirpikli gözlerimi her gece sabah olana kadar yummam.

⁴ Elde gümüş ve altın yoksa da şükürler olsun ki senin ayağının tozuna saçacak can sermayem var.

⁵ [A] dostum! Rakiplerin benim hakkımda çokca dedikodu yapıyorlar ama sen [bir de] başkalarının rakipler için neler söylediğini duysan!

⁶ Doğrusu şu ki şiire ilgim yoktur ama yaradılışımın papağanı tatlı dilli bir [güzel] için zaman zaman [şiiirler] söylemektedir.

⁷ Mu'îdî, baş açık deli olmuştur, kendisini bir gün sevgilinin saçının zinciri yüzünden asacağından korkuyorum.

339.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Tîre-dildür zülfün ucından siyehkâr olmayan
Ġamdan âzâd olmaz ol dâma giriftâr olmayan

Âteş-i hasretle dâğ olsun derünü lâleveş
Seyr idüp gülzâr-ı hüsnün bülbül-i zâr olmayan

3. ‘Âşık-ı şâdık degül bir zerre deñlü mihri yok
Düşmenün olana düşmen yârüne yâr olmayan

Ġande bilsün gül yüzün hecrinde kanlar yutduğım
Şubha dek bülbül gibi her gece bîdâr olmayan

5. Ġuşşağa cân vermeyen ‘ömründe mesrûr olmasun
Görmesün şîhhat yüzün derdünle bîmâr olmayan

Gönlüm alup âl ile döndün cefâya başladun
‘Âşıkun aldar mı böyle şüh ü ‘ayyâr olmayan

7. Ġağ bu kim vaşf idemez yârün leb ü dendânını
Nazm-ı pâk ile MU‘İDÎ gibi dürr-bâr olmayan

340.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Bî-ğarâram şu gibi dîdâr Ġağğı çün inan
Yirüm od olmışdur ol ruşâr Ġağğı çün inan

G. 339 BN : 81^a

¹ [Sevgilim!] Saçının ucu yüzünden günahkar olmayan [kişinin] gönlü karadır, o tuzağa düşmeyen [kişi] gamdan kurtulamaz.

² Güzellüğünün gülbahçesini seyrederek inleyen [bir] bülbül olmayanın içi lale gibi hasret ateşiyle yaralansın.

³ Senin düşmanını düşman, dostunu dostu bilmeyen, [sana] zerre kadar aşk duymadığı için sadık aşık olamaz.

⁴ Her gece sabaha kadar bülbül gibi uyanık kalmayan gül yüzünden ayrı kanlar yuttuğumu nereden bilsin?

⁵ [Senin] kederin ile can vermeyen ömrü boyunca mutlu olmasın, derdinle hasta olmayan sıhhat yüzü görmesin.

⁶ Hile ile gönlümü alıp, dönüp cefa etmeye başladın; güzel ve hilekar olmayan [sevgili] aşıklarını böyle aldatır mı?

⁷ Doğrusu şu ki; benzersiz şiirlerini Mu‘îdi misali inci gibi dizmeyen [kişi] sevgilinin dudağının ve dişlerinin vasıflarını anlatamaz.

G. 340 BN : 81^b

¹ [Sevgilim, güzel] yüzünün hakkı için su gibi sebatsız olduğuma inan; o yanak hakkı için [de] yerimin ateş olduğuna inan.

Şaçlarıñ zünnârına dil bağlayaldan cân ile
Yüzün imân bilmişem ikrâr haqqı çün inan

3. Çeşm-i cellâduñ gamından kana ğarķ olsam ne tañ
Sîne yir yir yâredür sen yâr haqqı çün inan

Sevmişem bir serv-i sîm-endâmı kimdür dimezem
Ser virem sır açmayam Settâr haqqı çün inan

5. Da^ç vî-i ^çışķ itdüğimce şâhidüm sensin yine
Bülbül-i şūrîdeyem gülzâr haqqı çün inan

Âstânuñ Ka^ç bedür ehl-i Şafâ'ya iy şanem
Fahr-i ^çâlem Aħmed-i Muħtâr haqqı çün inan

7. Ben MU'İDÎyem gerekmez öpmek ü kuçmak baña
^çÂşık-ı dîdâr kim dîdâr haqqı çün inan

341.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Kanı ol günler ki dem dem tolanup şahrâ yüzün
Lâle seyr eylerdi yârüm ben anuñ zîbâ yüzün

Yüzün açsa bir nazâr biñ ^çaql ü dil hayrân olur
Göremez âdem toynca ol perî-sîmâ yüzün

3. Tıtdı çeşmümde hayâlün kirpügüm üzre vağan
Seyr ider güyâ kâmişdan sâl ile deryâ yüzün

² Saçlarının zünnarına candan gönül bağladığımdan beri yüzünü imanım bilmişim, [bunu sürekli] tekrar ediyor oluşumun hakkı için inan.

³ Cellat gözlerinin gamından kana batsam şaşılmaz; aşğının hatrı için sinemin yer yer yaralarla dolu olduğuna inan.

⁴ Gümüş tenli bir serviyi seviyorum ama Allah hakkı için, ser verip sır vermeden [onun] kim olduğunu [kimseye] söylemeyeceğime inan.

⁵ Aşk davası ettiğim sürece şahidim yine sensin, gülbahçesi hakkı için çılgın bir bülbül olduğuma inan.

⁶ Ey heykel! Âlemlerin övüncü Ahmed-i Muhtar hakkı için eşğinin Safa ehline Kabe [kadar kutsal] olduğuna inan.

⁷ Ben Mu'îdî'yim, bana öpmek ve sarılmak gerekmez; güzel yüzünün hakkı için sadık aşık olduğuma inan [bana yeter].

G. 341 BN : 81^b-82^a

¹ Sevgilimin zaman zaman sahrada dolaşarak onun lale benimse onun güzel yüzünü seyrettiğim günler nerede?

² İnsanoğlu, o peri yüzünün [güzel] yüzünü doyana kadar seyredemez zira yüzünü açsa bir kez bakmakla bile binlerce akıllı ve dini bütün [kimse] hayretde kalır.

³ Gözümde kirpiğimin üzerine yerleşen hayalin, sanki kâmiştan bir sala [binmiş de] denizde yol almaktadır.

Yüz bulup dilber yanında şöyle küstâh oldu kim
İllere karşı öper bu zülf-i müşgâsâ yüzün

5. Turduğu yirde güzeller mahv olur yıldız gibi
Nâgehân ‘arz itse ol mihr-i cihân-ârâ yüzün

Şehr için iy dil n’idersin ‘ışk ile Ferhâd isen
Gâh tağlar başını seyr it gehî şahrâ yüzün

7. Derdmençündür MU‘İDÎ cevre şabr itmek degül
Ger çalarsağ tîğ ile döndürmez ol şeydâ yüzün

342.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dirligümde ölmesem cânâ gam-ı ‘ışkuyla ben
Cismüme n’içün şaraydı penbe-i dâğum kefen

Öykünürmüş dem-be-dem ‘anber saçuna iy şanem
Bu günehdendür siyeh-rüy olduğu müşg-i Hoten

3. Katre katre yaş ağıtdum dâne dâne dürr gibi
Kırpüğine birisin aşmadı ol sîmîn-beden

Bâğbân-ı zülf etek tutsa n’ola altında kim
Düşmege turur nihâl-i tâzedden sîb-i zeğan

5. Ben kara günlünün âhı boyanupdur göklere
Kuçalı sen mehveşi bu âsmâni-pîrehen

⁴ Bu mis kokulu saç, sevgiliden yüz bulunca öyle küstahlaştı ki başkalarının yanında [sevgilinin] yüzünü öpmektedir.

⁵ O, dünyayı aydınlatan güneş, ansızın yüzünü gösterse güzeller yıldız gibi durduğu yerde yok olur [sönerler].

⁶ A gönül! Ferhat isen bu aşkla şehir içinde işin ne? Ya dağ başında ya da çölde dolaş.

⁷ Mu’idi [senin] derdini çekmektedir; o çılgın [aşık] eziyetlerine sabr etmek bir yana kılıç çeksen de yüzünü çevirmez.

G. 342 BN : 82^a-82^b

¹ A sevgili! Aşkın gamıyla, yaşarken ölmeseydim yaralarımın pamukları vücuduma kefen sarar mıydı?

² Ey heykel! Hoten miskin yüzünün kara oluşunun sebebi sürekli [senin] güzel kokulu saçlarına özenmesiymiş.

³ Tane tane inci gibi damla damla göz yaş döküyorum [ama] o gümüş tenli [sevgili] kirpiğine [onlardan] bir tanesini bile asmadı.

⁴ Çenenin elması taze [bir] fidandan ha düştü ha düşecek gibi [sallandığı] için saçının bahçivani [onun] altında etek açsa uygundur.

⁵ Bu mavi renkli elbise senin gibi ay [yüzlü sevgiliyi] sardığından beri benim gibi kara günlü [aşığın] ahı göklere boyanmıştır.

Sâhil-i vaşluğ gâmından iy letâfet menba⁶ ı
Keşti-i deryâ baña tâbüt ü yelkendür kefen

7. Nâreven dirsın MU'İDÎ kıddine yârüñ velî
Nâ-revândur şive-i reftâr bilmez nâreven

343.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Yâr şimdi çevirür yüzini güftârumdan
Ben bu düşmenliği hiç ummaz idüm yârümden

İnlemez görmese bülbül güli gel gör beni kim
Diñmezem ayru düşelden berü dildârümden

3. Ta⁶n-ı ağıyâre göñül ⁶âr idüp incindüğine
İncinüp adını yâd eylemezem ⁶ârümden

Dilde peykân-ı müjeñ zahmını bildürmeg için
Dökilür hün-ı ciger dide-i hün-bârümden

5. Yine zülfün kararup kıtı perîşân olmuş
Bir haber aldı meger hâl-i siyekârümden

N'ola bî-ğadd ise derdüm baña dermân itmeñ
Ki ümüdüm kesilüpdür dil-i bîmârümden

7. İy MU'İDÎ kim añar adımı dildâre meger
Kendü yazup yanılıp oğuya eş⁶ârümden

⁶ A güzellik kaynağı! Senin derdini çektiğim için sana kavuşma sahilinin denizindeki gemi tabutum yelken ise kefenimdir.

⁷ [A] Mu'îdî! Sevgilinin boyu için [bir] karaağaçtır diyorsun ama karaağaç salınarak yürümeyi bilmez ki!

G. 343 BN : 82^b

¹ Şimdilerde sözlerimi [duyup bana] yüzünü çeviren sevgilimden bu düşmanlığı hiç ummazdım.

² Bülbül gülü görmeyince inlemez ama ben sevgilimden ayrı düşüğümden beri [feryatlarım] dinmiyor, gel de halime bir bak!

³ Gönlün, rakiplerin kınamalarından utanarak incindiğine gücenip utancımdan [onun] adını bile anmıyorum.

⁴ Kirpik oklarının gönülde açtığı yaraları anlatmak için ciğer kanı kanlı [göz yaşları] akıtan gözlerimden dökülür.

⁵ Saçların meğerse benim kötü halimden bir haber aldığı için kararıp çokca perişan olmuş.

⁶ [Çektiğim] derdin haddi olmadığını düşünüp bana derman aramayın; zira hasta gönlümden ümidim kesilmiştir.

⁷ A Mu'îdî! Sevgili, yanılıp da şiiirlerimden okumadıkça ona benden kimse bahsetmez.

344.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Yakın olmayan ğam ü endūha mesrūr olmasun
Derd ile cānın viren cānāneden dūr olmasun

Ĥüsñ içinde ‘ārızuñ şem‘-i şebistāndur velī
Ki şaķın her nā-maħal bezminde manzūr olmasun

3. Ağlamaz oldum gözün ĥançer çekelden ĥatlüme
Sāħiri gör kim niçe siħr itdi yağmur olmasun

Yāre ‘āşıksın diyü her kişi düşmendür baña
Töħmet-i ‘ışķ ile yā Rab kimse meşhūr olmasun

5. Bülbülün bir āhına döymez varur çünkim yile
Gül inende açılıp ĥüsñine mağrūr olmasun

Bād-ı şubħa tācını ĥapdursa nerges tañ degül
Eksük ise gāħ mest gāħ maħmūr olmasun

7. Zülf-i yār için MU‘İDİ kendüzini aşmayan
Ĥul degül sulţān ise ‘ömrinde Mañşūr olmasun

345.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Cevrünji bir pāre ĥıl kim nālem efzün olmasun
Pādşāhum zūlmünge dād eyle ĥānün olmasun

G. 344 BN : 83^a

- ¹ Gam ve keder çekemeyecek [kişi] neşelenmesin, dert yüzünden canını verebilen [de] sevgiliden ayrı kalmasın.
- ² Güzelliğinin içinde geceyi aydınlatan muma [benzeyen] yanağın, aman dikkat et de her olur olmazın meclisinde görünmesin.
- ³ Gözün [beni] öldürmek için hançer çektiğinden beri ağlamaz oldum, büyücünün yağmur yağmasını diye nasıl bir büyü yaptığına bak.
- ⁴ Sevgiliye aşkınsın diye herkes bana düşmandır, ey Allahım, kimse aşk suçuyla meşhur olmasın.
- ⁵ Bülbülün bir ahına [bile] tahammül edemeyen gül rüzgarda savrulur [gider]; [söyleyin de] çokca açılıp güzelliği ile övünmesin.
- ⁶ Nergis, sabah rüzgarına tacını kaptırsa şaşılmaz hastaysa da sarhoş ve mahmur olmasın.
- ⁷ [A] Mu‘idi! Sevgilinin saçı için kendini asmayan [kişi] kul değil padişah bile olsa Mansur olmaya [layık değildir].

G. 345 BN : 84^a-84^b

- ¹ [Ey] padişahım! Bana çokca eziyet etme ki feryatlarım artmasın; merhamet et de [ettiğin] zulüm kanun haline gelmesin.

Kîmyâdur çün kara toprağı cevher eyleyen
Hâk-i pâyusuz yüzümün rengi altun olmasun

3. Yay idüp kıaddüm atarsın ğamze okın her yaņa
Billâh insâf eyle bağrum niçe pür-hûn olmasun

Dil saçun zencirinün sevdâsın eyler her gice
Korğaram kim bir gün ol bî-çâre Mecnûn olmasun

5. Çünkü zevrakla nihân olduñ nazardan iy perî
Gözlerüm yaşı n'ichün deryâ-yı Ceyhun olmasun

Düşmen oldum halk ile sen döst olmazsın baña
Kimsenün hâlüm gibi hâli digergün olmasun

7. İy MU'İDÎ ğuş-ı câna her sözüñ pîrâyedür
Var iken 'âlemde nazmuñ dürr-i meknûn olmasun

346.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Delme bağrum ney gibi şeydâ gönül zâr olmasun
El-emânet kimse derdümdeñ haberdâr olmasun

Gün yüzün üstine ebr-i zülfünü tağıtma kim
Tâli'üm şürîde vü rûzum şeb-i târ olmasun

² Kimya [ilminin], kara toprağı cevhere çevirmesi [gibi] yüzümün altın [gibi sararması da ancak] ayağının toprağı ile mümkündür, yoksa olmaz.

³ Boyumu yay gibi büküp her tarafa yan bakış okunu atıyorsun, Allah aşkına insaf et de artık bağrım kanla dolmasın.

⁴ Gönül, her gece saçının zincirinin sevdasını çekmektedir; o zavalının bir gün Mecnun'a döneceğinden korkuyorum.

⁵ Ey peri! Kayığa [binip] gözden uzaklaştığın için [bundan sonra] gözlerimin yaşı niçin Ceyhun nehri gibi akmasın ki.

⁶ [Ben senin için] herkesle düşman oldum ama sen benimle dost olmuyorsun, kimsenin hali benimkine benzemesin.

⁷ A Mu'îdî! [Söylediğin] her söz can kulağını süslüyorken alemde [senin inci gibi dizdiğin] şiirlerin varken parlak inci olmasa da [olur].

G. 346 BN : 88^a-88^b

¹ [Sevgilim], bağrımı ney gibi delme [ki] çılgın gönlüm inlemesin; bu [can] bir emanettir, kimse derdimden haberdar olmasın.

² Güneşe [benzeyen] yüzünün üzerine saçının bulutunu dağıtma ki talihim perişan [olup] , günlerim karanlık geceye dönmesin.

3. Cevr oğı peykânlarıyla hâk idersin ‘âkıbet
Sen kemân-ebrûya bir miskîn hevâdâr olmasun

Yâde uyup âşnâlık virmez olduñ sen bağa
Kimsenüñ cānānesi ağıyâr ile yâr olmasun

5. Bülbül-i cāna cemālün çünki hûb eglencedür
Ġam degül şimdengirü ‘âlemde gülzâr olmasun

‘Işk içinde çeşm-i yârün hasreti aldı beni
Dōstlar düşmen dağı gurbetde bīmâr olmasun

7. Çünki h̄‘âb içre MU‘İDİ irdi sen meh-pāreye
Ṭalı‘i mes‘ūd ise ‘ömrinde bīdâr olmasun

347.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Küfr-i zülfüşüz cihānda bir müselmān olmasun
Kimsenüñ hālüm gibi hāli perişān olmasun

Var iken kūyuñ senüñ firdevse meyl itmez gönül
Sen bağa dilber yitersin hūr u ğilmān olmasun

3. Gevher-i vaşlum dilerse naqd-i cān virsün dimiş
Ben aña cān virürem tek ol peşimān olmasun

İy kemân-ebrū inen yağdurma ğamzeñ oğların
Çünki düşmüşdür dil ü cān ortada çan olmasun

³ Zavallı bir [aşık], senin gibi keman kaşlıya aşık olmayagörsün; sonunda eziyet oklarının peykanlarıyla [onu] öldürsün.

⁴ Yabancılara uyup beni tanımaz oldun, kimsenin sevgilisi rakiplerle dost olmasın.

⁵ [Güzel] yüzün can bülbülü için hoş bir eglencedir, alemde bundan sonra gülbahçesi olmasa da dert değil.

⁶ Aşk içinde beni sevgilinin gözünün hasreti sardı. [A] dostlar, düşman dahi gurbette çile çekmesin.

⁷ Mu‘îdi rüyasında senin gibi ay parçası [bir sevgiliye] kavuştuğu ya, mutlu talihi ömrü boyunca uyanmasa da olur.

G. 347 BN : 88^b

¹ [Ey sevgilim!] Dünyada kafir saçlarına kavuşmayan kimse kalmasin, kimsenin hali [benim] halim gibi perişan olmasın.

² Senin mahallen varken gönül cenneti arzulamaz, sen bana sevgili olarak yetersin cenneteki güzeller olmasa da olur.

³ [Bana] kavuşma incisini istiyorsa can sermayesini versin demiş, ben ona canımı veririm yeter ki o pişman olmasın.

⁴ Ey yay kaşlı [güzel]! Artık yan bakış oklarını yağdırma zira gönül ve can düşmüştür ortada [boş yere] kan olmasın.

5. Baḡa yâ Rab yüz ölümünden hecri düşvâr eyle kim
Her kişiye bî-vefâlar sevmek âsân olmasun

Çün cemâlün Ka' be'sinden irişür câna şafâ
Yüzüñi kâfir görüp niçe müselmân olmasun

7. Öpdî dîrsen gice uyurken MU'İDÎ leblerüm
Bâri gel bir büse ihsân eyle bühtân olmasun

348.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Kâ'ilem dil derdine ölmezse dermân olmasun
Tek senüñ cevruñ çeküp cân virmek âsân olmasun

Mey gerekmez var iken meclisde iy sâķi lebüñ
Nür u fer hüsnuñ yiter şem' -i şebistân olmasun

3. İy perî kahr ile küyüñdan raķibi sür çıkar
Âstânuñ Ka' be'dür derbâñi şeytân olmasun

Baḡa biñ kez yigdür ölmek sensüzün zâr olmadan
Her ne derd olursa olsun derd-i hicrân olmasun

5. Âh kim artar MU'İDÎ za' fı gün gün kırkaram
Bir gice miskîn 'adem mülkinde mihmân olmasun

⁵ Ey Allahım! [Sevgiliden] ayrı kalmayı yüz kere ölmekten daha çok zor bir hale getir ki vefasız [güzelleri] sevmek herkese kolay gelsin.

⁶ Yüzünün Ka'besinden cana mutluluk yayıldığı için yüzünü gören kafirlerin müslüman olması uygundur.

⁷ Mu'îdî, gece uyurken dudaklarını öptü diyorsan bari gel bir öpücük lutfet de iftira etmiş olmayasın.

G. 348 BN : 88^b89^a

¹ Gönül derdini [çekmeye] razıyım ölümden başka çare istemem, kolayca can vermektense senin eziyetletini çekerim daha iyi.

² Ey saki! Dudağın varken meclisde şarap gerekmez, güzelliğin nur ve aydınlık olarak yeterken yatak odamda mum olmasa da olur.

³ A peri! Rakibi mahallenden öfke ile sür çıkar; zira eşüğün Ka'be'dir bekçisi şeytan olmasın.

⁴ Bana sensiz [kalıp] inlemektense ölmek bin kere daha iyidir. Her ne dert olursa olsun [yeter ki] ayrılık derdi olmasın.

⁵ Mu'îdî'nin zayıflığı günden güne artmaktadır; zavallının bir gece yokluk ülkesine misafir olmasından korkuyorum.

349.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Yoluña cān virmeyen derdine dermān olmasun
Zār u giryān olmayan ‘ışkuñla ḥandān olmasun

Her denīnūñ ḥātırın luṭfuñla ma‘ mūr eyle kim
Seyl-i ḡayretten binā-yı ‘ışk vīrān olmasun

3. Mest ise ḡamzeñ senūñ dīvānedür gönülüm benüm
El-ḥaz̄er bir gün arada nā-gehān ḡan olmasun

Naḡd-i ‘ömrüm saçlaruñ küfrine ger ḡarc itmeyem
Şoñ nefesde adum iy dilber müselmān olmasun

5. Cānuma geçdi bu gönülüm zaḡmı şancır ṭurmadan
Ḳorḡaram ḡamzeñden özge anda peykān olmasun

Çāk dāmāndur diyü el çekme ol gülden gönül
Key şaḡın düşmen sözidür yāre bühtān olmasun

7. İy MU‘İDİ sevdügüñ şūḡ-ı perī-ruḡsāreyi
Ḥüsn ili sulṭānidur dirler Süleymān olmasun

350.

Mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün

Hezec + - - - / + - - - / + - -

1. Gönül mest olalı la‘ lüñ ḡamından
Cihānuñ geçmişem cām-ı Cem’inden

G. 349 BN : 89^a

¹ [A sevgilim!] Senin uğrunda can vermeyenlerin derdine derman bulunmasın, ağlayıp inlemeyen [aşık] aşkınla gülüp mutlu olmasın.

² Her alçağın zihnini lutfunla bayındır hale getir ki aşk binası kıskançlık seli ile viran olmasın.

³ Senin yanbakışın pervasızsa benim gönlüm [de] delidir. [Onlar arasında] bir gün ansızın kan çıkmasından korkmalısın!

⁴ A dilber! Ömür sermayemi kafir saçlarının uğrunda harcamazsam, son nefesimde bana müslüman demesinler.

⁵ Bu durmadan sızlayan gönlümün yarası canıma [kadar] işledi; orada yan bakışından başka bir peykan olabileceğinden korkuyorum.

⁶ [A] gönül! Eteği parçalanmıştır diye o gülden el çekme, düşmanların sözünden sakın [ki] sevgiliye iftira olmasın.

⁷ A Mu‘idi! Sevdüğün peri yanaklı güzel [için] güzellik ülkesinin sultanı diyorlar, Süleyman olmasın?

G. 350 BN : 83^b

¹ Gönül, dudağının gamından sarhoş olalı Cem’in kadehinden vazgeçmişim.

Ser-i zülfünde gözle dūd-ı āhum
Şaḡın iy dōst ejderhā deminden

3. Baḡa merhem gerek iy cān ṭabībi
Ki mecrūḡam raḡībūḡ verheminden

Beni itmezdi ḡālib böyle maḡrūm
İṡitse ḡālūmi bir maḡreminden

5. Yanaldan ʿāteṡ-i ʿıṡṡa MU'İDÎ
Aḡar yüz çeṡme çeṡm-i pūr-neminden

351.

Fe'ılātün fe'ılātün fe'ılātün fe'ılün

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Reng uğurladıḡı çün ḡanlı yaṡum ol yüzden
Yire depdüm anı ḡahr ile düşürdüm gözden

Benzedür kendüyi gül ḡüsn ü leṡāfetde saḡa
Yüzüne n'ola dimezse utanur yüz yüzden

3. Gördi zülfüḡ ḡarasın dīde yaṡum rehber olup
Deḡiz ehli bilür iy māḡ yolın yılduzdan

Dil yüzün görse olur vālih ü görmezse ölür
Veh ki yüz dürlü ḡam ü ḡuşṡa çeker her yüzden

5. Cān fedā eyle MU'İDÎ dir iseḡ yok dimezem
İy perī ādem olan çıḡmaz ölürse sözden

² A dost! Saḡının ucunda ahımın dumanını gözet [ki] o ejderin nefesinden kendini koruyabilesin.

³ A can tabibi! Rakibin sözlerinden yaralandım, bana merhem gerek.

⁴ Bir dostundan halimi işitseydi beni [kendisinden] bu kadar mahrum bırakmazdı.

⁵ Mu'îdi aşk ateşine yandıḡından beri yaşlı gözlerinden yüzlerce çeşme akmaktadır.

G. 351 BN : 83^b-84^a

¹ Kanlı yaṡım o yüzden renk çaldıḡı için onu yere atarak öfke ile gözümden düşürdüm.

² Gül, güzellik ve hoşlukta kendisini sana benzetir ama [bunu] senin yüzüne söylemezse şaşırma zira yüz yüzden utanır.

³ Ey ay! Denizcilerin yolunu yıldızla bulmaları [gibi] göz yaṡım yol gösterince gözüm saḡının karasını gördü.

⁴ Senin yüzünü gördüğünde hayran olan görmediğinde ölen gönül her şekilde yüz türlü gam çeker, eyvahlar olsun!

⁵ A peri! "Mu'îdi, canını feda et" dersin "olmaz" demem, zira insanoḡlu ölse de sözünden dönmez.

352.

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Hezec -- +/+ -- +/+ -- +/+ --

1. Vaqt oldı ki ğam şāmına pāyān ola bir gün
Ġam-ĥāneme dilber gele mihmān ola bir gün

Yıllarla o māhuñ çekeyin cevır ü cefāsın
İtdüğine şāyed ki peşimān ola bir gün

3. Sen gitmege tırduğda gören eşküm ü āhum
Korqar ki kıyāmet kopa tūfān ola bir gün

Biñ kez hedef olmağdan ise ğamzene 'āşık
Yegdür ki kaşuñ yayına kurbān ola bir gün

5. Dildür beni bu resme yağan genc-i ğamuñla
Āĥır göreyin kim anı vīrān ola bir gün

Bī-berg ü nevā kalsa ne ğam şahn-ı çemenler
Ger şimdi ĥarāb ise gülisjkkātān ola bir gün

7. Şabr eyle MU'İDİ sitem-i fūrkatde n'olduñ
Allāh ögürüp derdüñe dermān ola bir gün

353.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + -

1. Yağasın çāk idüp ol ĥūr açdı luţfi revzenin
Her bağan ol revzene seyr itdi cennet gülşenin

G. 352 BN : 84^a

¹ Bir gün öyle bir vakit gelsin ki keder akşamı son bulsun, sevgilim evime gelip misafirim olsun.

² Eğer o ay [yüzlü güzel] bir gün [yaptıklarına] pişman olacaksa ben yıllarca onun cefa ve çilesini çekmeye razıyım.

³ [Sevgilim!] Sen gittiğinde, benim gözyaşı ve ahımı görenler bir gün kıyamet kopup tufan olacağından korkuyorlar.

⁴ Aşık, yan bakış okuna bin defa hedef olmaksızda bir gün yay kaşlarına kurban olsun daha iyi.

⁵ [Sevgilim], senin gamının hazinesinde beni bu şekilde yakan [şey] gönüldür. Sonunda bir gün ben de onun viran olduğunu görsem.

⁶ Çimenlik yapraksız ve meyvesiz kalsa da önemi yok. Bu gün harap olmuşsa bir gün gülbahçesine dönecektir.

⁷ A Mu'idi! Neden ayrılığa sitem ediyorsun, sabr et. Bir gün [gelecek] Allah yetişip derdine derman olacaktır.

G. 353 BN : 84^b85^a

¹ O güzel, yakasını yırtıp lütuf penceresini açınca o pencereye her bakan cennetin gülbahçesini seyretti.

La^ç l-i terle zeyn olur sîmîn-şürâhî gūyiyâ
İsırup yir yir kıanatsam ol nigāruñ gerdenin

3. ^ç Anberîn zülfün̄de göñlüm kıaldı gelmez sîneye
Veh ne sevdādur bu kim unutdı miskîn meskenin

Cānum alup yüregüm oynatmasun hūnî gözün̄
Ya müjeñ cerrāhî dilden çekmesün gam demrenin

5. Dāne dāne göz yaşıdır yile viren hāşılum
Berk-i āhumdur oda yağan vücūdum hırmenin

Ol perî vaşlın dilerseñ tağa düş Mecnūn gibi
Tıtsa maħrūm olmaz ādem bir ulunuñ dāmenin

7. İy MU^ç İDÎ cān virüp kıurbān olurdun şevķ ile
Görseñ ol ebrū-kemānuñ gamze-i tır-efgenin

354.

Mefā^ç ilün mefā^ç ilün fe^ç ülün

Hezec +----/+----/+--

1. Göñül ger istemezseñ yüz kıarasın
Ne lāzım zülf-i yāre el kıarasın

Kaşın hışm ile çatup gamze eyler
Bayıķ tırine gözle yaykıarasın

3. Ne deryādur cemālün iy der-i pāk
Ki bu melāh-ı dil bilmez kıarasın

² O sevgilinin boynunu yer yer ısırıp kanatsam sanki gümüş [bir] sürahi lal taşı ile süslenmiş gibi görünür.
³ Gönülüm mis kokulu saçlarında [asılıp] kaldığı için sineme gelmez, bu nasıl bir sevdadır ki [o] zavallı oturduğu yeri unutmuştur, eyvahlar olsun!
⁴ Kan dökücü gözlerin canımı alıp yüreğimi oynatmasın, ya da kirpiğinin cerrahı gam temrenini gönülden çekmesin.
⁵ Varlığımı bir hiç uğrunda harcayan [şey] tane tane gözyaşım, vücudumun harmanını ateşlerde yakan [ise] ahımın şimşegidir.
⁶ O peri [gibi güzel sevgiliye] kavuşmak istiyorsan Mecnun gibi dağa düş, zira bir ulunun eteğinden tutan kişi nasipsiz kalmaz.
⁷ A Mu'idi! O keman kaşlının [aşıkları] yıkıcı yan akış oklarını görseñ heyecandan canını verip kurban olurdun.

G. 354 BN : 85^a

¹ [A] gönül, yüz karalığı istemiyorsan sevgilinin saçına neden el uzatıyorsun?
² [Sevgili] keskin [kirpik] oklarına gözü ile yaygara edince öfke ile kaşlarını çatıp yan bakış oklarını fırlatır.
³ A kapısı pak [sevgilim!] Yüzün nasıl bir denizdir ki bu gönül çekirgesi [oradan] karaya çıkamamaktadır [bilemedim].

Görince ol gözi hûn-rîzi bildüm
 Kızıl kanum kara yire qarasin

5. MU'İDÎ kimse işlâh itmedi âh
 Raķīb-i kelb ile 'uşşâķ arasın

355.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Mu' ciz-i İsa gerekmez la' l-i dilber var iken
 Âb-ı Hızır aņmaņ şarâb-ı rûh-perver var iken

Sebzede serv ü semen seyrine meylüm yok benüm
 Serv-ķadler ser-firâzı sen semenber var iken

3. Dil senün karşunda iy dilber niçe âh itmesün
 Bülbülün zârılığı diņmez gül-i ter var iken

Cân halâş olur mı bir dem dâğ-ı 'ışķundan senün
 Leblerün üstinde şol hâl-i mu' anber var iken

5. Veh ne cânsuz düzd olur hâlün ki her dem kaçd ider
 Genc-i hüsünün üzre yatur iki ejder var iken

Gözüne görünmez oldum kirpügünden vehm idüp
 Meste karşı kim varur destinde hançer var iken

7. Ölmez iseņ iresin yârün ayağı tozına
 İy gönül gam yime efser bulunır ser var iken

⁴ O gözü kan dökücü [sevgiliyi] görünce [onun] kızıl kanımı kara yere karıştıracasını anladım.

⁵ Mu'îdi! Köpek rakip ile aşıklar arasını kimse düzeltmedi, yazıklar olsun!

G. 355 BN : 85^a-85^b

¹ Sevgilinin kırmızı dudağı varken İsa'nın mucizesi gerekmez, ruh bağışlayan şarap varken Hızır'ın ölümsüzlük suyunun lafını etmeyin.

² Benim çimenlikte servi ve yasemin seyretmeye hevesim yok, yasemin [gibi beyaz] göğsün var iken servi boylular [arasında] başı çeken sensin.

³ A gönül alan [güzel]! Gönül senin karşında nasıl ah etmesin, taze [açmış] gül varken bülbülün inlemeleri kesilmez ki!

⁴ Dudağının üstünde o güzel kokulu benin varken can senin aşkının yarasından bir an olsun kurtulabilir mi?

⁵ Güzelliğinin hazinesi üstünde yatan iki ejder varken her daim o [hazineyi] ele geçirmeye çalışan benin ne korkusuz bir hırsızdır!

⁶ Kirpiğinden korkup yüzüne görünmez oldum, elinde hançer olan sarhoşun karşısına çıkmaya kim [cesaret edebilir]?

⁷ A gönül! Ölmezsen [bir gün mutlaka] sevgilinin ayağının tozuna erişirsin, , üzülme baş varsa [ona takacak] taç [elbet] bulunur.

İy MU'İDÎ il sözün ço zâde-i tab' uñ gerek
Yile vir olmak neden zâtuñda cevher var iken

356.

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün
Hezec +----/+----/+----/+----

1. Ölürsem ol yüzi gülsüz bu dâğ-ı intizârumdan
Yağasın çâk ide baş kalduran lâle mezârumdan

İçinden şu içen bir kez yanar şevk odına biñ yıl
Düzerse kûze-ger kûze ben öldükde gubârumdan
3. Diyârümden sefer kılmak degüldür ihtiyârümle
Ne çâre Hâk bilür câna geçüpdür derd-i yârümden

Egerçi şâm-ı zülfüñsüz kara gün toğdı başuma
Bu günlerde başa çokdur perişân rûzgârumdan
5. MU'İDÎ ol kemân-ebrü gamında şorma hâlüm kim
Kara bağrum delinmişdür hadeng-i âh ü zârumdan

357.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Remel -+---/-+---/-+---/-+-

1. Sünbül-i zülfi hevâsıdur ümîdüm yârdan
Kâni' em bülbül gibi bir bûya ben gülzârdan

Lâlelerdür fitne gülzârında yir yir açılır
Tâb-ı mey kim zâhir olur her dem ol ruhsârdan

⁸ A Mu'idi! Şiir yazma kabiliyetin varken başkalarının sözlerini umursama, özünde cevher varken bu boşvermişlik niye?

G. 356 BN : 85^b

¹ O gül yüzlü [sevgiliden] ayrı bu bekleyiş yarası ile ölürsem mezarımdan baş kaldıran lale yakasını yırtısın.

² Çömlekçi, ben öldüğümde [mezarımın] toprağından çömlek yaparsa [onun] içinden bir kez su içen bin yıl aşk ateşi ile yanar.

³ Memleketimden ayrılıp [gurbete gidişim] kendi iradem ile değildir [ama] çare yok Allah bilir ki sevgilimizin derdi canımıza geçmiştir.

⁴ Eger saçının karanlığından ayrı [düşüğüm için] başıma kara gün doğduysa bu günlerde talihimdeki perişan günler artmış [demektir].

⁵ [A] Mu'idi! O keman kaşlı [sevgilinin] derdiyle [ne] halde olduğumu sorma zira kara bağrım ahım ve iniltilerimin okuyla delinmiştir.

G. 357 BN : 85^b-86^a

¹ Sevgiliden ümidim, sünbül saçlarının aşkıdır [yani] bülbül gibi gülbahçesinden [gelecek] bir kokuya razıyım.

² O yanakta her daim kızılığın görünen şarap harareti, fitne gülbahçesinde yer yer açılan lalelerdir.

3. Kimse başa çıkmadı bu turre-i tarrâr ile
Kimse cân kırtarmadı ol gâme-i hûn-h'ardan
- Çün zarâr yoǧdur bilürsin şü gibi pâk olduğım
İhtirâz itmek neden ben 'âşık-ı dîdârdan
5. Nev-'arûsın tab'uma pîrâyedür lü'lü' gibi
Her ne söz kim işidem ol la'l-i gevher-bârdan
- İy metâ'-ı vaşla geh dil gâh cândan müşteri
Cân ile tut kim ziyân itmezsin ol bâzârdan
7. Dil hâlâş itmek MU'İDÎ çeşm ü zülfünden anuǧ
Bir hişâr almağca vardur ceng ile küffârdan

358.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. İy şabâ seyyâhı yâd itme Hürâsân illerin
Kim kıoyup gitmez göñül abdâlı 'Oşmân illerin
- Görmedüm hâk-i rehüñ mânendi cevher tütüyâ
Gerçi seyr itdüm niçe yıllar Şıfâhân illerin
3. Devlet-i 'ışkuñda çeşmüm bir tüvânger oldı kim
Dürr ü güher yaǧdurur açduğca ihşân illerin
- Ka'be yolın gözüme nür-ı cemâlün gösterür
Şevk-i la'lün añdurur cânâ Bedahşân illerin
5. Baş açup şahñ-ı cemende kıaddüñe itsem du'â
Götürür âmîn içün serv-i hırâmân illerin

³ Bu yankesici saç lüleleri ile kimse başa çıkmadı, o kan dökücü yan bakıştan kimse canını kırtaramadı.
⁴ Su gibi temiz oluşumun kimseye zararı olmadığını biliyorken benim gibi temiz yüzlü bir aşıktañ çekinmen niye?
⁵ O inciler yaǧdıran kırmızı dudağından her ne söz işitsem işiteyim [o sözler] yaradılışımın yeni gelinini süsleyen incilerdir.
⁶ Ey kavuşma sermayesine bazen gönlü bazen de canı ile müşteri olan [kişi]! O pazarda zarar etmeyeceğine can u gönülden inanabilirsin.
⁷ [A] Mu'idi! Onun gözü ve saçından gönlü kırtarmak kafır ile savaştta bir kaleyi almakla eşittir.

G. 358 BN : 86^a

¹ A seyyah sabah rüzgarı! Horasan ülkesini söyleyip durma, zira gönül dervişi Osmanlı ülkesini bırakıp gitmez.
² Uzun yıllar İsfahan ülkesinde dolaştıysam da ayağımın toprağı gibi cevherli bir sürme görmedim.
³ Gözüm, aşkın devletinde o kadar zenginleşt ki bağış ellerini açtıkça inci ve cevher yaǧdırmaktadır.
⁴ Yüzünün nuri gözüme Ka'be yolunu gösterir, kırmızı dudağından aşkı cana Bedahşân ülkesini hatırlatır.
⁵ Baş açıp çimenlik meydanında dua etsem salınan servi amin demek için ellerini kaldırır.

Dil görüp Rûm-ı cemâlün eylemez Mısr'a heves
Şâm-ı zülfün var iken anmaz Karaman illerin

7. Ger 'Arab'dur ger 'Acem birisi gelmez 'aynuma
Ben MU'İDÎ virmezem dünyâya 'Osmân illerin

359.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Düş ayağa öp elin yârün ki fırsatdur bugün
Fevt olur iy dil şağın fırsat ganimetdür bugün

İ' tidâlinde hevânun âb olupdur selsebil
' Âlemün her kûşesi gülzâr-ı cennetdür bugün

3. Gonçeler handân olup açıldı yir yir lâleler
'İş ü nûş eyyâmı geldi vaqt-i 'işretdür bugün

Evc-i eflâke irişdüm hâk-i bî-miğdâr iken
Her kadeh mey başum üzre tâc-ı devletdür bugün

5. Bir yaña şevk ile gögsin def döger bir yaña ben
Na' relerden taldı meclis özge şöhetdür bugün

Sâkiyâ gülgün lebünden bâde şun 'uşşâka kim
Rûze-i hecr oldı âhir 'id-ı vuşlatdur bugün

7. Ter tutarken bâde-i şâfi dimâğı gül gibi
İy MU'İDÎ şūfilik bir qurı gayertdür bugün

⁶ Gönül, yüzünde Anadolu'yu gördüğünden beri Mısır'a [gitmeye] heves etmez, saçının Şam'ı varken Karaman ülkesini hatırlamaz [bile].

⁷ Ne Arap ne Acem hiç biri gözümde değildir, ben Osmanlı ülkesini dünyaya [bile] değiştirecek Mu'îdî'yim.

G. 359 BN : 86^b

¹ A gönül! Bugün ayağa düşüp sevgilinin elini öpme fırsatı varken dikkat et de ganimet değerindeki bu fırsatı kaçırma.

² Bu ılık havada sular çağlamaktadır; bugün dünyanın her köşesi cennetin gülbahçesine [benzemiştir].

³ Goncalar ve yer yer lâleler açıldı; yeme içme günleri geldi bugün eğlence vaktidir.

⁴ Değersiz bir toprak iken feleğin doruğuna ulaştım. Bugün her kadeh şarap başımın üzerinde devlet tacı [gibi durmaktadır].

⁵ Bir yanda tef aşk ile göğsünü döver bir yanda ben; iniltilelerle dolan mecliste bugün bir başka sohbet [vaktidir].

⁶ Sâki! Kırmızı dudağından aşığa şarap sun zira bugün ayrılık orucu sona erip kavuşma bayramı gelmiştir.

⁷ A Mu'îdî! Şaf şarap, zihni gül gibi zinde tutarken bugün sofuluk boş bir çabadır.

360.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzârî -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Cân riştesinden eyleyüp ol dil-sitân ipin
Çaldurdu sîne-ıablını kırdı hemân ipin

İki cihānda bir büt-i cân-bāze 'aşıkam
Kim 'ömr-i cāvidān bilür āşüfte cân ipin
3. Germ oldı iy göñül yine hengāme-i hevā
Gel bir zemān saçın ög anuñ bur [ke]mān ipin

Tiğ-i ğam ile çenbere dönmezdi kāmētüm
Seyr itmesem bu kākül-i 'anber-feşān ipin
5. Dār-ı cefāda dil niçe bir aşılp ıura
Demdür kesersen iy meh-i nā-mihrbān ipin

Göñlüm saçuñ kemendine tolaşa yiridür
Bir aşılāsıdur sürür ol nā-tüvān ipin
7. Yol kıldan incedür çek elüñ zülf-i yārdan
Mizān gözet MU'İDİ şalındurma yan ipin

361.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. İpe çek iy dil elüñ zülf-i semensādan şağın
Nāgehān dīvāne olursın bu sevdādan şağın

G. 360 BN : 86^b87^a

¹ O gönül alan [sevgili], can ipini ele geçirip o ipi kullanarak sine davulunu çaldırdı.

² İki cihanda da [aşığın] canı ile oynayan öyle bir [güzele] aşığım ki [o] çılgın, canın ipini ebedi ömür ipi sanmaktadır.

³ A gönül! [Meclisin] havası yine ısındı. Gel sen de çalgının telini burarak sevgilinin saçını öv.

⁴ Bu mis koku saçan kahkülünün ipini seyretmeseydim boyum gam okları yüzünden çenbere dönmezdi.

⁵ A şefkatsiz ay! Gönül cefanın dar ağacında daha ne kadar asılı kalacak [onun ipini] kesme zamanı [gelmiştir].

⁶ Gönüm, asılacak bir [suçlu gibi] takatsizce ipini sürüklediği için saçının teline dolaşırsa saşılmaz.

⁷ [A] Mu'idi! Elini sevgilinin saçından çek, yol kıldan incedir, aman ha, ölçüyü kaçırıp da [terazinin] yanındaki ipi sallandırma.

G. 361 BN : 87^a

¹ A gönül! Elini ipe asarak o yasemine [kokulu] saçlardan kendini korusun, seni ansızın çılgına döndürecek bu sevdadan sakın!

Çeşm-i yâre meyl idüp aldanma çoğdur fitnessi
 'Ākil iseñ uyma ol bed-meste gāvġādan şaşın

3. Şol ħarāmî gözlünüñ üstine cān virmek neden
 Kirpük ü kaşını gördüñ oğ ile yādan şaşın

Āşnālîk virme 'aqla nağd-i 'ışk ola telef
 Mülk-i cāna yār ayak başarsa yağmādan şaşın

5. Āh ü eşküm var iken umma selāmet yaqasın
 Rüzgār oldı muġālîf mevc-i deryādan şaşın

Ĥār ü ħas n'eyler saña iy ħaste bülbül fāriğ ol
 İki yüzlü fitnedür gül-berg-i ħamrādan şaşın

7. Zevk ü şādî öldürür ayrılma ġamdan bir nefes
 İy MU'İDÎ fırsatıñ gözlerler a' dādan şaşın

362.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Göñlümi kaygu başupdur āh-ı derd-ālūddan
 Şanki bir ġam-ġānedür içi qararmış dūddan

Ķo ħayāl-i zülfüñi ħursun derün-ı dilde kim
 Ol semenderdür ziyān irmez aña bu oddan

3. Sīnesinde öper ol serv-i ħırāmānı bugün
 Kim ki ber-ġürdār olursa t̄ālî' -i mes' ūddan

² Aldanıp [da] sevgilinin gözüne aşık olma [zira] fitnessi çoktur. Aklın varsa o kötü sarhoşa uyma kavgadan kendini koru.

³ Kirpiğini ve kaşının [nasıl bir] ok ve yay olduğunu gördüğün o eşkıya gözlünün uğruna can vermene sebep ne? Kendini koru!

⁴ Akıl ile tanışık olma, [zira] aşk sermayesi elden gider; sevgili can ülkesine ayak basarsa dikkat et de [onu] yağmalamasın.

⁵ Ahım ve gözyaşım varken selamete ereceğini sanma, rüzgar karşı yönden eserse denizdeki dalgalardan kendini sakınman [gerekir].

⁶ A hasta bülbül! Rahat ol, dikenler ve çalılar sana ne yapabilir; sen asıl iki yüzlü bir fitne olan kırmızı gül yaprağından sakın!

⁷ A Mu'îdî! Zevk ve mutluluk öldürür, bir an olsun gamdan ayrılma. Fırsat gözleyen düşmanlara dikkat et!
G. 362 BN : 87^a-87^b

¹ Derde bulaşmış ahlar [yüzünden] kaygıyla dolan gönlüm, adeta içi dumandan kararmış bir gam evi gibidir.

² Bırak saçının hayali gönlün içinde dursun çünkü o bir semenderdir ona bu ateşden zarar gelmez.

³ Kutlu talihi ile mesud olan kimse bugün o salınarak yürüyen servi [boylu güzeli] göğsünde öper.

Luṭf ü ḳahruṅ ḥikmetin bilmez çün iy dilber göñül
Baḥş idüp n'eyler 'aceb ma' düm ile mevcüddan

5. Naḳd-i cānum ḳo nişār olsun ayağuş tozına
Ben bu yolda geçdüm iy ḥ'āce ziyān ü sūddan

Niçe gitsün jeng-i ḡam şūrīde göñlümden benim
Mihr yüzün görmedüm āyīne-i maḳşūddan

7. İy MU'İDİ sūz-ı eş'ārūṅ mi te'sir itdi kim
'Işḳ feryādı gelür her laḫza nāy ü 'ūddan

363.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + -

1. Niçe el virsün vişālūṅ bār-ı fūrḳat çekmeden
Kimse irmez devlete iy ḥ'āce zillet çekmeden

La'lüṅ meyl eyleyen çeksün saçuş sevdāsını
Çeşme-i ḫayvān içilmez renc-i zulmet çekmeden

3. Ḥaste-dil ḡamdan uşanmışdur tekellüf ḳılma kim
Bir ḡidāyı güç olur yimeḳ ṭabī'at çekmeden

Şerm ider açmaḡa rāzın 'āşık-ı mestāneler
Bezm-i ḡamda bir iki cām-ı maḫabbet çekmeden

5. Çok aḡa kūyuṅda göñlüm sīnemūṅ ḡam-ḫānesin
Kim vaṭan ḳadrini bilmez ḳişi ḡurbet çekmeden

⁴ A sevgili! Gönül [daha] senin lutfunun ve öfkenin hikmetini anlayamamışken acaba neden varlıktan ve yokluktan söz etmektedir ki?

⁵ Ey tüccar! Bırak, canının sermayesi [sevgilinin] ayağının tozuna saçılsın, [çünkü] ben bu yolda zarardan da kardan da vazgeçtim.

⁶ Perişan gönlümden gam pası nasıl gitsin, istek aynasında güneş yüzü görmedim [ki].

⁷ A Mu'idi! Her dem aşk feryadı [ile inleyen] ney ve uda yoksa senin şiirlerinin ateşi mi tesir etti?

G. 363 BN : 87^b

¹ Ey sahip! Ayrılığın yükünü çekmeden sana kavuşmak nasıl mümkün olsun; [zira] kimse sıkıntı çekmeden mutluluğa erişemez.

² Kırmızı dudaklarını arzulayan [aşık] saçının sevdasını çeksin, [zira] karanlığın sıkıntısını çekmeden ölümsüzlük suyu içilmez.

³ Hasta gönül gamdan bıkmıştır, zorlama çünkü canın çekmediği bir yiyeceği yemek zordur.

⁴ Sarhoş aşıklar, gam meclisinde bir iki aşk kadehi içmeden sırlarını açmaktan utanırlar.

⁵ Gönülüm senin mahallende sinemin gam evini çokca hatırlasın, çünkü kişi gurbet çekmeden vatanının kıymetini bilmez.

‘Işık ile dīvāneler içinde ‘unvān bulmadum
Defter-i idrāke yir yir kıl-k-i hayret çekmeden

7. İy MU'İDÎ gülmek umma ağlamadan bir zemān
Çün huzūr olmaz cihān mülkinde zaḥmet çekmeden

364.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Hārḥār-ı guşşadan bağrum niçe pür ola hūn
Sākiyā gül devridür cām-ı sürür encāmı şun

Āftābum ebr-i zülfüşüz şorar isen hālümü
Rūzgārum tiredür baht-ı siyāhum ser-nigūn

3. Ğamze-i cāzū-firībūñ şol kadar efsūn oğur
Kim ol āhūnuñ elinden oldı şir-i dil zebūn

Merhem aņma kim ğam oğı çak çiger-gāhumdadur
İy ṭabīb-i cān oñulmaz degmeñüz derd-i derūn

5. Bezm-i 'ışkuñda dil-i dīvāne 'ış itsūn diyü
Bāde eşk ü sāz olur āvāz zencir-i cūnūn

Ađım ādem olmasun dūnyāda nā-merdem eger
Ṭartılıp derdüm ğam-ı Mecnūn'dan olmazsa füzūn

7. Yār işigin dem-be-dem ṭolan dilersen feth-i bāb
İy MU'İDÎ 'ışk berāyiş dañidür sevmez sūkūn

⁶ Anlayış defterinin kimi yerlerini hayret kalemi ile çizmeden aşk ile çılgın aşklar içinde şöhret bulamadım.

⁷ A Mu'idi! Bir süre ağlamadan gülmeyi umma, çünkü dünya ülkesinde zahmet çekmeden huzur bulunmaz.

G. 364 BN : 88^a

¹ Bağrım, gam dikenleri [yüzünden] daha ne kadar kanla dolacak? Saki, gül mevsimidir mutluluk kadehini sun.

² [Ey] güneşim! Saçının bulutundan ayrı ne halde olduğumu soruyorsan; talihim kara, kara bahtım tersine dönüştür.

³ Cadı gibi büyüleyen yan bakışın o kadar büyü yapmaktadır ki gönül aslanı o ahunun elinde esir oldu.

⁴ A can tabibi! Bana merhem sözü etme gam okları tam da ciğerimin ortasındayken içimdeki yara iyileşmez, bana dokunmayın.

⁵ Çılgın gönül aşkının meclisinde yiyip için diye şarap gözyaşı ve saz, nağmeler de delilik zinciri olur.

⁶ Derdim tartılıp da Mecnun'un gamından fazla gelmezse adam değilim, bana da insan demesinler.

⁷ A Mu'idi! [Sevgilinin] kapısını fethetmek istiyorsan sürekli kapısının eşğinde dolaş zira aşk bir hengâmedir, sessizliği sevmez.

365.

Fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Kışsa-i Mecnûn okınmaz vaşf-ı hâlüm var iken
Hâlümü ‘arz ideyin bâri mecâlüm var iken

Hece düşdüm bende n’eyler nuql-ı gamla hûn-ı dil
‘İş u nûş itmek revâ mıdur melâlüm var iken

3. Gül yüzünsüz mürğ-i dil nesrîn ü lâle istemez
Hâr-ı gamda rûy-i zerd ü eşk-i âlüm var iken

Her biri bir eşrefidür gerçi dâğ-ı sînemün
Gönlüm alçağdur yine mâl ü menâlüm var iken

5. Eşk-i çeşmüm baħr eger olursa gelmez ‘aynuma
Bu neyistân müjemden iki sâlüm var iken

Ben n’içün vaşf itmeyem bilünle cânâ leblerün
Her gazelde nâzük ü rengîn hayâlüm var iken

7. İy MU‘İDİ veh ki ‘özr itdi baħa gerdün-ı dūn
Bî-vefâlar ‘ışkı gibi hoş kemâlüm var iken

366.

Mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Niķâb açmazsa yüzden ol hilâl-ebür şanem bir gün
Helâk eyler beni âħir şeb-i endūh-ı ğam bir gün

Dil-i âvâreyi dirler tolaşdı zülfünge yârün
‘Acebdür ger aşılmazsa çün oldu müttehem bir gün

G. 365 BN : 89^b

¹ Benim halim anlatıldığında Mecnun kıssası okunmaz, bari gücüm varken halimi arz edeyim.

² Ayrılığa düştim, gam yemişleriyle, gönül kanı bende ne arar? Üzüntülüymen yiyip içip eğlenmek yakışık almı mı?

³ Gönül kuşu, gül yüzünden ayrı olduğunda yaban gülü ve lale istemez zira sarı yüzüm ve kırmızı gözyaşım gam dikenliğinde ona yeter.

⁴ Sinemdeki yaraların hepsi gerçi bir eşrefi sikkedir ama bunca malım mülküm varken yine de alçak gönüllüyüm.

⁵ Sazlığa [benzeyen] kirpiklerimden yapılmış iki salım varken gözümün yaşı deniz olsa da önemsemem.

⁶ Sevgilim! Her gazelde nazik ve renkli hayallerim varken belinle dudaklarının vasıflarını niçin anlatmayayım?

⁷ A Mu‘idi! Vefasız [güzellere] aşık olmak gibi hoş bir erdeme sahipken yazık ki alçak felek bana engel oldu.

G. 366 BN : 89^b-90^a

¹ O hilal kaşlı heykel bir gün yüzündeki örtüyü kaldırmazsa gam sıkıntısının gecesi bir gün beni öldürür.

² Başiboş gönlün sevgilinin saçlarına dolaştığını söylüyorlar, bu [işlediği] suçtan bir gün olup asılmazsa şaşılır.

3. Tonatdum sînemi yir yir yine dâğ ü eliflerle
Emîr-i ʿışk olam gibi çeküp ʿabl u ʿalem bir gün
- Hevâ-yı mihr ile çünkim vücûdum zerreden kemdür
Mekânım olsa iy meh ʿtañ degül küy-ı ʿadem bir gün
5. Ğam-ı hecr ile çeşmümden yağar ol deñlü bārân kim
Belâ seyline varmasun bu ʿâlem ʿkorqaram bir gün
- Bu ʿişret-hânedede ʿâlem senüñdür iy gedâ göñlüm
Eger şunmaz ise nâ-gâh elüñde cām-ı Cem bir gün
7. MU'İDÎ bendeñe gerçi sitâyişler çoğ eylersün
Benüm devletlü sulţânım n'icün gelmez kerem bir gün

367.

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Leyle-i zülfüñ beni âşüfte-ğâl itmek neden
ʿÂleme destân idüp Mecnûn-mişâl itmek neden
- Çünkü ʿîd-ı vaşl icün ʿqurbâna yazmazsın beni
Ya ʿhadeng-i zaʿf ile cismüm hilâl itmek neden
3. Mülk-i dil âsüde iken iy güzeller ʿhusrevi
Zulm ile şeb-dîz-i zülfüñ pây-mâl itmek neden
- Dil miyânuñdan kenâr ister didüm geldi didi
Ol eger Mecnûn degül bâñıl ʿhayâl itmek neden

³ Bir gün aşk şahı olup mehter takımı dizeyim diye sinemi yine yer yer yara ve elifler ile donattım.

⁴ Ey ay [yüzlü güzel]! Aşk yüzünden vücudum zerreden daha ufak [hale gelmişken] mekanım bir gün yokluk köyü olsa şaşılmamalıdır.

⁵ Ayrılık gamı ile gözümde o denli yağmur [gibi gözyaşı] yağıyor ki bu alemin bir gün bela seline uğramasından korkuyorum.

⁶ A köle gönül! Eğer [dünya], bir gün ansızın, eline Cem'in kadehini sunmazsa bu eğlence meclisindeki alem senindir.

⁷ [A] benim devletli sultanım! Gerçi Mu'idi köleni çok övüyorsun ama niçin bir gün [bile] bağıştta bulunmuyorsun [bilemedim].

G. 367 BN : 90^a

¹ [Sevgilim], gece [gibi] siyah saçlarının halimi perişan ederek beni Mecnun'a döndürüp alemin [diline] destan etmesi niye?

² Kavuşma bayramı için beni kurban olarak yazmıyorsan zayıflık oku ile vücudumu hilale benzetmen niye?

³ Ey güzeller sultanı! Gönül ülkesinin rahatı yerindeyken gece rengindeki saçının zulmü ile [onu] ayak altına atman niye?

⁴ "Gönül, beline sarılmak istiyor" dedim, "o Mecnun değilse neden boş hayaller kurmaktadır" dedi.

5. Āşkâredür leb-i la' lüñ rumûzı gün gibi
Hürde-bînler yok yire pes kıl ü kâl itmek neden

Taḥ degül baḥtuñ siyâh olursa iy şeydâ gönül
Her gice sevdâ-yı zülf ü ḥaṭṭ ü ḥâl itmek neden

7. 'Işk fenninden MU'İDÎ çek elüñ yâr istemez
İ' tibâr olmayıcağ kesb-i kemâl itmek neden

368.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Tâb-ı mülden [iy perî ruḥların] âl itmek neden
Ben belâlu bülbüle bu yüzden âl itmek neden

Çün vişâlün yüzini görmez gönül pervânesi
Nâre yaḥup cevri ile bî-perr ü bâl itmek neden

3. Ağzuma şunmazsañ âḥir la' l-i nâbuñdan şeker
Ṭab' -ı pāküm ṭūṭi-i şirîn-maḥâl itmek neden

Hâke şalma zülf-i miskînün kesüp raḥm it bize
Bir bölük âşüfte 'ömrin pâymâl itmek neden

5. Ağladuñ cân bülbülin ğam gülşeninde zâr ü zâr
Ḥâre karşı gül gibi 'arz-ı cemâl itmek neden

Dime iy zâhid ğam-ı hecr ile 'aşık cân virür
Ḥayr ḥod gelmez dilün den böyle ḥâk itmek neden

⁵ Kırmızı dudağının işaretleri gün gibi ortadayken dikkat sahiplerinin boş yere dedikodu etmelerinin sebebi nedir?

⁶ A çılgın gönül! Her gece [sevgilinin] saçı, ayva tüyü ve beninin sevdasını çekmek niye? [Bu gidişle] bahtın kararır sa şaşlımaz.

⁷ [A] Mu'idi! Sevgili, aşk ilmini umursamaz, vazgeç. İtibar olmayınca ilim hasıl etmek neye yarar?

G. 368 Mecmū' a S₁₀ :59^b

¹ Ey peri! Şarabın harreti ile yanaklarını kızartmak niye, benim gibi belaya düşmüş bir bülbüle bu şekilde hileler yapmak niye?

^{1a} Tâb-ı mülden [iy perî ruḥların] :Ṭâb-ı mülden ḥaṭṭuñ vezin gereği böyle okundu.

² Gönül pervanesi zaten sana kavuşamıyorken [onu] dert içinde ateşlerde yakıp kolsuz kanatsız bırakmak niye?

³ Ağzıma, saf dudağının şekerinden sunmayacaksan temiz yaratılışımı tatlı dilli bir papağana çevirmek niye?

⁴ [Sevgilim!] Bize merhamet et, güzel kokan saçlarını kesip de bizi öldürme. Bir bölük [aşk] divanesinin ömrünü ayaklar altına almak niye?

⁵ Can bülbülünü gamın gül bahçesinde inim inim inletp dikenlerin önünde gül yüzünü göstermek niye?

⁶ A zahid! Aşık, ayrılık gamı ile canını verir deme; dilinden hayırlı bir söz çıkmayacağı bellidir de [aşığı] toprağa düşürmek niye?

7. Ger miyânın ol sehî-ğaddûñ kenâre çekmesen
Şi' r-i mevzûnuñ MU'İDÎ pür-ğayâl itmek neden

369.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + --- / - + --- / - + --- / - + -

1. Müjde iy dil-ğaste kim yâr-ı dil-ârâdur gelen
Mürdeler ihyâ ider devr-i Mesihâ'dur gelen

Yüzi gözi hep güler berg-i gül ile nergesün
Bâğa güyâ seyr içün ol serv-i bâlâdur gelen

3. Kõ gönül ağlamağı şimdengirü şâd ol yûri
Bülbülün zâr itmege gül-berg-i ra' nâdur gelen

Zerre isenğ gam degül şevk ile çerğ ur sen de kim
Cân u dil burcına mihr-i 'âlem-ârâdur gelen

5. Benden ol yâre MU'İDÎ âh u efğândur giden
Baña andan miñnet ü endüh u gâvğâdur gelen

370.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + --- / - + --- / - + --- / - + -

1. Zâlim ancak bilmezem ol gamze-i cädüyı ben
Boynuma alsam olur ammâ ki bu gîsüyı ben

Bülbül-i âşüfteyem gülzârı sensüz n'ideyüm
Virmezem iki cihâna bir gül-i ħod-rüyı ben

⁷ [A] Mu'îdî! O endamı düzgün [sevgilinin] beline sarılamayacaksan vezinli şiirlerin hayallerle dolu olsa neye yarar?

G. 369 Mecmû'a G.1 : 65^a

¹ A hasta gönüllü [aşık]! Müjdeler [olsun]! Gelen, gönlü süsleyen sevgili, ölüleri diriltten [nefesiyle bu] devrin Mesihî'dir.

² Güya o servi boylu [güzel] bahçeye dolaşmaya gelmiş diye gül yaprağının yüzü ile nergisin gözü hep gülmektedir.

³ [A] gönül! Ağlamayı bırak, bundan sonra mutlu ol, yoluna devam et [zira] o iki yüzlü gül yaprağı, bülbülünü inletmeye gelmektedir.

⁴ Zerre isen mesele değil, sen de aşk ile dönmeye başla zira alemi aydınlatan güneş can ve gönül burcuna girmektedir.

⁵ [A] Mu'îdî! Benden o sevgiliye ah ve feryat gitmekte; ondan bana ise çile, keder ve kavga gelmektedir.

G. 370 Mecmû'a S₁₀ : 60^a

¹ O büyüdü yan bakışlarının ne derece zalim olduğunu bilmiyorum ama onun saçlarını boynuma alabilirim.

² Çılgın [bir] bülbülüm, sensiz gülbahçesini ne yapayım? Bir yaban gülünü iki cihana değişmem.

3. Saçuñı alup gözüme sürmüşem ol deñlü kim
Târ-ı müjgân eyledüm her müy-ı   anber-büyü ben

Kaçduğına bakmayup âhîr düşürdüm dāmuma
Avladum vahşî iken ol gözleri âhüyü ben

5. İy MU  İDİ ğam degül cevr oğına olsam hedef
Çün  ara bağruma çekdüm ol kemân-ebrüyü ben

371.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Çün bugün bil bağladum bu zülf-i müşg-efşâne ben
Komazam top itmeyince başum ol çevgâne ben

Şem  gibi odlara yanmağ nedür ölsem gerek
Başum ortaya  oyup geldüm bugün meydâne ben

3.  uluşam dilden gerek taşa gerekse o a dik
Ger ölürsem  almayam bu yolda baş u câne ben

 ande ise bir meh-i nâ-mihre tuş eyler beni
Bilmezem kim n’eyledüm bu çer -i ser-gerdâne ben

5. İy MU  İDİ ğamze-i dilber beni gözler müdâm
Ber-nişânam güyiyâ ol tîr ile peykâne ben

³ [Sevgilim!] Saçlarımı alıp gözüme o kadar sürmüşüm ki onun mis kokulu her telini kirpiklerimin kılı yaptım.

⁴ O ahu gözlü [sevgilinin] kaçmasına aldırılmayıp tuzağıma düşürerek sonunda onu avladım.

⁵ A Mu‘îdi! O yay kaşlı [güzeli] kara bağruma çektim; artık cefa oklarının hedefi olsam da üzülmem.

G. 371 Mecmû‘a S₁₀ : 60^a

¹ Bu gün bu mis kokulu saçlara gönlümü bağladığım için başım o çevgana top oluncaya kadar [o saçları] bırakmam.

² Mum gibi ateşlerde yanmak nedir ki, ölmeyi istiyorum. Bugün başımı feda etmek için meydana geldim.

³ [Sevgilim!] Gönülden [sana bağlı] kulunum. İstersen taşa, istersen okun [hedefine] dik. Benim baş ve can [kaygısından] kurtulmam ancak bu yolda ölmemle mümkündür.

⁴ Bu baş aşağı dönmüş feleğe ne yaptığımı bilmiyorum. Beni nerede [balsa] merhametsiz bir ay [yüzlü] ile karşılaştıır.

⁵ A Mu‘îdi! Sevgilinin yan bakışları sürekli beni gözetlemektedir; galiba o ok ve peykanın hedefi benim.

372.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Kîn idüp 'âşıqlara peyveste kaçuñ itme çîn
Kim eyü olmaz bilürsin iy perî âdemde kîn

Biñ niyâz itdüm velî bir âferînüñ görmedüm
Bu ne 'izz ü nâz olur yâ Rab hezârân âferîn

3. Zülf-i kâfir-kîş-i pür-çînüñ elinden âh kim
Leşker-i hüsn ile eyler her taraf yağmâ-yı dîn

Bu hazân-ı gussada 'îş-i bahâr itsem ne taş
Lâle vü güldür başa her tâze dâğ-ı âteşin

5. Lezzetinden birbirine yapışupdur lebleri
Anuñ içün ağzını açmış durur ol nâzenin

Hağ degüldür çevreden ol hadd-i gül-nârı tutan
Hâtem-i pîrüzedür yâkût-ı nâb olmuş nigîn

7. Ol perîveşden MU'İDÎ âdemîlüğ umma kim
Dostluk gösterdügümce ol ider kibr ile kîn

G. 372 PBM T₁ : 457^a, ENM N₂ : 291^b, ENM V:392^b, T₁ 'de 5. ve 6. beyit yok.

¹ Ey perî! Aşıklara düşman olup bitişmiş kaşlarını çatma; zira insanın kin tutanı makbul değildir.

^{1b} iy perî : döstüm T₁

² Binlerce kez yalvardım ama bir kere bile beni övdüğünü duymadım; hey Allah'ım, bu nasıl bir yücelik ve nazdır, binlerce kere maşşallah!

³ [Sevgilim!] Kıvrımlarla dolu zalim saçların, güzellik askerleri ile [bir olup] her tarafta [aşıkların] dinini yağmıyor, eyvahlar olsun!

⁴ [Vücudumdaki] her kanlı yara benim için lale ve gül [gibi] olmuşken bu keder sonbaharında ilk bahardaki gibi yiyip içsem şaşılmaz.

^{4b} dâğ-ı âteşin : dâğ u âteşin N₂, V

⁵ O nazlı [güzel], dudakları lezzetden birbirine yapıştığı için [yapışmasınlar diye] ağzını açmış durmaktadır.

⁶ O ateş kırmızısı yanağı çevreleyen şey ayva tüyleri değil, halis yakut kaşlı firuze bir mühürdür.

⁷ [A] Mu'îdî! O peri yüzlü [güzelden] insanlık bekleme; zira ben dostluk gösterdikçe o büyülenerek öfkelenir.

[ḤARFÜ'L-VÂV]

373.

Mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ülün

Hezec + --- / + --- / + ---

1. Ḥayāl-i ğamzen ile iy perî-ḥū
Gezer Mecnūn olup tağlarda āhū

Dehānuḡ noḡta-i mevḥūma beḡzer
Tefāvüt belki yoḡdur bir ser-i mū
3. Görüp gözde ḥayālün seyl-i eşküm
Didi gitmek gerekdür yir degül bu

Gözüm yaşını men' itme ḡapundan
Şeref virmez mi gülzāre aḡar şu
5. Kenār-ı ābda serv olsa ḡoşdur
Gözümde gitmesün ol ḡadd-i dil-cū

Ġam-ı hecr ile cānum ḡıḡmaludur
Daḡi raḡm eylemez ol şūḡ-ı bed-ḡū
7. MU' İDİ teşne-dildür şun lebün kim
Devādur derdüḡe ol nūş-dārū

374.

Mefâ' ilün mefâ' ilün mefa' ilün mefâ' ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Yine bir buseḡi aldım ne buse nūş-ı cāndur bu
Disem olmaz eger başum gide rāz-ı nihāndur bu

G. 373 BN : 90^b-91^a

¹ Ey peri! Ahu, senin yanbakışının hayalini [kurarak] Mecnun olup dağlarda gezer.

² [Bir] kılın ucundan farkı olmayan ağzın, hayalî bir noktaya benzemektedir.

³ Gözyaşı selim gözde [senin] hayalini görüp bu gidilecek bir yer değildir dedi.

⁴ [Bana] kapında gözyaşı [dökmeyi] yasaklama, akar su gülbahçesini şereflendirmez mi?

⁵ O gönül alıcı boy gözümün önünden gitmesin [zira] su kenarında servi hoş olur.

⁶ Ayrılık gamı ile canım çıkacak gibi olmuştur ama o kötü huylu güzel hala [bana] acımamaktadır.

⁷ Mu'idi'nin gönlü susuzdur, [ona] dudağımı sun; [çünkü] [onun] derdinin devası o tiryaktır.

G. 374 BN : 91^a

¹ Yine senden [öyle bir] öpücük aldım [ki] öpücük değil [adeta] can içkisidir; başımın gideceğini [bilsem] de bu gizli sırrı [kimselere] söylemem.

Ruḥ-ı zerdüm temâşâ kııl ğam-ı 'ışkuñla iy gül kim
Bahâr-ı ḥüsnüñe karşı 'iyân olmış ḥazândur bu

3. Ḥayâl-i ğamzeñ için dil sevâd-ı zülfüñe düşdi
Uzak menzilden oğ alup gelür peyk-i revândur bu

Sipihrüh dâmenin eşk-i şafağ-rengüm dutar şanmağ
Ki ol pîrûze-câm içre şerâb-ı ergavândur bu

5. Çeküp şemşîr-i ḥün-rîzüh başum kaç' eylesen bâri
Reh-i 'ışk içre boynumda 'aceb bâr-ı girândur bu

Cefâsı ḥârın ol şūḥuñ yiridür cânda saklırsam
Şikeste bülbüle gülden hemîşe armağândur bu

7. MU'İDÎ kanlı yaş eksük degül bir laḥza çeşmümden
Dükenmez la' li biñ biñ ḥarc olup yâ Rab ne kândur bu

375.

Mef'ülü mefâ'ilün mef'ülü mefâ'ilün

Hezec -- + / + ---- / -- + / + ----

1. Gel müşg-i Ḥitâ dime şol zülfe ḥaṭâdur bu
Divâne misin iy dil zencîr-i belâdur bu

Ol gözleri âhūnuñ seyr it ḥaṭ-ı ser-sebzin
Reyhân-ı semen-bûdur ya müşg-i Ḥitâ' dur bu

3. Her servüh ayağına şu gibi akup gönülüm
Bir yirde karar itmez yâ Rab ne belâdur bu

² Ey gül! Senin güzellik baharına karşı sararmış yanaklarımın [nasıl] bir sonbahar olduğuna bak.

³ Senin yanbakışını hayal ederek saçının karanlığına düşen gönül, uzak diyarlardan ok alıp gelen bir haberci [gibidir].

⁴ Şafak renkli gözyaşımın feleğin eteğini tuttuğunu sanma; o firuze kadeh, bu da içindeki erguvan şarabıdır.

⁵ Başım, bu aşk yolunda boynumda [taşıdığım] ağır bir yüküdür; kan dökücü kılıcımı çekip bari başımı kessen [de kurtulsam].

⁶ O güzelin cefasının dikenlerini canımda saklırsam uygundur [çünkü] bu, [gönlü] kırık bülbüle gülden gelen bir armağandır.

⁷ [A] Mu'îdî! Gözümünden bir an bile kanlı yaş eksilmemektedir. Hey Allahım, bu, binlercesi harcadığı halde lalleri tükenmek bilmeyen nasıl bir madendir.

G. 375 BN : 91^b

¹ A gönül! Gel, o saça Hita [ülkesinin] miski deme, hata olur. Deli misin, bu bir bela zinciridir.

² O ahu gözünün yeşil aya tüylerine bir bak; o ya yasemin kokulu reyhandır ya da Hita miskidir.

³ Hey Allahım! Gönlümün bir yerde durmadan su gibi her servinin ayağına akıp [gitmesi] nasıl bir beladır?

Var ise başa kînüñ düšnâm ile teskîn it
Kim def' -i belâ için meşhûr du' âdur bu

5. Gîsû-yı dil-âvîzûñ kim uzadı boyuñca
Baş komış ayağunda bir bî-ser ü pâdur bu

Sâzuñ elüñe alup yaqduñ beni şevk ile
İy muṭrib-i hoş-lehce bâri ne hevâdur bu

7. 'Uşşâka MU'İDÎ sen ağzın bilin ög yârüñ
Her sözde gerek nükte bezm-i zürefâdur bu

376.

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün
Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Dehânuñ kim anuñ vaşfın işiden dir ki cândur bu
Niçe 'aşıkluaruñ gönlin alup gözden nihândur bu

Lebüñ şevkiyle dil kanlar yutar gel hikmeti gör kim
Mesih'e âšnâ iken ölümlü nâ-tüvândur bu

3. Olup meyden yüzün gül gül teferrüc eyleyen eydür
Ne zîbâ lâleler bitmiş ne ra' nâ gülsitândur bu

Dime âşüfte diller meyl ider yüzüñe zülfünden
Sevâd-ı Şâm'dan Rüm'a çekilmiş kârvândur bu

5. Elif-kaddüñ hevâsından bükülmüşdür ten-i zerdüm
Meger ol tîr-i sîmîne şaru tozlu kemândur bu

⁴ Bana kinin varsa söverek rahatla, çünkü bu, belayı savuşturmak için meşhur bir du'adır.

⁵ [Sevgilim!] [Aşığın] gönlünün asılı kaldığı, boyunca uzamış saçların [senin] ayağına baş koyan başsız ayaksız [bir köledir].

⁶ A hoş edalı çalgıcı! Sazını eline alınca beni şevkle yakdın. Bu nasıl bir nağme [böyle]?

⁷ [A] Mu'idi! Aşıklara sevgilinin ağzı ile belini öv; çünkü bu, zariflerin meclisidir [ve söylenen] her söz ince manalı olmalıdır.

G. 376 BN : 91^b-92^a

¹ [Sevgilim!] Pek çok aşığın canını alarak gözden kaybolan ağzının vasıflarını duyan [kişi] bu canın [ta kendisidir] der.

² Gönül, dudağının aşkıyla kanlar yutmaktadır, gel [şu] hikmete bak ki [o], Mesih'i tanıyorken ölecek kadar dermansız kalmıştır.

³ Yüzünün şaraptan gül gül kızardığını görenler "ne güzel laleler bitmiş, bu ne güzel bir gülbahçesidir" derler.

⁴ Çılgın gönüllerin saçından [geçerek] yüzüne heves ettiklerini söyleme; bu [olsa olsa] Şâm'ın karanlığından Anadolu'ya giden bir kervandır.

⁵ Senin elif [gibi düzgün] boyunun aşkı yüzünden bükülen sararmış vücudum, megerse o gümüş ok için sarı tozlu bir kemandır.

Hezārān meh-likā gördüm cefā vü şivede māhir
Velikin bî-vefālarda ' acerb nā-mihrbāndur bu

7. MU'İDÎ yoğ ise kanlu ciğerde hecr oğı zağmı
Ne için gözlerün yaşı aklar diğmez ne kandur bu

377.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Niçe 'arız niçe ruḥ-tal' at-i cānānedür bu
'Işık bülbüllerine tāze gülistāndur bu

Dil nedür kim ola [bū]y-i ser-i zülfüne behā
İy şanem cān ü cihān naḫdine erzāndur bu

3. Çeşm ü zülfünden [cüdā] şorma göñül ḫālını kim
Giceler mest ü seher zār ü perīşāndur bu

N'ola māh olduḡ ise mihr idegör kullaruḡa
İ' timād itme begüm ḫüsnüñe devrāndur bu

5. Dūd-ı āḫ [üzre urur 'ışkuḡa bünyād o perī]
Taḫtını yil götürür şanki Süleymān'dur bu

Bāḡbānā güli el üzre tutup ḫoş gör kim
Bir iki gün ḫurrem-i sebzedede mihmāndur bu

7. İy MU'İDÎ saḡa müşkil mi gelür şive-i 'ışık
Didügün ölmek ise yār için āsāndur bu

⁶ Cefa ve işvede usta pek çok ay yüzlü gördüm ama bu, vefasız [güzeller] içinde şaşılacak derecede şefkatsizdir.
⁷ [A] Mu'idi! Kanlı ciğerde ayrılık okunun yarası yoksa neden gözlerinin yaşını dinmeden akmaktadır, bu kan da nedir?

G. 377 BN : 92^a-92^b

¹ Bu nasıl bir yanak, yanakları ne hoş bir sevgilidir? [Bu yanak] aşk bülbülleri için taze bir gülbahçesidir.
² Ey heykel! Gönlün [değeri] nedir ki saçının ucunun kokusuna bedel olsun? Onun için can ve cihan sermayesini [vermek] daha uygundur.
³ Gözün ve saçından uzakta hasta gönlümün halini sorma, o geceleri sarhoş, sabahları ise inlemektedir ve perişan haldedir.
⁴ [A] beyim! Ay [gibi güzelleştiysen] ne olmuş, kullarına şefkat göster. Güzelliğine güvenme, geçer gider.
⁵ O peri [gibi güzel sevgili] sanki tahtını rüzgarların taşıdığı bir Süleymanmış gibi aşkını [aşıkların] ahının dumanı üzerine inşa eder.
⁶ A bahçıvan! Güllü el üstünde tutup hoş et çünkü o, çimenlikte bir iki günlük misafirdir.
⁷ A Mu'idi! Aşk işvesi sana zor mu geliyor; dediğin eğer sevgili uğrunda ölmekse bu kolaydır.

378.

Mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün
Hezec +----/+----/+----/+----

1. Görüp gözüm yaşın dem dem dime billâh ne kıandır bu
 Ki bağrumda olan zaḥm-ı ḥadengün̄den nişândur bu

 N'ola sultân-ı dil ḥâlin sirişkünden şorarsaḡ kim
 Ğam-ı ' ışkuḡ diyârından gelür peyk-i revândur bu
3. Şarâb-ı erġavâniden kızarmış yine ol ruḡlar
 Açılmış lâleler yir yir ne ra' nâ gülsitândur bu

 Ümîd-i bûy-ı zülfüḡdür beni cânlanduran her dem
 Meger kim ḡaste göḡlüme ḡayât-ı câvidândur bu
5. Ḥam-ı zülfüḡde ḡaddüḡsüz mükedderdür göḡül ḡâlî
 Şabâḡa çıkmaya gibi be-ġâyet nâ-tüvândur bu

 Çeküp sinemden alma iy kemân-ebür müjeḡ tîrin
 Ki zîrâ da' vîye ma' nî ġam-ı ' ışka nişândur bu
7. Ferâmüḡ eyledüḡ gerçi MU' İDÎ kuluḡı şimdi
 Zamân ola ki anasın benüm cânım cihândur bu

379.

Müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün müstef' ilün
Recez --+-/--+-/--+-/--+-

1. Peyk-i revân olup yaşım şehri ṭolanur sũ-be-sũ
 Ya' ni ki sen mâhı arar menzil-be-menzil kũ-be-kũ

G. 378 PBM T₁:462^b, ENM N₂:330^a, ENM V :442^b; T₁'de 3^a'dan sonrası eksik.

¹ [Sevgilim!] Kanlı gözyaşlarımı görüp bu ne kanıdır diye sorma; bu, bağrımın oklarının [açtığı] yarannın nişanıdır.

^{1a} gözüm yaşın: kanlı yaşım N₂, V

² Gözyaşım, gam ve aşk diyarından gelen koşarak gelen bir haberci olduğu için gönül sultanının halini ona sorarsan uygundur.

³ [Sevgilinin] yanakları erguvan şarabı [içtiği] için yine kızarmış; burası yer yer lalelerin açtığı ne de güzel bir gül bahçesidir.

⁴ Beni her daim canlı tutan [şey], saçlarının kokusuna [erişme] ümididir. Bu, aynı zamanda hasta gönlüm için ebedi hayattır.

⁵ [Sevgilim!] Gönül, yanaklarından ayrı, saçlarının kıvrımında kederlidir. Öylesine dermansızdır ki sabaha çıkamayacak gibi görünmektedir.

⁶ A yay kaşlı [güzel]! Kirpik oklarını sinemden çekip alma; zira bu [aşk] davasının anlamı, aşk gamının nişanıdır.

⁷ [A] benim canım! Gerçi bu aralar Mu'îdî kulunu unuttun ama dünya hali bu belki bir gün hatırlarsın.

G. 379 BN : 91^a-91^b

¹ Gözyaşım, her menzilde ve her mahallede senin gibi ay [yüzlüyü] aramakta olduğu için hızla koşan bir haberci [gibi] akıp şehrin her yanını dolaşır.

Âhîr vücûdum hânesin yolunda ber-bâd itmege
Ebr-i belâdan gözlerüm seyl-âb ağıdur cû-be-cû

3. Zülfün uzadup zulm ilen n'eylerse lâyıkdur başa
Hâl-i perîşânum saña ' arz itdügi çün mû-be-mû

Kesb-i şafâ kıl iy gönül âyîne gibi dem-be-dem
Olmağ dilersenğ gâh gâh ol mehveş ile rû-be-rû

5. Kuluğ MU'İDÎ ' ışğ ile bir veche şöhret buldı kim
Her yirde oldur söylenen meclis-be-meclis kû-be-kû

380.

Mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ulün

Hezec + - - - / + - - - / + - -

1. Baş egdüm zülf-i ' anberfâma karşı
Kişi miskîn olur aḥşâma karşı

Gözün altında gören haddüñi dir
Gül açılmış iki bādâma karşı

3. Belürdi çün ḥaṭuñ süzme gözünji
Uyumağ ey degül aḥşâma karşı

Görüp mâh-ı ruḥuñ açıldı gönlüm
Sevinür tıfl olan bayrama karşı

5. MU'İDÎ kuluğ ' âciz unuttuğ
Ezel gerçi gelürdi nâme karşı

² Gözlerim, vücudumun evini sonunda [senin] yolunda yıkıp yok etmek için bela bulutundan her yana sel suları akıtır.

³ [Sevgilim], saçlarının her kılı halimi inceden inceye anlattığı için saçlarını uzatıp zulm ederek bana ne yapsan hakkındır.

⁴ A gönül! O ay gibi güzel sevgili ile zaman zaman yüz yüze gelmek istiyorsan ayna gibi her daim saf olmak için çabala.

⁵ Mu'îdi kulun aşk ile öylesine şöhret sahibi oldu ki her mecliste ve her yerde ondan söz edilmektedir.

G. 380 T₃: 111^a-111^b

¹ İnsanoğlunun akşam [vaktine] doğru mayışması gibi ben de anber [gibi siyah] renkli saça boyun eğdim.

² [Sevgilim!] Gözünün altındaki yanağımı gören iki bademin altında gül açmış der.

³ Ayva tüylerin çıktı, [artık] gözlerini süzme; [zira] akşam üzeri uyumak iyi sayılmaz.

⁴ [Sevgilim!] Yanağımın ayını görünce gönlüm açıldı; [zira] çocuklar bayramın gelişine sevinirler.

⁵ [Sevgilim!] Gerçi önceleri mektubun geliyordu ama [şimdilerde] Mu'îdi kulunu kimsesiz bıraktın.

381.

Mef' ulü fâ' ilâtün mef' ulü fâ' ilâtün

Muzârî -- + / - + -- / - + / - + --

1. Ağlarsa ʔan mı çeşmüm ol gül-‘ izâre ʔarşu
Bārān olur bilürsüz evvel bahâre ʔarşu

Yazuğ degül mi bülbül ʔı lup fiğān u ğulğul
‘ Arz ide ‘ âri zin gül her laḥza ḥâre ʔarşu
3. Bir cür‘ an ile sâḳî ser-mest olup şürahî
Boyun ʔeker dem-â-dem sen ğamzekâre ʔarşu

Bir boynu baĝlu ʔulam merdüd eger ʔabülüm
ʔul olanuḡ ne sözi var şehryâre ʔarşu
5. İy dil nişān dilersenḡ meydān-ı ‘ ışḳ içinde
Sīnen siper gerekdür peykān-ı yâre ʔarşu

Ḥālāt-ı nez‘ a geldüm döndürsün ehl-i diller
Yüzümü ʔibleğāh-ı küy-ı nigâre ʔarşu
7. Vaşl istemez MU‘ İDİ miskîne bu yiter kim
Ayruḳdan işiğünge eyler nezâre ʔarşu

[ḤARFÜ’L-HÂ]

382.

Mef' ulü fâ' ilâtü mef' ulü fâ' ilün

Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Şalduḳca sāye ḥaddüğe ğisü girih girih
Bister gül üzre sünbül-i ḥoş-bü girih girih

G. 381 PBM T₁ : 473^b

¹ Gözlerim, o gül yanaklıya bakarak ağlarsa şaşılır mı? İlk baharda yağmur yağdığını [elbette] bilirsiniz.

² Bülbül feryad edip inerken [o] gülün her daim dikenlerin önünde yanaklarını göstermesi reva mıdır?

³ Saki! Sürahi, [senin sunduğun] bir yudum şaraptan sarhoş olup senin gibi fitneci yan bakışlımın karşında durmadan boynunu eğer durur.

⁴ Boynu baĝlı kulunum, reddetsen de kabulüm; kul olan padişahın buyruğu karşısında söz söyleyebilir mi?

⁵ A gönül! Aşk meydanı içinde [kendini] belli etmek istiyorsan sevgilinin oklarına karşı göğsünü siper etmen gerekir.

⁶ Can çekişiyorum; gönülün dilinden anlayanlar yüzümü sevgilinin mahallesinin kıblesine doğru döndürsünler.

⁷ Zavallı Mu’îdî, kavuşmayı istemez, uzaktan [senin] eşliğini seyretmek ona yeter.

G. 382 BN : 92^b

¹ [Sevgilim!] Kıvrımlı saçının, yanağını halka halka gölgelemesi gülün yaprağı üstüne güzel kokulu sünbülün düşmesi gibidir.

Âh eylesem gözüm yaşı akar döne döne
 Kıtı yıl esdüğince olur [şu] girih girih

3. Taḥsîn cemāl ü ḥüsnüñe iy serv-i nâz kim
 ʿÂrız güşâde kâkül ü gîsü girih girih

Atup kıraya zevrak-ı dil kıpdı mevcler
 Olalı baır-i fitnede [âb-rû] girih girih

5. Ḥaddünñde ḥalka ḥalkadur ol turre kim olur
 [Yandukda günde] mâr-ı sıyeh-rû girih girih

Müşgîn saçun tolaşdı yine baña kırkaram
 Cân rîştesini eylemedin bû girih girih

7. Oldı [zebün] MU'İDÎ tenüm tâb-ı ʿışk ile
 Kim tavladı derünümü ol mû girih girih

383.

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

Remel + + -- / + + -- / + + -- / ++ -

1. N'ola âhum boyanup göklere irse felege
 Ki yine mihr ile kıul oldı gönül bir melege

Sen perî-peykere ḥükm itmesün ağıyâr-ı la'în
 Ne revâdur [bu] ki dîv ola musallaḥ melege

3. Ḥall ider yoluña cân virmeg ile müşkilini
 Fenn-i ʿışkıñda senün ḥâşıl idenler meleke

Niçe bir zülfün ü ḥâlün gamı cân mezragına
 Ḥüşe-i ḥasret için toḥm-ı nedâmetler eke

² Sert rüzgar esdiğinde denizin dalgalanması gibi ah ettiğimde gözümün yaşı döne döne akar.

³ A naz servisi! [Gönül] açan yanağın ve kıvrım kıvrım saçların ile yüzün ve güzelliğın taktire şayandır.

⁴ Fitne denizinde sular dalgalandığından beri [o] dalgalar yükselerek gönül kayıgını karaya attı.

⁵ Güneş altında yatan yılanın halka halka olması gibi o saçlar da yanağının üstünde kıvrım kıvrım durmaktadır.

⁶ Mis kokulu saçlarının, can ipinin büklümlerini güzel kokuyla doldurmadan yine bana hainlik edeceğinden korkuyorum.

⁷ [A] Mu'idi! O [saç] kılının [aşkı] yüreğimi yaktığından beri benim aşkın hararetinin esiri oldu.

G. 383 BN : 92^b-93^a

¹ Gönül yine bir meleğe aşık olduğu için ahım göklere çıkıp felege ulaşsa şaşılılmaz.

² Şeytan rakip, senin gibi peri yüzlü bir güzele hükmetmesin. Şeytanın meleğe ilişmesi görülmüş şey midir?

³ Senin aşkının ilmi ile meleke kazananlar senin uğrunda can vermekle dertlerine çare bulurlar.

⁴ Saçın ve beninin gamı daha ne vakte kadar can tarlasında hasret başakları [bitirmek için] pişmanlık tohumu ekecektir?

5. Deldi yir yir şanemâ sinemi peykân-ı müjen
Mâhî-i derd ü belâ şaydına atdı şebeke

Pādşāh olmuş iken mülk-i maḥabbetde gönül
Ġam sipāhîsini maġlûb idemez vây bu leke

7. Öldür iy dōst MU'İDİyi diküp oqlara kim
Niçe bir yâ kaşuñuñ cevr ü cefâsını çeke

384.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Sînemi çāk itse iy dil tîġ-i fūrkat ġam yime
Şāyet ol ḥūnî göricek ide şefkat ġam yime

Ḥāk-i pāyın göresin ol şāhuñ ölmezseñ yine
Er başından eksük olmaz tāk ü devlet ġam yime

3. Oruc ayından uzundur gerçi hicrān gicesi
Çün olur pāyān bir gün 'id-i vuşlat ġam yime

Ya seferle def' olur ālām-ı ġam ya şabr ile
Var ola bir çāresi bu derdüñ elbet ġam yime

5. Ac ölürseñ kimseye 'arz itme hergiz iḥtiyāc
İy MU'İDİ ġam saña yitmez mi ni' met ġam yime

⁵ Ey heykel! Kirpiġinin peykani, dert ve bela balġını avlamak için aġ atarcasına sinemi yer yer deldi.

⁶ Gönül, aşk ülkesinde padişah olmuşken [onun] gam ordusunu bozguna uğratamaması ne büyük utançtır, [yazıklar olsun]!

⁷ A dost! Nice zamandır yâ [harfine benzeyen] kaşlarının cefasını çeken Mu'îdi'yi oklara dikip öldür.

G. 384 BN : 93^a

¹ A gönül! Ayrılık oku sinemi parçalasa da o kan dökücü [güzel], [halimi] gördüğünde merhamet edecektir, sen üzülme!

² Ölmezsen yine o padişahın ayağının toprağını görürsün, üzülme er [kişinin] başından tac ve talih eksik olmaz.

³ Gerçi ayrılık gecesini oruç ayından uzundur ama üzülme, bir gün kavuşma bayramının da sonu gelecektir.

⁴ Gam sıkıntısı ya bırakıp gitmekle ya da sabretmekle son bulur, üzülme bu derdin de elbet bir çaresi vardır.

⁵ A Mu'îdi! Aç ölsem de asla kimseye minnet etme. Üzülme, gam sana nimet olarak yeter.

385.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Rûz-ı vaşla döner āhîr şām-ı hicrân ğam yime
Nesne yoğ dünyāda kim bulmaya pāyān ğam yime

Lāle-ruḥlar şūretin çün yazdı naḳḳāş-ı ḥāyāl
İy ḥazān görmüş gönül olduḡ gülistān ğam yime

3. Müdde'î ṭa'ın unuttuḡ cevri dilber çok degül
Oḡulur zaḫmuḡ içinden çıḳdı peykān ğam yime

Dāḡ-ı fūrḳat gerçi yaḳmışdur ḳarāre cismünji
Bir ḳarāre çün degül aḫvāl-i devrān ğam yime

5. Ḥurrem ol kim 'işret esbābı müheyyādur yine
Uşta cām-ı eşk ü nuḳl-ı ğam firāvān ğam yime

Zulmet-ābād-ı belādur şimdi gerçi menzilüḡ
Oldı çünkim rehberüḡ zülf-i perīşān ğam yime

7. İy MU'İDÎ ḥaste-dil derdine dermān eylemek
Her kime müşkil gelürse yāre āsān ğam yime

386.

Mef'ülü fâ'ilâtün mef'ülü fâ'ilâtün

Muzārî - - + / - + - - / - - + / - + - -

1. İy dil ḳo bezm-i vaşlı feryād-ı nāyı aḡma
Ādem helāk olur ol zevḳ ü şafāyı aḡma

G. 385 BN : 93^a-93^b

- ¹ Ayrılık akşamı sonunda kavuşma gününe döner, üzülmeye dünyada sonu gelmeyecek hiçbir şey yoktur.
² A sonbahar görmüş gönül! Hayal nakkaşı lale yanaklı [güzellerin] resmini çizdiği için sen de gülbahçesi oldun, [artık] üzülmeye.
³ Aşka inananların kınamalarını unuttun, sevgilinin eziyeti de çok değildir; içindeki yaranın içindeki peykan çıktı, iyileşecek meraklanma!
⁴ Ayrılık yarası gerçi vücudunu yeteri kadar yakmıştır ama üzülmeye, devrin hali hep aynı kalmaz.
⁵ Eğlence için herşey hazırdır, ferah ol. İşte göz yaşı kadehi ve gam mezesi bolca bulunmaktadır meraklanma!
⁶ Yol göstericin perişan saçlar olduğu için konakladığın yerler [de] belanın karanlığıdır, kaygılanmana [gerek yok].
⁷ A Mu'idi! Hasta gönlün derdine derman bulmak herkese zor gelse de sevgili için kolaydır, üzülmeye.

G. 386 BN : 93^b

- ¹ A gönül! Kavuşma meclisini bırak, neyin feryatlarını anma; [zira] o zevki ve mutluluğu hatırlamak insanı öldürür.

Tirün geçüp ciğerden ağıttı gerçi kanum
Luṭf eyle geç geçenden ol mā-cerāyı aṅma

3. Sīnemde gāh göñlüm geh cān yanar ğamuṅla
Evde çoğaldı şayr u derd ü belāyı aṅma

Şūrīde-ṭālī⁶ ümde ben tīre-rūzgāre
Ḥaṭṭuṅ kara każādur zūlf-i dü-tāyı aṅma

5. Çün defterüṅ MU⁶İDİ sūz ile ṭutdı şöhret
Hergiz oḳınmaz oldu nazm-ı Nevāī aṅma

387.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ḥüsnüṅe mağrūr olup itme² adāvet kimseye
Dōstum bākī degüldür çünkim devlet kimseye

Kāse kāse kan yuṭar bezm-i belāda cān ü dil
Sākī-i hicrānuṅ itmez gibi ḥürmet kimseye

3. Mihr için baş egmezem gerdūna ḳahruṅdan ḳaçup
Ger ölürsem itmezem bir zerre minnet kimseye

Bende çekdi kākülün dīvāne diyü göñlümi
⁶Āḳil ise itmesün artuḳ maḥabbet kimseye

5. Yine sevdüm bir emānsız gözleri cellādı kim
Eylemez bir demde biḡ kan itse şefḳat kimseye

Ḳanda irer vaşla dilden yoluṅa cān virmeyen
Hiç müyesser ola mı dünyāda cennet kimseye

² Gerçi okun ciğerden geçip kanımı akıttı, merhamet et de [o ciğerden] geçen [oka] aldarmayıp o macerayı anma.

³ Sinemde bazen gönlüm bazen canım [senin] gamınla yandığı için evde hastalık, derd ve bela [iyice] artmıştır,

⁴ Perişan talihimde benim gibi kara bahtlı için ayva tüyün kara bir hükümken, iki büklüm saçlarının sözünü bile etme.

⁵ Mu'idi, yazdığın [gönül] yakıcı şiirlerle şöhretlendiğin için Nevâyî'nin şiirleri okunmaz oldu, [onun adını bile] anma.

G. 387 BN : 93^b-94^a

¹ [A] dostum! Güzelliğin ile gururlanıp kimseye düşmanlık etme, çünkü devlet kimse için ebedi değildir.

² Can ve gönül bela meclisinde kase kase kan yutmaktadır, ayrılığının sakisi kimseye hürmet etmiyor gibi.

³ [Senin] öfkenden kaçıp şefkat [göstersin] diye feleğe baş eğmem. Ölssem de kimseye zerre kadar minnet etmem.

⁴ Kahkülün, delidir diyerek gönlümü ip ile bağladı, [gönlün] aklı varsa artık kimseye aşık olmasın.

⁵ Yine acımasız, gözleri can alıcı öyle [bir güzeli] sevdim ki bir anda binlerce kan dökse de kimseye acımaz.

⁶ [Sevgilim!] Uğrunca can u gönülden can vermeyen [aşık] sana nasıl kavuşabilir ki? Cennet, dünyadayken kime nasib olmuş!

7. Pây-mâl itse MU'İDÎ ehl-i şî'ri tañ mı kim
Böyle el virmiş degül hergiz bu şan'at kimseye

388.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Veh ki pîç-â-pîç olur zülfün dil-i miskîn ile
Kîni var ol kâfirün beñzer ki ehl-i dîn ile

Çeşm-i cellâduñ beni öldürse göñlüm gam [yimez]
Çünkü [la' lün] irgürür bir ðande-i şîrîn ile

3. Nâfeveş ðün oldı bağrum bu uzun sevdâda kim
Başa çıkmadum dañi ol kâkül-i pür-çîn ile

Ğamze idüp düşmene uşşâkı mecrûh eyleme
Pâdşâhum kullaruñ öldürme tiğ-i kîn ile

5. Söz diyü gevher nişâr eyler MU'İDÎ dem-be-dem
Göñlüni ihyâ kılursañ bir ağır tañsîn ile

389.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Hübblar câna kıyar ğamze-i [fettânlar ile]
[Bilmezüz n'eyleyelüm âfet-i] devrânlar ile

Dâne dâne görinen beñlerün eyler beni zâr
Halka halka şalman zülf-i perîşânlar ile

⁷ Mu'îdî, [diğer] şairleri ayakları altına alsa şaşılmaz zira bu san'at hiç kimseye böyle el vermemiştir.

G. 388 BN : 94^a

¹ Saçın zavallı gönle dolaşır durur. O kafirin galiba [bu] müslümana kini var, eyvahlar olsun!

² Can alıcı gözlerin beni öldürse gönlüm dertlenmez; çünkü dudağın tatlı bir gülüşle imdadına yetişir.

³ Bu uzun sevdada gönlüm ahunun [gönlü] gibi kanla doldu [ama yine de] o kıvrımlarla dolu kahrküllerle baş edemedim.

⁴ [Ey] padişahım! Düşmanlara yan bakış atarak aşıklarının [gönlünü] yaralama; kullarını kin kılıcıyla öldürme.

⁵ [Sevgilim!] Mu'îdî'nin [şiiirlerini] beğenip başışınla onun gönlünü hoş edersen [o da] her vakit söz yerine cevher saçar.

G. 389 BN : 94^b-95^a

¹ Güzeller, fettan yan bakışlarla cana kıyarlar. Devrin belası olan bu [güzellerle] nasıl başa çıkacağımızı şaşırдық.

² Tane tane görünen benlerinle dağınık saçların beni inletmektedir.

3. Gül yüzün ahdı meger dün gece bülbül şanemâ
Ki uyutmadı yine şubha-dek efgânlar ile
- Ruḥ u eşküm saña çün ḥālümü ‘arz [itmek diler]
[Meşk ider al varaḳ] üstine kızıl kanlar ile
5. Yaraşur cānuma her niçe ‘azāb eyler isen
Değşürür [derdi ṭabīb itdü] gi dermānlar ile
- Yā gibi ḳadd-i ḥamīdem görüp aḳla anı kim
Ḳara baḡrum ṭoludur nāvek ü peykānlar ile
7. Ḳuluḡ olmaḡa MU‘İDİyi ḳabül itmedüḡ āḥ
MİR-i nazm olmuş iken defter ü divānlar ile

390.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Uzaḡup zūlm elini ṭurre-i ṭarrāruḡ ile
Ḥāke şalduḡ niçesin ḡamze-i ḥūn-ḡāruḡ ile
- N’ola aḡyāre vefā ‘āşıḳa cevri eyler iken
Hele bir görmedüḡin yig beni aḡyāruḡ ile
3. Bilmezem ḳande ḡidem veh ne perişān oldum
Baḡladuḡ yollarımı zūlf-i siyehkārūḡ ile
- Ḡitme iy serv-i revān kim dil ü cān eglenemez
Bī-ḳarār itme beni şīve-i refṭāruḡ ile
5. Nazm-ı pervīn görinür zerrede ḡün gibi ‘iyān
Gevher-efşān olıcaḳ la‘l-i güher-bāruḡ ile

³ Ey heykel! Bülbül dün gece senin gül yüzünü hatırlayıp feryat etmiş olmalı ki halkı sabaha kadar uyutmadı.
⁴ Yanaḡım ve gözyaşlarım sana halimi bildirmeyi diledikleri için al yaprakların üzerine kızıl kanlar ile yazı yazarlar.
⁵ [Sevgilim!] Her ne çile çektiyorsen çekti canıma hoş gelir; çünkü tabip verdiği dermanlarla dertlere çare bulur.
⁶ Kara baḡrımın ok ve peykanlar ile dolu olduğunu yâ [harfi gibi] iki büküm olmuş boyumdan anlayabilirsin.
⁷ Mu‘îdi defter ve divanlar ile şiirin üstadı olmuşken [onu] kulun olarak kabul etmedin, yazıklar olsun!

G. 390 BN : 94^b-95^a

¹ Hilekar kıvrık saçlarıyla zulm edip kan dökücü yan bakışın ile pek çok [aşığı] öldürdün.
² Başkalarına vefa göterip bana cefa etsen ne olur, beni rakipler ile bir görmemen dahi iyi.
³ Siyah saçların ile yollarımı bağlayınca daha da perişan oldum, nereye gideceğimi bilmiyorum, vay halime!
⁴ A salınarak yürüyen servi! Gitme, çünkü [gidersen] gönül ve can avunamaz. İşveli yürüyüşün ile ihtiyarımı [elimden] alma.
⁵ İnci yağdıran kırmızı dudaktan inciler saçınca ülker yıldızı kümlerinin zerresi güneş gibi besbelli görünür.

Yine bülbül gibi yakduñ beni beñzüm kül idüp
Yine âl eyledüñ iy gül baña ruhsaruñ ile

7. Sûzişin sîneni luţf eyle MU'İDÎ yazma
Korqaram odlara kâğıd yanar eş'ârüñ ile

391.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Remel ++--/++--/++--/++--

1. Yirüm od oldı ölüm yüz şuyıdur hasret ile
Bu cihân içre dirilmekden ise minnet ile

Güldürürseñ beni demdür yiter ağlatduñ acı
Bir kemîne-ķuluñam ħâlüme baķ şefķat ile

3. Öldürüp ķahr ile bir zerrece mihr itmedüñ âĥ
İy dirîġa ki günüm geġdi şeb-i fırķat ile

Baķma alġaklıġıma ķuluñ olam gibi gelür
Niġeler menzil-i 'âlîye irer himmet ile

5. Yüz kızardup lebüñi öpdüġiġün sâġer-i mey
Tolu ķandur yüregüm şîşeveş ol ġayret ile

Elüm alup umaram ķoymaya ayakda beni
Pâdşâhum bu diyâre gelicek devlet ile

7. Ğam degüldür ne ķadar berk ise bünyâd-ı raķîb
İy MU'İDÎ anı ķal' itmek olur şan'at ile

⁶ Ey gül! Benzimi kül edip beni yine bülbül gibi yaktın, [öyle görünüyor ki] bana yine yanağın ile hileler ettin.

⁷ [A] Mu'îdî! Lutf et de sinendeki ateşin [hararetini] yazma, [zira] şiirlerin ile [onları yazdığın] kağıtların ateşte yanacağından korkuyorum

G. 391 BN : 100^a

¹ Yerim ateş oldu, bu cihan içinde minnetle dirilmektense hasretle ölmek benim için övünçtür.

² Aciz bir kulunum, halime bakıp merhamet et; ağlattığın yeter, artık beni güldürme zamanı gelmiştir.

³ Bana zerre kadar şefkat göstermeyip öfken ile öldürdün, günlerim ayrılık gecesi ile geçti, eyvahlar olsun!

⁴ Alçaklığıma bakma, kulun olmak istiyorum. Pek çok kimse lutufla yüce makamlara erişir.

⁵ Şarap kadehi yüzünü kızartarak dudağını öptüğü için gönlüm onu kıskanarak şişe gibi kanla doldu.

⁶ Padişahım devletle bu diyara gelince umarım beni ayak altında bırakmadan elimden tutar.

⁷ A Mu'îdî! Rakibin binası ne kadar sağlam olsa da endişelenme, [sahip olduğun] sanatla onu temelinden yıkmak mümkündür.

392.

Fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Hâl-i sebzüh baş қоşaldan hâcib-i fettân ile
Mülk-i dil vardı hârâba fitne-i devrân ile

Ya iki kuyruklu yıldız toğdı burc-ı fitneden
Ya kırân itdi қаşuñ bu hâl-i müşg-efşân ile
3. Şol hilâlî қаşlaruñla hüsñ meydânında hâl
Cest-i hindü-beççedür oynar iki çevgân ile

Bir ‘ Arab ‘ ayyârıdır hâlün beni teftiş için
Üstüme gelmiş nişân-ı husrev-i devrân ile
5. İy MU‘İDİ hâl ile ol қаş elinden âh kim
Қaddüm itmişdür dü-tâ dâğ-ı ğam-ı hicrân ile

393.

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Ben ki sevdâ-zede oldum ğam-ı ğisûlar ile
Gözüme uyğu görünmez қара қayğular ile

Hâl-i ruhsârуña yâ Rab niçe қâhir dimeyem
Bahş ider oda düşüp yanmada hindûlar ile
3. Yüzüñe таğılıcaқ sünbül-i zülf-i siyehüh
Bezenür gülşen-i cân her yaña şeb-bûlar ile

G. 392 BN : 102^a

¹ Yeşil ayva tüylerin, fitneci қаşların ile işbirliği yaptığundan beri gönül ülkesi devrin fitneleri ile yıkıldı.

² Ya fitne burcundan iki kuyruklu yıldız doğdu ya da қаşın bu mis kokulu benin ile yakınlaştı.

³ Şu hilal қаşların ile güzelliğinin ortasındaki benin iki çevgan ile oynayarak zıplayan iki Hintli çocukdur.

⁴ Benin [öyle] uyanık bir Arap’tır ki beni soruşturmak için zamanın padişahının nişanı ile üstüme gelmiştir.

⁵ A Mu’idi! Ayrılık gamının yarası ile boyumu iki büklüm eden o қаş ile benin elinden yandım!

G. 393 ENM T₂ : 420^a

¹ [Sevgilinin] saçlarının derdiyle sevdazede olduğumdan beri [bu] kara kaygılar yüzünden gözüme uyku girmiyor.

² Hey Allah’ım! Sevgilinin yanağındaki bene zorba dememek mümkün mü; [zira] ateşe düşüp yanma hususunda Hintlilerle iddialaşır.

³ Siyah saçının sünbülü, yüzüne dağılınca canın gülbahçesinin her tarafı şebboylarla süslenir.

Deşt ü şahrâya düşüp her yaña tırılmaz yilerem
Hem-dem olalı göñül gözleri âhûlar ile

5. Tâb-ı hüsn ile ki zülfünde 'araqlar dizilür
Riştüdür zeyn olmur gevher ü lü'lü'ler ile

Kan yutup inlediğim ne bilür ol kimesne kim
Şubh olunca giceler 'iş ide çalgular ile

7. Niçe biñ zühd ü vera' tākı MU'İDÎ ola ham
Bir işâret ki nigâr eyleye ebrûlar ile

394.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Merkez-i hecründe çeşmüm kevkeb-efşândur yine
Berķ-i âhum şubha dek şem' -i [şebistândur] yine

Uyımazam giceler sevdâ-yı zülf-i yâr ile
Rûzgârüm tire vü hâlüm perişândur yine

3. Çerh oğından rûşen olmışdur dil-efgâr olduğım
Kim şafağ gibi derûnum toptolu kandur yine

Hâlet-i nez'ümde iken geldi ol İsâ-nefes
Ölmüş idüm baña Hâķ'dan tâze bir cândur yine

5. Sensüz iy dilber niçe gül-geşt-i büstân eyleyem
Tîr-i gam her tâze gülbün gonçe peykândur yine

⁴ Gönül, ahu gözlülerle dost olduğundan beri ovalara ve çöllere düşüp durmadan bir oraya bir buraya koşturuyorum.

⁵ [Güzelliğinin hararetinden ter [damlacıkları] ile dolan saçların sanki cevher ve incilerle süslenmiş bir ip [e benzer].

⁶ [Mecliste] geceden sabaha kadar çalgularla eğlenen kimse kan yutup inlediğimi nereden bilsin?

⁷ Mu'îdî! Sevgili, kaşlarıyla [bize] bir işâret verse binlerce ibadet ve takva kemeri eğilir.

G. 394 BN: 94^b

¹ Gözüm, ayrılığımın merkezinde yine yıldızlar saçmaktadır, ahımın şimşeği ise mum gibi sabaha kadar geceyi aydınlatmaktadır.

² Geceler boyunca sevgilinin saçının sevdası yüzünden uyumuyorum, talihim karanlık, halim yine perişandır.

³ Gönüm şafağ gibi kanla ağzına kadar dolu olduğu için feleğin oklarıyla gönlümün yaralandığı ortaya çıkmıştır.

⁴ Can çekişiyorken İsa nefesli o [sevgili] geldi; bu, ölmek üzereyken Allah'tan bana bağışlanan taze bir candır.

⁵ A sevgilim! Sensizken, gülbahçesindeki her taze fidan gam oku, [her] gonca ise peykan olmuşken [orada] nasıl dolaşabilirim ki?

‘İş ü nüşin ‘âlemüñ yâd itme ben Mecnûn’a kim
Çeng-i meclis na‘ me[si tedbîr-i] hicrândur yine

7. Gerçi müşkildür za‘îf olmak MU‘İDÎ hecr ile
Hamdülillâh [yâr] için cân virmek âsândur yine

395.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Çünkü cennet-i zînet gösterdi gülşenler yine
Gül gibi handân gerekdür pâk-dâmenler yine

‘İş ü nüş it gel çemen bezmine iy gül şimdi kim
Karşular çînî şürâhîlerle süsenler yine

3. Tâb-ı mihrûñle derûnum şu‘ ledâr olsa ne taş
Nâvekûñ dil hânesinde açdı revzenler yine

Halka uğrı bakmağı arturdı çeşmüñ hışm ile
Kaşduma itmiş kemîn ol kanlu düşmenler yine

5. Oldı gönüm kârvânî kaşlaruñ çininde kim
Başdı yolum fitne der-bendinde reh-zenler yine

Dürlü dürlü la‘lgün-eşk ile tolmışdur gözüm
Devletüñde ol senüñ cem‘ itdi maḥzenler yine

7. Ağladı yârân görüp ḥâlin MU‘İDÎnüñ gice
Şubḥ olunca diñmedi feryâd ü şîvenler yine

⁶ Benim gibi Mecnûn’a eğlence meclisinden söz etme; zira meclisdeki çalgıların nameleri ayrırlığa çare olmak içindir.

⁷ [A] Mu‘îdi! Gerçi ayrılık [acı] ile [bu derece] çelimsizlik zordur ama Allah’a şükürler olsun ki sevgili için can vermek kolaydır.

G. 395 BN : 97^a-97^b

¹ Gülbahçeleri yine süslü bir cennet gibi göründükleri için eteği temiz [sevgililer de] gül gibi açılmalıydılar.

² Ey gül! Şimdi çimenlik meclisine gelerek yiyip içip eğlen çünkü susam çiçekleri seni yine mavi renkli sürahiler ile karşılamaktadırlar.

³ [Sevgilim], onların gönül evinde yine pencereler açtığı için aşkının harareti ile içim aydınlansa şaşılmaz.

⁴ Gözün içten içe halka daha da öfkeli bakar oldu; o kanlı düşmanlar yine beni öldürmek için pusu kurmuş [a benziyor].

⁵ Gönüm, kaşlarının kıvrımında kervancı olduğundan beri haydutlar fitne derbendinde yine yolunu kesdi.

⁶ Gözüm, incilerle [yükü] kırmızı gözyaşıyla dolduğundan beri o, senin devletinde yine mahzenler topladı.

⁷ Dostlar gece vakti Mu‘îdi’nin halini görüp ağladı, sabah olana kadar feryat ve yaslar dinmedi.

396.

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Zeyn olup deyr-i felek zerrîn-çelîpâdan yine
Hoş nişândur bâde âyîn-i Mesîhâ'dan yine

Çün hilâl-ebrûsını gösterdi 'îdüh şâhidi
Toldı 'âlem her taraf zevk ü temâşâdan yine
3. Sâkiyâ mey-hâneye köp düşdüğim 'ayb itme kim
Yüz çevirdüm şimdi tesbîh ü muşallâdan yine

Mâh-ı nev gibi cemâlüh 'îdüh bürhânıdır
İki barmağın ki rengin oldı hınnâdan yine
5. Kana girmişdür bu niçe serv-i çâlâküm benüm
Ya idüpdür câmesin gülberg-i hamrâdan yine

Gör ne kec-râyam ki bir kez turmaz iken şavline
İstikâmet umaram ol serv-i bâlâdan yine
7. La' l-i nâbuş şerbetin özler MU'İDÎ n'eylesün
Büy-i zülfünle dimâğı taldı sevdâdan yine

397.

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ülün

Hezec + - - - / + - - - / + - -

1. Dem-â-dem âdem olmağ kibr ü kînde
Behey kâfir ne dînde var ne dînde

Melâhat burcınun hürşîdi sensün
Nazîrüh görmedüm rüy-i zemînde

G. 396 BN : 102^a-102^b

- ¹ Feleğin kilisesi yine altın haç ile süslenince şarap Mesih'in [kutsal] törenine dair hoş bir nişan oldu.
- ² Bayram güzeli, hilal kaşlarını gösterince alemin her yeri zevk ve eğlenceyle doldu.
- ³ Saki! Meyhaneye daha da sık gelmemi ayıplama çünkü yine tesbih ve musallayı terk ettim.
- ⁴ Kına ile renklenmiş iki parmağın [tıpkı gökteki] hilal gibi yüzünün bayramının delilidir.
- ⁵ Ayağı çabuk servim ya [aşığın] kana girmiş ya da kırmızı gül yaprağından bir elbise giymiştir.
- ⁶ Bir kez bile sözünde durmamışken o uzun boylu serviden yine doğruluk bekleyerek öyle hata ediyorum ki...
- ⁷ Mu'îdi, kırmızı saf dudağının şerbetini özlemektedir, ne yapsın saçının kokusuyla zihni yine sevda ile dolmuştur.

G. 397 BN : 95^a-95^b

- ¹ Behey kafir!! Her daim kibirli ve kin tutan bir insanın dinde yeri yoktur.
- ² Güzellik burcunun güneşi sensin, yer yüzünde senin [bir] benzerini [daha] görmedim.

3. Perî yüzlüm ne âdem cânısın kim
Bu nâz u şîve olmaz hür-ı ʿinde
- Beni Mecnûn ider mestâne ğamzen
Begüm bu şîve yok âhû-yı Çîn'de
5. Dil ü cânı gözün çoğdan alupdur
Velî şimdi nazâr yağmâ-yı dînde
- Kimi Çîn'e varur kimi Hıta'ya
Benüm gönüm bu zülf-i ʿanberinde
7. Sevinme devlet-i vaşla MU'İDÎ
Ki fûrkat gibi düşmen var keminde

398.

Mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün
Müctess + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Şarılduğında kefen başa pîrehen yirine
Sirişk-i dîde yiter zezem ü kefen yirine
- Ben öldüm ol yüzi gülsüz bahârı n'eyleyeyin
Kefen yiter başa çün berg-i yâsemen yirine
3. Kefen behâlî n'idersüz gerekmez iy yârân
Tenümi penbe-i dâğa şaruğ kefen yirine
- Giderse cân-ı ʿazîzüm kayurmazam hergiz
Bedelsin iy şanem-i lâle-çihre sen yirine
5. MU'İDÎ kuluğu ağlatma it rakîbe uyup
Yazuğ degül mi ki düşmen güle seven yirine

³ Peri yüzlüm! Öyle bir insansın ki bu naz ve işve hurilerde dahi bulunmaz.

⁴ Beyim! Sarhoş yanbakışın beni çılgına çevirir, bu işve Çin ahusunda dahi yoktur.

⁵ Gönlü ve canı çoktan ele geçirmiş olan gözün şimdi de dinimizi yağmalamak için göz dikmiştir.

⁶ Kimi Çin'e kimi Hit'a [ülkesine] gider, benim gönüm ise bu güzel kokulu saçlardadır.

⁷ Mu'îdi! Kavuşma devletine [eriştin diye] sevinme, çünkü pusuda ayrılık gibi bir düşman var.

G. 398 BN: 95^b

¹ Tenime elbise yerine kefen sarıldığında gözden akan kanlı yaş zezem ve kefen yerine yeter.

² Ben, o gül yüzlü [güzelden] ayrı [kalarak] öldüm, baharı ne yapayım. Kefenim bana yasemin yaprağı olarak yeter.

^{2a} n'eyleyem :n'eylesin anlam gereği böyle okundu.

³ A dostlar! Kefen pahalı, ne gerek var? Vücudumu kefen yerine yaralarımın pamuğuna sarın.

⁴ Ey lale yanaklı heykel! Tatlı canımı ölümden asla sakınmam zira sen ona bedelsin.

⁵ Köpek rakibe uyup Mu'îdi kulunu ağlatma, sevenlerin yerine düşmanların gülmesi yazık değil midir?

399.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + --- / - + --- / - + --- / - + -

1. Hıağ degüldür görinen ol rüy-ı âteş-tâbda
Sebedür kim âşkâr olmuş kenâr-ı âbda

Kaşuñ u zülfüñi añup secde itmekdür ğaraż
Mekke örtüsin ÷omağdan küşe-i mihrâbda
3. Zülf ü ruhsâruñ ğamında ÷an yuñarsam ÷ağ mı kim
'İş ü nüş itmek iñen hoşdur şeb-i mehtâbda

La' l-i dilber cânım acıtsa n'ola düşünâm ile
Degmeñüz telğ olmamağ olmaz şarâb-ı nâbda
5. Kalb-i pür-hünümde yir yir noğta-i sevdâ-yı ğam
Dâğdur ÷onmuş derün-ı lâle-i sir-âbda

Yâr sözüüm şıduğıçün rağbeti yoğ nazmumuñ
Nağş olur kesr olıcağ bir güher-i nâ-yâbda
7. İy MU'İDÎ istemezdüm haşre-dek şubğ olduğın
Bir gice ol mâh-ı gül-ruhsârı görsem ħ'âbda

400.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + --- / - + --- / - + --- / - + -

1. Çekme ğamzeñ ħañçerin iki de bir cân üstine
Kim düşer dîvâne göñlüm ÷an olur ÷an üstine

G. 399 BN: 95^b-96^a

¹ O ateş gibi yakıcı yüzde görünenler ayva tüyü değil, su kenarında bitmiş çimenlerdir.

² Ka'be örtüsünü mihrap köşesinde bırakmaktaki amacım kaşın ve saçını anarak secde etmektir.

³ Saçın ve yanağının gamıyla kan yutarsam şaşılmaz; [zira] mehtab gecesinde yiyip içmek hoş olur.

⁴ Sevgilinin kırmızı dudağı söverek canımı acıtsa ne olur ki? Bırakın, saf şarap damakta acılık bırakmazsa olmaz.

⁵ Kanla dolu kalbimde yer yer [görünen] siyah gam lekeleri taze lalenin içinde açılmış yara [gibidir].

⁶ Eşsiz [değerdeki] cevherin parçalanınca değerini yitirmesi gibi sevgili sözlerimi dinlemediği için şiirime ilgi gösteren [kimse] yoktur.

⁷ A Mu'idi! O gül yanaklı ayı bir gece rüyamda görsem mahşere kadar sabah olmasını istemezdim.

G. 400 BN: 96^a-96^b

¹ [Sevgilim!] Yanbakış hançerini iki de bir can üstüne çekme, çünkü deli gönlüm [ona] yenilirse kan üstüne kan olur.

Ser-güzeştüm vaşf-ı zülfün gibi destân itmege
Kıl kalemle yazmışam levh-i perişân üstine

3. Haste-dil bir buse ister gonçe-la' lünden didüm
Gül gibi güldü vü didi hoş ola cân üstine

Dilberümden şive-i reftâr uğurlar gerçi kim
Müstakîm olmak düşer serv-i hırâmân üstine

5. Harf atarsa yaraşur genc aya müşgîn kaşlaruñ
Nokta qor hâl-i ruhuñ hurşid-i raşşân üstine

Her tarafdan geldi yüz âşüb u fitne başuma
Tâ ki şaldum bir nazâr ol şüh-ı fettân üstine

7. Pîr olup gerçi MU'İDÎ bir ölümlü hastedür
Kef geçer miskîn dañi gördükce oğlan üstine

401.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dilberüm kim zer-kemer bağlar gümüş bil üstine
Bir güzeldür zeyn ider kendüyi bir kıl üstine

Âh-ı 'uşşâk üzre bünyâd urdu 'ışkuñ iy perî
Şan Süleymân'dur ki tahtın bağlamış yil üstine

3. Geh metâ' -ı cân alur geh kaçd-ı dîn ister gözün
Şâh-ı zâlim gibi şalgımlar şalar il üstine

² [Tıpkı senin] saçının vasıfları gibi destan olsun diye başımdan geçenleri [de] perişan bir levhanın üstüne kıl kalemle yazarak anlattım.

³ "Hasta gönül, gonca dudağından öpücük ister" dedim, gül gibi güldü ve "memnuniyetle" dedi.

⁴ Salınarak yürüyen servi gerçi sevgilimin nazlı yürüyüşünü çalar ama [aslında] ona yakışan [da] dosdoğru olmaktadır.

⁵ Mis kokulu kaşların hilali küçümserse yakışır; [zira] yanağındaki ben [de] parlayan güneşin üzerindeki nokta [gibidir].

⁶ O fettan gözlü güzele bir bakış attığımda başıma her taraftan yüz fitne ve kargaşa üşüştü.

⁷ Zavallı Mu'îdi gerçi yaşlanmıştır ve ölecek kadar hastadır ama genç [bir güzel] gördüğünde hala kendinden geçmektedir.

G. 401 BN : 96^b

¹ Sevgilim, gümüş beli üzerine altın kemer bağladığında kendisini kıl üzerinde süsleyen bir güzel [olarak görünür].

² Ey peri! Aşıkların ahı üzerinde yerleşen aşkın sanki tahtını rüzgarların taşıdığı Süleyman'dır.

³ Ya can sermayesini ya da dini yağmalamaya çalışan gözün [adeta] ülkeden zorla vergi alan zalim bir şahırdır.

Ğarğ-ı eşkem kıddümi ham kı1 ki dinsün döstüm
Köpri yaptı hayr için bir pādşāh Nîl üstine

5. Vehm idüp ferrāş-ı zülfüñ bād-ı āhumdan benüm
Cāmi' -i hüsñünde ser-püş aşdı kıandîl üstine

Yol yarağın şimdi görgeç varmayasın menzile
Üstine ol iy gönül billāh ta' cîl üstine

7. İy MU'İDÎ zülf-i dilbersüz iñen āh itme kim
Korqaram od düşe nā-geh perr-i Cibrîl üstine

402.

Mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

Muzārî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Naşş itdi kebkebün yine ruhsārum üstine
Hoş sikkedür uruldı bu dīnārum üstine

Mes' ud olurdı t̄ālî' -i naşsum güneş gibi
Şalsañ nezāre hāl-i siyekhārum üstine

3. Kühl-i cevāhir-i kademün gözlemek senün
Minnet degül mi dīde-i hün-bārum üstine

Ğam def' olur gönülde sevincümden ağlasam
Şan kıatre kıatre şu serpilür nārum üstine

5. Var iy tabîb kıo beni kim düşdi hecr ile
Ölüm ' alāmeti dil-i bīmārum üstine

Vaşf-ı bahār-ı hüsñünü taşnîf ile yazup
Bir tāze naşş bağladum eş' ārüm üstine

⁴ Dostum! Gözyaşına batmışım, boyumu bük ki [görenler] “bir padişah hayır için Nil üzerine köprü yaptı” desinler.

⁵ Saçının hizmetkarı ahımın rüzgarından korkup güzelliğinin camisinde [yanan] kandil üzerine örtü astı.

⁶ A gönül! Menzile ulaşmadan yol hazırlığını şimdiden yap, Allah için çabuk ol.

⁷ A Mu'idi! Sevgilinin saçlarından [ayrı olduğun için] daha da ah etme çünkü ahının ateşinin ansızın Cebrail'in kanadı üzerine düşmesinden korkuyorum.

G. 402 BN : 98^b

¹ [Sevgilim], paranın üzerine işlenen hoş bir damga [gibi] ayakkabısındaki çivinin izini yanağımın üzerine işledi.

² Karabahtım üstüne güneş gibi [doğup bana] bir bakış atsan uğursuz talihim kutlu olurdu.

³ Kan[lı gözyaşları] döken gözlerime [sürmek için] senin ayağının cevherli sürmesini beklemek minnet etmek değil midir?

⁴ Sevincimden ağlasam ateşimin üstüne damla damla su dökülürcesine gönlümdeki gam gider.

⁵ A tabip! Ayrılığın açısından hasta gönlümde ölüm alametleri belirdi, beni bırak git!

⁶ [Sevgilim!] Güzelliğinin baharının vasıflarını anlattığım şiiirlerimden yepyeni bir beste yaptım.

7. Zinet yiter başumda öliceğ şerâr-ı ʿışk
Güller dizilmesün daği destârum üstine

Kākül degül bu sünbül-i hoş-bū şalup durur
Devlet hümâsı gölgesin ol yârüm üstine

9. Daʿ vâ idüp ki yâre ezel cân fedâ didüm
Âhîr MUʿ İDÎ ölürem ikrârum üstine

403.

Fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Sâye şalmış sünbülün mihr-i cihân-gird üstine
Kākülün luğf ile sünbül zeyn ider verd üstine

Laʿ lüğün şîrîn-kelâmın çün işitmişdür hıred
Bağş idüp nʿeyler bizümle cevher-i ferd üstine

3. Sîm ü zerle el virürse hâk-i pâyun cevheri
Vireyin çeşm-i sepîd ü çihre-i zerd üstine

Şol kemân-ebrûlar ile dir gören ruhsârı
Togdı iki mâh-ı nev mihr-i cihân-gird üstine

5. Bilmezem ağu mı katduş şerbetüğe iy tabîb
Kim ʿilâcuş derd olur ben hasteye derd üstine

Hastalıklardan hâlâş olam mı kim bünyâd-ı ʿışk
Urulupdur eşk-i germ ile dem-i serd üstine

⁷ Aşk kıvılcımları öldüğümde başımı süslemeye yeter, artık kavuğumun üzerine güller dizilmese de olur.

⁸ Bu hoş kokulu sünbül kâhkül değildir; devlet kuşu gölgesini sevgilimin üzerine salmıştır.

⁹ Ezel den beri, sevgiliye can fedadır diye dava ettim. A Muʿîdî, sonunda bu davam uğruna ölürüm.

G. 403 BN : 103^a

¹ Sünbül saçların, cihanı tutan güneş üzerine gölge salmış; kâhkülün [de] lutf edip gül yaprağını sünbül ile süslemiştir.

² Akıl, dudağının tatlı sözünü işittiği halde neden bizimle [hala] tek parça cevher üzerine laflayıp durmaktadır?

³ Ayağının toprağının cevheri gümüş ve altın saçacaksa onun uğruna [ben de] fersiz gözlerimi ve sararmış yüzümü vereyim.

⁴ O yay kaşlar ile yanağımı görenler cihanı tutan güneş üzerine iki hilal doğdu derler.

⁵ A tabip! [Vardığın] ilaç benim gibi hastanın derdine dert kattı. Yoksa şerbetine zehir mi kattın?

⁶ Aşk binası sıcak gözyaşı ile soğuk nefes üzerine kurulmuşken [artık] hastalıklardan nasıl kurtulabilirim!

7. Gel MU'İDİ hālını şor kim lebün zahmın görüp
Ne belalar geldi cān-ı guşşa-perverd üstine

404.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dem-be-dem āfet şalar gamzeñ dil ü dīn üstine
Ben gedāya 'āķıbet kıyduñ begüm kīn üstine

'Ārız-ı gülfāmuñ üzre halka halka sünbülün
Dāl-i devletdür yazılmış şafha-i dīn üstine

3. Şem' bilür sūzişin ben hastenün hecrümde kim
Niçe yıllar baş koduñ bir köhne-bālīn üstine

Kan yudup hūn-ı cig[erden çekdügim] söyler saña
Gül yüzün şevkiyle biten lāleler sīn üstine

5. Kirpiğüme aşmazam kühl-i Şıfāhān'ı velī
Hāk-i pāyuñ minneti çeşm-i cihān-bīn üstine

Menzil-i Şīrīn'de sanmañ cūy-ı Şīr oldu revān
Bil ki ağlar tağ u taş [Ferhād-ı miskīn] üstine

7. Medh idicek [hāt ü] ruhsāruñ MU'İDİ nazm ile
Yazdı bir rengīn-gazel evrāk-ı rengīn üstine

⁷ [Sevgilim] gel. Dudağının [açtığı] yarayı görüp Mu'idi'nin kederli canına ne belalar geldiğini [ve onun] ne halde olduğunu sor.

G. 404 BN : 99^a-99^b

¹ Beyim! Yan bakışın gönül ve dinin başına durmadan bela açmaktadır; sonunda bu kinle benim gibi kölenin [canına] kıydın.

² Gülnekli yanağının üzerindeki kıvrım kıvrım sünbül [saçların] din levhası üzerine yazılmış devletin dal harfidir.

³ Benim gibi hastanın nasıl yandığını [sadece] mum bilebilir, zira [sevgiliden] ayrı olduğumuzda eski bir yastık üzerine yıllarca [birlikte] baş koyduk.

⁴ Mezarımın üstünde biten laleler, gül yüzünün aşkıyla, ciğer kanını yutarak neler çektiğimi sana anlatır.

⁵ İsfahan'ın sürmesini kirpiğime bile sürmem ama ayağının toprağının dünyayı gören gözümün üzerinde [yeri var].

⁶ Şīrīn'in mahallesinde Şīr ırmağı akıyor sanma, dağlar ve taşlar zavallı Ferhat'ı için ağlamaktadır.

⁷ Mu'idi, şiiirleriyle saçını ve yanağını övünce renkli sayfalar üzerine renkli [hayallerle sülü] bir gazel yazdı.

405.

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Yâr tağıtımış yine zülfin yanağı üstine
Bu ne zulmetdür ki düşmüş gün çerâğı üstine

Câme-ğ̃âbında görüp ol mâhı kaldum ta'ña kim
Kara kirpikler inüp varmış yanağı üstine
3. Çeşm-i pür-eşkümde iy dilber hayâli zülfünğ
Yazılı tãvûsa beñzer şu kabağı üstine

Kadd-i hoş-reftârına bağlandı gönüm gūiyā
Âşiyān idindi bülbül gül budağı üstine
5. Ğamzeñe tuş oldu yol azup şeb-i zülfünğde dil
Uğradı miskîn ħarāmiler yatağı üstine

Gerçi biñ biñ dāğ urupdur cānuma çerğ-ı felek
Görmedüm bir dāğ-ı ħasret 'ışğ dāğı üstine
7. Bezm-i 'ışğunğda MU'İDİ nüş idelden bir kadeğ
Tãkati kalmadı kim tura ayağı üstine

Çerğ-i atlas bunca rif'at bunca zīb ü ferr ile
Muhtaşar bir gölgelikdür şāh otağı üstine
9. Ğüsrev-i Ğāzī Süleymān Şeh ki üstād-ı ezel
Ma' delet bünyādın urmuşdur yasağı üstine

G. 405 BN : 101^a-101^b

¹ Sevgili yine saçlarını yanağının üstüne dağıtmış; bu nasıl bir karanlıktır ki günün aydınlığı üzerine düşmektedir?

² O ay [yüzlü güzeli], [üzerinde] geceliğiyle kara kirpikleri yanağının üstüne düşmüş görünce şaşırđım.

³ Ey sevgili! Saçının, gözyaşıyla dolu gözümdeki hayali su kabağı üzerine çizilen tavus kuşuna benzer.

⁴ Gönümün, [senin] hoşça salınan boyuna bağlanması adeta bülbülün gül budağı üzerine yuva yapmasına benzer.

⁵ Gönül, saçının karanlığında yolunu şaşırıp yan bakışına yenildi; [o] zavallı, haydutlar yatağına düştü.

⁶ Gök kubbe gerçi canımda binlerce yara açtı ama aşk yarası üstüne başka bir yara görmedim.

⁷ Mu'îdi, senin aşkının meclisinde bir kadeh içtiğinden beri ayağı üzerinde duracak gücü kalmamıştır.

⁸ Feleğin atlası bunca yücelik, bunca süs ve parlaklık ile [adeta] şahın otağı üstündeki gölgelik [gibidir].

⁹ Allah'ın, fermanı üzerine adalet binasını kurduğı [şah], Gazi Sultan Süleyman Han'dır.

406.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Geldi gül-ruhlar hevāsından belālar başuma
Ne belādur yā Rab āhîr bu hevālar başuma

Kıışsa-i Yūsuf diyü vaşf-ı cemālūy oķısam
Cem' olur hengāme gibi dil-rübālar başuma
3. Ğarķ olalı ķanlu yaşımdan melāmet baħrine
Her yaņadan ķōkdiler mürĝ-i belālar başuma

Başum [üzre ser-i zūlf-i] hūblar sevdāsı yok
Dizmişem def' -i belā için du' ālar başuma
5. Yüz sürüp yār ayaĝına pāk-bāzem şöyle kim
And iķer bir hāl gelse mübtelālar başuma

Furşat el virmiş iken itūy yirine geçdüm
Ursa lāyıkdur ĝam-ı zūlfūy a' şālar başuma
7. İy MU'İDÎ derd-i ' ışķa ben ne tedbîr ideyin
Çün yazılmışdur ezel bu mā-cerālar başuma

407.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Tā ki çekdi nergesūy tîĝ-i cefālar başuma
Zeyn olupdur gül gibi ķanlu yaralar başuma

Kıldı hem-dem gözlerüm yüz āl ile ' ışķa beni
Āh kim ķaşd itmiş ol yüzi ķaralar başuma

G. 406 BN : 96^b-97^a

- ¹ Gül yanaklıların aşkı yüzünden başıma gelmeyen bela kalmadı. Hey Allahım, başıma gelen bu sevdalar nasıl bir beladır?
- ² Yusuf kıssasıdır diyerek [senin] yüzünün vasıflarını okusam gönül alıcı güzeller hemen başıma üşüşürler.
- ³ Kanlı gözyaşlarım kınama denizine karıştığından beri başıma her taraftan bela kuşları üşüştü.
- ⁴ Başımda güzellerin saçlarının ucunun sevdası yoktur, [çünkü] belayı savuşturmak için başıma dualar dizdim.
- ⁵ Sevgilinin ayağına yüz süren öyle sadık bir aşğım ki rakipler başıma bir hal gelmesi için and iķerler.
- ⁶ Elime fırsat geçirmişken köpeğinin yerine geçtim, saçının gamı başıma sopa ile vursa uygundur.
- ⁷ A Mu'idi! Başıma gelen bu maceralar ezelde [alnıma] yazılmışken ben aşk derdine nasıl çare bulayım?

G. 407 BN : 97^a

- ¹ Nergis [gözlerin] başıma cefa oklarını çektiğinden beri başım gül gibi kanlı yaralarla süslendi.
- ² Gözlerim yüz hile ile beni aşka dost etti; [demek ki] o kara yüzlüler başımı almaya niyetlenmiş, evvahlar olsun!

3. Niçe diñsün ħunħ-i bend itmegle zaĥmum ħanı kim
 Țurmadan ġam Țaşın urur bî-vefâlar başuma

Görmedüm bir derd-i mühlik iy şanem [benüm gibi]
 Gerçi bu yolda gelüpdür çok belâlar başuma

5. [Ol MU'İDİyem] ki ayak Țolayaldan kâkülün
 Geldi yüz dürlü perîşân mâ-cerâlar başuma

408.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'Aşıkam terk-i cihân olmışdur efser başuma
 Pâdşâham ben de iy şüh-ı sitemger başuma

Bir mübâriz pehlüvânım 'ışık meydânında kim
 Zülfünün sevdâsı Țakmışdur siyeh-per başuma

3. Sen gözi cellâduġ elden Țomayam dâmânını
 Ger ħavâle itseler yüz Țġ ü ħançer başuma

Başuma Țopraġ yüzüm şuyı dökülsün yirlere
 Ayaġuġ tozını tutmazsam ber-â-ber başuma

5. Seng-i bārânuġ ki yir yir açdı ħanlı yâreler
 Güyiyâ dizdün elünle tâze güller başuma

Gelmiş ol Țaşda ki dînüm küfr ile pinhân ide
 Ne ħara yazudur âĥir ħaġġ-ı dilber başuma

7. Ol MU'İDİyem ki cânâ düşmen ile ceng için
 Düd-ı âhum giydirür pülâd-miġfer başuma

³ Vefasız [güzeller], başıma durmadan gam taşları atmakta iken sıkıca bağlamakla yaramın kanı diner mi?

⁴ Ey heykel! Gerçi bu yolda başıma çok bela geldi ama benim kadar öldürücü derde tutulmuş kimseyi [de] görmedim.

⁵ Kâhkülün ayak doladığından beri başıma yüz türlü kötü maceralar gelen o Mu'idi benim.

G. 408 BN : 98^a-98^b

¹ Aşığım, cihanı terk etmek başımın tacıdır; a zalim güzel, ben de kendi başıma bir padişahım.

² [Sevgilim!] Saçımın sevdası başıma siyah [bir] kanat taktığı için aşk meydanının yiğit pehlivanı ben [oldum].

³ Başıma yüzlerce kılıç ve hançer atsalar da senin gibi gözleri can alıcı [bir güzelin] eteğini elden bırakmayayım.

⁴ [Sevgilim!] Ayağının tozunu başımla beraber tutmazsam başıma toprak dökülsün, yüzümün suyu [da] yirlere dökülsün.

⁵ Yağmur gibi yağdırdığın taşların, başıma elinde taze güller dizmişsin gibi başımda yer yer kanlı yaralar açtı.

⁶ Sevgilinin, dinimi örtmeye çalışan ayva tüyleri alınma [yazılmış] nasıl bir kara yazıdır [bilemedim].

⁷ Sevgilim! [Ben] düşmanlarla savaşmak için ahımın dumanının başıma çelikten miğfer giydirdiği o Mu'idiyim.

409.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ebr-i zülfün gün yüzün üzre perişân eyleme
Rüz ü şeb göz yaşın ol hasretle bārān eyleme

Zülf-i kāfir-kīş ile yüz virme cānā haṭṭuṇa
Kaşd-ı cān ü dil kıilup yağmā-yı imān eyleme

3. Gül gibi her cānīlikden iḥtirāzuṇ var ise
Şalınup her ḥār ile seyr-i gülistān eyleme

Yolıma ölmez diyü cevri itme hey kāfir başa
Bir müselmāna yazuḡdur böyle bühtān eyleme

5. Cām-ı la' lüṇ şunma her kendüyi bilmez nākese
Bezm-i gāmda göḡlümi ney gibi nālān eyleme

Cān cemālün bendesidür sürme kaṇuṇdan begüm
Dil ḥayālün taḥtıdur zūlm ile vīrān eyleme

7. Çün MU'İDÎ ' aşıka yārün rızāsıdır gāraḡ
Gāh ümīd-i vaşl ü gāhī bīm-i hicrān eyleme

410.

Mef'ülü fā'ilātün mef'ülü fā'ilātün

Muzārī - - + / - + - - / - - + / - + - -

1. İy āftāb-tal'at söz yoḡdur ol dehāne
Biṇ arasaṇ bulunmaz bir zerrece bahāne

G. 409 BN : 97^b-98^a

¹ Saçının bulutunu güneş [gibi aydınlık] yüzünün üzerine dağıtma [ki] göz yaşı onun hasretiyle gece gündüz yağmur gibi [akmasın].

² Sevgilim! Kafir saçın ile yanağındaki ayva tüyüne yüz vererek canı ve gönü öldürmeye niyetlenip imanımızı zorla ele geçirmelerine izin verme.

³ Caniliklerden korkuyorsan gül [ün yaptığı] gibi her diken ile salınıp gül bahçesinde dolaşma.

⁴ Be hey kafir! Uğrumda ölmüyor diye bana eziyet etme, bu müslümana yazıktır, ona iftira etme.

⁵ Her kendini bilmez aç gözlüye dudağının kadehini sunarak gönlümü gam meclisinde ney gibi inletme.

⁶ Beyim! Can, yüzünün kölesidir [beni] kapından sürme. Gönül, hayalinin tahtıdır boş yere yıkıp yok etme.

⁷ Mu'idi! Aşğın maksadı sevgilinin rızasını kazanmaktır; sen de bazen kavuşma ümidi verip bazen de hicran korkusu [içinde bırakma].

G. 410 BN : 98^a

¹ A güneş yüzlü! O ağza [söylenecek söz yoktur; zira onun binlerce kere kusurunu arasan zerre kadar bir kusuru bulunmaz.

Ġam zaġmı acısından göz yummaz oldum iy māh
Çıkısa ne ıağ güç ile feryādum āsmāne

3. Ruġsār-ı tābnākūñ cāna bir od şalar kim
Her dem yanar anuñla dil mülki ħāne ħāne

Ger öldürem dir iseñ uş boynum uş kılıcuñ
Sen kaçd-ı cān idince minnet degül mi cāne

5. Ne yapduğına şādum ne yıķduđına ġamġin
Dil ħānesi senüñdür iy bī-vefā baña ne

‘Ayb itme ġuş idersem cān ile vaşf-ı la‘ lüñ
Rengin hikāyedür ol şir̄in ü ter fesāne

7. Nāy iy MU‘İDİ yine feryādlar ķopardı
Beñzer ki itdi muırib bu şı‘ r ile terāne

411.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. ‘Azım idüp n’eyler ‘aceb ol şūġ-ı dilber Ka‘be’ye
Çünkü yokdur varduğı dünyāda kāfir Ka‘be’ye

Ruġların üstinde ġamzeñ ceng için şaf bağlamış
Veh niçe kāfirdür ol kim çekdi leşker Ka‘be’ye

3. Ĥaķ bu kim bir kılca ol zülf ü cemāle beñzemez
Fi‘l-meşel ‘anberden olsa ħalka-i der Ka‘be’ye

Ĥaıı-ı reyhānuñ kenār-ı zemzeme dikdi nebāt
Perde aşdı sünbül-i zülfüñ mu‘anber Ka‘be’ye

² Ey ay! Gam yarasının acısından gözlerimi yummaz oldum, [artık] feryatlarımın şiddeti göğre çıkısa şaşılmaz.

³ Parlayan yanağın cana öyle bir ateş salar ki gönül ülkesinin her hanesi onunla yanar.

⁴ Öldüreyim dersem işte boynum işte kılıcın. Sen öldürmek istedikten sonra canım başım üstüne!

⁵ A vefasız! Ne yaptığın ile mutlu oluyorum, ne yıkdığına üzülüyorum. Gönül evi senindir, bana ne?

⁶ Dudağının vasıflarını can [kulağı] ile dinlersem ayıplama çünkü o tatlı ve yeni efsane renkli bir hikayedir.

⁷ A Mu‘îdi! Çalgıcı [senin] bu şiirin ile ahenk tutmuş olmalı ki ney yine feryatlar kopardı.

G. 411 BN : 99^a

¹ Dünyada kafirin Kabe’ye gittiği görülmemişken o güzel sevgilinin Ka’be’ye neden gittiğini [bilmiyorum].

² Yanağının üstünde saf tutan yan bakışın, Ka’be’ye asker göndermeye [cesaret edebilen] nasıl bir kafirdir, eyvahlar olsun!

³ Söz gelişi Ka’be’nin kapısının halkası anberden bile yapılırsa doğrusu biraz nebze olsun o saça ve güzel yüze benzeyemez.

⁴ Sünbül saçın Ka’be’ye güzel kokulu bir örtü asmış, fesleğen [gibi güzel kokan] ayva tüylerin [de] zemzem [suyunun] kenarına nebat dikmiş [gibidir].

5. Dōstum hercā'î olmasañ tūtarduñ 'ālemi
Ber-ķarār olduğı için baş egerler Ka'be'ye
- Ĥūn nakşı [levh-i dilde] yazdı nakķāş-ı ĥayāl
Gör ne kāfirdür şanem zeyn itdi yir yir Ka'be'ye
7. Ĥaddūñ üzre dir gören tūmār-ı zūlf ü ĥālūñil
Şām'dan mektūb ile gelmiş kebūter Ka'be'ye
- Eşk-i sīm ü rūy-ı zerle kūyına 'azm eyle kim
İy MU'İDÎ farz olur varmaķ tūvānger Ka'be'ye

412.

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün
Hezec + ---/+---/+---/+---

1. Olup dāğ-ı firāķuñla ciger pergāle pergāle
Gönül bāğında her pergāle zeyn eyler birer lāle
- Sipihrūñ mihri yüz açdı şafaķdan yaĥūd ol meh-rū
Giyüp gök pīrehen itmiş yaķasın [ķırmızı] vāle
3. Leb-i la'lūñ ki iy sākī yaķıpdur cevri ile cānum
Bu odı kimse def' itmez kim [ol] yaķūt-ı seyyāle
- Görinür ĥalkā-i zūlfūñ içinden pertev-i ĥüsnūñ
Şanasın māh-ı tābāndur ki tūtmiş çevresin hāle
5. Benüm derdüm ne bilsün [kim tabībüm] çāre-sāz olmaz
Dögüp def gibi sīnem anuñ için eylerem nāle

⁵ A dostum! Kararsız olmasaydın [sen de] âlemi tutardın, [zira] Ka'be bir kararda durduğu için ona baş eğerler.
⁶ Kan nakışlarını gönül levhasına çizen hayal nakkaşı nasıl bir kafirdir ki Ka'be'yi yer yer putlarla süslemiştir [bilemedim].
⁷ Saçın ve beninin tomarını yanağının üzerinde gören Ka'be'ye Şam'dan mektup taşıyan bir güvercin gelmiş der.
⁸ A Mu'idi! Gözyaşı gümüşü ve altın [gibi sararmış] yüzünle [sevgilinin mahallesine] git; zira Ka'be'ye zenginlerin gitmesi farzdır.

G. 412 BN: 99^b

¹ [Sevgilim!] Gönül, ayrılığının [açtığı] yara ile paramparça olunca bu perçalardan her biri gönül bağına bir lale ile süsler.
² [Ya] feleğin güneşi şafak vakti yüzünü göstermektedir ya da ay yüzlü [güzel] yakası kırmızı valadan [dikilmiş] mavi elbisesini giymiştir.
³ Saki! Kırmızı dudağın [ettiği] eziyetler ile canımı yakmaktadır, bu ateşi kimse söndüremez çünkü o [su gibi] akan bir yakuttur.
⁴ Saçların kıvrımları içinden görünen güzelliğinin ışığı, adeta etrafı halelerle çevrelenmiş parlak bir aydır.
⁵ Gönül tabibim çaresini bulamadığı derdimin ne olduğu nasıl bilsin ki? Sinemi tef gibi döğüp inlememin sebebi [işte] budur.

Derūnum bülbülün pür-ḥūn iderken ḥārḥār-ı gam
Sebeb ne her gice dişler lebini gonçenün jāle

7. Şafaḳ mānendi pür-ḥūndur MU'İDİNÜN gözi beñzer
Ana reng itdi bir mehveş nigār çār-deh-sāle

413.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dişleyüp qarşumda la' lün girme āḥir ḳanuma
Hey vefā bilmez nedür bunca cezālar cānuma

Lāleveş ḥūn olduğına yüregüm 'illet bu kim
Ḥār ile hem-dem olupdur sen gül-i ḥandānuma

3. Dir imişsin ḳolların yakmış içüp cām-ı şarāb
Saḡa ne zāhid ne eylersem tenümle cānuma

Bir dil olur ḳızarup şerḥ itmeg için ḥālūmi
Her ne peykān kim urursın sīne-i sūzānuma

5. Anmayam çevgān-ı zülfün başımı top itdügin
Dir iseñ bir kerre ḥayf oldu bu ser-gerdānuma

Ḥāline ben ḥastenün çün ḳanlar ağlar gözlerüm
Ben ölürsem gam degül çok yaşlar ol giryānuma

7. İy MU'İDİ 'ālemi tiğ-i zebānum tıtdı hep
Mīr-i nazım oldum nazār ḳıl gel berü dīvānuma

⁶ Gam dikenleri gönlümün bülbülünün [bağrını] kanla doldururken çiğ tanesinin her gece goncanın dudağını ısırması reva mıdır?

⁷ Mu'îdi'nin gözü, sanki on dörtlük ay [yüzlü] bir güzel ona hile yapmışçasına şafak misali kanla doludur.

G. 413 BN : 100^b

¹ Karşımda dudağını ısırarak kanıma girme, hey vefasız sevgili [bana] neden bu kadar cefa ediyorsun?

² Yüreğimin lale gibi kanla dolu olmasının sebebi senin gibi açılmış gülümün dikenlerle dost olmasıdır.

³ [A] sofü! Şarap içip kollarını yakmış diyormuşsun, canımla tenime ne yaptığımdan sana ne?

⁴ Yanan sineme batırdığın her ok halimi anlatmak için kızarıp bir dil halini alır.

⁵ Bir kere olsun başımı [benim için] feda eden bu [aşığıma] yazık oldu dersin saçının çevganının başımı top ettiğinin lafını bile etmem.

⁶ Gözlerim benim gibi hastanın haline kanlar ağladığı için gözlerim yaşla dolu olsun da ben öleyim dert değil.

⁷ A Mu'îdi! Şiirin beyi oldum, dilimin kılıcı dünyayı tuttu; buraya gel de divanıma bir bak.

414.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

- 1 Āşkār olmazdı rāzum dīde giryān olmasa
Mā-cerāmı kim bilürdi eşk-i ğaltān olmasa
- Derd ile şöyle za'if oldum belā küncinde kim
Kimse bilmezdi vücūdum āh ü efgān olmasa
3. İy kemān-ebrū gözümden dem-be-dem akmazdı kan
Tir-i ğamzenden ciğerde zaḥm-ı peykān olmasa
- Penbe gibi tutuşup yanmazdı gönlüm göz göre
Çeşmüm āyine yüzün hürşid-i raḥşān olmasa
5. Hükmüğe maḥkūm ider miydün raḳīb-i dīvi sen
La' l-i nābuḡ iy perī mühr-i Süleymān olmasa
- Mihr ü mehden ḥüsn ile top alamazdı ğabğabuḡ
Zülf-i şebğunuḡ gibi destünde çevgān olmasa
7. İy MU'İDÎ ol güle bir vaşl ümīdi var idi
Her taraftan ḥārveş māni' hezārān olmasa

415.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gerçi yayın şundı ol ebrū-yı keĵ-rālar bize
Çeşm oĵın urur daḡı bu çeşm-i şehlālar bize

G. 414 BN : 100^b

¹ Gözlerim ağlamasa sırlarım ortaya çıkmazdı, iri gözyaşı [damlalarım] olmasaydı başımdan geçenleri kimse bilmezdi.

² Bela köşesinde dert yüzünden öylesine zayıfladım ki ahım ve figanlarım olmasa kimse vücudumu göremezdi.

³ A yay kaşlı [sevgili]! Ciğerde yanbakışının okunun peykânı olmasaydı gözümden durmadan kanlı [gözyaşları] akmazdı.

⁴ Gözüm ayna, yüzün parlayan güneş olmasa gönlüm göz göre göre pamuk gibi tutuşup yanmazdı.

⁵ Ey peri! Saf dudağım Süleyman'ın mührüne [benzemeseydi] şeytan rakibi hükümlerine mahkum edebilir miydin?

⁶ Çenenin elinde gece renkli saçın gibi çevganı olmasaydı güneş ve aydan güzellik ile top çalamazdı.

⁷ A Mu'idi! Her taraftan diken gibi binlerce engel çıkmasaydı o güle bir kavuşma ümidi olabilirdi.

G. 415 BN : 100^b-101^a

¹ Gerçi o çatık kaşlı [güzeller] bize [kaşlarının] yayını sundular ama o şehla gözlüler bize hala gözleriyle ok saplamaya devam etmektedirler.

Dil virelden gamzeçe ta' n-ı a' dū eksük degül
İki bed-mestüj ucındandır bu gavgâlar bize

3. Cismimiz başdan ayağa dâğlardır şanma kim
Şâh-ı ' ışk ihsân idüp geydürdi çatmalar bize

Gitmege ' azm eyledükce yollarımız bağladı
Gör ne bend itdi yine zülf-i semensâlar bize

5. Göz yaşı tūfâna döndi yâr ise raḥm eylemez
Ağlasun bu acug ile cümle deryâlar bize

Çün vefâ yokdur benî âdemde iy Mecnûn gönül
Münis olmağa yiter âhū-yı şahrâlar bize

7. La' l-i dilbersüz MU' İDİ özge derde uğraduk
Kim ' ilâc itmekde ' âcizdür Mesîhâ' lar bize

416.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ben niçe kıymet diyem yârün leb-i ḥandânına
Cân ü dil naḫdi fedâdur ḥande-i pinhânına

Luṭfi yüzinden baḫa toğmadı bir gün ol şanem
Ne każâdan uğradum yâ Rab şeb-i hicrânına

3. Çeşm-i ḥün-rîzün kemîn tutmuş ḥarâmîler gibi
İy ' aceb yine kimün girsen gerekdür ḫanına

² Yanbakışına gönül verdiğimizden beri düşmanların kinamaları eksik olmuyor, bu kavgalar iki kötü sarhoş yüzünden başımıza gelmektedir.

³ Vücudumuzun baştan ayağa kadar yaralı olduğunu sanma, aşk şahı lutf edip bize çatmalar giydirmiştir.

⁴ [Biz] gitmeye kalkıştıkça [o sevgili] yollarımızı bağladı, yasemin kokulu saçların yollarımızı nasıl bağladığına bak.

⁵ Gözyaşı tufana benzediği [halde] sevgili [hala] merhamet etmiyor; [bari] bu dert ile bütün denizler bizim için ağlasın.

⁶ A çılgın gönül! İnsanoğlunda vefa olmadığı için bize sadık dost olarak çöldeki ahular yeter.

⁷ [A] Mu'idi! Sevgilinin dudağından ayrı, öyle görülmemiş bir derde düştük ki Mesiha [bile] bizi iyileştirmekten acizdir.

G. 416 BN : 101^b

¹ Ben sevgilinin gülen dudağına nasıl değer biçebilirim ki, [onun] gizli gülüşlerine can ve gönül sermayesi fedadır.

² O heykel [kadar güzel sevgilinin] lutfundan bir gün bile başıma gün doğmadı. Hey Allahım, beni ayrılık gecesine düşüren bu nasıl bir kaderdir [bilemedim].

³ A [sevgilim!] Kan dökücü gözlerin yine haydutlar gibi pusu kurmuş, acaba yine kimin kanına gireceksin?

Gerçi derd oldı baña ʿışkuñ velî şūrîde dil
Virmez ol derdi ölürsê ʿâlemüñ dermânına

5. Saña ne kılun yaķup içse MU'İDÎ cām-ı mey
Her kişi n'eylemse iy şūfî tenine cānına

417.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Tañ degül top eylesem başum saçuñ çevgānına
Ölmek için raķş ura geldüm belā meydanına

Dilberā sürme kapuñdan ʿāşık-ı miskîni kim
Resm olupdur kişi ta'zîm eylemek mihmânına

3. Kırmızı-ķil' at geyüp āl ile öldürdüñ beni
Veh ki nā-ķaķ yire girdüñ ben ġarîbüñ kanına

Şāķ-ı Tübā ķaddüñe baş egdüğinden anladum
Bāğ-ı cennet reşk ider ġüsñüñ bahāristānına

5. Dürr ü yāķūtı gözümden çıķdı iki ʿâlemüñ
Tā ki itdüm bir nażar yārüñ leb ü dendānına

Tiğ-i reşk ile şanevber gibi sīnem toğrarum
Sāye ol serv-i revānuñ düşdüğince yanına

7. Şöyle şîrîndür MU'İDÎ ķuluñuñ eş'arı kim
Reşk ider ġusrev ü Kemāl nazm ile dîvānına

⁴ Gerçi aşkın bana dert oldu ama [yine de] aşık gönül ölse bile o derdi alemin dermanına değışmez.

⁵ A sofı! Mu'îdi kollarını yakıp şarap içerse sana ne? Herkes tenine ve canına ne ederse kendine.

G. 417 BN : 102^a

¹ [Sevgilim!] Bela meydanında ölmek için dans etmeye geldiğim için başımı saçının çevganına top etsem şaşılmamalıdır.

² A sevgilim! Zavallı aşığı kapından sürme zira misafire hürmet etmek adettendir.

³ Kırmızılar giyip beni hile ile öldürerek yok yere benim gibi garibin kanına girdin, yazıklar olsun!

⁴ Tuba [ağacının] dalı [senin] boyuna baş eğince cennet bahçesinin [senin] güzelliğinin baharını kıskandığımı anladım.

⁵ Sevgilinin dudağına ve ağzına bir kez bakınca iki alemin incisi ve yakutu gözümde aktı.

⁶ Gölge, o salınan servinin yanına düştükçe sinemi kıskançlık kılıcı ile çam ağacı gibi doğrarım.

⁷ Mu'îdi kulunun şiirleri öylesine hoştur ki Hüsrev ve Kemal [bile] onun şiirlerini ve divanını kıskanırlar.

418.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Yansa reşkenden ne ıağ pervâneveş cân her gice
Yâr ile ĥalvetdedür şem^c -i şebistân her gice

Țaę olunca gözlerin yummaz felek yılduzları
Derd-i dilden eylerem ol değlü efgân her gice

3. Çeşm ü zülfüğ ĥasretinden ĥasteyem bir veche kim
Şubĥa-dek bekler beni hecrümde yârân her gice

Şem^c i n'eylersün keder şem^c -i şebistândur bağa
Kollarum üstinde yanan dâĝ-ı hicrân her gice

5. Âĥ kim bir şubĥ irişmez rişte-i maķşüda el
Zülfüğ ucından olur göğlüm perişân her gice

Yiridür çeşmüm tolu kan olsa mânend-i şafaķ
Özge menzil seyr ider ol mâĥ-ı tâbân her gice

7. Yaķasın yırtarsa ıağ mıdur MU^c İDİ-derdmend
Şarılır aĝyâr ile dildârı ^cüryân her gice

419.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Țaę degül bünyâd-ı zühdüm olsa vîrân her gice
Dîn ü dil naķdin alur bir nâ-müselmân her gice

G. 418 BN : 102^b

¹ Yatak odasının mumu her gece sevgili ile buluştuğu için can kıskançlığından her gece pervane gibi yansa şaşılmaz.

² Gönümdeki dertle her gece öylesine figan ediyorum ki [feryatlarımdan] felekteki yıldızlar sabah olana kadar gözlerini yumuyorlar.

³ Gözün ve saçının hasretiyle öylesine hastayım ki dostlar [bu] ayrılık [günlerinde] sabaha kadar başımda bekliyorlar.

⁴ Her gece kollarımın üstünde yanan ayrılık yarası geceyi aydınlatmaya yeterken muma ne gerek var?

⁵ El, isteklerin ipine bir sabah [bile erişemediği] için gönüm saçının ucu ile her gece perişan olmaktadır, eyvahlar olsun!

⁶ O parlak ay her gece başka bir yerde dolaştığı için [benim de] gözüm şafaķ gibi kanla dolsa şaşılmaz.

⁷ Sevgilisi her gece soyunup yabancılar ile sarıldığı için dertli Mu'idi yakasını yırtarsa şaşılmamalıdır.

G. 419 PBM T₁ :520^a, ENM N₁ :348^b, ENM N₂ :363^a, ENM T₂ :486^b, ENM V:409^a, T₁'de 6. beyit yok.

¹ Kafir bir [güzel] her gece din ve gönül sermayesini ele geçirdiği için ibadet binası her gece yerle bir olsa şaşılmaz.

^{1a} bünyâd: derbend T₁

Merhamet kılmaz mısın şol nâ-tüvân ü zâre kim
Ġamze-i bîmâruñ için eyler efgân her gice

3. Sâkiyâ lâzım degüldür şem' i n'eylersin yakup
Gün gibi rüşen kılrken bizi cānân her gice

Başuma gün toğsa tañ mı t̄ali' üm ferhundedür
Bile aḡşamlar gelüp ol mäh-ı t̄abân her gice

5. Şem' veş par par yanar karşımda ol meh-rü velî
Cānuma odlar yaqar aḡduqça hicrân her gice

Başum ucına gelüp yâr-ı hevādārum gibi
Şubḡa-dek bekler beni şem' -i şebistân her gice

7. Dilde geh gam var MU' İDÎ geh nedāmet geh belā
Tekyedür eksük mi olur anda mihmân her gice

420.

Mef' ülü mefā' ilü mefā' ilü fe' ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Ġamzeñ ile ciğerde bir iki yâre açılsa
Dem-beste iken gönçe gibi göñlüm açılsa

Çok fitne bilür gerçi ruḡuñla saçuñ ammā
Fettân olıcaq ḡaḡ gibi arada seçilse

3. Biñ cān biter her gül yerine şaḡn-ı çemende
Cām-ı lebüñüñ cür' aları yire saçılsa

² Hasta yan bakışın için her gece feryad eden şu takatsiz ve inleyen [aşığa] acımaz mısın?

³ Saki! Sevgilimiz, her geceyi gün gibi aydınlatıyorken muma gerek yok [ki], yakıp da ne yapacaksın?

⁴ O parlak ay, her gece gelip bizimle akşamlar. Talihim kutludur [artık] başıma gün doğmasına şaşılmamalıdır.
^{4b} bile : böyle T₁

⁵ O ay yüzlü [güzel] karşımda mum gibi pır pır yanmaktadır ama [onu] düşündükçe ayrılık her gece canımda ateşler yakar.

^{5b} hicrân : cānân T₁

⁶ Gece mumu, aşık olduğum sevgilim gibi her gece baş ucuma gelip sabaha kadar beni bekler.

⁷ [A] Mu'idi! Gönülde bazen gam bazen pişmanlık bazen de bela var. [Orası bir] tekkedir, [elbet] geceleri misafir eksik olmaz.

G. 420 S₉ : 338^a

¹ Yan bakış [okunla] ciğerde bir iki yara açılsa, gönlümün dili tutulmuşken gonca gibi açılsa.

² Yanağın ve saçın gerçi çok sihir bilir ama sihirleri ayva tüyün gibi açığa çıksa.

³ Dudağının kadehindeki [şarap] yudumları yere saçılsa çimenliğin ortasında gül yerine binlerce [aşığın] camı biter.

Yaşum denizinden ötesi gerçi görünür
Ne fâ'ide imkân olup ol yaña geçilse

5. Vaşluñda lebünj dişleyüp emsen ço MU'İDİ
Eyyâm-ı bahâr oldı n'ola bitse açılsa

421.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Şevk-i hüsnünj süz-ı ışkum berç urur dilden dile
Ol sebebden düşmezüz rüsvây olup dilden dile

Rüzgâruñ şiddetinden mevc urur deryâ-yı ışk
Zevrağ-ı hasretle ben seyr iderüm dilden dile

3. ı Arızuñ âbın görüp şekker ezilür dem-be-dem
Vechi var düşse ağızdan ağıza dilden dile

Batdı kaldı sine şehrinde bulunmaz nâvekünj
Sen gerekse anı benden şor gerek dilden dile

5. Adın aňmazdum dile dilde hayâlünj olmasa
Her ne söz kim söylenür cânâ gelür dilden dile

Dil getürdüm leşker-i gamdan yine dil şehrine
Var haber vir iy belâ cäsüsü ol dilden dile

7. İy MU'İDİ âlem içre kimseden umma vefâ
Himmet isterseñ yüri var şâh-ı ı adilden dile

⁴ Göz yaşı denizimden ötesi gerçi görünmektedir ama keşke imkan olsa da o tarafa geçilebilse.

⁵ [A] Mu'îdi! [Sevgiliye] kavuştuğunda [onun] dudağını ısırıp emmeyi bırak, [zira] bahar günleri geldi [güller] bitse açılma şaşılmaz.

G. 421 A. Atilla Şentürk, *Osmanlı Şiiri Antolojisi*, s. 234.

¹ Senin güzelliğinin parıltısı [ve] benim aşkımın yanıklığı gönülden gönüle şimşek gibi çakmaktadır; bu sebepten rüsva olup dilden dile düşmüyoruz.

² Aşk denizi, rüzgarın şiddetinden dalgalandıkça ben hasret kayığı ile körfezden körfeze seyr ederim.

³ Şeker, senin yanağının güzelliğini görerek sürekli ezilir durur. [Bu haliyle] ağızdan ağıza, damaktan damağa düşse yeri var.

⁴ Senin okun gönül memleketinde batıp kaldı, bulunmuyor. Sen onu ya benden sor yahut da gönülden iste.

⁵ Eğer gönülde hayalin olmasa, senin adını gönüle [dahi] anmazdım. [Çünkü] söylenen her söz ağızdan ağıza [dolaşır] gelir.

⁶ Gam ordusundan can şehrine yine konuşturmak için esir getirdim. Ey bela casusu git [de] o esirden gönüle haber ver.

⁷ A Mu'îdi! Dünyada kimseden vefa ümit etme; himmet istersen yüri git adaletli padişahın iste.

[ḤARFÜ'L-YÂ]

422.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Tâ ki cām-ı dīdeden düşdi cemālün pertevi
Ka' beveş pür-nūr olupdur iy şanem göñlüm evi

Sīneler kaçırın delüp diller uğurlar her gice
Ġamze-i ' ayyār ile zūlf-i siyāhuñ şeb-revi

3. Ben figān itdükce kūyuñ tolanur şeydā göñül
Nitekim başlar semā' a nāy işidüp mevlevī

Zulmet-i şebden duḡān olmazdı peydā her taraf
Ḥirmen-i mehtāba od urmasa ḡüsñüñ pertevi

5. Cān alur bīdād ile bir buse virmez ḡan-behā
Dād şol şīrīn lebünđen iy güzeller ḡusrevi

Bir ölümlü ḡasteyem çeşmüñ firākıñdan velī
' Işğ da' vīsine za' fum ḡüccet olmışdur ḡavī

7. Āferīn olsun MU' İDİ ḡurdedān ḡab' uña kim
Dürr-i meknūndur ne dirseñ ger ḡazeller meşnevī

423.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Āh kim ' arz olmadı ol yāre baḡrum yāresi
Sīnemi çāk itse bāri ḡamze-i ḡün-ḡāresi

G. 422 BN : 103^a-103^b

¹ Ey heykel! Yüzünün ışığı göz kadehine yansdığından beri gönlümün evi Ka'be gibi nurla doldu.

² Hileci yanbakışın ile hırsız siyah saçın her gece sine kasrını delerek gönülleri çalarlar.

³ Neyi duyan mevlevilerin semāya başlamaları gibi ben figan ettikçe [de] çılgın gönül [senin] mahallende dolanır.

⁴ Güzelliğinin ışığı ay ışığının harmanına ateş atmasaydı gecenin karanlığında her tarafı duman kaplamazdı.

⁵ Zulüm ile can alır [ama döktüğü] kana bedel bir öpücük vermez. Ey güzeller padişahı, o tatlı dudağından bir kerecik [öptür].

⁶ Gözünden ayrı kaldığım için ölecek kadar hasta oldum ama zayıflığım aşk davası edebilmek için [en] güçlü delilimdir.

⁷ Mu'idi! Özgün manalar bulan yaradışına aferin; gazel, mesnevi ne söyleyen hepsi de dizilmiş [birer] inciye benzer.

G. 423 BN : 103^b

¹ O sevgiliye bağrımın yarası bildirilmedi, eyvahlar olsun! Bari kan dökücü gamzesi sinemi parçalasa.

Dir gören cismümde iy gül kanlu dāğum mühresin
Yoğ imiş şahrā-yı miḥnet lālesinūñ ḳaresi

3. Her gün altunlu giyüp seyr itdügiçün gün gibi
Çerḫ-i aṭlasdur meta^ç -ı mihrinūñ āvāresi

Reh-zen olup gözlerūñ yollar başalı kākülūñ
Cāna derbend-i belādur iki ḳaşuñ aresi

5. Küfr-i zülfūñ dīn ü dil mülkin ḫarāb itmek diler
Hey meded iy fitne deyrinūñ büt-i ^ç ayyāresi

El urup nabzına ben dil-ḫastenūñ didi ṭabīb
Bu ne derd olur ki yoḳ ölmekden özge çāresi

7. Nālesi yirden göge çıksa MU^ç İDİnūñ ne ṭaḫ
Mihrbān olmadı bir gün dilber-i meh-pāresi

424.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Āh kim ḳapuñda redd itdūñ gedālıḳdan beni
Zulm idüp gūyā düşürdūñ pādşalıḳdan beni

Añmaz olduñ cevri ile bīgāne gibi dōstum
Düşmene uyup unuttuñ āşnālıḳdan beni

3. Baña pend idüp n'idersin düşmenümdür iy refiḳ
Kim ki men^ç eylerse zār ü mübtelālıḳdan beni

² Ey gül! Tenimde kanlı yaralarımın oyuğunu görenler dert çölünün lalesinin [ortasında] karalık yokmuş derler.
³ [Sevgilim] her gün altın [kumaştan elbise] giyip güneş gibi dolaştığı için feleğin atlası [onun] aşk sermayesini [elde edebilmek için] başı boş [dönüp durmaktadır].
⁴ Gözlerin yol kesip kahkülün yollar basalı iki kaşının arası can için bela geçidi olmuştur.
⁵ A fitne kilisesinin heykeli! Kafir saçların din ve gönül ülkesini yıkmak istemektedir, yardım et!
⁶ Tabip, benim gibi gönlü hasta [aşığın] nabzına elini koyup "bu, ölümden başka çaresi olmayan bir derttir" dedi.
⁷ Ay parçası [gibi güzel] sevgilisi bir gün bile şefkat göstermediği için Mu'idi'nin iniltileri göge çıksa şaşılmaz.

G. 424 BN : 103^b-104^a

¹ Beni kapıda köleliğe kabul etmeyerek adeta zulm edip beni padişahlıktan düşürdün, yazıklar olsun!
² Dostum! Beni tanıyamıyormuşsun gibi [bana] zulm ederek [adımı] anmaz oldun; düşmana uyup beni tanıdığımı unuttun.
³ A arkadaş! Bana neden öğüt verip duruyorsun, beni inleyip çılgın aşık olmaktan alıkoyan kim varsa düşmanımdır.

Āftāb-ı cām ile maḥv it vücūdum zerreveş
Sākīyā billāh kırtar ḥod-nümālīkdan beni

5. Āstānum kıllarındandır MU'İDÎ dir iseñ
Pādşāh-ı 'ālem eylersin gedālīkdan beni

425.

Mefā' ilün fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

Müctess + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Daḥi kaçār görüp ol şūḥ-ı māh-pāre beni
Diriğ oñarmayu kıaldı bu bed-sitāre beni

Gedā-yı ḥalkā-be-güşem nigāre yoķ dönüşüm
İderler ise kılağumca pāre pāre beni

3. Yüzine bir bakıp oldum belā-yı' ışķ ile zār
Hezār ğuşşaya uğratdı ol nezāre beni

Göz ile ğamzesi mi ğamz ider ya ḥāl ü ḥaṭı
Ne yüzi kıara geçer bilsem ol nigāre beni

5. Miyān-ı baḥr-i ğama düşdüm āh eger şoñ ucu
Bu rüzgār çıkarmazsa bir kenāre beni

İlāhī Mekke şevābın müyesser it aña kim
Elüm alup ilede āstān-ı yāre beni

7. Cigerdedür bir ucu ğam ḥadengi kıande çıkār
MU'İDÎ göz göre bu derd alur ne çāre beni

⁴ Saki! Allah aşkına kadeh güneşi ile vücudumu zerre gibi yok ederek beni bencillikten kurtar.

⁵ Mu'idi eşliğimin kullarındandır derseni beni kölelikten alemin padişahlığına yükseltirsin.

G. 425 BN : 109^a

¹ O, ay parçası [gibi] güzel [sevgili] hala beni görüp kaçmaktadır. Beni güldürmeyen bu uğursuz talihe yazıklar olsun!

² Sevgilinin, kulağı halkalı bir kölesiyim. Beni [tutup] kulağım gibi parçalasalar da [bu yoldan] dönmem.

³ [Sevgilinin] yüzüne bir kere bakıp aşk belası ile inledim. O bakış, beni binlerce belaya uğrattı.

⁴ O sevgili öyle bir kara yüzlüdür ki, bana göz ve yan bakışı ile mi yoksa beni ve ayva tüyü ile mi büyü yaptığımı bilemedim.

⁵ Gam denizinin ortasına düştüm; bu rüzgar beni sonunda bir kıyıya çıkarmazsa vay halime!

⁶ Allahım, elimden tutup beni sevgiliye kavuşturana Mekke sevabını nasip et.

⁷ Gam okunun bir ucu ciğerdedir, nasıl çıksın? A Mu'idi, çare yok, bu derd göz göre göre beni bir gün öldürür.

426.

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Tağıdup zülfün perişân-ı rûzgâr itdüñ beni
Âhır ol dâm-ı belâ ile şikâr itdüñ beni

Pâre pâre dîdeden kıan aqduğın ‘ayb itme kim
Uğrın uğrın ğamzelerle dil-figâr itdüñ beni

3. Cân revân itsem olur hâk-i mezârüm lâlezâr
Nâr-ı hecrüñle şu resme dâğdâr itdüñ beni

Düd-ı âhum göklere boyansa iy meh yiridür
Kara bulutlar mişâli bî-ķarâr itdüñ beni

5. Kıanlar ağlarsam ne tañ haıtuñ ğamından hâmeveş
Tîğ-i sevdâ ile sînem çâk ü zâr itdüñ beni

Ocağuma ‘âkıbet hecr odı şu kıoysun diyü
Kârbârüm yile virüp hâksâr itdüñ beni

7. Ol MU‘İDİyem ki dağı bezm-i vaşla irmeden
Leblerüñ şevkıyle mest ü pür-ħumâr itdüñ beni

427.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Şeh-süvârüm ki basar ğamze ile ğüsn ilini
Virmezem iki cihâna saçınuñ bir kılını

Dilini emmege virmez dime dildârüm için
Baña sor ben bilürem iy ğöñül anuñ dilini

G. 426 BN : 112^a-112^b

¹ Saçlarını dağıtıp beni perişan ettin, sonunda o bela tuzağı ile beni avladın.

² Gözden damla damla kan akmasını ayıplama [zira] kaçamak yan bakışlarla gönlümü yaraladın.

³ Ayrılığımın ateşi ile beni öylesine yaraladın ki ölsem mezarımın toprağı lale bahçesine [benzer].

⁴ Ey ay! Beni kara bulutlar gibi kararsız bıraktığın için ahımın dumanı gökleri kaplasa uygundur.

⁵ Sevda okları ile sinemi parçalayıp beni inlettığın için ayva tüylerinin gamıyla kalem gibi kan ağlasam şaşılmaz.

⁶ Ayrılık ateşi ocağıma su koysun diye sonunda sabrımı alıp beni perişan ettin.

⁷ Kavuşma meclisine erişmeden dudağımın aşkıyla sarhoş ve sersem olan o Mu‘îdî [benim].

G. 427 BN : 104^a

¹ Yan bakış [oku] ile güzellik ülkesini basan iyi at binen sevgilimin saçının bir kılnı iki cihana değışmem.

² A gönül! Sevgilim için “dilini emmeye vermiyor” deme, bana sor onun dilini [en iyi] ben bilirim.

3. Cilve itmek dilese bir gice ol zühre-cebîn
Meh gelüp şem^ç uyarur zeyn içün menzilini
- Çünkü ol şūhı kuçan haşre degin ölmez imiş
Uşta biñ cān aña bir kez kuçayın tek bilini
5. Tiz günde yile varsun göreyin āb ü gilüm
Gül-i firdevse virürsem ser-i kūyuñ külini
- ‘Āşık-ı şādıkı irgür harem-i vaşla ki şāh
Maḥrem-i rāz idinür kullarınuñ muḫbilini
7. Gel MU'İDİye vedā^ç it ki uzāk yola gider
Resen-i hecr ile bağladı ecel maḫmilini

428.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ža^ç fumı arturdı gün gün rūzgāruñ şiddeti
Hey meded öldüm naşib olmaz mı la^ç lūñ şerbeti
- Bülbül-i şūrīdeyem kim dā'imā eksük degül
Serv-i gül-ruḫlar cefası ḫār-ı düşmen zaḫmeti
3. Çāk olup ğamdan kara bağrum niçe kan ṭolmasun
Yā gibi ḫaddüm büküpdür tır-i ğamzeñ ḫasreti
- İḳtibās-ı nūr içün her gice kūyuñ ṭolanur
Oldı rüşen gün gibi māhuñ daḫi māhiyyeti

³ Yüzü zühre gibi parlak [sevgilim] bir gece cilve etmek isterse ay gelerek onun bulunduğu yeri süslemek için mum yakar.

⁴ [Sevgilinin] beline bir kere olsun sarılayım da bin canım [ona feda] olsun çünkü o güzeli bir kez kucaklayan mahşere kadar ölmezmiş.

⁵ Mahallenin başının külünü cennet gülüne değiştirsem tez zamanda su ve toprağımın yok olduğunu göreyim.

⁶ Sadık aşığı haremine eriştir zira kullarını mutlu etmek padişahın görevidir.

⁷ Mu'idi ecel sepetini ayrılık halatı ile bağlayarak uzak yola gitmektedir, gel de ona veda et.

G. 428 BN : 104^b

¹ [Sevgilim]! Devrin çilesi takatsizliğimi her geçen gün artırdı, ölüyorum, dudağının şerbeti [bana] nasip olmayacak mı, yardım et!

² Perişan bir bülbülüm, gül yanaklı servilerin cefası ile düşman dikeninin sıkıntısı üzerimden hiç eksik olmaz.

³ Yan bakiş okunun kara bağrum gamdan parçalanıp nasıl kanla dolmasını [ki]!

⁴ Ay, ışığından ödünç almak için her gece mahallende dolaşmaktadır, onun da iç yüzünün ne olduğu ortaya çıktı.

5. Kulağuma girmez iy nâsih ne deñlü söyleseñ
 ‘Āşık-ı didār-ı yārem baña añma cenneti

Kūy-ı faqr içinde bu devlet baña yetmez mi kim
 Hiç yokdur kimsenüñ boynumda bār-ı minneti

7. Ceyş-i gam çekmiş MU‘ĪDĪ sancağ-ı āhın çözüp
 Degme bir sulţānda yokdur ol gedānuñ şevketi

429.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. İy ‘azizüm gel gönül Mısr’ında sulţān ol yüri
 Hüsñ ile Yūsuf gibi āşüb-ı devrān ol yüri

Hār-ı endüh ile ben zār olayın bülbül gibi
 Sen gül-i tersin cihān bāğında ḥandān ol yüri

3. Pādşāh olmağ dilerseñ āḥir iy dil başuña
 Şimdiden o dilberüñ kūyında derbān ol yüri

Da‘vet eyler çün seni ol şūḥ ayağı tozına
 Ne тұrursın iy yaşum yüz üzre ġalţān ol yüri

5. Serv gibi çek elüñ baş қоşma her bir ḥār ile
 Yūsuf-ı gül-pārehensin pāk-dāmān ol yüri

Қande cem‘ olur ḥıred sevdā-yı zülf-i yār ile
 Müşkil işe uğraduñ iy dil perişān ol yüri

⁵ A nasihat eden kişi! Sevgilinin yüzüne aşığım bana cenneti anlatma. Her ne söylesersen söyle kulağıma girmez.

⁶ Sevgilim! Boynumda kimseye minnet borcu olmadığı için yokluk mahallesindeki bu devlet bana yeter.

⁷ Mu‘îdi ahının sancağını çözüp gam askerlerini hazırlamış, o kölenin heybeti değme padişahı yoktur.

G. 429 BN : 104^b-105^a

¹ Azizim! Haydi gel, gönül Mısr’ında sultan olup güzelliğinle Yusuf gibi devrin aklını başından al.

² Ben, gam dikenini ile bülbül gibi inleyeyim, sen taze bir gülsün, haydi cihan bağının padişahı ol!

³ A gönül! Haydi, kendi başına padişah olmak istiyorsan şimdiden o sevgilinin mahallesinin bekçisi olmak için çalış.

⁴ Ey göz yaşım! O güzel, seni ayağının tozuna davet etmektedir, daha ne duruyorsun, yüz üstünde yuvarlanarak ak da git.

⁵ Servi gibi azade ol, her diken ile bir arada durma; gül [gibi parçalanmış] yakası ile Yusuf gibi iffetli olmaya bak.

⁶ Sevgilinin saçının sevdası ile akıl nasıl başta dursun ki; a gönül başına zor bir iş aldın, var git.

7. İy MU'İDÎ rûze-i gam gitdi cân şükrâne vir
 'İd-i vuşlatdur bugün ol mâha qurbân ol yüri

430.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + --- / - + --- / - + --- / - + -

1. Şol püser kim vaşf olunmaz hüsni-bî-hem-tâlığı
 Mâh-ı nevdür gün-be-gün efzün olur garrâlığı

Ne yüz ile öykünür gül hüsnuñe kendüyi kim
 Bir iki günden gider iy mâh anuñ zîbâlığı

3. Açamaz ağızın güzeller şekerin la'lün görüp
 Kim Mesih'e benzemez tütülerün güyâlığı

Dil no'la Mecnün olursa ol perîveşden cüdâ
 Bir gül-i ra'nâ içündür bülbülün şeydâlığı

5. Yine bir meh-rû-içün yakmış MU'İDÎ kolların
 Âh anuñ her yirde mest-i 'ışık olup rüsvâlığı

431.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + --- / - + --- / - + --- / - + -

1. Öldürüp kırtarsa gamdan tîr-i hasret kâşkî
 Ya gönülde kalmasa bâkî maḥabbet kâşkî

Bir gün ol nâ-mihrbân şâyed geleydi görmege
 Haste yatsam bulmasam yıllarla şîḥhat kâşkî

⁷ A Mu'îdî! Gam orucu bitti, canını hediye olarak sun. Bugün kavuşma bayramıdır, o ay [yüzlü güzele] kurban olmaya bak.

G. 430 BN : 105^a

¹ O erkek çocuğunun benzersiz güzelliği anlatılamaz, [o, adeta] parlaklığı günden güne artan bir hilaldir.

² Ey ay [yüzlü güzel]! Gül hangi yüzle kendisini sana benzetiyormuş, onun güzelliği bir iki günde geçer gider.

³ Güzeller [senin] tatlı dudağını görüp ağızlarını [bile] açmazlar; [zira] papağanların konuşması Mesih'in kine benzeyemez.

⁴ Gönül, o peri yüzlüden ayrı kaldığında çılgına dönse şaşılmalıdır zira [her] bülbülün divaneliği güzel bir gül içindir.

⁵ Mu'îdî, yine bir ay yüzlü için kollarını yaktı diye onun adı her yerde aşk sarhoşu olarak kötüye çıkmıştır, yazıklar olsun!

G. 431 BN : 105^a-105^b

¹ Hasret oku keşke [beni] öldürüp gamdan kırtarsa, ya da gönüldeki aşk sonsuza kadar kalmasa.

² O şefkatsiz [güzel] keşke beni bir kez görmeye gelseydi de yıllarca iyileşmeden hasta yatsaydım.

3. Niçe bir her güft ü gūdan bî-ḥuzūr olsam gerek
İy ecel itsen beni bir laḥza rāḥat kāşkī

Çünkü mazḥar düşdüm āḥir hey vefāsız ḳahruḡa
Bāri evvel ṭutmasam luṭfuḡla ülfet kāşkī

5. Mürġ-i vaşluḡ gelmeyince dānesine eşkümün
Yaḳsa ‘ömrüm ḥırmenin bir berḳ-i āfet kāşkī

Şimdi bildüm faẓl u irfān mūcib-i ḥırmān imiş
Kesb-i ‘ilme itmesem bu deḡlü raġbet kāşkī

7. Fikr iderdüm kim irüp dergāh-ı yāre ḥāk olam
İy MU‘İDİ ber-ḳarār olsa bu niyyet kāşkī

432.

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Cānda olsa tendeki her dāġ-ı hicrān kāşkī
Ölse idüm bulmayup derdüme dermān kāşkī

Ḥaḳ bilür şāhum bu dirlikden ölüm yigdür baḡa
Yire dökse ḳanımı cellād-ı müjgān kāşkī

3. Çün bizi ḳoyup uyarduḡ ‘āḳıbet bî-gāneye
Āšnālīḳ itmesen iy nā-müselmān kāşkī

Bende ne ārām u şabr u sende ne mihr ü vefā
Bir gün evvel gelse ḥaṭṭ-ı ‘anber-efşān kāşkī

5. Naḳd-i cāna göz diküp ‘ayyār-ı çeşmün ḥışm ider
Sine-i mecrūḡumuzda olmasa cān kāşkī

³ Ey ecel daha ne vakte kadar bu dedikodulardan huzursuz olacağım, keşke bir an olsun beni rahat bıraksan.

⁴ Be hey vefasız! Sonunda öfken ile şereflendirildim, bari öncesinde lütfun ile hoş olmasaydım.

⁵ [Sana] kavuşma kuşu gözyaşımın tanesine gelmeyecekse bir bela yıldırımını aşk harmanımı yaksın [daha iyi].

⁶ Keşke ilim elde etmek için bu kadar çabalamasaydım; [zira] şimdi fazilet ve ilmin mahrumiyet vesilesi olduğunu anladım.

⁷ A Mu‘îdi! Toprak olup sevgilinin dergahına erişmeyi düşünüyordum, keşke bu niyetim devamlı olsa.

G. 432 BN : 107^b

¹ Keşke vücuttaki her ayrılık yarası canda olsaydı [da] derdime derman bulamayıp ölseydim.

² Padişahım! Böyle yaşamaktansa ölmeyi istediğimi Allah biliyor; kirpiklerinin celladı keşke kanımı yere dökse.

³ A kafir! Bizi bırakıp sonunda yabancılara gittin, keşke bize tanışıklık göstermeseydin.

⁴ Ne bende karar ve sabır ne de sende sevgi ve vefa var. Keşke [o] mis kokular saçan ayva tüylerin bir an önce çıksa.

⁵ Hileci gözlerin öfkelenerek can sermayesine göz diker, keşke yaralı sinemizde can olmasaydı.

Veh ne müşkildür şeb-i hecründe her gün ağlamak
Olmasam bâri ezel vaşluñla ĥandân kâşkî

7. Hâlüm ol zâlim bilüp şâyed kılaydı merĥamet
Âşkâr olsa MU'İDÎ râz-ı pinhân kâşkî

433.

Mef' ülü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün
Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Tûfân koparsa dâde-i pür-ĥün didükleri
Yire geçer ĥayâ ile Seyĥun didükleri
- ‘Aqlum uğurlasañ n’ola bu ġamzelerle sen
Dîvâne eyler âdemi efsün didükleri
3. Yüz sürmege ĥomazsın izün tozına beni
Ĥâk-i siyâha degmedi altun didükleri
- El arĥasını yirde ĥor inşâf idüp çenâr
Şalınduğınca ol ĥad-i mevzün didükleri
5. Aĥşâmlar idüm ol meh-i nâ-mihrbân ile
Bir gün döneydi üstüme gerdün didükleri
- Ne lu‘b ile olurdu cihân pevlüvân-ı ‘ışĥ
Meydânı ĥâlî bulmasa Mecnün didükleri
7. Bî-kâr idüp MU'İDÎyi başdan çıkardı âĥ
Tâze bahâr ile mey-i gülgün didükleri

⁶ Eyvahlar olsun! Ayrılığının gecesinde her gün ağlamak ne zormuş, keşke sonsuza kadar sana kavuşmayıp gülmesem.

⁷ Mu'idi! Keşke gizli sırlarım açığa çıksa da o zalim, halimi anlayıp bana merhamet etse.

G. 433 BN : 105^b

¹ Kanla dolu göz denilen şey afet koparsa Seyhun denilen ırmak utancından yere geçer.

² Sen bu yan bakışla aklımı çalsan şaşılmaz, büyü dedikleri [şey] insanı divaneye çevirir.

³ İzinin tozuna yüz sürmeme izin vermezsin, altın [gibi sararmış yüzüme] kara toprak [kadar bile] değerli verilmedi.

⁴ O endamı yerinde sevgili salındıkça çınar insaf edip ona yenildiğini kabul eder.

⁵ Felek dedikleri [şey] bir gün [benim] üzerime dönseydi o şefkatsiz ay ile akşamlardım.

⁶ Mecnun denilen [kişi] meydana boş bulmasaydı cihanda nasıl bir oyun yaparak aşk pehlivanı olabilirdi [ki].

⁷ Taze bahar ile gül renkli şarap olarak anılan [şey] Mu'idi'yi avare edip başdan çıkardı, eyvahlar olsun!

434.

Mef' ulü fâ' ilätü mefâ' ilü fâ' ilün

Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Yokdur şeb-i firâka nihâyet didükleri
Oldur meger ki rüz-ı kıyâmet didükleri

Söz yok bu kaç u gâmezeye kaçgı güzelde var
Hatm oldı sende hüs ü melâhat didükleri
3. Bu deñlü tâze [vü] ter iken yüzüne göre
Yokdur gül-i semende letâfet didükleri

Yüzüm şuyını cür' a gibi hâke dökmedin
Bilsem neyiki bâri melâhat didükleri
5. Hâlüm ne resme şerh ideyin iy MU' İDİ kim
Gelmez beyâna vü cedele hâlet didükleri

435.

Fâ' ilätün fâ' ilätün fâ' ilätün fâ' ilün

Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + -

- 1 Serv-i âzâd itdüğün bu yaşıl kemhâ seni
Yağasın yırtar sevüp dilden gül-i ra' nâ seni

Baş şalup hayrân kalıpdur şive-i reftârına
Görelî şahñ-ı çemende serv-i hoş-bâlâ seni
3. Nâz ile gülzâre 'azm itseñ beni reşk öldürür
Seyr iderken göre diyü nerges-i şehlä seni

Ser-keş oldukça ağıtduñ ayağuna 'âlemi
Veh ne âfet eylemiş bu nâz ü istiğnâ seni

G. 434 S10: 48^a

¹ Ayrılık gecesi denilen şeyin sonu yoktur, kıyamet günü denilen şey de o olsa gerek.

² Bu kaç ve yan bakışın üstüne söylenecek söz yoktur, hangi güzelde böylesi var ki? [Ey sevgilim!] güzellik denilen şey sende tamamlandı.

³ Yasemin gülü, senin yüzüne göre daha taze iken onda seninki kadar güzellik yoktur.

⁴ Yüzümün suyunu [şarabın] son yudumu gibi toprağa dökmeden bari güzellik denilen şeyin ne olduğunu anlasam.

⁵ A Mu'idi! Halimi nasıl anlatayım? Hal denilen şey anlatılmaz ki.

G. 435 BN : 105^b-106^a

¹ Bu yeşil elbise seni hür bir serviye benzettiği için güzel gül seni gönülden sevip yakasını yırtar.

² Boyu yüce servi çimenlik meydanında seni gördüğünden beri işveli yürüyüşüne hayran kalıp başını eğmiştir.

³ Cilvelenerek gülbahçesine gitsen şehla nergis seni gezinirken görecekt diye kıskançlıktan ölürüm

⁴ İnat ettikçe âlemi ayağına düşürdün, bu naz ve işve, seni nasıl böylesine güzelleştirmiş helal olsun!

5. ʿĀşık öldürmez vefāya meyli var dirler velī
Saḡa bühtāndur bu sözler iy şanem ḡāşā seni
- Lāle vü şebnem degül şahrāda iy Mecnūn göñül
Bil ki ağlar dīde-i pür-ḡūn ile şahrā seni
7. İy MU'İDÎ ne bilür Ferhād-ı zāruḡ ḡāletin
Bī-sütūn-ı derd ü ḡamda görmeyen şeydā seni

436.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Bī-vefā dildār imişsün böyle bilmezdüm seni
Mā'il-i aḡyār imişsün böyle bilmezdüm seni
- Ehl-i dillerden kaçup hercāilikdür ʿādetūḡ
Gördüḡinle yār imişsün böyle bilmezdüm seni
3. Raḡmı yok ʿuşşāka dirdi nā-tüvān göñlüm velī
Didüḡince var imişsün böyle bilmezdüm seni
- Āstānun ṡolanup zārī kılurdum n'eyleyem
Zardan bīzār imişsün böyle bilmezdüm seni
5. Yüzüme evvel gülüp ḡan ağladursın ʿāḡıbet
Ne ʿaceb mekkār imişsün böyle bilmezdüm seni
- Müdde'ilerden kimesne varımaç oldı saḡa
ḡārı çok ḡülzār imişsün böyle bilmezdüm seni

⁵ Ey heykel! Senin için aşıkları öldürmez, vefa etmeye meyillidir diyorlar ama haşa bu sözler sana iftiradır.

⁶ A Mecnun gönül! Çödekiler lale ve şebnem değildir, bil ki çöl kanlı gözler ile senin için ağlamaktadır.

⁷ A Mu'îdî! Senin dert ve gam Bî-sütûn'undaki çılgın halini görmeyen inleyen Ferhad'ın halini nereden bilecek?

G. 436 PBM T₁ : ENM N₂ : 420^a ; T₁ 'de b.4 ve b.6 eksiktir.

¹ Vefasız bir sevgili imişsin, rakiplere meylediyormuşsun; seni böyle bilmezdim.

² Adetin aşıklardan kaçarak vefasızlık etmektir; [aşıkdan başka] her gördüḡünle yār olduğunu bilmiyordum.

³ Takatsiz gönlüm, [sevgilinin] aşıklara acıması yoktur diyordu, dediḡi kadar varmışsın seni böyle bilmezdim.

⁴ [Sevgilim!] Eşiḡinde dolanıp inliyordum [ama] iniltilerden rahatsız olduğunu bilmiyordum, affet!

⁵ Önce yüzüme gülüp sonra kan ağlatırsın, ne büyük bir sahtekarmışsın, seni böyle bilmezdim.

⁶ İddiacılardan hiçbiri senin yanına gelemeyen oldu; dikenini bol ḡülbahçesi imişsin, seni böyle bilmezdim.

7. Âdem olmaduñ MU'İDİden kaçarsun 'âkıbet
Luftı yoķ dildâr imişsün böyle bilmezdüm seni

437.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Çün gördi bir nazar gözüm iy dil-rübâ seni
Sevdüm hezâr cân ile ben mübtelâ seni

Ben niçe secde itmeyem iy dōst saña kim
Ma' būd idindi şâh u vezîr ü gedâ seni

3. 'Azım eyledüm zarûrî sefer düşdi hey dirîğ
Ağyâra hem-dem eyledi çerğ-i dü-tâ seni

Dünyâ işiginde şöhre-i şehîr olduķ ikimüz
Fâş itdi derd ü gam beni hüsîn ü behâ seni

5. İnce bilünji çekdi mi düşmen kenâre âh
Sîne-be-sîne şardı mı ol bed-liķâ seni

Öldür günâh yoķ beni tîğ-i müjeñle kim
Ben baña eyledüm didilerdi baña seni

7. Yaķdı MU'İDİ kollarını çizdi gögsini
Meclisde aņdı var ise iy bî-vefâ seni

438.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Devr-i güldür lik dilden hâr-ı miñnet gitmedi
Lâle açıldı cigerden dâğ-ı hasret gitmedi

⁷ İnsan olmadığın için Mu'idi'den sürekli kaçyorsun; [bu kadar] merhametsiz bir sevgili olduğunu bilmiyordum.

G. 437 ENM N₁ : 436^a, ENM N₂ : 480^b-481^a, ENM T₂ : 538^a, ENM V : 617^a

¹ A sevgili! gözüm seni bir kez gördüğünden beri benim [gibi] tutkun [aşık] seni bin can ile sevdi.

² A dost! Padişah, vezir ve köle [kim varsa] sana taparken ben sana nasıl secde etmeyeyim ki?

³ [Ben] sürgüne gönderilince iki büklüm olmuş felek seni yabancılarla dost etti, yazıklar olsun!

⁴ Beni dert ve gam, seni [ise] güzellik ve kıymetin ele verdiği için ikimizin de memleketinde adı çıktı.

⁵ Düşman ince beline sarıldı mı, o meymenetsiz seni sıkıca kucakladı mı?

⁶ Beni kirpiklerinin oku ile öldür, [bunun] günahı yoktur zira bana senden bahsedilenler "kendi kendine edersin" diyorlardı.

⁷ A vefasız [sevgili]! Mu'idi, mecliste seni hatırlamış olmalı ki kollarını yakıp göğsünü çizdi.

G. 438 BN : 106^a-106^b

¹ Gül mevsimidir ama gönüldeki gam dikenleri [hala] gitmedi; lale açıldı [ama] ciğerdeki hasret yarası geçmedi.

Oldı rāhat bülbülün cânı irişüp nev-bahār
Haste çeşmümden dirîgâ renc ü zahmet gitmedi

3. Gerçi nevrüz oldı ʿālem ʿiṣ ile ʿiṣrettedür
Gülşen-i cāndan hāzān-ı derd ü fūrkat gitmedi

Gökyüzi āyīneveş oldı mücellā āh kim
Gönlümün āyīnesinden jeng-i ḥasret gitmedi

5. Ārzūlar gitdi hep şūrīde gönlümden velī
Dil-rübālar ḥüsnine meyl ü maḥabbet gitmedi

Uyanup ḥāb-ı ʿademden açdı nerges gözlerin
Āh u vāveylā ki bizden daḥi ḡaflet gitmedi

7. Derd ile ölseḡ MU'İDÎ bî-ḥuzūr olma şaḡın
Bu cihāna bir gelen ḥoşnūd u rāhat gitmedi

439.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. İy müjen peykānı gönlüm yāresinün merhemi
Yay idüpdür ḡaddümi ebrü-yı pür-çinün ḡamı

Ḥasret-i rüy-ı ʿaraḡ-rīzünle dil gülzārınun
Dāḡ-ı sīnem lālesidür eşk-i dīdem şebnemi

3. Cān dimāḡın dem-be-dem zülfün mu'atṭar kıлмаḡa
Ṭop-ı micmerdür cemālün cāmī' inde her ḡamı

² İlk bahar gelince bülbülün canı rahata erdi [ama] hasta gözümdeki çile ve sıkıntı [hala] geçmedi, eyvahlar olsun!

³ Gerçi nevrüz geldiği için alem eğlenmektedir ama canın gülbahçesindeki dert ve ayrılık sonbaharı geçmedi.

⁴ Gökyüzü, ayna gibi parladığı halde gönlümün aynasındaki hasret pası gitmedi, yazıklar olsun!

⁵ Perişan gönlümdeki isteklerin hepsi gitti ama gönül çekici güzellere [olan] ilgim ve aşkım eksilmedi.

⁶ Nergis, yokluk uykusundan uyanıp gözlerini açtığı halde bizdeki sersemlik hala gitmedi, eyvahlar olsun!

⁷ Mu'idi! Det [yüzünden] ölsem de sakın huzursuz olma, zira bu cihana gelen hiç kimse mutlu ve rahat gitmedi.

G. 439 BN : 106^b

¹ A kirpiğinin [okunun] peykani gönlümün yarasına merhem [olan sevgili]! Çatık kaşının gamı boyumu yay [gibi ikiye büktü].

² [Sevgilim!] Terlemiş yüzünün hayali ile sinemde [açılan] yara gönlün gülbahçesinin lalesi, gözümün yaşı ise [o bahçenin] çiğ tanesidir.

³ Saçlarının her kıvrımı, canın içini her daim mis koku ile doldurmak için yüzünün üzerinde [yer alan bir] buhurdanlıktır.

İy perî karşıñda hayrân olduğım ‘ayb itme kim
Hüsñüñi seyr itmege tākāt getürmez ādemî

5. Hālet-i ‘ışķı ne bilsün vaşl içinde hoş geçen
Hecr ile cān virmeyen olmaz bu sırruñ maħremi

Bezmi-i hüsne şem‘ olalı rüy-ı mehtāb ile ol
Dūd-ı müşgāsāya beñzer başı üzre perçemi

7. Būse rāzın açmasun dirseñ MU‘İDİ kimseye
Ağzına mühr eylesün iy dōst la‘ lüğ hātemi

440.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Toldı şanmañ dāğ-ı hecr ile ciger pergālesi
‘ışķ şahrāsında yir yir bitdi ħasret lālesi

Veh ne gülşendür yüzüñ kim olalı andan cüdā
Çihremüñ nesrīnini ġarķ itdi eşküm jālesi

3. Āferīn ol ergavānī cāmeye üstünde kim
Oldı renginden ħacil yüz büstānuñ lālesi

Sākiyā cām-ı lebüñ şevķiyle bī-hüş olmasa
Bādeden geçmezdi şehrüñ zāhid-i şad-sālesi

5. ‘İş ü nüş ehlin uyutmaz şubħ olunca her gice
Gāh bülbül nağmesi gāhī MU‘İDİ nālesi

⁴ A peri! [Senin] karşıñda şaşķına dönmemi ayıplama çünkü insanoğlunun senin güzelliğini seyredebilecek dermanı yoktur.

⁵ Kavuşmanın rahatı içinde olan kişi aşķ halini nereden bilsin, ayrılık [acısı] ile can vermeyen bu sırra vakıf olamaz.

⁶ O ay ışķı, yüzüyle güzellik meclisinin mumu olduğundan beri başının üzerindeki perçem güzel kokudan çıkan dumana benzer.

⁷ A dost! Mu‘îdi’nin kimseye öpücüğünün sırrını söylememesini istiyorsan, o, ağzını senin dudağının mührü ile mühürlesin. .

G. 440 BN : 106^b-107^a

¹ Ciger parçasının ayrılık yarası ile doluğunu zannetmeyin, [aslında] aşķ çölünde yer yer hasret laleleri bitmiştir.

² Yüzün nasıl bir gülbahçesidir ki ondan ayrı kaldığımdan beri yüzümün yaban gülünü gözyaşımdan çiğ taneleri basmıştır, evvahlar olsun!

³ [Sevgilim!] Yüzlerce bostanın lalesini [kendini] renginden utandıran o erguvan renkli elbisene helal olsun!

⁴ Saki! Şehrin yüzüylük sofusu [senin] dudağının kadehinin şevķiyle aklını yitirmeseydi şaraptan vazgeçmezdi.

⁵ Bazen bülbül nağmeleri bazen de Mu‘îdi’nin iniltileri her gece sabah olana kadar eğlenenleri uyutmaz.

441.

Mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün
Müctess +-+-/+ +--/+ -+-/+ +-

1. Bilün gibi beni gam bir hayâle döndürdi
 Ki rûze sen meh-i bedri hilâle döndürdi

 Ne hoş yaraşdı senün kıddüğe bu hil' at-i âl
 Kızıl gül ile bezenmiş nihâle döndürdi
3. Dağı elif dimeden 'ışk mektebinde gönül
 Belâlar ile bilüm bükdi dâle döndürdi

 Başum ucında gözüm şol kadardan ağladı kim
 Şu içre tahta-i ten-şüyi sâle döndürdi
5. Tabîb-la' lüğe 'ayb itme çâre şorduğımı
 Ne çâre gönlümü çünkim piyâle döndürdi

 Kalem içine girüp dest-i pākün öpmegiçün
 Ten-i za' ifimüzi nâle nâle döndürdi
7. MU'İDÎ-kuluğu sen hıdmete kabûl ideli
 Ne deşlü var ise naşşı kemâle döndürdi

442.

Mef' ülü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün
Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. İller bileydi bende olan derd ü hâleti
 Oşınmaz idi Vâmık u Mecnün hikâyeti

G. 441 BN : 107^a

- ¹ Oruç, senin gibi bir dolunayı hilale çevirince gam [da] beni belin gibi [varla yok arası] bir hayale döndürdü.
- ² [Seni] kızıl gül ile süslenmiş bir fidana benzeten bu kırmızı elbise endamına ne de güzel yakıştı.
- ³ Gönül, aşk mektebinde daha elif [bile] demeden [sevgili] belalar ile belimi bükerek beni dal harfine benzetti.
- ⁴ Gözüm, baş ucumda o kadar ağladı ki teneşir tahtasını su içindeki sala benzetti.
- ⁵ Tabip dudağın, gönlümü [şarapla dolu] bir kadehe döndürdüğü için [derdimin] devasını [ondan] sormamı ayıplama.
- ⁶ [Elinde tuttuğun] kalemin içine girip temiz elini öpebilelim diye iniltilerimiz, zayıf vücudumuzu [kalemin içindeki] liflere benzetti.
- ⁷ Sen, Mu'îdi kulunu hizmetine kabul ettiğinden beri ne kadar eksikliği varsa hepsi tamamlandı.

G. 442 BN : 107^a-107^b

- ¹ Başkaları bendeki derdi ve [aşk] halini bilselerdi Vamık ve Mecnun'un hikayesi okunmazdı.

Kâfir gözün cefâ kılıcın çekse dir gören
Yâ Rab müyesser eyle demidür şehâdeti

3. Dağı yürümiş eylemedin leşker-i müjen
Feth oldu bir nazarda bu gönlüm vilâyeti

Haṭṭuṅ ihâta eyledi la' lün kenâresin
Yazıldı cân şahîfesine Kevşer âyeti

5. Biṅ va' de itse birine yârün vefâsı yok
Ben bilürem baña şoruṅ ol şüh âfeti

Ağyârūṅ egri sözleri girmez kulağuma
Ṭoğruluğ ile sevmişem ol serv-ķâmeti

7. İy ḥ'âce genc ü mâli MU'İDİye aṅma kim
Virmez cihân sarâyına künc-i ferâgati

443.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Tâ ki 'ömrüm bağınıṅ berg ü nevâsı ḳalmadı
Çıkdı başdan serv-i gül-ruḫlar hevâsı ḳalmadı

Derdüme âḫir 'ilâc itmekden el çekdi ṭabîb
N'eylesün bîçâre kim artuḳ devâsı ḳalmadı

3. Veh ki dürd-i derd ile bir ṭolmaduḳ peymâne yok
Gitti bu ḫum-ḫânenün zevḳ ü şafâsı ḳalmadı

Eksük olmaz ṭa' ne ṭaşıyla cefâ şemsîri âḫ
Başuma hep geldi dünyânun belâsı ḳalmadı

² Kafir gözlerin cefa kılıcını çektiğinde onu görenler "ey Allahım şehit olma zamanı gelmiştir, [onu bize] nasib et" derler.

³ Kirpik askerlerin daha yürümeye başlamadan gönlümün ülkesi bir bakışta fethedildi.

⁴ Ayva tüylerin, dudağının kıyısını ele geçirince [adeta] can sayfasına kevser ayeti yazıldı.

⁵ Binlerce söz verse de birini bile yerine getirmeyen o güzeli bana sorun [zira] onu [en iyi] ben tanırım.

⁶ O servi boyluyu dosdoğru sevdiğim için rakiplerin eğri sözleri kulağıma girmez.

⁷ A tüccar! Mu'idi'ye hazine ve mal mülk lafi etme, çünkü o yokluk köşesini cihanın sarayına değişmez.

G. 443 BN : 108^a

¹ Ömür bağının yaprağı ve meyvesi kalmadığından beri gül yanaklı servilerin aşkı baştan çıktı, kalmadı.

² TabiP, sonunda derdime çare bulmaktan vazgeçti; zavallı ne yapsın artık verecek çaresi kalmadı.

³ Dert yumağı ile dolmayan bir kadeh bile kalmadığı [için] yazık ki bu meyhanenin zevki ve sefası kalmadı.

⁴ Kınama taşı ile cefa kılıcı eksik olmuyor; başıma gelmedik dünya belası kalmadı.

5. 'İşk adın anmazdum artuk ger bu kez olsam ḥalâş
Ḥün-ı ḡamdan ṭoydı göñlüm iştiḡası ḡalmanı

Gāḡ göñlüm bāde-nūş oldu gehî peşmîne-pūş
'Ālem içre itmedük bir yüz ḡarası ḡalmanı

7. İy MU'İDÎ ol perî teşḡirin ümmîd itme kim
Ehl-i vefḡūñ bir oḡunmaduḡ du'āsı ḡalmanı

444.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Şām-ı zülfünḡden bedeldür gerçi hicrān günleri
Cānum ur ger anḡma billāḡ ol perîşān günleri

Ḥaste-çeşmüñ kızarur ḡaşd itdüḡince katlüme
Şāḡ-ı zālīm ḡil' at-i gülgün giyer ḡan günleri

3. Lāleler güller açıldı 'iş ü 'işret vaḡtidür
Müjde iy āvāre göñlüm geldi seyrān günleri

Ḥālet-i şevḡümde vaşluñ istesem 'ayb itme kim
Olmayıcak sözi söyler ḡaste hicrān günleri

5. İy kemān-ebrū şanem ḡanum ḡelāl olsun saḡa
Ger sürerseñ alnuḡa bir ḡatre ḡurbān günleri

Her ṭarafdan ṭop olur biñ baş saḡuñ çevgānına
'Azm-i meydān eylesen nāz ile cevlān günleri

7. 'Ömri ḡatm oldu MU'İDÎnüñ şeb-i endüh ile
Veh ki dāḡi hecrinüñ bulmanı ṭabān günleri

⁵ Bu kez kurtulabilseyim [bir daha] aşkın adını anmazdım [çünkü] gam kanı ile doyan gönlümün iştahı kalmadı.

⁶ Gönlüm bazen şarap içip bazen de post giydi; [yani] alem içinde etmediği yüz karalığı kalmadı.

⁷ A Mu'idi! O perinin seni büyümesini bekleme, zira muskacıların [senin için] okunmadık bir duası kalmadı.

G. 444 BN : 108^a-108^b

¹ Ayrılık günleri gerçi saçının siyahlığının yerine geçer ama Allah aşkına canımı al ama o perişan günleri anma.

² Zalim padişahın kan [dökülecek] günlerde kırmızılar giymesi gibi hasta gözlerin [de] beni öldürmeye niyetlendikçe kızarmaktadır.

³ A avare gönlüm! Müjdeler [olsun] gezip dolaşma vakti geldi; laleler, güller açıldı, eğlenme zamanıdır.

⁴ [Aşk ile] coştuğum vakitlerde sana kavuşmayı istersem ayıplama çünkü hasta, ayrılık günlerinde olmayacak laflar eder.

⁵ A yay kaşlı heykel! Kurban bayramında eğer bir parça kanımı alınca süreceksen kanım sana helal olsun.

⁶ Gezip dolaşmak için meydana çıksan saçının çevganına top olmak için her taraftan binlerce baş [yuvarlanıp] gelir.

⁷ Mu'idi'nin ömrü gam geceleri ile sona erdiği halde hala son bulmayan ayrılık günlerine yazıklar olsun!

445.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Hâmdülillâh irdi 'id eyyâmı seyrân günleri
'Azm-i meydân eyle imdi geldi cevân günleri

Yoluña cân virdigümce eşk-i çeşmüm raş urur
Günü toğar sâ'ilüñ geldükce kurbân günleri
3. İtmedüñ gam-hânemi bir gün müşerref gerçi kim
Yıllar oldu şayaram iy mâh-ı tâbân günleri

Düşmeni katl ide gibi cem' idüp 'uşşâkı yâr
Umulur bir hâdişe bu hefte dîvân günleri
5. İy MU'İDİ her demi yüz guşşa şâmın def' ider
Hoş mübârek günler olur vaşl-ı cânân günleri

446.

Müfte'ilün mefâ'ilün müfte'ilün mefâ'ilün

Recez - + + - / + - + - / - + + - / + - + -

1. Şanma saçıldı her taraf kanlu yaşum güherleri
Tutdı cihânı ser-be-ser 'ışık odınun şererleri

Cân u dil ağzuñ arayup düşdi 'adem diyârına
Dağı gider ne kendüler geldi ne bir haberleri
3. Görse bahâr-ı hüsnde ruğlaruñ âh ider gönül
Bülbüle gulğul aındurur yaz güninüñ seherleri

G. 445 BN : 108^b

¹ Allah'a şükürler olsun ki bayram günleri ve [bayram meydanında] dolaşma zamanı geldi. Şimdi [sen de] gezinmek için [bayram] meydanına gel.

² [Sevgilim!] Senin uğrunda can verdikçe gözümün yaşı [sevinçten] dans eder [tıpkı] kurban bayramında dilencilere gün doğması [gibi].

³ A parlak ay! Yıllardır günleri saydığım halde gam evimi bir gün bile şerefleendirmedin.

⁴ Sevgili, aşıklarını toplayıp düşmanlarını öldüreceğe benziyor; bu haftaki divan günlerinde bir olay çıkacağı belli.

⁵ A Mu'idi! Sevgiliye kavuşma günleri öylesine hoş ve kutlu günlerdir ki her anı yüz keder akşamını def eder.

G. 446 BN : 108^b-109^a

¹ Her tarafa kanlı gözyaşımın incileri saçıldı sanma aşk ateşinin kıvılcımları cihanı baştan başa kaplamıştır.

² Can ve gönül [senin] ağzını aramak için yokluk ülkesine gitti, ama ne kendileri ne de bir haberleri geldi.

³ Yaz günü sabahlarının bülbüle şarap şişesinin sesini hatırlatması gibi gönül de, güzelliğinin baharında yanağımı gördükçe ah eder.

‘İşkümü gerçi müşgveş kıldı haṭuṇ hevāsı fāş
Kara saçuṇ getürdi hep başuma derd-i serleri

5. Çün ısırup kanatmadum la‘l-i güher-feşānuṇı
Ya baṇa çeşmüṇüṇ nedür kanlu gibi nazarları

Bāğ-ı firāk-ı ḥasrete öğrenelüm dirüz velī
Sevmedi hīç göṇlümüz iy yüzi gül bu yirleri

7. Bādeye köp düşüp yine yaqdı MU‘İDÎ kolların
Eski zamānların aṇup çıqdı yeni hünleri

447.

Mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Müctess + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Şikestelik beni bī-şabr ü bī-ḳarār itdi
Ġarībliḳ yine ben dil-fiğāre kār itdi

Ayağı şunmadın ol sākī-i cefā elüme
Kıya bakışlar ile mest ü pür-ḥumār itdi

3. Yanup yaqılduğım ol serv-i lāle-ruḥdandur
Ki yüregüm ğam-ı hecr ile dāğdār itdi

Egerçi yüksek uçardı hümā gibi göṇlüm
Kara gözün anı bir āl ile şikār itdi

5. Bu gice baḥr olup aqdı şabāḥ olunca yaşum
‘Aceb miyānuṇı kimler yine kenār itdi

Gümüş gibi yüzi ağ olsun ol gedānuṇ kim
Yoluṇda zer yerine cān ü başın nişār itdi

⁴ Ayva tüylerine [duyduğum] aşk gerçi aşkımı güzel koku gibi açığa çıkardı ama bu dertleri başıma getiren hep siyah saçındır.

⁵ İnci saçan dudağın ısırup kanatmadığım halde gözlerinin bana kanlı bakmasının sebebi nedir?

⁶ A gül yüzlü! Ayrılık hasretinin başıma alışımla diyoruz ama gönlümüz bu yerleri hiç sevmedi.

⁷ Mu’îdî, yine şarabı çok içip kollarını yaktı; [yani] eski zamanları anınca yeni hünleri ortaya çıktı.

G. 447 BN :109^b

¹ Kırgınlık beni sabırsız ve kararsız bıraktığı için benim gibi gönlü yaralıya yine kimsesizlik yaradı.

² O cefa sakisi elime kadeh sunmadan öldürücü bakışları ile sarhoş edip sersemletti.

³ Yanıp yakılmamın sebebi o lale yanaklı servidir çünkü [o] yüreğimi ayrılık gamı ile yaralamıştır.

⁴ Kara gözün, gönlümü bir hile ile avlamasaydı [gönül], hüma gibi yükseklerde uçardı.

⁵ Acaba senin beline yine kimler sarıldı [diye] göz yaşım bu gece sabaha kadar akıp denize döndü.

⁶ [Senin] yolunda altın yerine canını ve başını saçan o kölenin yüzü gümüş gibi ak olsun.

7. Şalâh ü zühd ile gerçi irer murâda kişi
MU'İDÎ ' ışk yolın tıtdı ihtiyâr itdi

448.

Mef'ülü fâ' ilâtü mefâ' ilü fâ' ilün

Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Bağrum delindi hecr ile dürr-i ' Aden gibi
Çan tıtdı yüregüm yine müşg-i Hoten gibi

Şol deñlü ağladım leb-i la' lün ğamıyla kim
İki gözüm kızardı ' aķık-i Yemen gibi

3. Pîrâhen ol nigârı kuçup ğayret ile ben
Çâk eyledüm libâs-ı hayâtum kefen gibi

Ğamzeñ vişâle va' de idüp naķd-i cân diler
İy şivekâr bu daħi mekr ü fiten gibi

5. Öldürme ben kuluñ ki cihân kîne-cüy imiş
Ferhâd'a kıyma Hüsrev-i Şîrîn-dehen gibi

İy bâğ-ı cennetün yemişin medħ iden yüri
Hiç âb-dâr olur mı bu sîb-i zeķan gibi

7. Ol mâhuñ işigin felege virmesem ne tañ
Bir yir MU'İDÎ olmaya dil-keş vaţan gibi

449.

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ben qarârım yile virüp ağlayayın şu gibi
Sen cihân bâğında ğandân ol gül-i ğod-rü gibi

⁷ Kişi gerçi dine bağıllık ve ibadetle muradına erer ama Mu'idi yine kendi iradesiyle aşk yolunu tuttu.

G. 448 BN : 109^b-110^a

¹ Bağrım ayrılık [acısı] ile Aden incisi gibi delindi, yüreğim Hoten miski gibi kanla doldu.

² [Sevgilim!] Dudağın [yüzünden çektiğim] gamla o kadar ağladım ki iki gözüm Yemen akiki gibi kızardı.

³ Elbisesi o sevgiliyi sıkıca sararken ben hayat elbisesimi kefen gibi parçaladım.

⁴ A işveli [sevgilim!] Yan bakışının kavuşma sözü verip can sermayesini istemesi bile bir hile ve fitneden [başka bir şey değildir.]

⁵ Benim gibi kulunu öldürme zira dünya öcünü alır; güzel Şirin'in Ferhad'a kıydığı gibi kıyma.

⁶ A cennet bağının meyvelerini öven [kişi!] Var git de, [cennette] bu çene elması gibi eşsiz olanı var mı [bak].

⁷ O ayın eşliğini felege değişmesem şaşılır mı? [A] Mu'idi, vatan gibi gönle huzur veren başka bir yer daha yoktur.

G. 449 BN : 110^b

¹ Ben sabrımı ve kararımı yitirip su gibi ağlayayım; sen, o yabani gül gibi cihan bağında açıl.

Hasret-i ebrûn ile eksük degül alnumda dâğ
Alnuma rûz-ı ezelde yazılan yazı gibi

3. Merdüm-i şîr-efgenine baş açuğ Mecnûn olur
Her kime mestâne bağsañ iy perî âhû gibi

Gözlerüñ çekdükce ğamzeñ hañçerin kanlar döker
Her kaçan isterse bârân yağdurur cādû gibi

5. Hñde vü 'iş ü țareb ğāhî gelüp ğāhî gider
Âdeme yâr-ı ğadîm olmaz begüm ğayğu gibi

Bî-sütün ebri hevâ-dâr olduğiçün 'aşîka
Ķabr-i Ferhâd üzre ağlar bir ğara yaşlu gibi

7. İy MU'İDÎ yâr tîğin çekdüği çün sîneye
Üstüme ağız açupdur yâreler kanlu gibi

450.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Cüst ü cüy iderse 'âlem ğülşenin dil cû gibi
Râstî bir serv bulmaz ol ğad-i dil-cû gibi

Serv-ķâmet lâle-ħad ra' nâ ğüzeller çok velî
Bir ğıyâmet görmedüm ol mâh-ı çâr-eburü gibi

3. İy ğözi âhû varup Çin ü Hıta'ya n'eyleyem
Çünkü yok bir müşğ-nâb ol ğâl-i 'anber-bû gibi

² Kaşlarının hasreti ile alnımda [açılan] yaralar, yaradılış gününde alna yazılan yazı gibi [hiç] eksik olmaz.
³ A peri! Her kime ahu gibi sarhoşca baksan [o kimse] yırtıcı gözbebeklerinin Mecnun gibi baş açık delisi olur.
⁴ Gözlerin, dilediğinde yağmur yağdıran bir büyücü gibi yan bakış hançerini çektikçe kanlar döker.
⁵ Beyim! Neşe ve eğlence bazen gelir bazen geçer, insanoğlu için kaygıdan daha eski bir dost bulunmaz.
⁶ Bisütün [dağının] bulutu, aşık ile dost olduğu için karalara bürünmüş bir yaşlı gibi Ferhad'ın mezarı üzerinde ağlar.
⁷ A Mu'îdî! Sevgili kılıcını sineye çektiği için yaralar kanlı gibi üstüme ağız açmışlardır.
G. 450 BN : 110^b-111^a
¹ Gönül, akarsu misali alemin gülbahçesini dolaşarak o gönül alıcı boy gibi dosdoğru bir servi arasa [yine de] bulamaz.
² Servi boylu, lale yanaklı güzeller çoktur ama o hilal kaşlı ay gibi bir bela görmedim.
³ A ahu gözlü! Çin ve Hıta [ülkesine] gidip de ne yapayım, o güzel kokulu benler gibi saf bir güzel koku yoktur ki.

Hâlûñ iy Mecnûn-göñül kim' arz ider dildâre kim
Bir perîdür âdemi görse kaçâr âhû gibi

5. Sûz-ı gâmdan cismi inceldi MU'İDÎnün yine
Ol sebebden muẓtaribdür nâre düşmüş mü gibi

451.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Bâde bezminde açılmasağ gül-i ra' nâ gibi
Mest-i nâz olmazdı çeşmüñ nerges-i şehlâ gibi

Dil saçunsuz h'âba varduķca kara düşler görür
Bu 'alâmetler ki var bî-çârede sevdâ gibi

3. Ğonçeveş gâmdan kara bağrum niçe kan tölmasun
Tîr-i gâmzeñ hasreti kıddüm büküpdür yâ gibi

Ger bugün dünyâ ise iy döst yarın âhîret
El-ħazer cevri ile öldürme beni dünyâ gibi

5. Mâh-ı sîmîn bir sehî-ķad olduğı çün dilberüm
Her gün altunlu giyer mihr-i cihân-ârâ gibi

Ol şanem sögdükce ben dil-ħasteye şîħhat virür
Bir du' â oķur ki öli dirgürür 'İsâ gibi

7. Ruħlaruñ medħin MU'İDÎ şöyle rengin itdi kim
Sürħ-rüdur lâle ħacletden gül-i ra' nâ gibi

⁴ A çılgın gönül! [Sevgili] insanı görünce kaçan bir peridir; [senin] halini [ona] kim [nasıl] anlatabilir [ki]?

⁵ Mu'îdî'nin vücudu yine gam ateşi ile inceldiği için [bedeni] ateşe düşmüş kıl gibi ızıraptır.

G. 451 BN : 113^a-113^b

¹ İçki meclisinde iki yüzlü gül gibi açılmasaydın gözün, hasta gözlü nergis gibi naz sarhoşu olmazdı.

² Gönül, saçından ayrı uykuya daldıkça kara düşler görmektedir, o zavallıda sevda alametleri var gibi.

³ Yan bakış okunun hasreti boyumu yâ harfi gibi ikiye bükmüşken kara bağrum gam yüzünden nasıl gonca gibi kanla dolmasın?

⁴ A dost! Bugün dünya ise yarın ahiret. Beni dünya gibi eziyet ederek öldürmekten sakın!

⁵ Sevgilim, endamı yerli yerinde gümüş [tenli] bir ay olduğu için cihanı süsleyen güneş gibi her gün altınla [kumaştan elbise] giyer.

⁶ O heykel, benim gibi hasta gönüllü [aşığa] sövdükçe duasıyla ölüleri diriltten İsa gibi [beni] iyileştirir.

⁷ Mu'îdî, senin yanaklarını öylesine renkli [sözlerle] övdü ki utancından lalenin yüzü gül gibi kızardı.

452.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. İki yüzlü olduğu çün serv-i nāzum gül gibi
Hârḥâr-ı ıṣṣ elinden inlerem bülbül gibi

Niçe bir hecr ile feryād eylesem bülbül gibi
Aç yüzün gülzârını gönlüm açılsun gül gibi
3. Hatt-ı reyhānuḡ gamı hālüm siyehkâr itmese
Bu perişānlıkda kıalmazdı gönül sünbül gibi

Hüb düşmüşdür yüzünde yir yir ol hāl-i siyeh
Kırşa-i kâfûr içinde dâne-i fülful gibi
5. Gül yüzün şevkiyle cız cız yandüğümçün odlara
Bir avuç küldür vücûdum nâ-tüvân bülbül gibi

Acı düşünāmuḡla cânlar âfetidür leblerün
Sâkiyâ şol zehr ile mümzeviç olmuş mül gibi
7. Zülfüne hey di inen tolaşmasun dil-naḡdine
Kalb ile bâzâr iden başdan çıkar kâkül gibi

Mîr-i nazm ise MU'İDÎ n'oldı sultānum yine
Hıdmete bil bağlayup karşında tursun kul gibi

453.

Mef'ülü fā'ilātü mef'ülü fā'ilün

Muzārî - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Ğamzeḡ kıya kıya nazâr eyler başa gibi
Ben mübtelāya göz göre göre āḡir kıya gibi

G. 452 BN : 115^b-116^a

¹ Nazlı servim, gül gibi iki yüzlü olduğu için aşk dikenleri yüzünden bülbül gibi inliyorum.

² Ne zamana kadar bülbül gibi inleyeceğim; yüzünün gülbahçesini aç ki gönlüm gül gibi açılsın.

³ Fesleḡen [gibi mis kokulu] ayva tüylerinin gamı halimi perişan etmese gönül sünbül gibi perişan olmazdı.

⁴ Yüzünde yer yer [görünen] o siyah benler kafur içindeki karabiber tanesi misali [sana] pek yakışmıştır.

⁵ Gül yüzünün şevki ile ateşlerde cız cız yandığım için vücudum perişan bülbülünki gibi bir avuç küldür.

⁶ Saki! Dudakların, zehir ile karıştırılmış şarapmışçasına [ettiğin] acı küfürlerle canın belası [olmuştur].

⁷ [Sevgilim!] Saçına hey de, gönül sermayesine çokca dolaşmasın, [gerçek bir] alıcı olup [onunla] alış-veriş eden kişi kâkül gibi baştan çıkar.

⁸ [A] sultanım! Mu'îdî, şiirin beyi olmuşsa ne olmuş; [yine de senin] hizmetine bel bağlayıp kul gibi karşında durmaktadır.

G. 453 Mecmû'a S₁₀: 46^b

¹ [Sevgilim!] Yan bakışın beni öldürecek gibi bakıyor; benim gibi tutkun aşığa sonunda göz göre göre kıyacak.

- Gül ‘ andelibe karşı güler açılır velî
İden şovukluk ortada bād-ı şabā gibi
3. Billāh ne vechi var bizi bir dem anmayup
Bî-gānelerle ‘ iş idesin āšnā gibi
4. Cān muşhafında süre-i *Ve’lleyl* dūr hıtuñ
Altında berķ uran yanağı *Ve’dduhā* gibi
5. Ögüp MU‘ İDİ sevdüğünü göge çıkarur
Yā Rab kim ola ol şanem-i meh-liķā gibi

454.

Fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Serv-i gül-rüyum libāsın eyleyelden süsenî
Nîl-reng olmuşdur āhumdan sipihrüh dāmeni
- Vaķtdür ‘ ayn-ı ‘ ināyetle nazār kııl dōstum
Niçe bir ağladuğuma güldürürsin düşmeni
3. Cān u dil bülbül gibi itmezdi gulğul her taraf
Olmasa zībā ruħuñ hūsn-i melāhat gülşeni
- Sīm-i eşküm şu gibi harc olsa gelmez ‘ aynuña
Devlet-i ‘ işķuñda gönüm şöyle olmuşdur ğani
5. İy kemān-ebrū MU‘ İDİ n’eylesün gülzārı kim
Serv sensüz cevır oķıdur ğonçeler ğam demreni

² Gül, aslında bülbüle karşı güler açılır ama aralarına soğukluk sokan galiba sabah rüzgarı.

³ Allah aşkına [söyle]; bizi bir kere bile hatırına getirmeden yabancılarla dost gibi eğlenmen uygun mudur?

⁴ Ayva tüylerin can Kur’an’ının Velleyl [ayeti]; [onun] altında parlayan yanak ise Vedduhā gibidir.

^{4a} *Velleyl*: *Geceye andolsun*. Duhā Süresi 5/2.

^{4b} *Ve’dduhā*: *Kuşluk vaktine andolsun*. Duhā Süresi 5/1.

⁵ Mu’îdî, sevdiğini överek göklere çıkarmaktadır; hey Allah’ım, o ay yüzlü heykel [kadar güzeli] var mıdır?

G. 454 BN : 110^a

¹ Gül yüzlü servim morlar giydiğinden beri feleğin eteği ahımın [dumanından] Nil rengini almıştır.

² [A] dostum! Daha ne vakte kadar düşmanları benim ağlamama güldüreceksin, vaktidir [bana da] merhamet et.

³ Güzeli yanağım, güzelliğin gülbahçesi olmasaydı can ve gönül bülbülü oranın her köşesinde şakımazdı.

⁴ Senin aşkın devletinde gönüm öylesine zenginleşmiştir ki gözyaşı gümüşüm su gibi boşa aksa yine de [senin] gözüne görünmez.

⁵ A yay kaşlı [güzel]! Mu’îdî sensiz gül bahçesini ne yapısın? Sensiz, servi cevır oku, goncalar ise gam temrenidir.

455.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Her ne bülbül kim temâşâ ide hüsniñ bağını
Lâleveş şaqlar qara bağrında hasret dâğını

Reng ü bûda çihre-i renginüñe beñzer diyü
Zeyn için muşhafda qorlar taze gül yaprağını
3. Nâhun-ı hâr ile gül çâk itdi bağrın bülbülün
Yitdügi çün güci silker üstine dırnağını

Göreyin kim tiz günlerde kapansun gözlerüm
Ger virürsem tütüyâya ayağın toprağını
5. Şem^c-i vaşluğa olunca rişte-i cânım fetil
Âteş-i gamda eritdüm yüregümün yağını

Halka halka zülfünj ruhsârıñ üzre dir gören
Deste deste sünbülün açmış cemâlün bağını
7. İy MU'İDÎ n'eyledüm ol serv-i gül-ruhsâre kim
Ayağından ırmağ ister eşkümün ırmağını

456.

Mef'ülü fâ'ilâtü mef'ülü fâ'ilün

Muzârî - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Bir demde eylesün diyü ol gamze kan iki
Kaşun şunar eline keminden kemân iki

Gün gibi rüşen itmege da^c vâ-yı ^cışkımı
Şahid gerekse uş yiter ah ü figân iki

G. 455 BN : 110^a-110^b

- ¹ Senin güzelliğinin bağında gezinen her bülbül, lale gibi, kara bağrında hasret yarası saklar.
- ² Renk ve kokudan [yana] [senin] yüzünün rengine benzer diye süs için Kur'an'ın içine taze gül yaprağı koyarlar.
- ³ Gül, gücü [sadece ona] yettiği için tırnaklarını üzerine geçirerek dikenin tırnakları ile bülbülün bağını parçaladı.
- ⁴ Senin ayağının toprağını sürmeye değişirsem gözlerimin tez zamanda kapandığını göreyim.
- ⁵ Can ipliğim, [sana] kavuşma mumunun fitili olunca yüreğimin yağın gam ateşinde erittim.
- ⁶ Yanağının üzerindeki kıvrım kıvrım saçlarını görenler yüzünün bağında deste deste sünbül açılmış derler.
- ⁷ A Mu'idi! O gül yanaklıya ne yaptım ki gözyaşımın ırmağını ayağından uzaklaştırmak istemektedir.

G. 456 BN : 111^a

- ¹ O yan bakış, bir seferde iki kan alsın diye kaşın [onun] eline pusuda [bekleyen] iki yay sunar.
- ² O padişaha aşkımın davasını ispat etmek için şahit gerekiyorsa, ah ve figan iki [şahit] olarak yeter.

3. Ululanursa illere yiridür it rakîb
Olmaz yanuḡda bir sözi gerçek yalan iki
- Gelmez nigâr sîneye cân olmadan revân
Mümkin degül bu kim ola bir tende cân iki
5. Bir kaşı yâ gamından ölüpdür diyü diker
Tîr-i belâya seng-i mezârum nişân iki
- Gönlümde dâğ lâleleri yaz u kış tûrur
Hergiz ḡazânı yoḡ bu niçe gülsitân iki
7. Bir şan‘at ile şü getürüp ‘ışk bâḡına
Yaşlu gözümnden itdüm aḡa nâvdân iki
- Vaşl u firâḡ ‘âlemin aḡmaḡ MU‘İDİye
Ḥâlet-i ‘ışka ‘ışk ola cân bir cihân iki

457.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Remel ++ -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Merhem olmaz baḡa peykân-ı cefâdan ḡayrı
Zahmumı kim oḡarur ol kaşı yâdan ḡayrı
- Bî-nevâ kıldı beni gerçi hevâ-yı ḡam-ı yâr
Egmez gönlümü bir naḡme nevâdan ḡayrı
3. Olmuşam zâr u ḡarîb öyle ki ölsem yalnız
Kimse gelmez yanuma derd ü belâdan ḡayrı

³ Söylediği her iki sözden biri yalan olan yalancı köpek rakip, her gördüğüne havlarsa yeridir.

⁴ Can çıkmadan sevgili sineye gelmiyor; [zira] bir tende iki can olmaz.

⁵ Mezar taşım, bir yay kaşının gamı ile ölmüştür diye [mezarıma] bela okundan iki nişan diker.

⁶ Gönlümdeki lale gibi yaralar yaz ve kış durur; bu, sonbaharı olmayan nasıl bir gülbahçesidir [bilemedim].

⁷ Bir sanatla aşk bağına su getirip ona yaşlı gözlerimden iki oluk yaptım.

⁸ Mu‘îdi’ye kavuşma ve ayrılık aleminden söz etmeyin, aşığa canı bir cihanı iki eden aşk haline AŞK OLSUN!

G. 457 BN : 111b

¹ Beni cefa peykanından başka bir şey iyileştirmez, kaşları ya [harfine benzeyen] o güzelden başka yaralarımı kim iyileştirebilir?

² Gerçi sevgiliye [duyduğum] aşkın gamı beni nasipsiz bıraktı ama gönlümü nevedan başka bir naḡme eğlendiremez.

³ Öyle garibim ve öylesine inliyorum ki yalnız [başıma bir köşede] ölsem yanıma dert ve beladan başka kimse gelmez.

Fitne fennin güzel ezberlemiş ol mâh-liķā
Hep bilür her ne diseñ mihr ü vefādan ğayrı

5. Bir nazār eyle MU'İDÎ ķuluña luṭf ile kim
Kimsesi yoķ iki 'ālemde Ḥudā'dan ğayrı

458.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Niçe bir çeksem gerek yārūñ ğam-ı hicrānını
İy ecel billāh al ben nā-tüvānuñ cānını

Ḥaķ bilür ne geçdüĝin bu ḥaste cānumdan benüm
Nā-gehān anşam niĝāruñ ğamzesi peykānını

3. Ḥaste göñlüm irteye çıkamaz şeb-i ğamda meĝer
Ḥaķ Te'ālā kendü luṭfindan vire dermānını

Gerçi ser-tā-ser ķulaķdur şāhid-i gül sebzede
Diñlemez ammā yine bülbüllerüñ eĝānını

5. Leblerüñ 'aksiyle çeşmüm beñzer ol şarrāfa kim
Dürlü güherlerle tezyīn eylese dükkānını

Derd ü miḥnet bezmini germ itmege sākī-i ğam
Gözlerimüñ cāmına ṭoldurdu baĝrum ķanını

7. Şüretā kemter-gedā ise MU'İDÎ ğam degül
Ḥusrev-i mülk-i hünerdür seyr idüñ dīvānını

⁴ O ay yüzlü, fitne ilmini [öyle] güzel ezberlemiş ki sevgi ve vefadan başka her ne sorsan hepsini bilir.

⁵ İki alemde de Allah'tan başka hiç kimsesi olmayan Mu'îdi kuluna bir kez olsun şefkatle bak.

G. 458 BN : 111^b

¹ A ecel! Sevgilinin ayrılığının yarasını ne zamana kadar çekeceğim, Allah aşkına benim gibi dermansız [aşığın] canını al [da kurtulayım].

² Ansızın sevgilinin yanbaktış [okunun] peykanını ansam, Allah benim bu hasta canımdan ne geçtiğini bilir.

³ Hasta gönüm gam gecesinde sabaha çıkamadan [ölecek]; Allah [bu derdimin] dermanını kendi lütfundan versin.

⁴ Gül güzeli, çimenlikte gerçi baştan ayağa kadar kulak kesilmiştir ama yine de bülbüllerin feryatlarını duymaz.

⁵ Gözlerim, dudağının yansımasıyla dükkânını türlü mücevherlerle süsleyen bir sarrafa benzer.

⁶ Gam sakisi, dert ve sıkıntı meclisini hararetlendirmek için bağrımın kanını gözlerimin kadehine doldurdu.

⁷ Mu'îdi görünüşte kıymetsiz bir köleyse de önemi yok, divanına bakarsanız hüner ülkesinin sultanı olduğunu [anlarsınız].

459.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + -

1. Yine çün bād-ı şabā esdi seherden geldi
Baña bir peyk-i revān ol gül-i terden geldi

Kūy-ı dilberde imiş göñlümün aldım haberin
Bād ayak tozu ile şimdi seferden geldi

3. Beni geh bāde gehī būse-i yār eyledi mest
Şabrımuñ nef‘ ini gör kim iki yirden geldi

Ya şerer saçdı beni yakmağa ‘ışk odı yahūd
Kanlu yaşlar dökülüp dāde-i terden geldi

5. İy MU‘İDİ ne içün āhuma yār incine kim
İhtiyārum yoğ iken qopdı ciğerden geldi

460.

Fā‘ilâtün fā‘ilâtün fā‘ilâtün fā‘ilün

Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + -

1. Yalnız şanmañ beni ol şūh-ı fettān hastesi
Dil helākidür hır[ed dīvāne]si cān hastesi

Çün tabīb-i cān u dildür ol şanem ‘İsā gibi
Ġam degül her kūşede olsa hezārān hastesi

3. N’eylesün āşüfte [göñlüm çeşme-i] hayvānı kim
Özge şerbet fikrin itmez la‘ l-i cānān hastesi

İl ümīd-i vaşl iderse kâ‘ilem hicrāne ben
Kimi derd ölmelüsidür kimi dermān hastesi

G. 459 BN : 112^a

¹ Seher vakti eserek gelen sabah rüzgarı, o taze gülden bana koşarak gelen bir haberci [gibidir].

² Ayağının tozu ile seferden gelen rüzgardan gönlümün sevgilinin mahallesinde olduğu haberini aldım.

³ Beni bazen şarap bazen de sevgilinin öpücüğü sarhoş etti, sabrımın [sonunda] iki taraflı kazancıma bak!

⁴ Ya aşk ateşi beni yakmak için kıvılcım saçtı ya da yaşlı gözden kanlı gözyaşları dökülüp geldi.

⁵ A Mu‘îdi! Sevgili ahlarımdan neden incinsin ki? [O ahlar] iradem dışında ciğerimden koparak geldi.

G. 460 BN : 112^b

¹ O fettan güzele sadece benim tutkun olduğumu olduğumu sanmayın, gönül onun yüzünden ölmüş, akıl çıldırmış, can ise [onun] hastası olmuştur.

² O heykel, İsa gibi can ve gönül tabibi olduğu için her köşede binlerce hastası olsa dert değil.

³ Perişan gönlüm, ölümsüzlük suyunu ne yapsın; sevgilinin dudağının mübtelası olanın [gözü] başka içki görmez.

⁴ Başkaları [sevgiliye] kavuşmayı arzuluyorlarsa da ben ayrılığa razıyım, [zira] kimi dert yüzünden ölmek üzeredir kimi derman aramaktadır.

5. Dağı bir gün [şormadı ol] hür-ı mehveş hâtırım
Kir[pügi ucından] oldum derd-i hicrân hastesi
- Dil niçe bulsun zenaḥdâ[nuḥ ḡamından kim ḡalâş]
Degmenüz kendüye gelmez çünkü zindân hastesi
7. Bir nazar kııl iy perî-peyker MU'İDÎ-bendene
Kim olupdur pîr iken bî-çâre oğlan hastesi

461.

Mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün
Müctess + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Müjeḡ ki baḡrumı ḡançer ile çāk çāk itdi
Ḥayât bâḡımı seyl-āba virdi ḡāk itdi
- Ne bî-emân olur ol kāfir-āḡvāne gözüḡ
Ki niçe niçe müselmānı [pür-helāk] itdi
3. Nihāl-i serv gibi sāye şalasın diyü sen
Silüp süpürdi şabā ḡülsitānı pāk itdi
- N'idersin üstime iy māḡ ecel ḡavāle idüp
Kıya kıya bakışuḡ ḡod beni helāk itdi
5. MU'İDÎ ḡül yüzüḡi seyr idince lāle gibi
Çeküp yakasını şevḡ ile çāk çāk itdi

⁵ O ay [yüzlü] güzelin kirpiklerinin ucu yüzünden ayrılık hastası olduğum halde o bir gün bile hatırımı sormuyor.
⁶ Gönül, [sevgilinin] çene çukurunun gamından nasıl kurtulsun ki; lütfen bırakın, [onu oradan çıkarırsanız] iyileşemez, [zira] zindan hastasıdır.
⁷ A peri yüzlü! Yaşlandığı halde [hala] genç [güzellerin] hastası olan Mu'idi kölene [dön de] bir bak!

G. 461 BN : 112^b-113^a

¹ Kirpiğin, hançerle bağrımı parça parça edince hayat bağını sele vererek [beni] toprak etti.
² O ceylan [bakışlı] kafir gözlerin öylesine yamandır ki [bir bakışta] pek çok müslümanın canına kıyar.
³ Sen, servi fidanı gibi gölgeni düşüresin diye sabah rüzgarı gülbahçesini süpürerek temizledi.
⁴ Ey ay! Kıyıcı bakışların beni zaten öldürdü, neden hala eceli üstüme salıp duruyorsun?
⁵ Mu'idi [senin] gül yüzüne bakınca heyecanla yakasını çekerek lale gibi parça parça etti.

462.

Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Muzârî -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Kûl oldı gerçi saña dil-i nâ-tüvân daği
Bir dil nedür yoluña fedâ nağd-i cân daği

Ebrûlaruñ gören saçuña çünki şayd olur
Hâcet degül kemend ü gerekmez kemân daği

3. Dil gâ'ib oldı yârelenüp tîr-i hecr ile
Hayli zamândur alımadum bir nişân daği

La'lün firâkı dâğ uralı câna lâleveş
Gönlümi açmaz oldı mey-i ergavân daği

5. Cismüm eritdi âh ü saña kalmadı eşer
Çün assı yoğ neyiki baña bu ziyân daği

Bir dem bu çerğ dönmedi üstüme âh eger
Yüz döndürürse ol meh-i nâ-mihrbân daği

7. Hem-demliğ umma dîdeden âhir MU'İDÎ kim
Ben nâ-tüvâna yüz yumaz eşk-i revân daği

463.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + -

1. Tevbe itmişsin diyü incitme ben dîvâneyi
Sâkiyâ ben bilmezem peymâni şun peymâneyi

Beydağ-ı hâlün ki ferzîn oldı nat'-ı fitnede
Mât idersin her taraf yüz 'âkil ü ferzâneyi

G. 462 BN : 113^a

¹ Dermansız gönül gerçi sana kul oldu ama gönül dediğin ne ki; uğruna can sermayesi dahi feda olsun.

² [Senin] kaşlarını görenler saçına av oldukları için ne kemende ne de yaya ihtiyaç yoktur.

³ Gönül, ayrılık oku ile yaralanıp kaybolduğundan beri [ondan] bir iz bulamadım.

⁴ Dudağından ayrı kalmak canda lale gibi yara açtığından beri gönlümü erguvan şarabı dahi neşelendiremez.

⁵ [Ettiğim] ahlar vücudumu erittiği [için] [ondan] sana bir şey kalmadı; madem sana bir faydası yoksa bana çile çektiirmek niye?

⁶ Bu felek bir gün bile benim üzerime dönmedi, o şefkatsiz sevgili de benden yüzünü çevirirse vay halime!

⁷ Mu'idi! Gözden dostluk bekleme zira benim gibi dermansızın yüzünü akan gözyaşları bile temizleyemez.

G. 463 BN : 113^b

¹ Saki! [Şaraba] tövbe etmişsin diyerek benim gibi divaneyi incitme, ben yemin etmeyi bilmem bana kadeh sun.

² Fitne yaygısına benim piyonları yayıldığından beri her tarafta yüzlerce akıllı ve filozofu mat edersin.

3. Ne revâdur bu ki baña âşnâlar virmeyüp
Maḥrem eylersin ḥarîm-i vaşla her bî-gâneyi
- Billâh iy gam defter eylerseñ maḥabbet kılların
Gözlerüm yaşıyle yaz dîvâna ben dîvâneyi
5. Veh ki şevķünğden helâk oldı MU' İDÎ-derdmend
Oda yaķduñ şem' -i ser-keş gibi ol pervâneyi

464.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gün gün artar çünki sen meh-pârede nâz uyḥusı
Çäre yoķ açılsa olmaz baḥt-ı nâ-sâz uyḥusı
- Mest olup nerges gözünğden ḥ'âb-ı nâz eyler müdâm
Şu seper yüzine bulutlar açılmaz uyḥusı
3. Seyr idüp ḥüsnünğ bahârın ölmek istersem ne tañ
İy perî insân olana ḥoş gelür nâz uyḥusı
- Ḥ'âb-ı nâz itdügi ḥoşdur çeşm-i bîmâruñ velî
Fitneler bîdâr ider ol şûḥ-ı gammâz uyḥusı
5. Şubḥa-dek 'îş itdügiñe dün gice aġyâr ile
Şâhid isterseñ yiter gamze gibi nâz uyḥusı
- Uyanup şûrîde baḥtum başuma gün toġdı kim
Bu gice koynumdadur ol mâh-ı tannâz uyḥusı

³ Bana tanışıklık göstermeyip her yabancıyı sana kavuşma haremine kabul etmen uygun mudur?

⁴ Ey gam! Aşık kullarını deftere kaydedeceksen Allah aşkına benim gibi divaneyi divan [toplantısında] gözlerimin yaşıyla yaz[mayı unutma].

⁵ Dertli Mu'îdî [senin aşkının] şevkiyle öldü; dik başlı mumun pervaneyi [yaktığı gibi sen de] onu ateşlerde yaktın, yazıklar olsun!

G. 464 BN : 113^b-114^a

¹ Senin gibi ay parçasının naz uykusu günden güne daha da arttığı için o uygunsuz talihin uykusunun açılması mümkün değildir.

² Senin gözlerine [bakıp] sarhoş olduğu için her daim naz uykusuna yatan nergisin yüzüne bulutlar su serper ama [yine de] uykusu açılmaz.

³ Ey peri! Güzellüğünün baharını seyredip ölmek istersem şaşılmaz, [çünkü] naz uykusu insana hoş gelir.

⁴ Hasta gözün naz uykusuna yatması hoştur ama o fitneci güzelin uykusu [aynı zamanda pek çok] fitne uyandırır. Dün gece sabaha kadar rakipler ile yiyip içtiğine şahit istersen naz uykusundaki yan bakışın yeter.

⁵ Herkese oyunlar eden o ay, bu gece [benim] koynumda uyuduğu için perişan talihim uyanıp başıma güneş doğdu.

7. Dil virelden sen güle haste MU'İDÎ derdmen
Zâr-ı bülbül gibi çokdur nâlesi az uyhusı

465.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'Âşıkı bîmâr ider gamzeñdeki nâz uyhusı
Veh ki 'ayn-ı fitnedür ol şüh-ı gammâz uyhusı
Tâ süzüp mestâne çeşmüñ bir nazâr kılduñ başa
Yıllar olmışdur açılmaz baht-ı nâ-sâz uyhusı
3. Çok zamândur dil gam-ı zülfüñle bir dem uyımaz
Olmış ol bîmârüñ uzun giceler az uyhusı
- Âh kim bâğ-ı cihânda bir uyanuğ kimse yoğ
Bülbülü baht uyhusı almış güli nâz uyhusı
5. Cismüm inceldükce gafletden göñül bîdâr olur
Rište ile alınur güyâ ki şehbâz uyhusı
- Bezm-i hüsnüñde şarâb-ı nâz içüp hûnî gözün
Şöyle mañmür oldı kim dañi açılmaz uyhusı
7. Girye idüp dem-be-dem ölsem n'ola şevğ ile kim
Şu kenârında MU'İDÎ hûb olur yaz uyhusı

⁷ Derde mübtela hasta Mu'îdî, senin gibi güle gönül verdiğinden beri inleyen bülbül gibi feryadı çok, uykusu azdır.

G. 465 BN : 114^a-114^b

¹ [Sevgilim!] Yanbakışındaki naz uykusu aşıkları hasta eder. O fitneci güzelin uykusu fitnenin ta kendisidir, eyvahlar olsun!

² Sarhoş gözlerini süzüp bir bakış attığından beri uğursuz talihim yıllar geçtiği halde [hala] uyanmamıştır.

³ Gönül, uzun zamandır saçının gamından bir an olsun uyuyamaz; o hastanın geceleri uzun, uykusu ise azdır.

⁴ Cihan başında uyanık hiç kimse yok; bülbülü talih uykusu, gülü ise naz uykusu sarmış, eyvahlar olsun!

⁵ Doğanın [gözünün] ipele dikilip uykusunun kaçırılması gibi gönül, gafletten inceldikçe gönlün uykusu kaçır.

⁶ Kan dökücü gözlerin, güzelliğinin meclisinde naz şarabı içip öylesine sersemleştirdi ki bir daha uykudan gözünü bile açamaz.

⁷ [A] Mu'îdî! Sürekli ağlayıp [aşk] şevkiyle ölsem ne olur ki, su kenarında yaz uykusu güzel olur.

466.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Nergesüne gül yüzün üzre düşer nâz uykusı
Merdüm-i ser-meste hûbdur subh-dem yaz uykusı

Çün bilürsin gice kütâh olsa h̄'âb efzün olur
Kesme zülfün kim uzanur [gözüne nâz] uykusı

3. Zaḥm-ı ḡamz ile beni h̄ün içre ḡaltân [itdi âh]
Naṭ' -ı ḡülgün üzre yatan şūh-ı ṭannâz uykusı

Oldı hoş efsâne h̄âlüm kışsa-i Mecnûn gibi
Şimdi ol efsânedendür her füsün-sâz uykusı

5. Bir gül-i ra' nâya 'âşıkdur MU'İDÎ-haste kim
Zâr-ı bülbül gibi çokdur nâlesi az uykusı

467.

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Her kimi zülfünsüz alsa şâm-ı hicrân uykusı
Kara düşler gösterür anuḡ perîşân uykusı

Süzdügünce ḡamzeḡi 'uşşâkı eylersin ḡarâb
Veh ki 'ayn-ı fitnedür ol şūh-ı fettân uykusı

3. Veh ne cādūsın ki şalduḡca girihler zülfüne
Bir kıl ile bağlanur biḡ biḡ dil ü cân uykusı

G. 466 BN : 114^b

¹ Gül yüzünün üzerindeki nergis gözlerini naz uykusu bürüdüğünde sarhoş göz bebeklerin [için] sabah vaktinde yaz uykusu [uyumak] hoş olur.

² Gece kısa olunca uykunun uzun olduğunu bilirsin, [öyleyse] saçlarını kesme çünkü gözündeki naz uykusu artar.

³ Kırmızı yaygı üzerinde yatıp uyuyan alaycı güzel, gözlerini kırparak açtığı yara ile beni kanlar içinde yuvarladı, yazıklar olsun!

⁴ Halim, Mecnun kıssası gibi hoş bir efsane oldu, her büyüleyici güzel şimdi o efsane ile uyumaktadır.

⁵ Hasta Mu'îdî, iki yüzlü bir güle aşık olduğundan beri inleyen bülbül gibi feryadı çok, uykusu azdır.

G. 467 BN : 114^b

¹ Saçlarından [ayrı olduğu için] her kim ayrılık akşamında uykuya dalsa o perişan uyku ona korkulu düşler gösterir.

² Yan bakışını süzdükçe aşığı öldürürsün; o fettan güzelin uykusu fitnenin ta kendisidir, eyvahlar olsun!

³ Saçlarına kıvrımlar verdikçe bir kıl ile binlerce gönül ve canın uykusu bağlayan akıl almaz bir büyüciymişsün, eyvahlar olsun!

Dir gören bî-ḥodlîğum bu kanlu kanlu yâreden
Öldürür miskîni bir gün ‘ aḳıbet kan uykusı

5. İy MU‘İDÎ ben uyanuḳ olduğımdan aşşı ne
Ṭālî‘-i şūrîdenün çün var firāvān uykusı

468.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. İy cemālüh şem‘ inüh şebbāz-ı cān pervānesi
İki ‘ ālem dersini bir görmegüh şükrānesi

Gerçi kim kūyuḡda çeşmüm ekdi yüz toḡm-ı vefā
Ġamdan özge virmedi ḥāşıl velî bir dānesi

3. Ay geçer görmez yüzüh pervāne göñlüm bir gice
Yā Rab ol şem‘ e neden düşdi bu oda yanası

Bilmezem yā Rab ne yirde isteyem kande bulam
Oldı göñlüm bir perinüh görmeden dīvānesi

5. Derd ile dil-ḥaste yatur çāresizler çok velî
Yazuḳ ol miskîne kim raḥm itmeye cānānesi

Ḳışsa-i Ferhād okunduḳca beni giryān ider
Veh ne ḥālet-baḡş olur derd ehlinüh efsānesi

7. Biḡ dil ü cāndan MU‘İDÎ āşnā iken saḡa
İşler eylersin ki itmez kimseye bî-gānesi

⁴ Bu kanlı kanlı yaralarla kendimden geçtiğimi görenler “kan uykusu bu zavallıyı bir gün öldürür” derler.

⁵ A Mu‘îdi! Perişan talihimin bunca uykusu varken benim uyanık olmamın ne faydası var.

G. 468 BN : 115^a

¹ A yüzünün mumuna can doğanın pervane [olduğu] ve iki alemin dersini bir arada çekme övüncüne sebep sevgili!

² Gerçi gözüm, [senin] mahallende yüz vefa tohumu ekdi ama bir tanesi bile gamdan başka bir ürün vermedi.

³ Ay geçer pervane gönlüm yüzünü bir gece [bile] göremez; hey Allah’ım bu ateşlerde yanası [gönlüm] neden o muma aşık oldu.

⁴ Hey Allah’ım! Gönlüm, bir perinin görmeden delisi oldu. [Onu] nereden isteyip nerede bulacağımı bilmiyorum.

⁵ Dert ile gönlü hasta yatan çaresizler çoktur ama sevgilisinin merhamet etmediği o zavallının vay haline!

⁶ Ferhad kıssası okunduḳca beni ağlatır, dert sahiplerinin efsaneleri [insanı] ne hale sokuyormuş, yazık!

⁷ Mu‘îdi sana bin can ve gönülden aşık olduğu halde [ona] öyle işler ediyorsun ki insana bunları tanımadığı [kimse] bile yapmaz.

469.

Mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün
Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Yine ol cânuma âfet şalan şüh-ı cihân geldi
 Hıta didüm dile râhat baña ârâm-ı cân geldi

 İrüp dil derdine çäre oñuldı qalmadı yäre
 Yine ben haste vü zäre Hudâ'dan tâze cân geldi
3. Ne varsa la'l ü gevherden dökülsün dide-i terden
 Bugün kim küy-ı dilberden haberci şadmân geldi

 Reh-i ' işkuñda iy dilber kimi cân virdi kimi ser
 Ayağuş toprağına her taraftan armağan geldi
5. Beni seşsüz gam u kayğı revân ağılatdı ol deñlü
 Ki âhir yaş yirine bu gözümden ağıdı kan geldi

 Vefâ qalmayup âdemde çoğaldı fitne ' âlemde
 Gel imdi küşe-i gamda otur âhir zamân geldi
7. MU'İDÎ dâğ-ı hicrândan ne gam pür şād olur andan
 Şanasın şāh-ı devrândan gedāya bir nişān geldi

470.

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dün gece hem-sāyemüz bir şüh-ı meh-ruhsār idi
 Şubh olunca kevkeb-efşān gözlerüm bīdār idi

G. 469 BN : 115^a-115^b

- ¹ Yine canımı belalara atan o cihanın güzeli geldi; [böyle söylemekle] hata ettim [aslında] gönle rahat bana can dnlencesi geldi.
- ² Gönül derdine çare bulundu, [gönülde] yara kalmadı; yine benim gibi hasta ve inleyen [aşığa] Allah'dan taze can geldi.
- ³ La'l ve inci varsa hepsi yaşlı gözden dökülsün, çünkü bugün sevgilinin mahallesinden mutlu [haberle] bir haberci geldi.
- ⁴ Sevgilim! Aşkının yolunda kimi canımı kimi ise başını verdi, [yani] ayağının toprağına her taraftan armağan geldi.
- ⁵ Sensiz, beni gam ve kayğı o kadar ağılattı ki sonunda bu gözümden yaş yerine kan aktı.
- ⁶ İnsanoğlunda vefa kalmymca âlemde fitne çoğaldı. Gel, şimdi gam köşesinde otur [çünkü] dünyanın sonu geldi.
- ⁷ Mu'îdi, sanki devrin padişahından kölesine bir nişan gelmiş gibi [sevgilinin] ayrılık yarası ile dertlenmez [bilakis] ondan mutlu olur.

G. 470 BN : 115^b

- ¹ Dün gece komşumuz ay yanaklı bir güzel olduğu için yıldız [gibi gözyaşı] saçan gözlerim sabaha kadar uykusuz kaldı.

Şûh-ı şîrînkârdur göz degmesün nâ-geh diyü
Zülfî boyınca yazılmış ‘anberîn tûmâr idi

3. Tağıdup gül yüzi üzre halka halka sünbülün
Âftâbuñ sâyebânı ebr-i ‘anber-bâr idi

Gül gibi gerçi güler oynardı yârüm her taraf
Uykusuzlıktan velî nergesleri bîmâr idi

5. Bezm için ‘aks-i ruhuñdan tâze gülzâr eyleyüp
Şalınur yüz nâz ile bir serv-i hoş-reftâr idi

Gâh rakş u geh temâşâ gâh vecd ü geh semâ‘
Diller ile şerh olunmaz hoş-şafâmuz var idi

7. Göz qarardup zulm ile miskîn MU‘İDÎ katline
Elde şemşîr oynadur bir şûh-ı şîrînkâr idi

471.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Gerçi hâlüm gam-ı zülfünge müşevveş düşdi
Şem‘ -i hüsnüñ göreli cânuma âteş düşdi

Ol kadar ağlamışam gönçe-lebüñ yâdına kim
Sebze hûb-âb-ı sirişkümle münakkaş düşdi

3. Dil-i pervâne ruhuñ şu‘lesin isterdi velî
Hırmen-i şabruma ol şu‘leden âteş düşdi

² [O sevgili, aşıklarıyla] hoş geçinen bir güzel olduğu için saçları ona ansızın nazar değmesin diye boyunca uzanan bir muskadır.

³ [Sevgilim], kıvrım kıvrım saçlarını gül yüzünün üzerine dağıttığında sanki mis koku yağdıran bir bulut güneş gölgelik eder [gibi görünür].

⁴ Gerçi sevgilim, gül gibi her tarafta gezer oynardı ama gözleri uykusuzluktan hasta idi.

⁵ [O sevgili], meclisin içini yanağının yansıması ile taze bir gülbahçesine döndürüp [o bahçede] yüz naz ile salınan hoş yürüyüşlü bir servi idi.

⁶ Bazen dans bazen [güzelleri] seyretme bazen kendinden geçme bazen de sema [gibi] sözle anlatılamayacak hoş eğlencelerimiz vardı.

⁷ [O], zavallı Mu‘îdi’yi öldürmek için göz karartıp elinde kılıç oynatan tatlı bir güzeldi.

G. 471 BN : 119^b

¹ Saçların [yüzünden çektiğim] gamla karmakarışık bir haldeydim ama güzelliğinin mumunu gördüğümden beri canıma ateş düşti.

² Gonca dudaklarını düşünüp o kadar ağladım ki çimenlik göz yaşlarımın kanıyla nakış gibi işlendi.

³ Pervane gönül [senin] yanağının ışığını isterdi ama sabrımın harmanına o ışıktan ateş düşti.

Felege virmez isem kūy-ı muġānı yiridür
 Kısmetüm bezm-i ezelde mey-i bî-ġış düşdi

5. Tā ki baş egmez idüm degme kemān-ebrūya
 Şimdi bir nāvek ile yitdūñ inen hoş düşdi

Reh-i ʿ işkuñda MU'İDÎ gibi şayda ne şumār
 Ki saçuñ ħamına biñ çāpük ü ser-keş düşdi

472.

Mef' ūlū fā' ilātün mef' ūlū fā' ilātün
Muzārī -- + / - + -- / -- + / - + --

1. Yüzüñden ayru gönüm nār-ı firāka düşdi
 Bir berġ-i āfet irdi bu mülki yaġa düşdi

Mehtāb ħırmenine od urduġı çün āhum
 Bu yedi ħat zemīne yir yir ıraġa düşdi

3. Kūyuñ hevāsı ile seyr eyleyen Ħicāz'ı
 Göz yaşı çeşme gibi cismünden aġa düşdi

ʿ Uşşāk na' rasından beñzer belinlemişdür
 Taġlar başın götürüp etrāfa baġa düşdi

5. Ser-menzile irerdi Leyli yolında Mecnün
 Bār-ı belāda ħaldı altında nāġa düşdi

Yazuġ degül mi billāh miskīn MU'İDÎye kim
 Cāh-ı vişāl umarken çāh-ı firāka düşdi

⁴ Ezel meclisinde kısımetime saf şarap düştüğü için meyhane pirinin mahallesini feleğe deġişmezsem yeridir.

⁵ Her yay kaşlı güzele boyun eğmezdim [ama] öyle bir ok ile geldin ki [böylesi] çok iyi oldu.

⁶ [Sevgilim!] Aşkın yolunda Mu'idi gibi tuzaġa düşmüş [aşıkların] hesabı yoktur; zira saçının kıvrımlarına binlerce ayaġına çabuk ve dik başlı [aşık] düştü.

G. 472 PBM T₁ : 609^a

¹ Gönüm, senin yüzünü göremediği için ayrılık ateşine düştü; [öyle] bir bela şimşegi çaktı ki neredeyse bu memleketi yakacaktı.

² Ahım, ay ışığının harmanını ateşe verdiği için bu yedi kat zemine yer yer kıvılcımlar düştü.

³ Senin mahallene olan özlemleriyle Hicaz'ı dolaşanların göz yaşları çeşme gibi akarak yere düştü.

⁴ Daġlar, aşıkların naralarından irkilmiş olmalılar ki başını çevirip etrafa bakmaya başladılar.

⁵ Mecnun, Leyla [ya giden yolda] yolun başına ulaşırdı ama devesi bela yükünün altında kalınca düştü.

⁶ Allah aşkına, [sevgiliye] kavuşmayı umarken ayrılık kuyusuna düşen zavallı Mu'idi'ye yazık deġil midir?

473.

Fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Çün mey-i nâb arturur içdüğe şeydâlanmağı
Göresin şimdengirü ' âlemde rüsvâlanmağı

Gül yüzüdü söyleden ' aşıkları bülbül gibi
Gösteren âyinedür tûṭiye güyâlanmağı

3. Câme-i sebz ile şalın sebze de tāvüsvâr
Serv-i hoş-reftâre ta' lîm eyle ra' nâlanmağı

Bâde-i şevk ile mestüm lâubâlî ' aşıkam
Benden öğrensün harâbât ehli rüsvâlanmağı

5. İy MU'İDÎ bir hilâl-ebrüyü sevdüm kim anuṅ
Mihr-i hüsünden görüpdür gurre garrâlanmağı

474.

Fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlâtün fe'îlün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Yârda gerçi degül himmet ü şefkat bâķî
Âh kim daḥi durur dilde maḥabbet bâķî

Yiyelüm n'olsa gerek şimdi şeker yerine gam
Ḥâliyâ şükr idelüm şonra şikâyet bâķî

3. Elde fırsat var iken ḥâcetimüz eyle revâ
Ki ebed kalduğı yok kimseye fırsat bâķî

Devlet-i hüsne ṭayanmaḵ neden iy şâh-ı cihân
Kime kaldı ki saṅa ḵala bu devlet bâķî

G. 473 Mecmû'a G₁ : 65^a

¹ Şaf şarap, içtikçe daha da deliye döndürmektedir; bundan sonra alemde ne kadar rüsva olacağımıza bak.

² Aşıkları bülbül gibi şakıtan [senin] gül yüzündür; zira papağana konuşmayı öğreten şey aynadır.

³ Yeşiller giyerek çimenlikte tavus kuşu gibi salın [ki] güzel yürüyüşlü serviye güzellik nasıl gösterilirmiş öğret.

⁴ Aşk şarabından sarhoşum, rint bir aşığım. Meyhanedekiler rüsva olmayı benden öğrensinler.

⁵ A Mu'idi! Öyle bir hilal kaşlı [güzeli] sevdim ki parlaklık, parlamayı [onun] güzelliğinin güneşinden öğrenir.

G. 474 Mecmû'a S₁₀ : 44^a-44^b

¹ Sevgilide gerçi vefa ve şefkat baki değildir ama gönüldeki aşkı hala durmaktadır ve bakidir.

² Bugün şeker yerine gam yiyelim, ne olacak? Önce şükr edelim, [de] şikâyet sonra.

³ Elinde fırsat varken dileğimizi kabul et; zira fırsat kimsenin elinde sonsuza dek kalmaz.

⁴ Ey cihan şahı! Güzelliğinin devletine neden [bu kadar] güveniyorsun; bu devlet kime kalmıştır ki sonsuza kadar sende kalsın.

5. İrmedüm vaşla velî şükr aḡadur ki degül
Bende ne mihr ü ne ḡod sende melāḡat bâḡî

Her ḡaraf yıḡdı göñül mülkini çün seyl-i belā
Ne içün böyle yanar âteş-i hicrān bâḡî

7. ḡasb-i ḡāl eyle MU' İDÎ ḡazeliyyātuḡı kim
ḡālet-i süz gerek sözde vü şan' at bâḡî

475.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gerçi yıl ḡoḡınmadın zülfüḡ perişān olmadı
Bu perişān olmadın ol ' anber-efşān olmadı

Zaḡm-ı dendānuḡ görüp la' lüḡde çin itme ḡaşuḡ
Hey begüm incinme n'oldı arada ḡan olmadı

3. Gözlerüm yaşını bārān itmedin ol serv-i nāz
ḡonçe gibi açılıp gül gibi ḡandān olmadı

Çekmişem yıllarla derdin ol ḡabīb-i cān velî
ḡāḡırum bir gün gelüp şormaḡa dermān olmadı

5. ḡaḡḡı geldükde vefādār ola dirdüm āḡ kim
Gitdüḡince āfet-i cān oldu cānān olmadı

Ben gedāya āşnālḡ eyle ol bī-gāneveş
Şanasın herḡiz göñül taḡtında sulḡān olmadı

7. Cānı çıkınca neler çekdi MU' İDÎ derdmend
Baş ile cān oynamāḡ müşkildür āsān olmadı

⁵ [Sevgiliye] kavuşamadım ama şükürler olsun ki ne bendeki bu aşk ne de sendeki güzellik bakidir.

⁶ Bela seli, gönül ülkesinin her yerini yıkmışken ayrılık ateşi neden [hala] durmadan yanmaktadır?

⁷ A Mu'idi! Gazellerinle dertleş, zira [şiiir] sözlerinin [önce] yakıcı olması gerekir, sanat sonraki iş.

G. 475 Mecmû'a S₁₀ : 45^a

¹ Rüzgar savurmadan saçların dağılmadı ama bu dağılmayınca [da] o [rüzgar] mis kokular saçamadı.

² Dudağında, dişlerinin [açtığı] yarayı görüp kaşlarını çatma. A beyim, kızacak ne var arada kan yok ki.

³ O naz servisi, gözlerimin yaşını yağmur [gibi] akıtmadan gonca gibi [kapandı da] gül gibi açılmadı.

⁴ O can tabibinin derdini yıllarca çektim ama bir gün bile gelip hatırımı sormadı.

⁵ [Sevgilim] ayva tüyleri çıktığında vefalı olur diyordum ama yazık ki giderek canın belası oldu [ama] sevgili olmadı.

⁶ O [sevgili] gönül tahtında hiç sultan olmamış gibi ben kölesine yabancıymışım gibi davranır.

⁷ Dertli Mu'idi canı çıkana kadar neler çekti [neler]. Başı ve canını feda etmek zordur kolay olmadı.

476.

Mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün

Müctess +-+-/+ + --/+ - + -/+ + -

1. Begüm çün oldı maħallen zamâne yircegizi
 uluña himmet olunmaz mı ħâne yircegizi

 Miyândan özge başından ayağa eksügi yok
 Teninde kılcı görünmez baħâne yircegizi
3. 'İmâret eyleyü görsün gönül diyârını ' ışık
 Ki sinede bulunur tâb-ħâne yircegizi

 Ħarîm-i gülşen-i kūyuñda uşca cānuma
 Ne var bulunmaya mı âşiyâne yircegizi
5. MU' İDÎ ħâle münâsib ġazel dimiş görseñ
 İçinde var bir iki ' âşıkâne yircegizi

477.

Müstef' ilâtün müstef' ilâtün

Recez -- + -- / -- + --

1. Çün oldı kūyuñ ħüsn-âsmânı
 Çıkdı semâya āhum duħânı

 Ğamzeñ cefâsı cānuma geçdi
 Derd oqlarınuñ oldum nişânı
3. ara bağırlı bir ser-keş ancak
 Baş egse olmaz aşuñ kemânı

G. 476 Mecmû' a S₆ : 353^b

¹ [A] beyim! Mahallen, şimdiki [aşıkların] biricik yeri olmuşken [bu] kuluna da senin evinde küçük bir yer düşmez mi?

² [Sevgilimin], belinden başka baştan ayağa kadar eksigi yok; vücudunda kıl kadar kusuru görünmez.

³ Aşk, gönül diyarını şifahane etmeye devam etsin, çünkü şifa yeri [sadece] sinede bulunur.

⁴ [A sevgilim!] Mahallenin gülbahçesinin haremindedir kuş kadar canımın arzuladığı yuva yapacak bir yer bulunmaz mı?

⁵ Mu'idi duruma uygun [öyle güzel] bir gazel söylemiş ki görseñ içinde bir iki tane aşıkane beyti var.

G. 477 ENM N₁ : 457^a, ENM N₂ : 472^b, ENM T₂ 539a, ENM V : 617b.

¹ [Ey sevgilim!] Mahallen güzelliği göğü olduğu için ahımın dumanı semaya [kadar] çıktı.

² Yan bakışının cefası canıma yetti, dert oklarının hedefi oldum.

³ Kaşlarının yayı kara bağırlı bir asi olduğu için baş eğmesi mümkün değildir.

Ne âteş olur tâb-ı ruḥuḡ kim
Misk-i Ḥoten'dür anuḡ duḡānı

5. Gitdi MU'İDÎ eş'arı ḡaldı
El ḡaṡṡı bākî ve'l-ömri fānî

478.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
Müctess + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Cihāna virmezem ölsem ḡayāl-i cānānı
Ki göz görince hemān laḡza sevdi cān anı

Girih girih dil ü cān riştesini baḡladı āḡ
Bölük bölük şalınan zülf-i 'anber-efşānı

3. Ḳarār u şabrın aluḡ ḡara çulda ḡor āḡir
Ne ḡaste cāna ki ḡışm ide çeşm-i fettānı

Yolında öldüğümü āşkäre bilmez ise
Neye virür göz ucuyla selām-ı pinhānı

5. Ḥavāle itmek için cāna ḡam dikenlerini
Libās eylemiş ol serv-ḡad gülistānı

Derün-ı dilde ḡayālūḡ yaraşdı ḡāyet ile
Müşerref eyledi Yūsuf meḡer ki zindānı

7. Ben iki bir dimeyüp naḡd-i cāna alur idüm
MU'İDİNÜḡ ele girse üçüncü dīvānı

⁴ Parlak yanaḡın öyle bir ateşdir ki Hoten ülkesinin miski onun dumanıdır.

⁵ Mu'idi [bu dünyadan] gitti, şiirleri kaldı; [yani] ömrü sona erdi ama yazdıkları baki kaldı.

G. 478 BN : 116^a-116^b

¹ Ölsem de sevgilinin hayalini dünyaya deḡişmem, çünkü can onu görür görmez sevdi.

² [Sevgilimin] bölük bölük salınan anber kokulu saçları, gönül ve can ipini kıvrım kıvrım baḡladı, eyvahlar olsun!

³ [Sevgilimin] fettan gözleri hangi hasta cana öfke ile [baksa] sabrını ve kararını alıp [onu] yasa boḡar.

⁴ [Sevgilim] uğrunda öldüğümü bilmiyorsa neden bana göz ucuyla gizlice selam vermektedir?

⁵ O servi boylu, cana gam dikenleri saplamak için gülbahçesini [kendisine] elbise etmiş.

⁶ Hayalin, gönlün içine öylesine yakıştı ki sanki Yusuf zindanı şereflendirdi.

⁷ Mu'idi'nin üçüncü divanı ele geçseydi ben bir iki demeden can sermayesini verip alırdım.

[MURABBA‘LAR]

1

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Fitne vü nâz ile gönülüm zâr u meftûn eyleme
Üstüme leşker çeküp her dem şebihün eyleme
Bir gedâyam nâ-tüvân hâlüm digergün eyleme
Hây efendüm hey begüm kan eyle kânün eyleme
2. Nâr-ı ‘ışkuyla vücudum kara hâk itmek neden
Tîr-i müjgânuyla bağrum çâk çâk itmek neden
Ben garîbi göz göre böyle helâk itmek neden
Hây efendüm hey begüm kan eyle kânün eyleme
3. İy kemân-ebrû güzeller haylinüh şayd-efgeni
İki bükmüşdür miyânüm gerçi gamzeñ demreni
Biñ kez öldür cevri ile tek şalma hicrâne beni
Hây efendüm hey begüm kan eyle kânün eyleme
4. Niçe bir sen lâle-ruhsuz gözlerüm giryân ola
Hâr-ı gamdan gönçeveş sinem leb-â-leb kan ola
Vahtidür vaşluñla gönülüm gül gibi handân ola
Hây efendüm hey begüm kan eyle kânün eyleme
5. N’ideyin gül-geşti ben kim bâğ zindândur baña
Fürkat eyyâmında lâle dâğ-ı hicrândur baña
Sensüzün dirlikden ise ölmek âsândur baña
Hây efendüm hey begüm kan eyle kânün eyleme

Mur.1 BN :116^b-117^a

¹ Her daim üstüme asker gönderip baskın yapıyormuşcasına fitne ve nazla gönlümü esir edip inletme. Hali perişan bir köleyim halimi daha da perişan etme. Hey efendim, hey beyim, kan dök [ama yeter ki bu yaptıklarını] kanun haline getirme!

² Vücudumu aşkının ateşiyle kara toprağa döndürmek, kirpik oklarıyla bağrımı parçalamak, benim gibi bir garibi göz göre göre böyle öldürmek niye? Hey efendim, hey beyim, kan dök [ama yeter ki bu yaptıklarını] kanun haline getirme!

³ A yay kaşlı güzeller zümresinin avcısı! Yan bakış okunun temreni boyumu iki büklüm etmiştir; [artık] eziyet ederek beni bin kere öldürsen de ayrılığa düşürme. Hey efendim, hey beyim, kan dök [ama yeter ki bu yaptıklarını] kanun haline getirme!

⁴ Daha ne kadar senin gibi bir lale yanaklı [güzelden] ayrı [kalarak] ağlayacağım, sinem gonca gibi gam dikenleri ile boydan boya parçalanacak? Gönlümün, sana kavuşarak gül gibi açılmasının vakti gelmiştir. Hey efendim, hey beyim, kan dök [ama yeter ki bu yaptıklarını] kanun haline getirme!

⁵ Bahçe benim için zindandan farksızken gül bahçesinde gezip de ne yapayım? [Zira] ayrılık günlerinde, laleler, bana ayrılık yarısı olarak görünmektedir. Sensizim, sıhhattense ölmek benim için daha kolaydır. Hey efendim, hey beyim, kan dök [ama yeter ki bu yaptıklarını] kanun haline getirme!

6. Kâ'ilem kıl gönümü zülfün gibi şūrīde-ḥāl
 Kānum içerse ḥarāmī gözlerün olsun helāl
 Tek mübārek ḥātırūnda ḳalmasun gerd-i melāl
 Hāy efendüm hey begüm ḳan eyle ḳānūn eyleme
7. Kaddümi çeng itme cismüm za' f ile tār olmasun
 Delme bağrum kimse derdümde ḥaberdār olmasun
 Çāre-sāz ol kim MU'İDÎ ney gibi zār olmasun
 Hāy efendüm hey begüm ḳan eyle ḳānūn eyleme

2

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Nev-bahār eyyāmı kim her zevḳ aḳa mensūbdur
 Çın seherden yıl gibi gül-geşt idersen ḥūbdur
 Şafḥa-i gülşende rūşen ḥaṭṭ ile mektūbdur
 Bāḡa gel kim ṭarf-ı gülşen ḥūbdur merḡūbdur
2. 'İş ü nūş için yine aḳ ḥayme ḳurdu her şecer
 Nerges-i maḥmūr ele aldı seherden cām-ı zer
 İçmeden mest oldu yırtar yakasın gül-berg-i ter
 Bāḡa gel kim ṭarf-ı gülşen ḥūbdur merḡūbdur
3. Lāleler cāmında seyr idüp şarāb-ı şebnemi
 Hürrem ol kim 'İş ü nūşuḡ şimdi gelmişdür demi
 Dürlü dürlü ḳuşlaruḡ feryādı ṭutdu 'ālemi
 Bāḡa gel kim ṭarf-ı gülşen ḥūbdur merḡūbdur

⁶ Gönümü saçların gibi perişan etsen de, harami gözlerin kanımı içse de razıyım, helal olsun; yeter ki mübarek zihninde hüznün tozları kalmasın. Hey efendim, hey beyim, kan dök [ama yeter ki bu yaptıklarımı] kanun haline getirme!

⁷ Boyumu bükme ki vücudum zayıflıktan kıla dönmesin. Bağrımı delme ki kimsenin derdimden haberi olmasın. [Derdime] çare bul ki Mu'idi ney gibi inlemesin. Hey efendim, hey beyim, kan dök [ama yeter ki bu yaptıklarımı] kanun haline getirme!

Mur.2 BN :117^a-117^b

¹ (Hayata dair) tüm zevkler ilk bahar günlerinde yaşandığı için (ben de) tan yeri ağarırken rüzgar gibi çimenlikte dolaşırsam ne mutlu. Gülbahçesinin üzerinde parlayan [şey] yazı ve mektuptur; [sen de] bahçeye gel zira gül bahçesi güzeldir, beğenilendir.

² Her ağaç yiyip içip eğlenmek için yine beyaz bir çadır kurdu, mahmur nergis sabah vaktinde eline altın kadehi aldı, taze gül yaprağı içmeden sarhoş olup yakasını yırttı; bahçeye gel zira gül bahçesi güzeldir, beğenilendir.

³ Lalelerin kadehinde çiğ tanesi şarabını seyr et ve mutlu ol çünkü şimdi eğlence vakti gelmiş, çeşit çeşit kuşların ötüşleri aleme yayılmıştır; bahçeye gel zira gül bahçesi güzeldir, beğenilendir.

4. Sen şarâb iç sebze de bülbül terennüm eylesün
Aç yüzün gülzârını gönçe tebessüm eylesün
Devlet-i hüsnünde ‘ aşıklar tena‘ um eylesün
Bâga gel kim taraf-ı gülşen hûbdur mergûbdur
5. Vahtidür feryâde gelsün şevk ile meclisde çeng
Gönçe gibi gönlümü hâr-ı cefâdan tutma teng
Geldi çün devrân-ı gül nûş it şarâb-ı lâle-reng
Bâga gel kim taraf-ı gülşen hûbdur mergûbdur
6. Bezm-i gülde mest olup gönçe kenâr olmuş yine
Bâde-i nâz ile nerges pür-humâr olmuş yine
Kande bakşağ her taraf tâze bahâr olmuş yine
Bâga gel kim taraf-i gülşen hûbdur mergûbdur
7. Oldı çün hüsn [ile her yir zînet]-i bâğ-ı İrem
Nâle-i neyden şafâ kesb it MU‘ İDÎ çekme gam
Elde fırsat var iken ‘ iş idegör bir iki dem
Bâga gel kim taraf-i gülşen hûbdur mergûbdur

3

Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Mest ü bed-nâm olmuşuz bir niçe ‘ irfânîlerüz
Bâdeye cânlar virür zevk ehli ‘ Oşmânîlerüz
La‘ l-i nâbuğ kıymetin bilür Bedağşânîlerüz
Lâübâlî pâk-meşreb biz Süleymânîlerüz
2. ‘ İş ü nûş eyyâmıdır açıldı gül-berg-i tarî
Gel utanmağı gider nûş it şarâb-ı ağmeri
Hiç aramızda bizüm yokdur tekellûf iy perî
Lâübâlî pâk-meşreb biz Süleymânîlerüz

⁴ Sen çimenlikte şarap iç bülbül şakısın, yüzünün gül bahçesini aç [da] gonca tebessüm etsin, aşıklar senin güzelliğinin devletinde rahat yaşasın; bahçeye gel zira gül bahçesi güzeldir, beğenilendir.

⁵ Çalgıların mecliste çoşarak feryad etme vakti gelmiştir. [Sen de] gönlümü gonca misali cefa oklarıyla sıkımayı [bırak ta] gül mevsimi geldi diye lale renkli şarabı iç; bahçeye gel zira gül bahçesi güzeldir, beğenilendir.

⁶ Gonca yine gül meclisinde sarhoş olup kucağa düşmüş, nergis yine naz şarabı ile baştan ayağa sarhoş olmuş, her nereye baksan yine her yer baharla yeşillenmiş; bahçeye gel zira gül bahçesi güzeldir, beğenilendir.

⁷ Mu‘idi! Güzellik hususunda her yer İrem’e benzediği için sen de neyin iniltileriyle mutlu olup [artık] gam çekme. Elde fırsatın varken birkaç vakit ye iç eğlen; bahçeye gel zira gül bahçesi güzeldir, beğenilendir.

Mur.3 BN :117^b-118^a

¹ Sarhoş ve adı kötüye çıkmış bir bölük irfan sahibi kimseleriz, şarap için canını veren zevk ehli Osmanlılarız, hakiki la‘l [taşının] kıymetinden anlayan Bedağşan‘lılarız; bizler rint, meşrebi temiz Süleymancılarız.

² A peri [gibi güzel sevgili]! Taze gül yaprağı açıldı, [artık] yiyip içip eğlenme günleridir. Aramızda hiç teklif yok, gel utanmayı bırak, kırmızı renkli şarabı iç; bizler rint, meşrebi temiz Süleymancılarız.

3. Her birimiz cāna qalmaz bir dilāverdür bizüm
Yanumuzda ğuşşa vü şādī ber-ā-berdür bizüm
Dem-be-dem eglencemüz maħbūb ü sāġerdür bizüm
Lāübālī pāk-meşreb biz Süleymānilerüz
4. Dem-be-dem mey şoħbetin fevt itmezüz ihmāl idüp
Tolular nūş eylerüz dildāre³ arz-ı ħāl idüp
Tırmazuz bir kimseye meclisde istiķbāl idüp
Lāübālī pāk-meşreb biz Süleymānilerüz
5. Ğam degül diller alup kılsa gözüñ yağmā-yı dīn
Yine yüz cān ile қаpuñda gedāyuz kemterīn
Şu gibi şāfi derūnuz bizde olmaz kibr ü kīn
Lāübālī pāk-meşreb biz Süleymānilerüz
6. Luţf idüp iy dil-rübālar bizi mesrūr eyleğüz
Vaşlığuz bezmine iltüp mest ü maħmūr eyleğüz
Ger kuşūr vaz⁴ ola billāh mağdūr eyleğüz
Lāübālī pāk-meşreb biz Süleymānilerüz
7. İy MU'İDÎ gerçi yüz şuyın döküp ħāküz yine
Ĥātem-i sāġer ele girdi feraħnāküz yine
Müdde⁵ iler fi'l-meşel dīv olsa bī-bāküz yine
Lāübālī pāk-meşreb biz Süleymānilerüz

³ Her birimiz canını esirgemeyen birer yiğidiz. Bizim için keder de sevinç de birdir. Her daim sevgili ve şarapla mutlu oluruz; bizler rint, meşrebi temiz Süleymancılarız.

⁴ Şarap sohbetini ihmal edip elden çıkarmayız, sevgiliye halimizi arz edip durmadan şarap içeriz [ama] mecliste bir kimsenin korumasını bekleyerek durmayız; bizler rint, meşrebi temiz Süleymancılarız.

⁵ [Sevgilim!] Gözün, gönlümüzü alıp dinimizi yağmalarsa dert değil, [zira] yüz canla kapında hakir bir köleyiz, su gibi saf yaradılışımızla bizde kibir ve kin bulunmaz; bizler rint, meşrebi temiz Süleymancılarız.

⁶ A sevgililer! Lutf edip bizi mutlu edin, kavuşma meclisinize eriştirip sarhoş ve mahmur edin, eğer kusurumuz olursa Allah aşkına affedin; bizler rint, meşrebi temiz Süleymancılarız.

⁷ A Mu'idi! Arı ve namusu terkedip toprak olsak da kadeh mührü elimize geçtiği için mutluyuz. Bize karşı olanlar şeytan bile olsa [onlardan] korkmayız; bizler rint, meşrebi temiz Süleymancılarız.

4

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Remel ++--/++--/++--/++-

1. Nev-bahâr oldı gelün ‘îş-ı tarebnâk idelüm
İçelüm gerd-i riyâdan dilimüz bâk idelüm
Nağdi meyhânedede cârüb gibi hâk idelüm
Mest-i lâ-ya‘ kıl olalum yaqalar çâk idelüm
2. Dikelüm pîr-i muğân gözine nerges gibi göz
Sürelüm gönçe-dehen muğbeçeler yüzine yüz
Germ olup meclîs içinde yaqalum kollarımız
Mest-i lâ-ya‘ kıl olalum yaqalar çâk idelüm
3. Niçe bir derde muvâfık olalum hâle gibi
Bir nefes tutmayalum hiç ney-i nâle gibi
Düşelüm tağa tutup elde kadeh lâle gibi
Mest-i lâ-ya‘ kıl olalum yaqalar çâk idelüm
4. Olduğ aşüfte vü sevdâ-zede bülbül gibi bir
Giyelüm bir qara şalı yine sünbül gibi bir
Bâde bâde içelüm cāmumuzı gül gibi bir
Mest-i lâ-ya‘ kıl olalum yaqalar çâk idelüm
5. İy MU‘İDÎ berü gel eyleyelüm cām-ı şarâb
Üstine cām-ı meyün ditretelüm mişl-i habâb
Kulkul-i bâde yiter muṭrib ü raḳḳâş kebâb
Mest-i lâ-ya‘ kıl olalum yaqalar çâk idelüm

Mur.4 Mecmû‘a M₃:16^a-16^b

¹ İlk bahar geldi, gelin eğlenelim, çoşalım. [Şarap] içelim, gönlümüzü riya tozlarından temizleyelim. Sermayemizi meyhanede süpürge gibi yere saçalım. Sarhoş olup sızalım yakalarımızı yırtalım.

² Gözümüzü nergis gibi meyhane pirinin gözüne dikelim. Gonca ağızlı meyhaneci çırağının yüzüne yüz sürelim. Mecliste [şarabın etkisiyle] haraletlenip kollarımızı yakalım. Sarhoş olup sızalım yakalarımızı yırtalım.

³ [Ayın etrafındaki] haleler gibi daha ne kadar bu dertle kalacağız? [Artık] neyin iniltileri gibi bir an bile nefesimizi tutmadan lale gibi kadehlerimizi elimizde alıp dağlara düşelim. Sarhoş olup sızalım yakalarımızı yırtalım.

⁴ Bülbül gibi perişan ve sevdazede olduk. [Bundan sonra] sünbül gibi kara şalımızı giyelim, gül gibi kadehlerimizdeki şarapları içelim. Sarhoş olup sızalım yakalarımızı yırtalım.

⁵ A Mu‘idi! Beri gel [de] kadehin üstündeki kabarcıkları titreterek şarap içelim. Şarabın sesi çalgıcı, dans edenler de kebab olarak yeter. Sarhoş olup sızalım yakalarımızı yırtalım.

[TAHMİSLER]

1

Tahmîs-i MU'İDİ Be-Ġazel-i Necâtî

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ebr-i haṭṭ kim baş çeküp ruḥsār-ı mehveşden çıkar
Dūd-ı âfetdür beni ağladup âteşden çıkar
Rûzgâruḡ fitnesi bu zülf-i ser-keşden çıkar
Hem-dem olan ġamze-i ḥûn-rîzûne başdan çıkar
Gizlü râzı ' aşıkun ol türk-i ser-ḥöşdan çıkar
2. Ķatlüme kaşd eyleyelden ġamze-i ḥûn-ḥ'âr-ı döst
Olmışam yüz cân u dilden ' aşık-ı bîmâr-ı döst
Şunsa şerbet vaḫtidür la' l-i şeker-ġüftâr-ı döst
' Ârız-ı ruḥsâr içinde haṭṭ-ı ' anber-bâr-ı döst
Dūd-ı miskâsâ durur kim âb u âteşden çıkar
3. Nîk ü bed gerçi kaḫâ-yı ḫayy ü ḫâdirden gelür
Evvelîn def' itmek âsân olsa âḫirden gelür
Ḥışm ile dil naḫdin almaḫ çeşm-i kâfirden gelür
Her ne siḫr olursa ol ebrû-yı sâḫirden gelür
Her ne fitne var ise bu zülf-i ser-keşden çıkar
4. Ḥarf atup serv-i revâne ḫüsn-i refîaruḡ senün
Ḥaste eyler nergesi çeşm-i sitemkâruḡ senün
Ġül yüzün seyr iden olur bülbül-i zâruḡ senün
Dolanup âşüfte diller genc-i ruḥsâruḡ senün
Birgün ol bî-çâreler zülfün gibi başdan çıkar

Tah. 1 Mecmû'a S10: 86^a-86^b

¹ Baş kaldırıp sevgilinin yanağında çıkan ayva tüyü bulutu, beni ağlatarak ateşden çıkan bir bela dumanıdır. Devrin fitnesi bu dik başlı saçtan çıkar. Senin kan dökücü yan bakışın ile dost olan baştan çıkar. Aşığın gizli sırları [da işte] o sarhoş Türk yüzünden ortaya çıkar.

² Sevgilinin kan dökücü yan bakışı beni öldürmeye çalıştığından beri yüz can ve gönülden onun hasta aşığı olmuşum. Sevgilinin tatlı sözler [söyleyen] dudağının şerbet sunma vakti [gelmiştir]. Onun yanağındaki mis kokulu ayva tüyleri, su ve ateşden meydana gelen bir misk dumanıdır.

³ İyi de kötü de gerçi Allah'ın takdiri ile yaşandığı için başına geleceklerin önüne gelenleri def etmek kolay olsa da sonrasında [o mutluluk ve talihsizlikler] yine gelir. Öfke ile [aşıkların] gönül sermayesini almak bu kafir gözün, her ne sihir varsa [yapmak] o büyücü kaşların, var olan her fitneyi yapmak da bu dik başlı saçın başının altından çıkar.

⁴ Senin [salınarak] yürüyüşünün güzelliği salınan serviyi gölgede bırakıp öfke dolu gözlerin nergisi hasta eder. Senin gül yüzünü gören inleyen bülbülün olur. Çılgın gönüller, yanağının hazinesinin çevresinde dolaşınca o zavallılar bir gün saçların gibi baştan çıkar.

5. Yâr ile ‘iş it MU‘İDÎ gizlü rāzın açmadın
Cân şafâsın sür gönül naqdini döküp saçmadın
Yâ gibi çek bağruña oğ gibi senden kaçmadın
Gönlünü nerm idegör hüsni bahârı geçmedin
İy Necâtî lâle gibi rızkuñı taşdan çıkar

2

Tahmîs-i MU‘İDÎ Be-Ġazel-i Necâtî

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Remel ++--/++--/++--/++--

1. Cilve itdi yine bir kaç büt-i meh-rû begler
Niçe büt her biri bir serv ü semen-bû begler
Şalınup nâz ile ‘aşıklara karşı begler
Bir alay oldu perî şîvelü âhû begler
Gözi âhûlaruñ alayına yâhû begler
2. İrişüp yine dimâğuma nesîm-i seheri
Lâleveş tazeledi her yaña dâğ-ı cigeri
Dökülürse yiridür toprağa eşküm güheri
Bir perî için açar iki gözüm çeşmeleri
Şakınuñ bilmiş oluñ ılıdur ol şu begler
3. Mürğ-i cân kim öter eski vağanın unutmaz
Bizi feryâd ile uzun giceler uyutmaz
Tursa yüz yıl bu cihân içre nişin tutmaz
Kimseye uymasun ulaşmasun Allâh Allâh
Zülf-i bî-dîn ile ol gâmze-i cādû begler

⁵ [Ey] Mu‘îdî, gizli sırlarını açmadan sevgiliyle eğlen, gönül sermayesini döküp saçmadan gönlünü hoş et, [sevgili] ok gibi senden kaçmadan onu yay gibi bağrına [doğru] çek, sevgilinin güzelliğinin baharı geçmeden gönlünü yumuşat. Ey Necatî, lale gibi rızkını taştan çıkar.

Tah. 2 Mecmû‘a S₁₀: 85^a-85^b

¹ Yine birkaç ay yüzlü, heykel [kadar güzel] bey [bize] cilve yaptı. Onlar öyle bir heykeldir ki her biri servi ve yasamin kokuludur. [O] beyler aşıkların karşısında naz ederek salınırlar. Peri işveli ceylan [gibi] bey [güzellerin] hepsi bir alay oldu. [O] ahu gözlülerin alayından Allah esirgesin!

² Sabah rüzgarı yine içime işleyip cigerdeki lale gibi yaraları tazeledi. İki gözümün çeşmeleri bir peri [gibi güzel] için akarken gözyaşı incilerim toprağa dökülürse yeridir. [A] beyler, bilmiş olun ki o su şifalıdır.

³ Eski vatanını unutmadığı için ötüp feryad eden can kuşu uzun geceler [boyunca] bizi uyutmaz. Bu cihanda yüz yıl dursa [da] yer edinmez. Allah‘ım! [Bu] kafir saçlı ve büyücü yan bakışlı beyler kimseye musallat olmasın.

³ *Bu beyit adı geçen şiir mecmuasında Necâtî‘nin başka bir gazeline ait beyitle karıştırılarak şöyle yazılmıştır:*

Raht u bahtım götüri oda urusañ dutmaz

Bir iki gün beni bu dünyede maħbûb eyler

4. 'Āşık-ı haste-dilem bir gül-i nāzük-bedene
Bağmazam bülbül-i şeydā gibi şahn-ı çemene
Āh kim hasret ile döndi yüzüm nesterene
Bî-vefâlıklar ider yolına cānlar virene
'Acebā böyle m'olur dünyede hep bu begler
5. İy MU'İDÎ yiter olduñ bu hevā yolında peyk
Niçe bir il sözine ola cevābuñ lebbeyk
Hağ 'ināyet kıla bir gün diyesin tevbe 'aleyk
Ne Necātī ne güzeller ne selāmün ne 'aleyk
Fāriğüz idemezüz kimseye tapu begler

3

Tahmīs-i MU'İDÎ Be-Ġazel-i Aḥmed

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ben ki bir meh-rū için biñ āh ü zār itsem gerek
Cümle varum yoğ idüp āḥir nişār itsem gerek
Baḥt yār olmadı ğurbet iḥtiyār itsem gerek
Bir gice sevdā-yı bŷy-ı zŷlf-i yār itsem gerek
Müşğ gibi ḳan yudup terk-i diyār itsem gerek
2. Olalı āşüfte göñlüm bülbül-i gülzār-ı 'ışḳ
Söylenür ḥaḳḳumda her gün tāze bir güftār-ı 'ışḳ
Āh kim bāğ-ı zamānda bulmadum bir yār-ı 'ışḳ
Tekye-i rŷzī degüldür maḥrem-i esrār-ı 'ışḳ
Ben şeb-i tarīk-i yāri rāz-dār itsem gerek

⁴ Nazik vücutlu bir gülün hasta gönüllü aşığıyım. Çılgın bülbül gibi çimenliğe bakmam. Yazık ki yüzüm [sevgilinin] hasretinden nesterene döndü. [O sevgili], yoluna canlar veren [aşıklarına] vefasızlıklar eder. Acaba dünyadaki bu beyler hep böyle mi olur?

⁵ [A] Mu'îdî, bu aşk yolunda koşuşturup durduğun yeter. Kim ne derse desin cevabın "lebbeyk" olsun. Allah nasip ederse bir gün tövbe edersin. Ne Necati ne güzeller ne selam ne aleyk. Herkesten azadeyiz kimseye boyun eğmeyiz.

Tah. 3 Mecmû'a S₁₀: 86^b-87^a

¹ Ben, bir ay yüzlü [güzel] için ah edip inlemeli, bütün varlığımı [uğruna] harcayıp sonunda yok etmeliyim. Talihim bana yar olmadı gurbete gitmeli, bir gece sevgilinin saçlarının kokusunun sevdasına düşmeli, misk gibi kan yutup memleketimi terk etmeliyim.

² Gönüm, aşkın gül bahçesinin çılgın bülbülü olduğundan beri hakkımda her gün yeni bir aşk güftesi söylenir [oldu]. Yazık ki devrin bahçesinde aşık olacak bir sevgili bulamadım. Aşkın sırlarının mahremi ramazan tekkesi değildir. Sevgilinin karanlık gecesinin sırlarını saklamalıyım.

3. Bir güle bak yüzüme âhumla ‘âlem tolmasun
Tâzedür hüsünün güli ol bâdeden [kim] şolmasun
Yoluña cân virmeyen ‘âşık murâdın bulmasun
Şem‘ baş oynarsa bezmünde iñen germ olmasun
Ben ayağuş tozına cānum nişâr itsem gerek
4. Cān ümîd-i buse eyler âhîr ol şeydâyı gör
Hâk-i pâyuñ kühlîn umar çeşm-ı nâ-binâyı gör
İrmek ister dil kaşuñ râyına hüsñ-ârâyı gör
El uzadup zülfüne yalvaruram sevdâyı gör
Mür iken efsün okıyup şayd-ı mâr itsem gerek
5. Göz görüp gönül sevüpdür bir büt-i gönçe-dehen
Eksük olmaz lâleveş dâğ-ı firâkı sîneden
Âh ü yaşumdan oda cān şalayum deryâya ten
Tîr-i âhumdan iñen gâfil yürür beñzer ki ben
Bir gün ol kebg-i hırâmânı şikâr itsem gerek
6. Tâze tâze dâğ urup gögsüme berg-i gül gibi
Acıyu kan ağlaram bezm-i belâda mül gibi
Bu perişânlıkda miskîn olmışam sünbül gibi
Gül yüzün çün nâle vü feryâd idüp bülbül gibi
Mergzâr içre seher ki mürgzâr itsem gerek
7. Söyledüp tütî gibi bu tab‘ -ı şekkerbârumı
Rüz ü şeb medh eylerem ben dilber-i mekkârumı
Öñde meşhûr itmeg için defter ü tûmârumı
Hañt-ı la‘l ü verd-i ruhsârıñ görüp eş‘ârımı
Hüb rengîn ü lañif âbdâr itsem gerek

³ Yüzüme bir kez gülerek bak [da] alem ahımla dolmasın. Güzellüğünün gülü tazedir o şaraptan solmasın. Uğruna canını vermeyen aşık muradına ermesin. Mum, senin meclisinde başını feda ederse daha fazla yanmasın. Ben senin ayağının tozuna canımı feda etmeliyim.

⁴ Can, [seni] öpmeyi ümit eder, şu çılgının haline bak. Ayağının toprağının sürmesini uman şu görmeyen göze bak. Gönül, râ kaşına ulaşmak ister, o güzelliğini süsleyen [kaşa] bak. Saçına el uzatıp yalvarıyorum, [onun] siyahlığına bak. Karınca iken sihir yaparak yılanı avlamalıyım.

⁵ Bir gonca ağızlı [güzeli] göz görmüş gönül sevmiştir. [Onun] lale gibi ayrılık yarası sineden eksik olmaz. Ahlırından ateşlere canımı, göz yaşlarımdan denize vücudumu saldım. Ahımın oklarından habersiz yürüyen o keklik yürüyüşlüyü avlamalıyım.

⁵ şalayum : şaldum vezin gereği böyle okundu.

⁶ Gögsüme gül gibi taze taze yaralar açıp bela meclisinde inleyerek şarap gibi kan ağlarım. Bu perişanlıkla sünbül gibi miskin olmuşum. Gül yüzün için bülbül gibi inleyip feryad ederek sabah vakti çimenlikte kuş gibi ötmeliyim.

⁷ Bu şeker saçan yaradışımlı papağan gibi konuşturup hileci sevgilimi gece gündüz överim. Yazdığım [şiiirleri] meşhur etmek için; şiiirlerimi dudağındaki ayva tüylerin ve yanağındaki yaprak sayıp [onları] son derece renkli ve parlak kılmalıyım.

8. Göreliden bir naẓar sen gözleri mestāneyi
 Eyledüm kühl-i başar hāk-i der-i meyhāneyi
 Bulmadum  ālemde cāndan geĉmedin cānāneyi
 Sāĉiyā peymāne şun kim tevbe-i peymāneyi
 řūfiler dūlbendi gibi tārmār itsem gerek
9. Gerĉi kim fikr eylerem her hākada ol māhı ben
 Hālvet olmuşdur MU'İDÎ fikrüm ile encümen
  Ālem-i cāna irişdüm ģalmadı fikr-i beden
 Zıkr-i fikr istersen Aĉmed uşta hālvet uşta sen
 Ęo beni kim fikr-i ruhsār-ı nigār itsem gerek

⁸ Senin gibi gözleri sarhoş [güzeli] bir kez gördüğümden beri meyhane kapısının toprağını gözlerime sürme ettim. Alemde, candan vazgeçmeden sevgiliyi bulamadım. Saki, kadehi sun zira şaraba tövbeyi sofuların başındaki örtü gibi parçalamalıyım.

⁹ Ben gerĉi gördüğüm] her halkada o ay [yüzlüyü] düşünürüm ama düşüncelerim ile meclis halvet olmuştur. Can alemine eriştim, beden düşüncesi kalmadı. [A] Ahmed, düşündüğünü söylemek istersen işte halvet işte sen. Beni bırak, zira ben sevgilinin yanaklarını hayal etmeliyim.

[TAŞTİR]

Taştîr-i MU'İDİ Be-Ġazel-i Necâti

Mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün
Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Lebüñ 'aksiyle yaşımı görenler dir ki kandur bu
 Ne kan olsun ki hecründe helâk oldum nişândur bu
 Cihândan el yuyan ehl-i dile âşüb-ı cândur bu
 Hevâ deryâsını pür-cüş iden seyl-i revândur bu
 Yağûd câm-ı mağabbetde şarâb-ı ergavândur bu
2. Getürdiler tabîbi kim bile derdüm kıla dermân
 Bu müşkil 'uğdemi dermân eliyle hâll ide âsân
 Görüp anı revân düşdüm yire bî-'aql ü ser-gerdân
 Benüm hâlât-ı vecdümnden kalup âşüfte vü hayrân
 El urdı nabzuma didi ğam-ı 'ışk-ı fülândur bu
3. Ne var olduñ ise dilber kayurmaz bildügin itme
 Beni zülf-i siyâhuşuz perişân-hâl idüp gitme
 Bugün sāyeñde āsüde yaturken āhir incitme
 Güzeller pādşāhısın yaraşmaz şöyle zulm itme
 Benüm 'ömrüm benüm cānum cihândur bu cihândur bu
4. 'Abîr-i Ka' be-i küyuñ başa 'ıtr-ı kefen eyleñ
 Bürehne 'aşık-ı zārem kefenden pîrehen eyleñ
 Şehîd oldum benüm na'şum nihâl-i Sidre'den eyleñ
 Mezârum toprağın himmet kılpup müşg-i Hoten eyleñ
 Kim anda hür u rıdvāna be-ġāyet armağandır bu

Taş. Mecmû'a S7 : 61^b-62^a , S10: 85^b-86^a ; *Şiir, adı geçen mecmualarda tahmîs olarak belirtilmiş, "Tahmîs-i Mu'îdî Be-Ġazel-i Necâti" başlığıyla verilmiştir.*

- ¹ Dudaklarının yansıması düşmüş haliyle göz yaşımı görenler bu kandır diyorlar [ama] nasıl kan olabilir ki; bu [olsa olsa ya] ayrılığının acısıyla öldüğümün belirtisi, [ya] dünyadan vazgeçmiş aşıklar için canın belası, [ya da] aşk deryasını çoştıran bir ırmak yahut da aşk kadehindeki kırmızı şaraptır.
- ² Derdimi bilip beni iyileştirsın [ve] bu zor derdimi dermanımı bulsun diye bir hekim getirdiler. Ben onu görünce aklımı kaybedip, baş dönmesiyle yere düştüm. Benim bu kendimden geçmiş halimi gören hekim perişan olup hayretler içinde nabzımı tuttu [ve] "bu görülmemiş bir karasevdadır" dedi.
- ³ Gönlümüzü aldıysan ne olmuş, bildiklerini etme. Beni siyah saçlarınsız bırakıp halimi perişan etme. Bugün gölgede rahatça yatarken sonrasında incitme. Sen güzeller padişahısın, sana yakışmaz böyle zulm etme. [A] benim ömrüm benim canım [sevgili], bu dünya gelir geçer [güvenme].
- ⁴ Mahallenin Kabe'sinin güzel kokusunu kefenime sürün. Çıplak, inleyen bir aşığım elbisemi kefenden yapın. [Aşk] şehidi oldum, tabutumu Sidre fidanından yapın. Lutf edip mezarımın toprağına Hoten miskinden koyun zirâ bu cennetteki güzellere son derece güzel bir armağandır.

5. Necâti dōstdan cānın dirîğ eyler dimiş düşmen
Zihî düşmen ki düşmendür bizümle mā- teqaddümden
MU'İDİ hālîş ü muhliş kuluğdur hod bilürsin sen
Bu sözler ğayrı vāқи' dür inanma iy yüzi gülşen
Yolında öldüğüm vallāhi billāhi yalandur bu

⁵ Düşmanlar, Necâfi sevgilisinden canını esirgiyor diyorlarmış. [Böyle söyleyenler zaten] ezelden beri bizim düşmanımızdır A yüzü gül bahçesi [gibi güzel sevgili], Mu'idi'nin gerçek kulun olduğunu biliyorsun, söylenenler doğru değildir inanma; [a] yolunda öldüğüm [güzel], bunlar vallahi [de] billahi [de] yalandır.

[MÜSTEZÂD]

Mef' ulü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ülün
Mef' ulü fe' ülün
 Hezec -- +/+ -- +/+ -- +/+ --
 -- +/+ --

1. Sihr ile dil ü cān alur ol ğamze-i cāzū
 Āşüb-ı cihāndur
 Bağlar niçe miskīnleri bu halka-i ğisū
 Dām-ı dil ü cāndur
2. Rengīn yanağın gerçi tarāvetde nigār
 Berg-i güle beñzer
 Bu şive-i refār ile ol kāmēt-i dil-cū
 Bir serv-i revāndur
3. Bir büseñ ile zinde olur biñ dil-i mürde
 Āşıklar içinde
 La' l-i leb-i nābuñ meger iy hūr-ı perī-hū
 Ser-çeşme-i cāndur
4. Ol gözleri āhū yine mestāne vü bī-bāk
 Seyrān ide çıkmış
 Her bir yañadan gelse n'ola na' re-i yāhū
 Ālem ne girāndur
5. Peykān ile tıldı yüregüm hasret oğından
 Yok sende terahhūm
 Nerm olmadı hiç āteş-i āh ile ol ebrū
 Yā Rab ne kemāndur

¹ O büyücü yan bakış sihir yaparak gönül ve can alır; cihanın kargaşasıdır. Bu saç kıvrımı pek çok zavallıyı esir eder; can ve gönül tuzağıdır.

² [A] sevgili! Yanağın güzellikte gül yaprağına benzer ama o gönül alıcı boy bu işveli yürüyüş ile salınan bir servi[den farksızdır].

³ Binlerce ölü gönül bir öpüşün ile hayat bulur. A peri [yaradılışlı] güzel, saf kırmızı dudağın aşıklar arasında can çeşmesinin başı [sayılır].

⁴ O ahu gözlü [güzel] yine tüm pervasızlığıyla korkusuzca dolaşmaya çıktığı için her taraftan yâhû naraları yükselse şaşılmaz; dünya ne kadar da fena olmuş.

⁵ Yüregim, hasret okları [yüzünden] ok temrenleriyle doldu; sende merhamet yok. O kaş, ahın ateşi ile hiç bükülmedi, Allahım [o] nasıl bir yaydır?

6. Bu sünbül-i müşgîn ile ol gonçe-dehânsuz
Bimâr olalı dil
Uzun giceler zerre kadar görmezem uyhu
Çeşmüm tolu kandur
7. Geh pîç ü gehî tâb olur iy mâh MU'İDÎ
Her gice gamuñla
Key mużtarib olmuş nitekim oda düşen mü
Kim işi figândur

⁶ Gönül, bu mis kokulu saç ile o gonca ağızdan ayrı kalıp hasta olduğundan beri uzun geceler [boyunca] zerre kadar uyumadığım için gözlerim kanla dolu.

⁷ A Mu'idi! Her gece [çektığın] gam yüzünden ay bazen kaybolur bazen parlar. Zira ateşe düşen kıl daha çok ızdırap çeker, durmadan feryad eder.

[KİT'ALAR]

1.

Fe'îlâtün mefâ'ilün fe'îlün

Cedîd ++ -- / + - + - / + + -

Çeşm-i insâf ile bu deftere bak
Ki ne hoş câmi'-i şinâ'î olur

Dimesünler nazîre şî' rüme kim
Diyemezler utanma vâki' olur

2.

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilün fâ

Hezec -- + / + -- + / + --- / -

'Uşşâkı yakarken gâzel-i süzânüm
Yâ Rab ne için yanmaz oda dîvânüm

Pür-süz ise taş mı benüm eş'ârüm kim
İtmişdür eşer nâle ile efgânüm

3.

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ül

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + -

Nazm ehli çün eş'ârımı taḥrîr ideler
Taḫsîri eger var ise tefsîr ideler

Dîvânımuñ ıslâhına kâdirler iken
Ḥayf ola ki tağyîrine taḫsîr ideler

Kıt.1 BN : 118^b

İnsaf ile bu deftere bak [ve] ne hoş bir sanat ürünü olduğunu [gör]. Şiirlerime nazire söylemesinler, zaten utanıp
[benim şiirlerimle boy ölçülebilecek güzellikte şiir] söyleyemeyeceklerdir.

Kıt.2 BN : 119^a

Allahım! [Yürek] yakıcı [içli] gazellerim, aşıkları [bu denli] yakarken divanım neden [hala] ateşlerde yanmıyor?
Feryatlarım ve iniltilerim onlara tesir ettiği için şiirlerimin ateş gibi yakıcı olmasına şaşılmamalıdır.

Kıt.3 BN : 119^a

Şiirin değerini bilenler şiirlerimi [kopyalayarak] çoğaltsın, hatası varsa düzeltsinler. Divanımdaki [hataları]
düzeltmeye güçleri yetiyorken başka hatalar yaparlarsa [onlara] yazıklar olsun!

4.

Mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün
Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

Cemālün seyrine māni' bu zülf táb táb olmaz
 Fürüg-1 mäh-1 tábāna zulām-1 şeb hicāb olmaz

Şorup didüm ki müjgānuñ ne deñlü ' aşık öldürdi
 Gelüp didi şehid olanlara şorı hisāb olmaz

5.

Mef' ülü mefâ' ilün mef' ülü mefâ' ilün
Hezec -- + / + --- / -- + / + ---

Bir dilber-i çār-ebrü gördüm dañi çağında
 Vardum göze göz elden baş koydum ayağında

İy günü kara kullar şorarsañuz ol mähı
 Begdür geregi gibi hükümünde yasağında

Kıt.4 SÇ₃: 20^b

[Sevgilim!] Bu kıvrım kıvrım saç yüzünü seyretmemize engel olamaz. [Zira] gecenin karanlığı, parlak ayın ışığını örtmeye yetmez. [Ona], “kırpığın kaç aşık öldürdü” diye sordum, geldi ve “şehit olanlara sorgu sual olmaz” dedi.

Kıt.5 Sehî Beg, *Heşt Bihişt*, s.304

Tam da güzelliğinin en güzel çağında hilal kaşlı bir güzel gördüm, [onunla] göz göze geldiğimde başımı eğip ayağına yüz sürdüm. A bahtı kara kullar! “O ay yüzlü güzel [kimdir] diye sorarsanız; [o] hükümleriyle ve yaptıklarıyla gereği gibi bir beydir.

BEYT

Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün Hezec -- +/ + -- +/ + -- +/ + --

Câm-ı mey öperse lebüñi ger 'aceb olmaz
Elden ele düşmüşde hayâ vü edeb olmaz

Temme bi-'avni'llâhi te'âlâ bi-yedi 'abdi'l- fakîri'l- haķîr mü'ellif-i hâzihi'l-evrâķ MU'İDÎ fi evâ'il-i cemâziye'l-ülâ sene 933.

[Bu yapraklar, Allah'ın yardımı ile, (onun) kulu müellif fakir ve hakir MU'İDÎ eliyle 1527 yılı şubat ayında tamamlandı.]

B. Mecmû'a MK4 : 67^a

[Sevgilim!] Şarap kadehi [senin] dudağını öperse şaşırma; zira elden ele düşmüş olanın edebi de hayası da olmaz.